ජාතක පොත් වහන්සේ

291. උදුම්බර ජාතකය....1
292. කුමාරපත්ත ජාතකය....2
293. තෘතිය බක ජාතකය....2
294. චුල්ලකාලිංග ජාතකය....3
295. මහාඅශ්වාරොහක ජාතකය....7
296. සීලවීමංස ජාතකය....9
297. සුජාත ජාතකය....11
298. පලාස ජාතකය....12
299. ජවනසකුණ ජාතකය....13
300. ජව ජාතකය....14
302. සය්හ ජාතකය....16
302. පුවිමන්ද ජාතකය....18
303. කස්සපමන්දිය ජාතකය....19
304. ක්ෂාන්තිවාද ජාතකය....21
305. ලොහකුම්භි ජාතකය....22
306. මාංශ ජාතකය....25
307. සස ජාතකය....26
308. එකරාජ ජාතකය....28
309. දද්දර ජාතකය....29
310. මතරොදන ජාතකය....30
311. කනවෙර ජාතකය....32
312. තිත්තිර ජාතකය....34
313. සුබ්බව ජාතකය....36
314. කුටි දූෂක ජාතකය....38
315. දද්දභ ජාතකය....41
316. බ්රහ්මදත්ත ජාතකය....42
317. චම්මසාටක ජාතකය....44
318. ගොධ ජාතකය....44
319. කක්කාර ජාතකය....45
320. කාක ජාතකය....47
321. අනනුසොචිය ජාතකය....47
322. කාලබාහු ජාතකය....49
323. සීලවීමංශ ජාතකය....51
324. රථලට්ඨි ජාතකය....51
325. ඡඹුක ජාතකය....52
326. බ්රහත්ඡත්ත ජාතකය....53
327. පීඨ ජාතකය....55
328. තුණ ජාතකය....56
329. බාවේරු ජාතකය....58
330. විසයිහ ජාතකය....58

331. තඩරී ජාතකය....60
332. වානර ජාතකය....60
333. කුන්තානි ජාතකය....61
334. අම්බඵොර ජාතකය....62
335. ගජකුම්භ ජාතකය....63
336. කෙසව ජාතකය....64
337. අයකූට ජාතකය....66
338. අරඤ්ඤ ජාතකය....67
339. සන්ධිභෙද ජාතකය....67
340. මණිකුණ්ඩල ජාතකය....68
341. සුජාත ජාතකය....69
342. ජොත ජාතකය....70
343. උරග ජාතකය....72
344. ඝන ජාතකය....74
345. කාරණ්ඩික ජාතකය....75
346. ලටුකික ජාතකය....76
347. චුල්ල ධර්මපාල ජාතකය....77
348. ස්වර්ණමෘග ජාතකය....79
349. සුස්සොන්දිය ජාතකය....80
350. වර්ණරොහ ජාතකය....81
351. ශීලපරික්ඛ ජාතකය....83
352. හිරි ජාතකය....84
353. අභිගුණ්ඨික ජාතකය....85
354. ගුඹිය ජාතකය....85
355. සාලිය ජාතකය....86
356. නවසාර ජාතකය....87
357. මිත්තවින්දක ජාතකය....87
358. පලාස ජාතකය....88
359. දීඝ කොසල ජාතකය....89
360. මුවපෝතක ජාතකය....89
361. මූසික ජාතකය....90
362. චුල්ලධනුර්ධර ජාතකය....92
363. කපොත ජාතකය....93
364. ආචාරි ජාතකය....94
365. ස්වෙතකෙතු ජාතකය....96
366. දරීමුඛ ජාතකය....97
367. නේරු ජාතකය....100
368. ආසංඛවතී ජාතකය....101
369. මිගාලොප ජාතකය....103
370. ශ්‍රී කාලකන්නි ජාතකය....103
371. බිළාල ජාතකය....106
372. ධර්මධ්වජ ජාතකය....106
373. නන්දියමෘග ජාතකය....107

374. කරපත්ත ජාතකය 108
375. සුචි ජාතකය 111
376. තුණ්ඩිල ජාතකය 112
377. ස්වර්ණකර්කටක ජාතකය 114
378. මය්හ ජාතකය 115
379. ධජවිහෙඨ ජාතකය 116
380. පුෂ්පගන්ධ ජාතකය 117
381. විසාත ජාතකය 118
382. වට්ටක ජාතකය 119
383. කාක ජාතකය 119
384. කුක්කු ජාතකය 120
385. මනෝජ ජාතකය 121
386. දහම්සොඬ ජාතකය 123
387. සුතනු ජාතකය 124
388. ගිජ්ඣ ජාතකය 126
389. දබ්බපුෂ්ප ජාතකය 127
390. දසන්නක ජාතකය 128
391. සත්තුභස්ත ජාතකය 130
392. අට්ඨිසේන ජාතකය 133
393. කපි ජාතකය 134
394. බකබ්රහ්ම ජාතකය 135
395. ගන්ධාර ජාතකය 136
396. මහා කපි ජාතකය 138
397. කුම්භකාර ජාතකය 140
398. දල්හධම්ම ජාතකය 143
399. සොමදත්ත ජාතකය 145
400. සුසීම ජාතකය 146
401. කොටිසිඹලි ජාතකය 147
402. ධුමකාරි ජාතකය 148
403. ජාගර ජාතකය 149
404. කුම්මාසපිඩි ජාතකය 150
405. පරන්තප ජාතකය 153
406. කච්චානි ජාතකය 156
407. අෂ්ටශබ්ද ජාතකය 158
408. සුලසා ජාතකය 160
409. සුමංගල ජාතකය 162
410. ගඩිගාමාල ජාතකය 163
411. චෙතිය ජාතකය 167
412. ඉන්ද්රිය ජාතකය 169
413. ආදිත්ත ජාතකය 172
414. දිවි ජාතකය 174
415. ගිජ්ඣ ජාතකය 175
416. කොසම්බ ජාතකය 176

417. මහ ගිරා ජාතකය 182
418. සුළුසුව ජාතකය 185
419. හාරිත ජාතකය 187
420. රාජොවාද ජාතකය 189
421. පදමානවක ජාතකය 191
422. ලොමසකාශ්යප ජාතකය 195
423. සක්වාදා ජාතකය 198
424. හලින්දිය ජාතකය 199
425. සමුග්ග ජාතකය 201
426. පූතිමාංශ ජාතකය 204
427. තිත්වටු ජාතකය 206
428. චතුද්වාර ජාතකය 211
429. කෘෂ්ණ ජාතකය 213
430. චතුපොසථ ජාතකය 216
431. සංඛ ජාතකය 216
432. චුල්ලබෝධි ජාතකය 218
433. කණ්හදීප ජාතකය 220
439. නිග්රෝධ ජාතකය 223
440. තක්කාරි(තක්කළ) ජාතකය 226
441. මහා ධර්මපාල ජාතකය 228
442. කුක්කුහ(කුක්කුට) ජාතකය 230
443. මට්ටකුණ්ඩලී ජාතකය 232
444. බිළාර(රි) කෝසිය ජාතකය 233
445. කාක (වක්කවාක) ජාතකය 236
446. මහා මංගල ජාතකය 237
447. සතපණ්ඩිත ජාතකය 239
448. මාතුපෝසක ජාතකය 242
449. ජුණ්හ ජාතකය 245
450. ධර්ම ජාතකය 247
451. උදයභද්ද (උදය) ජාතකය 248
452. පාණීය ජාතකය 252
453. යුද්ධජ්ජය (යුධඤ්ජය) ජාතකය 255
454. දසරථ ජාතකය 256
455. සංවර ජාතකය 260
456. සුප්පාරක ජාතකය 262
457. චුල්ලකුණාල ජාතකය 265
458. භද්දසාල ජාතකය 265
459. සමුද්ද වාණිජ ජාතකය 272
460. කාම ජාතකය 274
461. ජන(සන්ධ), සන්ථව ජාතකය 278
462. මහා කණ්හ ජාතකය 280
463. මෙණ්ඩක ජාතකය 282
464. මහාපදුම ජාතකය 282

465. මිත්තාමිත්ත ජාතකය 285

291. උදුම්බර ජාතකය

තවද හුදු ක්‍ෂාන්තියෙන් (ඉවසීම) මවාලූ රුවක් වැනි සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි එක්තරා භික්‍ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ පසල්ගමක (පිටිසර) විහාරයක් කරවා එහි වාසය කරණසේක. උන් වහන්සේ වාසයකරන්නාවූ විහාරය සිත්කලුය, ඡායාසම්පන්නය (සෙවනින් යුත්), පැන් ඵාසුය (පහසු), උපාසකවරුන් ආවේනිකව (නියම ලෙස) පස දෙන්නාහ. මෙසේ බොහෝ දවසක් ඒ විහාරයේ වාසයකරණ කල්හි එක් ආගන්තුක භික්‍ෂුන්කෙනෙකුන් වහන්සේ විහාරයට වැඩිසේක. උන්වහන්සේට ආගන්තුක සාදකම්කොට උපාසකවරුන් ලවා පසයත් (සිව්පසය) දෙවා කීපදවසක් විහාරයෙහි වාසයකොට ආගන්තුක නම සිතනසේක් ‘‘මේ විහාරය ඵාසුය, මේ භික්‍ෂූහු පහකොට මා මෙතන වාසය කරන්ට උවමැනැව’’යි සිතා ‘‘ඇයි ඇවැත්නි, බුද්ධෝපස්ථානයට නොයෙද්ද? බුදුන් නොදැක වාසය කරන්ට සුදුසුද?’’යි වදාළසේක. උන්වහන්සේ වදාරණ සේක් ‘‘බුදුන් දකින්ට අභිප්‍රාය ඇත්තෙමි, මාගේ විහාරය පාළුවේ දෝ හෝ යි සිතා විහාරය බලන කෙනෙකුන් නැති හෙයින් නොයන්නෙමි’’යි වදාළසේක. එවිට ආගන්තුක භික්‍ෂූන්වහන්සේ වදාරණසේක් ‘‘තමන් වහන්සේ එනතෙක් විහාරය බලමි. තොපි ගොසින් බුදුන් දැක එන්නේ යහපතැ’’යි කිසේක. උන්වහන්සේත් ආගන්තුක භික්‍ෂූන්වහන්සේට විහාරය පාවාදී උපාසක වරුන්ට උපස්ථාන කරන්ට සලස්වා බුදුන් දකිනා නියා ජේතවනාරාමයට වැඩිසේක. උන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයට ගොස් එනකලට ආගන්තුක භික්‍ෂුතෙම විහාරයත් ගම උන් උපාසක වරුනුත් අත්ගෙණ උන්වහන්සේට වැඩඉඳිනා තෙනක් විචරකුත් අවසරයක් නුදුන්සේක. උන්වහන්සේ වෙන විහාරයක සැතපී ‘‘මුන් වහන්සේ කුමක් උවත් මා බොහෝ දවසක් වාසයකළ ගම උපාසකරු මට ආවේනිකව නොසිතද්දැ’’යි උදාසනක්සේම උන්වහන්සේ ගමට සිඟාවැඩිසේක. උපාසකවරුත් දන් දෙන්නා තබා සාමීචිකථා (තොරතුරු) පමණකුත් නොකළෝය. උන්වහන්සේ උන් ඇම කෙරේ විපරීත නොව ‘‘මෙතන වාසය කරන්නේ කිම්දැ’’යි නැවතත් ජේතවනාරාමයට වැඩිසේත.

මේ කථාව දම්සභාවේ රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ (වැඩිහිටි හිමිවරු) කිය කියා වැඩ උන් තෙනට සර්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ‘‘මහණෙනි මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි (පළමුව) කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ’’යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ‘‘මහණෙනි, දැන්මතු නොවෙයි පෙරත් මුන්ගේ වාසස්ථානය උදුරාගත්තේ වේදැ’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ’’යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ වනාන්තරයෙහි වෘක්‍ෂදේවතාව උපන්සේක. එතනට නුදුරු ගල්ගුහායෙක රත්වූ මුඛ ඇති කුඩා වඳුරෙක් වාසය කරන්නේය. සත් රැ සත්දාවලක් නොහැර සෘතුවර්ෂාවක් වසින්ට වන. එවිට එක් කෘෂ්ණ මුඛ (කටකලු) නම් මහත් වානරයෙක් වැස්සේ තෙමී ඒ ගල්ගුහාව සමීපයට අවුත් සිතන්නේ ‘‘බොරුවක් කියා මේ වඳුරා මෙතනින් පහකොට මේ ගුහාව ගණිමි’’ සිතා ඒ එලාඵල කෑ එකෙකුමෙන් බඩපුප්පා කියන්නේ ‘‘වඳුර, මේ වනයේ අඹ දඹ නුග ආදීවූ යහපත් එලාඵල ඇති ඒ අනුභවකොට පියා එව’’යි කියා ඒ වඳුරා එතනින් පහකොට තෙමේ ගල් ගුහාවට වැද උන්නේය. ඒ කුඩා වඳුරාද ඒ වනය මුළුල්ල ඇවිද නුග ගෙඩියක් විචරකුත් නොදැක ගල් ගුහාව සමීපයට අවුත් මේ වඳුරා මා වංචාකොට මෙතනින් පහකොට පියමි සිතන්නේ ‘‘තොප කී සැටියේ වනාන්තරයට වැද අඹ දඹ ආදීවූ එලාඵල අනුභවකොට ආමි. තොපිත් ගොසින් එලාඵල අනුභව කොට එව’’යි කීහ. එවිට ඒ මහවඳුරා කියන්නේ ‘‘මේ වනයේ එලාඵලයෙක් කොතනක ඇද්ද? යටත් පිරිසෙයින් අඹ දඹ තබා කුඹුක්ගෙඩියක් පමණකුත් මේ වනයේ ඇද්දැ’’යි කියා ඒ ගුහායෙන් නොගියෝ වේදැ?’’යි වදරා මේ ‘උදුම්බර ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි කුඩා වානරයා නම් නේවාසික භික්‍ෂූහුය. මහා වානරයා නම් විහාරය නෑර උන් ආගන්තුක භික්‍ෂූහුය. වෘක්‍ෂදේවතාව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය’’යි වදාළසේක.

292. කුමාරපත්ත ජාතකය

තවද හුදු ප්‍රඥාවෙන් මවාලූ රුවක් වැනි වූ සර්වඥයන් වහන්සේ සැවැත්නුවර පූර්වාරාමයේ වැඩවසන සමයෙහි ක්‍රීඩාශීලීවූ (කෙලිලොල්) සාමණෙර වහන්දෑ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

සර්වඥයන් වහන්සේ උඩුමාලේ ඉන්දදී යටමාලේ ඉඳිනා සාමරනේරයන් වහන්දෑ බොහෝසේ අරගලකොට උනුන් හා මහත්කොට දොඩා කෝලාහළ කළසේක. සර්වඥයෝ එපවත් අසා සැරියුත් සාමින්ට "ශාරීපුත්ත ස්ථවිරය, මේ යට මාලේ හිඳිනා භික්ෂූහු බොහෝ කොට අරගළ කරන්නාහ. උන් හයගන්වා මතු අරගල නොකරණ ලෙස හික්මව"යි වදාළසේක. එවිට ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයන් වහන්සේ එගෙයි කොත්කැරැල්ල (වහල මුදුනෙහි කොත) පයින් අල්වාගෙණ සොලවාලූසේක. එවිට යටමාලේ උන් සාමනේරයන් වහන්දෑ උනුන් ඇහගැසී හයින් තැකිගෙණ දොරට ගොස් මළුවේ සිටිසේක. එතනට ශාරිපුත්ත ස්ථවිරියන් වහන්සේ වැඩ "අරහල නොකරව"යි හයගැන්වූ සේක. මේ කථාව දම්සභාවේ රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ කිය කියා උන්තෙනට සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි (පළමුව) කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ"යි විචාරා එපවත් අසා "මහණෙනි, මේ සාමණෙරයෝ දැන් මතු නොවෙයි පෙරත් ක්‍රීඩාවෙහි තත්පරයෝ (ඇලුනු) වේදැ"යි "ඒ කෙසේදැ"යි ආරාධිත වූ සර්වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ කුමාරපත්ත නමින් යුක්තව බ්‍රාහ්මණ කුලයක ඉපිද පඤ්චකාමයෙහි ආදීනව දැක ඍෂිප්‍ර ජ්‍යාවෙන් පැවිදිව ඒ වනාන්තරයට වන්නාහ. ඒ වනාන්තරයෙහි පන්සියයක් තාපසවරු එක් පන්සලක වාසය කරන්නාහ. උන් හැම කෙළිනා ක්‍රීඩා වානරයකුත් ඇත. ඒ තාපසවරු ලුනු ඇඹුල් නිසා මනුෂ්‍යපථයට (මිනිස් පියසට) ගියාහු එකල බෝධිසත්වයෝ ගොස් ඒ පන්සල උන්නාහ. ක්‍රීඩා වානරයා පළමු තාපසවරු සේම වනැයි සිතා ඒ තාපසයන්ට මුඛවිකාර දැක්විය. එවිට බෝධිසත්වයෝ "එඹුල වානරය, තාපසරුන් ලඟ වසන්නාහු සුශික්ෂිත (සංවර) උවමැනවයි ආචාරශීලයෙන් යුක්ත උවමැනවැ"යි වානරයා හික්මවූසේක. එතැන් පටන් වානරයා හික්ම ආචාරසීලයෙන් දවස් අරිනේය. ඒ තාපසයෝත් පන්සලින් ඔබ්බකට ගියසේක. එතන වාසය කළ තාපසවරු ලුනු ඇඹුල් සපයාගෙණ තමන් වාසය කළාවූ පන්සලට ආවාහ. එවිට ඒ වානරයා පළමු පරිද්දෙන් නොකර බැනනොනැගී (කතානැතිව) උන්නේය. එවිට තාපසවරු කියන්නාහු "ඇයි වානරය, තෝ පළමු අප හා හස්තවිකාර මුඛවිකාර පෑ කෙළෙනෙහි වෙද්ද, දැන් නොකෙළින්නේ ඇයිදැ?"යි විචාළාහ. එවිට වානරයා කියන්නේ "එඹා තාපසවරුනි, කුමාරපත්ත නම් තාපසයන් වහන්සේ මට අවවාද කළසේක. එසේහෙයින් උන්වහන්සේ කී අවවාද මා සිත ඇත. පෙරසේ නොකෙළෙමි"යි කීය. "එසේනම් අපට අවවාද කියාගියා නියාවේදැ"යි වදාරා මේ කුමාරපත්ත ජාතකය නිමවා වදාළසේක. එසමයෙහි ඒ කුමාරපත්ත තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්මයයි වදාළසේක.

293. තෘතිය බක ජාතකය

තවද හුදු සද්ධර්මයෙන් මවාලූ රුවක් වැනිවූ සර්වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි උපසේන නම් මහතෙර කෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මෙහි වර්තමාන කථාව සූත්‍රපිටකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙනෙන්නේය. උපසේන ස්ථවිරයන් වහන්සේ බාලවහන්දෑ එක්කොටගෙණ දුස්සීලව වාසයකරණසේක. සර්වඥයන් වහන්සේ එපවත් දැන කෝපකොට (නොසතුටුව) වදාළසේක. උපසේන මහතෙරුන් වහන්සේ භාවනාකොට ධ්‍යාන උපදවා රහඬ තෙලෙස් ධුතාඟධරව (දහතුන් විශේෂ ගුණ) වාසය කරණ කල්හි එක් දෙදෙනෙකුන් වහන්සේගේ විවාදය නිසා බුදුහු පාටලීවනයට වැඩ වාසය කරණ සේක්, එසමයෙහි උපසේන නම් මහතෙරුන්වහන්සේ ධුතාඟධරව වහන්දෑ ඇරගෙණ සර්වඥයන් වහන්සේ කරා පාටලීවනයට වැඩිසේක.

සර්ඳයන් වහන්සේ ''ධුතාඟධර වහන්දෑ විනා, නොවන වහන්දෑ මා දකින්නට නොඑත්ව''යි වදාළසේක. එවිට ධුතාඟධර නොවන වහන්දෑ පාංශුකූලචිවරය (සොහොනෙන් ලබාගන්නා වස්ත්‍රයෙන් කළ සිවුර) පෙරවා ධුතාඟධරව සර්ඳයන් වහන්සේ දුටුසේක. භික්ෂූන්වහන්සේ බුදුන් ජේතවනාරාමයට වැඩිය පසු ඒ පාංශුකූල චිවරයත් හැරතෙළෙස් ධුගාඟයත් හළසේක. එවිට බුදුහු වදාරණසේක් ''මුන් හැමගේ සිල්රක්ෂා කිරීම බක නම් සිව්පාවා රැක්කාවූ සීලය මෙනැ''යි වදාළසේක. ''ඒ කෙසේදැ''යි ආරාධිතවූ සර්ඳයන්වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්නාහ. එසමයෙහි බකනම් සිව්පාවෙක් ගඟක් අසලක පිටුපහණෙක (ගල් තලාවක) වාසය කරන්නේය. ඒ ගඟ වතුර ඇවිත් ගල්පොත්ත වටකොට මහවතුර ගලාගෙන එනවිට බක නම් සිව්පාවා සිතන්නේ ''මෙතනින් මා ඔබ්බකට යා නොහැක්ක. පෙහෙවස් රක්ෂාකෙරෙමි''යි කරබාගෙණ (බෙල්ල පහත්කොට) බැනනොනැගී (කතා නැතිව) උන්නේය. එවිට ශක්‍රයෝ ''මුගේ සීලය පරීක්ෂා කරන්ට උවමැනව''යි සිතා එළුවෙසක් මවාගෙණ ලඟට ආවාහ. එවිට බක නම් සිව්පාවා ''එළුවා කමි'' සිතා පිටට පැනපීය. ශක්‍රයෝ අන්තර්ද්ධාන වූ සේක. දෙවනුවත් ගල්ලෑල්ලට නැගී ''මට ප්‍රාණඝාතය සිද්ධ නුවූහෙයින් මාගේ සීලය ඛණ්ඩ නුවූයේය (කඩ නොවුයේ)''යි සිතා උන්නේය. එවිට ශක්‍රයෝ දිව්‍යාත්මභාවයෙන් සිට ''මේ තෝ සිල්රක්ෂාකරණ මනාදැ''යි කියා දෙව්ලොව ගියහ.

ඒ අර්ත්‍ථය (කාරණාව) දක්වන සර්ඳයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''භික්ෂූහු මා එළඹ සිටිනාතුරු ධුතරාඟධරයම්හයි කියා අඟවා මා ජේතවනාරාමයට වැදුනාම පාංශුකූල චිවරය හැර ධුතාඟත් අළඟ. මුන් රැකී සීලය නම් බක නම් සිව්පාවා එළුවා පිටට පැන වැරදගිය කල්හි මට ප්‍රාණඝාතය සිද්ධනොවුයේය. මාගේ සීලය ඛණ්ඩනුවුයේයයි සිතා උන් බක නම් සිව්පාවා මෙනැ''යි බොහෝ භික්ෂූන්වහන්සේට බණ වදාරා ''සීලය රක්ෂා කරණ කල නම් සිල්රක්නා පරිද්දෙන් සුසික්ෂිතව (හික්මීමෙන්) සීලය රක්ෂා කල මැනවැ''යි අවවාද වදාරා මේ බකජාතකය නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්නෙම් තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුදුරජවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේකි.

තිකනිපාත වණ්ණනාව නිමි.

294. චුල්ලකාලිංග ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි පරහිත නිරතවූ (අනුන්ගේ යහපතෙහි ඇලුනු) සකල ජනමන නයනානන්ද කරවූ (ඇසට ප්‍රියවූ) ශාස්තෘ වූ අප තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ දෙව්රම් වෙහෙර වැඩ වසන සේක් සතර පරිබ්‍රාජිකා කෙනෙකුන්ගේ පැවිදිවීමක් අරභයා මේ ධර්ම දේශනාව ප්‍රකාශ කොට වදාළසේක.

ඒ කෙසේ ද යත්:-

විශාලා මහනුවරෙහි වනාහි සත්දහස් සත්සිය සත් දෙනෙක් ලිච්ඡවී රජහු වෙසෙති. ඒ සියළු රජ දරුවෝ ඔවුනොවුන් හා සාකච්ඡා කිරීමෙන් කල්පනාවක් කරන්නාහු ඊට ඉක්බිතිව පන්සියයක් වාද බිනීමෙහි නිපුණවූ (දක්ෂවූ) එක් නිගණ්ඨ පුත්‍රයෙක් මෙම විශාලා මහනුවරට පැමිණියේය. ඒ රජදරුවෝ ඔහුට සුදුසු සංග්‍රහ කළාහුය. අනිකුදු පන්සියයක් වාද බිනීමෙහි නිපුණවූ නිගණ්ඨ පරිබ්‍රාජිකාවක් එම නුවරට පැමිණියාය. ලිච්ඡවී රජදරුවෝ ඔවුන් දෙදෙනා වාද කරවූවාහුය. ඒ කිරීමෙන් ඔවුන් දෙදෙනා සදෘශ (සමාන) වූවාහුය. ඉක්බිති ලිච්ඡවී රජ දරුවන්ට මෙබඳුවූ සිතිවිල්ලෙක් වූයේය. ''මොවුන් නිසා උපන් පුත්‍රයෙක් ව්‍යක්ත (දක්ෂ) වන්නේය''යි සිතා ඔවුන් දෙදෙනා විවාහ කරවා සමඟ වාසය කෙරෙව්වාහුය. ඔවුන්ගේ සංවාසය නිසා පිළිවෙලින් දූන් සතර දෙනෙකු හා එකම පුත්‍රයෙක් වැදුවාය. ඒ දූන් සතරදෙනාට ක්‍රමයෙන් සච්චය, ලෝලාය, අවවාදකය, පටාචාරා යයි නම් කළහ. පුත්‍රයාට සච්චක යයි නම් කළාහුය. ඔවුන් පස්දෙන විඤ්ඤෑ (නුවණැති) බවට පැමිණි කල මෑණියන්ගෙන් පන්සියයෙක පියානන්ගෙන් පන්සියයෙකැයි වාද දහසක් උගත්තාහුය. මව්පිය

දෙදෙන දුන් සතරදෙනාහට මෙසේ අවවාද කළාහුය. ‘‘ඉදින් ගෘහස්ථ (ගිහි) පුරුෂයෙක් තොපගේ වාදය බින්දේනම් ඕහට පාදපරිචාරිකා (බිරිඳ) වවු, පැවිදි කෙනෙක් තොපගේ වාද බින්දේනම් ඔහුගේ සමීපයෙහි පැවිදිවවු’’යි කීවාහුය.

එයින් මෑතභාගයෙහි මව් පිය දෙදෙන කාල ක්‍රියා කළෝය. ඔවුන් කාල ක්‍රියා කළ කල්හි සව්වක නම් නිගණ්ඨ පුත්‍රයා ඒ විශාලා නුවරෙහි ලිච්ඡවී රජදරුවන් අක්ෂර ලිඛිතාදී (අකුරු ලිවීම) ශිල්ප උගන්වමින් වාසය කෙරෙයි, දුන් සතරදෙන දඹ අත්තක් ගෙණ වාදය පිණිස නුවරින් නුවර ඇවිදිනාහු ක්‍රමයෙන් සැවැත්නුවර වාසල්දොර සමීපයෙහි දඹ අත්ත හිටුවා ‘‘යම්කිසි ගෘහස්ථයෙක් හෝ පැවිද්දෙක් හෝ අපට වාදාරොපණය කරන්ට හැකිවී නම් ඒ පුරුෂතෙම මේ පාංශුරාසිය (පස් ගොඩ) පයින් විසුරුවා පයින් දඹ අත්ත මිරිකාපියඤ්ඣ’’යි කියා ගම් දරුවන්ට කියා පිඬු පිණිස නුවරට වන්නාහුය.

ඉක්බිති ආයුෂ්මත්වූ දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේ නොහැමදිතැන් (පිරිසිදු නොකළ) හැමද සිස්භාජනය දිය පුරවා ගිලන් භික්ෂූන්ට පිළිදැගුම් (උවැටැන්) කරවා ඉතා දහවල්හි සැවැත් නුවරට වඩනාසේක්. ඒ පස්රැස පිහිටවූ දඹ අත්ත දැක විවාරා ගම්දරුවන් ලවා හොලවා මිරිකවා ‘‘යම් කෙනෙකුන් විසින් මේ ශාඛාව පිහිටුවන ලද්දීද, ඔහු ආහාර කෘත්‍යය කොට අවුත් දෙව්රම් වෙහෙර දොරටුවෙහිදී මා දකිඤ්ඣ’’යි ගම් දරුවන්ට කියා නුවරට වැද කරණලද ආහාරකෘත්‍ය ඇති සේක් දෙව්රම් වෙහෙර දොරටුවෙහි වැඩිසේක.

ඒ පරිබ්‍රාජිකාවෝ සතරදෙන පිඬුපිණිස හැසිර ආහාර කිස සපයා ආවාහු මිරිකා හෙලූ ශාඛාව දැක ‘‘කවරක්හු විසින් මේ ශාඛාව මර්දනය කරණ ලද්දාහු වේදැ’’යි විවාළෝය. ‘‘ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයන් විසිනැ’’යි අසා ‘‘ඉදින් තොපි වාදය කරණු කැමැත්තාහු වී නම් දෙව්රම් වෙහෙර වාසල් දොරටුවට ගියමැනව’’යි කියනලද්දාහු. නැවත නුවරට ගොස් මහජනයා රැස් කරවා වෙහෙර වාසල් දොරටුවට ගොස් තෙරුන් වහන්සේ අතින් වාද දහසක් විවාළාහුය. තෙරුන්වහන්සේ ඒ සියළු වාදයන් විසඳා ‘‘අන්කිසි වාදයක් දනුදැ’’යි විවාළසේක. ‘‘ස්වාමීනි, අපි නොදනුම්හ’’යි කීවාහුය. ‘‘මම වනාහි අන්කිසි ප්‍රශ්ණයක් විවාරම්දැ’’යි කීසේක. ‘‘ස්වාමීනි, විවාළ මැනවැයි දනිතොත් කියන්නමෝ වේදැ’’යි කිවූය. තෙරුන් වහන්සේ ‘‘එකෙක් නම් කිම්දැ’’යි විවාළසේක. ඒ පරිබාජිකාවෝ ස්වභාව වූ පරිද්දෙන් (ඇති සැටියෙන්) නොදන්නාහුය. එවිට තෙරුන් වහන්සේ විසඳා වදාළසේක. ඔවූහු ‘‘ස්වාමීන් වහන්ස, අපට පරාජයය, නුඹ වහන්සේට ජයවීය’’යි කීවාහුය. ‘‘දැන් තොප කුමක් කරවිදැ’’යි විවාළසේක. ‘‘අපගේ දෙමව්පියන් විසින් මෙබඳු අවවාදයක් දෙනලද, ඉඳින් තොපගේ වාදය ගෘහස්ථයෙක් බින්දේ වීනම් ඕහට පාද පරිචාරිකවවු ඉදින් පැවිදිකෙනෙක් බින්දේ නම් ඔවුන්ගේ සස්නේ පැවිදිවවු යයි කීවාහුය. එබැවින් අපට පැවිදි වීම දුන මැනවැ’’යි කිවූය. තෙරුන් වහන්සේ ‘‘යහපතැ’’යි වදාරා ඒ පරිබ්‍රාජිකාවන් සතරදෙනා උත්පලවණී මහා ස්ථවිරීන් වහන්සේගේ සමීපයෙහි පැවිදි කරවූසේක. ඒ සියළු මෙහෙනින්නෝ පැවිදි කරවූ නොබෝ කලකින් රහත් බවට පැමිණියාහුය.

ඉක්බිති එක් දවසක මේ ආශ්චර්යමත් (පුදුම) කථාශ්‍රවණයෙහි (කතා ඇසීමෙහි) කෝතූහල (උනන්දු) භික්ෂූන්වහන්සේ ධර්මසභා මණ්ඩපයෙහි රැස්ව ඉඳ ‘‘ඇවැත්නි, ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයෝ පරිබ්‍රාජිකාවන් සතර දෙනාට මාර්ග ඵල ප්‍රදානය කිරීමෙන් ඇස්වැස්සවූ සේක් වේදැ’’යි උන් වහන්සේගේ ප්‍රඥා විශේෂ ගුණය ප්‍රකාශ කොට කීමෙන් වැඩ උන් සේක්. එකල්හි ශාස්තෘවූ බුදුරජානන් වහන්සේ එතැන්හි වැඩ වදාරා ‘‘මහණෙනි, දැන් මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ’’යි විවාරා වදාළසේක. ‘‘ස්වාමීනි, බුදුරජාණන් වහන්ස, රාජකථා ආදීවූ අන් කථාවකින් යුක්තව උනුමෝ නොවම්හ. ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයන් කරණ ලද ආශ්චර්යමත්වූ මෙනම් කථාවකින් කිය කියා උනුම්හ’’යි දැන්වූ කල්හි ‘‘මහණෙනි, ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයෝ මේ පරිබ්‍රාජිකාවන්ට අවශ්‍ය වූයේ දැන් මතු නොවෙයි පෙරත් වැඩෙහි යෙදීමෙන් අවශ්‍යවූය, දැන් ප්‍රව්‍රජ්‍යාභිසේක දීමෙන් අවශ්‍යවුසේක. පෙරත් රාජ මහේසිකාභිසේක ස්ථානයෙහි පිහිටවීමෙන් අවශ්‍යවූය’’යි වදාරා ඉකුත්වත් ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස කලිඟුරට දන්තපුර නුවර කලිඟු නම් රජක්හු රජ කරණ සමයෙහි අස්සක නම් රටක පොතලිනුවර අස්සක නම් රජෙක් රාජ්‍යය කෙරෙයි. ඔවුන් දෙදෙනා අතුරෙන් කලිඟු රජ සමෘද්ධ වූ හස්ත්‍යශ්වවාහනාදී බල සෙනග ඇතිව තෙමේද ඇත් බල ඇත්තේ තමා

හා යුද්ධ කරන්නක්හු නොදැක යුද්ධ කරණු කැමතිව ඒ රජ ‘‘මා හා යුද්ධ කරණ කෙනෙකුන් නොදක්නෙමි. කවර ප්‍රයෝගයකින් යුද්ධයක් යොදම්දැ’’යි කියා අමාත්‍යයන් අතින් විචාළේය. එවිට අමාත්‍යයෝ කියන්නාහු ‘‘මහ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, එක් උපායෙක් ඇත, නුඹවහන්සේගේ දූවු කුමාරිකාවෝ සතරදෙන උත්තම රූපශ්‍රී දරන්නාහ, ඔවුන් සියළු ස්ත්‍රී ආභරණයෙන් සරහා පිළිසන්වූ (වැසුනු) ආසනයෙහි වඩා හිඳුවා බළ සෙනඟ පිරිවරණ ලද්දාවූ ඔවුන් ගම් නියම් ගම් රාජධානියෙහි ඇවිදුවා යම්කිසි රජෙක් ඔවුන් තමාගේ ගෙයි ඇතුලත් කොට වාසය කරණු කැමැත්තේ වීනම් ඔහු හා සමඟ යුද්ධ කරම්හ’’යි කීවාහුය.

ඒ කලිඟුරාජ අමාත්‍යයන් කී පරිද්දෙන්ම කෙළේය. ඔවුන් ගිය ගිය තැන්හි රජදරුවෝද කලිඟුරජහට භයින් තමන් නුවරවලට වදින්ට අවසර නොදී අන්නපානාදීවූ පඬුරු යවා පිටිනුවර දීම යෑම කොට වාසය කරත්. මෙපරිද්දෙන්ම සියළු දඹදිව මුළුල්ලෙහි ඇවිද අස්සක පොතලී නුවරට පැමිණියාහුය. එනුවරෙහි අස්සක රජ නුවර වාසල්දොර (ප්‍රධාන දොරටුව) වස්වා පඬුරු ගමන් කරවූයේය. ඒ රජහුගේ නුවණැති කාර්‍යාකාර්‍ය්‍ය පරිඥානයෙහි ව්‍යක්තවූ (කළ නොකළ යුතුදේ දක්ෂ) උපාය ඥානයෙහි දක්ෂවූ නන්දිසේන නම් අමාත්‍යයෙක් ඇත. ඒ තෙමේ මෙබඳු සිතිවිල්ලක් සිතීය. ‘‘මේ රාජකුමාරිකාවෝ වනාහි සියළු දඹදිව්තෙලෙහි සැරිසරා ඇවිද ප්‍රතියුද්ධ (එරෙහිව එන) කරණ කෙණෙකුන් නොලද්දාහුය. එසේ කල්හි සියළු ජඹුද්වීපය හිස්වූයේ නම් වන්නේය. මම කලිඟුරජ හා සමඟ යුද්ධ කෙරෙමි’’යි කියා නුවර වාසල් දොරට ගොස් දොරටුපාලයා කැඳවා ඒ රාජ කන්‍යාවන් නුවරට වදනා පිණිස කියනුයේ ‘‘කලිඟුරටට ප්‍රධානවූ රජහට කලිඟුරජයයි කියා යම්සේ ව්‍යවහාර වීද, ඒ පරිද්දෙන්ම අරුණ කුමාරයන් වහන්සේ අපගේ මේ අස්සක නුවරට අධිපතිවූ හෙයින් අස්සකයයි නම් ලත් රජහු පුරුෂශ්‍රේෂ්ඨවූ (උතුම් මිනිසකු) ගුරුවරයන් විසින් මොනවට අනුශාසනා කරණ ලද්දාවූ නන්දිසේන නම්වූ මා විසින් සුරක්ෂිතවූ වාසල්දොර මේ රාජ කන්‍යාවන්ගෙන් සර ප්‍රවේශය (ගෙට පිවිසීම) පිණිස කරණුලදැ’’යි අමාත්‍යයන් විසින් මෙසේ කියා දොර හරවා ඔවුන් ගෙණ ගොස් අස්සක රජහට දක්වා ‘‘රජ්ජුරුවන් වහන්ස, භය නොගත මැනව, යුද්ධ ඇති කල්හි ඊට සුදුසු කාරිය මම දනිමි’’යි ‘‘මේ උත්තම රූපශ්‍රීධරවූ (මනා රූ සපුවෙන්) රාජ කන්‍යාවන් අගමෙහෙසුන් කරව’’යි කියා ඔවුන්ට අභිශේකදී (මෙහෙසි තනතුරු) ඔවුන් සමඟ ආවාවූ රාජපුරුෂයන්ට ‘‘සගයෙනි තොප තොපගේ නුවරට පලායව’’යි ‘‘රාජ කන්‍යාවන් අස්සක රජහු විසින් අගමෙහෙසුන් තනතුරෙහි තුබූබව තොපගේ රජහට කියව’’යි කියා ගමන් කරවූයේය.

ඒ රාජ පුරුෂයෝ ගොස් එපවත් කලිඟු රජහට කීවාහුය. එබස් ඇසූ කලිඟුරජ ‘‘අස්සක මාගේ බලපරාක්‍රම (බල මහිමය) නොදන්නේදැ’’යි කියා එකෙනෙහිම මහත් සිව්රඟ (ඇත්, අස්, රිය, පාබල) සෙනඟ හා සමඟ යුද්ධයට සැරසී නික්මුනේය. එපවත් ඇසූ නන්දිසේන නම් අමාත්‍යයා කලිඟුරජහු යුද්ධයට සැරසී එන බව දැක ‘‘තමන්ගේ රාජ්‍ය සීමාවෙහි වෙසෙඤයි අපගේ රාජ සීමාවට නොබසිඤයි දෙරට සීමා මධ්‍යයෙහි වන්නේය’’යි කියා අසුන් (ලියුම්) ලියා ගමන් කරවූයේය. ඒ රජ අස්න අසා තමාගේ රාජ්‍ය සීමාවෙහි සිටියේය. අස්සක රජ බල සෙනඟ පිරිවරා තමාගේ රාජ්‍ය සීමාවෙහි සිටියේය. එකල්හි පුරණ ලද බෝධි සම්භාර ඇති අප මහබෝසතානන් වහන්සේ සෘෂිප්‍රව්‍රජාවෙන් පැවිදිව දෙරට අතුරෙහි වූ එක් පන්සලෙක වාසය කරණ සේක.

කලිඟුරජතෙම ‘‘ශ්‍රමණයෝ නම් යම් කිසිවක් දනිති, යුද්ධයෙහි ජය පරාජය නම් කවරක් විසිනුදු නොදත හැක්කේය. එසේ හෙයින් එපවත් තාපසයන් වහන්සේ අතින් විචාරමි’’ සිතා අප්‍රසිද්ධ වේශයකින් මහබෝසතානන් කරා ගොස් නමස්කාර කොට එකත්පස්ව හිඳ පිළිසඳර කථාකොට ‘‘ස්වාමීනි, කලිඟුරජද අස්සක රජද ඔවුනොවුන් හා යුද්ධ කරුණු කැමැත්තාහු. තම තමන්ගේ රාජ්‍ය සීමාවෙහිම සිටියාවූ මොවුන් දෙදෙනා අතුරෙහි කවරක් හට ජය පරාජය වන්නේ දැ’’යි විචාළේය. ‘‘මහ පින්වත්වූ පුරුෂය, මම අසවල් රජහට ජයය අසවල් රජහට පරාජය වන්නේයයි නොදනිමි, ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ වනාහි මෙතනට එන්නෝය. මම් ඔහුගෙන් විචාරා කියමි, සෙට දවස මෙතනට එව’’යි කීසේක. ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ මහබෝසතානන් වහන්සේට උපස්ථානයට අවුත් උන්නේය. ඉක්බිති මහබෝසතානන් වහන්සේ ඔහු අතින් එම කාරණාව විචාළසේක.

‘‘ස්වාමීනි, තාපසයන් වහන්ස කලිඟුරජහට ජය වන්නේය. අස්සක රජහට පරාජය වන්නේය. මෙබඳුවූ පූර්‍වනිමිත්ත පෙනෙන්නේය’’යි කීයේය. කලිඟුරජ දෙවෙනි දවස් ඇවිත් විචාළේය. මහබෝසතානන් වහන්සේද ඕහට ඒ කාරණය කීසේක. ඒ රජ ‘‘කවර

පූර්වනිමිත්තෙකක් (පෙර නිමිත්තක්) වන්නේදැ''යි නොවිචාරා ''මම වනාහි දනිමි'' යන සන්තෝෂ චිත්තයෙන් ගියේය. ඒ කථා ප්‍රවෘත්තිය දෙසෙනගට පැතිර ගියේය. එබස් ඇසූ අස්සක රජ නන්දිසේන නම් අමාත්‍යයා කැඳවා ''කලිඟුරජහට වනාහි ජයවන්නේය. අපි පැරදුනම්හ. මෙයට කටයුතු කිම්දැ''යි කීයේය.

එබස් ඇසූ අමාත්‍යයා ''මහරජාණන් වහන්ස, මේ යුද්ධ කිරීමෙන් කවර රජක්හටම ජය පරාජය වේදැයි කවරෙක් දනීද? නුඹ වහන්සේ එස් නොසිතව මැනව''යි රජහු අස්වසාලා බෝසතානන් කරා එලඹ නමස්කාර කොට එකත් පස්ව හිඳ ''ස්වාමීනි, මේ යුද්ධයෙහි කවර රජෙක් ජයපරාජය වේදැ''යි විචාළේය. ''නන්දිසේනය, කලිඟුරජ දිනන්නේය. අස්සක රජ පරදින්නේය''යි කීයේය. ''ස්වාමීනි, දිනන්නාහට කවර පූර්වනිමිත්තක් පෙනෙන්නේද? පරදින්නා කවර පූර්වනිමිත්තක් පෙනෙන්නේදැ''යි විචාළේය. ''මහපිනැති නන්දිසේනය, දින්නනාහුගේ ආරක්ෂා දිව්‍ය පුත්‍රයා සඬාභ ධවලවූ වෘෂභ වේසයෙන් (මුළු සිරුර සුදු ගොණෙතු සේ) පෙනෙන්නේය. පරදින්නාහුගේ ආරක්ෂා දිව්‍ය පුත්‍රයා සියලඟ කෘෂ්ණවර්ණවූ (කළුපැහැ) වෘෂභයක් මෙන් පෙනෙන්නේය. ඔවුන් දෙදෙනාගේ ආරක්ෂා කොට දෙන දිව්‍යපුත්‍රයෝම යුද්ධ කොට ජයපරාජය කෙරෙති'' කීයේය. එබස් ඇසූ නන්දිසේන නම් අමාත්‍යයා නැගිසිට ගොස් රජුගේ සහාය වූ දහසක් පමණ මහ යෝධයෝ ඇත, ඔවුන්ගෙන එතනට නුදුරුතන්හි එක් පර්වතයක නැගී ''පින්වත්නි, අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ ජීවිතය රක්ෂාකොට දෙන්ට හැකිදැ''යි විචාළේය. ඒ තෙපුල් ඇසූ යෝධයෝ ''එසේය ජීවිතය රක්ෂා කරන්ට හැකිවම්හ''යි කීවාහුය. ''එසේ වීනම් ප්‍රපාත ස්ථානයෙහි වැටෙවුදැ''යි විචාළේය. එබස් ඇසූ දහසක් පමණ යෝධයෝ ප්‍රපාත ස්ථානයෙහි (බෑවුම) වැටෙන්ට පටන් ගත්තාහුය. ඒ වේලෙහි ඔවුන් වලක්වා ''ප්‍රපාත ස්ථානයෙහි වැටී මිය ගියායින් ප්‍රයෝජන කිම්ද? අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට සහායව නොපසු බැස යුද්ධ කරව''යි කීයේය. ඔහු එබස් පිළිගත්තාහුය. ඉක්බිති යුද්ධය පැමිණි කල්හි කලිඟුරජ ''මම දිනමි'' හීන විර්යයට (උත්සාහය හැර) පැමිණ සන්නාහ සන්නද්ධව (යුධ ඇඳුමෙන් සැරසී) ගොළු ගොළු වූවාහු තම තමන්ගේ අභිප්‍රාය ස්ථානවලට (කැමති තැන්වලට) ගියාහුය. යුද්ධ කිරීමට සුදුසු කල්හි වීරිය නොකළාහුය. රජ දරුවෝ දෙදෙනාද අශ්ව යානාවට පැන නැඟී යුද්ධ කරමි කියා ඔවුනොවුන් කරා එලඹියාහුය.

එකල්හි රජ දරුවන් දෙදෙනාගේ ආරක්ෂා දිව්‍යපුත්‍රයෝ පෙරටුව ගොස් කලිඟු රජහුගේ ආරක්ෂා දිව්‍යපුත්‍රයාට සඬාභධවලවූ වෘෂභ වේශයක් වූයේය. අස්සක රජහුගේ ආරක්ෂා දිව්‍යපුත්‍රයා සියලඟ කෘෂ්ණවර්ණ වෘෂභවේශයක් වූයේය. ඔහු දෙදෙනද ඔවුනොවුන් හා යුද්ධාකාර දක්වා එලඹියාහුය. වෘෂභයෝ වනාහි ඒ රජදරුවන් දෙන්නාටම පෙනෙති, අන් සත්වයන්ට නොපෙනෙති, නන්දිසේන නම් අමාත්‍යතෙම ''මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේට ආරක්ෂා දිව්‍ය පුත්‍රයෝ පෙනෙන්නේදැ''යි කියා අස්සක රජගෙන් විචාළේය. ''එසේය මට පෙනෙන්නෙය''යි කියේය. ''කවර රූපයක් පෙනේදැ''යි විචාළේය. කලිඟුරජහුගේ ආරක්ෂා දිව්‍යපුත්‍රයා සඬාභධවලව වෘෂභයක්ව පෙණෙන්නේය. අපගේ ආරක්ෂා දිව්‍යපුත්‍ර තෙම සියලඟ කෘෂ්ණවර්ණව මිරිකුණු ශරීරව (විඩාපත්ව) පෙණෙන්නේය. ''මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ නොබව මැනව, අපි ජය ගණුම්හ, කලිඟුරජ පරදනේය. එසේ හෙයින් නුඹ වහන්සේ අසු පිටින් බිමට බැස මෙතෙප් ගෙණ මොනවට හික්මුනු සෙන්ධවයා උදර පාර්ශවයෙහි වම් අතින් උන් මීලනය කොට (තදකොට) මේ දහසක් පමණ යෝධයන් හා සමඟ වේගයෙන් ගොස් කලිඟුරජහුගේ ආරක්ෂක දිව්‍යපුත්‍රයාහට තෙප්පහරින් (ආයුධයෙන්) පහරව''යි කීයේය.

''ඉක්බිති අපි දහසක් පමණ ඇත්තෝ දහසක් තෙප්වලින් පහරුම්හ. එසේකල්හි කලිඟුරජගේ ආරක්ෂා දිව්‍යපුත්‍ර නැසෙන්නේය. ඉක්බිති කලිඟුරජ පරදිනේය. අපි දිනම්හ''යි කියා අස්සක රජ ''එසේවීනම් යහපතැ''යි ගිවිස නන්දිසේනයා විසින් දුන් සලකුණෙන් ගොස් තෙබින් (ආයුධයෙන්) පහරක් දුන්නේය. දහසක් පමණ යෝධයෝ තෙප්දහසක් පහළාහුය. ආරක්ෂා දිව්‍යපුත්‍රයා එතැන්හිම ජීවිතක්ෂයට පැමිණියේය. එකෙණෙහි කලිඟුරජ පැරද ගියේය. පැරද යන කලිඟුරජහු දැක දහසක් පමණ යෝධයෝ ''කලිඟුරජ පැරදයන්නේය''යි මහ ශබ්ද පැවැත්වූවාහුය. මරණ භයින් භයගෙණ යන කලිඟුරජ තාපසයන් වහන්සේට ආක්‍රෝශ කියා බණන්නේය. ''එඹල කොල කූට (කපටි) තාපසය, අන් සත්වයන් විසින් සහනය (ඉටුකළ නොහැකි) කළ නොහැකි යුද්ධ ප්‍රයෝගාදිය සහනය කරන්නාවූ කලිඟු රජහට ජයයි කියාද අස්සක රජහට අවැඩව පරාජය වෙයි කියාද කියන ලද්දාවූ තොප විසින් අත්ලස් ගෙණ පරදින

රජහු දිනති, දිනන රජහු පරදිති තොප විසින් කියන ලද විරුද්ධවචනය, කායද්වාරාදීන් (කායාදී තිදොරින් නිවැරදි) සෘජුවූ උත්තම සත්‍යයෝ මෙබඳු මුසා නොකියති''යි කියා කලිඟුරජ තාපසයන්ට වෙහෙසා ආක්‍රෝශ පරිභව බෙනෙමින් ගොස් තමාගේ නුවරටම ගියේය. නැවත පසු බලන්ටද අසමර්ත්‍යවිය.

ඉක්බිත්තෙන් කීප දවසක්හුගේ ඇවෑමෙන් සක්දෙව්රජ තාපසයන් වහන්සේට උපස්ථානයට ආයේය. උන් වහන්සේ ඒ සක්දෙව් මහරජහු හා සමග කථා කරණසේක්. ''දෙදෙව්ලෝ වැසි දෙවියන්ට රජවූ පෘථිවිනිශ්‍රිත (පොළොව ඇසුරු කරණ) දෙවියන්ට ප්‍රධානවූ මඝමානවක යන පූර්ණාමයෙක් ඇති ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයානනි, තොප වැනි මහේශාක්‍ය දෙවියෝ මුසාවාදයෙන් වැලැක්කාහ. සබ්වයයි (සත්‍ය වචනය) කියනලද උතුම් දනය ඒ දෙවියන් කෙරෙහි පිහිටියේය. තොප විසින් යම් වචනයක් මට කියන ලදද ඒ අනර්ත්‍යවිනාසකරවූ මුසාවාදයයි කියන්නාවූ එබඳුවූ අවිද්‍යාමාන (නොපවතින) වචනයක් කවර කාරණයක් පිණිස කියනලදදැ''යි කීයේය.

එබස් ඇසූ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ කියනුයේ ''රාගාදී කෙලශයන් තමාගේ චිත්තසන්තානයෙන් බැහැරකරණ ලද හෙයින් බ්‍රාහ්මණ නම්වූ තාපසයානන් වහන්ස, දෙවියෝ පුරුෂයන්ගේ බල පරාක්‍රමයට ඊර්ෂ්‍යා නොකෙරෙති. එතැන්හි ආගම ශාස්ත්‍ර වල කියන බස් නුඹ වහන්සේ විසින් අසන ලද්දේ නොවේද? ආත්ම දමනයට පැමිණි සියලු සෙනග සමගි වීමෙන් නොපසුබැස යුද්ධයට එන කල්හි දෘඪවීර්‍ය බලපරාක්‍රම ඇති අස්සක රජහට ජයවීය''යි කියා ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයා තාපසයන් වහන්සේට කීයේය. ඉක්බිති කලිඟු රජ්ජුරුවන් පැරද ගිය කල්හි අස්සක රජ්ජුරුවෝ පර සෙනග දමා ගිය වස්තු ගෙණ තමාගේ නුවරටම ගියේය. ඉක්බිති නන්දිසේන නම් අමාත්‍යයා කලිඟු රජහට අසුන් ලියවා ගමන් කරවන්නේ ''ඉදින් මේ රාජ කන්‍යාවන් සතරදෙනාට දායාද කොටස් එව්ව මැනව, නොඑව්වහොත් මේ තැන්හි කටයුතු කාරියාකාරිය දනිමි'' ලියා ගමන් කරවූයේය. එබස් ඇසූ කලිඟුරජ භයින් තැතිගෙණ ඒ රාජ කන්‍යාවන් විසින් ලැබිය යුතු දායාද ගමන් කරවූයේය. එතැන් පටන් සමගිව වාසය කළාහුය.

ශාස්තෘ වූ බුදුරජානන්වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙණ හැර දක්වා වදාරා මේ චුල්ලකාලිඟ ජාතකය නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි කලිඟුරජ වූ සතර භික්ෂු යෝ වන්නාහුය, එකල්හි නන්දිසේන අමාත්‍යයා නම් දැන් ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්මවේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේකි.

295. මහාඅශ්වාරොහක ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි ධර්ම්ස්වාමීවූ බුදුරජානන්වහන්සේ දෙව්රම් වෙහෙර වැඩ වසනසේක්. අනඳ මහතෙරුන්වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද? යත්

වර්තමාන කථාව යට කියන ලද ජාතකය හා සදෘශමය (සමානය), ''පෙර නුවනැත්තෝ තමාට කළ උපකාර වශයෙන් අනුන්ටත් ප්‍රත්‍යුපකාර (කළ ගුණ සැලකීම) කළාහුමවේදැ''යි වදාරා මෙතැන්හි ඉකුත්වත් ගෙණ හැර දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස පුරණ ලද බෝධි සමාභාර ඇති අප මහ බෝසතානන් වහන්සේ බරණැස් රජව දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි දන්දෙන සේක. සිල් රක්‍ෂා කරණසේක. ඒ රජාණෝ පසල් දනව්වක් (පිටිසර ගමක්) කිපුනු බව අසා ''ඒ පසල් දනව්ව සන්සිඳවමි''යි බල සෙනඟ පිරිවරා ගොස් යුද්ධයෙහි පැරදුනු ඒ රජ්ජුරුවෝ අසුපිටට පැන නැගී යුද්ධයටම සැරහුනු ඇමතියන් සිටි ගම් දොරින් ඇතුළු පසල් ගමකට වන්නේය. එගම රාජ සේවකයෝ තිසක් වසති. ඔවුන් තිස්දෙන මේ කිමෙක්දැයි භයින් තැති ගෙණ ගොස් තම තමන්ගේ ගෙවලට වන්හ. එයින් එක් පුරුෂයෙක් තමාගේ ගෙට නොගොස් රජහට පසු ගමන් කොට ''අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ යුද්ධයක් පිණිස ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදයකට වැඩිසේක්වේද? නෙපි කවුරුද? රාජ පුරුෂයෙක්ද? චොර පුරුෂයෙක්දැ''යි විචාළේය.

''යහළු මම රාජපුරුෂයෙක්මි'' කීයේය. ''එසේවීනම් මා හා සමග ආව මැනවැ''යි කියා රජහු ගෙට කැඳවා ගෙණ ගොස් තමා හිඳිනා අස්නේ හිඳුවා ''සොඳුර මෙසේ එව,

මිත්‍රයානන්ගේ පය සෝදව''යි භාර්යාවන් ලවා පය සෝධවා තමන්ගේ ශක්ති පමණින් ආහාර දී ''මොහොතක් කල් සැතපුන මැනවැ''යි කියා සැතපෙන අසුනක් පැනවීය. එහි රජ සැතපුනේය.

ඉක්බිති ගම්වැස්සෝ අශ්වයාගේ සන්නාහ (යුධ ඇඳුම්) මුදා සක්මන් කරවා දිය පොවා පිට තෙල් ගල්වා ඔහු කෑයුතු තණ දුන්නේය. මෙසේ තුන් සතර දවසක් රජ්ජුරුවන් රක්ෂා කොට ''යහළු, මම නුවරට යෙමි'' කී කල්හි නැවත රජ්ජුරුවන් වහන්සේටද අසුටද කළ මනා සියළු වතාවත් කෙළේය. ඔහු විසින් කළ සත්කාර විඳ යන ඒ රජ කියනුයේ ''යහළු, මම අශ්වාරෝහකයෙමි. අපගේ නුවර මැද වන්නේය. ඉදින් යම්කිසි කාරියක් කරණ කොට ගෙණ නුවරට එන්නෙහි වී නම් දකුණු දෙස මහ වාසල් දොර සිට දොරටුපාලයාගෙන් මහා අශ්වාරෝහකයා කවර ගෙයක වාසය කෙරේදැයි විචාරා දොරටු පාලයාද කැඳවා ගෙණ අපගේ ගෙට එව''යි කියා තමාගේ නුවරටම ගියේය. බල සෙනඟද රජ්ජුරුවන් නොදැක පිටිනුවර කඳවුරු බැඳ සිටියාහු. රජහු දැක පෙර ගමන් කොට පිරිවැරූවාහුය. නුවරට වදනා රජ්ජුරුවෝ දොරකඩ ඇතුලෙහි සිටිනා දොරටුපාලයා ලඟට කැඳවා මහ ජනයා එතනින් පහ කරවා ''කොල එක් පිටිසර ගම් වැසි පුරුෂයෙක් මා දක්නා කැමතිව ඇවිත් මහ අශ්වාරෝහකයාගේ ගෙය කොතැන්හි දැයි විචාළේ නම් තොපි ඔහුගේ අත අල්වාගෙණ ආයෙහි වී නම් එකල්හි තෙපි දහසක් ලබන්නෙහිය''යි කියා ගියේය. ඒ ගම් වැසි පුරුෂයා කලක් නුවරට නො ආයේය. ඔහු නොආ කල්හි රජ්ජුරුවෝ ඔහු වසන ගම කරවූවර (අයබදු) වැඩුහ. කරවූවර වැඩි කල්හිත් නොඑන්නේය. මෙලෙස දෙතුන් වරෙක කරවූවර වැඩිවිය. එසේද නොඑන්නේය.

ඉක්බිති ගම් වැසි මනුෂ්‍යයෝ රැස්ව ඕහට කියන්නාහු ''අයියයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ මහා අශ්වාරෝහකයන් ගෙට ආකල් තැන් පටන් වැඩි කරවූවර දීමෙන් පීඩා විඳමෝ ඉවසාගත නොඑමිහ. එසේහෙයින් නුඹ වහන්සේ නුවරට ගියමැනවැයි මහා අශ්වාරෝහකයාට අපගේ වැඩි කරවූවර හැර වුවමැනව''යි කීවාහුය. ''යහපත එසේවී නම් යෙමි'' කියා ''මාගේ මිත්‍රයා ලඟට සිස් අතින් යාම සුදුසු නොවන්නේය, උන්ගේ දරුවෝ දෙදෙනෙක් ඇත, ඒ දෙදෙනාටද මාගේ මිත්‍රයානන්ටද ඔවුන්ගේ භාර්යයාවුන්ටද හිඳිනා පොරොනා දෑ හා ආභරණද මාගේ ගමනට පිළියෙළ කරව''යි කීයේය.

''යහපත, පිළියෙල කරමිහ''යි කියා ඒ ගම්වැසි පුරුෂයෝ ඒ සියළු උපකරණ සැරහුය. එකියන උපකරණ හා තමාගේ ගෙයි පිසූ අසුරුලහළු (කැවුම්) ගෙණ ගොස් දකුණු දෙස මහවාසල් දොරට පැමිණ ''යහළුව, මේ නුවර මහා අශ්වාරෝහකයන්ගේ ගෙය කොතැන්හිදැ''යි දොරටු පාලයා අතින් විචාළේය. ඒ තෙම ''මා හා සමග එව, තොපට මහා අශ්වාරෝහකයන් දක්වමි'' කියා ඔහු අත අල්වාගෙණ රාජ භවනයෙහි දොරකඩට ගොස් දොරටු පාලකයා ''පසල් ගම්වැසි පුරුෂයා කැඳවාගෙණ ආයෙමි''යි කියා යැවීය.

රජ එපවත් අසා උන්තෙනින් නැගීසිට ''මාගේ මිත්‍රයානන් ඔහු හා සමග ආකෙණෙකුන් එත''යි කියා යැවීය. රජ පෙර ගමන් කොට ඔහු දැකම ඔවුනොවුන් වැලඳ ''මට උපස්ථාන කළ යෙහෙලි ස්ත්‍රීද ඕ දරුවෝද නිරෝගීදැ''යි විචාරා අත අල්වාගෙන මතු මහල්තලයට ගෙණ ගොසින් ඒ ගම්වැසි පුරුෂයා දළපුඩුසේසත්යට (ඇත් දළයෙන් කැටයම් කළ සුදු කුඩය යට) රාජාසන මස්තකයෙහි ඉඳුවා අග්‍ර මෙහෙසිකා බිසවුන් කැඳවා ''සොඳුර, අපගේ මිත්‍රයානන් පය සෝදව''යි කීහ. එ බිසවද ඔහුගේ පය සේදුවාය. රජ ස්වර්ණභිංකාරයෙන් (රන් කෙන්ඩියෙන්) දිය වත් කෙළේය. බිසවු පය සෝදවා සුවඳ තෙල් ගැල්වුවාහුය. රජද ''යහළු, අප කෑයුතු කිසි දෙයක් ඇද්දැ''යි විචාළේය. ඒ ගම් වැසි පුරුෂ තෙම ''කෑ යුතු දෑ ඇතැ''යි කියා පසුබියෙන් අසුරුලහළු නිකුත් කෙළේය.

රජ රන්තලියෙන් ගෙන ඔහුට සංග්‍රහ කරන්නේ ''මාගේ මිත්‍රයා විසින් ගෙණ ආ දෑ අනුභව කරව''යි කියා බිසවුන්ට ද අමාත්‍යයන්ටද දෙවා තෙමේත් අනුභව කෙළේය. නැවත අන් පඬුරු දැක්වූයේය. නැවත රජ ඔහු සිත් ගන්නා පිණිස හන්පෙරවි (හැඳ පොරවාගගත්) කසී සළුව හැර ඔහු ගෙනා වස්ත්‍රයක්ම හැන්දේය. බිසවුද අමුතුව ගෙණා වස්ත්‍රාභරණයන් හැඳ පැලඳ ඉක්බිති ඔහු රාජ භෝජනය අනුභව කරවා ''මොහු කැඳවා ගෙණ ගොස් මට මෙහෙකරණ පරිද්දෙන්ම කරකම් කරවා සුවඳ දියෙන් නාවා ලක්ෂයක් අගනා කසී සළුවක් හඳවා රාජාභරණයෙන් සරහා

ගෙණව''යි කියා එක්තරා අමාත්‍යයෙකුට නියෝග කෙළේය. ඒ අමාත්‍යයාද එපරිද්දෙන්ම සරහා ගෙණ ආයේය.

ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ නුවර බෙර හසුරවා ඇමතිගණයා රැස් කරවා ධවලාතපත්‍රයාගේ (සුදු කුඩය) මැද්දෙහි හිඳ හිඟුල්මය (රතු නූලක්) සූත්‍රයක් හෙලා අධිරාජ්‍යය දුන්නේය. ඔහු දෙදෙන එතැන් පටන් අන්නපානාදිය අනුභව කිරීම් වශයෙන් යන එන ක්‍රියාවන් එක්පවත්වන්නාහ. කවරක්හු විසින් හෙද කොටගත නොහැක්කාවූ විශ්වාසය ස්ථිර විය. ඉක්බිති ඔහුගේ අඹු දරුවන්ද නුවරට ගෙන්වා ඇතුළු නුවරෙහි ගෙවල් තනවා දුන්නේය. ඔහු දෙදෙන සමගි සතුටුව රාජ්‍යය කෙරෙති. ඉක්බිති අමාත්‍යයෝ කිපී රාජ කුමාරයන්ට කියන්නාහු ''කුමාරයන් වහන්ස, අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ එක් පිටිසර වැසි ගොවියෙකුට රාජ්‍යයෙන් අඩක් දී ඔහු හා සමග අන්නපානාදිය එක්ව පවත්වන සේක. රජ කුමරුවන් ලවා නමස්කාර කරවනසේක. මේ ගොවියානන් විසින් රජ්ජුරුවන් වහන්සේට ගියදවස කළ කෙළෙහි ගුණයක් අපි නොදනුම්හ''යි රජ්ජුරුවන් වහන්සේ කුමකින් කුමක් කරන බවත් නොදැන ඉදිරියේ සිට කිවූය. එබස් රාජ කුමාරයෝ ''යහපතැ''යි කියා පිළිගෙණ ඒ සියළු කථා ප්‍රවෘත්ති රජ්ජුරුවන්ට දක්වා ''මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, මතු මෙබඳු දෙයක් නොකළ මැනවැ''යි කීයේය.

එබස් ඇසූ රජ ''පුතනුවෙනි, මම යුද්ධයෙහි පැරදුනේ නම් කොතැන්හි වාසය කෙරෙම්ද? ඒ විසූ තැන් තෙපි දනුදැ?''යි විචාළේය. ''දේවයන්වහන්ස, අපි නොදනුම්හ''යි කී බස් අසා කියනුයේ ''මම මොහුගේ ගෙයි වාසය කරන්නෙමි නිරෝගිව අවුත් දැන් මේ බරණැසෙහි රාජ්‍යය කෙළෙමි. මෙසේ මට උපකාර වූවක්හට ප්‍රත්‍යුපකාර වශයෙන් කවර සැපතෙක් නොදෙම්ද?'' මෙසේද කියා වනාහි මහ බෝසතානන් වහන්සේ යම් කිසි සත්ව කෙනෙක් පෙර තමාට අනුපකාරී සත්වයන් කෙරෙහි දියයුතු වස්තුව දේද කෘතොපකාරි සත්වයන් කෙරෙහිත් දියයුතු වස්තුව නොදේද එබඳුවූ සත්ව තෙම ආපදාර්ත්ව (විපතකට) දුකට පැමිණියේ නමුදු මිත්‍රයන් විසින් කළයුතු සහායකට නොපැමිනෙන්නේ මෙයින් නොදිය යුතු සත්වයන්ගේ ගුණ ප්‍රකාශ කොට කියනසේක්. ''යම් සත්වයෙක් පළමු තමාට උපකාර නොකළ සත්වයන් කෙරෙහි දියයුතු වස්තුව නොදේද කෘතොපකාරී සත්වයන් කෙරෙහි දියයුතු වස්තුව දේද එතෙම ආපදාර්ත්වයෙහි දුකට පැමිණියේ මිත්‍රයන් විසින් කළ යුතුවූ සහායකට පැමිණෙන්නේය. නොපිරිසිදු කාය වාක් සමාචාර (හැසිරීම්) ඇති ශඨප්‍රයෝග (කපටිකම්) දන්නා මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි දියයුතු දානසීලාදී සුචරිත ධර්මයෙහි එක්ව යෙදීමද පංචකාම සම්පත්තිය සමඟ අනුභෝග කිරීම් මොහු විසින් මට විශේෂයෙන් උපකාර කෙළේය යන මේ සියල්ල නසින්නේයයි පිරිසිදු කායවාක් සමාචාර ඇති සෘජුවූ සිත් ඇති සත්වයන් කෙරෙහි කරණ දෙය ස්වල්ප වූ උපකාරයන් නමුදු මහත් ඵල මහානිසංස වන්නේය''යි දක්වන ආචාර්යවරයෝ.

''යථාබීජං අගගිස්මිං ඛය්හති න විරූහති
එවං කතං අසප්පුරිසෙ ඛය්හති න විරුය්හති.

කතඤ්ඤුම්හිව පොසම්හි සීලවන්තෙ අරියවුත්තිකෙ
සුඛෙත්තෙ විය බීජානි කතං තම්හි න නස්සති''

යම් සත්වයෙක් මේ ලෝකයෙහි පළමු කල්‍යාණ සුචරිත ධර්මයක් කෙළේද එබඳු සත්වයන්ගේ ලැබීම අතිශයින් දුෂ්කරය. පසුව අන්කිසි උපකාරයක් කෙළේ හෝ වෙයි පළමු කළ ගුණයෙන්ම අතිශයින් සියළු සත්කාර සම්මානාදී පූජාවට සුදුසු වන්නේයයි කියා රාජකුමාරයාහට කීහ. මෙබස් කාරණයෙන් ඇසූ රාජ පුත්‍රයා වනාහි අමාත්‍ය ජනයාහට කිසි බසක් නොකීයේය. ශාස්තෘවූ බුදුරජානන්වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙණ හැර දක්වා වදාරා මේ මහා අශ්වාරෝහක ජාතකය නිමවා වදාළසේක.

''එකල්හි පසල් දනව්වැයි පුරුෂයා නම් ආනන්දස්ථවිරයෝය, එසමයෙහි බරණැස් රජ නම් දැන් තිලෝගුරු බුදුවූ මම්මය''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

296. සීලවීමංස ජාතකය

තවද එක්සමයෙක්හි ශාක්‍යකුලතිලකවූ සර්ව්ඥයන්වහන්සේ දෙවිරම් වෙහෙර වැඩ වසනසේක් ක්ලෙශ නිග්‍රහයක් අරභයා මේ ජාතක ධර්ම දේශනාව ගෙණ හැර දක්වා වදාළසේක.

මෙහි වර්තමාන කථාවස්තුව යට ප්‍රඥා ජාතකයෙහි ප්‍රකාශ වූයේය. මේ කථාවෙහි මතු දක්වන්නේ සංක්ෂෙපමාත්‍රයෙක (ලුහුඬු සටහන). පන්සියයක් පමණ භික්ෂූහු දෙව්රම් වෙහෙර අබතුරෙහි (ඇතුලත) වාසය කරන්නාහු මධ්‍යම යාමයට අනතුරු කොට කාමවිතර්කයක් (කාමුක සිතුවිල්ලක්) කල්පනා කළාහුය. සර්ඹඥයන්වහන්සේ රෑ දවල් දශ දශ බැගින් සකොටසෙක්හි දිවසින් බලනසේක් ඇසක් ඇති පුරුෂයා යම්සේ එක ඇස රක්ෂා කෙරේද? එක පුත්‍රයෙක් ඇති පුරුෂයෙක් යම්සේ ඒ පුත්‍රයා රක්ෂා කෙරේද? වාලධිය (වලිගය) රක්ෂා කරන්නාවූ සෙමර ධෙනුවක් යම්සේ අප්‍රමාදව රක්ෂා කෙරේද? එපරිද්දෙන්ම හැම කල්හි බුදුහු භික්ෂූන් බලා වදාරණසේක. මුනීන්‍දුවූ අප බුදුරජානන්වහන්සේ රාත්‍රී භාගයෙහි දිවසින් සියළු දෙව්රම් වෙහෙර වැසි භික්ෂූන් බලා පරීක්ෂා කරණසේක් සක්විති රජක්හුගේ රාජභවනය ඇතුලෙහි පහළවූ සොරුන් මෙන් ඒ පන්සියයක් පමණ භික්ෂූන් දැක ශ්‍රී ගන්ධකුටීද්වාරය (ගදකිලි දොරටුව) විවර කොට ආනන්ද ස්ථවිරයන් කැඳවා "ආනන්දය, තෙපි ඇතුළු විහාර කෙළවර සන්නිපාත ශාලාවෙහි (සංඝයා රැස්වන තැන) භික්ෂූන් රැස් කරවා ගඳකිළි දොර සමීපයෙහි අස්නක් පණවව"යි වදාළසේක.

එබස් ඇසූ ආනන්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේ එලෙස කොට දැන්වූසේක. ශාසතෘවූ බුදුරජානන්වහන්සේ පණවන ලද බුද්ධාසන මස්තකයෙහි වැඩහිඳ සර්‍වසංග්‍රහ (පොදු වශයෙන්) වශයෙන් ආමන්ත්‍රණය කොට වදාරා "මහණෙනි, පුරාතනයෙහි නුවනැත්තෝ පව් කිරීමෙහි රහසෙක් නම් නැත්තේයි කියා පව් නොකළාහුම"යි වදාරා ඉකුත්වත් ගෙණ හැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි මහා බෝසතානන් වහන්සේ බමුණු කුලයෙහි ඉපිද උවමනා වයසට පැමිණ ඒ බරණැස්හි දිසාපාමොක් ආචාරීන්ගේ සමීපයෙහි පන්සියයක් පමණ මානවකයන්ට ප්‍රධානව ශිල්ප උගන්නේය. දිසාපාමොක් ආචාරීන්ගේ දියනි කෙනෙක් උවමනා (විවාහයට නිසි) වයසට පැමිණියේය. ඒ ආචාරීතෙම මෙසේ සිතුයේය "මානවකයන්ගේ සිල් රක්ෂා කොට ගුණයෙන් සමුධීවූවාක්හට මාගේ දියනියන් විවාහකොට දෙමි" සිතා ඒ ආචාරීතෙමේ එක් දිනයෙක්හි අතවැසි මානවකයන් කැඳවා "සගයෙනි, මාගේ දියනියෝ උවමනා වයසට පැමිණියෝය. මෑට විවාහයක් කරුණු කැමැත්තෙමි. එසේ හෙයින් වස්ත්‍රාභරණ ලැබියයුතු වන්නේය. තොප තොපගේ නෑයන් නොදක්වා සොරා ගෙණවුත් වස්ත්‍රාභරණ ගෙන්වා, කිසිවක්හු විසින් නුදුටුදේම හැර ගනිමි, පෙනී ගෙනා දෙය ඇර නොගනිමි" කීය. ඒ මානවකයෝ ඔහු කී බස් "යහපතැ"යි පිළිගෙණ එතැන් පටන් නෑයන්ට නොදන්වා සොරාගෙණ වස්ත්‍රාභරණාදිය ගෙණහැර දෙන්නාහ. ආචාරීතෙම ඔවුන් විසින් ගෙන ගෙනා දෙය වෙන්ව තිබුයේ මහාබෝසතාණෝ කිසිදෙයක් නොගෙනා සේක.

ඉක්බිති ආචාරී කියන්නෝ "සගයෙනි, තොපි කිසිවක් නොගෙනාහු වේදැ"යි කීයේය. "එසේය ආචාරීන් වහන්ස, නොගෙනාමි"යි කීයේය. "සගයෙනි, තොපි කවර කාරණයකින් නොගෙනාහුදැ"යි විචාළේය. "නුඹවහන්සේ වනාහී පෙනී ගෙනා දෙය ඇරනොගන්නාක් සේක් වේද? මම වනාහි පව්කිරීමෙහි රහසෙක් නොදන්නෙමි" ප්‍රකාශකොට කියන සේක් "ආචාරීන් වහන්ස, මේ ලෝකයෙහි ප්‍රාණඝාතාදී පාපකර්මයන් කරන්නාවූ සත්ත්වයන්ට රහසක් නම් නැත, වනදෙවියෝද ඒ පාපකර්මයන් දකිති, ඒ පාප කර්මය අඥාන සත්ත්වයෝ රහසෙකැයි සිතති මම ඒ පාපකර්මයට රහස් ස්ථානයක් නොදන්නෙමි. ජන ශූන්‍යස්ථානයකුදු නැත්තේය. යම් තෙනක්හි ජන ශූන්‍යස්ථානයක් නොදක්නෙමි" කීවේය. "මාගේ දියනියන් නුඹවහන්සේටම සුදුසුය"යි වස්ත්‍රාභරණයෙන් සරහා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේට පාවා දුන්නේය. සෙසු මානවකයන්ට ආචාරී කියන්නෝ "තොප විසින් ගෙන ගෙනා වස්ත්‍රාභරණාදිය තොප තොපගේ ගෙවලටම ගෙනව"යි කීයේය.

ශාස්තෘවූ බුදුරජානන්වහන්සේ "මහණෙනි, අඥාන දුශ්ශීල මානවකයා තමා දුශ්ශීල බැවින් ඒ කුමාරිකාවන් නොලද්දාහුය. නුවනැති අන් මානවකයානෝ තමා සිල්වත් බැවින් විවාහයෙන් ඒ ස්ත්‍රිය ලද්දේය"යි වදාරා සම්‍යක් සම්බෝධිඥානය (බුදුබව) ප්‍රතිවෙධ (අවබෝධ) කළාවූ බුදුහු වදාරණ සේක්.

''දුජ්ජච්චය, අජච්චය, නන්දය, සුබවර්ජ්ජනය, වෙජ්ජය. අර්ධවලිය යන නම්ලත් සදෙනා ප්‍රධාන කොට ඇති සියළු මානවකයෝ ස්ත්‍රී ප්‍රතිලාභය කැමැත්තාහුද? තමන්ගේ දුශ්ශීල භාවය හේතු කොට ගෙණ ඒ ස්ත්‍රී ප්‍රතිලාභයෙන් පිරිහුනාහුය. පඤ්චසීලය, දසසීලය, ත්‍රිවිධ සුචරිතයයි යන ගුණ ධර්මයන් පිරීමෙන් පරතෙරට පැමිණියාවූ නුවනැත්තාවූ ස්වභාවවූ යථොක්ත වූ ගුණ ධර්මයන් රක්ෂා කිරීමෙහි වීර්‍යය ඇත්තාවූ මම පාප කර්මයට ප්‍රතිච්ඡන්න (වැසූ) ස්ථානයක් නොදකිමි. යම් තැනක් මහජනයන් විසින් ශූන්‍යද එබඳු ස්ථානයක්ද නැත්තේය. යම් තෙනක්හි ජනයන් විසින් අශූන්‍යවූ අන්කිසි තෙනක් ඇද්ද? එබඳු ස්ථානයක්ද නොදක්නා ලද යමෙක් පඤ්චසීලය, දශසීලය, ත්‍රිවිධ සුචරිතය යන ගුණ ධර්මයන් පිරීමෙන් පරතෙරට පැමිණියාවූ සීලසංරක්ෂණය ඥාණයෙන් සමුර්ද්ධවූ (නුවණින් පිරිපුන්) යථෝක්ත ගුණ ධර්මයන් රක්ෂා කිරීමෙහි වීර්‍යය ඇත්තා වූ යම් බ්‍රාහ්මණයෙක් සීලාදී ගුණ ධර්මයන් රක්ෂා කෙරේද එබඳුවූ බ්‍රාහ්මණයාම කවර කාරණයකින් ස්ත්‍රී ප්‍රතිලාභය හරණේය''යි වදාළසේක. ශාස්තෘවූ බුදුරජානන්වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා චතුරාර්‍ය සත්‍යයන් ප්‍රකාශ කොට සීල වීමංස ජාතකය නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍ය ධර්ම දේශනාවගේ කෙළවර ඒ පන්සියයක් පමණ භික්ෂූහු රහත් ඵලයෙහි පිහිටියාහුය.

''එකල්හි දිසාපාමොක් ආචාරී නම් දැන් ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරය, එකල්හි නුවණැති බ්‍රාහ්මණ කුමාරයෝ නම් දැන් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාරා තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

297. සුජාත ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි ශාක්‍යකුල තිලකවූ බුදුරජානන්වහන්සේ දෙවිරම් වෙහෙර වැඩ වසනසේක් මල්ලිකා දේවින් අරභයා මේ ධර්ම දේශනාව දෙසා වදාළසේක.

එක් දවසක් කොසොල් රජ තමාගේ මල්ලිකා දේවීන් සමඟ සයනය කලහයෙක් (මත ගැටුමක්) වූයේය. ඒ රජ කිපී ඒ බිසව ඇති බව නොදන්නේය. මල්ලිකා දේවී තොමෝ කොසොල් රජ ''තමා කෙරේ කිපුනු බව සර්‍වඥයන් වහන්සේ නොදනිති'' සිතුවාය. බුදුරජානන් වහන්සේද එපවත් දැන වදාරා ''මොවුන් දෙදෙනාගේ සමගිභාවය කෙරෙමි''යි සිතා වදාරා පෙරවරු එක්ක්ෂණයක් (ඇසිල්ලකින්) මුළුල්ලෙහි හඳනා සිව්රු හැඳ කයින් සිවුර හා අතින් පාත්‍රය ගෙණ පන්සියයක් භික්ෂූන් පිරිවරණ ලද සේක් සැවැත්නුවරට ප්‍රවිශ්ඨව රාජද්වාරයට වැඩිසේක. කොසොල් රජ තථාගතයානන් වහන්සේගේ පාත්‍රය ගෙණ තමාගේ වාස භවනයට වැඩම කරවා ගෙණ පනවන ලද බුද්ධාසනමස්තකයෙහි වඩා හිඳුවා බුදුපාමොක් මහ සඟනට දක්ෂිණොදකය (දානයට පෙර පිරිනමන පැන්) දී කෑද අවුලු (කැවිලි) ගෙන්වූයේය. බුදුහු පාත්‍රය ශ්‍රී හස්තයෙන් වසා ''මහරජානෙනි, මල්ලිකා දේවීන් කොතැන්හිදැ''යි විචාළසේක. ''ස්වාමීනි, බුදුරජානන් වහන්ස, ඇගෙන් ප්‍රයෝජන කවරේදැ''යි ''ඕ තොමෝ තමාගේ යසසින් මහත්වූය (සැපහි උඩඟුව)''යි දැන්වීය. ''මහරජානෙනි, තොපම යසපිරිවර සම්පත් දී මාතුගාමයන් (ගැහැණුන්) උසස් කොට උන් විසින් කරණ ලද අපරාධ සහනය (ඉවසීම) නොකිරීම නම් සුදුසු නොවන්නේය''යි වදාළසේක.

ඒ කොසොල් රජ බුදුරජානන් වහන්සේගේ වචනය අසා බිසවුන් ගෙන්වූයේය. ඒ බිසව අවුත් බුදුරජහු වැලඳවූවාය. සර්‍වඥයන් වහන්සේද ඔවුනොවුන් සමගිවන්නට සුදුසුයයි සාමග්ගිකෘත්‍යයාගේ (සමාදානයෙහි) ගුණවර්ණනා කොට වැඩිසේක. එතැන් පටන් ඔවුන් දෙදෙන සමගිව විසීමෙන් වාසය කළාහුය. ඊට අනතුරු කොට භික්ෂූන්වහන්සේ දම් සභා මණ්ඩපයෙහි රැස්ව වැඩ හිඳ ''ඇවැත්නි, ශාස්තෘවූ බුදුරජානන් වහන්සේ එක වචනයෙන්ම ඔවුන් දෙදෙනා සමගි කොට වදාළසේකැ''යි කිය කියා කථාවක් පහළ කළාහුය. ශාස්තෘවූ තිලෝගුරු බුදුරජානන්වහන්සේ එතැන්හි වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, දැන් මා එන්නාට පූර්‍වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා ''මෙනම් කථාවකින් යුක්තව උනුම්හ''යි දැන් වූ කල්හි ''මහණෙනි, දැන් මතු නොවෙයි, පූර්‍වයෙහිද මම මොවුන් දෙදෙන එකම අවවාද වචනයකින් සමගි කෙළම්වේදැ''යි වදාරා ඉකුත්වත් ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ කල්හි මහා බෝසතානන් වහන්සේ ඒ රජහට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනාකරණ අමාත්‍යවූ සේක.

ඉක්බිති එක් දිනයෙක්හි බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ මහසිව්මැදුරු (සඳලුතලය) කවුළුව හැර රාජාංගනය (රජමිදුල) බලමින් සිටියේය. එකෙණෙහි විසිතුරුවූ රූ ඇතිව ප්‍රථම වයසෙහි සිටියාවූ ඩෙබරළුල වෙළඳක්හුගේ එක් දුවක් ඩෙබර පැසක් හිස තබා ගෙණ "ඩෙබරළුල ගනුව"යි කිය කියා රාජභවනයෙන් යන්නීය. ඒ බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ ඇගේ ශබ්දය අසා ඈ කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇතිව හිමියන් නැති බව දැන කැඳවමින් රාජාංගනයට ගෙන්නා ඒ ස්ත්‍රිය අගමෙහෙසුන් තනතුරෙහි තබා මහත් යසපිරිවර සැපත් දුන්නේය. ඕ තොමෝ රජහට ප්‍රිය වන්නීය, මනවඩන්නීය.

ඉක්බිති එක් දිනයෙක්හි රන්තලියෙහි බහන ලද ඩෙබරළුල අනුභව කරමින් හුන්නේය. සුජාතා දෙවීතොම ඩෙබරළුල අනුභව කරන්නාහු දැක "මහ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ කවර නම් ඵලයක් අනුභව කරණසේක්ද?"යි කියන්නී "දේවයන් වහන්ස, රන් තලියෙහි බහන ලද්දාවූ ලෙහෙවන් පැහැ ඇති නිර්මලවූ කවර ඵලයෙක් වන්නේදැයි විචාළාවූ මට එපරිදි නොවළහා කියව"යි කීවාය. එබස් ඇසූ බරණැස් රජ කිපී කියන්නේ "පැසුණු ඩෙබර ඵල වෙළඳාම් කරන ග්‍රහපතියන්හු දුවූ කෙල්ල තිගේ වංශයට අයිතිවූ ඩෙබරළුලයන් නොදනීදැ?"යි නින්දා බස් කියන්නෝ "දෙවීනි, තෙපි හිස පැස තිබීමෙන් මොටවූ හිසක් ඇතිව දිරුනු රෙදි ඇඳ වලට (කැලයට) වැද දෙහෙටිල්ලෙන් (කෙකි බරුවෙන්) අතු නමා කැඩූ කැඩූ ඵල අතින් එකතුරුපටට (ඔඩොක්කුව) අවුලා වෙළඳාම් කරන්නීය, එසේ හෙයින් මා අනුභව කරන්නාවූ මේ ඩෙබරළුල තිගේ අයිතිවන්නේය. මේ කාලකන්නි ස්ත්‍රිය ලෝකුඹුනිරයෙහි වෙසෙන්නියක මෙන් අපගේ මේ රාජභවනයෙහි සිත් අලවා වාසය කරන්නීය. අශ්‍රික (පින් නැති) වූ මේ ස්ත්‍රිය මේ රාජසම්පත හැරියාහුය"යි කියා ඒ රජ "යම් තෙනෙක්හි ඩෙබරළුල රැස් කිරීමෙන් විකිණීගෙන ජීවත්වන්නීද? එතැන්හිම ගෙණ ගොස් හැරලව"යි කීයේය.

එබස් ඇසූ මහබෝසතානන් වහන්සේ "මා හැර අන් සකකෙනෙක් ඔවුන් සමගි කරවන්ට නොහැකි වන්නාහුය"යි සිතා රජහු අනුදන්වා "මේ බිසවුන් පිටත ලීමට අවසර නොදෙමි" සිතා රජ හට කියනසේක් "මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, උසස්වූ බිසෝ තනතුරට පැමිණි ස්ත්‍රීන්ගේ මෙබඳුවූ ප්‍රමාද දෝෂ නොවන්නේ නොවෙයි. එසේ හෙයින් නරශ්‍රේෂ්ඨ වූ දේවයන් වහන්ස, මේ සුජාතාවන්ගේ ස්වල්ප වූ මෙබඳුවූ අපරාධයට නොකිපී සමාකළ මැනව"යි කීසේක. ඒ බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ අමාත්‍යයාගේ වචනයෙන් සුජාතා නම් බිසවගේ ඒ අපරාධය ක්‍ෂමා කොට ඈ බිසෝ තනතුරෙහි පිහිට වූයේය. එතැන් පටන් ඔහු දෙදෙන සමගිව වාසය කොට විසූහ. ශාස්තෘවූ සර්ව්ඥයන්වහන්සේ මේ ජාතක ධර්ම දේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා මේ සුජාතා ජාතකය නිමවා වදාළසේක.

"එකල්හි බරණැස් රජ නම් දැන් කෝසළ මහ රජය, එකල්හි සුජාතාවෝ නම් දැන් මල්ලිකාදේවීය, එකල්හි අමාත්‍ය වූයේ නම් දැන් බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි තමන් වහන්සේම දක්වා වදාළසේක.

298. පලාස ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි විජිත පඤ්චමාරවූ (පස්මරුන් දිනූ) සර්ව්ඥයන් වහන්සේ පරිනිර්වාණ සයනයෙහි සැතපුනුසේක් ආනන්ද ස්ථවිරයන් අරභයා මේ ධර්ම දේශනාව වදාළසේක.

ආයුෂ්මත් වූ ආනන්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේ "අද රෑ අළුයම වේලෙහි ශාස්තෘවූ තථාගතයානන් වහන්සේ පිරිනිවන් පානාසේකැයි දැන මාගේ ශාස්තෘන් වහන්සේට කළ උපස්ථානය නිෂ්ඵල වන්නේය"යි කියා සෝකයෙන් පීඩිත වූසේක්. උද්‍යානයෙහි වූ නිවාස ගෘහාභ්‍යන්තරවූ (ගෙය තුල) අගුළුබාවෙහි (දොර බාවෙහි) එල්බ සිට හැඬූසේක. සර්ව්ඥයන් වහන්සේ අනඳ මහතෙරුන්නාන්සේ නොදක්නා සේක් "මහණෙනි, ආනන්දයෝ කොතැන්හි දැ"යි විචාරා වදාරා ඒ වූ කරුණු අසා කැඳවා "කරණ ලද පින් ඇත්තෙහිය, සපධන් වීයීයයෙහි යෙදෙව, එසේවූ තෙපි චතුරාශ්‍රවයන් (කාම භව දිට්ඨි අවිජ්ජා යන කෙලෙස්) දුරුකොට රහත්වන්නෝ වේද? මට කළ උපස්ථාන නිෂ්ඵලයයි නොසිතව, දැන් තෙපි විසින් මට කළ උපස්ථාන කවර කාරණයකින් නිෂ්ඵල වන්නේද? පෙර යමක්හට රෝග දෝෂාදී කාලයෙහි

කළ උපස්ථාන නිෂ්ඵල නුවූයේය''යි වදාරා ඉකුත් වත් කථා වස්තුව ගෙණ හැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි මහ බෝසතානන් වහන්සේ බරණැසට නුදුරු තැන්හි කැල ගසෙක්හි දේවපුත්‍රයෙක්ව උපන්සේක.

එකල්හි බරණැස් නුවර වාසීහු දෙවියන්ට කළ යුතු මහුල් නිරන්තරයෙන් බිලියම් (පුද පූජා) කිරීම් ආදියෙහි යෙදුනාහුය. ඉක්බිති දුගී එක් බමුණෙක් ''මමද එක් දේව පුත්‍රයෙකු පිළිදගිමි (ඇදහීම)'' කියා උසස්වූ භූමි ප්‍රදේශයෙක්හි පිහිටියාවූ මහත්වූ එක් කැලරුකක් මුල බිම සමතලා කොට තණ දුරු කොට වට පරීක්ෂෙපකොට (හාත්පස වටකොට) සුදුවැලි විසුරුවා හැමද ඒ වෘක්ෂයෙහි සුවඳ සඳුනෙන් පසඟුල් (ඇඟිලි පසින් කරන උපහාර) ගඳදුම් මල් පහන් ආදියෙන් පූජා කොට පහන් දල්වා ''සැපසේ සැතපෙව''යි කියා වෘක්ෂය පැද කුණු කොට යන්නේය. දෙවෙනි දිනයෙහි උදෑසන් හිම අවුත් සැපයන් විචාරන්නේය.

ඉක්බිති එක් දිනයෙක්හි වෘක්ෂ දේවතාවා මෙසේ සිතුයේය. ''මේ බමුණු අතිශයින් මා පිළිදගිනේය. මේ බ්‍රාහ්මණයා යම් කාරණයකින් මා පිළිදගීද ඕහට තමා දක්වමි'' සිතා ඒ බ්‍රාහ්මණයා එතැන්හි අවුත් රුක් මුල හමඳිනා කල්හි මහළු බමුණු වේසයකින් ඔහුගේ සමීපයෙහි සිට කියන්නේ ''එම්බා බ්‍රාහ්මණයාණෙනි, තෝ පරවෙතනා (අන් සිත්) රහිත වූ නොඇසන්නවූ කිසිවක් දැනගන නොහෙන්නාවූ මේ කැලෑ ගස යයි දැන පටන් ගන්නා ලද වීර්‍යය ඇතිව නිරන්තරයෙන් ප්‍රමාද නොවීම කවර කාරණයක් හේතුකොටගෙණ සැප සයනය විචාරන්නෙහිදැ''යි විවාළේය. එබස් ඇසූ බ්‍රාහ්මණ තෙම කියන්නේ ''බ්‍රාහ්මණයානෙනි, මේ වෘක්ෂය දුර සිටියවුන්ට පැහැදී පෙනෙන්නේය. ආසන්නේහි වූ අයට අප්‍රකාශය, මහත් ද වෙයි. ඒකාන්තයෙන් මහේශාක්‍ය දෙවියන්ගේ විසීමට සුදුසු වෘක්ෂයෙක් වන්නේය. එසේ හෙයින් මේ කැලෑ වෘක්ෂයට නමස්කාර කෙරෙමි. මේ වෘක්ෂයෙහි යම් දෙවි කෙණෙක් වාසය කෙරෙද්ද ඔවුන්ට නිස්කාරණ නොවී ධන ප්‍රතිලාභය කරණ කොට ගෙණ නමස්කාර කෙරෙමි'' කීයේය.

එබස් ඇසූ දේවපුත්‍රයානෝ ඒ දුගී බ්‍රාහ්මණයාට ප්‍රසන්න වූයේ තමාගේ විමානද්වාරයෙහි මහත් දිව්‍යානුභාවයෙන් උපලක්ෂිතව (පෙනෙන ලෙස) අහසෙහි සිට ''එඹා බ්‍රාහ්මණයානෙනි, මම මේ වෘක්ෂයෙහි නිපන් දේවපුත්‍රයෙකි. භය නොගනුව තොපට ධනයක් දෙමි'' කියා ඔහු අස්වසා කියන්නේ ''එඹා බ්‍රාහ්මණයානෙනි, මා වැනි සත් පුරුෂයන්ගේ සමීපයෙහි අවුත් සැප සයනය විචාරීම ආදී වූ වාක්ද්වාරයෙන් කළ ව්‍යායාමද, හැමදීම් සුවඳ මල් පහන් පූජා කිරීම් ආදීවූ කාය ද්වාරයෙන් කළ ව්‍යායාමද, මෙසේ නිෂ්ඵල වේද? එසේ හෙයින් තොප විසින් කරණ ලද කෙළෙහි ගුණ දන්නාවූ මම මාගේ දිව්‍යානුභාව වූ පරිද්දෙන් තොපට උපකාරයක් කෙරෙමි'' සිතා කියා විමානද්වාරයෙහි සිටියාවූ දිව්‍ය පුත්‍රතෙම අත දිගු කොට කියන්නේ ''මේ තිඹිරි රුක ඇත පෙණෙන ලද පුලිල (එනම් ගස) වෘක්ෂය පිරිවරා ග්‍රීවයෙන් ග්‍රීවය හැර මහත් රැසක්ව සිටියාවූ පූවී වස්තු ස්වාමීහු විසින් යාගකොට තබන ලද දැන් මේ අසවාමිකවූ ඒ නිදානයන් ගොස් උගුළුවා ගණුව''යි මෙසේද කියා නැවත ඒ දේව පුත්‍රයා කියන්නේ ''බ්‍රාහ්මණයාණෙනි, තෙපි මේ නිදානයන් උගුළුවා ගන්නේ ක්ලාන්ත වෙයි තෙපි නික්මව, මම තොපගේ වාසස්ථානයට ගෙණ ගොස් අසවල් තෙන නිධාන කෙරෙමි, තොපි ජීවිතාන්තය දක්වා පරිභෝග කරමින් දන් දෙව, සිල් රකුව''යි කියා ඒ බ්‍රාහ්මණයාට අවවාද දී ධනයන් තමාගේ දිව්‍යානුභාවයෙන් ඒ බමුණානන්ගේ ගෙයි පිරවූයේය. ශාස්තෘවූ බුදුරජානන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙණ හැර දක්වා වදාරා මේ පලාස ජාතකය නිමවා වදාළ සේක.

''එකල්හි බ්‍රාහ්මණයා නම් දැන් ආනන්ද ස්ථවිරය එකල්හි වෘක්ෂ දේවතාවා නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

299. ජවනසකුණ ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි ෂට්අසාධාරණ (බුදුදුන්ට ආවේනික නැණ සය) ඥානාදියෙන් උපලක්ෂිතවූ (යුක්ත) ශාස්තෘවූ බුදුරජානන් වහන්සේ දෙව්රම්වෙහෙර වැඩ වසනසේක් ''දෙව්දත් තෙරුන් වහන්සේ කෙළෙහිගුණ නොදන්නාහුමය''යි වදාරා ඉකුත්වත් ගෙණ හැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි අප මහ බෝසතානන් වහන්සේ නානාවිධ කුසුමභාරවන්ත (මල් බරින් නැමුනු) වෘක්ෂමණ්ඩිත (ගස්වලින් මනහරවූ) හිමාලය වන ප්‍රදේශයෙක්හි කෑරල පක්ෂියාව උපන්සේක.

ඉක්බිති මාංශ අනුභව කරන්නාවූ එක් සිංහයක්හුගේ ග්‍රීවයෙහි ඇටයක් ලග්නව (ඇනුනු) ඉදිමී ගොස් ගොදුරු අනුභව කිරීම නොහැකි වූයේය. කර්කෂවූ (අමිහිරි) වේදනාවෝ පවත්නාහ. නැවත ගොදුරු සොයා ඇවිදිනා ඒ කෑරලපක්ෂියා දුක්ඛයෙන් පෙලෙන්නාවූ ඒ සිංහයා දැක එක් අතුපතුරක් අතුරෙහි සැඟවී උන්නේය. ‘‘යහළු සිංහය, තොපගේ දුකෙක් ඇද්දැ’’යි විචාළේය. එබස් ඇසූ සිංහයා ඒ වූ කාරණය කීයේය. ‘‘යහළුව, මට තොපගේ මේ ග්‍රීවයෙහි ලග්නවූ ඇටය පහකරන්ට හැකි වෙමි, එසේද වූවත් මා අනුභ කෙරෙති යන සිත ගත් භයින් වනාහි තොපගේ මුඛයට වදින්නට නොහැකි වෙමි’’ කීයේය.

‘‘යහළුව, තොප මම අනුභව නොකරමි. එබැවින් මාගේ ජීවිතය රක්ෂා කොට දෙව’’යි කීයේය. ඒ කෑරල් පක්ෂියා ‘‘යහපතැ’’යි ගිවිස සිංහයා ඇලයකින් සතප්පවා සිංහයා කවර ඉෂ්ටානිෂ්ට ක්‍රියාවක් මට කරණ බව කවරෙකුටත් දැනගත නොහෙයි සිතා යම්සේ මුඛය වහන්ට නොහැකිවේද? එපරිද්දෙන් ඔහු දෙතල්ලෙහි දඬුකෝටුවක් තබා මුවට වැද ගෙලෙහි ලැගුනු ඇට කෙළවර තුඩින් පහ කෙළේය. ඇටය ගිලිහී වැටී ගියේය. ඒ පක්ෂියා ඇටය හෙලා සිංහයාගේ මුඛයෙන් නික්මෙන්නේ දඬුකඩ තුඩින් පැහැර හෙලන්නේම නික්ම ගියේ ශාඛාග්‍රයෙහි (අතු අග) සැඟවුනේය.

නැවත එක් දිනයෙක්හි එක් වන මහිසයෙකුගේ (වල් මීමෙකු) ජීවිතය නසා අනුභව කරන්නේය. ඒ කෑරල් පක්ෂියා ‘‘ඔහු පරීක්ෂා කෙරෙමි’’ සිතා ඔහුගේ හිස උඩ සාඛාවක සැඟවී ඉඳ සිංහයා හා සමග කථාකරන්නේ ‘‘පින්වත්වූ සිංහයානෙනි, තොපට නමස්කාර වේවයි මා විසින් කළයුතුවූ තොපගේ යම් කෘත්‍යයක් ඇද්ද? ඒ කෘත්‍යය මාගේ ඥාන ශක්තියෙන් කිසිවක් නොනසා කෙළෙමි. එසේ කළාවූ මම මෙයින් මාංශ කොටසක් ලබමිද කින්දැ’’යි විචාළේය. එබස් ඇසූ සිංහයා කියන්නේ ‘‘ලේ මිශ්‍ර මාංශ අනුභව කරන්නාවූ නිරන්තරයෙන් දරුනුකම් කරන්නාවූ මාගේ දත් අතුරට පැමිණියාවූ තොපගේ බහුල වූ යම් ජීවිකාවෙක් ඇත්නම් ඉන් ජීවත්ව’’යි කී කල්හි ඒ ඇසූ පක්ෂියා කියන්නේ ‘‘යම් සත්‍වයක්හු කෙරෙහි කෙළෙහි ගුණ දැන්මෙක් නැද්ද තමා විසින් අන් සත්‍වයන්ට කරන්නාවූ කිසි ගුණයක් ඇද්ද කළාවූ ගුණයට නැවත ගුණ කිරීමෙක් නැද්ද එබඳු සත්‍වයන් සේවනය කිරීම නිෂ්ප්‍රයෝජන වන්නේයි. තවද යම් සත්‍වයක්හුගේ අභිමුඛයෙහි කරණලද ගුණය කරණකොට ගෙණ මිත්‍රධර්මය නොලැබේද? ඕහට රැහැනි (විරුද්ධ) නොවී ආක්‍රොශපරිභව (නින්දා අපහාස) නොබැන යුහුසුලු නොවීමෙන් ඔහු කෙරෙන් පහවිය යුත්තේය’’යි මෙසේද කියා ඒ කෑරල පක්ෂියා ගියේය. ශාස්තෘවූ බුදුරජානන්වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙණ හැර දක්වා වදාරා මේ ‘ජවනසකුන ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එකල්හි සිංහයා නම් දැන් දේවදත්ත ස්ථවිරය, එකල්හි කෑරල පක්ෂියා වනාහි දැන් බුදුවූ මම්ම වේ’’දැයි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේකි.

300. ජව ජාතකය

තවද එක්සමයෙක්හි ෂට්අසාධාරණ (බුදුරදුන්ට ආවේනික ඥාණ සය) ඥානාදියෙන් උපලක්ෂිත වූ ශාස්තෘවූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ දෙවිරම්වෙහෙර වැඩ වසන සේක් සවගයෙහි (ඡබ්බග්ගිය නම් භික්ෂු පිරිස) භික්ෂූන් අරභයා මේ ජාතකය වදාළ සේක.

මෙහි වර්තමාන කථා වස්තුව විනය පිටකයෙහි විස්තර වශයෙන් ආයේය. මෙතැන්දී මතු කියන්නේ සංක්ෂෙප කථාවය. ශාස්තෘවූ තථාගතයන් වහන්සේ සවගෙහි භික්ෂූන් කැඳවා ‘‘මහණෙනි, තෙපි මීටි අස්නෙහි හිඳ උස් අස්නෙහි උන්නක් හට ධර්ම දේශනා කරන්නේ සැබෑදැ?’’යි විචාරා වදාළසේක. ‘‘ස්වාමීනි, භාග්‍යවත්වූ බුදුරජානන් වහන්ස, අප දේශනා කරන්නේ සැබෑය’’යි දැන්වූ කල්හි ඒ භික්ෂූ වහන්සේට නින්දා කොට වදාරා ‘‘මහණෙනි, මාගේ ධර්මයෙහි තොපගේ ගරු නොකිරීම යුතු නොවන්නේය’’යි වදාරා ‘‘පුරාතන

නුවනැත්තෝ වනාහි මිටි අස්නේ හිඳ මේ දේශනාවෙන් පිටත් මන්ත්‍ර යන්ත්‍රයක් හදාරන්නවුන්ට නින්දා කළාහුය''යි වදාරා ඉකුත්වත් ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි පුරණ ලද බෝධි සම්භාර ඇති අප මහබෝසතානන් වහන්සේ සැඩොල් කුලයෙක්හි ඉපිද උවමනා (සුදුසු) වයසට පැමිණිසේක් උන්වහන්සේගේ භාර්යාවෝ අඹ අනුභව කරන්ට දොළෙක් (ආශාවක්) ඇතිව ''හිමියාණන් වහන්ස, මම අඹ අනුභව කරන්ට කැමැත්තෙමි''යි උන් වහන්සේට කීවාය. ''සොඳුර, මෙකල්හි අඹඵල නැත්තේය. අනික් කිසි ඵලයක් ගෙණ දෙමිදැ?''යි විචාළේය. ''හිමියාණෙනි, මම අඹඵල ලබන්නේ ජීවත්වෙමි. නොබලන්නාවූ මාගේ ජීවිතය නැතැ''යි කීවාය. ඈ කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇත්තාවූ ඒ පුරුෂයා කවර තැනෙක්හි අඹඵල ලබම්දොහෝයි සිතීය.

එසමයෙහි බරණැස් රජුගේ උයනෙහි අඹ වෘක්ෂයෙක්හි නිරන්තරයෙන් ඵලගෙණ සිටින්නේ ඒ සැඩොල් පුරුෂයානෝ ''ඒ වෘක්ෂයෙන් විලිකුන් (ඉදුනු) අඹ ඵලයක් ගෙණවුත් මෑගේ දොළ සන්සිඳුවමි'' සිතා රාත්‍රී භාගයෙහි බරණැස් රජුගේ උයනට ගොස් අඹ ගසට නැගී ශාඛාවෙන් ශාඛාවට සැහවී අඹඵල බලමින් ඇවිදිනසේක. එසේ අඹ සොයන උන් වහන්සේට රාත්‍රිය පහන් වූයේය. ඒ පුරුෂයානෝ මෙසේ සිතූහ. ''දැන් මේ වෘක්ෂයෙන් බැස ගියේ වීනම් මා සොරාහුයයි අල්වා ගනිති''යි සිතා ''රාත්‍රි භාගයෙහි ගසින් බැසයෙමි'' සිතා එක් ශාඛාවකට නැගී සැහවී හුන්සේක.

එකල්හි බරණැස් රජ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාගේ සමීපයෙහි මන්ත්‍රයන්ත්‍ර උගන්නේය. ඒ බරණැස් රජ උයනට ගොස් අඹ රුකමුල උස් ආසනයෙක්හි ඉඳ ආචාරීවූ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා මිටි අස්නක හිඳුවා මන්ත්‍රයක් උගන්නේය. වෘක්ෂ මස්තකයෙහි උන් පුරුෂයා සිතන්නේ ''මේ රජ උසස්නෙහි හිඳ යම්තාක් කල් මන්ත්‍රයක් උගනීද ඒතාක්කල් මේ රජ්ජුරුවෝ අධාර්මිකය. යම් බ්‍රාහ්මණයෙක් තෙමේ නිවාසනයේ හිඳ යම්තාක් කල් මන්ත්‍රයන් හදාරවාද ඒතාක්කල් ඔහුද අධාර්මිකය, යම් බඳුවූ මාගේ භාර්‍යයාව කරණ කොටගෙණ ජීවිතය ගරු නොකොට සොරකමින් අඹ ඵලගෙණ හැරයෙමිද ඒ මමද අධාර්මිකයෙමි'' කියා ගසින් බසිනා වූ පුරුෂයා එල්ලන්නාවූ එක් සාඛාවක් අල්වා ගෙණ ඔවුන්ගේ දෑතුරෙහි සිට කියනසේක්. ''මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස මම නෂ්ටවීමි (පිරිහුනු), නුඹ වහන්සේ ස්ථූලවූ (මුළාවූයේ) ක්‍රියා ඇතිසේක. පුරෝහිත බමුණානෝ පූර්‍ව ක්‍රියා (පෙර සිරිත්) නැසූ හෙයින් මෙළේ නම් වෙයි'' කියේය. ''කවර කාරණය කින්දැ''යි විචාණ ලද්දාවූ ඒ පුරුෂතෙම රජහට කියන්නේ ''මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, අප තුන්දෙනා විසින් කරණ ලද්දාවූ ක්‍රියාවෝ සත් පුරුෂයන්ගේ ආචාර සීමාව ඉක්මුණු හෙයින් අධාර්මිකය. යමෙක් නිවාසනයෙහි (මිටි ආසනයේ) හිඳ මන්ත්‍රය උගන්වාද යමෙක් උසස්නේ හිඳ මන්ත්‍රයක් උගනීද මොහු දෙදෙන පෙර පියවිදහමින්ම චුත වූවාහ. එසේ හෙයින් නුඹ දෙදෙනා වහන්සේ ගරු කළ යුතු පූර්‍ව ධර්‍මයන් නුදුටුසේක් ය''යි කීයේය.

එබස් ඇසූ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ''පින්වත් වූ පුරුෂයාණෙනි, නොයෙක් මාංශ ව්‍යඤ්ජන කිරියෙන් වහන ලද සුදුවූ පැහැ ඇත්තාවූ හැල්සාලෙන් නිපන්නාවූ ආහාරය අනුභව කිරීමෙන් උදාර පෝෂ්‍යයෙහි ගිජුවූ මම ඍෂීන් විසින් සෙවුනා ලද මේ පුරාතන ධර්‍මය සේවනය කෙරෙමි'' කීයේය. එබස් ඇසූ සැඩොල් පුරුෂයානෝ කියන්නේ ''මේ රජ හැර මේ දඹදිවිතලෙහි අන් සත්ත්වයෝත් මෙපරිද්දෙන් ආහාරය පිසති, එසේ හෙයින් මේ සත්ත්ව ලෝකය මහත, මෙතැන් හැර අන් තැනකට පලායව, තොපි අධර්‍මයෙහි නොහැසිරෙව්, යම් බඳුවූ තෙපි අන් තැනෙක්හි නොගොස් මෙතැන්හි වෙසෙත් නම් අධර්‍මයෙහි නොහැසිරපියා පාෂාන කුම්භයක (ගල් කුලයක) මෙන් පුරාතන වෘත්තිය නොබිඳවන්ටය. බ්‍රාහ්මණයානෙනි, තොපගේ පුරෝහිත තනතුරට පැමිණීමෙන් ලබන ලද යස පිරිවර සැපයට හා ධනයට නින්දා කරම්හ. අපායේ ඉපදීමට හේතුවූ තොපගේ ජීවිකා වෘත්තියෙක් ඇද්ද අධර්‍මයෙහි හැසිරෙමින් ප්‍රතිලබ්ධ (ලබාගත්) යම් වෘත්තියෙන් ඇද්ද ඊට නින්දා කෙරෙමි'' කීයේය.

ඉක්බිති ධාර්මික බැවින් ඒ සැඩොල් පුරුෂයා හට පැහැදී ''පින්වත්වූ පුරුෂය, තෝ කවර ජාති ඇත්තෙක්දැ''යි විචාළේය. ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මම චණ්ඩාලයෙක්මි'' කීයේය. ''පින්වත, ඉදින් තොපි ජාති සම්පන්න වූයේ වීනම් තොපට රාජ්‍යය දෙමි. මෙතැන් පටන් වනාහි මම දහවල් රජ කෙරෙමි තොපි රාත්‍රියෙහි රජ කරව''යි කියා තමාගේ ග්‍රීවයෙහි

(ගෙලෙහි) පැළඳි මල්දම් ඒ සැඩොල් පුරුෂයාණන්ගේ ගෙලෙහි පලඳවා ඔහු නුවරට ගෙණ රැකවල්හි නියුක්ත කෙළේය. නුවර රැකවල්ලුගේ ග්‍රීවයෙහි රක්තපුෂ්ප මාලාවන් (රත් මල් මාලාව) ලබන මේ වංශ විය. එතැන් පටන් වනාහි ඒ බරණැස් රජ්ජුරුවෝ ඒ පුරුෂයානන්ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා ආචාරි පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයන් කෙරෙහි ගෞරව උපදවා මිටි අස්නෙහි හිඳිනේය. මන්ත්‍රයන් උගන්නේය. ශාස්තෘවූ සර්ඥයන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා මේ 'ජව ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

"එකල්හි බරණැස් රජ නම් දැන් ආනන්දස්ථවිරයෝය, එකල්හි චණ්ඩාල පුත්‍රයා වනාහි දැන් බුදුවූ මම්මය"යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

302. සය්හ ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි සංසාරවෘත්තියෙහි (පවතින සසර) අවිද්‍යාදී (නොදැනීම) කෙලශයන් විසින් භ්‍රමණයවන (සැරිසරන) සත්ත්වයන් සද්ධර්මාමෘත (සදහම් අමා) පානය කරවා ස්වර්ගාපවර්ග (සුගති හා නිවන) සම්පත්ති ප්‍රතිලාභය කළාවූ සර්ඥරාජෝත්තමයානන් වහන්සේ (සියල්ල දත් බුදුරජුන්) ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ශාසනයෙහි උකටලීවූ (කළකිරුනු) භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වා වදාළසේක.

එක් භික්ෂූන්වහන්සේ කෙනෙක් වනාහි සැවැත් නුවරෙහි පිඬුසිහා වඩනා සේක්. විශිෂ්ටවූ (ඉතාමත්) රූපශ්‍රී සම්පත් ඇති එක් ස්ත්‍රියක් දැක උකටලීවූ සේක් ශාසනයෙහි සිත් නොඇලෙනසේක.

ඉක්බිති භික්ෂූන්වහන්සේ නොකැමති කරවා (අකමැත්තෙන්ම) ගෙනගොස් සර්ඥයන්වහන්සේට දැක්වූසේක. ඒ භාග්‍යවත් බුදුරජානන්වහන්සේ "මහණ, තෝ උකටලී වූයේ සැබෑදැ"යි විචාරණ ලද, "සැබව, ස්වාමීනියි" කීසේක. එතෙපුල් (බස්) ඇසූ සර්ඥයන් වහන්සේ විසින් "මහණ, තොප කවරෙක් උකටලී කරවූයේද"යි විචාරා වදාළ කල්හි එපරිදි දැන්වූ සේක. එපවත් ඇසූ බුදුරජානන්වහන්සේ වදාරණසේක් "මහණෙනි, තෙපි මෙබඳුවූ නෛර්යාණික (නිවනට පමුණුවන) ශාසනයෙහි පැවිදිව කවර කාරණයකින් උකටලී වූයෙහිද? පෙර නුවනැත්තෝ පුරෝහිත තනතුරු (රජුට අනුශාසනා කරන්නා) ලබන්නා ඒ සම්පත්තිය නිරපෙක්ෂව (බලාපොරොත්තු රහිතව) හැර පැවිදිවූවාහු වේදැ"යි කාලත්‍රයවර්තීවූ (තුන් කාලයෙහිම පවත්නා) සකල (සියළු) නාමරූප ධර්මයන්ගේ පරම්පරානුස්සරිය ඤාණයෙහි (පෙර කළ පිළිවෙල සිහිකරන මොහොතෙහි) අවිපරීතයෙන් (නොවෙනස්ව) දක්නාවූ සද්ධර්ම චක්‍රවර්තීවූ (සදහමට සක්විති වැනි) සර්ඥරාජෝත්තමයානන් වහන්සේ ඉකුත්වත් ගෙනහැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේ ද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි පුරණලද බෝධිසම්භාර ඇති (පෙරුම්දම් ඇති) අප මහා බෝසතානන් වහන්සේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාණන්ගේ භාර්යාවූ බැමිණිය කුස පිළිසිඳ රජ්ජුරුවන්ගේ පුත්‍රයා බිහිවන දවස්හිම ජාත වූසේක (උපන්නේය).

එකල්හි පුරෝහිතයෝ "මාගේ පුත්‍රයෙක් ඇතැ"යි කීවාහුය. ඒ තෙපුල් ඇසූ රජ්ජුරුවෝ ඒ බ්‍රාහ්මණ කුමාරයා ගෙන්වා කිරිමව්න්ට භාරකොටදී රජකුමරුවා හා කැටුවම පිළිදැගුම් (පෝෂණය) කරවූයේය. එතැන් පටන් කුමරුන් දෙදෙනාම පළඳනා ආභරණ හා ඛාද්‍යභොද්‍යාදී (කනබොනදෑ) සියල්ලම එකසදෘශ (එක හා සමාන) වන්නේය. ඔහු දෙදෙනා වැඩිවිය පැමිණි එක්වම තක්සලා නුවරට ගොස් අක්ෂර ලිඛිතාදී (අකුරු හා ලිවීම) සියළු උගත්මතා සිල්ප නොවළහා (පැහැර නොහැර) ඉගෙන ආවාහුය.

එකල්හි රජ්ජුරුවෝ තමාගේ පුත්‍රයාට යුවරජ තනතුර (උපරාජ්‍යය) දුන්නේය. රාජකුමාරයා මහත් යසපිරිවර සම්පත් ඇතියේය. එතැන් පටන් බෝධිසත්වයන් වහන්සේ යුවරජ්ජුරුවන් හා එක්වම ආහාර අනුභව කරන්නේය. පානීය යනාදියත් මෙම ක්‍රමයෙන් වන්නේය. මෙසේ ඔවුනොවුන්ගේ විශ්වාස ධර්මය (යහළුකම) ස්ථිර වූයේය. එයින් මෑත භාගයෙහි යුවරජ්ජුරුවෝ පියරජහුගේ අයාමෙන් (අභාවයෙන්) රාජ්‍ය සම්පත්තියෙහි පිහිටා මහත්වූ රාජ්‍ය ශ්‍රී සම්පත්තිය අනුභවය කරන්නේය.

ඉක්බිති ඒ විසුද්ධශීලසමාධ්‍යාදී ගුණයන්ට (පිරිසිදු සීල සමාධි ගුණයන්ට) වාසස්ථාන වූ අප මහා බෝසතානන් වහන්සේ සිතනසේක් ''මාගේ මිත්‍රයා රාජ්ආනුශාසනා කරන්නේය. සිතුනු ඇසිල්ලෙහි මට වනාහි පුරෝහිත තනතුරු දෙන්නේය. පඤ්චකාම සම්පත්තියෙන් යුක්තවූ ගෘහවාසයෙන් (ගිහිකොට) මට ප්‍රයෝජන කිමිදැ''යි ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් (තාපස පැවිද්දෙන්) පැවිදිව කායචිත්තෙකග්ගතා (කාය චිත්ත විවේකය) දෙක වර්ධනය කෙරෙමි'' සිතා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ දෙමව්පියන් වැඳ පැවිදිවීමට අනුදන්වා (අවසර ගෙන) මහත්වූ භවභෝග සම්පත්තිය නිරපෙක්ෂව දමා අසහාය වාරිවූ (තනිව හැසිරෙන) මෘගේන්ද්‍රයෙකු (සිංහයෙකු) පරිද්දෙන් උදකළාවූ (තනිව) ස්වකීය වූ වාසභවනයෙන් නික්ම ප්‍රසිද්ධ සිංහ ව්‍යාඝ්‍රාදීන් විසින් භයානක වූ හිමාලය වනයට වැද සිත්කළු වූ එක්භූමි ප්‍රදේශයෙක්හි පන්සලක් මවා ඍෂිව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව පඤ්චාභිඥා (විශේෂ නුවණ පහක්) අෂ්ඨ සමාපත්ති (ප්‍රථමාදී ධ්‍යාන අට) උපදවා චිත්තානුකූලව (සිතිවූ පරිදි) ධ්‍යාන ක්‍රීඩා කෙළිමින් (භාවනා කරමින්) වාසය කරණසේක.

එකල්හි රජ්ජුරුවෝ තම හට මිත්‍රවූ බෝධිසත්ත්වයන් සිහිකොට ''මාගේ මිත්‍රයානන් මේ ස්ථානයෙහි දකින්ට නැත්තේය. ඔහු කවර තෙනෙක්හි දැන් වාසය කරන්නේ දැ''යි විචාළේය. එතෙපුල් ඇසූ අමාත්‍යයෝ බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ පැවිදිවූ බව කීයේය. ''එයට ගොස් මාගේ මිත්‍රයානන් කැඳවාගෙණ එව''යි ''ඔහුට පුරෝහිත තනතුර දෙනු කැමතිවෙමි'' කීහ.

එබසට සය්හ නම් වූ අමාත්‍යයා, ''යහපත, ගොස් කැඳවා ගෙන එමි''යි ගිවිස බරණැස් නුවරින් නික්ම අනුපිළිවෙළින් එක් ප්‍රත්‍යන්ත ගමකට පැමිණ එගම්හි උන්වහන්සේ එනකල ලැගුම් පිණිස කඳවුරක් කරවා වැදිපුරුෂයන් හා කැටිව බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ වාසය කරන්නාවූ පන්සල සමීපයට ගොස් පන්සල් දොරකඩෙහි සකල කමලාසනානිමිසයුර ගරුඩ මනුෂ්‍ය විෂධරීන්ද්‍රයන්ගේ (සියලු බ්‍රහ්ම දිව්‍ය ගුරුළු මිනිස් නාරජුන්ගේ) හෘදය නේත්‍රානන්ද කරවූ (සිත් නෙත් සතුටු කරවන) සවර්ණ ප්‍රතිබිම්භයක්සේ (රන් පිළිමයක්) වැඩඋන් බුද්ධාංකුරයන් වහන්සේ (බෝසතුන්) දැක දොහොත් මුදුනෙහි තබා වැඳ එකත්පස්ව (පැත්තක) හිඳ පිළිසඳර කථා කෙරෙමින් ඉක්බිති ''ස්වාමීන් වහන්ස, අපගේ රජ්ජුරුවෝ නුඹවහන්සේට පුරෝහිත තනතුරු දෙනු කැමතියෙන් නුවරට එනු කැමති සේක්දැ''යි කීහ.

එබසට බෝසතානන් වහන්සේ කියනසේක් ''මම පුරෝහිත තනතුරු තබා සියළු කාසි කෝසලාදි සියලු ජම්බුද්වීප රාජ්‍යය හෝ චක්‍රවර්ති රාජ්‍ය ශ්‍රී සම්පත්තිය ලබනෝතිනුත් (ලැබුනත්) නොයෙමි. නුවණැත්තෝ වරක් දමන ලද ක්ලේශයක් නැවත ග්‍රහණය නොකරති. වරක් හරන ලද දෙය (අත්හල) වනාහි උත්ගාරකොට දැමූ කෙළපිඬක් (වමාරා දැමූ කෙළ) හා සමාන වන්නේය''යි කියා ප්‍රකාශ කරණ සේක්. ''එම්බා සය්හ නම්වූ අමාත්‍යය, මම වනාහි චක්‍රවාට පර්වතය (සක්වල ගල) විසින් පිරිවැරූ සාගරයට කර්ණාවතංසයක් (කන් අබරණයක්) වැනිවූ මේ පෘථිවි සංඛ්‍යාත (පොළොව වැනි) චක්‍රවර්ති රාජ්‍ය සම්පත්තිය ධ්‍යාන සැපයෙන් (මානසික සුවයෙන්) යුක්ත වූ ප්‍රව්‍රජ්‍යාව (පැවිද්ද) හැර පංචකාම සම්පත්තියෙන් යුක්තවූ ඓශ්වර්ය්‍ය (සැප සම්පත්) ඇරගතියි යන මේ ලෝක නින්දායෙන් යුක්තව නොකමැතියෙමි. මෙබඳු වූ නින්දා ස්වාභාවයෙන් දනුව''යි කියා ''ශ්‍රේෂ්ඨ අමාත්‍ය, ධ්‍යානයෙන් ආත්මය පිරිහෙලා හෝ අධර්මයෙහි හැසිරීමෙන් හෝ යම් යසලාභ ඍත්තියෙක් (කීර්තිය හා ධනය ලබාදෙන සේවයක්) ඇත්නම් ඒ සියලු සම්පත්තිය නින්දිත වන්නේය'' කියාද ''යම් අධර්මයකින් වස්තු රැස් කිරීමෙක් ඇත්නම් එයින් ජීවත් වීමට වඩා ඉදින් ගෘහවාසය හැර (ගිහිව විසීම අත්හැර) භික්ෂාභාජනය (පාත්‍රය) අතින් ගෙන අන් කුලයෙක්හි (ගෙයක් පාසා) පිඬු පිණිස හැසිරෙමි. එම ජීවත් වීම මට උත්කෘෂ්ට (උතුම්) වන්නේය''යි කියා ''මම වනාහි ඉදින් ගෘහ වාසය හැර සත්ත්ව ලෝකයෙහි සත්ත්වයන්ට හිංසා පීඩා නොකොට භික්ෂා භාජනය අතින් ගෙන අන් කුලයෙක්හි පිඬු පිණිස හැසිරෙමි. එබඳු ජීවිකාව රාජ්‍ය ශ්‍රී සම්පත්තියටත් වඩා උත්කෘෂ්ට ය''යි කීසේක.

බෝධි සත්ත්වයන් වහන්සේ අමාත්‍යයා විසින් නැවත යාඥා කරද්දීත් පුරෝහිත තනතුරු මේ ආකාරයෙන් ප්‍රතික්ෂෙප කළසේක. එවිට සය්හ නම්වූ අමාත්‍යයා බෝධි සත්ත්වයන් වහන්සේගේ සිත් ලැබ ගත නොහී වැඳ අවසර ඉල්වා ගෙන නුවරට ගොස් බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ නොඑන බව රජ්ජුරුවන්ට දැන්වූයේය. අජරාමර සංඛ්‍යාත (දිරීම, මැරීම නැති) නිර්වාණ ක්ෂෙමභූමිය ප්‍රණිධානය (ප්‍රාර්ථනා) කළාවූ සත්ත්වයන්ගේ අභිමතාර්ථය (කැමති යහපත)

සිද්ධකර අප තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙන හැර දක්වා චතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට වදාරා මේ 'සය්හ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

චතුරාර්යසත්‍යය ධර්මදේශනාවගේ කෙළවර උකටලී භික්ෂූන්වහන්සේද දහසක් නයින් ප්‍රතිමණ්ඩිතවූ (යුක්තවූ) ශ්‍රොතාපත්ති ඵලයෙහි පිහිටිසේක. අවශේෂ පිරිසත් මෙවැනි ශ්‍රොතාපත්ති ඵලාදිය ක්‍රමාත්ක්‍රමාත් කළාහුය.

"එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් දැන් බුද්ධෝපස්ථායක වූ ආනන්දස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි සය්හ අමාත්‍යයා නම් දැන් ඥානාග්‍රප්‍රාප්ත වූ ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි පුරෝහිතයා නම් සමස්ථ සත්ත්වයන් කෙරෙහි පතළ කරුණාවෙන් සමන්විංසත් පාරමිතා ධර්මයන් පූරණය කොට අසවර්ත්‍ය මූලයෙහිදී (ඇසතු රුක් මුලදී) ප්‍රාදුර්භූතවූ (පහළවූ) වජ්‍රාසනාරූඪව (විදුරසුන්හිඳ) සකලඥෙය්‍ය (සියලු දත යුතුදේ) ධර්මයන් කරතලාමලක (අතැඹුලක්සේ, එනම් අතෙහිවූ නෙල්ලි ගෙඩියක්සේ) ප්‍රතිවෙධ කළාවූ මම්ම වේදැ"යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේකි.

වීරවග්ගො පඨමො

302. පුච්මන්ද ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි සුරාසුර බ්‍රහ්ම මනුජවන්දනීය (මිනිසුන් විසින් වැඳිය යුතු) ශාස්තෘ වූ අප තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩවසන සේක්, ආයුෂ්මත්වූ මහමුගලන් තෙරුන් වහන්සේ අරභයා මේ දේශනාව වදාළ සේක. මුගලන් මහතෙරුන් වහන්සේ වනාහි රජගහ නුවර නිසා වන කැලයෙක්හි වසන කල එක් සොරෙක් නගරද්වාර නම් ගම්හි උමන් බිඳගෙන හස්තසාර (අතට අසුවූ) බඩු ගෙන ගොස් තෙරුන් වහන්සේ කළ ආකාරයෙන් කළ පිරිවෙණට වැද මට ආරක්ෂා වන්නේ යයි සිතා තෙරුන්වහන්සේගේ පන්සල නිසමත්තෙහි (අගුවෙහි) සැතපුනේය. තෙරුන් වහන්සේ ඔහු නිසමත්තෙහි සැතපුන බව දැන ඒ පුරුෂයා කෙරෙහි සැක කොට සොරුන් හා එක්ව විසීම නම් සුදුසු නොවන්නේයයි සිතා පන්සලින් නික්ම ගොසින් "මෙතැන්හි තොප නොසැතපේව"යි නිකුත් කළ සේක.

ඒ සොරා එතැනින් නික්ම නොපෙනෙන ලෙස පියවලහා (පියවර අනුව) ගියේය. එගම්වැසි මනුෂ්‍යයෝ ගිනිසිළු ඇරගෙන සොරහුගේ පියවර සටහන් ඒ ඒ තැන්හි පරීක්ෂා කොට ගොස් ඒ සොරහු ආවාවූ තැන්ද සැතපුන තැන්ද යන මෙකී තැන් දැක සොරුන් මෙතැන්හි ආයේය, මෙතැන්හි සිටියේය, මෙතැන්හි හුන්නේය, මේ ස්ථානයෙන් නික්ම ගියේය, "අප විසින් සොරහු නොදක්නා ලද්දේය"යි ඔබ්නොබ ඇවිද නොදැක ගියාහුය.

දෙවෙනි දවස්හි මුගලන් මහතෙරුන් වහන්සේ පෙරවරු වේලෙහි රජගහ නුවර පිඬු පිණිස හැසිර ආහාර කෘත්‍යයෙන් වැලකුන සේක් වේළුවනාරාමයට ගොස් එපවත් බුදුන්ට දැන්වූ සේක. "මොග්ගල්ලානයෙනි, සැක කළ යුතු තැන් සැක කෙළේ තොපි දැන්මතු නොවෙයි. පුරාතන නුවනැත්තෝද සැක කළ යුතු දෙයෙහි සැක කළාහුවේදැ"යි වදාරා ස්ථවිරයන් විසින් ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් ගෙනහැර දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජකු රජ කරන සමයෙහි අප මහ බෝසතානන් වහන්සේ බරණැස් නුවර සුසාන වනයෙහි කොසඹ ගසෙක්හි වෘක්ෂ දේවතාව උපන්සේක.

ඉක්බිති එක් දිනයෙක නුවර දොර සමීප ගමෙක්හි කරන ලද සොරකම් ඇති පුරුෂයෙක් ඒ සුසාන වනයට ප්‍රවිෂ්ට වීය. එකල්හි වනාහි ඒ සුසාන වනයෙහි කොසඹය, ඇසතුය යන වනස්පතී (විශාල ගස්) වෘක්ෂයෝ දෙදෙනෙක් වූහ. කරණ ලද සොරකම් ඇති පුරුෂයා කොසඹ ගස මුල බඩු පොදිය තබා සැතපුනේය. එකල්හි වනාහි මනුෂ්‍යයෝ සොරුන් ගෙන කොසඹ හුල්හි (උල තබත්) අමුණති. ඉක්බිති ඒ දේවපුත්‍රයා සිතනුයේ "ඉදින් මනුෂ්‍යයෝ අවුත් මේ සොරහු අල්වාගෙන මේ කොසඹ ගසෙහි ශබ්දවන් ඡේදනය (සිඳ) කොට හුලක් තනා මොහු කොසඹ හුල්හි අමුනුවන්නාහුය. එකල්හි අපගේ මේ විමාන වෘක්ෂයත් නසන්නේය. එබැවින් ඔහු මෙතනින් නිකුත් කෙරෙමි"යි ඔහු හා සමඟ කථා කරන්නේ "කොල සොරු නැගී සිටුව, කවර කාරණයකින් සිතා සයනය කරන්නෙහි දැයි මෙතැන්හි තාගේ සයනය කිරීමෙන් කවර අර්ථයෙක් සිද්ධවේද? ගම්හි දරුණු සභාසික චොරක්‍රියා කළාවූ සොරා යම්සේ රාජ පුරුෂයෝ

අල්වා නොගනිද්ද එපරිද්දෙන් නැගී සිට නික්මෙව''යි කීයේය. ඒ දේවපුත්‍රයා ඔහුට මේ උක්ත ප්‍රකාර වචනයෙහි භය ගන්වා ගමන් කර වූයේය.

ඒ සොරහු එතනින් ගිය කල්හි ඇසතුරුක්හි වසන දේවපුත්‍රයා කියනුයේ ''ගමට ප්‍රවිෂ්ටකළ (පිවිස) යම් සොරකු රාජ පුරුෂයෝ අල්වා ගෙන වනයෙහි ගෙන ගියා වූ කොසඹ වෘක්ෂයෙන් ශාඛාවක් කපා උල් හිඳුවති. එකල්හි පුවිමන්ද (පතගි) දේවපුත්‍රයාට කවර හානියෙක් වේදැ?''යි කී කල්හි එබස් ඇසූ කොසඹ රුක්හි වසන දේවපුත්‍රයා කියන්නේ ''අශ්වර්ෂ්‍ය (ඇසතු) දේවපුත්‍රය, තෙපි මාගේ ද සොරහුගේ ද එක්ව නොවසන බව නොදනුව ගම්හි සොරකම් කළ පුරුෂයා කොසඹ හුල්හි අමුනති. එසේ කල්හි මාගේ විමාන වෘක්ෂය නස්නේය. නොහොත් ශාඛායෙහික්හි බැඳ එල්වූ නම් මාගේ විමානය කුණප (මල කුණු) ගඤ්ඡයෙන් හමන්නේය. එහි මාගේ සිත සැක කරව''යි කීයේය.

එපරිද්දෙන් ඒ දේවපුත්‍රයන්ට ඔවුන් කථා කරමින් සිටියදී වස්තු ස්වාමීහු සියළු කොලගත් අත් ඇතිව පියවර අනුසාරයෙන් අවුත් සොරහු සැතපුනු තැන් දැක ''පින්වත්නි, දැන් මේ සොරු නැගී සිට ගියේය. ඉදින් සොරුන් ලද මෝ නම් ඔහු මේ කොසඹ හුල්හි හෝ අමුනා ශාඛාවෙක්හි හෝ බැඳ එල්වා යන්නමෝ වේදැ''යි කියා ඔබ්මොබ දිව ඇවිද සොරුන් නොදැකම ගියාහුය. ඔවුන්ගේ බස් ඇසූ අශ්වර්ෂ්‍ය දේවපුත්‍ර කියන්නේ ''එම්බා නිම්බවෘක්ෂ දේවපුත්‍රය, සැක කළයුතු දෙයෙහි සැක කල යුත්තේය. පාපමිත්‍ර සංසර්ගය දුරු කිරීමෙන් මෙලෙවිහි තමා රක්ෂා කෙරෙති. ත්‍රිවිධ දුශ්චරිතය දුරු කිරීමෙන් පරලොවින් වන අපායාදීවූ භයින් තමා රක්ෂා කෙරෙයි. එසේ හෙයින් අනාගත භය කරණ කොටගෙන නුවණැති සඤ්ඤයෝ මෙලොව පරලොව දෙකින් වන වැඩ දක්නහුය''යි කීයේය. ශාස්තෘ වූ බුදුරජානන්වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වදාරා මේ 'පුවිමන්ද ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එකල්හි අශ්වර්ෂ්‍ය වෘක්ෂයෙහි නිපන් දේවපුත්‍රයා නම් ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයන් වහන්සේය. එකල්හි නිම්බවෘක්ෂයෙහි නිපන් දේවපුත්‍රයා නම් දැන් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

303. කස්සපමද්දිය ජාතකය

තවද එක්සමයෙහි ෂඩභිඥාදාහනෙකගුණරත්නාලංකෘත (අභිඥා නම් විශේෂ ගුණ නැමති රුවනින් සැරසුනු) ශාස්තෘවූ බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වාසය කරන සේක් එක් මහළු භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දේශනා කළසේක.

සැවැත් නුවර වැසි එක් කුල පුත්‍රයෙක් වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෙහි ආදීනව දැක සර්ව්ඥයන් වහන්සේ සමීපයෙහි පැවිදිව කමටහන්හි යෙදී වාසය කරන්නේය. නොබෝ කලකින්ම රහත් බවට පැමිණියේය. ඊට මෑත භාගයෙහි උන් වහන්සේගේ මෑණියෝ කළුරිය කළහ. ඒ රහතන් වහන්සේ මෑනියන්ගේ ඇවෑමෙන් දෙපුතුපියන් (පුත් දෙදෙනා සහ පියා) පැවිදි කරවා දෙවිරම් වෙහෙරෙහි වැසි වස් එලඹෙන කල්හි චීවර ප්‍රත්‍යයන්ගේ (සිවිපසය) සුලභ බව අසා එක් ගමක විසීමට ගොස් එතැන්හි තුන්දෙනා වහන්සේම වස් එලඹ නිමවන ලද වස් ඇති සේක් ජේතවනාරාමයට ආ සේක. රහත් වූ දහර (ළා බාල) භික්ෂූන්වහන්සේ කියන සේක් ''ජේතවන විහාරස්ථානාසන්නයෙහි සිට සාමණේර තෙපි, මහළු තෙරුන් වහන්සේ සතප්පා කැන්දාගෙණ එව, මම පෙරටුව ගොස් පිරිවෙණ පිළදගිමි (සැකසීම)''යි කියා ජේතවනාරාමයට ගිය සේක.

මහළු තෙරුන් වහන්සේ සෙමින් සෙමින් සිට යන සේක. සාමණේරයෝ නැවත නැවත හිසින් පීඩා කරන්නාහුමෙන් ''ස්වාමිනි, ගිය මැනවැ''යි කියා ඒ මහළු තෙරුන් බලාත්කාරයෙන් ගෙණ එන්නේය. මහළු තෙරුන්වහන්සේ කියන සේක් ''තොපි අප හා ගමන නොකැමැති කරවා ගෙණ යව්දැ''යි කියා නැවත වැලකී ආපස්සෙහි යන සේක. ඔවුනොවුන් හා විවාද කරන්නාවුම ඔවුන්ට හිරු හස්තංග ගතවිය (බැසගිය කල්හි). අන් වීතරාගී (ආශා නැති) භික්ෂූන්වහන්සේ පිරිවෙන හැමද දිය සපයා තබා ඔවුන් දෙදෙනාගේ ඊම නොදන්නා සේක් ගිනිසිළු ගෙණ පෙර ගමන් කොට එන්නා වූ ඔවුන් දැක ''කල්ගියේ කිම්දැ''යි විචාළසේක.

මහළු භික්ෂූතෙම ඒ වූ කාරණය කී සේක්. ඒ රහත් භික්ෂූන්වහන්සේ ඒ දෙදෙනා සතප්පවා සෙමින් කැඳවා ආ සේක. එදවස්හි බුදුන්ට කළ යුතු උපස්ථානාදියට අවසර නොලත්සේක. නැවත බුදුරජානන් වහන්සේ දෙවැනි දවස්හි බුද්ධොපස්ථානයට අවුත්

නමස්කාර කොට අන් භික්ෂූ වහන්සේට බුදුහු ''තෙපි කවර කල්හි අවුදැ''යි විචාළසේක. ''ස්වාමීනි, ඊයේ ආයෙමි'' දැන්වූ සේක. ''තොපි ඊයේ වැනි දවස අවුත් අද බුද්ධොපස්ථාන කරව්දැ''යි වදාළ සේක. ''ස්වාමීනි, බුදුරජානන්වහන්ස එසේය''යි කියා ඒ වූ කාරණය දැන්වූසේක.

ශාස්තෘ වූ බුදුරජානන් වහන්සේ මහළු තෙරුන් වහන්සේට නින්දා කොට වදාරා ''මෙතෙම මෙබඳු ක්‍රියා කෙළේ දැන්මතු නොවෙයි, පෙරත් නින්දා කෙළේම වේදැ''යි වදාරා ''දැන් මතු වනාහි ඒ මහළු භික්ෂූ ක්ලාන්ත කරවන ලද්දේ නොවෙයි, පෙර නුවනැත්තන් ක්ලාන්ත කරවීය''යි වදාරා ඒ රහත් භික්ෂූන් විසින් ආරාධිත වූසේක්. ඉකුත්වත් ගෙණහැර දක්වා වදාල සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරන කල පුරණ ලද බෝධිසමභාර ඇති අප මහබෝසතානන් වහන්සේ කසී නම් නියම්ගම්හි බ්‍රාහ්මණ කුලයෙක්හි උපන්සේක. උවමනා වයසට පැමිණි බ්‍රාහ්මණ කුමාරයන්ගේ මෑණියෝ කළුරිය කළේය. ඒ බ්‍රාහ්මණ කුමාරයා මෑණියන්ගේ අවමඟුල් කෘත්‍යකොට මසක් අඩමසක් ඇවෑමෙන් ගෙයි විද්‍යාමාන වස්තූන් දන් දීපියා පියානන්ද මලනුවන්ද ගෙණ හිමාල වන ප්‍රදේශයෙහි දෙවියන් දුන් රිටිසුඹුළුගෙණ (ගස් පට්ටා) ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව අල මුල්, වනමුල්, පලාහාරයෙන් යැපෙන සේක් සිත්කළුවූ වනලැහැබෙක වාසය කළසේක.

හිමාලය වනයෙහි වර්ෂා කාලයෙහි නොසිඳෙන ලද ජලධාරාවන් ඇතිව වැසි වස්නා කල්හි අලමුල් සාරන්ටද නොහැකිවන්නේය. එලාපල පණීයෝ (කොල) පතිත නොවෙති. එසේ හෙයින් තාපසවරයෝ බොහෝ සේ හිමවතින් බැස මනුෂ්‍යපථයෙහි (මිනිස් පියසෙහි) වෙසෙති.

එකල්හි මහ බෝසතානන් වහන්සේද පියානන් හා සමඟ මලනුවනුත් ගෙණ මනුෂ්‍යපථයෙහි වැස නැවත හිමාලය වනය මල් පිපී ඵලගත් කල්හි ඔවුන් දෙදෙනාගෙන හිමාලය වන ප්‍රදේශයෙහි පෙර විසූ තමාගේ ආශ්‍රමපදයට එන සේක්, පන්සලට නුදුරු තැන්හිදී හිරු හස්තයට ගතවූ කල්හි ''තොපි ලසි ගමනින් එව. මම පෙරටුව ගොස් පන්සල පිළිදගිමි'' කියා ඔවුන් දෙදෙනා හැර ගිය සේක. බාල තාපසයෝ පිය මහළු තාපසයන් හා සමඟ ලැසි ගමනින් යන්නේ ඒ මහළු තාපසයන්ගේ කටිප්‍රදේශයෙහිත් පීඩා කෙරෙමින් යන්නේය. මහළු තාපසයෝ ''තොපි මාගේ අභිප්‍රායෙන් ගෙන යන්නේ ය''යි කියා නැවත වැලකී ආපස්සෙහි එන්නේය. මෙපරිද්දෙන්ම කලහ කරන්නාවූ ඔවුන්ට අන්ධකාර විය.

මහබෝසතානන් වහන්සේද පන්සල හැමද දිය පෙරා තබා ගිනිසුළු ගෙන පෙර මගට එන සේක් ඔවුන් දෙදෙනා දැක ''මෙතෙක් කල් කුමක් කළ යුතුදැ''යි කීසේක. බාල තාපසයෝ පිය තාපසයන් විසින් කළමනා කාරණා කීයේය. මහබෝසතානන් වහන්සේ ඔවුන් දෙදෙනා ලැසි ගමනින් ගෙන ගොස් තාපස පරිෂ්කාරයන් තැන්පත් කොට තබා පියා තාපසයන් ජලස්නානය කරවා පය මැදීම් තෙල් ගෑවීම් පිට මිරිකීම් මෙකී වත් කොට එක් ගිණි කබලක් සමීපයෙහි තබා සන්සිඳුවන ලද සිත ඇති ''පිය තාපසයානන් වහන්ස, ලදරුවෝ නම් මැටි බඳුනක් හා සම සදෘශය (සමාන) යන මදකින්ම බිඳෙති. වරෙක බිඳුනු කල් තැන් පටන් නැවත ගලපන්ට නොහැකිවන්නේය. ඔවුන් ආක්‍රොශකරණ (බැන වදින) කල්හිද මහළු සඤ්ඤතෙම ඉවසිය යුත්තේය'' කියා පියතාපසයන්ට අවවාද කරන සේක්. ''අඥාන භාවයෙන් තරනුවූ කාශ්‍යප නම් පිය තාපසයන් වහන්ස, නුවනැති සඤ්ඤතෙම බාල දරුවෝ ආක්‍රොශ වචන හා පීඩා කෙරෙත්මුත් සියළු නොකමැති ක්‍රීඩාවන් ක්ෂමා කෙරෙති. ඉඳින් අනුවන සඤ්ඤයෝ ආක්‍රොශ පරිභව බෙනෙති නමුදු පහරින් නමුදු බාලදාරකයන් විසින් කලාවූ සියළු අපරාධයන් සත්පුරුෂවූ වැඩි මහළු නුවනැති සඤ්ඤයෝ යුහුව මිත්‍රභාවයෙන් සමඟි වෙති. වැලිදු අඥාන සඤ්ඤයෝ මැටි භාජනයක් මෙන් බිඳෙති. ඒ නුවනැති සඤ්ඤතෙම ස්වල්පමාත්‍රවූ විවාදයක් කෙළේද වෛරයන් සන්සිඳීම් වශයෙන් සමඟි භාවයට නොපැමිණෙන්නේය. මෙලෙව්හි යම් සඤ්ඤයෙක් තමා විසින් ඉක්මවා පැවති දෝෂ දනී නම්, යම් සඤ්ඤයෙක් තමා කල දෝෂ වරද නියායෙන් පිළිගන්ට දනීද, ඔහු දෙදෙන මිත්‍රභාවයෙන් සමඟි වෙති. එසේ හෙයින් ඔවුන් දෙදෙනාගේ මිත්‍රසම්බන්ධය නොනස්නේය. තවද මේ වේලෙහි යම් සඤ්ඤයෙක් ද්වේෂයෙන් මැඩ පවත්නා වූ අපරාධකාරී වූ අන්‍ය සඤ්ඤයන්ගේ ව්‍යතික්‍රමණයෙන් (ඉක්මවීමෙන්) ඔවුන්

ක්‍ෂමා නොකළ කල්හිද තමා විසින් ''හදමුඛයානෙනි, (සොඳුරු මුහුණක් ඇති) තොපි මෙසේ එව, පාලි වචනයක් උගනුව, අර්ත්‍ථ කථාවන් අසව, භාවනායෙහි යෙදී වාසය කරව, කවර කාරණයක් නිසා බැහැර වාසය කරව් දැ''යි කියා තෙමේ අන්සඳුයන්ගේ අපරාධ දරා මෛත්‍රී භාවනාවට ප්‍රයත්න කෙරේද මිත්‍රයන්ගේ අක්‍රියාභාරය (නොකටයුතු) උසුලාද මිත්‍රයා විසින් කළ යුතු ධුරාව උසුලාද එහෙයින් මෙබඳු වූ සඳුතෙම විශේෂයෙන් උතුම් වන්නේය''යි මෙසේ කියා මහ බෝසතානන් වහන්සේ පිය තාපසයන්ට අවවාද කළ සේක. ඒ මහළු තාපසයානෝද එතැන් පටන් මොනවට දැපුනේය.

ශාස්තෘ වූ තථාගතයන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙණ හැර දක්වා වදාරා මේ 'කස්සපමන්දිය' ජාතක ධර්ම දේශනාව නිමවා වදාල සේක.

''එකල්හි පිය තාපස නම් දැන් මහල්ලක ස්ථවිරය, එකල්හි සිළු තාපසයෝ නම් දැන් සාමණේරයෝය, එකල්හි පිය තාපසයන්ට අවවාද කළ තාපසයෝ නම් දැන් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

304. ක්‍ෂාන්තිවාද ජාතකය

තවද මෙරසේ මුළු ලොවට අසාධාරණවූ සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කෝපී භික්‍ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ සර්ඥයන් වහන්සේ කරා කැඳවා ගෙනවුත් දැන්වූ කල්හි ''මහණ, පෙර උත්තමයෝ නම් කටුසැමිටියෙන් (කටු සහිත කසයෙන්) පහර දහසක් කාත් නොකිපුනෝ වේදැයි තොප වනාහි මේ නිසා බුද්ධ ශාසනයෙහි මහණව කෝපව වාසය කරන්නේ ඉතා අයුක්තිය''යි වදාරා ''අත් පා කන් නසා කැපූවන්ටත් උත්තමයෝ කෝප නොකළෝ වේදැ''යි වදාරා ඉකුත් වත් ගෙණ හැර දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස කසීරට කලාබු නම් රජ කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බෝධිසඳුයෝ බමුණු කුලයක උපන්නාහ. බෝධි සඳුයන්ට නම් තබන්නාහු කුරුද්ධක කුමාරයෝ යයි නමක් ඇතිව වැඩිවිය පැමිණ දෙමව්පියන් ඇවෑමෙන් ඒ සම්පත් හිමිව ඒ සම්පත් දානවිෂයෙහි විසුරුවා පංචකාමයෙහි ආදීනව දැක ඍෂි ප්‍රවෘජ්‍යාවෙන් පැවිදිව හිමාලය වනයෙහි වාසය කොට ලුණු ඇඹුල් නිසා බරණැස්නුවරට අවුත් රජ්ජුරුවන්ගේ උයනට වැද වාසය කොට භික්‍ෂාව (ආහාර) පිණිස වීථියෙහි සිභා ඇවිදිනාහු සෙනෙවිරදුන්ගේ ගෙදරට පැමිණි සේක. සෙනෙවිරද්දු මුන් වහන්සේගේ ඊර්යාපථයෙහි (ඉරියව්) පැහැද එවක් පටන් තමන්ගේ ගෙයින් දන් දී උපස්ථාන කරන්නාහ.

එසමයෙහි එක් දවසෙක කලාබු රජ්ජුරුවෝ රා බී මත්ත සත් දවසක් බිසෝවරුන් පිරිවරා උයන් කෙළියට ගොසින් මඟුල්සලවට (ගල් අසුනෙහි) මස්තකයෙහි කරුණාව ඇති ස්ත්‍රියක සමීපයෙහි කලවයෙහි හිස තබාලා වැදහොත්තාහුය. සොළොස් දහසක් නාටක ස්ත්‍රීන් ''අපගේ ස්වාමීන් නිදන කල අපි නෘත්‍ය කරන්නේ කාටදැ''යි කියාලා ගත්තාවූ පඤ්චාංගික තූර්යනාටක(ආතත ආදී සංගීත භාණ්ඩ) තබාලා ගොස් තාපසයන් ලඟ ගසමුල වටලා ගෙණ බණ අස අසා උන්නාහ. එකියන ස්ත්‍රී තමා කළවය සොල්වා රජ්ජුරුවන් පුබුද්දාපූහ. පිබිද මඟුල්සල්වට මත්තෙහි හිඳ ''මෙතන සිටියා වූ චණ්ඩාල ස්ත්‍රීහු කොයි ගියේ දැ''යි විචාළහ. එවිට බිසව් කියන්නාහු ''තාපස කෙනෙක් ලඟ හිඳ බණ අසති'' කීහ. ''යහපත, කූට (කපටි) තාපසයන්ට නිහඬක් කියමි'' නැගී සිට කඩුව අයාපියා (අමෝරා) ඇරගෙණ මරන්ට දිවූහ. රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ වල්ලභ ස්ත්‍රී රජ්ජුරුවෝ ඉදිරියට ගොස් කඩුව ඇර ගත්තාහ. රජ්ජුරුවෝ ගොසින් ''තොපි කුමනවාදි දැ''යි විචාළාහ. එවිට ''මහරජ, මම ක්‍ෂාන්තිවාදී (ඉවසන සුලු) නමය''යි කීහ. ''ඒ කුමක්ද? ක්‍ෂාන්තිවාදී නමැ''යි විචාළ තෙන ''මා කෙරේ මෛත්‍රීන් කෙරෙහිත් අමෛත්‍රීන් කෙරෙහිත් මම එක කරුණාවමැ''යි කීහෙයින් ''මම ක්‍ෂාන්තිවාදීමැ''යි කීහ.

''මුන්ගේ ක්‍ෂාන්තිය බලන්නට උවමැනවැ''යි වධකයා ගෙන්වූහ. වධකයාත් රත්කඩක් හැඳ රතක් කරලා රත්මල් පැලඳ පොරවක් අතින් ගෙන ''කවරක් හට කවර වධයක් කෙරෙම්ද වදාල මැනවැ''යි කීහ. ''අනික් කාට වද කරන්ටද තෙල කූට තාපසයා ඉස බිමලා එලාගෙන පිට පාර පන්සියයක් ද, බඩපාර පන්සියයක්ද, දෑලයෙහි දෙසිය දෙසියක් ද ගසාල''යි කීහ. එවිට

වධකයාත් කී ලෙස ගෙඩි ගසා සිටියාහ. එවිට කියන්නාහු, ''තවද තොපගේ ක්‍ෂාන්තිවාදී නොගියේදැ''යි විචාළාහ. ''ඇයි මහරජ මාගේ ක්‍ෂාන්තිය පයෙයි'' කීහ. ''පයක් කපාහරුව''යි කී හෙයින් වධකයාත් කී ලෙසම කළාහ. එවිටත් ''තෝ කුමනවාදීදැ''යි විචාළෙන් ''ඇයි මහරජ, මාගේ අත් පා කැපුවයි කිම් ද මාගේ ක්‍ෂාන්තිය මාගේ හෘදයෙහි වේදැ''යි කීහ. ''තිළුගේ කන් නාසා කපා තෝ ක්‍ෂාන්තිවාදිදැ''යි විචාළෙන් ''ඇයි මහරජ, මාගේ ක්‍ෂාන්තිය මාගේ ලෙයි නොවේදැ''යි කියා වැදහොත් බෝධිසත්ත්වයන් කැපූ අත් පා කන් නාසායෙන් හිය ලෙයෙන් රැඳී ඔත්තාහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''ඇයි තාපසයානෙනි, තව දක්වා තොපගේ ක්‍ෂාන්තිය නොගියේදැ''යි කීහ. එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''මහරජ, ක්‍ෂාන්ති නම් අත් පා කන් නාසායෙහි තිබූ දෙයෙක්ද? මාගේ ගම්භීර වූ හෘදයෙහි පිහිටියේය. තොප කුමක් කළත් මාගේ ක්‍ෂාන්තියට කුමක් වේදැ''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''තොපගේ ක්‍ෂාන්තිය තොපගේ ලෙයිහිම තිබේ''යි කියා විළුඹෙන් ලයට ඇන්මක් ඇන පිටත්වලා ගියාහ. එවිට තාපසයන්ට උපස්ථාන කරන්නාවූ සෙනෙවිරද්දු තාපසයන් කරා අවුත් තාපසයන්ගේ කපාපු අත් පා කන් නාසා ඇරගෙන කඩ කඩ බැඳ තාපසයන් ඇඟ ලේ පිය තාපසයන් එක්තෙනක සතප්පවා වැඳ එකත්පස්ව හිඳ කියන්නාහු ''උත්තමයානන් වහන්ස, වධ කළ සේක් රජ්ජුරුවන් වහන්සේය. රාජ්ජවාසීන්ගෙන් වධයක් කරන්නක්වත් කළ කෙනෙක්වත් නැත. රාජ්ජවාසීන්ට කෝපයක්වත් අමෛත්‍රියක්වත් නොකළ මැනව, කෝප කරතත් මෛත්‍රී කරතත් රජ්ජුරුවන් වහන්සේටම කළ මැනවැ''යි කීහ. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන් විසින් මාගේ කන් නාසා අත්පා කප්පවා වද කරන ලද. එසේ කළත් මම රජ්ජුරුවන් කෙරෙහි නිෂ්කරුණාවක් (අකරුණාවක්) නැත. එසේ හෙයින් රජ්ජුරුවෝ චිරාත් කාලයක් ජීවත් වෙත්ව''යි ''සුඛී සුවපත් වෙත්ව''යි කියා මෛත්‍රී කළහ. එකියන කලාබු රජ්ජුරුවෝ තාපසයන්ගේ දෘශ්‍යමානයක් ඉක්ම උයන් කෙළවරට ගිය කල්හි දෙලක්‍ෂ සතලිස් දහසක් ඝනකඩ බොල් මහ පොළොව පලාගෙන අවීචි මහනරකයෙන් ගිනි කඳෙක් අවුත් රජ්ජුරුවන් පලසකින් වට කරන්නා සේ වටලා අවීචි මහානරකයට ඇරගෙන ගියේය. ඒ අර්ථය දක්වන්නාවූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ වදාරණ සේක් ''මහණෙනි, මෙකින ක්‍ෂාන්තිවාද තාපසයෝ තමන්ගේ අත් පා කන් නාසා කපා දැලයේ පාර දහසක් ගසා වධකරන්නාහු කලාබුරජහු කෙරෙහි කෝපයක් නොකොට මෛත්‍රී කළ සේක. එරජ පොළොව ධරාගතනොහී පොළව පලා ගෙන අවීචි මහනරකයට ගියේය''යි වදාළසේකැයි ''එකියන තාපසයෝ එදවස්ම කාලක්‍රියා කළහ''යි වදාරා මේ 'ක්‍ෂාන්තිවාද ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි කලාබු රජ නම් දැන් දෙවදත්තස්ථවිරයෝය, සෙනෙවිරද්දු නම් ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයෝය, ක්‍ෂාන්තිවාද තාපසව උපන්නෙම් දෙවාති දෙවවූ (දෙවියන්ට දෙවි) ශක්‍රාති ශක්‍ර වූ වන්දනෙය්‍යාභිවන්දනෙය්‍යවූ පූජනෙය්‍යාභිපූජනෙය්‍යවූ තිලෝගුරු බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

305. ලොහකුම්භි ජාතකය

තවද තිලෝගුරු සර්‍වඥරාජෝත්තමයානන් වහන්සේ එක් සමයෙක්හි සැවැත් නුවර ගොදුරු ගම්කොට දෙවිරම් වෙහෙර වැඩවසන සේක්, කෝසල රජ්ජුරුවන් අරභයා මේ ජාතකය වදාළ සේක.

එක් දවසක් කෝසල රජ්ජුරුවෝ රාත්‍රී භාගයෙහි නිරිසතුන් සතර දෙනෙකුගේ ශබ්දය ඇසූය. ඉන් එක් නිරිසතෙක් දුකාරය කීහ. එකෙක් සකාරය කීය. එකෙක් නකාරය කීය. එකෙක් සෝකාරය කීහ. ඔහු සතර දෙන පූර්‍ව ජන්මයෙහි මෙම සැවැත් නුවර රාජ කුමාරව ඉපිද ඓශ්වර්‍යයමදයෙන් (ඉසුරු මදයෙන්) බොහෝ කලක් පරදාරසේවනය පුරුදු කොට අනිකුදු බොහෝ අකුසල් රැස් කෙරෙමින් ජීවත්ව ආයු කෙළවර ඒ පරදාරකර්මය හේතු කොට ගෙන ලෝකුඹු නරකයෙහි උපන්නාහු, බදුනෙක්හි පැසෙන සාල්මෙන් පැසී තිස් දහසක් අවුරුද්දෙන් මුවවිටට (ගැටිට ලඟට) පැමිණ උනුන් දැක ''කවර දවසෙක මේ දුකින් මිදෙමෝදැ?''යි ක්‍රමයෙන් බැගෑපත්ව ශබ්ද කළාහ.

කොසොල් රජ්ජුරුවෝ මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි ඒ ශබ්දය අසා භයින් තැති ගෙන යහන් මත්තෙහි නොනිදා ඉඳම අරුණු නැඟී වේලෙහි පුරෝහිත බමුණන් අවුත් රාත්‍රියෙහි

සැතපීමෙහි දුක් සැප විචාළ කල්හි රජ්ජුරුවෝ ‘‘ආචාරීවරයිනි, සැතපීමෙහි සැපයෙක් කොයින්ද රාත්‍රියෙහි මෙබඳු භයානක වූ ශබ්දයක් ඇසීමි’’ කීය.

ඒ ඇසූ බමුණන් විසින් අතුල්සලා (සොලවා) කම්පාව සිටි කල්හි ‘‘කීමෙක් ද? ආචාරීනි’’ විචාරා ‘‘මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, උග්‍රවූ ශබ්දයෝය’’යි කී කල්හි ‘‘පිළියමට සමවේදැ’’යි කියා ‘‘ඒකාන්තයෙන් මේ ශබ්දයෝ ප්‍රතිකාර ක්‍ෂම (පිළියමට නොනිසි) නොවෙති. අපි වනාහි යාග විධානයෙහි මොනවට දක්‍ෂයම්හ. ඉදින් ප්‍රතිකාර නොහැර කරතොත් ශතාධික (සියයට වැඩි) පරිත්‍යාග වශයෙන් මහත්වෙයි. ඒ මහත්වූ යාගය අපගේ සාමර්ත්‍ථ්‍යයෙන් අසුරුවා සර්වතුෂ්ක නම් යාගයෙන් අසුභ විපාකය වළකම්හ’’යි කීකල්හි ‘‘එසේ වීනම් ප්‍රමාද නොකොට ඇතුන් සතරදෙනෙකු, අසුන් සතරදෙනෙකු, ඇලි ගොන් සතරදෙනෙකු, මිනිසුන් සතරදෙනෙකු යනාදී වශයෙන් කුරුල්ලන් දක්වා නොහැර සියළු දිපාද චතුෂ්පාද ප්‍රාණීන් සතරදෙනා බැගින් අල්වා ගෙන එව’’යි අමාත්‍යයන්ට විධාන කළහ.

අමාත්‍යයෝ ‘‘යහපතැ’’යි පිළිගෙන යථොක්ත වූ සියළු ප්‍රාණීන් හා අනිකුදු යාගයට ගතමනා සියළු උපකරණ සපයා යාගාවාට (යාග භූමියට) සමීපයෙහි සියළු ප්‍රාණීන් බැඳ සිටුවූහ. බමුණෝද ‘‘යාගය මූලිකව බොහෝ බාද්‍යාභාද්‍ය (කෑයුතු බුදිය යුතු) හා වස්තු ලබම්හ’’යි යන උත්සාහයෙන් ‘‘යාගයට මෙනම් මෙනම් දෑ උවමැනවැ’’යි කියා ඔබමොබ කුතුහලයෙන් ඇවිදිනාහුය. මල්ලිකාදේවී ඒ කෝලාහලය අසා රජ්ජුරුවන් කරා එලඹ ‘‘මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, බමුණෝ ඉතා මහත්ව බෙණෙමින් කුතුහලව කුමට ඇවිද්දැ’’යි විචාරා එබසට රජ්ජුරුවෝ ‘‘දේවීනි, තොපට ඉන් ප්‍රයෝජන කිම්ද? තොපි තොපගේ ඓශ්වර්‍යයෙන් මත්ව ඉඳුව දුක් ඇත්තේ අපටම වේදැ’’යි කීකල්හි දෙවනුවත් ‘‘කීමෙක්ද? මහ රජ්ජුරුවන් වහන්සැ’’යි විචාරා ‘‘දේවීනි, මම මෙබඳුව නෑසිය යුතු අනිෂ්ට (අශුභ) ශබ්දයන් ඇසීමි, ඒ කාරණය බමුණන් අතින් විචාළෙමි. බමුණෝ රාජ්‍යයට හෝ ඓශ්වර්‍යයට හෝ ජීවිතයට හෝ අන්තරාය පෙණෙයි, සර්වතුෂ්ක යාගයම කොට ඒ අන්තරාය වලකම්හයි කියා යාගයට සුදුසු උපකරණ සපයා මාගේ බසින් ඔබ්මොබ ඇවිදිති’’ කීහ. ‘‘කීමෙක්ද? දේවයන් වහන්ස, මේ ශබ්දයන්ගේ නිෂ්පත්තිය දෙවියන් සහිත වූ තුන් ලොවට අග්‍ර පුරෝහිතයානන් වහන්සේගෙන් විචාළසේක්ද?’’යි කියා ‘‘දේවිනී, දෙවියන් සහිත වූ තුන්ලෝ වැසි අග්‍රපුරෝහිතයානෝ නම් කවුරුදැ?’’යි විචාළෝය.

රජ්ජුරුවන්ට නැවත ඒ මල්ලිකාදේවි ‘‘දේවයන් වහන්ස, ඒ අග්‍රපුරෝහිතයෝ නම් අන් කෙනෙක් නොවෙයි, සියලු පදාර්ථ (සියලු දේ) නිමවාදත් මහා ගෞතම සර්ඥයන් වහන්සේය. මේ මුඛ බමුණෝ කුමක් දනිද්ද? යුහුව (ඉක්මනින්) ගොස් බුදුන් විචාළ මැනවැ’’යි කීකල්හි කෝසල රජ්ජුරුවෝ මල්ලිකාදේවීන්ගේ වචනය ගිවිස උදය මේ නිමවා සැපවූ රථයානාවකින් ජේතවන විහාරයට ගොස් බුදුන් වැඳ එකත්පස්ව ආදර දක්වා සිට ‘‘මහරජ, කුමට ආයෙහිදැ’’යි විචාළ කල්හි ‘‘තිලෝගුරු සර්ඥයන් වහන්ස, ඊයේ රාත්‍රියෙහි මම මෙබඳු ශබ්දයක් අසා උදෑසන බමුණන්ගෙන් විචාළෙමි. ඔහු රාජ්‍යයට හෝ ජීවිතයට හෝ සැපතට හෝ අන්තරාය වෙයි, සර්වතුෂ්ක යාගය කොට අන්තරා වලක්කම්හයි කියා යාගස්ථානයෙහි කර්මාන්ත කෙරෙති. ඒ ශබ්දයන් සතර දෙනා ඇසීම කරණ කොටගෙන මට කවර උපද්‍රවයෙක් වේදැ?’’යි විචාළහ.

එබසට ලොව එක මවෙක් වැනි මාගේ ස්වාමිදරුවූ බුදුහු අඬන ප්‍රත්‍රයක්හු ලෙහිලා සනසන්නාක් මෙන් ‘‘මහරජ, තට කිසි උපද්‍රවයෙක් නොවෙයි. නරකයෙහි උපන්නාවූ නිරිසත්හු දුක් අනුභව කෙරෙමින් ඒ ඉවසිය නොහී ශබ්ද පැවැත්වූහ. මහරජ මේ ශබ්දයෝ දැන් තා විසින්ම මතු අසන ලද්දෝ නොවෙති. පුරාතනයෙහි රජදරුවන් විසිනුදු අසන ලද්දෝමය. ඔහුද මෙපරිද්දෙන්ම බමුණන් විචාරා මෙසේම පශුඝාතක (සතුන් මරණ) යාග කරුණු කැමතිව යාගෝපකරණ සපයා ප්‍රාණීන් බන්ධනගත කරවූහ. එකල නුවනැත්තෝ ඒ ශබ්දයන්ගේ අභිප්‍රාය (අරමුණ) ප්‍රකාශකොට කීහ. භයට පැමිණියාවූ මහජනයා මුදා අරවා ලෝවැඩ කළෝ වේදැ’’යි වදාරා තුෂ්ණීම්භූතව වැඩහිඳ අතීත කථාශ්‍රවණයෙහි කෞතුහල (ඕනෑකමින්) සිත් ඇති කොසොල් රජ්ජුරුවන් විසින් ආරාධනා කළ කල්හි ඉකුත්වත් ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි සසර සැරිසරන්නාවූ බෝධිසත්වතෙම එසමයෙහි කසී රට එක්තරා බමුණු කුලයෙක්හි ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ වේදත්‍රය (සඟ්, යජුර්, සාම, වේදයන්) නිමවා දැන පඤ්චකාමය හැර ගිහිගෙන් නික්ම ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවට පැමිණ පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා ධ්‍යාන ක්‍රීඩා කෙරෙමින් හිමාලය වනයෙහි සිත්කළු වූ එක් වන ලැහැබෙක්හි වාසය කරන්නේය.

ඒ බ්‍රහ්මදත්ත රජතෙමේ එක් දවසක් රාත්‍රියෙහි නිරිසතුන් සතර දෙනෙකුගේ ශබ්දයන් අසා භයින් තැතිගෙන තා සේම රාත්‍රියෙහි නොනිදා හිඳ උදය බමුණන් විචාරා උන් විසින් මෙම රාත්‍රී විධානාත්තරයෙක් (වැඩ පිළිවෙලක්) වේවයි ඒ උපද්‍රවය මෙම යාගයෙන් සන්සිඳුවම්හයි, මෛත්‍රී ධ්‍යානයට සමවැද එයින් නැගී ලොව බලන්නේ බරණැස් රජතෙම එකල උපද්‍රවය නසමි අඥාන මූඪ වූ බමුණන්ගේ බස් ගෙන නොයෙක් ගණන් ප්‍රාණීන් නසා බොහෝ උපද්‍රව පමුණුවා ගන්ට උත්සාහ කරන්නෝය. ‘‘අද දවස මම එතනට ගොස් සත්වයන්ට පැමිණි මේ උපද්‍රවයද රජහට පැමිණි පරලොව උපද්‍රවයද වලකා ජනරඤ්ඤන (ජනයා සතුටු කරවන) සංග්‍රහ කරන්නට සුදුසුය’’යි සිතා සෘද්ධියෙන් අහසට පැන නැගී බරණැස් රජහුගේ උයනට බැස මඟුල්සල්වට (ගල් තලාව) මත්තෙහි උන්නේය.

එසමයෙහි පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාගේ ප්‍රධාන අතවැසි වූ එක් බමුණු කුමාරයෙක් ඔහු කරා එළඹ ‘‘ආචාරීන් වහන්ස, අපගේ වේදත්‍රයෙහි එකක්හු මරා අනිකක් හට සැප කිරීමෙකැයි යන දෙයක් නැත. වෙද විරෝධ වූ මෙවැන්නක් කුමට කරණ දෙයෙක්දැ’’යි කියා පුරෝහිතයා විසින් ‘‘මෙයින් අපට බත් මාංස කන බොන දැ හා බොහෝ වස්තු ලැබෙයි. තෙපි ඒ නොවලකා නිකන් ඉඳුව’’යි කී කල්හි ‘‘මම මේ පාපවිධානයට සහාය නොවමැ’’යි සිතා විවේක කැමතිව උයනට ගොස් මඟුල්සල්වට මත්තෙහි උන් තාපසයන් දැක වැඳ කරණ ලද ප්‍රිය කථා ඇතිව එකත්පස්ව හිඳ තාපසයන් විසින් ‘‘කිමෙක්ද? සගය මෙනුවර රජ්ජුරුවෝ දැහැමෙන් රාජ්‍යය කෙරෙදැ’’යි විචාළ කල්හි ‘‘ස්වාමීනි, රජ්ජුරුවෝ දැහැමින් රාජ්ජය කෙරෙති. එතකුදු උවත් රාත්‍රියෙහි ශබ්ද සතරක් අසා බමුණන් විචාරා උන් විසින් ඊට සවිචතුෂ්ක යාගය සුදුසුයයි යනු අසා දහස් ගණන් ප්‍රාණීන් අල්වා බන්ධනගත කළෝය. ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේ වැනි සිල්වත් තාපස ස්ථවිරයන් විසින් ඒ ශබ්දයන්ගේ නිෂ්පත්ති (හේතු) කියා ඒ සත්වයෝ මරණින් මුදන්ට නොවටිද්දැ’’යි කීයේය.

තාපසයෝ ‘‘සගය, රජ්ජුරුවෝ අප නොහඳුනති. අපි රජ්ජුරුවන් නොහඳුනම්හ. ඉදින් රජ්ජුරුවෝ අප අතින් විචාළෝ නම් සැක නැති වනසේ ශබ්දයන්ගේ අර්ථ ප්‍රකාශ කොට කියම්හ’’යි කීහ. ඉක්බිති ඒ බමුණු කුමාරතෙම ‘‘සාමීනි, එසේ වීනම් මදක් කල් ඉවත නොගොස් මෙහිම වැඩ උවමැනවයි මම රජ්ජුරුවන් වහන්සේ කැඳවා ගෙණ එමි’’ කියා ගොස් ‘‘දේවයන් වහන්ස, උයනෙහි මෙවැනි තාපස කෙනෙක් ඇතැ’’යි දන්වා රජ්ජුරුවන් කැඳවා ගෙන ආයේය.

රජ්ජුරුවෝත් මඟුල්සල්වට මත්තෙහි ස්වර්ණප්‍රතිමාවක් (රන් පිළිමයක්) මෙන් තාපසයන් දැක එකත්පස්ව හිඳ තමා ඇසූ ශබ්දයන් පිළිවෙලින් කියා එහි අර්ථ කියන්ට යාචඤ්ඤා කළහ. තාපසයෝ ‘‘මහරජ, මේ ශබ්ද පැවැත්වූ සතරදෙන පූර්වජන්මයෙහි ඔවුන් විසින් වස්ත්‍රාභරණ අන්නපාන මාලාගන්ධ විලේපනාදීන් මමත්වය කොට රක්ෂිත ගෝපිත වූ ස්ත්‍රීන් ඒ ඒ ස්ථානයෙන් ගෙන්ව ගෙන්වා බොහෝ කලක් මුළුල්ලෙහි පරදාර පාපය රැස් කෙරෙමින් අනිකුදු ප්‍රාණඝාතාදිවූ අනේකවිධ පාපයන් සිද්ධකොට ජීවිතාවසානයෙහි ලොහොකුඹු නරකයෙහි ඉපද කකියා (පැසී) ගිය ලෝදියෙහි පෙනනැගී පැසෙමින් තිස් දහසක් අවුරුද්දකින් මුවවිට පටන් යටතලයට පැමිණ නැවත තිස් දහසක් අවුරුද්දෙන් උඩුකුරුව පැසි අවුත් මුවවිටට පැමිණ පිටත බලා ගාථා සතරක් සම්පූර්ණ කොට කියනු කැමතිව අකුරු සතරක් කියා ඉතිරිය කියන්නට කල් මදව යට බලා කරකැවී එහිම ගිලී ගියාහ. ඔවුන් සතර දෙනා අතුරෙන් දුකාරය කියා ගැළුනු සත්වතෙම පූර්වජන්මයෙහි සියලු වස්තුවෙන් සම්පූර්ණව රාජ කුමාරව උපන්නාවූ දාන වස්තු හා දාන ක්ෂෙත්‍ර ඇති යම්කිසි වස්තුවක් පරලොව අදහා නුදුනම්හ. උපභෝග පරිභෝග වස්තු ඇතිවම පර ලොවට පිහිටක් නොකළම්හයි සියලු වස්තු පරදාරකර්මාදී අක්‍රියාවෙහි යොදා දුෂ්ට ජීවිකාවෙන් ජීවත් වුම්හයි කියනු කැමති විය. සකාරය කී සත්වතෙම ‘‘මේ ලොහෝකුඹු නරකයෙහි පැසෙන්නාවූ අපට උඩුයටිව පැසී යාම් ඊම් දෙකින් එක්ව දැන් සැට දහසක් අවුරුදු හැමපරිද්දෙන් පිරී ගියේය. කවර කලෙක්හි කෙළවරක් වේදැ’’යි කියනු කැමති විය. නකාරය කී සත්වතෙම ‘‘නිදුක්නි, මේ නරකයෙහි පැසී තව දක්වා

කෙළවර නැත, කෙළවර අසවල් කලෙකැයි දක්නා කැමතිවූ අපට එවැනි කෙළවරෙක් නොපෙණෙයි. ඒ එසේමය. පූර්‍ව ජන්මයෙහි තොප හා අප විසින් කෙළවරක් නැතිවම පරදාරාදී වූ බොහෝ අකුසල් කරණ ලද්දේමය. එවැනි අපට කෙළවරෙක් කොයින් නම් වේද" කියනු කැමති විය. සෝකාරය කී සඤතෙම "ඉදින් මම මේ නරකයෙන් ගොඩ නැගී මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයක් ලදින් නම් උදිතව (සතුටුව) සිටීම් සංඛ්‍යාත බුදු පසේබුදු සව්වන්ගේ ආඥාව දැන දන්දෙන්නෙමි සරණසීලාදී සිල් රක්‍ෂා කෙරෙමින් බොහෝ කුසල් රැස් කරන්නෙම්වේදැ"යි කියා කැමති විය. යනාදීන් නිරිසතුන් සතර දෙනාගේ පූර්‍වකර්මය හා අක්‍ෂරයන් සතරදෙනා පටන්ගත් අභිප්‍රාය ප්‍රකාශ කොට කියා මහරජ, නරකයෙහි උපන් සඤයෝ තමන් විඳිනා මහ දුකින් ශබ්ද පැවැත්වූහයි ඒ ශබ්දයන් කරණ කොට ගෙන තොපට කිසි අන්තරායක් නැත. තොප භය නොගනුව"යි රජ්ජුරුවන් ගිවිස්සූහ.

ඉක්බිති බරණැස් රජ්ජුරුවෝ බෝධිසඤයන් වහන්සේගේ කථාව නැමැති අමෘතාභිෂේකයෙන් (අමාදිය ඉසීමෙන්) මහත් අස්වස් ලැබ නුවර බෙරලවා බඤනගත සඤයනට අභය දානය දී යාගශාලාදිය පිදහන කරවා ජනසංග්‍රහ කළාහ.

බෝධි සඤයෝ ද ජනයාට හිතසැප එලවා කීප දවසක් උයන්හි වාසය කොට රජහට අවවාද දී පළමු විසූ හිමාලය වනයටම ගොස් වාසය කොට ආයු කෙළවර ධ්‍යානයෙන් නොපිරිහී බඹලොව උපන්නේය.

ලෝක ස්වාමී වූ බුදුරජානන්වහන්සේ මේ ධර්‍ම දේශනාව ගෙණ හැර දක්වා වදාරා "එකල්හි පුරෝහිතයාගේ අතවැසි බමුණු කුමාරතෙම දැන් ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයෝය. තාපසව උපන්නෙම් දැන් බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාරා මේ ජාතකය පූර්‍වපරසඤි ගලපා නිමවා වදාල සේක.

306. මාංශ ජාතකය

තවද සව්නේ (සියලු දතයුතු දේ) ගෙවා දත් අප බුදුරජානන් වහන්සේ දෙව්රම් වෙහෙර වැඩවසන සමයෙහි ඒ වෙහෙර සමහර කෙණෙකුන් වහන්සේ විරේකයට තෙල් මුසු බෙහෙදක් වැලඳු හෙයින් මස් රස ආහාර පිණිස ගිලන් උපස්ථාන කරණ සබ්‍රම්සරුන්වහන්සේ (එකට වසන භික්‍ෂූන්) සැවැත් නුවරට වැද බත් වෙළෙඳ වීථියෙහි ගෙපිළිවලින් සිභා ඇවිද කිසිවක් නොලදින් නැවත වෙහෙරට නික්මුනු සේක් ඉතා දහවල්ව පිඩුපිණිස සිභාවඩනා සැරියුත් මහ තෙරුන් වහන්සේ විසින් අතුරු මග දැක "කීමෙක්ද? ඇවැත්නි, ඉතා උදාසනම ආහරින් වැලක එව්දැ?"යි විචාරා එපවත් අසා "එසේ වී නම් මා හා එක්ව එව"යි එම වීථියටම කැඳවා ගෙන යන ලදුව උන්වහන්සේ දැක සතුටුව උපාසකවරුන්ගෙන් පාත්‍රා පුරා බොහෝ මස් රස අහර ලැබ විහාරයට ගෙණ ගොස් ගිලන් භික්‍ෂූන්ට දුන් සේක.

උන් වහන්සේලා ඒ ආහාර වලඳා යපුනු කල්හි එක් දවසක් ධර්‍මසභා මණ්ඩපයෙහි වටින් රැස්ව උන්නාවූ භික්‍ෂූන්වහන්සේ "ඇවැත්නි, ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයෝ නම් දුටුවන් ප්‍රසන්න වන තරම් මහපින් ඇති සේක. විරේකයට බෙහෙත් වැලඳූ භික්‍ෂූන් උදෙසා මස්රස අහර ලබනුව බත් වෙළඳ වීථියට සිභා ගොස් කිසිවක් නොලැබ එන්නා වූ භික්‍ෂූන් කැඳවා ගෙණ ගොස් ඒ වීථියෙන් බොහෝ මස් රස භික්‍ෂාව ඇරදුන්නාහ"යි යනාදීන් ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ භාග්‍යමහිමය ආදී ගුණ කථාව ඉපද වූ සේක.

ගඳ කිළියෙහි වැඩ උන් සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඒ කථාව දිවකනින් අසා වදාරා ධර්‍ම සභා මණ්ඩපයට වැඩ පනවන ලද බුද්ධාසන මස්තකයෙහි වැඩ හිඳ බුද්ධ තේජසින් තැති ගෙන මුවෙන් නොබැනහුන් භික්‍ෂූන්ගේ දසාව (දෙස) බල බලා "මහණෙනි. මෙතැන්හි තෙපි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා "වෙන දෙයක් නොවෙයි සැරියුත් මහ තෙරුන් වහන්සේගේ එනම් ගුණ කථාවෙක අප කිය කියා උන්නේය"යි දැන්වූ කල්හි "මහණෙනි, දැන් මේ ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයෝ දැන්මතු මාංශ භෝජයන ලද්දෝ නොවෙති. පළමුත් ප්‍රිය කථාවෙහි දක්‍ෂ වූ නුවණැත්තෝ මස් අහර ලද්දෝ වේදැ?"යි වදාරා තුෂ්ණිම්භූතව (නිහඬව) වැඩ ඉඳ ඒ කථා ස්වරූප අසනු කැමති භික්‍ෂූන් විසින් කළාවූ යාඥාව අරහයා ඉකුත්වත් ගෙන හැර දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි අප මහබෝසතානන් වහන්සේ මෙම නුවර සිටු පුත්‍රව ඉපිද එක් වැදි පුත්‍රයෙකු මුව දඩයමට ගොස් බොහෝ මස් ලැබ ගැලක් පුරා ලැබ ගෙන වෙළඳාමට නුවරට යන්ට නික්මුණු වේලෙහි ඒ නුවර අනික් සිටුපුත්‍රයන් තුන් දෙනෙකු හා එක්ව නුවරින් නික්ම මහවලට නුදුරුවූ එක් තෙනෙක්හි දුක්සැප කථා කෙරෙමින් උන්නේය.

ඉන් එක් සිටු පුත්‍රයෙක් මස් පිරුනු ගැල ගෙනෙන්නාවූ වැද්දා දැක ‘‘මේ වැද්දා ලවා මස් කඩක් ගෙන්වමිදැ’’යි කියා ඉතිරි තුන් දෙන ‘‘යහපතැ’’යි කී කල්හි ගැල කරා ගොස් ‘‘කොල වැද්ද, මට මස්කඩක් දෙවයි කීයේය. ඒ ඇසූ වැදි ‘‘අනුන් අතින් කිසිවත් ඉල්වන්නාවුන් විසින් ප්‍රිය කථා ඇතිවිය යුතුය. නුඹ එසේ නොවී පරුෂ වචනයෙන් ඉල්වූදෑය. එවෙනි නුඹට නුඹ විසින් කීවාවූ වචනය මෙන් පරුෂරහිත වූ දලබුවම (හංකඩ) සුදුසුය. එය දෙමි’’ කියා පිට මාංශය හා කැපූ රොම සහිත වූ දලබුව දුන්නේය. ඒ දැක අන් සිටු පුත්‍ර තෙම ‘‘යහළු, තෝ කුමක් කියා ඉල්වා ගනීදැ’’යි විචාරා ‘‘බෑනෙනි කියා ඉල්වමි’’ කී කල්හි ‘‘මමද වැද්දා අතින් මස් ඉල්වමි’’ කියා ගොස් ‘‘පියානෙනි, මට මස්සක් දෙව’’යි කීයේය. එබසට වැදි ‘‘ස්වාමීනි, මේ ලෝකයෙහි පියානෙනි කියන පුත්‍රතෙම පියාගේ ලය කමපා කෙරෙයි. එහෙයින් තොපගේ වචනය හෘදය මාංශයට සුදුසුය’’යි කියා ඒ හා එක්ව මිහිරි මස් දුන්නේය.

ඒ දැක සතරවෙනිව බෝධිසත්ඩතෙම ‘‘යහළුව, තෝ කුමක් නිසා මස් ලද්දැ’’යි විචාරී ‘‘පියානෙනි කියා ලදිමි’’යි කී කල්හි ‘‘මමත් ඉල්වමි’’යි ගොස් ‘‘මිත්‍රය, මටද මස් කඩක් දෙව’’යි කියා ඉල්වූ කල්හි එබසට වැදි තෙම ‘‘ස්වාමීනි, ලෝකයෙහි යමක්හු වසන ගම්හි මිත්‍රයෙක් නැත්නම් ඒ ගම ජනසූන්‍ය වනයක් වැන්න. නුඹ වහන්සේ කීයේ සියල්ලම ලැබ යුතු වචනයක එහි සතුටුව මම සියල්ලම දෙමි’’ කියා ගැල හා සමඟ ගෙනා මස් සියල්ලම දී ගැල බෝසතානන්ගේ ගේ දොරට ගෙන ගොස් පැමිණ වූයේය. බෝධිසත්ඩයෝ ද ගැලින් මස් බාවාගෙන ඉක්බිති ඕහට කළමනා සත්කාර උපකාර කොට ඔහුගේ අඹු දරුවනුත් ගෙන්වා ගෙන වැද්දා වැදි කමින් වලකා පින්කමෙහි යොදා තමාගේ සම්පත් අතුරෙහි ඔහුද ජීවත් වන ලෙසට ‘‘සමීපයෙහි වාසය කරව’’යි ජීවිතාන්තය දක්වා මිත්‍රධර්මය රක්ෂා කොට වාසය කළේය.

ලෝකස්වාමී වූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වදාරා ‘‘මහණෙනි, එකල්හි වැදි පුත්‍රව උපන්නේ දැන් මේ මාගේ ශාසනයෙහි ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරය, ගැල හා සමඟ සියළු මාන්සය ලද්දාවූ සිටු පුත්‍රයා නම් දැන් බුදුවූ මම්මය’’යි තමන් වහන්සේ ගෙනහැර දක්වා මේ ජාතකය පූර්‍වාපරසන්ධි ගලපා නිමවා වදාළ සේක.

307. සස ජාතකය

මෙම සැවැත් නුවර කෙළෙඹි පුත්‍රයෙක් බුදුපාමොක් මහ සංඝයා වහන්සේට සියළු පරිෂ්කාර සපයාලා තමන් දොර මාහැඟි මඩුවක් ලවා බුදු පාමොක් මහ සඬඝයා වහන්සේ පවරා (ආරාධනා කොට) ගෙනවුත් මධ්‍යයේ උතුම් ආසන පනවා වඩා හිඳුවා නොයෙක් රසයෙන් යුක්ත භෝජනය වලඳවා ‘‘ස්වාමීනි, සෙටත් කරුණා කොට වදාළ මැනවැ’’යි කියා මෙම ලෙසම සත් දවසක් පවරා දන් දී සත් දවසක් බුදුන් ප්‍රධාන කොට ඇති පන්සීයක් රහතුන් වහන්සේට පිරිකර දුන්නාය.

බුදුහු වලඳා අන්තයෙහි අනුමෙවෙනි බණ වදාරණ සේක් ‘‘උපාසකය, තා සොම්නස් විය යුතුය. නුඹ විසින් මේ දන්දීම නම් පුරාතන පණ්ඩිතවරුන්ගේ වංශානුගත වෘත්තියක. එඹල පුරාතනයේ නුවනැති පණ්ඩිතවරු තමන් සමීපයට ආ යාචකයන් හට ජීවිත පරිත්‍යාග කොට තමන් ඇඟමස් දුන්නේය’’යි වදාළ සේක.

ඒ සිටු පුත්‍රයා විසින් ''ස්වාමීනි, පෙර නුවනැත්තන් විසින් ඇඟමස් දුන් නියාව අසනු කැමැත්තෙමි''යි ආරාධනා කළ කල්හි ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජක්හු රජ කරණ කල්හි බෝධිසත්ඩයන් ද සස යෝනියෙහි ඉපිද වනයේ වසන සේක. ඔබ හිඳිනා වනයට එක් දිසාවක මහා පර්‍වතයෙක, එක් දිසාවෙක වනයෙක, එක් දිසාවෙක ගඟෙක සස පණ්ඩිතයන්ට සහාය තුන් දෙනෙක් ඇත්තාහ. ඔහු කවුරුයත්? වඳුරෙක, සිඟාලයෙක, මස්කාවෙක, සසපණ්ඩිතයෝ යයි මොහු සතර දෙන එක්ව වසන්නාහු. තමන් ගොදුරු කන තැනින් ගොදුරු සොයාගෙන කා දස දවසින් දස දවස එක තැනකට පැමිණ මිහිරි කථා කරන්නාහු. ඔවුන්ට සස පණ්ඩිතයන් වහන්සේ අවවාද කරණ සේක. ''එම්බා සගය, දන් දෙව සිල් රකුව පෙහෙවස් වසවයි'' තුන්දෙනාට අවවාද වශයෙන් ධර්‍ම දේශනා කරන සේක. ඔහු තුන්දෙන ඔබගේ අවවාද පිළිගෙන තමන් හිඳිනා වනලැහැබට වැද සුවසේ හිඳිනාහ.

මෙසේ වසන කල එක් දවසක් බෝසතානෝ ආකාශය බැළුවාහු පිරුණු සඳ දැක සෙට පොහොය දවස හෙයින් පොහාය දවසයයි නියම දැන අනිකුත් තුන් දෙනාට වදාරණසේක් ''සෙට පොහොය දවසය, තෙපි තුන්දෙන සිල් සමාදන්ව පෙහෙවස් ගනුවයි සිල්වත්ව සිට දුන් දනෙහි විපාක ඉතා මහත. එසේ හෙයින් තමා සමීපයට ආ යාචකයෙක් ඇත්නම් තෙපි අනුභව කරන දෙයින් ආහාරයක් දන් දීලව''යි වදාල සේක. ඔහු ගිවිස තමා හිඳිනා තැන ශතපී දෙවනදා උදෑසනම මස්කාවානෝ ගොදුරු සොයා ගඟ ඔස්සේ ගියාහ. එවෙලේම එක් බිලී වැද්දෙක් රේමස් සත් දෙනෙකු බාගෙණ වැලක අමුනා ගෙන ගඟ වැලි පීරා යට ලාපියා වසා ගඟපාත බිලී බාන පිණිස පලා ගියේය. මස්කාවා මාංශ ගන්‍ධය ආඝ්‍රාණය කොට වැලි පීරා පියා මස් වැලක් ඇත, ඇරගෙන මේ මසුන් හිමි කෙනෙක් ඇරගත මැනවැයි තුන් විටක් අඬගා හිමි කෙනෙකුන් නොදැක අමුනාලූ වැල ඩැහැගෙනවුත් තමන් වසන තැන තබාලා වේලා ආකල කම් සිතා තමන්ගේ සීලය ආවර්ජ්ජනා කොට උන්නාහ.

සිවලානෝත් ගොදුරු සොයා ගියාහු. එක් ක්‍ෂෙත්‍රපාලයෙකුගේ (කුඹුරු රකින්නා) රැක වල පැල එල්වා තිබූ පලහු (පුලුස්සන ලද) කරවල ඇව්ව දෙකක්ද, ගොයකුද, එක් දීගෙඩියක් ද දැකලා මේ හැම හිමි කෙනෙක් ඇද්දැයි තුන් විටක් අඬගාලා හිමි කෙනෙකුන් නොදැක දී ගෙඩිය එල්වා තිබූ උගය කර එල්වා ගෙන කරවල හා ගොයා දතින් ඩැහැ ගෙන හිඳිනා වන ලැහැබ තබා වේලා ආකල කිමි සිතා සීලය සඳහන් කොට හුන්නේය. වඳුරානෝත් වනයේ ගොදුරු සොයා ඔහු මී අඹ කැනක් (පොකුරක්) ගෙනවිත් වේලා ආසන්න වූ කල කම් සිතා සිල් සඳහන් කොට හුන්නාහ.

බෝසතානෝ වේලා ආකල භීතණසුඟක් කාපියම් සිතා තමන් වහන්සේ සීලය ආවර්ජ්ජනා කොට වැද හොත් සේක. නැවත සිතන සේක් ඉඳින් අද මා සමීපයට යාචකයෙක් බඩසාගිනි කියා නම් ඌට මා කන තණ කන්ට කියන්ටත් නොපිළිවන. හාල්, තෙල්, උඳු, මුන් ආදී කිසිවෙක් මාගේ නැත. ඉඳින් මගේ සමීපයට යාචකයෙක් ආ නම් මාගේ ඇඟමස් ඔහුට දන් දෙමි සිතූ සේක. ඔහුගේ සීල තේජසින් ශක්‍රයන්ගේ පාණ්ඩුකම්බල (පඬු ඇඹුල් අස්න) ශෛලාසනය හුනුවිය. ශක්‍රයෝ මේ කිමෙක්දෝ හෝ යි බැලුවාහු ඒ කාරණය දැක සස රජ්ජුරුවන් පරීක්‍ෂා කෙරෙමි සිතා අවුත් පළමු මස්කාවන් වසන තැනට ගොසින් සිටියාහ. මස්කාවන් විසින් ''බමුණ, කුමක් නිසා ආයේදැ?''යි කීකල්හි ''පණ්ඩිතයෙනි, යම්තම් ආහරයක් ලදින් නම් නුඹ වහන්සේ සේම මමත් පේවගෙණ (පෙහෙවස්) බ්‍රහ්මචාරියාව (බඹසර) රකිනෙමි වේදැ''යි කීහ.

''යහපත, මම තොපට ආහාරයක් දෙමි'' කියා දන්වන්නාහු. ''එම්බල බමුණ, අනුන් විසින් දියෙන් ඇරගෙණ ගොඩනගන ලද රේමසුන් සත් දෙනෙකු ලදිමි. ඒ මට ආහාරය පිණිස තුබුයේය. ඒ තොපට දෙමි. ඒ අනුභව කොට පෙහෙවස් රකිව''යි කීහ. ඒ අසා ශක්‍ර බ්‍රාහ්මණයෝ කියන්නාහු ''උදාසන වන්නාට පසුව කියා එන්නමේවේදැ''යි සිවලා සමීපයට ගියාහ. උන් විසිනුත් ''බමුණු සිටියේ ඇයිදැ''යි කී කල්හි ''පණ්ඩිතයෙනි, ආහාරයක් ලදින් නම් පේවගෙන මමත් බ්‍රහ්මචරියාව රකින්නෙමිවේදැ''යි කීහ. උයිත් කියන්නුහු ''එඹා මම වෙලා ආකල කමි සිතා කුඹුරක් රකිනා ගොවියෙකු පැල තුබූ පැලහු කරවල මසුන් දෙන්නෙකු හා මෙසේම පැලහු ගොයෙකු හා දිය ගෙඩියක් හා ගෙනවුත් තිබුයේය. ඒ දෙමි අනුභව කොට සිල්

සමාදන්ව මේ ඉතා රම්‍ය වූ වනයෙහි සිත්වන් රුකක් මුල හිඳ බ්‍රහ්මචරියාව රකුව''යි කීහ. බමුණු කියන්නේ ''තව උදාසන උව, පසු එන්නෙමි වේදැ''යි වඳුරා සමීපයට ගියාහ.

උන් විසිනුත් ''බමුණ, කුමක් පිණිස සිටියේදැ?''යි කී කල්හි එලෙසම ''පණ්ඩිතයෙනි, ආහාරයක් ලදින් නම් මමත් පෙහෙවස් රකින්නෙමි වේදැ''යි කීහ. ''එම්බල බමුණ මා ගෙනා මී අඹයෙක් ඉතා මධුර රස ඇත්තේය. තොපි රිසිසේ සමාධිව අනුභව කොට සිල් සමාදන්ව මේ රම්‍ය වූ වනයේ කැමති රුකක් මුල හිඳ මහණ දම් පුරව''යි කීහ. ''තව උදාසනය, පසුව එන්නෙමි වේදැ''යි කියා සස පණ්ඩිතයන් සමීපයට ගියේය.

උන් වහන්සේ විසින් ''බමුණා සිටියේ නැ''යි කීකල්හි ''පණ්ඩිතයෙනි, යම්තම් ආහාරයක් ලදින් නම් මමත් පෙහෙවස් වෙසෙන්නෙමි වේදැ''යි කීහ. ඒ අසා බෝධිසත්ඩයෝ මහ සොම්නසයට පැමිණ ''බමුණා ආහර සොයා මා සමීපයට ආගමන ඉතා යහපත. අද මම පෙර මා විසින් නුදුන් විරූ දනක් තට දෙමි තොපි වනාහි පේවන තැනැත්තන් හෙයින් ප්‍රාණවධ (පණ නැසීම) නොකරන්නා වේද තොපි දරකඩ රැස්කොට ගිනි මොලවා අහුරු බස්වා මට කියාලවයි, මම මාගේ ආත්මදානය තට පමුණුවාලා අහුරට පැන පියමි, මාගේ ශරීර මාංශය පැලහී ගිය කල මා අනුභවකොට පියා මහණදම් කරව''යි ඔහු හා කැටිව වදාරණ සේක්. ''එම්බල, බමුණ තට දී ලන්ට මාගේ උඳු, මුන්, සාල්, තෙල් ආදී වූ කිසිවකුත් නැත. මා ගින්නේ පැලහී ගිය කල මාගේ මස් අනුභව කොට බ්‍රහ්මචරියාව රැක මේ වනයේ වසව''යි වදාල සේක. ශක්‍රයෝ ඔහුගේ බස් අසා තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් අහුරු රැසක් මවාලා බෝසතානන්ට ගිනිමොලවා ''අහුරු බස්වාලීමි''යි කීහ. උන් වහන්සේ සැතපී හිඳිනා හීතණ යහනින් නැගී සිට එතනට ගොසින් සිතන සේක්. ''මාගේ ඇඟ කෙස් අතුරෙන් කිනිතුලන් ආදී යම් කිසි හීන් වූ සත්ව කෙනෙක් ඇත්නම් ඔහු නොමියෙත්ව''යි සිතා තුන් විටක් කිලිපොලාපියා තමන්දැගේ සියළු ශරීරය දාන මුඛයෙහි පැමිණේවයි අධිෂ්ඨානකොටලා පියුම් ගැබකට පැන පියා සතුටුව හුන් රාජ හංසයකු මෙන් සතුටු සිත් ඇතිව අහුරු මුදුනට පැනපුසේක. ඒ ගිනි වනාහි මහ බෝසතානන්ගේ ලෝමකූප (ලොම් පිහිටි තැන) මාත්‍රයකටවත් උණුසුම් පමණකටවත් උෂ්ණාකාරයක් කළ නුහුනුයේය. හිම ගර්භයකට (හිම ගුහාව) වන්නා සේ සියළු ශරීරය සිහිල් වූයේය. ඉක්බිති බමුණා කැඳවාලා ''බමුණ, තාගේ ගිනි සිසිලය, මාගේ ශරීරයෙන් එකකෙසකුත් හුනුකොටපිය නුහුනුයේය, මේ කිමෙක්දැ''යි වදාළ සේක. ''පණ්ඩිතයෙනි, මම බ්‍රාහ්මණයෙක් නොවෙමි, ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයායි දැන් නුඹ විමසන පිණිස ආමි'' කීහ. මහ බෝසතානෝ වදාරණ සේක් ''ශක්‍රයෙනි, තෙපි සිටුව තොප තබා මේ සියළු ලෝකවාසීහු එක්වත් දන් දීමෙන් මා පරදවාලිය හෙන්නෝ නැත. යමක් මා නොදෙති යන්නක් කවරකෙනෙක් කියද්දැ?''යි මහ බෝසතානෝ සිහනාද කළහ.

ඉක්බිති ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ සස පණ්ඩිතයන් වහන්සේ තිරිසන්ව කළාවූ අරුමය මේ භද්‍රකල්පය මුළුල්ලෙහි සියළු සත්ඩයන්ට ප්‍රකාශව පෙනෙනු මැනවැයි අංජනකූට පර්වතය තමන් ආනුභාවයෙන් මිරිකාපියා රස ඇරගෙන චන්ද්‍රමණ්ඩලයෙහි සස රූපය හැඳ බෝධිසත්ඩයන් වඩා ගෙනවුත් ඒ වන ලැහැබ අළුත් හීතණ ඇතිරිපිට වඩා හිඳුවාලා තමන්ගේ දිව්‍ය ලෝකයට ගියාහ. ඒ පණ්ඩිතවරු සතරදෙන සමඟ එක්සිත්ව අටසිල් පන්සිල් නොකඩ කොට රැක කම්වූ පරිද්දෙන් ස්වර්ගස්ථ වූහ.

බුදුරජානන් වහන්සේ මේ ජාතකය ගෙන හැර දක්වා වදාරා චතුරාර්ය සත්‍යයන් ප්‍රකාශ කොට ජාතකය නිමවා වදාල සේක. ධර්ම දේශනාවගේ කෙළවර සියළු පිරිකර දුන් සිටු පුත්‍රයා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය.

'' එම්බා මහණෙනි, එසමයෙහි මස් කාවා නම් දැන් ආනන්දස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි සිහාලයා නම් දැන් මෞද්ගල්‍යානස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි වඳුරා නම් දැන් ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයෝය. සස පණ්ඩිතයෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළ සේක.

308. එකරාජ ජාතකය

තවද හුදුනිවන් මවාලූ රුවක් වැනිවූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි කොසොල් රජ්ජුරුවන්ගේ අමාත්‍යයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදහ. මෙහි වර්තමාන කථාව සෙය්‍යංස ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් කියන ලදී.

මෙහි යටගිය දවස බරණැස් නුවර එක් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි එක් අමාත්‍යයකු ඒ රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ අන්තඃපුරයට වැදී කළ කථාව මහා සීලව ජාතකයෙහි ආයේය.

මෙහි කොසොල් රජ්ජුරුවෝද දබ්බමල්ල නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන්ගේ අනතඃපුරයට වැදී අමාත්‍යයාගේ කියමනින් බරණැස් නුවරට අවුත් එකරාජ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ අල්වා ඉස්බිම බලා කකුල් උඩිලිය එල්වා (කකුල් උඩ අතට දමා එල්වා) දබ්බමල්ල රජ්ජුරුවෝ මතුමහල්තලයට පැන නැගී පලක් බැඳ හුන්නාහ. මතුමහල්තලයෙහි උන් දබ්බමල්ල රජ්ජුරුවන්ගේ සකල ශරීරයෙහි දාහ අල්වාගෙන (මුළු ඇඟ පුරා දහඩිය දමා) ඉවසියනොහී බිම පෙරලී බොහෝ ආයාසයෙන් අමාත්‍ය ගණයා කැඳවා විචාරන්නාහු ''එඹල අමාත්‍යයෙනි, මාගේ ශරීරය දාහ අල්වා ගෙණ බොහෝ වේදනාවෙන් පීඩිත වීමි, කුමන කාරණයක් පිණිස දැ?''යි විචාළහ.

රජ්ජුරුවන්ට අමාත්‍යයෝ කියන්නාහු ''නිරපරාධ දැහැමෙන් රාජ්ජය අනුභව කරන්නා වූ එකරාජ රජ්ජුරුවන්ට කළ ගහටයෙනැයි (කළාවූ හිරිහැර නිසා) නුඹ වහන්සේට දාහ පැමිණියෙ''යි කීකල්හි එබස් ඇසූ රජ්ජුරුවෝ ''ඔහු උනව''යි කී බසින් ගිය අමාත්‍යයෝ එකරාජ රජ්ජුරුවන් ධ්‍යාන සැපයෙන් ආකාශයෙහි පලස් බැඳ උන්නා දැක ගොස් රජ්ජුරුවන් කීබස් අස්මින් වහා නැගීසිට අවුත් රජ්ජුරුවන් වහන්සේ වැඳ එකත්පස්ව සිට කියන්නාහු ''එකරාජ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ එක්ව වැස සැප අනුභව කොට සුබුමාලව (මහත් සුවසේ) රාජ්‍යය කළ නුඹ වහන්සේ මෙසා ආයාසයකට (මෙතරම් දුක් කරදරයකට) පැමිණෙත් නුඹ වහන්සේගේ ධෛර්‍යයමත් පියුමක් බඳුවූ මුඛ සෝභාවත් ශරීර වර්‍ණයත් මදකුත් නොමිරිකීම සමාධි සිතකින් ඉඳිනේ කුමන කාරණයකින්දැ?''යි විචාළ සේක.

එවිට එකරාජ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දබ්බමල්ල රජ්ජුරුවන් වහන්සේට කියන සේක්. ''මා විසින් පළමුව භාවනා නමස්කාර කිරීමෙන් ද, පඤ්චාභිඥා අෂ්ට සමාපත්ති උපදවා ධ්‍යාන සැපයෙන් පලක් බැඳ ඉඳීමනම් මාගේ මුඛ සොභාවද (මුඛයෙහි ස්වභාවය) ශරීර වර්‍ණයද කුමක් පිණිස මිරිකේදැ''යි කීහ.

එපවත් දබ්බමල්ල රජ්ජුරුවෝ අසා එකරාජ රජ්ජුරුවන් වැඳ ක්‍ෂමා කරවාගෙන කියන්නාහු ''මහ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේගේ රාජ්‍යය පාවාගත මැනවැ''යි රාජ්‍යය පාවාදී ද්‍රෝහිකම් කළ අමාත්‍යයාට ආඥා කරවා (දඬුවම් කිරීමට නියම කොට) ''නුඹට සතුරන්ගෙන් භයක් පැමිණියේ නම් මට භාරය''යි කියා රාජ්‍යයට පලා ගියහ.

එකරාජ රජ්ජුරුවන් වහන්සේත් රාජ්‍යය අමාත්‍යගනයාට පාවාදී තපස් රක්‍ෂා කරන පිණිස වනයට ගොස් රක්‍ෂා කළ සේක් වේ දැයි මේ ජාතකය නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි දබ්බමල්ල රජ්ජුරුවෝ නම් මෙසමයෙහි ආනන්‍දස්ථවිරයෝය, එකරාජ රජව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

309. දද්දර ජාතකය

තවද හුදුනිවන් මවාලූ රුවක් වැනි වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක්තරා කෝපී වූ භික්‍ෂු කෙනෙකුන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

වර්තමාන කථාව යට කියන ලද බොහෝ ජාතක වල දක්වන ලද, මෙහි වනාහි ඒ කෝපී භික්‍ෂූන් වහන්සේ කැඳවා ගෙන ධර්‍ම සභා මණ්ඩපයෙහි වැඩ උන් සර්‍වඥයන් වහන්සේට දැක්වූ කල්හි සර්‍වඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''එම්බා මහණෙනි, මේ භික්‍ෂූහු නොකීකරු වූයේ දැන් මතු නොවෙයි පෙරත් දිව්‍ය නාගව ඉපිද තමා නොකීකරු හෙයින් දඬුවම් පිණිස කසල ගොඩක් මත්තෙහි තුන් අවුරුද්දක් වාසය කළාවේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැයි'' ආරාධිත වූ බුදුරජානන්වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි දද්දර නම් නාග භවනයෙහි සුරදද්දර නම් නාරජෙකුට පුත්‍රව මහාදද්දරයෝයයි චූලදද්දරයෝයයි නාරජහු දෙදෙනෙක් උපන්නාහ.

ඉන් චූලදද්දර නම් නාරජ්ජුරුවෝ නාමෙනෙවියන් මරා තලා බොහෝ වේදනා කෙරෙති. පිය නාරජ්ජුරුවෝ ඒ අසා චූලදද්දරයන් මාගේ නාග භවනයේ වසන්ට බැරියයි වහා නික්මුනු මැනවැයි කියා එබස් අසා මහාදද්දර නාරජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ‘‘පියානන් වහන්ස, මාගේ මලනුවන් කළ වැරදි ඉවසා වදාල මැනවැ’’යි කියා රැඳවූහ.

දෙවන වාරයෙහිත් නාග භවනයෙන් යන්ට කී කල්හි මහාදද්දරයන්ගේ යාඥාවට රැඳවූහ. තුන්වන වාරයෙත් චූලදද්දර නාරජ්ජුරුවන්ට නාග භවනයෙන් යන්ට කී කල්හි මහාදද්දර නාරජ්ජුරුවෝ පියානන්ට කියන්නාහු ‘‘පියානන් වහන්ස, මාගේ මලණුවන් චූලදද්දරයන් මේ මුරයත් (වාරය) රඳවා වදාළ මැනවැ’’යි කන්නලව් කී කල්හි සුරදද්දර නා රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ‘‘දෙවරයෙක තොප කී කන්නලව්වට රැඳවූම්හ. තුන් වෙනි වාරයේත් රඳවන්ට බැරිය, තොප කළ වැරැද්දට පාටව පිණිස තුන් අවුරුද්දක් කසල කොඩක විසුව මැනවැ’’යි කියා යවූහ.

ඔහු දෙදෙන එපරිද්දෙන්ම ගොස් මහත් වූ කසලක් මුදුනේ වසන්නාහ. ඒ නා රජ දෙන්නා ගොදුරු පිණිස නොයෙක් තැන ඇවිදිනවා කුඩා කොල්ලෝ දැක කියන්නාහු ‘‘මහත් වූ හිසක් සිහින් වූ වාලගයක් ඇති ගැරඬියන් දියබරණුමෙන් හිස ඇත්තා වූ මේ සර්පයන් දෙන්නා මරමිහ’’යි කැට මුගුරු ඇරගෙන ගසමින් ඇවිදිනාහ. මෙපවත් ඉවසා ගත නොහී චූලදද්දර නා රජ්ජුරුවෝ බෑනන්ට කියන්නාහු ‘‘බෑනන් වහන්ස, අපි දෙන්නම මහත්වූ විෂ තේජස් ඇති නාරජ්ජුරුවම්හ. අපගේ විවර නොදැන මේ කොල්ලෝ කැට මුගුරුත් ගසා අපහස නපුරුත් බැන නිස්සාරව ඇවිදිනාහු. මෝට මම මහත් වූ විෂ ධූම ඇරමෝදැ’’යි බෑනන් අතින් විවාළ කල්හි මහාදද්දර නාරජ්ජුරුවෝ ‘‘එම්බා මලනුවෙනි, අපගේ පිය රජ්ජුරුවන් වහන්සේ අතින් තොප අසා ගෙන දුක විඳින පිණිස මෙතනට ආම්හ. අපගේ විවරත් කවුරුන් බවත් මේ කොල්ලෝ නොදන්නාහ. එසේ හෙයින් මොවු කෙරේ කෝපි නොව’’යි අවවාද කියා ඒ කසල ගොඩ තුන් අවුරුද්දක් විසූ කල්හි පියනාරජ්ජුරුවෝ තමන් පුත්වූ දරුවන් දෙදෙනා තමන්ගේ නාගභවනයට ගෙන්වා ගෙන චූලදද්දරයන්ගේ අභිමානය බිඳ දෙබෑයෝම ස්වස්ථයෙන් (සුවසේ) වාසය කළාහයි මේ ‘දද්දර ජාතකය’ නිමවා වදාළ සේක.

‘‘එසමයෙහි චූලදද්දරයෝ නම් ඒ කෝපී භික්ෂූහුමය, මහාදද්දරයෝ නම් බුදුවූ මම්මවේදැ’’යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

310. මතරොදන ජාතකය

තවද අසරණ සරණ වූ අප බුදුහු දෙව්රම් වෙහෙර වැඩවසන සේක් එක්තරා කෙළෙඹි පුත්‍රයෙකු අරභයා මේ ජාතකය වදාළ සේක.

සැවැත් නුවර වැසි එක් කෙළෙඹි පුත්‍රයෙක් තමාගේ බෑයා මළ කල්හි ශෝකයෙන් ආහර වර්ජිත කොට ස්නාන විභූසන (සැරසීම) මාලාගන්ධ විලේපනාදිය (ගැල්වීම) නොකෙරෙයි, රූක්ෂවූ (කටුක) ශරීර ඇතිව සවස උදෑසන බෑයා දැවුතැන සොහොනට ගොස් අඬයි. එක් දවසක් බුදුහු අළුයම් වේලෙහි මහා කරුණා සමාපත්තියට සම වැද එයින් නැගී ‘‘මාර්ග ඵල ලැබීමට හේතු සම්පත් ඇති වෛනෙයජනයෝ (හික්මවිය හැකි) කවුරුදැ?’’යි ලොව බලා වදාරණසේක්. කෙළෙඹි පුත්‍රයාගේ සෝවාන් ඵලයට සුදුසු බලවත් හේතු සම්පත ඇති බව දැක දෙවෙනි දවස් පස්වරු වේලෙහි එක් භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ පසු මහණ කොට ගෙන ඔහු කෙරෙහි පැවති අනුග්‍රහයෙන් ගේ දොරට වැඩි සේක.

ඉක්බිති ඒ කෙළෙඹි පුත්‍රතෙම බුදුහු වැඩිසේකැයි යනු අසා පෙරමගට අවුත් මහත් ආදරයෙන් බුදුන් තමාගේ ගෙට වඩාගෙන ගොස් මාහැඟි වූ බුද්ධාසනයක් පනවා එහි වැඩ උන් කල්හි වැඳ එකත් පස්ව උන්නේය. එවිට බුදුහු ‘‘කිමෙක්ද? කෙළෙඹිය ශෝකයක් ඇද්දැ?’’යි විචාරා වදාළ සේක. එකල්හි කෙළෙඹි පුත්‍ර තෙම ‘‘එසේය ස්වාමීනි, මාගේ බෑයන් වහන්සේ මළ තැන් පටන් බොහෝ ශෝක ඇත්තෙමි’’ දැන්වූයේ බුදුහු ‘‘සියලු සංස්කාරයෝම අනිත්‍ය නොවෙද්ද? ඒකාන්තයෙන් මේ ශරීරය නම් ජරාවෙන් මිරිකී ව්‍යාධියෙන් පීඩිතව මරණින් භේදයට (බිඳීම) පැමිණෙති. එබඳු ස්වභාව ඇත්තේය. මේ ලෝකයෙහි උපන්නාවූ සත්වයන් සංස්කාරයන් අතුරෙහි නිත්‍යව නොනැසී පවත්නා එකකුදු නැත්තේය. එහි නුවණැත්තවුන් විසින් කවර ශෝක කිරීමක්ද? පෙර නුවණැති පණ්ඩිත ජනයෝ තමන්ගේ බෑයෙක් මළ කල්හි බිඳෙන සුළු දෙය බිඳුනේය. නස්නා සුළු දෙය නැසුනේයයි

සංස්කාරයන්ගේ අනිත්‍ය ස්වභාවය සලකා ශෝක නොකළෝවේදැ''යි වදාරා තුෂ්නිම්භූතව වැඩ හිඳ ඒ කථාව අසනු කැමැති කෙළෙඹි පුත්‍රයා විසින් ආරාධිත වූ සේක් අතීත කථා වස්තු ගෙණ හැර දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි අප මහා බෝධිසත්ව තෙම එම නුවර අසූ කෙළක් ධන ඇති සිටු කුලයක ඉපිද දෙමවුපියන්ගේ ඇවෑමෙන් සිටු තනතුරට පැමිණ බෑයන් නිසා ජීවත් වන්නේය. මෑත භාගයෙහි බෝධි සත්වයන්ගේ බෑවූ ඒ සිටානෝ කාල ක්‍රියා කළහ. ඤාති මිත්‍රාදීහු බොහෝ දෙන මහ හඬින් බැගෑපත්ව විලාප කියති. එතැන්හි රැස්වූ එකද සත්ව කෙනෙකුදු සොම්නසට නොපැමිණ ස්වභාවෙන් සිටිනට සමර්ථයෙක් නොවීය. බෝසතානෝ පමණක් නොහඬති. විලාප නොකියති. මුඛවිකාර (මුහුණෙන් දක්වන) පනෙකුදු නොදැක්වූහ. ඒ දැක සෙසු ජනයෝ ''මේ පුරුෂයාගේ කාර්‍යයදැන්මක් බලව, මේතෙම ඉතා තද රෞද්‍ර එකෙක, තමාගේ බෑයාගේ ධන කොටස් දෙකම එක් කොට අනුභව කරමියි යන සිතින් බෑයාගේ මරණ කැමති වූයේවනු''යි යනාදී බෝසතානන්ට නින්දා කරන්ට පටන් ගත්හ. අතවැස්ස බන්ධුහුද එසේම නින්දා කළහ. අවවාද කළහ.

එකල්හි බෝධිසත්ව තෙම ''එඹා තෙපි හැම දෙනම තොපගේ අඥාන (මෝඩ) ස්වභාවෙන් ලාභය, අලාභය, අයසය, යසය, සැපය, දුකය යන අෂ්ටලෝකධර්මය සියළු සත්වයන්ට නියත බව නොදනිති. මාගේ බෑයා මළේය. ඔහු මළාය යනාදී අඩා විලාප කියව. මම ඒකාන්තයෙන් මියන්නෙම්මය. තෙපි සියල්ලෝමද එසේම මියන්නාහ. ඉදින් අඩතොත් තමා හට පැමිණෙන්නාවූ මරණ සලකා අඩන බව මිස අනුන්ගේ මරණ උදෙසා ඇඬුමට කාරණයෙක් නැත. හේතුවෙන් උපදනා සියලු සංස්කාරයෝම නැතිවෙති. පළමු ස්වරූපයෙන් පවත්නේ නොවෙති. තෙපි හැම දෙනම මේ බව හා යථෝක්ත අෂ්ටවිධ (අටවැදෑරුම්) ලෝක ධර්මය ස්වභාවය නොදැන අඩතුදු ඒ සියල්ල දත්තා වූ මම කුමට අඩම්දැ?''යි කියා නැවත ඒ ජනයන් හට ''ඇවැත්නි, තෙපි සියල්ලෝ මළ එකෙක් හට හැඬීම් වැලපීම් කෙරෙති, මියන්නාක් බලා නොකෙරෙති. මේ ලෝකයෙහි සියලු සත්වයෝම ඔවුනොවුන් පසු පස්සෙහි පිළිවෙලින් මරණට පැමිණෙති. නොමියෙන එක සත්වයෙකුදු නැත. තවද මේ ලෝකයෙහි අධිකතර දිව්‍ය සම්පත්තියෙහි පිහිටි ශක්‍ර බ්‍රහ්මාදී දෙවියෝද එසේම මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි අධික වූ ආධිපත්‍යයට පැමිණි චක්‍රවර්ති ප්‍රාදේශික මඬලිකා දී වූ රජ දරුවන් ආදී කොට ඇති සියලු මනුෂ්‍යයෝද බලසම්පන්න සිංහ ව්‍යාඝ්‍ර හස්ති අශ්වාදී අනේකවිධ චතුෂ්පද (සිව්පා) ජාතීහුද මහානුභාවසම්පන්න ගරුඬ (ගුරුළා) රාජයන් ආදී වූ අනේකවිධ පක්ෂීහුද උග්‍රවූ විෂ තේජස් හා මහත් දිව්‍යානුභාව ඇති වාසුකී මහාකාලාදී සර්ප රාජයෝද යනාදී වූ අපාද (පා නැති) දීපාද චතුෂ්පාදාදී වූ සියලු සත්වයෝම තමතමන් ශරීරයෙහිම ඉසුරුනුවූවාහු දිව්‍ය මනුෂ්‍යලෝකාදී තම තමන් උපන් ස්ථානයෙහි ද ශරීර ධන ජීවිතයෙහි ද සිත් ඇලවාම පරිත්‍යාග කරණ බව මුත් එහි ආලය හැර මියන්නෝ නොවෙති. මේ යථෝක්ත ප්‍රකාරයෙන් කාම භවය රූප භවය අරූපභවය යන තුන් ලෝවැසි සත්වයන්ට පැමිණියාවූ සුවදුක් දෙකම නිරන්තරයෙන්ම ඒකාකාරව නොපැවත සැපයට අනතුරුව දුකය දුකට අනතුරුව සැපයයි යන මේ දෙක ක්‍රමයෙන් පෙරලී චක්‍රාකෘතිව (වකුටුවී) පවත්නා හෙයින්ම චංචල වන්නේයයි දැක අෂ්ටලෝක ධර්මය දක්නා වූ නුවනැත්තවුන්ට හැඬීම් වැලපීම් නිෂ්ප්‍රයෝජනව වැටහෙන්නේය. තෙපි මේ මහත්වූ සොක නැමති පර්වතයෙන් මිරිකී කවර කාරණයකින් දුක් අනුභව කරවිද? තවද යම් කෙනෙක් ස්ත්‍රීධූර්ත (ගැහැණුන් කෙරෙහි ඇලුණු) සුරාධූර්ත (සුරාවෙහි ඇලුණු) වෙද්ද, දූ කෙළි ආදියෙහි ලෝල වෙද්ද, අනිත්‍යාදී වශයෙන් පැවතීමයයි කියන ලද යොනිසො මනසිකාරයෙහි යෙදීමක් නැත්තාහුද, කෙලෙස් නැමති සතුරන් ජය ගැම්මෙහි සෞරවීයීය (දක්ෂ) නැතිවෙද්ද, ධර්මාධර්ම විභාග කල්පනාවකුදු නැතිව ආස්වාස මාත්‍රයෙකින් ජීවත්වෙද්ද යන මේ ධර්මයෙහි අදක්ෂ වූ අඥාන බාල ජනයෝ තමන්ගේ අඥාන මූඪවූ (මුළාවූ) බව හේතු කොට ගෙන ඤාති ව්‍යසනාදිය (විනාශය) පැමිණි කල්හි අඩමින් අනේකප්‍රකාර විලාප කියමින් ධර්මය දැන ඤාති මිත්‍රාදීන්ගේ මරණයෙහි අඬීම් වැලපීම් නොකරන්නාවූ නුවනැත්තවුන්ට කිසිවක් නොදන්නා අඥානයෝයයි අපහාස කෙරෙති''යි යනාදීන් කුසල් අකුසල් හා අෂ්ටලෝක ධර්මය විභාග කරණයෙන් ධර්ම දේශනා කොට සෝක දුරු කෙළේය.

බුදුහු මේ අතීත වස්තුව ගෙණහැර දක්වා වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට කෙළෙඹි පුත්‍රයා සෝවාන් ඵලයට පමුණුවා ‘‘එකල්හි අඬන්නා වූ මහජනයා ධර්මකථාවෙන් නිස්සෝක කළාවූ සිටු පුත්‍රයා නම් මම්ම වේදැ’’යි තමන් වහන්සේ ගෙන හැර දක්වා මේ ‘මතරොදන ජාතකය’ පූර්‍වපරසන්ධි ගලපා නිමවා වදාළ සේක.

311. කනවෙර ජාතකය

තවද ලෝකස්වාමී වූ තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ගම්කොට ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සේක් පුරාණ දූතියක් (පැරණි පෙම්වතියක්) විසින් පොලඹන ලදුව සස්නෙහි උකටලී (කලකිරුණ) එක් භික්‍ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය වදාළ සේක.

මෙහි වර්තමාන කථාව අටඨක (අටවන) නිපාතයෙහි ඉන්ද්‍රිය ජාතකයෙහි කී පරිද්දෙන්ම දත යුත්තේය. බුදුහු ඒ භික්‍ෂු හට ‘‘එම්බල මහණ, තෝ පළමුත් මේ ස්ත්‍රිය නිසා කඩුවෙන් ඉස් කැපීමට පැමිණියේ වේදැ’’යි වදාරා එපවත් අසා නුවණැති භික්‍ෂූන්වහන්සේ විසින් යාඥාකොට (අයැද සිට) දැන්වූ කල්හි ඉකුත්වත් (අතීත) කථාව ගෙණ හැර දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි අප මහ බෝසතාණන් වහන්සේ කසී රට එක්තරා ගමෙක්හි එක් සිටාන කෙනෙකුන්ගේ ගෙයි පිළිසිඳ සොර නැකතකින් (බෙරණ නැකත) බිහිව වැඩි විය පැමිණ ශෞරවීයීය (සූර වීර) හා ඇත් පොව්වකුට බඳු වූ බල ඇති ලෝක ප්‍රසිද්ධ සොරකම් කොට ජීවත් වනසේක. කිසි කෙනෙකුන් අල්වා ගත නොහෙති. එක් දවසක් සිටාන කෙනෙකුන්ගේ ගෙට උමං බිඳ වැද බොහෝ වස්තු අරගත් කල්හි දෙවෙනි දවස නුවර වැස්සෝ රජ්ජුරුවන් කරා එලඹ කියන්නා වූ ‘‘දේවයන් වහන්ස, එක් මහ සොරෙක් නුවර බොහෝ සොරකම් කොට ඇවිදිනේය. ඔහු ඇල්ලුව මැනවැ’’යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝද ඔහු අල්වන්ට නුවර රැකවලෙහි නියුක්ත පුරුෂයාට නියෝග කළහ. ඒ පුරුෂතෙම රාත්‍රියෙහි රැකවලුන් ඒ ඒ තැන්හී මුළු මුළුවකොට (කණ්ඩායම් වශයෙන්) සිටුවා බඩු හා එක්ව සොරු අල්වා ගෙන රජ්ජුරුවන්ට දැන්වූයේය. එකල්හි රජ්ජුරුවෝ සොරුන්ගේ ඉස සිඳින්ට ඒ පුරුෂයාට නියෝග කෙළේය. ඒ පුරපාල පුරුෂ තෙම සොරු පිටිතල හයා බැඳ (අත් දෙක පිටුපසට තබා බැඳ) රත් කණේරු මල්දම් කරලා උළුසුණු (උළු කුඩු) ඉසට ගසා වීථිසන්ධියක් පාසා සැමිටියෙන් (කසයෙන්) පහර දෙමින් කර්කශවූ (රළු වූ) අඬ ඇතිව වද බෙරගස්වමින් සොරුන් මරණ තැනට ගෙනයන්ට වන්නේය. මේ නුවර වොලෝගෙන (කළඹමින්, සෝෂාකරමින්) ඇවිදින සොරතෙම අල්වන ලද්දේයයි මුලුනුවර එක කෝලාහල විය.

එසමයෙහි ඒ නුවර දවස දහසක් ලබන්නා වූ පන්සියයක් වෛශ්‍යා පිරිවර ඇති සාමා නම් වූ රාජ වල්ලභ වූ වෛශ්‍යාවක් (වෙසහන) ඇත. ඕ තොමෝ එදවස්ද තමා වාසය කරණ ප්‍රාසාදයාගේ මතුමාලේ සිව්මැදුරු කවුළුව හැර වීථිය බලන්නී උතුම් වූ රූප සොභාවෙන් අග්‍රප්‍රාප්තවූ (අගතැන්පත්ව) දුටුවන් ප්‍රසාදවහවූ (පහදවන, ප්‍රියමනාපවූ) සියල්ලන්ගේ මත්තෙන් පෙනෙන්නාවූ සොරහු දැක පිළිබඳ සිත් ඇතිව මේ උතුම් වූ රූප ශ්‍රී ඇති පුරුෂයා කවර උපායකින් තමාට වල්ලභ කර ගනිම්දෝහෝයි සුදුසු උපායක් සොයන්නී තමහට වැඩ හැසිරෙන්නාවූ එක් ස්ත්‍රියක් අතට දහසක් දී මේ සොරතෙම සාමාවගේ මලනුවෝය, සාමාවන් හැර සොරුට පිටිවහලෙක් (උදව්කාරයෙක්) නැත. නුඹ වහන්සේ මේ දහස ගෙන මේ පුරුෂයා සාමාවන්ට දුන මැනවැයි කියා යන ලෙස් උගන්වා ගමන් කරවූවාය.

ඒ ස්ත්‍රී දහස ගෙන ගොස් ඒ පුරුෂයාහට දී එපරිද්දෙන් කීවාය. එකල්හි ඒ පුරපාලක පුරුෂ තෙම කියන්නේ ‘‘මේ සොරතෙම ප්‍රසිද්ධ වූ එකෙක. එසේ හළ නොහැක්ක. අන් පුරුෂයෙකු වධයට ලද හොත් පිළිසන් යානාවෙක (වැසුනු යහනක) හිඳුවා එවන්ට පිළිවන්දැ’’යි කීයේය. ඒ ස්ත්‍රීද එපවත් අසාගෙන ගොස් වෛශ්‍යාවට කීවාය.

එසමයෙහි එක් සිටු පුත්‍රයෙක් සාමාව කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇතිව දවස දහසක් දෙයි. ඒ සිටුපුත්‍රතෙම එදවස් සවස් වේලාවෙහි දහසක් වස්තු ගෙන ඇගේ ගෙට ගියේය. ඒ සාමාවද ඔහු

දුන් දහසින් බඳපියල්ල අතට ගෙන උකුලෙහි තබා අඬන්ට පටන් ගත්තීය. ‘‘කුමට අඬද්දැයි?’’ විවාළ කල්හි කියන්නී ‘‘සාමිනී, වධයට ගෙනයන්නාවූ මේ සොර තෙම අනිකෙක් නොවෙයි මාගේ මලනුවෝය, තමා හීන නීචවූ සොරකම් කරන හෙයින් ලැජ්ජාවෙන් මා සමීපයට එන්ඩ අසමත්ය. පුර පාලක පුරුෂයා හට මා විසින් යාඥාකොට කියාය වූ කල්හි ‘‘දහසක් දුනහොත් අරිමි’’ කියා එව්වේය. දැන් මේ දහස ගෙන ගොස් පුරපාලක පුරුෂයා හට දෙන්ට නිසි පුරුෂයෙකු නොබලමි’’ කීවාය. ඒ සිටුපුත්‍ර තෙම ඈ කෙරේ පිළිබඳ සිතින් ‘‘මම ගෙනගොස් දෙමි. තොප ශෝක නොකරව’’යි අස්වැසීය. එකල්හි ඕතොමෝ කියන්නී එසේවීනම් සාමිනි තොප විසින් ගෙනා දහස තොපිම ගෙනගොස් දෙවයි කීවාය. ඒ සිටු පුත්‍ර තෙම තමා ගෙනා දහසින් බඳපියල්ල ගෙන පුර පාලකයාගේ ගෙට ගියේය.

ඒ පුර පාලක පුරුෂ තෙමේම සිටු පුත්‍රයා සහවා තබා සොරු පිළිසන් යානාවක හිඳුවා සාමාවගේ ගෙට යවා ‘‘අප විසින් මේ වධයට ගෙනා පුරුෂතෙම රාජ්‍යයෙහි ප්‍රසිද්ධ සොරෙක, මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි මනුෂ්‍යයන් නිදි ගෙන හැසුරුණු වේලෙහි මරම්හ’’යි ඉතිරි රාජ පුරුෂයන්ට ව්‍යාජයෙන් කියා මදක් කල් යවා මනුෂ්‍යයන් නිදි ගත් කල්හි සිටු පුත්‍රයා මහත්වූ රැක වලින් සොරුන් මරණ තැනට ගෙන ගොස් කඩුවෙන් හිස කපා ශරීරය උල තබා නුවරට වන්නේය. එතැන් පටන් ඒ වෛශ්‍ය දූ තොමෝ අන් පුරුෂයන් අතින් කිසිවක් නොගෙන සොරු හා එක්වම ප්‍රියසංවාසය කෙරෙමින් වෙසෙයි.

ඉක්බිතිව ඒ සොරු සිතනුයේ මෝතොමෝ ඉතා මිත්‍ර ද්‍රෝහිය. අනිකක්හු කෙරෙහි සුපිළිබඳ සිත්වූ නමුදු ඒ සිටු පුත්‍රයා මෙන් මාත් මරවා ඔහු හා එක්වත් ප්‍රිය වාසය කරන්නීය. කවර උපායකින් මෑ කෙරෙන් මිදෙම්ද? මෙහි බොහෝ දවසක් කල් නොයවා යා යුතු යයි සිතා ඉක්බිති සිතන්නේ ‘‘යන කල සිස් අතින් ගොස් ප්‍රයෝජන කිම්ද? මැගේ ආභරණයන් ඇරගෙන යෙමි’’ සිතා එක් දවසක් සිතන්නේ ‘‘සොඳුර, අප මැදිරියෙහි ලූ කුකුලන් මෙන් නිරන්තරයෙන් ගෙයිම වැදලා ඉඳ දුක් විඳීමෙන් ප්‍රයෝජන කවරේද? උයන් කෙළියට යම්හ’’යි කීහ. ස්ත්‍රී ‘‘යහපතැ’’යි ගිවිස කන බොන දෑ ඇතුලුව උපකරණ සපයාගෙන තොමෝ ස්වර්ණාභරණයෙන් සැරහී සොරු හා එක්ව පිලිසන් යානාවෙකින් උයනට ගියාය. ඒ සොරුද ඈ හා එක්ව උයනේ කෙළ ඇවිදිනේ දැන් මා විසින් යන කලැයි සිතා ඈ සමඟ රති ක්‍රීඩා (රාගිකව හැසිරෙන, සංවාසය) කරණු කැමැත්තෙකු මෙන් කනේරු ගස් ගොල්ලකට වැද ඈ ආලිංගනය (වැලඳ ගැනීම) කරන පසාරයෙන් (ආකාරයෙන්) දැඩි කොට මිරිකා මූර්ඡාකොට සියළු ආභරණ ගලවා ඇගේ උතුරු සළුවෙහිම පොදියක් කොට බැඳ කරට දමා ගෙන උයන් වැට පැනගෙන පලා ගියේය.

සොරු ගිය නොබෝ කලකින් ඒ ස්ත්‍රිය සිහිලැබ බැණ නැගී සිට තමාගේ පිරිවර ස්ත්‍රීන් කරා ගොස් ‘‘මාගේ ස්වාමි පුත්‍රයා කොයිදැ’’යි විචාරා උන් විසින් ‘‘නොදනුම්හ’’යි කී කල්හි ‘‘මුර්ඡා වූ මා මළැයි යන හෙයින් ගියේවනැ’’යි සිතා දොම්නසට පැමිණ ගෙට ගොස් ‘‘මාගේ ප්‍රිය වල්ලභයා දුටු දවසක මුත් කවර සැප විඳීමෙක්දැ’’යි යන ශෝකයෙන් සැරහූ යානෙහි නොසැතපී භූමිසෙය්‍යාව (බිම වාඩිවීම) කෙරෙමින් මනා වස්ත්‍රයෙහිද ඇළුම් නොකොට කිළුටු වස්ත්‍ර අඳිමින් එකවේල අනුභව කෙරෙමින් සුවඳ මල් ආදිය නොපැළඳ හැරම යම්කිසි උපායකින් ප්‍රිය වල්ලභයා ගෙන්වා ගණිමියි සිතා නාටකයන් ගෙන්වා දහසක් වස්තු දී ‘‘තොප විසින් නොයන තැන් නැත. ගම් නියම්ගම් රාජධානි ආදියට ගොස් ගී නැටුන් පවත්වන තැන්හි පළමු කොට මේ ගීතිකාව ගායනා කරව. මාගේ ස්වාමිපුත්‍ර තෙම එතැන්හි වී නම් මේ ගීතිකාව අසා තෝ සමග කථා කරන්නේය. ඉක්බිතිව මම සැපසේ ඉඳිනා බව කියා කැඳවා ගෙන එව. අනුන් හෝ කියා එව’’යි නියෝග කොට තමාගේ ගීතිකාව උගන්වා මාර්ගෝපකරණ (මග වියදම්) සපයා දී යැවුවාය. ඒ නාටක ජනයෝ ඒ බරණැස් නුවරින් නික්ම ගම් නියම්ගම් පිළිවෙලින් ගී නැටුන් පවත්නා ඇවිදිනාහු. ඒ සොරහු වාසය කරණ පිටිසර ගමට පැමිණ එතැන්හි රැස්වූ පිරිස් මැද නෘත්‍යමණ්ඩලය මැද ගී නැටුන් පවත්වන්නා පළමු කොට මේ ගීතිකාව කීහ.

යන්තං වසන්ත සමයෙ කණවෙරෙසු භානුසු
සාමං බාහාය පීලෙසි සාතං ආරොග්‍යමබ්‍රවී’ති

මේ ගාථාවෙන් කීයේ නම් අනේකවිධ පුෂ්පඵල පල්ලවාදියෙන් (දලු) වනය සොභාමත් වූ වසන්ත කාලයෙහි උයන් කෙළියට ගියා වූ නුඹ වහන්සේ මොන වට පිපී මල් පැහැයෙන්

රත්වූ සොහා ඇති කනේරුගස් අතුරට වැද රතික්‍රීඩා අභිප්‍රායෙන් සාමා නම් ස්ත්‍රියක් ආලිංගනය කොට මූර්ඡාවූ කල්හි මළයි යන භයින් සැඟවී ගිය සේක්ද, ඕතොම නුඹ වහන්සේට තමා නිදුක්ව ජීවත්ව ඉඳිනා බව කියන්නීය යන අභිප්‍රාවය.

ඉක්බිති ඒ පිරිස් අතුරෙහි අසා සිටියා වූ සොර තෙම නාටකයා කරා එලඹ කියන්නේ ‘‘එඹල කොල නාටකය, තෝ සාමාව ජීවත්ව ඉඳිති කියන්නෙහිය. මම වනාහි වචනය අදහන්නෙමි නොවෙමි. එඹල නාටකය මෙලොවෙහි පවනෙක් තණ පරඬලා මෙන් පඳිත ගෙන යන්නේය යන මේ බසෙක් ඇද්ද? එබස ඇදහිය යුතු නොවෙයි. ඉදින් පවනෙකින් පඳිතයක් ඔබිමොබ ගෙන යන්නේ වී නම් මේ මුළු ලොව ද එපරිද්දෙන්ම ගෙන යයි. පොළොව හා පඳිතයන් පවනින් ගෙන යෙති යනු යම්සේද, සාමාව ජීවත් වෙති යනුද එමෙන් වන්නේය. යම් හෙයකින් සාමා නම් ස්ත්‍රී මළාද ඈ ආරෝග්‍යව විචාරති යනු කුමට අදහම්ද? මළ සඬයෝත් කථා කෙරෙත්දැ?’’යි කීයේය. ඒ වචනය අසා නාටක තෙම කියන්නේ ‘‘සාමීනි, නුඹ වහන්සේ කුමක් කියන සේක්ද? ඒ සාමාවෝ මළෝ නොවෙති. අන් පුරුෂයකු කැමැත්තෝද නොවෙති. නුඹ වහන්සේ නික්ම ආ තැන් පටන් කිළුටු වූ වස්ත්‍ර හැඳ එක්වේලේ අනුභව කොට සුවඳ මල් විලේපනාදිය දුරු කොට යහන්වරා බිම සැතපී නුඹ වහන්සේගේ ඊම බලමින්ම ඉඳිති’’ කීයේය.

ඉක්බිත්තෙන් සොරතෙම කියන්නේ ‘‘ඕ තොමෝ ජීවත් වේවයි නොවේවයි ඇගෙන් ප්‍රයෝජන නැත. ඕ තොමෝ නොබෝ කලක් තමාගේ පුරුදු වූ නියමසාමී වූ සිටු පුත්‍රයා මට පැමිණි වධයට යොදා කිසි පුරුදුකමක් (හැඳිනීමක්) නැත්තා වූ අමුතුව දුටු මා වධයෙන් මුදා තමාට වල්ලභ කළාය. මතු අන් පුරුෂයකු දුටු කල ඔහු නිසා මාත් අනර්ථයට පමුණුවන්නීය. එසේ හෙයින් ඈ සමීපයට යන්නා තබා මෙයිදනුදු ඇගේ නම් පුවත් නොඅසන්නාවූ ඉතා දුරු තැනකට යෙමි’’ කියා ඒ නාටකයන් බල බලා සිටියදී වස්ත්‍රය තරව ඇඳ වේගයෙන් නික්ම ගියේය. නාටක ජනයෝ එපවත් දෙවනුව ගොස් සාමාවට කීහ. ඒ ඇසූ සාමාතෙම තමා කළ මිත්‍රද්‍රෝහියට කලකිරී පළමුවෙන් තමාගේ වෛශ්‍යා ස්වභාවයෙන් ජීවත් වූවාය.

තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ ‘‘මහණ, තෝ දැන් මතු නොවෙයි. පෙරත් මේ ස්ත්‍රී නිසා දුකට පැමිණියේ වේදැ’’යි වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශ කිරීමෙන් මේ ජාතකය නිමවා වදාළ සේක. දේශනාවගේ කෙළවර ශාසනයෙහි උකටලීවූ භික්ෂූන්වහන්සේ සොවාන් ඵලයෙහි පිහිටි සේක.

‘‘එකල්හි වෛශ්‍යාව නිසා ඉස් කැපුන් ලත් සිටු පුත්‍රයා නම් මේ උකටලීවූ මහණය, එකල්හි සාමා නම් වූ වෛශ්‍යාව නම් උකටලී කරවා ශාසනයෙන් චුත කරවන්ට උත්සාහ කළ පුරාණ දූතිකාය. එසමයෙහි සොරව උපන්නේ දැන් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ’’යි තමන් වහන්සේ ගෙණ හැර දක්වා වදාළ සේක.

312. තිත්තිර ජාතකය

තවද සමත්රිංශත් පාරමිතා සම්භාරයෙන් සංසිද්ධ (සම්පූර්ණ) බොධිඥානයෙන් සුපරිසුද්ධ ස්කන්ධසන්තාන (අතිශයින් පිරිසිදු) ඇති අප තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුද්ධ සර්ඒදරාජොත්තමයානන් වහන්සේ කොසඹෑ නුවර ගොචරග්‍රාම (ගොදුරු ගම) කොට බදරිකා නම් ආරාමයෙහි බ්‍රහ්මවිහාරයෙන් (උතුම් හැසිරීමෙන්) වාසය කරණ සේක් රාහුල ස්ථවිරයන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය වදාළ සේක.

මෙහි වර්තමාන කථා වස්තුව යට තිපල්ලත්ථී ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් කියන ලද්දේය. මේ මතු කියන තිත්තිර ජාතකයෙහි ධර්ම දේශනාවට කාරණයෙක් යම් කලෙක උපන්ද එසමයෙහි ධර්ම සභා මණ්ඩපයෙහි රැස්ව උන් භික්ෂූන් වහන්සේ විසින් වදාරණසේක්, ‘‘ඇවැත්නි, රාහුල ස්ථවිර තෙම ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් (සීලාදී තුන් වැදෑරුම් හික්මීමෙන්) පුරුදු කැමැත්තේ නම් ඔහු කෙරෙහි ද කුකුස් (සැකය) කරන්නේ අනුන් විසින් කරණ ලද අවවාදයෙහි පිහිටන්නේය’’යි යනාදීවූ ආයුෂ්මත් (පැවිද්දන් බාල අයට කරන ඇමතීමෙක්) රාහුල ස්ථවිරයන්ගේ ගුණ කථාවත් හෙවත් ප්‍රශංසාවත් පහල වූ කල්හි ඒ භික්ෂූන්වහන්සේ විසින් කරන ලද ප්‍රශංසාව දිව කනින් අසා වදාරා ශාස්තෘවූ බුදුරජානන් වහන්සේ සුගන්ධ ගන්ධකුටි (සුවඳ ගදකිළිය) විහාරයෙන් තුන්තරා ගමනින් එක්තරා ගමනකින් වැඩ වදාරණ සේක් ‘‘එම්ඔා මහණෙනි, දැන් වනාහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුම්හ’’යි කී කල්හි බුදුහු

එබසට වදාරණසේක් ‘‘එඹා මහණෙනි, රාහුලයන් ශික්‍ෂා නැති වූයේත් කුකුස්කාරී (සැක සහිත) වූයේත් අවවාදක්‍ෂම (අවවාද ඉවසන) වූයේත් දැන් මතු නොවෙයි. පෙරත් තිත්තිර නම් ක්‍ෂුද්‍ර (කුඩා) පක්‍ෂි ජාතියක ඉපිදත් මෙබඳු ශික්‍ෂා ඇති ගුණ ධර්‍මයෙන් යුක්ත වූයේ වේදැ’’යි මුඛමාත්‍රයක් (වචන මාත්‍රයක්) දක්වා වදාළ කල්හි භික්‍ෂූන් විසින් ‘‘ස්වාමීනි බුදුරජානන් වහන්ස, ඒ අතීත ප්‍රවෘර්තිය භවයෙන් ප්‍රතිච්ඡනන (වැසුනු) හෙයින් අපට නොදැනෙන්නේය. අපට දැනෙන පරිද්දෙන් විස්තර වශයෙන් ප්‍රකාශ කොට වදාළ මැනවැ’’යි ආරාධිත වූ බුදු රජානන් වහන්සේ වදාරණ සේක්.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙණෙකුන් සතර සංග්‍රහ වස්තුවෙන් (දානය, ප්‍රියවචනය, අර්ථචරියා, සමානාත්මතා යන සතර) ජනරඤ්ජනය (මහජනයා පාලනය කරන) කොට රාජ්‍යශ්‍රී අනුභවකරණ කල්හි පුරණ ලද බෝධිසම්භාර ඇති අප මහබෝධිසත්වතෙම බ්‍රාහ්මණ කුලයෙහි ඉපිද වැඩිවිය පැමිණියේ තක්සලා නුවර දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයෙන් සියළු උගතමනා සිල්ප ඉගෙන එයින් අවුත් හිමවත් වන පෙදෙසෙහි ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් (තාපස පැවිද්දෙන්) පැවිදිව ඉර්ධිවිධාදී වූ පඤ්චාභිඥාවන්ද (ඍද්ධි විධ, දිබ්බසෝත ආදී අභිඥා පහ) රූපාරූප අෂ්ටසමාපත්තිද (සමාපත්ති අට) නිපදවා ධ්‍යාන ක්‍රීඩාව කරන්නේ සිත්කළු වන ලැහැබෙක්හි වාසය කොට ලුනු ඇඹුල් සෙවිනා සඳහා එක්තරා ප්‍රත්‍යන්ත (පිටිසර ගමකට) ග්‍රාමයකට ගියේය.

ඒ ගමිහි මනුෂ්‍යයෝ ඒ තාපසයන් දැක සතුටු සිත් ඇත්තවුන් එක්තරා වනයක පන්සලක් කොට පිණ්ඩපාතාදී ප්‍රත්‍යයෙන් (ආහාරයෙන්) උපස්ථාන කරන්නාවූ ඒ පන්සල්හි වාසය කරවූවාය. එකල්හි ඒ ගමිහි පක්‍ෂීන් මරා දාරාහරණාදිය කරණ එක්තරා වැද්දෙක් වටුවෙකු ගෙන යාපත්කොට අභ්‍යාස කරවා මැදිරියෙක ලා රක්‍ෂා කරන්නේය. එසේවූ වටුවා වලට (වනයට) ගෙන ගොස් ඔහුගේ ශබ්ද අසා ආ තිප්වටුවන් (වටු විශේෂයක්) අල්වා ගෙනෙන්නේය. ඒ මැදිරියේ උන්සේ වටුවා සිතන්නේ ‘‘මාගේ කුලෙහි බොහෝ නෑයෝ මාගේ ශබ්දය නිමිත්ත කොට ගෙන විනාශයට පැමිනෙන්නාහ. මේ අකුශලය මට පැමිනේදෝහෝ’’යි නිශ්ශබ්දව උන්නේය. වැදි පුත්‍රයා ඒ පක්‍ෂියා බැන නොනැග ඉන්නවා දැක ඔහු කෙරෙහි කිපුනු සිත් ඇත්තේ උන ලෑල්ලකින් (උණ පතුරකින්) ඔහුගේ ඉස් මුදුනේ පහරමින් පීඩා කරන්නේය. එසේ වටු තෙම මෙසේ සිතුයේය. ‘‘මා විසින් පවත්වන්නා වූ ශබ්දය කරණ කොට ගෙන මේ පක්‍ෂීහු නසිඳුයි යන මාගේ සිතක් නැත්තේය. එතකුදු උවත් මා විසින් කළ අකුසල කර්මය මාම ස්පර්ශ කරන්නේය. මා ශබ්ද නොපවත්වන කල්හිම මේ පක්‍ෂීහු මා සමීපයට නොඑන්නාහ. ශබ්ද පවත්වන කල්හිම එන්නාහ. ආ ආ පක්‍ෂීන් මේ වැදි පුත්‍රතෙම අල්වා ගෙන මරන්නේය. මේ ක්‍රියාව නිමිත්ත කොට ගෙන අකුසල් ඇද්දෝහෝයි ඒ තෙම එතැන් පටන් කවර නුවණැත්තා වූ සත්වයෙක් වනයෙහි මාගේ සිත්හි උපන්නාවූ ඔත්තප ලක්‍ෂණ වූ කාංසාව මුදන්නේදොහෝ’’යි සිතා එබඳු කාංසා විච්ඡේදනයට (සැක දුරුකිරීමට) සමර්ත්‍ථ වූ ප්‍රඥාවන්තයෙකු පරීක්‍ෂා කෙරෙමින් වාසය කරන්නේ, ඉක්බිත්තෙන් එක් දවසක් ඒ වැදි බොහෝ වටුවන් අල්වා පැසක් පුරා ලා ගෙන භ්‍රමදාභයන් සන්සිඳුවා ගනිමි, පැන්බොමි සිතා බෝධිසත්වයන් වාසය කරන්නා වූ ආශ්‍රමයට ගොස් ඒ පක්‍ෂියාගේ මැදිරිය බෝධිසත්වයන් වහන්සේ සමීපයෙහි තබා පැන් බී වැලිතලාවෙක්හි හොත්තේ නිද්‍රාව පැමිණියේය. එසේවූ වටු තෙම ඔහු නිද්‍රාවට පැමිණි බව දැන තමාගේ සිත උපන් කුකුස් මේ තාපසයන් අතින් විචාරමි. විචාළවූ මට තත්වූ පරිද්දෙන් දන්නා වූ මේ තාපසයන් වහන්සේ වදාරණසේකැයි මැදිරියේ සැතපී ගෙනම ඒ තාපසයන් වහන්සේගෙන් විචාරන්නාහු, එසේ වටු පක්‍ෂි තෙම පළමු කොට මෙසේ විචාළේය.

කෙසේද යත්,

‘‘ස්වාමීනි නුවනැත්තාවූ තාපසයන් වහන්ස, ඒකාන්තයෙන්ම සැපයෙන් ජීවත් වෙමි. මා කැමති කැමති කැවිලි පෙවිලි සුවසේ ලැබෙන්නේය. එතකුදු උවත් බොහෝ ඥාති කුලයෙහි වූ පක්‍ෂීන් නසා ජීවත් වෙන තරම් උපද්‍රව ස්ථානයක පිහිටියෙමි. එසේ හෙයින් තාපසයන් වහන්ස, මෙයින් මට කවර අකුශල කර්මයක් සිද්ධ වන්නේද? ඒ මාගේ සිත්හි උපන් කාංසාව පසිඳ වදාල මැනවැ’’යි විචාළ වූ ඔහුගේ ප්‍රශ්නය විසඳන්නාවූ ඒ තාපසයානන් වහන්සේ මෙසේ වදාරණ සේක් ‘‘එඹා පක්‍ෂිය, ඉදින් තාගේ චිත්තය පාප කර්මය පිණිස නොනැමෙන්නේය. එසේ කල්හි පාප කර්මය පිණිස සංභ්‍රමනයක් (පෙළඹවීමක්) නැත්තා වූ නිරුත්සාහවූ සත්පුරුෂ

වූ තට ලාමක වූ පාප චේතනාවෙක් තා ලිම්පනය (බලපෑමක්) නොකරන්නේය. එසේ හෙයින් තට අභිවෘද්ධියම වන්නේය. එසේ හෙයින් ශෝක නොකරව''යි වදාළසේක.

බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේගේ උත්තප්‍රකාර වූ බණ ඇසූ ඒ තිත්තිර පක්ෂි තෙම මෙසේ විචාරන්නේය. ''ස්වාමීනි, මම ශබ්ද නොපැවැත්තුවේ වී නම් මේ තිත්තිර පක්ෂි සමූහයෝ මා සමීපයට නොඑන්නාහ. ශබ්ද පැවැත්වූ කල්හි අපගේ ඤාති වූ පක්ෂී තෙම මෙතැන්හි ඉඳිනේයයි බොහෝ පක්ෂීහු එන්නාහ. ඒ ආවා වූ පක්ෂීන් මේ වැදිපුත්‍රතෙම අල්වාගෙන ජීවිතක්ෂයට පමුණුවන්නේය. එසේ හෙයින් මා නිසා මේ ප්‍රාණඝත අකුශල කර්මය ස්පර්ශ වශයෙන්ම වන්නේය. එසේ හෙයින් මාගේ චිත්තය මේ පාප කර්මය නිමිත්ත කොට ගෙන කාංසාවට පැමිණෙන්නේය''යි කීයේය. ඒ ඇසූ බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ වදාරණ සේක් ''එඹා තිත්තිර පක්ෂිය, ඉදින් පව් කරණ නිසා චිත්තයත් නිපිද වූයේය. එසේ හෙයින් තාගේ චිත්තය දුෂ්‍ය නුවූයේය. හෙවත් තන්නින්න (එයට යොමුවූ) තප්පොන (එයට නැඹුරු) භාවයෙක් නැත්තේය. එසේ කල්හි වැද්දා විසින් ආයුෂ්මත්වූ තා නිසා කරණ ලද්දාවූ පාපකර්මයක් කෙරෙමි යන සිත් නැති හෙයින් ශෝභන චිත්ත සන්තාන ඇති තට ප්‍රාණඝාත චේතනාවගේ නොවීමෙන් ඒ අකුසලය තා ලිම්පනය නොකරන්නේය'' යනාදී වචනයෙන් මහ බෝසත්වූ තාපසතෙම ඒ තිත්තිර පක්ෂියාට තත්වූ පරිද්දෙන් දක්වා සංසිඳුවා වදාළසේක. ඒ තිත්තිර පක්ෂියාද මහබෝසතානන් වහන්සේ නිසා නිස්සංකා වූවේය.

ඉක්බිති ඒ වැදිපුත්‍ර නිදා පිබිද මහබෝසතානන් වහන්සේ වැඳ අවසර ගෙන ඒ පක්ෂි රාජයා ගෙන ගියා යයි ශාස්තෘවූ බුදුරජානන් වහන්සේ මේ 'තිත්තිර ජාතක' ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා පූර්වාපරසන්ධි ගලපා නිමවා වදාළසේක.

''එකල්හි තිත්තිර පක්ෂි වූයේ රාහුල ස්ථවිරය. අවවාදයෙන් ඔහු සිත උපන් සැක සිඳිනා තාපසයෝ නම් දැන් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ ගෙන හැර දක්වා වදාළ සේක.

313. සුබ්බව ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි අප තිලෝගුරු සර්ව්ඥරාජාත්තමයානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වාසය කරණ සේක් එක්තරා කෙළෙඹි පුත්‍රයෙකු අරභයා මේ සුබ්බව ජාතකය නිමවා වදාළසේක.

ඒ කෙළෙඹි පුත්‍රයා වනාහි ගම්හි නය එලවමින් භාර්යාව හා එක්ව ගොස් නය එලවා ගෙන ගැලක් ගෙන ගොස් පසුව ගෙණඑමියි එක්තරා ගෙයක තබා නැවත සැවැත් නුවරට යන්නාහු එක්තරා පර්වතයක් දුටුවාහුය. ඉක්බිත්තෙන් ඔහුගේ භාර්යාතොම කියන්නී ''ස්වාමීනි, ඉදින් මේ පර්වතය ස්වර්ණමය (රනින් කළ) වීනම් මට කිසිවක් දෙන්නෙහිදැ''යි විචාලීය. එබසට ස්වාමියා කියන්නේ ''මාගෙන් එලෙස ලබන්ට තෝ කවුරුද? මම නොදෙමි'' කීයේය.

ඉක්බිත්තෙන් ඕතොම එපමණ කින් තදවූ සිත් ඇත්තී ''ඒකාන්තයෙන්ම මේ පර්වතය ස්වර්ණමය වූ කල්හිදු මට කිසිවක් නොදන්නේය''යි කියා නොසතුටු වූවා ඉක්බිති ඒ ස්ත්‍රී පුරුෂ දෙදෙනා බුදුන් වාසය කරන්නා වූ ජේතවන විහාරය සමීපයට ගොස් මාර්ගශ්‍රමයන් සන්සිඳුවා පැන් බී ගෙණ යම්හයි විහාරයට වන්කල්හි බුදුරජානන් වහන්සේ ද එදා අළුයම් වේලෙහි ඔවුන් දෙදෙනාගේ ශ්‍රොතාපත්ති ඵලයට බලවත් ප්‍රත්‍යය ඇති බව දැන වදාරා ඔවුන් දෙදෙනාගේ ඊම බලමින් ෂඩ්වර්ණ (පාට හය හෙවත් සවනක්) ඝන බුද්ධරශ්මීන් ශ්‍රී ශරීරයෙන් නික්මවා මදක් වැඩහුන් සේක. ඒ දෙමහල්ලෝද පැන් බී අවුත් බුදුන් වැඳ එකත්පස්ව උන්නාහුය. සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඔවුන් හා සමඟ පිළිසඳර කථා කොට හෙවත් තමන් වහන්සේ කරා පැමිණි ආගන්තුකයන්ට සන්තෝෂයට කාරණා වදාරා ''තෙපි දෙදෙනා කොයි ගොසින් එව්ද?''යි විචාරා වදාළසේක. එබසට කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, අප දෙදෙනා ලද්දා වූ ධනයන් එලවාලන්ට ගියමිහ''යි කීවාහුය. එබසට බුදුරජානන් වහන්සේ ''කිමෙක්ද උපාසිකාව, තොපගේ වල්ලභවූ (ස්වාමියා) පුරුෂතෙම තොපට හිතසිත් ඇත්තෝද, උපකාරීව වාසය කරන්නේදැ?''යි විචාරා වදාළසේක. එබසට ''ස්වාමීනි, භාග්‍යවත් වූ බුදුරජානන් වහන්ස, මම මොහු කෙරෙහි ස්නෙහයෙන් යුක්ත යෙමි, මේ වනාහි මා කෙරෙහි ස්නෙහයක් නැත්තේය, ඊට කාරණා කවරේද? අද දවස් මා විසින් පර්වතයක් දැක මේ පර්වතය ස්වර්ණමය වීනම් මට කිසිවක් දෙන්නෙහිදැ?යි විචාරණ ලද්දෝ තෝ ඒ මාගෙන් ලැබීමට කවරෙක්දැයි කිසිවකුත්

නොදෙමියි කීයේය. එසේ හෙයින් මෙබඳු වූ කිසි ස්නේහ ගුණයක් නැති මෙතෙම තද වූ සිත් ඇත්තේය''යි කීවාය.

එබසට බුදුරජානන් වහන්සේ ''එඹල උපාසිකාව, මෙනම් දෙයක් නොවන්නේ වී නම් යම් කලෙක වනාහි තොපගේ ගුණ සිහි කෙරේද, එදවස් වනාහි සියලු ඓශ්වර්‍යය ම (සම්පත්) දෙන්නේය''යි වදාරා බුදුන් විසින් වදාළ වචනය ඇසූ උපාසිකා තොම ''ස්වාමීනි, බුදුරජානන් වහන්ස, සියළු ඓශ්වර්‍යය ලැබීම නම් කවරේදැ?''යි ඔවුන් විසින් ආරාධිත වූ බුදුරජානන්වහන්සේ අතීත කථාව ගෙන හැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ කල්හි පුරණ ලද පෙරුම් ඇති මහබෝධිසත්ත්වතෙම ඒ රජහුගේ සියලු ක්‍රියා සිද්ධ කරන්නාවූ අමාත්‍ය විය. ඉක්බිත්තෙන් එක් දවසක් ඒ බරණැස් රජතෙම තම පුත්‍ර වූ යුව රජහු උපස්ථානයට එන්නා දැක මේ තෙමේ මාගේ අභ්‍යන්තරයෙහි වාසය නොකෙරේවයි සිතා ඒ අමාත්‍යයා සමීපයට කැඳවා ''එඹා සගය, මම යම්තාක් කල් ජීවත් වන්නෙම් ඒ තාක් කල් මෙතෙම මේ නුවරෙහි වාසය කිරීම නොලබන්නේය. අන්‍යස්ථානයක (වෙනත් තැනක) වාසය කොට මාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යය කරව''යි කීයේය. එතෙම ''යහපතැ''යි ගිවිස පිය රජහු වැඳ ප්‍රධාන භාර්‍යාව හා සමග බරණැස් නුවරින් නික්ම ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදයකට (පිටිසර ගමකට) ගොස් වනයෙහි පන්සලක් කොට වනමුල් වන ඵලාඵල අනුභව කෙරෙමින් වාසය කරන්නේය. මෑත භාගයෙහි පිය රජතෙම කළුරිය කෙළේය. යුවරජ තෙම තරු බලා ඒ තමාගේ පිත්‍රු වූ බරණැස් රජ කාලක්‍රියා කළ බව දැන බරණැස් නුවරට එන්නේ අතරමග එක් පර්වතයක් දුටුවේය.

ඉක්බිත්තෙන් ඔහුගේ භාර්‍යාතොම කියන්නී ''ඉදින් දේවයන් වහන්ස, මේ පර්වතය ස්වර්ණමය වී නම් මට මින් කිසිවක් දෙන්නෙහිදැ?''යි විචාළීය. එබසට යුවරජ කියන්නේ ''තෝ මාගෙන් ලබන්නට කවරෙහිදැයි කිසිවක් නොදෙමි''යි කීයේය. ඉක්බිත්තෙන් ඕතොම ''මම ඔහු හා සමඟ වාසය කෙරෙමියි සෙනහයෙන් වාසය කරන්ට නොහැකි වූයේය. මේ පුරුෂ ද මා කෙරෙහි කලකිරිණි. ස්නෙහව තදවූ සිත් ඇත්තේ රජ්‍යයට පැමිණද මෝතොම මට කවර යහපතක් කළාදැයි නොසතුටුවන්නේය''යි සිතා ඒ පුරුෂයා හැර වනයට නොගොස් ඔහු හා සමඟ ගියාය. එතෙම රාජ්‍යශ්‍රීයෙහි පිහිටා ඒ ස්ත්‍රිය අගමෙහෙසුනැයි යන යසස් මාත්‍රයක් (කීර්තිය) දුන්නේය. මත්තෙහි වනාහි කළ සත්කාර සම්මානයෙක් නැත්තේය. මෑත කාලයෙහි ඈ ඇති බවත් නොදන්නේය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ සිතන සේක් ''මේ ස්ත්‍රී තොම රජහුට උපකාරව වල (වනයෙහි) වාසය කරණ කාලයෙහි මෙපණක් දුක් ගනිමියි සිතා නුකුසීතව (කම්මැලි නැතිව) මෙරජහට විශ්වාසව සිත පක්ෂපාත බැව්හි වාසය කළාය. දැන් මෙරජ වනාහි තමහට ගත දුක් පමණක් නොදැන අන්‍ය වූ ස්ත්‍රීන් හා රමණය (සිත් අලවමින්) කෙරෙමින් දවස් අරනේය. යම්සේ මෝතොම සියළු ඓශ්වර්‍යය ලබන්නීද ඒ ලබන්නට සුදුසු උපායක් කෙරෙමි''යි සිතා එක් දවසක් බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ බිසෝවරුන් කරා ගොස් වැඳ ''දෙවීන්වහන්ස, දැන් අපි නුඹ වහන්සේගෙන් සෙසු දේ තබා ආභරණ පමණක් නොබලමිහ, කුමක් හෙයින් අප කෙරෙහි උදාසීන භාවයෙන් ප්‍රමාද වූ සේක්ද? ඉතා තදවූ සිත් ඇතිසේක්නු''යි කීසේක.

එබසට බිසව් කියන්නාහු ''එඹා අමාත්‍යයානෙනි, තොපට දෙන්නේ මම ලබන්නෙම් වේදැ''යි කිවුය. ''නමුත් නොලබන බව කියා රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දැන් වනාහි මට කුමක් දෙනසේක්ද? එදවස් අතර මගදී පර්වතය දැක සිත අදහනු පිණිස මේ පර්වතය ස්වර්ණමය වීනම් මට මින් කෙතෙක් දෙන සේක්දැයි විචාළ කල්හි ''මාගේන් ලබන්ට තෝ කවරේදැ''යි කීයේය. දැන් වනාහි එදවස් ඒ ප්‍රවෘත්තිය රජ්ජුරුවන් ඉදිරියෙහි කියන්නට හැක්කේ වීනම් කියව''යි කී කල්හි කීවේය. ''රජහු සමීපයෙහි සිටියාහු මම විචාරමි, නුඹ වහන්සේ කිවමැනව''යි කී කල්හි ''යහපතැ''යි කියා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ඒ රාජදේවිය රජ්ජුරුවන්ට උපස්ථානකොට සිටි කල්හි විචාරනසේක් ''බිසවුන්වහන්ස, මම නුඹ වහන්සේගෙන් කිසිවකුත් නොලබන්නට කාරණා කවරේදැ?''යි විචාළ කල්හි බිසවු කියන්නෝ ''එඹා සගය, මම ලබන්නෙම් වේද නුඹ වහන්සේට දෙන්නේය''යි කියා. ''රජ්ජුරුවන් වහන්සේ එකල්හි වනයෙහි වාසයකොට එන්නාවූ මාර්ගයේ එක් පර්වතයක් දැක ඉදින් පර්වතය ස්වර්ණමය වීනම් මට මින් කෙතෙක් දෙන සේක්දැයි විචාළමි. ඒ ලබන්ට තෝ කවරේද? ඉදින් මා දෙන දෙයක් නැතැයි කියා නිරපේක්ෂව (බලාපොරොත්තුවක් නැතිව) හැරියාද මුන්වහන්සේ මම නොහැර එබඳුවූ තැනැත්තන්

වහන්සේ දැන් මට කුමක් දෙනසේක්දැ''යි යනාදීන් මේ ප්‍රවෘත්තිය ප්‍රකාශකොට කියන්නී, ''එදවස් ස්වර්ණ පර්වතය වීනම් දෙන සේක්දැයි විචාළාවූ මට ඒ පර්වතය මාගේ වචනයෙක් ස්වර්ණ පර්වතයැකැයි කී පමණක් විනා ස්වභාවයෙන් ස්වර්ණමය වූ වචන මාත්‍රයෙන් සැප දෙන්නට හැක්කාවූ පර්වතයද පවා වචනයෙන් නොදුන්නේය දැන් කුමක් දෙන්නේදැ''යි කී බිසවුන්ගේ තෙපුල් (වචන) ඇසූ රජ කියනුයේ මෙසේ කියා යමක් කරතොත් ඒම කිවයුතු වන්නේය. නොකරණ දෙය නොකියයුතු වන්නේය. නොකරණ දෙය කියන්නාවූ අඥානයාගේ ස්වභාවය තත්වූ පරිද්දෙන් පණ්ඩිතයෝ දැනහැර තුච්ඡකොට (හිස්, පහත්) සිතති. අඥානයෝ වචන මාත්‍රයටම සතුටු වන්නාහුය''යි කීවාය. රජ්ජුරුවන්ගේ බස් ඇසූ රජදේවී රජ්ජුරුවන්ට නමස්කාරකොට කියන්නී ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ ස්වභාව ධර්මයෙහි පිහිටිසේක් වීනම් නුඹ වහන්සේට නමස්කාර වේවයි යමෙක් නුඹ වහන්සේගේ රටින් නෙරපන ලද බැවින් ව්‍යසනය (විපත්) පැමිණියේද ඔහුගේ චිත්තය සත්‍ය වචනයෙහි රමණය කරන්නේ වේදැ''යි මෙපරිද්දෙන් ඒ රජුහුගේ ගුණ කථනය කරණ කල්හි ඒ මහබෝසතාණන් වහන්සේ ඒ රාජදේවියගේ ගුණ කියනසේක් ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මේ ලෝකයෙහි යම් ස්ත්‍රියක් දාරිද්‍රස්වභාව (දිළිඳු බව) ඇත්තීද ඕතොම දාරිද්‍රයන්ට වඳින්නීය. කීර්තිමත්වූ උපභෝග පරිභෝග සම්පත්තියෙන් ආඪ්‍යවූ (පොහොසත්) යම් ස්ත්‍රියක් ඇද්ද ඕතොම එබඳුවූ ආඪ්‍යයක්හට වඳින්නීය. යම් ස්ත්‍රියක් කීර්තිසම්පන්නවූනම් එබඳු පුරුෂයන් හටම වඳින්නීය. එසේ හෙයින් කල්‍යාණවූ රජදේවියද නුඹවහන්සේට අකුශල හෙයින් උතුම් වූ භාර්යා වන්නීය''යි කියා බෝධිසත්වයන් වහන්සේ නැවත ''රජ්ජුරුවන් වහන්සේ වනයෙහි දුක්ගෙන වාසය කරණ කල්හිද නුඹ වහන්සේ හා සමාන දුකට පැමිණ වාසය කළ බිසවුන්ට සත්කාර සම්මාන නොකරන්නට සුදුසු නොවන්නේය''යි කියා රාජදේවියගේ ගුණ වර්ණනාකොට ගියේය. රජතෙම ඒ වචනයෙන් සතුටුවූයේ ඒ බිසවුන් තමහට කළගුණය සිහිකරමින් ''එඹා පණ්ඩිතයෙනි, තොපගේ වචනයෙන් මේ දේවියගේ ගුණ සිහිකරමි''යි කියා ඒ බිසවට සියලු ඓශ්වර්‍යය දුන්නේය. දේවියගේ ගුණ ප්‍රකාශ කළ බෝධිසත්තවයන්ටද බොහෝ සතුටුවූ රජ්ජුරුවෝ මහත් සැපත් ඔහුට දුන්නේයයි ශාස්තෘවූ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දේශනාව ගෙණහැර දක්වා චතුස්සත්‍ය ධර්මදේශනාව ප්‍රකාශකොට පූර්වාපරසන්ධි ගළපා මේ ජාතකය නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යයාගේ අවසානයෙහි ඒ දෙමහල්ලෝම ශ්‍රොතාපත්ති ඵලයෙහි පිහිටියාහුය.

''එකල්හි බරණැස් රජ්ජුරුවෝ නම් මේ කෙළඹිපුත්‍රයාය, ඒ රාජදේවිතොම මේ උපාසිකාවය, පණ්ඩිත අමාත්‍යව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

314. කුටි දූෂක ජාතකය

තවද කරුණාවෙන් සිහිල්වූ ළය ඇති ප්‍රඥාප්‍රජ්‍යොතයෙන් (නුවණ නැමති පහනින්) නසන ලද මොහාන්ධකාර (මෝඩකම නැමති අඳුර) ඇති ත්‍රෛලොක (තුන් ලොව) ස්වාමීවූ ජාතිකාන්තාරාදීන් සඤයන්තරණය කොට අමෘතමහා ලක්ෂණ ක්ෂෙමභූමියට පමුණුවන හෙයින් ශාස්ත්‍රු නම් සම්‍යක් සම්බුද්ධ රාජොත්තමයානන් වහන්සේ ප්‍රාකාර ගොපුර (දොරවූ) ප්‍රාසාදාදියෙන් හා මධුරි මධුග්‍රන්ධි ගන්ධිත ඡායූදක (මිහිරි මල්පැණි සුවඳින් සුවඳවත්වූ සෙවනැලි සහිත ජලය ඇති) සම්පන්න රම්‍ය භූමිභාග ඇති ජේතවනාරාමයෙහි මෛත්‍රී කරුණා මුදිතා (මොළොක් බව) උපේක්ෂා (මධ්‍යස්ථ බව) ලක්ෂණ චතුර්විධ ආර්‍යය ඊර්‍යාපථ (ඉරියව්) විහරණයෙන් යුක්තව වාසය කරන්නාවූ එක් සමයෙක්හි මහා කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ පන්සල දැවූ එක් සාමණේරයකු අරභයා මේ ජාතකය වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්,

මේ ජාතක කථා වස්තුවට නිදානවූ විස්තර කථා වස්තුව රජගහයෙහි පහළ විය. ඒ කුටිදූෂක (කුටිය විනාශ කිරීම) ක්‍රියාව යම් සමයක්හි වීද එසමයෙහි මහා කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේ රජගහනුවර ගෝචරග්‍රාම (ගොදුරු ගම) කොට වනමධ්‍යයෙහි වූ පන්සලක වාසය කරණසේක. එතැන්හි වාසය කරන්නාවූ මහා කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේට බාල සාමණේරයන් දෙදෙනෙක් වත්වත් කරන්නාහ. ඔවුන් දෙදෙන අතුරෙන් එක් සාමණේරයන් වහන්සේ කෙනෙක් තෙරුන් වහන්සේට සුවව කීකරුව උපකාරිකව චාරිත්‍ර සීලයෙන් (කළ යුතු යුතුකම්) යුක්තව වාසය කරති. අනික් සාමණේර තෙම එබඳු ගුණ ධර්මයන් නැති හෙයින්

දුශ්චාරිත්‍රව (යුතුකම් පැහැර හරිමින්) වෙසෙයි. ඉන් වත්සම්පන්න (වත්පිළිවෙත් රකින) සාමණේරයන් විසින් කළ යම් වත්පිළිවෙත් ආදියක් අනික් සාමණේරතෙම තමා ගුණමකු හෙයින් තමා කළ දෙයක් මෙන් තෙරුන් වහන්සේට අභවන්නේය. වත් සම්පන්න සාමණේරයන් විසින් උදෑසනක්සේ දැහැටි (දත් මැදීමට ගන්නා බෝමු වැනි කෝටු) දිය එලවා තිබූ කල්හි තෙරුන් වහන්සේගේ සමීපයට ගොස් වැඳ ''ස්වාමීනි, දැහැටි දිය මා විසින් එලවා තිබෙන ලද. දැහැටිකිස සපයා වදාළ මැනව''යි යනාදීන් කියන්නේය. අනික් වත් සම්පන්න සාමණේරයන් විසින් උදෑසනක් සේ නැගී සිට පිරිවෙණ ඇමදි කල්හි තෙරුන් වහන්සේගේ පිටත නික්මෙන වේලාවෙහි එ ස්වෙච්ඡාචාරී (හිතුවක්කාර) අනාචාර (නොමනා හැසිරීම් ඇති) සාමණේරතෙම මුස්නක් ඇරගෙන ඈත මෑත පැහැර තමා විසින් ඇමදියාක් මෙන් තෙරුන් වහන්සේට අභවන්නේය.

එපරිද්දෙන් නිරන්තරයෙන් අප වෙහෙසන ඔවුන් එක් දවසක් වෙහෙසා ඔවුන්ගේ වාටු ක්‍රියාව ප්‍රකාශ කෙරෙමි යි සිතා ඉක්බිති එක් දවසක් ඔහු ඇතුළුගමින් වළඳා අවුත් විහාරයෙහි නිද්‍රාවට පැමිණි කල්හිම වත් සම්පන්න සාමණේරයෝ නහන පැන් උනු කොට අනික් සාමණේරයන්ට නොපෙණෙනසේ පැන් නහන තැන පිට කොටුවේ (බැහැර ස්ථානයක) තබා අනික් මහා භාජනයක නැලියක් පමණ දියවත් කොට උදුනෙහි තිබුවාය. සැතපුනු සාමණේර තෙම පිබිද ගිනිහල් ගෙට ගොස් උදුනෙහි කකියා උණුසුම් නැගෙන දිය දුරදීම දැක තෙල උනුවන්නේ දිය පිරුණු භාජනයෙක් වනැයි සිතා තෙරුන් වහන්සේ සමීපයට ගොස් ''ස්වාමීනි, මා විසින් නහන පැන් සම්පාදනය කරණ ලද්දේය. පැන් සැනසුව මැනවැ''යි කීයේය. තෙරුන් වහන්සේ ඒ සැබවයි සිතා සාමණේරයා එක්ව නහන කොටුවට වැඩ ''දිය කොහිදැ''යි විචාරා වදාළසේක. එවිට සාමණේර සීඝ්‍රව (වහා) ගිනිහල් ගෙට ගොස් උදුනෙහි තුබූ සිස් භාජනයෙහි කෙනෙස්ස (වතුර ගැනීමට භාවිතා කරන උපකරණයක්) එලුයේය. එසේ එලූ කෙනෙස්ස භාජනය සිස් බැවින් තට තට යන අනුකරණ පැවැත්තේය. ඒ කාරණයෙන් ඒ සාමණේරයාට එතැන් පටන් උළුකශබ්දයා (බකමූණු හඬට සමාන හඬ ඇත්තා) යයි ව්‍යවහාර විය. ඒ වේලෙහි වත් සම්පන්න සාමණේරයෝ පිට කොටුවෙහි පළමුවෙන් සපයා තිබූ උනු පැන් ගෙනවුත් තබා ''ස්වාමීනි, පැන් සැනහුව මැනව''යි කියා පැන් සැනැස්වූසේක.

ඉක්බිති තෙරුන් වහන්සේ ඒ උලුඩික ශබ්දක (බකමූණු හඬ) සාමණේරයාගේ අනාචාරභාවය සිත සිතා උන්වේලෙහි සවස වතාවත් කරන්ට ආ සාමණේරයාට අවවාද කොට වදාරණසේක්. ''ඇවැත්නි එම්බා සාමණේරය, මේ ශාසනයෙහි මහණදම් පුරන්නහු විසින් තමා කළ දෙයක් මෙමා විසින් කළ දෙය යි කියන්නට වටනේය. අන් පරිද්දකින් අනුන් කළ දෙය තමා විසින් කළ දෙයක් බඳු කොට කීයේවීනම් දැන දැන බොරු කීම නිමිති කොට ගෙන වාක්දුශ්චරිත (වචනයෙන් සිදුවන වැරදි) වෙයි. මුසාවාදයෙන් අකුසල සිද්ධවන්නේය. මෙයින් මතු මෙබඳු අභූත වචනයක් (අසත්‍ය ප්‍රකාශයක්) නොකියව''යි අවවාදකොට වදාළසේක. ඒ අවවාදක්ෂම (අවවාදය නොඉවසන) නොවන සාමණෙරතෙම තෙරුන් වහන්සේ කෙරෙහි කිපි සිත් ඇත්තේ දෙවන දවස් තෙරුන් වහන්සේ සිඟාවඩනා කල්හි එක්ව නොගියේය. වත්සම්පන්න සාමණේරයෝ තෙරුන් වහන්සේ කැටුවම ගියේය. සිඟන්ට වඩිනා තෙරුන් වහන්සේ කැටුව නොගිය උලුඩික ශබ්දක සාමණේර තෙරුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරණ එක කුලගෙයකට ගොස් සිටි කල්හි ඒ කුලගෙයි ඇත්තා විචාරන්නා ''සාමිනි, අපගේ භාග්‍යවත් වූ මහාකාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේ කොයි දැ''යි විචාළ කල්හි ගිලන් භාවයකින් විහාරයෙහි වැඩ හිඳිනා කීකල්හි ''සාමීනි, ඊට අපගෙන් කුමක් ලබන්ට සුදුසු දැ''යි විචාරණ ලද්දේ ''මෙනම් මෙනම් දෙයක් දුන මැනවැ''යි තමා කැමති කැමති දෙය ඉල්වා ගෙණ කැමති තැන් වලදී ස්වෙච්ඡාවූ (තම කැමැත්තට අනුව) පරිද්දෙන් තෙමේ අනුභව කොට ගියේය. දෙවෙනි දවස් තෙරුන් වහන්සේ එම කුලගෙට සිඟන්ට වැඩිකල්හි ඒ කුලගෙයි වැස්සෝ කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, ඊයේ දවස් නුඹ වහන්සේ ගිලන් භාවයකින් විහාරයෙහි වැඩ උන්හයි යනු අසා නුඹ වහන්සේ විහාරයෙන් වැඩි සාමණේරයන් වහන්සේගෙන් අසා ගිලන් බෙහෙත් ආදීවූ දෙය එවුම්හ. ඒ නුඹ වහන්සේට ප්‍රයෝජන වීදැ''යි විචාළාහුයි.

තෙරුන් වහන්සේ එබසට මුවෙන් නොබැන ආහාර කෘත්‍යය කොට විහාරයට වැඩ සවස් වේලෙහි තමන් වහන්සේට උපස්ථාන කරන්ට ආවාවූ සාමණේරයා සමීපයට කැඳවා ''ඇවැත්නි, අසවල් ගම අසවල් කුලෙහි ඇත්තන්ගෙන් මෙනම් මෙනම් දෙයක් දුන මැනවැයි ඉල්වා ගෙන තා විසින් අනුභව කරණ ලද්දේදැ''යි විචාරා ''එපරිද්දෙන් විනවාගෙන

(ඉල්වාගෙන) අනුභව කිරීම ශ්‍රමණ සාරූප්‍ය නොවන හෙයින් නුසුදුසු වන්නේය. එසේ හෙයින් මතු මෙබඳු අක්‍රියා නොකරව''යි අවවාද කොට වදාළසේක.

එවේලෙහි අවවාදක්ෂම නොවන්නා වූ අනාචාර වූ සාමණේරතෙම තෙරුන් වහන්සේ කළ අවවාද පමණකට ආඝාත බැඳගෙන සිතන්නේ ''මේ තෙරුන් වහන්සේ ඊයේ දවස් දිය පමණක් නිසා මා හා විවාද කළසේක. අද දවසත් තමන් වහන්සේගේ කුලුපගවූ උපාසකයන්ගේ අහර පමණක් වැලඳුවා නොඉවසනසේක්, නැවතත් කලහ කරණ සේක. ඉදින් වන්නාටය. මුන් වහන්සේට කටයුත්තක් දනිමි''යි දෙවෙනි දවස් තෙරුන් වහන්සේ පිඬුසිහා වැඩිය කල්හි වියරුහුනු (වියරු වැටුනු) එකෙකුමෙන් මුගුරු කඩක් ඇරගෙණ වලන් බිඳ පන්සලත් ගිනිලා ගියේය. ඒ අකතීව්‍යකාරී (නොකටයුත්ත කර) පවිටු සාමණේරතෙම ඒ ආත්ම භාවයෙහි යපී ගන්නා පමණ අහරක් නොලැබ සම් මස් නහර වියලී මනුෂ්‍ය ප්‍රේතව කාලක්‍රියා කොට අවීචි මහනරකයෙහි උපන්නේය. ඔහු විසින් කලාවූ ඒ දුෂ්ට ක්‍රියාව මහජනයා මධ්‍යයෙහි ප්‍රකාශ විය. ඉක්බිත්තෙන් එපවත් ඇසූ භික්ෂූන් වහන්සේගෙන් සමහරක් දෙනාවහන්සේ රජගහනුවරින් සැවැත් නුවරට ගොස් සහාය භික්ෂූන් වැඩ හිඳිනා විහාර වල පාසිවුරු තැන්පත් කොට තබා බුදුන් සමීපයට ගොස් වැඳ එකත්පස්ව උන්නාහුය. සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඒ භික්ෂූන් හා පිළිසඳර කථා කොට ''කොතැන්හි වාසය කොට අවුදැ''යි විචාරා වදාළ කල්හි ''ස්වාමීනි බුදුරජානන් වහන්ස, රජගහ නුවර සිට ආමිහ''යි කීවාහුය. ''එතැන්දී තොපට අවවාද කරණ ආචාරීහු කවුරුදැ''යි විචාරා වදාළසේක. ''ස්වාමිනි, මහා කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේය''යි දැන්නුවාහුයි ''මහණෙනි, මහාකාශ්‍යප ස්ථවිරයන්ට සැපදැ''යි විචාරා වදාළසේක. ''එසේය ස්වාමීන් වහන්ස, උන්වහන්සේ සැපසේ වාසය කරණ සේක. එතකුදු උවත් උන් වහන්සේගේ සදධිවිහාරික (එකට වාසය කරන) සාමණේරයෙක් අවවාදයෙහි කිපී එම කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ පන්සල ගිනිලා ගියාවේදැ''යි දැන්වූ සේක.

එබස් ඇසූ බුදුරජානන් වහන්සේ වදාරණසේක්. ''ඒ මහාකාශ්‍යප ස්ථවිරයන්ට ඒ නුවණ නැති තුවණ (හිස්) සාමණේරයා හා එක්ව වාසය කිරීමට වඩා හුදකලාව විසීම යහපත් වන්නේදැ''යි දම්පියාවෙහි මේ ගාථාවෙන් වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

චරං තෙ නාධිගච්ඡෙය්‍ය සෙය්‍යා සදිසමත්තනො
එකචරියං දළහං කයිරා නත්ථි බාලෙ සහායතා

යන මේ ගාථාව වදාරා නැවත ඒ භික්ෂූන්ට ආමන්ත්‍රණය කොට ''මහණෙනි, එතෙම කුටි දූෂකයෙක් වූයේත් අවවාද දුන්නවුන් කිපුනේත් දැන් මතු නොවෙයි, පෙරත් අවවාද දුන්නවුන්ට කිපී කුටි දූෂක වූයේ වේදැ''යි වදාරා එකල්හි එයින් වර්තමාන කථාව අර්ථොත්පත්ති (උපයොගි කරගෙන) කොට ගෙන ඒක්ෂණයෙහිම පූර්වේනිවාසානුස්මෘති ඥානයෙන් (පෙර විසූ කද පිළිවෙළ දන්නා නුවණින්) අතීත කාල ප්‍රවෘත්තිය දැන වදාරණ සර්ව්ඥ රාජොත්තමයානන් වහන්සේ මේ කුටි දූෂක ජාතකයෙහි අතීත කාල ප්‍රවෘත්ති වූ කථා ප්‍රබන්ධය ගෙන හැර දක්වා වදාරණ සේක්. ''එඹා මහණෙනි, යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙණෙකුන් චතුර්විධ සංග්‍රහ (දානය, ප්‍රිය වචනය, අර්ථ චරියා, සමානාත්මතා යන සතරින්) වස්තුවෙන් ජනරඤ්ජනය (රට පාලනය කරමින්) කෙරෙමින් රාජධර්මයෙන් අකොප්‍යව (නොවිරුද්ධව) රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි පුරණ ලද බෝධිසම්භාර ඇති මහ බෝසතානෝ සිංගිලි නම් පක්ෂි ජාතියෙක ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ හිමාලය වන ප්‍රදේශයෙහි තමන් වහන්සේට සිත්කළු වූ වර්ෂා කාලයෙහි නොතෙමෙන සේ කැදැල්ලක් කොටගෙන වාසය කරන්නේය.

ඉක්බිත්තෙන් එක් වානරයෙක් වර්ෂා කාලයෙහි අවිච්ඡින්නධාරයෙන් (නොකඩවා වසින) නොපායා වස්නා කල්හි සීතයෙන් පෙලෙනා ලදුව වෙව්ලමින් දතින් දත්කා පහරමින් අවුත් බෝධිසත්ත්වයන් සමීපයෙහි උන්නේය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ජීවිත පීඩාවෙන් පෙළෙන්නා වූ වදුරු දැක ඔහු හා කථා කරණ සේක් ''එම්බා වානරය, තාගේ ඉස්මුදුන අතුල පතුල මනුෂ්‍යයන් බඳුවූ සටහන් ඇත්තේය. එසේ කල්හි තාගේ වාසය කිරීමට සුදුසු ගෙයක් නැත්තේය. කුමක් නිසා දැ?''යි විචාළසේක.

ඒ අසා වානරයා කියන්නේ ''එඹා සිංගිලි පක්ෂිය, ඒ සැබෑමය මාගේ ඉසමුදුන අතුල්පතුල් මනුෂ්‍යයන්ට බඳුවූයේය. එතකුදු වුවත් මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි යම් ප්‍රඥාවෙක් උතුම් වන්නේද

එබඳුවූ කල්පනා බුද්ධියෙක් මා කෙරෙහි නැතතේය. එසේ හෙයින් මනුෂ්‍යයන් විසින් කටයුතු වූ ක්‍රියාවක් මා විසින් කොට ගන්ට නොහැක්කෙමි. එබැවින් වාසය කරන්ට ගෙයක් කොට ගත නොහෙමි" කීයේය.

ඒ අසා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ වදාරණසේක්. "එම්බා වානරය, මේ ලෝකයෙහි එකඟකොට නොපිහිටුවන ලද සිත් ඇති හෙයින් යුහුව (වහා) පෙරළෙන සුළු ස්වාභාව ඇති ලසුවූ ප්‍රවෘත්ති (දුර දිග නොසලකන) ඇති කෙළෙහි ගුණ නොදන්නා හෙයින් මිත්‍රද්‍රෝහී වූ නිරන්තරයෙන් අඛණ්ඩ කොට රක්ෂා කරණ ශීලාචාරාදී ගුණ ධර්මයක් නැති අඥානයාට කිසිකලෙකත් කායික චෛතසික සැපයට කාරණයක් නොවන්නේය. එසේ හෙයින් යහළු වදුරාණෙනි, ප්‍රඥාව උපදවා ගන්නා පිණිස තමාගේ දුශ්ශීල ස්වභාව පහකොට ශීලාදී ගුණ ධර්මයෙන් යුක්තව ඒ ශීලාදී ගුණ රක්ෂා කොට ගෙන ශීත සුලඟින් පීඩා නොවී වාසය කිරීමට සුදුසු උපායක් කොට ගෙනැ"යි යනාදී අවවාද කළසේක.

ඒ අවවාද අසා ස්වාභාවයෙන් ගුණමකු දුෂ්ට වානර සිතන්නේ "මූ නෙතෙමන තෙන වුන් බැවින් තමුන්ගේ අහංකාර දක්වා පරිභව බෙනෙ"යි කියා උපන් ක්‍රෝධ චේතනාවෙන් "ඉඳින් මුන් දැන් මේ කැදැල්ලෙහි සැපසේ ඉන්ට සලස්වන්නෙම් වේදැ"යි බෝධිසත්ත්වයන් අල්වා ගන්නා පිණිස කැදැල්ලට පිනුයේය. බෝධිසත්ත්වයෝ කැදැල්ලෙන් ඉගිල එක්තෙනකට ගියේය. "ඒ දුෂ්ට වානරතෙම කැදැල්ල සුන්බුන් කොට ගියේ වේදැ"යි වදාරා ශාස්තෘවූ තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ මේ කුටි දූෂක ධර්ම දේශනාව පූර්වාපරසන්ධි ගලපා නිමවා වදාළසේක.

"එකල්හි ඒ කැදැල්ල බිඳු වානරයා නම් දැන් මේ කුටිදූෂක සාමණේරය, සිංගිලි පක්ෂි වූයේ දැන් තිලෝගුරු බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි තමන් වහන්සේ ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

315. දද්දභ ජාතකය

තවද මෙසේ භාග්‍යවත් වූ බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි තීර්ත්‍යකයන් (අන්‍ය ආගමිකයන්) අරභයා මේ ජාතකය වදාරණලදී.

ඒ කෙසේද යත්,

ජේතවනාරාමය සමීපයෙහි තීර්ත්‍යක පරිබ්‍රාජිකාවරු වැද කණ්ටක තාපසව පඤ්චතාපන (වටේ ගිනි මැල හතරකින් හා සූර්‍යය තාපයෙන් කෙලෙස් තවන) තාපස, කුක්කුර (බලු) වෘතය යනාදීන් නොයෙක් තපස් කොට ඉඳිනාහ.

ඒ දුටු භික්ෂූන් වහන්සේ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ අතින් විචාරණ සේක. "ස්වාමීනි, මුන් රකිනා වූ තපස් මහා උග්‍රතපස්ව, මුන්ට මින් වන මාර්ගඵල විපාකයෙක් ඇද්දැ?"යි විචාළසේක. සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් "මින් මුන්ට වන විපාකයෙක් නැත, මේ නිකම්ම තුච්ඡ දෙයක. පොළොව පෙරලෙයි කියා දිවූ සාවා මෙනැ"යි වදාළසේක. "ඒ කෙසේදැ"යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ සිංහව ඉපිද වාසය කරණ කල්හි එක් සාවෙක් තල් ගස් හා බෙලි ගස් ඇති වනයෙක වාසය කෙරෙයි. තල්වක්කන්නක් යට වැදහොත් තැනැත්තේ සිතන්නේ "පොළොව පෙරලීගෙන ඒ නම් කුමක් කෙරෙම්දෝහෝ"යි සිතා ගෙන වැදහොත් බෙලි ගෙඩියක් තල්වක්කන්නක් පිට වැටින.

සාවා තමා සිතූ සිතිවිල්ල නියාවට පොළොව පෙරලී ගෙන එති සිතා භයින් දිවන්ට වන. ඒ දුටු සාවෝ "තා දිවන්නේ කුමක් නිසාදැ?"යි විචාළ කල්හි සාවා කියන්නේ "කිම්ද තොප විචාරන්නේ? පස්සේ පොළොව පෙරලීගෙන එයි. එසේ හෙයින් දිවමි"යි කීහ. ඒ දුටු අනික් සාවුන් විචාරා සාවෝ දහසෙක් එක්ව දිවන්ට වන්හ. එවිට සාවුන් දිවන්නාහු දැක මුවෝ සාවුන් අතින් විචාරා "සැබෑ"යි දිවන්නාහ. මුවන් අතින් විචාරා ඌරෝ දිවූහ. ඌරන් අතින් විචාරා ගෝණෝ දිවූහ. උන් අතින් විචාරා මීමු දිවූහ. උන් අතින් විචාරා ගෙරි දිවූහ. උන් අතින් විචාරා දිවියෝ, වලස්සු, ගවරු, කඟවේනු, ඇත්තු, අස්සු, ව්‍යාඝ්‍රයෝ, සිංහයෝ ඇතුළුවූ සියළු

සිවුපාවෝ උනුන් අතින් විචාරා ''ඇත්තමය''යි සිතා හතරයොත්නෙක (යොදුන් හතරක) ගැවසී සිටියාවූ සිවුපා සේනාව මූදුබත් (විනාශ) වන්ට දිවූහ.

මෙකියන සිවුපාවුන් දිවන තෙනට සමීපයෙහි වසන්නාවූ සිංහයෙක් ''සිවුපාවන් දිවන කාරණා විචාරමි'' සිතා තමා වැදහොත් පර්වතයෙන් එලියට පැන මහත් වූ සිංහනාදකොට සිටියේය. ඒ සිංහනාද අසා සිවුපාවෝ භය ගෙණ සිටියාහ. භයින් සිටියා වූ සිවුපාවුන් අතින් ''දිවන කාරණා විචාරමි'' සිතා විචාළ කල්හි ''පොළොව පෙරලීගෙන එන හෙයින් දිවමිහ''යි සිංහයෝ කීහ. ''තොපට කීවෝ කවුරුදැ''යි සිංහයන් විචාළ කල්හි ''ව්‍යාඝ්‍රයන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. ව්‍යාඝ්‍රයෝ ''ඇතුන් ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. ඇත්තු ''අසුන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. අස්සු ''කහවෙනුන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. කහවෙනු ''ගවරුන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. ගවරු ''වලසුන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. වලස්සු ''දිවියන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. දිවියෝ ''ගෙරින්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. ගෙරි ''මීමුන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. මීමු ''ගොනන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. ගෝනෝ ''ඌරන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. ඌරෝ ''මුවන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. මුවෝ ''සාවුන්ගෙන් ඇසුම්හ''යි කීහ. සාවුන් ලහට ගොස් ''තොපට කීවෝ කවුරුදැ?''යි විචාළ කල්හි ''මේ සාවා අපට කීයේය''යි සාවෝ තොරතුරු පෑහ.

බෝධිසත්වයෝ ඒ සාවා කරා ගොස් ''සැබෑද? පොළොව පෙරලී එන්නේය''යි විචාළ කල්හි ''මම දිටිමි. ස්වාමීනි, සැබව පොළොව පෙරලෙන්නේය''යි කීය. බෝධිසත්වයෝ ''කොයි එල්ලේද පොළොව පෙරලෙන්නා දුටුදැ?''යි සාවා අතින් විචාළ කල්හි ''ස්වාමීනි, මම මූදුබඩ තල්වනයක හා බෙලි වනයෙක් කෙරේ වාසය කෙළෙමි. එතැන් පටන් පොළොව පෙරලෙන්ට වන්නේය''යි කීහ. බෝධිසත්වයෝ සාවා පිට හිඳුවාගෙන සාවා කී වචනයට සිංහයා නොපැන සාවා බිම සිටුවා ''කොතන පටන් පොළොව පෙරලෙන්ට වනැයි කියව''යි විචාළහ.

''මම එතැනට ගොසින් පාන්ට භය ඇත්තෙමි'' කියා නොගියේ බෝධිසත්වයෝ ''තෝ නොබා අසවල් තෙනයයි කියයි''. ''දැන් එතැනට ගොසින් පානට භය ඇත්තෙමි. අසවල් තල්ගසමුල තල්වක්කන්නක් යට වැදහොත්තෙමි, එතන පටනැ''යි කීහ.

බෝධිසත්වයෝ එතනට ගොසින් බලා සිතන්නාහු ''සාවා මේ තල්වක්කන්නට යට වැදහොත්තේ පොළොව පෙරලීගෙන ඒ නම් මම කොයියම්දෝහෝ සිත සිතා වැදහොත් කල බෙලි ගෙඩියක් තල්වක්කන්නක් පිට වැටුනු අඩ අසා භයින් පොළොව පෙරලෙති සිතාගෙන දිවිනියාව''යි සිතා දෙවනුව සිවුපා සමූහයා උන් තැනට පැන සිව්පාවුන්ට කියන්නාහු ''සාවා තමා කෙරෙහි භයින් කී පමණක් විනා ඇත්තෙක් නොවෙයි'' කියා සිවුපාවුන් ඒ ඒ තැනට යවූහ.

ඒ අර්ත්‍ථය ප්‍රකාශ කරණ සර්ව්‍වඥයන් වහන්සේ ''මහණෙනි, සාවා කී බසින් එතක් සිවුපාවෝ පරීක්‍ෂා නොකොට මූදුබත්වන්ට ගිය ගමනේ සිංහයා එතන සිට පරීක්‍ෂා කොට නැවතූ හෙයින් විනා මූදුබත්වන්නේ නොවේද? එමෙන් මුන්ගේ ව්‍රතය කිසි විපාකයක් දීලිය (ලබා දීමට) නොහෙ''යි කියා වදාරා මේ 'දද්දභ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි සිංහව උපන්නෙමි බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළසේක.

316. බ්‍රහ්මදත්ත ජාතකය

තවද මෙසේ පූජ්‍ය වූ සර්ව්‍වඥයන් වහන්සේ අලවිනුවර නිසා අග්ගාල නම් දේවාලයෙහි වාසය කරණසේක් කුටිකාර ශික්‍ෂාපදයක් (කුටියක් කිරීමේ ශික්ෂාපදයක්) අරභයා මේ ජාතකය දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්,

මෙහි වර්ත්‍තමාන කථාව යටකී මණිකණ්ඨ ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙනෙන්නේය.

''මෙය වනාහි භික්‍ෂූන් වහන්සේ කුළුපග උපාසකවරුන් අතින් උන් නොකමැති කරවා ලාභය ඉල්වීම කටයුතු නොවෙයි, භික්‍ෂූන් නම් දැහැමෙන් සෙමෙන් ලත්දෙයක් විනා දසවිධ උපාසක වරුන්ගෙන් ඉල්වුකල වික්‍ෂේප (අවුල් සහගත සිතුවිලි) වෙති. පෙර උත්තමයෝ පවා එක පත්කුඩයක් හා වහන් සහලක් (සෙරෙප්පු ජෝඩුවක්) ඉල්වාගත නොහී දොලොස්

අවුරුද්දක් ලජ්ජාවෙන් උන්නෝවේදැ''යි වදාරා ඒ ''කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සවීඥයන්වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස උත්තරපඤ්චාල රට කම්පිල්ලනුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ බ්‍රාහ්මණව ඉපිද පඤ්ච කාමයෙහි ආදීනව දැක ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව හිමාලය වනයට වැද වාසය කරන්නාහු ලුනු ඇඹුල් සෙවිනා පිණිස උත්තරපඤ්චාල නුවරට ආවාහු රජ්ජුරුවන්ගේ මගුල් උයනෙහි වාසය කොට උදෑසනම නුවරට සිඟා ආහ. රජ්ජුරුවෝ තාපසයන්ගේ ඊර්යාපථයෙහි (ඉරියව්වල) පැහැද වස් සාරමස උයනේ වාසය කරණ නියායෙන් ආරාධනාකොට තාපසයන් පවරා (පොරොන්දු දී) උපස්ථාන කළාහ.

තාපසයෝ වස් අන්තයෙහි හිමාලවනයට යන්ට අභිප්‍රාය (කැමැත්ත) ඇතිව රජ්ජුරුවන්ගෙන් එක්පට වහන් සඟලක් හා පත්කුඩයක් ඉල්වා ගන්නා පිණිස අභිප්‍රා ඇතිව ''රජ්ජුරුවන්ට කන්නලව් කියමි'' සිතා යම්කෙනෙකු අතින් ඉල්වීම නම් ඇඬීමය. දෙන තැනැත්තෝ දෙවෙනිව ''නැතැ''යි කිවුනම් ඒ දෙවෙනි ඇඬීමය.මේ අප දෙදෙනාගේ අඬන ඇඬීම බොහෝ දෙන මැද කීම් කටයුතු නොවෙයි කියා ''රජ්ජුරුවෙනි, රහස කටයුත්ත තනිව කියන්නා අභිප්‍රාය ඇත්නම් හ''යි කිහ.

රජ්ජුරුවෝත් ලඟසිටියවුන් පහ කරවා ''වදාළ මැනවැ''යි කීහ. තාපසයෝ කියන්නාහු යම් කෙනෙකුන් අතින් යමක් ඉල්ලුකල ලැබේ හෝ නොලැබේ හෝ ඉඳින් මා ඉල්ලු දෙය නැතැයි කිවුනම් රජ්ජුරුවන් සිත් කල කිරි මෙන්‍ත්‍රී මදවෙයි සිතා පසුව දන්නෙම් වේදැ''යි සිතා කියා රජ්ජුරුවන් යවුහ. මෙම නියායෙන් දවසින් දවසම කියමි උත්සාහ කොට දොළොස් අවුරුද්දක්ම ඉක්මුනේය.

රජ්ජුරුවෝ ''තාපසයන් වහන්සේ මාගෙන් ඉල්වීමක් ඉල්වන්ට සිතන්නේ දොළොස් අවුරුද්දක. අද මම උයනට ගොසින් තාපසයන් වහන්සේට බොහෝ දවසක් තපස්කොට ගිහිගෙයි ආලය ඇතිව මා අතින් රාජ්‍යය ඉල්වන අභිප්‍රාය ඇතිවිය. රජදරුවන්ගෙන් රාජ්‍යය ඉල්වීම නම් කටයුතු නොවෙයි, රජදරුවෝ නම් රාජ්‍යාලෝභය ඇත්තේයයි කියා ලජ්ජාවෙන් නොයිල්වන දෙයක්වන, අද රාජ්‍යය ඉල්වුවත් දෙමි. රාජ්‍යයෙන් අර්ධයක් ඉල්ලුවත් දෙමි'' සිතා තාපසයන් වහන්සේ කරා උයනට ගොස් වැඳ එකත්පස්ව හිඳ ''ස්වාමිනි, මා අතින් නුඹවහන්සේ ඉල්වීමක් ඉල්වන්නේ දොළොස් අවුරුද්දක. අද නුඹ වහන්සේ මාගේ රාජ්‍යය ඇතුළුවූ අභිප්‍රා යම් දෙයක් ඉල්ලුව මැනව දෙමි'' කිහ.

එවිට තාපසයන් වහන්සේ ''මහරජ, මා ඉල්වූ දෙයක් දෙව්දැ?''යි කියා විචාරා ''රාජ්ජය දෙමි කියමි. සෙසු වස්තුවක් නොදෙමිදැ?''යි රජ්ජුරුවන් කී කල්හි එවිට තාපසයෝ කියන්නාහූ ''මහරජ, අපි හිමාලය වනයට යන්නා අභිප්‍රාය ඇත්තෙමිහ. වහන් සඟලක් හා පත්කුඩයක් ලබන්නා කැමැත්තමිහ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ කියනනාහු ''මෙපමණක් පසුව මට මෙතෙක් දවස් නොකියේ ඇයිදැ?''යි කීහ. ''මෙපමණ සඳහා මිනිසුන් වෙහෙසෙන්නේ ඇයිදැයි සිතා නොකිමි'' කියා තාපසයෝ කියන්නාහු ''මහරජ, යම් කෙණෙකුන්ගෙන් නැතැයි කියා ඉල්වීම එක් ඇඬීමෙක. ඉල්ලුකල නැතැයි කිම එක් ඇඬීමකි. මේ අප දෙදෙනාගේ ඇඬීම බොහෝ දෙනා දැකීම නපුරුයි සිතා තනිව කියමිමැ''යි කියේය. ''පඤ්චාලවාසී ජනයන්ට උත්තම වූ රාජෝත්තමය, යම් කෙනෙකුන් අපට යමක් ඉල්වූ කල බොහෝ නොලැබෙයි සිතා නොයිල්වූයේය. අනික් කන්නලවිවෙක් මේ මිසක් නැත, මෙපමණක්ම අපට සෑහෙයි'' කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''නුඹ වහන්සේ කී මේ ගාථාවෙහි ප්‍රසන්නවූ මම නුඹ වහන්සේට රාජ්‍යයත් දෙමි, රථ දහසකුත් දෙමි, නුඹ වහන්සේ කැමති පරිද්දෙන් මෙකී දෙය ප්‍රයෝජන උවමැනවැ''යි කීහ.

එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''මහරජ, පඤ්චකාමයෙහි ආදීනම දැක ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව හිමාලය වනයට ගියෙමි. එසේහෙයින් අපට වස්තුවෙන් ප්‍රයෝජන නැත. මේ පත්කුඩය හා වහන්සඟලත් පමනැ''යි කියා අරගෙන රජ්ජුරුවන්ට පන්සිල් රකුවයි අවවාද දී හිමායල වනයට ගොස් පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා නොපිරිහුනු ධ්‍යානයෙන් කම්වූ පරිද්දෙන් බඹ ලොව ගියහයි වදාරා මේ 'බ්‍රහ්මදත්ත ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්දස්ථවිරයෝය. තාපසව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළසේක.

317. චම්මසාටක ජාතකය

තවද මෙසේ පූජාර්හවූ (පූජා ලැබීමට සුදුසුවූ) සර්ඥයන් වහනසේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි චම්මසාටක (හම් සලුවක්) නම් පරිබ්‍රාජකයෙකු (පිරිවැජියෙකු) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

චම්මසාටක නම් පරිබ්‍රාජකයෙක් සැවැත්නුවරට යන්නාහු පොර අන්නා එළුවන් දෙන්නකු දැක නවතන්ට යයි සිටියාහ. ඉන් එළුවෙක් පරිබ්‍රාජකයන් දැක පසුබස්නේය. පරිබ්‍රාජකයෝ තමන්ට ආදර කෙරෙතියි සිතා කොයිත් නොගොසින් සිටියාහ. එළුවා දිවගෙන අවුත් පරිබ්‍රාජකයන්ගේ කලවය ඇන පලාගියේය. මේ කථාව ධම්සභාවෙහි රැස්වූ සංඝයා වහන්සේ කිය කියා වැඩ උන් තෙනට සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පුර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහනසේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

එ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි චම්මසාටක නම් පරිබ්‍රාජිකයෙක් විටියේ යමින් සිටියේය. එළුවෝ දෙන්නෙක් පොරඅනිමින් සිටියාහ. පරිබ්‍රාජිකයෝ එළුවන් දෙන්නා පොර අන්නා දැක ''නවතිමි''යි සිතා සිටිකලට ඉන් එක් එළුවෙක් පරිබ්‍රාජිකයන් දැක පසුබස්නේය. පරිබ්‍රාජිකයෝ එළුවා තමන්ට සංග්‍රහ කරණ නිසා පසුබතියි සිතා කියන්නාහු ''උතුම් ජාති ඇති එළුවානෝ මාගේ විශේෂ දත්තේය, එසේහෙයින් මම තොප වදිමි මමත් උතුම් ජාති ඇති බ්‍රාහ්මණ කුලයෙක උපනිමි''යි කිය කියා සිටිකල්හි පිළ උන් සෙට්ටියෙක් (වෙළෙන්දෙක්) පරිබ්‍රාජිකයන්ට කියන්නාහු ''එළුවා පසුබසිනේ ඇවිත් අන්තය ඉවත්ව ගනුව''යි කියදිත් පරිබ්‍රාජිකයෝ ඉවත් නොවි සිටියාහ. එළුවා දිවගෙණ අවුත් පරිබ්‍රාජිකයන්ගේ කලවය ඇන හෙලාගත.

ඒ අර්ථය දක්වන සර්ඥයන් වහන්සේ ''මහණෙනි, බ්‍රාහ්මණ එළුවාට ස්තුතිකොට සිටිය ගමනේ එළුවා ඇවිත් කලවය ඇනහෙළා පියව''යි වදාළසේක.

බ්‍රාහ්මණයන් විටියේ ඇනුම් කා වැදහෙව කෙදිරිගගා කියන්නෝ ''යහපත් නියාව සත්පුරුෂකමෙක, යහපත් එකෙකැයි කියා නමස්කාර කළදීම ඇවිත් ඇවිත් එලාගෙන කලවය පලා ජීවිතක්ෂයට පමුණුවාපිය''යි වදාරා මේ 'චම්මසාටක ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි පරිබ්‍රාජික නම් මෙසමයෙහිත් චම්මසාටක පරිබ්‍රාජිකමය, පිළඋඩ උන් සෙට්ටියා නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

318. ගොධ ජාතකය

තවද දශබලධාරීවූ (බල දහයක් දරන්නාවූ) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කොහොන් තපස් කරන්නාවූ නමක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

එක් කොහොන් තපස් රක්නාවූ (කුහක තපස් රකින) නමක් සර්ඥයන් වහන්සේට දැන්වූ කල්හි සර්ඥයන් වහන්සේ ''මහණෙනි, මේ දැන් මතුනොවෙයි පෙරත් කොහොන් කෙළේ වේදැ''යි වදරා ඒ කෙසේදැයි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙක් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ ගෝව (තලගොයෙක්ව) ඉපිද එක් තුඹසෙක වාසය කරන්නාහ. බෝධිසත්වයන් වාසය කරන්නාවූ ස්ථානයට නුදුරු තෙනක එක් කූට තාපසයෙක් (කපටි තවුසෙක්) වෙසෙයි. බෝධිසත්වයෝ ''මූ ගුණ ඇති තාපස කෙනෙක් දෝ හෝ'' සිතා උන්

ලඟට ගොස් වැඳ පුදා එන්නාහ එක් දවසක් ගෝමස් (තලගොයි මස්) සහිතව භෝජනයක් උපාසකවරු ඒ තාපසයන්ට දුන්නාහ.

තාපසයෝ ''මේ කුමන මාංසයක් දැ''යි විචාරා ''ගෝමාංසය''යි යනු අසා ''අප දකින්ට එන්නාවූ ගොයාන කෙණෙක් ඇත, උන් මරා මාංසය අනුභව කෙරෙමි''යි සිතා උපසාක වරුන්ට කියා සාල් එනු මිරිස් පත්කඩ (සමෙන් කල හිඳගන්නා උපකරණයක්) ආදීවූ දෙය ගෙන්වා තබාගෙන පොල්ලකුත් සැස කඩ යට තබාගෙන ගොයානන් එන පෙරමග බල බලා උන්නාහ.

ඒ වෙලාවට ගොයානෝත් එතනට අවුත් තාපසයන් ඉඳිනා නියායෙන්ම ''අද තාපසයන් ඉඳිනා අහංකාරයම (පෙනුම) නපුරු''යි සිතා යටි සුලඟට ගොසින් තාපසයන් ඇඟින් හමන ගඤ්ඣය ආඝ්‍රාණය (ඉව අල්ලා) කොට ගෝමස් කෑ නියාව නියම දැන ඉවතින් (මඟ හැර යාමට) යන්නට වන්නාහ. තාපසයෝත් තමන් ලඟට නැවිත් ගොයාගේ වලාධිය (වලිගය) ලඟින් නික්මෙන්නා කසාකඩ (කඟ පාට රෙද්ද) යටනිබූ පොල්ල ඇරගෙණ දමාලා ගැසීය. දමාලූ පොල්ල ගෙයාග් වලධිය ගැවිගෙන ඉවත පලාගියේය.

එවිට ගොයා වහා දිවගෙන ගොස් තුඹුසට වැද ගියේය. එවිට තාපසයා කියන්නේ ''මා අතින් ගොයා ගැලවී ගියේ වේදැ''යි කීය. එවිට බෝධිසඤ්ඣයෝ කියන්නාහු ''තා අතින් මා ගැලවුනු පමණක් විනා තෝ සතර අපායෙන් නො ගැලවුනේ වේදැ''යි කියා තුඹුසට වැද අනික් තුඹස් කටකින් ඉස එලියට පොවා ''එම්බල තාපසය. තා කාසාය වස්ත්‍රයකුත් පොරවා අඳුන් දිවි සමින් හා ජටාවෙනුත් කම්කිම්දැ''යි කීහ.

එවිට තාපසයා කියන්නේ ''එම්බල ගොයානෙනි, මාගේ ගෙයි සාල් තෙල් එනු මිරිස් ආදීවූ දෙය ඇත, ඇවිත් ඒ ඇම කාපියව''යි කීහ. එවිට ගොයා කියන්නේ ''තාගේ සාල් එනු මිරිස් තෙල් ආදීවූ දෙයින් මට ප්‍රයෝජන නැත. මා ඉඳිනා තුඹස ගැඹුර සියක් රියනක් පමණ ඇතැ''යි කියා භයගන්වා ''එම්බල තාපසය, තෝ මෙවක් පටන් මෙතන රැඳුනෙහි නම් තාගේ ප්‍රවෘත්තිය උපාසකරුන්ට කියමි''යි කීහ. ''ඒ තාපසයාත් එතකින් පලාගියේය''යි වදාරා මේ 'ගොධ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි කූටතාපස නම් මෙසමයෙහි කූට භික්ෂූහුය. ගොධව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළ සේක.

319. කක්කාර ජාතකය

තවද සියළු සත්ඣයා ජාතිකාන්තාරයෙන් (ඉපදීම නැමති කාන්තාරයෙන්) එතර කරණ හෙයින් ශාස්ත්‍රෑ (ගුරුවරයා, මග පෙන්වන්නා) නම් වූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් දවසක් දම්සභාවේ රැස්වූ සංඝයා වහන්සේ ''දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් සංඝභෙද කියා සංඝයා බිඳුව අකුසලයෙන් රත්පිත් (උමතු ගතිය, ලෙයට පිත මිශ්‍රවීමෙන් සෑදෙන රෝග) නගා බොහෝ දුකට පැමිණියෝ වේදැ''යි කිය කියා උන් තෙනට සර්ඹඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නට පූර්ව භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''දැන්මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් මේතෙම මුසාවාදා කියා බොහෝ දුකට පැමිණියෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ''යි ආරාධිත වූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි දොළොස් යොදුන් බරණැස් නුවර දිව්‍යපුත්‍රයෝ සතරදෙනෙක් කක්කාරී නම් මල්සොළු (මල් වඩම් විශේෂයක්) සතර බැඳගෙන අවුත් ආකාශයෙහි සිටියාහ. ඒ මලෙහි සුගඤ්ඣය දොළොස් යොදුන් බරණැස් නුවර ඒකසුගඤ්ඣව ගියේය.

එවිට මනුෂ්‍යයෝ ''මේ කුමන සුගඤ්ඣයක්දැ''යි කියන්නට වන්නාහ. එවිට දිව්‍යපුත්‍රයෝ සතරදෙන ආකාශයෙහි දිව්‍යාත්මභාවයෙන් සිට මේ කක්කාරික මලෙහි මල් ලැබ ඉන් එක් පුරුෂයෙක් කියන්නේ ''තොපට දිව්‍යලෝකයෙහි මල් ලැබෙයි මට තෙල් මල් සොළුව

දිපීයව''යි කීහ. ඉක්බිති එක් දිව්‍යපුත්‍රයෙක් කියන්නේ ''යමෙක් තෙමේ අනුන් සන්තක තෘණසලාක මාත්‍රාවකුදු ඇරගනීද, යමෙක් තෙම වචසින් (වචනයෙන්) මුසා බොරු ජීවිත පරිත්‍යාග කෙරෙත් මුත් නොකියාද හෙවත් යමෙක් තෙමේ කායද්වාර වචිද්වාරයෙන් වදනා දස අකුසල කර්මපථයෙන් දුරුකොට දසකුසල කර්මපථයෙහි යෙදී වාසය කෙරේද, යමෙක් තෙම ඓශ්වර්‍යයත් (සම්පතක්) ලදින් කුශල කර්මපථයෙහි අප්‍රමාද වේද, එබඳු උත්තම පුරුෂ තෙමේ දෙවියන් පලඳිනා කක්කාරික දිව්‍ය පුෂ්ප සතර ප්‍රසාධනය (පැලඳ ගන්නට) කරන්නට සුදුසු යයි'' කීහ.

එවිට බ්‍රාහ්මණයා ''මෙකී ගුණයෙන් මට එකගුණයකුත් නැත, බොරු කියා මේ දිව්‍ය පුත්‍රයා අතින් මල්සොළුව ඇරගත මැනවැ''යි තමාගේ නැතිගුණ ඇතැයි කියා ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයා අතින් මල්සොළුව ඉල්වාගෙණ අනික් දිව්‍ය පුත්‍රයා අතින් මල්සොළුව ඉල්වීය. ඒ දිව්‍යපුත්‍ර කියන්නේ ''යමෙක් තෙමේ කෘෂි වනික් ආදීවූ ධාර්මික ජීවිකාවෙන් වේවයි රාජකාරිය කිරීමෙන් වේවයි විරති (වෙන්වීම) රජත ස්වර්ණ යනාදී වස්තු ධාර්මික වූ ජීවිකාවෙන් සොයන්නේද, යමෙක් තෙමේ වචනාදී ප්‍රයෝගයෙන් මෙරමා (අනුන්) සන්තක වස්තුව නොගනීද, යමෙක් තෙමේ වස්ත්‍රාභරණාදීවූ උපභෝග පරිභෝග (වංචල නිශ්චල) වස්තු ලදින් දස අකුශල කර්මපථ දුරුකොට කුසලකර්මපථයෙහි යෙදී අප්‍රමාදව වාසය කෙරේද එබඳු උත්තම පුරුෂ තෙමේ කක්කාර දෙවියන් ප්‍රසාධනය කරන්නාවූ කක්කාර නම් දිව්‍ය පුෂ්පය පලඳින්ට යොග්‍යයයි'' කීය.

එවිට බ්‍රාහ්මණයා ''මෙකී ගුණයෙන් එක් ගුණයක් මා කෙරේ නැත. බොරු කියා මූ අතින් මල්සොළුව ගනිමියි'' තමාගේ නැතිගුණ ඇති නියාවට අභවා ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයා අතින් මල්සොළුව ඇරගෙණ අනික් දිව්‍යපුත්‍රයා අතිනුත් ඉල්වීය. ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයාත් කියන්නේ ''යමක්හුගේ සිත වහා නොබිඳේද, ක්‍ෂණයෙක්හි අස්වාමීව මායා වීරියෙහි වැදගත් කසා පරිද්දෙන් ස්වභාව ඇත්තේද, යමක්හුගේ ශ්‍රද්ධා ලෞකික ලෝකෝත්තර තොමෝ කිසිවක්හු විසින් නොබිඳවිය හැකිද, හුදකලාව මියුරු රසයක් ලබන්ට සුදුසු ශ්‍රමණ බ්‍රහ්මණයන්ට නොදී අනුභව නොකෙරේද, ඒඋත්තම පුරුෂ තෙමෙ දෙවියන් පලඳිනා කක්කාරික දිව්‍ය පුෂ්ප සතර ප්‍රසාධනය (පැලඳ ගන්නට) කරන්නට සුදුසු යයි'' කීහ. ඒ බ්‍රාහ්මණයා ''මෙකී ගුණයෙන් එකකුත් මට නැත, බොරු කියා මේ දිව්‍ය පුත්‍රයා අතින් මල්සොළුව ඇරගත මැනවැ''යි සිතා තමාගේ නැති ගුණ කියා ඒ දිව්‍යපුත්‍රයා අතින් මල්සොළුව ඇර ගෙණ සතරවෙනි දිව්‍යපුත්‍ර අතිනුත් මල්සොළුව ඉල්වීය.

ඒ දිව්‍යපුත්‍රයා කියන්නේ ''යමෙක් තෙමේ සම්මුඛයෙහි වේවයි අසම්මුඛයෙහි වේවයි ශීලශ්‍රැතාදී (සිල්වත්කම හා උගත්කම) ගුණයෙන් යුක්ත පුරුෂතෙමේ මේ කක්කාරී නම් දිව්‍ය ප්‍රසාධනය කරන්ට සුදුසුය''යි කීය. එවිට බ්‍රාහ්මණ තෙමේ ''මෙකී ගුණයෙන් එකගුණයකුත් මා කෙරේ නැත, මාගේ නැති ගුණකියා මූ අතිනුත් මල්සොළුව ඇරගනිමි''යි බොරුකියා ඒ දිව්‍යපුත්‍රයා අතිනුත් මල්සොළුව ඇරගෙණ ''මෙසේ දිව්‍යපුත්‍රයන් සතරදෙනෙකු අතින් මල්සොළු සතරක් ඇරගෙණ ඉස බැඳගතිමි. ඒ වෙලෙහි පටන් මට ඉස රුජාව පැහැර බොහෝ දුක්ඛය''යි කීය. ''එසේකල තා හිසින් මල් සොළුව ඇරපියව''යි කීහ. අරින්ට වන්විටක් ඉසින් නොහැරෙයි බ්‍රාහ්මණයා බොහෝසේ පෙලෙන්නේය. රජ්ජුරුවෝ ''කළමනා කින්දැ?''යි අමාත්‍යයන් විචාළාහ. අමාත්‍යයෝ කියන්නාහු ''ස්වාමිනි, දෙවෙනිවත් නුවර සරහා උත්සව කෙළිම්හ. දිව්‍යපුත්‍රයෝ සතරදෙන එවිට එන්නාහු උන් ආකල ඉස රුජාව ගුණකරම්හ''යි කිහ. රජ්ජුරුවෝත් ''යහපත ඒ ක්‍රියාවට පූජාකරව''යි කියා නුවර සරහා පූජාව පටන්ගත් කල්හි දිව්‍යපුත්‍රයෝ සතරදෙනා ආහ. එවිට බ්‍රාහ්මණ දිව්‍යපුත්‍රයන් සතරදෙනා වැඳගෙන හෙව ''ස්වාමිනි, මම මගේ නැති ගුණ කියා මල්වට ඇරගතිමි, මාගේ ප්‍රාණදානය (පණ දන් දීම) දුනමැනවැ''යි කීය. එවිට දිව්‍යපුත්‍රයෝ සතරදෙනා ''බොරු කිවායේ විපාක දුටුයේද? මෙවක්පටන් බෙරු නොකියව''යි අවවාද කියා ''මල්වට සතර ඔහු හිසින් ඇරගෙණ දිව්‍යලෝකයට ගියහ''යි වදාරා මේ 'කක්කාර ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි බ්‍රාහ්මණයා නම් දේවදත්ත ස්ථවිරය, දිව්‍යපුත්‍ර සතරදෙනාගෙන් එක්කෙනක් කාශ්‍යප ස්ථවිරය, එක්කෙනෙක් මුගලන් මහා ස්ථවිරය, එක්කෙනෙක් සැරියුත් මහා ස්ථවිරය. වැඩිමහළු දිව්‍යපුත්‍ර නම් බුදුවූ මම් ම වේදැ''යි වදාළසේක.

320. කාක ජාතකය

තවද සියලු සංස්කාර ධර්මයන් (කුසල් අකුසල්) ගුරුපදේශයක් නැතිව ස්වයම්භූඥානයෙන් (තමාගේම නුවණින්) දන්හෙයින් සර්ව්ඥ නම් වූ බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් ස්ත්‍රියක් කෙරෙහි තෘෂ්ණාවූ භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් ස්ත්‍රියක් කෙරේ අභිලාෂවූ (ලොල්වූ) භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ ගෙණවුත් සර්ව්ඥයන් වහන්සේට දැක්වූ කල්හි ''සැබෑද මහණ, තා ස්ත්‍රියක් කෙරෙහි තෘෂ්ණාව ඇතිවුයේදැ?''යි විචාළ කල්හි ''සැබැව ස්වාමීනි'' කී කල්හි ''එඹල මහණ, ඉඹුල්වනයෙහි ලා රැකගත නුහුන ස්ත්‍රීන්ට තොප ආලය කරන්නේ කවරකටදැ?''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ බිසවුන්කුස පිළිසිඳ ඉපිද වැඩි විය පැමිණ පිය රජ්ජුරුවන්ගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයට පැමිණියාහ.

රජ්ජුරුවන්ගේ කාකදේවී නම් අග්‍රමෙහෙසිකා බිසෝකෙණෙක් ඇත්තාහ. ඉතා විශේෂී වූ රූප ඇත්තාහ. ඒ බිසවුන්ගේ රූපශ්‍රී ඉදිරියෙහි කියන්නාවූ කුනාල ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙණෙන්නේය. ඒ රජ්ජුරුවන් හා එක් ගුරුලෙක් මනුෂ්‍ය වේශයෙන් අවුත් රජ්ජුරුවන් හා කැටිව දූ කෙළි කෙළ උන්නේය. කලාතුරකින් බිසවුන් කෙරෙහි අභිලාෂ ඇතිව තමාගේ ඉඹුල් වනයේ තබාගෙණ ඉදිනේය. රජ්ජුරුවෝත් බිසවුන් නොදැක ''මාගේ බිසව් කොයි පලාගියේ දෝ හෝ''යි වික්ෂේපයට (කළකිරීමට) පැමිණියාහ.

නට්ටකවිරූ නම් ගාන්ධර්වයෙකු (අහසෙහි සැරිසරන දේව විශේෂයක්) කැඳවා මෙපවත් කියා ''තා දන්නා යම් සැටියකට බිසවුන් ගිය යම් තැනක් පරීක්ෂා කරව''යි විධාන කළාහ. ඒ ගන්ධර්වයාත් ''මීට කාරණා කින්දැ''යි පරීක්ෂා කොට අනික් කාරණයක් නොදැක ''රජ්ජුරුවන් වහන්සේ හා දූ කෙළිනා පුරුෂයා වින අනික් සැකයෙක් නැත. මූ පරීක්ෂා කරන්නට උවමැනවැ''යි රජ්ජුරුවන් හා දූ කෙළාපියා ගුරුලා නික්මෙන්නාවූ පසුපස්සේ ගොසින් තමාගේ යෙල සියයක් යොදුන් (යොදුන් එකසිය පනහක්) ගුරුළු වේසය මවා ගන්නා පියාපත් අස්සේ ගාන්ධර්වයා සැඟවී වැද උන්විට ගුරුළු රාජයාත් සමුද්‍ර මධ්‍යයෙන් ගොස් ඉඹුල් වනයට ගියේය. ඒ ගාන්ධර්වයාත් ඒ බිසවුන් හා කැටිව සංවාසයකොට කීප දවසක් ඉඹුල් වනයේ රඳා දෙවෙනිවත් ගුරුළු රාජයාගේ පියාපත් අස්සේ සැඟවී අවුත් ගුරුළුවා හා සමග රජ්ජුරුවන් දූ කෙළිනා තැනසිට ''මේ වෙලාවට කාකදේවී ගුරුළු විමානයෙහි ඉඳිනා නොවේදැ?''යි කීහ.

එවිට ගුරුළා කියන්නේ ''මහාසමුද්‍රය හා ගංගාවක් හා සීදන්ත සාගරය ඇතුළු වූ සත්තමහා සාගරයෙන් (සාගර හතකින්) එපිට ඉඹුල්වනයෙහි කැදැල්ලේ උන්නාවූ බිසවුන් තා දුටුවේ කෙසේදැ?''යි කීහ. එවිට ගාන්ධර්වයා කියන්නේ ''තොපගේ පියාපත් අස්සේ සැඟවීගෙණ ගොසින් තොපගේ ඉඹුල්වනයේ දෙතුන් විටක් රඳා දෙවැනිවත් තොපගේම පියාපත් අස්සේම සැඟවීගෙන ආමි'' කීහ. එවිට ගුරුළු රාජයා ''මෙසේවූ තැන ඉඳත් රැකගත නොහැක්කාවූ ගෑනුන් මට ප්‍රයෝජන කින්දැ?''යි බිසවුන් ගෙනවුත් රජ්ජුරුවන්ට පාවාදී එවක්පටන් රජ්ජුරුවන් හා කැටිව දූ කෙළින්ට නොආයේය''යි වදාරා මේ 'කාක ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි නට්ටකවිරූ නම් ගාන්ධර්වයා දැන් මේ උකටලී භික්ෂූහුය, බරණැස් රජව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළසේක.

321. අනනුසොචිය ජාතකය

තවද දීපදොත්තමවූ (ලොවට උතුම් වූ) සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි භාර්යාවක් මළාවූ කෙළෙඹි පුත්‍රයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් කෙළඹි පුත්‍රයෙකුගේ බිරින්දක් මළාය. ඒ කෙළෙඹි පුත්‍ර තමාගේ බිරින්ද මළාවූ ශෝකයෙන් බොහෝ වික්ෂේපව (කලකිරී) උන්නේය. සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඒ කෙළඹි පුත්‍රයා සෝවාන්වන්ට හේතුසම්පත් ඇති නියාව දැක වදාරා කුඩා භික්‍ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ පස්සේ යවා කෙළඹි පුත්‍රයාගේ ගෙට වැඩ වදාළසේක. කෙළඹි පුත්‍රයා සර්‍වඥයන් වහන්සේට ඉඳිනා අසුන් පණවා වැඳ එකත් පස්ව උන්නේය. සර්‍වඥයන් වහන්සේ ''කිමෙක්ද උපාසකය වික්ෂෙප උනා?''යි වදාළසේක. කෙළඹි පුත්‍රයා කියන්නේ ''ස්වාමීනි, මාගේ බිරින්ද මළ හෙයින් වික්ෂෙපව උන්නෙමි'' කීහ. සර්‍වඥයන් වහන්සේ වදාරණ සේක් ''උපාසකය, නස්නා සුළුවූ යම්දෙයක් නස්සී. මළවුන්ට ශෝක කරන්නට කාරණා කින්ද? පෙර උත්තමයෝ මළවුන්ට ශෝක නොකළෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්‍වයෝ බ්‍රාහමණ කුලයෙක කුමාර බ්‍රහ්මචරියායෙන් (කුමර බඹසර) වාසය කරන්නාහ.

මෙහි වර්ථමාන කථාව දසවෙනි නිපාතයෙහි චුල්ල බෝධි ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙණෙන්නේය.

මව්පිය දෙදෙන ''අපගේ පුතනුවන්ට ඇස්සමුවේ (ඇස් ඉදිරිපිට) කුටුම්බසණ්ඨාපනය (යුග දිවියට) කරන්ට උවමැනවැ''යි කියා පුතනුවන් කැඳවා කියන්නාහු ''තොපට නිසි බ්‍රාහ්මණ කුලයකින් කුමාරිකාවක් පරීක්‍ෂා කොට කියව''යි කීහ. එවිට බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේ කියන සේක් ''මට ගිහි ගෙයින් කම්කිමිද? නුඹ වහන්සේලා දෙදෙන ඇතිතෙක් දවස් අත් පා මෙහෙකොට නුඹ වහන්සේගේ ඇවෑමෙන් වනයට ගොස් තපස් කෙරෙමි. මට බිරින්දගෙන් කම් කිමිදැ?''යි කීහ. එවිට බෝධිසත්‍වයන්ගේ දෙමාපියන් කීපවාරයෙකම ''කුටුම්භසණ්ඨාපනය කළ මැනව''යි කියා යවූ කල්හි බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේ ''දෙමාපියන් කීවාට උත්තර කීම සත්පුරුෂයන්ට යුක්ති නොවෙයි. මාගේ දෙමව්පියන්ට බැරි දෙයක් කියායවමි. රන් රුවක් කරමි. මේ රූ නියාවට රූපත් කුමාරිකාවක් ලදින් නම් ගිහිගෙයි වාසය කෙරෙමියි'' රන්රුවක් කරවා දෙමාපියන් ලඟට යවිහ. මව්පියෝ දෙදෙනත් ''යහපතැ''යි කියා රන්රුව රථයක තබා ''මේ රන්රුව නියාවට කුමාරිකාවක් පරීක්‍ෂා කොට එව''යි බමුණන්ට ප්‍රසාද (තෑගි) දී යවුය. ඒ රන්රුව ඇරගෙණ නුවරක් නුවරක් පාසා ඇවිදිනා කල්හි බඹ ලොවින් චුතව බ්‍රහ්මයෙක් අවුත් එක් කසීගමෙක බමුණු කුලයක සම්මිල්ලවාහිනී නම් කුමාරිකාව උපන. එබමුණෝත් තමන් ගෙණගිය රන්රුව මග තබලා වුන්නාහ. මග යන බමුණෝ ''ඇයි සම්මිල්ලවාහිනී නම් කුමාරිකාව මෙතන සිටිනැ''යි කීහ. එවිට බමුණෝ එතනට අවුත් ''මේ රන්රුව හා සාදෘෂ්‍ය (සමාන) කුමාරිකාවක් ඇද්දැ''යි විචාරා ''ඇත''යි යනු අසා ඒ රන්රුව ඇරගෙණ ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ ගෙට ගොසින් එපවත් කීහ.

ඒ කුමාරිකාවගේ දෙමව්පියෝ ''යහපතැ''යි ගිවිස එපවත් කුමාරිකාවන්ට කීහ. කුමාරිකාව බ්‍රහ්මලෝකයෙන් ආ හෙයින් පඤ්චකාමයෙහි ඇල්මක් නැතිව කියන්නාහු ''නුඹ වහන්සේලා දෙදෙන ජීවත්ව ඉන්නාතෙක් දවස් අත් පා මෙහෙකොට නුඹ වහන්සේලා ඇවෑමෙන් තපස් කෙරෙමි''යි කීහ. එවිට දෙමාපියයෝ ''මුන් කීවාද අප කරන්නේ? මූ උරණව කුමක් කෙරෙද්දැ''යි කියා නොකැමැති කරවාම සරණපාවා දුන්හ.

ඒ බමුණෝත් කුමාරිකාව ගෙණගොස් බෝධිසත්‍වයන්ගේ දෙමාපියන්ට පෑහ. බෝධිසත්‍වයන්ගේ දෙමාපියෝත් කුමාරිකාව දැක සතුටුව බෝධිසත්‍වයන් නොකැමැති කරවාම එකගෙයිලා විවාහ මඟුල් කළහ. ඒ කුමාරිකාවත් බඹලොවින් ආ හෙයිනුත් උන්ගේ මුහුන පමණකුත් කෙලෙස් වශයෙන් නොබලා බඹුන් දෙදෙනකු මෙන් වාසය කරන්නාහ.

මෙසේ වාසය කරණ කල්හි බෝධිසත්‍වයන්ගේ දෙමව්පියෝ කාලක්‍රියා කළහ. ඒ බෝධිසත්‍වයෝ දෙමව්පියන් ආදාහන කරවා තමන්ගේ සම්මිල්ලවාහිනී නම් භාර්‍යාවන්ට කියන්නාහු ''සොඳුර, මාගේ දෙමව්පියන්ගෙන් ගෙනා අසූකෙළක් වස්තු ඇත. මාගේ වස්තුවත් තොපගේ වස්තුවත් ඇරගෙණ ජීවත්වෙව. මම තපසට යෙමි'' කීහ. සම්මිල්ලවාහිනී නම් කුමාරිකා කියන්නී ''නුඹ වහන්සේ අළුයම දමාපු කෙළපිඩක් මාගේ ඉස්මුදුනෙන් පිළිගන්නාක්

මෙන් නුඹ වහන්නේ ඇරපු සම්පත් මම පිළිගණිමිද? නුඹ වහන්සේ තපසට යනකල මම තපසට නොයන්නෙමිදැ?යි මමත් තපසට යෙමි'' කීහ.

බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේත් ''යහපතැ''යි ගිවිස වනයට ගොස් සෘෂිප්‍ර ජ්‍යාවෙන් පැවිදිව පන්සල් කොට වාසය කරන්නාහු කල්යාමකින් එනු ඇඹුල් සෙවුනා පිණිස බරණැස් නුවරට අවුත් ගෙපිළිවෙළින් සිඟා ඇවිදිනා කල්හි සම්මිල්ලවාහිනී නම් පරිබ්‍රාජිකාව පළමු දුකක් නුදුටු හෙයිනුත් මෘදුවූ ශරීර හෙයිනුත් උනු සිහිල් බත් වැලදීමෙන් රක්තාතීසාර (පාවන රෝගයක්) ඇතිවිය. බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේත් පරිබ්‍රාජිකාවන් වඩාගෙණ ගොස් වාසය කළා. තමන්වහන්සේ සිඟාගොස් එනකල සම්මිල්ලවාහිනී නම් පරිබ්‍රාජිකාවන්ගේ ප්‍රාණය නිරුද්ධව ගියේය.

බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ එක්ව ''මෙසේවූ රූපශ්‍රීයක් ඇති පරිබ්‍රාජිකාවන් නට නියාය''යි කිය කියා අඬන්නාහ. බෝධිසත්ඩයයෝ එතනට ගොස් මළ පරිබ්‍රාජිකාවන් දැක ''නටමනා (නැසෙන) වස්තුව නැසුනේය''යි සිත සිතා උන් මිය පියා වැදහෝනා පෝරුව මත්තේ ඉන්දදීම බත් වළඳා අත කට සෝදා බැණ නොනැගීම උන්නාහ. එවිට එතනට රැස්වූ මනුෂ්‍යයෝ ''තාපසයන් වහන්ස, මේ පරිබ්‍රාජිකාවන් වහන්සේ ගිහිකල නුඹ වහන්සේ කෙසේ වාසය කළසේක් දැ?''යි විචාළාහ. ''එම්බා මුනුෂ්‍යයෙනි, මේ පරිබ්‍රාජිකා මා ගිහිකල මට පාදපරිචාරිකාව (බිරිඳ) උන්හ''යි කීහ. එවිට මනුෂ්‍යයෝ කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, අපි හැම මේ පරිබ්‍රාජිකාවුන් වහන්සේගේ රූප ශ්‍රී දුටු පමණකට ලය වාවාගත නොහී බොහෝ දුකින් අඬම්හ. නුඹවහන්සේට පාදපරිචාරිකාව බොහෝ දුක්ගත් තැනැත්තන් වහන්සේ මළදී බැනනොනැගී ඉඳිනේ ඇයිදැ?''යි කිහ.

''එම්බා මනුෂ්‍යයෙනි, සම්මිල්ලවාහිනී ගිහි අවස්ථාවෙහි මට ඉතා ලෙන්ගතුව වාසය කළාහ. දැන් වනාහි මිය ගොසින් මළවුන් හා එකීභාවයට පැමිණියෝය. එසේ හෙයින් දැන් ඕ කවුරුද? ඕතොමය මම් වෙනමමය. එසේ හෙයින්ම උන්ඩ අඩා කාරිය කින්ද? මේ පැමිණෙන මුර්තුව (කනගාටුදායක අවස්ථාව) නම් ඉන්දදීය, සිටියදීය, වැදහොත්දීය, ඇවිදිමින් සිටියදීයයි යන සතර ඉරියව්වෙන් කවර ඉරියව්වකදී මුර්තුවට ඇවිත් පැමිණෙන බවත් නොදැනෙයි. නටමනා දෙය නස්නේමය. උපන්නේ සැබැවිනම් මූර්තුවට පැමිණිම සැබෑමය. මමත් වනාහී අජරාමර එක්කෙණෙක් නොවෙමි. මමත් මූර්තුවට පැමිණෙන්නෙම් තමාට අඩන පමණක් විනා අනුන් මළාට ඇඩීමෙන් කාරිය කිම්දැ?''යි වදාරා බොහෝ දෙනාගේ ශෝක සංසිඳුවා හිමාලය වනයට වැඩ පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා නොපිරිහුනු ධ්‍යානයෙන් කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියාහ''යි වදාරා චතුරාර්‍ය සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට මේ 'අනනුසෝචිය ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර කෙළඹි පුත්‍රතෙම සෝවාන් පෙළෙහි පිහිටියාය.

''එසමයෙහි සම්මිල්ලවාහිනී නම් වූ බිසව් මෙසමයෙහි රාහුල මාතාවූ යසෝධරා ස්ථවිරය, තාපසව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේකි.

322. කාලබාහු ජාතකය

තවද විසුද්ධබුද්ධි සන්තාන (පිරිසිදු බුද්ධිමත් සිත් ඇති) ඇති අතුල්‍යවූ (අසමානවූ) ස්වභාවයෙන් තුන්ලොවට උතුම්වූ සම්මා සම්බුදු රජානන් වහන්සේ වෙළුවනාරාමයෙහි වැඩ වාසය කරණ සමයෙහි පිරිහුනු ලාභ සත්කාර ඇති දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් අරභයා මේ ජාතකය වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් විසින් බුදුන් කෙරෙහි නිස්කාරණයෙහි වයිර බැඳ දුනුවා ආදීන් යෙදූ කල්හි නාලාගිරි හස්තියා බුදුන් අභිමුඛයට මෙහෙයි. ඒ දෙවදත්ත ස්ථවිරයන්ගේ දෝෂ ගම් නියම්ගම් රාජධානියෙහි ප්‍රකාශ විය. ඉක්බිත්තෙන් ඒ දෙවදත්ත ස්ථවිරයන්ට නිරන්තරයෙන් පවත්වන ලද ආහාරාදිය මනුෂ්‍යයෝ පිරිහෙළුවාහුය (පැහැර හැරියාහුය). යහළු වූ අජාසත් රජ්ජුරුවෝද ඒ දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් කෙරෙහි අගෞරවව ඔහුගේ මුහුණ පමණකුත් නොබලා නිස්සාර කොට ඇරපූයේය. එතෙම පිරිහුනාවූ ලාභසත්කාර ඇතිව කුලයන් විනවා (ඉල්ලාගෙන) වළඳන්නේය. මේ කාරණය ධම්සභා මණ්ඩපයෙහි වටින් රැස්වූ භික්ෂූන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''ඇවැත්නි, දේවදත්ත ස්ථවිරතෙම තමාහට ලාභසත්කාර උපදවමින්

උත්සාහ කොට උපන් ලාභසත්කාර ස්ථිර කොට පවත්වන්ට නොහැකි වූයේය''යි යන මෙබඳු කථාවක් පහළ කළාහුය. ශාස්තෘවූ බුදුරජානන් වහන්සේ ධර්මසභා මණ්ඩපයෙහි ඉපද වූ කථාව දිවකණින් (දිවසින්) අසා වදාරා එක්තරා ගමනකින් එතැන්හි වැඩ ''එඹා මහණෙනි, මා එන්නට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා ''ස්වාමීනි, නුඹ වහන්සේ විසින් නොකියන්ට වදාළ රාජකථා ආදීවූ දෙතිස් කථාවෙන් එක්තරා කථාවකින් යුක්තව උනුමෝ නොවම්හ. දේවදත්ත ස්ථවිරයෝ තමන් ලාභසත්කාර උපදවමි, උපන් ලාභසත්කාර ස්ථිරකොට ගත නුහුණුවෝදැයි යනාදීන් කිය කියා උනුම්හ''යි බුදුන්ට දැන්වූ කල්හි ''මහණෙනි, දැන්මතු නොවෙයි පෙරත් දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ ලාභසත්කාරයන් පිරිහුණෝ වේදැ''යි වදාරා භික්ෂූන් විසින් ''ස්වාමිනි තිලෝගුරු බුදුරජානන්වහන්ස, අතීත චරියාව (හැසිරීම) භවයෙන් ප්‍රතිච්ඡන්න (වැසුණු) හෙයින් හස්ම ප්‍රතිච්ඡන්න(අලුයට සැඟවුනු ගිනි පුපුරක්සේ) ජාතවේදයක් සෙයින් අපට නො පෙණෙන්නේය. දැනෙන පරිද්දෙන් අපට වදාළ මැනැව''යි ආරාධිත වූ බුදුරජානන්වහන්සේ මහණෙනි,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි පුරණලද පාරමිතා ඇති අප මහබෝසතානෝ රාධ නම් ගිරාව උපන්හ. ඒ ගිරාණෝ සෙසු ගිරවුන්ට වඩා සම්පූර්ණ වූ ශරීර අවයව ඇත්තේය. ඔහුගේ මල්වූ පොටිඨපාද නම් ගිරවෙක් විය. එසමයෙහි එක්තරා වැද්දෙක් ඒ ගිරවි දෙන්නා බදාගෙණ ගොස් බරණැස් රජහට දුන්නේය. ඒ බරණැස් රජතෙම ගිරවුන් දෙන්නා රන් මැදිරියෙක ලා රන්තැටිල්ලෙක්හි (රන් තැටියක) මී හා විළඳ ලා කවමින් සකීරා (හකුරු) පැන් පොවමින් පෝෂ්‍ය කරන්නේය. මේ පරිද්දෙන් කරණ මහත් සත්කාරයෙන් ඒ ගිරවු ලාභයෙන් යසසින් අගපැමිනියහ. මෑතකාලයෙහි එක් වනචරයෙක් (වැද්දෙක්) කාලබාහු නම් එක් මහත් කළුවදුරෙකු අල්ලා ගෙනගොස් ඒ බරණැස් රජහට දුන්නේය. ඒ වානරයාට පසුව ඉතා මහත් ලාභසත්කාරවිය. ගිරවි දෙන්නාට කරණ සත්කාරද ක්‍රමයෙන් අඩුවූයේය.

මහබෝධිසත්ත්වවූ රාධ නම් ගිරවාණෝ ඉතාදි ගුණයෙන් (අටලෝ දහමින් කම්පා නොවීම) යෙදුනු බැවින් හෙවත් උතුම්වූ සත්පුරුෂ ගුණයෙන් යුක්ත බැවින් කිසිවකුත් නොකියා ලත් ලත් ගොචර පමණින් යැපෙමින් උන්නේය. ඔහුගේ මල්වූ පොටිඨපාද නම් ගිරවාණෝ වනාහි එබඳු උතුම් ගුණධර්මයක් තමාගේ සන්තානයෙහි නැති හෙයින් ඒ වානරයාට කරණ සත්කාර සහනය (ඉවසීම) නොකරන්නේය. ''බෑනන් වහන්ස, පළමු මේ රාජභවනයහි මධුරවූ රස ඇති ඛාද්‍යාදීය (කෑ යුතුදේ) දැන් ඒ කාලබාහු වානරයාට මුත් අපට නැත්තේය. මේ ධනඤ්ජය රජුගෙන් ලාභසත්කාර නොලබන්නාවූ අපි දෙන්නා මේ ස්ථානයෙහි ඉඳ කෙසේ ජීවත්වමෝද? අවමැනව, වලට (වනයට) ගොස් වාසය කරම්හ''යි කියා රාධ නම් බෑනන්ට කීහ. ඒ අසා රාධ නම් ගිරවාණෝ කියන්නාහු ''එම්බල පොටිඨපාදය, මේ ලෝකයෙහි සියළු සතුන්ගේම යස පිරිවාර සමෘද්ධිය (වැඩිවීම) ලැබීමකදු වන්නේය. නැවත එයින් පිරිහීමද වන්නේය. යම්සේ විශේෂ ගුණයක් හේතුකොට ගෙණ කීර්තිලැබීමක්ද, නැවත ලද්දාවූ කීර්තියගේ මලින භාවයට (මැලවුනු ස්වභාවය) පැමිණීමකුදු වන්නේය. එසේ හෙයින් සත්ත්වයන් කෙරෙහි මේ අෂ්ටලෝක ධර්මය (ලාභ, අලාභ, යස, අයස ආදිය) නිශ්‍රිතවූ (ඇසුරු කළාවූ) ආද්ධ්‍යාත්මික බාහිර වූ සියලු සංකාර ධර්මයෝ නිත්‍යනොවන බැවින් ආද්‍රව (විනාශ) වන බැවින් අනිත්‍යයහ. මේ යථොක්ත අෂ්ටලෝකධර්මයෙන් විනිර්මුක්ත (මිදුනාවූ) එකද සත්ත්වයෙක් නැත්තේය. එසේ හෙයින් ලාභසත්කාර අඩුවූ පමණකට ශෝක කිරීමෙන් ප්‍රයෝජන නැත්තේය. එසේ හෙයින් බැගෑපත් නොවී බැණ නොනැගී ඉඳුව''යි කීයේය. ඉක්බිති පොටිඨපාද නම් ගිරවා ඒ වානරයා කෙරෙහි කළ ඊර්ෂ්‍යාව පහකරන්නට නොහැකිව නැවත කියනුයේ ''අනාගතයෙහි වන කාරණයන් ප්‍රඥාවක්ෂුසින් (නුවණැසින්) දකින්ට සමර්ත්‍යවූ රාධ නම් බැනන් වහන්ස, මේ පාපිෂ්ටවූ (පව්ටුවූ) කාලබාහු නම් වානරයා මේ රාජභවනයෙන් පහකොට පිටි දකින්ට උපායක් සිතුවමැනව''යි කීයේය. ඒ පොටිඨපාදයාගේ වචනය ඇසූ රාධ නම් ගිරවාණෝ කියන්නාහු ''එඹා පොටිඨපාදය, මේ කාලබාහු නම් වානරතෙම ස්වභාවයෙන්ම චඤ්චලයහ. එසේ හෙයින් චඤ්චල වන්නේය. ක්ෂණ ක්ෂණයෙහි බැම බිඳ විසුලුපෑමෙන් විරූප දක්වා රාජකුමාරවරුන් එකානුව භය ගන්වන්නේය. ඌ පරිද්දෙන් කරණ විකාර හේතුකොට ගෙන ඔහු ලබන ආහාරාදිය දුරුවනනේය. එහෙයින් තමුන් විසින් තමා ලබන සත්කාර දුරු කොට තුමූගේ වැඩ තමුන්ම නසමින් සිටියදී තොප යුහුසුළුවන්නේ (ඉක්මන්වන්නේ) ඇයිදැ?''යි කියා මලනුවන්ට සෝක නොකරන්ට කියා අවවාදකොට සන්සිඳ වූයේය. ඒ රාධ නම් ගිරවානන් කී පරිද්දෙන්ම ඒ වානරතෙම කණීවලන

(කණ් සෙලවීම) මුඛවිකාරාදියෙන් රාජකුමාරවරුන් භය ගැන්වූයේය. භයපත්වූ රාජකුමාරවරු භයින් ත්‍රස්තව (තැතිගෙන) බැගෑපත්ව මුරගැසුවාහුය. ඒ ඇසූ රජ්ජුරුවෝ ''මේ කිමෙක්දැ''යි විචාළකල්හි රාජකුමාරවරුන් වඳුරාගෙන් භයපත්ව මුරගෑනියාව අසා ''ඒ දුෂ්ට වඳුරා මෙතනනින් පහකරව''යි කියා පහකරවූවායි. ඒ රාධ නම් ගිරවාණන් හා මළනුවන් පළමු පරිද්දෙන්ම ලාභ ස්තකාර මහත්ව ප්‍රකෘතිමත් වූයේයයි ශාස්තෘවූ තිලෝගුරු බුදුරජානන්වහන්සේ මේ 'කාලබාහු ජාතක' ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා පූර්වාපරසන්ධි ගළපා නිමවා වදාළසේක.

''එකල්හි කාලබානු නම් දැන් මේ දේවදත්ත ස්ථවිර වන්නේය. එකල්හි පොට්ඨපාද නම් වූයේ මේ ආනන්ද ස්ථවිරය වන්නේය. එකල්හි පොට්ඨපාදයන් අවවාදයෙන් සන්සිඳවූ රාධ ගිරවාණෝ නම් දැන් මේ රාගාදී ක්ලේශයන් ප්‍රහීණ (නැතිකොට) කොට තුන්ලෝ වාසීන් විඳිනා සියළු සසර දුක් සන්සිඳුවන දැන් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ ගෙණහැර දක්වා වදාළ සේක.

323. සීලවීමංශ ජාතකය

තවද භාග්‍යවත්වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි සීලවිමංස බ්‍රාහ්මණයා අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදහ.

මෙහි වර්තමාන කථාවත් ජාතක කථාවත් පළමු කී ජාතකවල පෙනෙන්නේය.

මෙහි වනාහි බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුවන්ගේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයෙක් සොරකම් කළේය. ඒ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා රජ්ජුරුවන්ට ගෙණ ගොස් පෑවාහ. රජ්ජුරුවෝ ''ඇයි පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණය, කුමක් නිසා සොරකම් කෙලෙහිදැ?''යි විචාළ කල්හි පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මාගේ වංශය උතුම් දෝ හෝ යි ශීලය උතුම් දෝ හෝ යි පරීක්ෂා කරන නිසා සොරකම් කෙළෙමි. සර්රාජයන් පවා කඩා නොකෑ පමණකින් සිල්වත්වූ යයි ගුණ අසා ගත්තුය. මම වනාහි සොරකම් කළ පමණකින් සොරයයි නින්දාවට පැමිණියෙමි. ඉතිකින් ගිහිගෙයින් මට කම් නැත. හිමාලය වනයට වැද තපස් කෙරෙමි'' රජ්ජුරුවන් අතින් අවසර ඉල්වාගෙණ වනයට යන්නාහු අතරමග වීථියෙහි එක් උකුස්සෙක් මස් කැටියක් ඩැහැගෙණ ආකාශයට පැන නැංගේය. අනික් උකුස්සෙක් අවුත් ඔහු ඉස ටොකු ඇන(ඔලුවට කොටා) පියාපතින් ගසා ගහට කරන්ට වන. ඒ උකුසු වේදනාව ඉවසාගත නොහී මස්කැටිය හල. අනික් උකුස්සෙක් මස් කැටිය ඩැගත. මෙම නියායෙන් මස් කැටිය හළ උකුස්සාට ගහට නැත. ඩැගන යන උකුස්සාට ගහට කෙරෙති. බොහෝ උකුස්සෝ එක්ව මේ මස් කැටිය නිසා ගහට උනාහු පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාණෝ ඒ දැක පඤ්චකාම ඇල්ම ඇතිව ගිහිගෙයි වාසය කිරීම නම් මේ උකුස්සා ඩැගත් මස්කැටිය වන්නැහි පඤ්චකාමයෙහි ආලය හැරපියා යන්නෙමී නම් මස් කැටිය හැරපියා ගියාවූ උකුස්සා වන්නැයි සිත සිතා යන්නාහු එක් දාසියක් පුරුෂයකු එන්ට කියා මග බල බලා ඉඳ පෙරයම් දසපැයත් නොනිදා ඉඳ මධ්‍යම දසපැයත් නොනිදා ඉඳ නේන හෙයින් අළුයම දසපැයේ නේතියි නියමකර ආලය හැර ඇඳේ නිදාපුව. බෝධිසත්වයෝ පංචකාමයෙහි ආලය හැර වාසය කරන්නාවුන්ටත් මෙම නියායෙන් සැපවිදීම වන්නේමැයි සිතා ඔබ්බට ගියකලට තාපසකෙනෙක් ගසක්මුල ඉඳ භාවනාකොට ධ්‍යානයෙන් උන්නාහ. එවිට පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාණෝත් මේ තාපසයන්සේම සැපවිඳිමියි වනයට වැද ඍෂිප්‍රවෘජ්‍යාවෙන් (තාපස පැවිද්දෙන්) පැවිදිව පඤ්චාභිඥා (උසස් ඥාණ පහ) අෂ්ටසමාපත්ති (සමාපත්ති අට) උපදවා ධ්‍යාන සුවයෙන් වැස නොපිරිහුනු ධ්‍යානයෙන් කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියාහ''යි වදාරා මේ 'සීලවිමංස ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළසේක.

324. රථලට්ඨි ජාතකය

තවද දිවැස පැණැස (නුවණැස) මනැස යනාදීන් පඤ්චනේත්‍රයන් (ඇස් පහක්) ඇති හෙයින් චක්ෂුමත්වූ (ඇස් ඇත්තාවූ) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා කෙත්වත් බලන්ටයයි රථයක නැගී එන්නේය. එක් පුරුෂයෙක් ඉදිරියට රථයක් පැදගෙණ එමින් සිටියේය. ඒ බ්‍රාහ්මණයා ගොස් තමා අත තිබූ කැවිටි දණ්ඩ දමාලා ඇන්න. ඒ කැවිටි දණ්ඩ රථයේ ඇනිලා දෙවෙනිව ඇවිත් ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ නලල ඇනී ගැට පැන නැංගේය. ''මේ පුරුෂයා මා මැරීය''යි බ්‍රාහ්මණයා ගොස් රජ්ජුරුවන්ට පැමිණියේය.

කොසොල් රජ්ජුරුවෝ ඒ විචාරා සනිටුහන් කළහයි මේ කථාව දම්සභා මණ්ඩපයේ රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ කිය කියා උන්තෙනට සර්‍වඥයන්වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නට පුර්‍වභාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ''යි විචාරා වදාරා මෙපවත් අසා ''මහණෙනි, දැන් මතු නොවෙයි පෙරත් මේ බ්‍රාහ්මණයා රථයෙන් එන්නාවූ බ්‍රහ්මණයාට කැවිටින් ඇන සභායෙහි පැමිණියේ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන්වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි රජ්ජුරුවන්ගේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා කෙත්වත් බලන්ටයයි රථයකට නැගී නික්මින. එක් පුරුෂයෙක් ඉදිරියට රථයක් පැද ගෙණ එමින් සිටියේය. තමා අත තුබූ කැවිටි දණ්ඩ දමාලා ඇන්න. ඒ කැවිට දණ්ඩ රථ සකෙහි වැදගෙණ ආපස්සේ පැන බ්‍රාහ්මණයා තමාගේ නලලට ඇනි ගැට නැගීය. පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා ''මේ පුරුෂයා මා මැරීයයි'' කියා රජ්ජුරුවන්ට ගොස් පැමිණියේය.

රජ්ජුරුවෝ ''මාගේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා මරා නලල ගැට නැගූ තැනැත්තවුන්ගේ සර්‍වයසස් (සියලු යසස්) ගනුව''යි කීහ. එවිට අධිකරණ නායකයෝ කියන්නාහු ''දේවයන් වහන්ස, යම් කෙණෙක් තමන් අතින් යමක් තමන්ට පැමිණියත් අනුන් පිට වරදවා කියන්නාහු ධර්මිෂ්ටව විචාරා වැරදි පක්‍ෂයකින් දඩගත්ත යුතුයයි, යම් ග්‍රහවාසීව ජීවත්වන්නාවූ යම් පුරුෂයෙක් තමාගේ කලමනා ගොවිතැන් ආදීවූ දෙයකට කුසීතවී නම් එයින් යහපත් නොවන්නේය. නොදැමුනාවූ ඉන්ද්‍රියයන් ඇති යම් තපස්වී කෙනෙක් ඇත්නම් ඒ තාපසයත් යහපත් නොවන්නේය. අපරීක්‍ෂාකාරී (විමසීමක් නැතිව) කීවන්ගේ බස් පස්සේ යන්නාවූ යම් රජෙක් ඇත්නම් එසේවූ අපරීක්‍ෂාකාරීවූ රජත් යහපත් නොවන්නේය. යම් පණ්ඩිතයෙක් කෝප වී නම් එසේවූ පණ්ඩිතයාගේ නුවනත් යහපත් නොවන්නේය. යම් රජ්ජුරුකෙණෙක් අපරීක්‍ෂාකාරී වීනම් ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ යසස් කීර්තියත් අඩුවන්නේය. යම් රජ්ජුරු කෙනෙක් පරීක්‍ෂාකාරීහු වීනම් ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ යසස් කීර්තියත් වර්ධනය වන්නේයයි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා ගෙන්වා දබර විචාරා පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාට වරදවා සනිටුහන් කළාහයි වදාරා මේ 'රථලට්ඨි ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා නම් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාමය, අධිකරණ නායකව උපන්නේ නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

325. ජඹුක ජාතකය

තවද දසබලධාරීවූ (බල දහයක් ඇති) සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමීපයෙහි දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදහ.

දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ සර්‍වඥ ශාසනයෙහි පන්සියයක් භික්‍ෂූන් වහන්සේ හා සමඟ ගයා ශීර්ෂ නම් විහාරයෙහි වසන කල්හි සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා වහන්සේ දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වසන්නාවූ ස්ථානයට ගිය කල්හි දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ කියන්නාහු ''සැරියුත් මුගලන් දෙනම අප සමීපයට ආතැන් පටන් සර්‍වඥයෝ නම් මම්මය''යි සිතමින් ''ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයෙනි, මාගේ වසට රිදෙයි (කොන්දේ අමාරුවක්) තොපි බණ කියන්නෝ යහපතැ''යි සැරියුත් ස්වාමීන්ට කී කල්හි විජිනිපත්‍රය (වටාපත) අතට දී වැඳ හොත්තාහ.

උන්වහන්සේ පන්සියයක් භික්‍ෂූන් වහන්සේ අර්හත් මාර්ගයෙහි පිහිටුවා එකියන භික්‍ෂූන් වහන්සේ හා සමග දෙදෙනා වහන්සේ සර්‍වඥයන් වහන්සේ සමීපයට වැඩිකල්හි අවස්ථා නොදැන නිදන්නාවූ දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් ලඟට කොකාලික ස්ථවිරයයෝ ගොසින් විළඹෙන් ඇන ''කුමන නිදිද? නිදන්නේ පන්සියයක් භික්‍ෂූන් වහන්සේ ඇරගෙණ සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා වහන්සේ පලාගිය සේකැ''යි යනු අසා සෝකයෙන් ලේ තුන්කටක් නගා (ලේ වමනය කර) බොහෝ ආයාසයට (වෙහෙසට, විඩාවට) පැමිණි නියාව සර්‍වඥයන් වහන්සේ

අසා වදාරා ‘‘එම්බා මහණෙනි, මාගේ විලාසය ගෙන නටුයේ දැන් මතු නොවෙයි පෙරත් මාගේ විලාසය ගෙණ නටුයේ වේදැ’’යි වදාරා’’ ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිතවූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි සවීඥයන් වහන්සේ සිංහව ඉපිද මී‍මකු මරා මස් කා පැන් බී වසන්නාවූ පර්‍වත සමීපයට නික්මුණු කල්හි කැනහිලෙක් මගදී දැක සිංහයා ගැලවෙන උපායක් නොදැක බිම බැස වැදහොත්තේය. සිහාලයා දැක සිංහයා කියන්නේ ‘‘තොප කුමක් නිසා මෙතන උනිදැ’’යි විචාළ කල්හි ‘‘නුඹ වහන්සේට සේවාකම් කරණ පිණිස ඔත්තේමි’’යි කී කල්හි ‘‘එසේ වීනම් මා හා කැටිව එව’’යි කී කල්හි කැඳවාගෙණ ගොස් සිංහයා තමා වසන්නාවූ ගල් ගුහාවේ එක්තරා තැනෙක කැනහිලා වසන නියායෙන් සලසා මාංස මරාලමින් වසන්නාහ.

ඒ මස් අනුභව කොට ස්ථූලව (මහත්වී) කැනහිලා මානයක් ඇතිව කියන්නේ ‘‘නුඹ වහන්සේ මරාලන මස් කා මෙතෙක් දවස් වාසය කෙළෙමි. ඇම දවස්ම නුඹ වහන්සේට ආයාස කරන්නේද කින්ද? මම්ම ගොසින් මහත්වූ හස්තියෙකු මස්තකයට පැන ඉස්මොල අනුභව කොට වෙසෙමි’’ කී කල්හි සිංහයා කියන්නේ ‘‘එඹල ජඹුකය, ස්ථූලවූ කය ඇති දික්වූ දල ඇති ඇතුන් ගේ මස් අනුභව කරන්නාවූ ජාතීන්ට විනා තොපට පිළිවන් නොවේ’’යි කී කල්හි එපවත් නොගිවිස වහාගොස් පර්‍වතයට පැනනැගී කාලාවක (ඇත් කුලයෙහි) කුලේ හස්තියෙකු දැක ‘‘කුම්භස්තලයට පනිමි’’ පැන්න තැනැත්තේ ඇතාගේ පය කෙරේට පැනපියා එවෙලෙහි කැනහිලාගේ ඉස්මොල පයින් මිරිකා ඇතා පලාගිය කල්හි සිංහයා කැනහිලා පරීක්‍ෂා කරණ පිණිසයයි ගොසින් කැනහිලාට පැමිණි විලාසය දැක වික්‍ෂේපව (සිත් තැවුලට පත්ව) කියන්නාහු ‘‘යම් සත්‍යයෙක් තමාගේ බල නොදැන වාසය කරන්නේ වී නම් හස්තියාගේ මස්තකයට පනිමියි කකුල සමීපයට පැන මළාවූ කැනහිලා මෙනැ’’යි කියන්නාහු ‘‘වංශවත් ශක්ති සම්පන්න ආඥා තේජස් (අන හා තෙද) ඇත්තාවූ සත්‍යයක්හු කරන්නාවූ කටයුත්ත හීනවූ එකෙක් කරන්නේ වී නම් හස්ති විනාශය කෙරෙමියි මළාවූ කැනහිලා මෙනැ’’යි කියාද, තවද ‘‘මාගේ වංශය හා ශක්ති ආඥා තේජස් විචාර නියාවට (විමසූ අන්දමට) මෙ විචර කටයුතු කළ මැනව, නොහොත් අවිචර කටයුතු කිරීමෙන් යම් එකෙක් සිතන්නේ වී නම් ඒ සත්‍ය තෙමේ හස්තියා පයින් මළාවූ කැනහිලා මෙනැ’’යි කියා මේ ‘ජඹුක ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි ඒ කැනහිලා නම් දේවදත්ත ස්ථවිරයන. සිංහව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය’’යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

326. බ්‍රහත්ඡත්ත ජාතකය

තවද විනායකවූ (වෙනත් නායකයකු නැති) සවීඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි වංචා ප්‍රයෝග දන්නා භික්‍ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වනලද.

ඒ වංචා ප්‍රයෝග දන්නා භික්‍ෂූන් වහන්සේ සවීඥයන් වහන්සේට දක්වන්නාවූ සවීඥයන් වහන්සේ ‘‘මහණෙනි, මුන් දැන් මතුනොවෙයි පළමුත් වංචා ප්‍රයෝග දන්නේ වේදැ’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙණෙක් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ ඒ රජ්ජුරුවන්ට අමාත්‍යව උපන්නාහ. කෝසල රජ්ජුරුවන් හා යුද්ධයට බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවෝ චතුරඟිනී සේනාව (ඇත්, අස්, රිය, පාබල සේනා) ඇරගෙන යුද්ධයට ගොස් නුවර සාධා සියලු සම්පත් ඇරගෙණ තමන්ගේ නුවරට ගෙණගොස් තමන්ගේ උයනේ පන්සියයක් ලෝ සැලිවල ලවා උද්‍යානයෙහි නිදාන කරවූහ.

බ්‍රහත්ඡත්ත නම් රාජකුමාරයෝ තක්සලා නුවරට ගොස් දිසාපාමොක් ආචාරීන් අතින් සුසැට කලාශිල්පය (කලා ශිල්ප හැට හතරක්) හා අෂ්ටාදස ශිල්ප (ශිල්ප දහ අටක්) ආදීවූ සිල්ප ඉගෙණ පන්සියයක් තපස්වීවරයන් උන්තෙනට අවුත් ඒ තාපසවරුන්ගෙන් බණ දහම් අසා ප්‍රවෘත්තිය දැන තපස්වීවරයන්ට නායකව වාසය කරනසේක. එක් දවසක් බ්‍රහත්ඡත්ත නම් තපස්වී පන්සියයක් තපස්වීවරයන්ට කියන්නාහු’’ බරණැස් නුවර සිහා වළඳන ලෙස යම්හ’’යි

කීහ. පන්සියයක් තපස්වීවරයෝ කියන්නාහු ''අපි ඊට ගියමෝ නම් මනුෂ්‍යයෝ අප අතින් ප්‍රශ්න විචාරති, බණ කියවති, උන් කී කල නොකී අවස්ථාවේ නොයෙක් නින්දා කියා වෙසෙති. එසේ හෙයින් අපි බරණැස් නුවරට නොයමිහ''යි කීහ. ඊට බ්‍රහත්ඡත්ත නම් තපස්වී ''උන් කී යම් ප්‍රශ්නයක් විසඳන්නට මට හාරය''යි කියා පන්සියයක් තපස්වීවරයන් ඇරගෙණ නික්ම බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවන්ගේ මඟුල් උයනේ එදා රෑ සැතපී පසුදවස් උදෑසන පන්සියයක් තපස්වීවරයෝ නුවරට සිඟා නික්මුනාහ.

රජ්ජුරුවෝ පන්සියයක් තපස්වීවරයන් තමන්ගේ රජගෙට වඩාගෙණ ගොස් ආසන වල ඉඳුවා ප්‍රශ්න හා සමග බණ විචාළාහ. එවිට බ්‍රහත්ඡත්ත නම් තපස්වී පන්සියයක් තපස්වීවරයන් බැන නොනැගී ඉන්ට කියා රජ්ජුරුවන් විචාළ බණ හා ප්‍රශ්න රජ්ජුරුවන්ගේ අභිප්‍රාය නියාවටම කීහ. රජ්ජුරුවෝ සමාධිව (එකඟව) පන්සියයක් තපස්වීවරයන් වළඳවා තමාගේ මඟුල් උයනේ ඉදිනා නියායෙන් සැලැස්වූහ. ''යහපතැ''යි කියා බ්‍රහත්ඡත්ත නම් තාපසයන් හා පන්සියයක් තපස්වීවරයෝ ඒ මඟුල් උයනේ වාසය කරණ කල්හි බ්‍රහත්ඡත්ත නම් තපස්වී නිධාන් දක්නාවූ ශාස්ත්‍රයක් දන්නාහ. එවිට සිතන්නාහු ''මාගේ පියානන් වහන්සේ මරාපිය බොහෝ වස්තුව බරණැස් රජ්ජුරුවෝ ගෙනාහ. ඒ සම්පත් කොයි තිබාපු දෝ හෝ''යි බැලූ තැනැත්තෝ ඒ මඟුල් උයනේ තිබුවා දැක පන්සියයක් තපස්වීවරයන්ට බ්‍රහත්ඡත්ත නම් තපස්වී කියන්නාහු ''මම පරලොවට ආධාරයෙකින් (උදව් පිණිස) තපස් වූයෙම් නොවෙමි. මම මා කෙරේ හයින් තපස්වීමි. මාගේ කොසොල් නුවර රජ්ජුරුවන් වහන්සේ නම් මාගේ පියානන් වහන්සේය. එසේ හෙයින් උන්වහන්සේගේ බොහෝ සම්පත් බරණැස් රජ්ජුරුවෝ ගෙනැවිත් මඟුල් උයනේ සැලවල ලැවූ පන්සියයක් නිධාන සැල ලැවූහ. ඒ සැලවල නිධාන ඇරගෙණ මම මාගේ පියානන් වහන්සේගේ කොසොල් නුවර ගණිමි. තොපි ඇම කුමක් කරවිදැ?''යි විචාළාහ. තපසවරු කියන්නාහු ''නුඹවහන්සේ ගුරුකොට ආම්හ. එසේහෙයින් නුඹ වහන්සේ හා කැටිවම කී කල දෙයක් කරමු''යි කීහ.

''යහපතැ''යි කියා කොසොල් නුවර සිට ආ මනුෂ්‍යයන්ගෙන් සමහර අයකුත් තපස්වීවරයන් පන්සියයත් නිධාන සැලවල් ගොඩනගා පන්සියයක් සම්පයිද (හම්න් කළ පසුබිම්) විද ඒ සම්පයිවල ලාගෙණ ඒ සැලවල තණ ආදීවූ දෙයලා තබා තිබූ වලම නිධානසැල ඔබවා කෝසල නුවරට පලාගොස් බ්‍රහත්ඡත්ත නම් රාජ කුමාරයෝ රාජ්‍යයට පැමිණ ඔටුනු පැලඳ නුවර පදනම් අට්ටාල (අටලු) වෙට්ටම් (තොරණ) ආදීවූ කර්මාන්ත කරවා සතුරන්ගෙන් කිසි භයක් නොවදිනා නියාවට නුවර කරවා රාජ්‍යය කරන්නාහ.

බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවෝ බොහෝ ශෝක පත්ව කිසිදෙයක් නොදැන මඟුල් උයනේ උන් තාපසවරුන් පලාගිය නියාව අසා බොහෝ වික්ෂේපයට පැමිණ මඟුල් උයනට අවුත් නිධාන සැලවල් තිබූ තිබූ තැනින් ගොඩනංවා බැලූ අවස්ථාවෙහි සම්පත් නැතිව තණපුරා තිබූ සැලවල් දැක රජ්ජුරුවෝ සෝපත්ව කිසිදෙයක් නොදැන උන්සිටිය එතෙනකත් තණයයි කිය කියා ඉඳිනාහ. බෝධිසත්ඩයෝ ''රජ්ජුරුවන් කියන්නාවූ මේ ප්‍රලාප මා අරවතොත් විනා අනික් කෙනෙකුන්ට බැරිය''යි සිතා ''රජ්ජුරුවන් හා කථාකරන්නට යෙමි''යි ගොස් කථාකොට උන් අවස්ථාවෙහි රජ්ජුරුවෝ ''තණය තණය''යි කීහ. එවිට බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු ''ස්වාමිනි, නුඹ වහන්සේගෙන් කෙසේවූ තණයක් අපවත්විද? කෙසේවූ තණයකට අභිප්‍රාය ඇතිසේක්ද? ඒ මට කිව මැනවැ''යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''බොහෝ ඇසුපිරූ තැන් ඇති බ්‍රහත්ඡත්ත නම් තාපසයෝ මාගේ මඟුල් උයනේ වාසයකොට මාගේ නිධාන සැලවල් පන්සියයේ සම්පත් ඇරගෙණ සැලවල තණපරලා සම්පත් ඇරගෙණ ගිය හෙයින් කියන පමණක් විනා මා අභිප්‍රාය ඇති තණක් ඇති හෙයින් කියන දෙයක් නොවෙ''යි කීහ. එවිට බෝධිසත්ඩයෝ රජ්ජුරුවන්ට කියන්නාහු ''තාපසවරු නම් තමන් සන්තක වස්තුව විනා නොසන්තක දෙයින් තණකෙන්දක් විවර නොගෙණ ගියේය. ඒ රාජ කුමාරයෝ තමන්ගේ පියානන් සන්තක සම්පත් ඇරගත්තීය. නුඹ වහන්සේ සන්තක දෙයින් තණ කෙන්දක් විවර නොගෙණ ගියේය. නුඹ වහන්සේ සන්තක සම්පත් නුඹවහන්සේගේ දරුමුනුබුරන්ට දෙන්ටත් ඇත. තමන් සන්තක වස්තුව ඇරගෙණ ගියයි කියා සෝක නොගත මැනව''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''බ්‍රහත්ඡත්ත නම් රාජකුමාරයන් තාපස වේසය පෑ මගේ සම්පත් අරගත්තය. ඒ කවර වේවයි කියා බෝධිසත්ඩයන් කී අවවාදයෙන් සෝක තුනී කළහ''යි වදාරා 'බ්‍රහත්ඡත්ත ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

"එසමයෙහි බ්‍රහත්ඡත්ත තාපසයෝ නම් මේ වඤ්චා ප්‍රයෝග දන්නා භික්ෂුහුය. එසමයෙහි රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කී අමාත්‍යයා නම් බුදුවූ මම්ම ය"යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

327. පීඨ ජාතකය

තවද සමන්ත චක්ෂුවූ (සියල්ල දකින) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි උපාසක කුලයට නින්දා කළ භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ සැවත්නුවරට අවුත් "මේ නුවර යහපත්ව දන්දෙන්නෝ කවිද?"යි විචාළසේක. "මේ නුවර යහපත්ව දන්දෙන්නෝ සුලු අනේපිඬු මහසිටාණෝය, විශාඛාවෝය, මල්ලිකාදේවිය"යි කීහ.

ඒ අසා පාන්වූ ගමනේ සිහාගිය තෙන පාත්‍රය ඇරනොගත්තුය. නුවර මුළුල්ලේ ඇවිද ගණයට (පිරිස අතරට) එන කලට වහන්දෑ කැඳ වළඳාපුසේක. භික්ෂූන් වහන්සේ නිදා නැගිට සිහාගිය හෙයින් කැඳ වළඳන්ට නුවූයේය. දවාලට බත් සිහායයි දෙවනුව ගිය ගමනෙත් නොවේලා හෙයින් පාත්‍රය ගත් කෙනෙක් නැත. ගණයේ උන් වහන්දෑ භික්ෂූන් වහන්සේ සිහාගොස් එනකලට බත් වළඳාපුසේක. නුවරින් බත් සිහන්ටවත් නොවී ගණයෙන් වළඳන්ටවත් නොවී භික්ෂූන් වහන්සේ සුන්බත්ව (ආහාරය වැලකී) කියනසේක් "මේ නුවර උපාසකවරු යහපත්ව දන්දෙති කී පමණක් විනා දන්දෙන කෙනෙකුත් නුදුටුවාසේ" නින්දා කියමින් උන්සේක.

සර්ඥයන් වහන්සේ එතනට වැඩ වදාරා "මහණෙනි, භික්ෂූන් නම් බඹරුන් කුසුමයේ රොන් ගත්තාසේ උපාසකවරුන්ගේ සිත් නොමිරිකා දන් ගත්තොත් විනා ආක්‍රෝශ පරිභව (බැණ වැදීම) හා නින්දා කිරීම තපස්වීන්ට යොග්‍ය නොවෙයි. පෙර මහොත්තමයෝ පවා දන්දුන් උපාසකවරුන්ට නින්දා නොකොළෝ වේදැ?"යි වදාරා "හේ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ බ්‍රාහ්මණකුලයක ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ වනාන්තරයට වැඩ ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව වාසය කරණ කල්හි බරණැස් නුවරට අවුත් "මේ නුවර යහපත්ව දන්දෙන්නෝ කවිද?"යි විචාළ කල්හි "මේ නුවර අසවල්තෙන සිටාණෝ යහපත්ව දන්දෙති" අසා "එසේ වීනම් උන්ගේ දොරට යම්හ"යි සිහා වැඩිසේක. උන්වහන්සේ සිහාවඩින්නට පළමුවෙන් සිටාණෝ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට රාජසේවයට පළාගියහ. බෝධිසත්වයෝ සිටාණන්ගේ දොරකඩ නැතක්වේලා (බොහෝ වේලාවක්) සිහාසිටි කල්හි සිටාණන්ගේ ගෙයින් කවුරුත් නොදුටුවාහ. බෝධිසත්වයෝ සිට වෙහෙසී නික්මුනාහ.

සිටාණෝ රාජසේවය කොට ගෙට එන්නාවු තැනැත්තෝ අතරමගදී බෝධිසත්වයන් දැක භික්ෂාපාත්‍රය දැක ගෙණ බෝධිසත්වයන් වහන්සේ පවරා තමන්ගේ ගෙට ගෙනවුත් රසමසවුලෙන් යුක්තවූ භොජනය බෝධිසත්වයන් වහන්සේට වළඳවා සිටාණෝ කියන්නාහු "ස්වාමීනි, මාගේ ගෙට සිහා ආ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ කෙනෙක්ද දුගී මගී යාචකකෙනෙක්ද දන් නොගෙන ගියවිරූ කෙනෙක් නැත. නුඹ වහන්සේ වඩනට පළමුවෙන් මම රාජසේවයට පලා ගියෙමි. යන මම එක්කෙනෙකුන්ට සම්මතකොටලා නොගියෙමි. එසේහෙයින් නුඹවහන්සේ දුටුකෙනෙක් නැත. එසේහෙයින් ඒ වැරැද්ද මා කෙරේමය සමාකළ මැනවැ"යි සිටාණෝ කීහ. එවිට බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු "සිටාණෙනි, තොප කෙරේ අප කෝපවූයේත් නැත, ද්වේෂවූයේත් නැත. අප ඇසු නියාවට මෙකියන සිටාණන්ගෙන් මෙවිතරදැයි සිතූ පමණක් විනා අප වික්ෂෙපවූයේ (සිත් තැවුලක්) නැතැ"යි කීහ.

එවිට සිටාණෝ කියන්නාහු "මාගේ දෙමාපියන් මුතුන් මීමුතුන් පරම්පරාවෙන් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් දුටුකළ ආදර සම්භාවනාවෙන් (ගරු සරු ලෙස පිළිගැනීම) සතරපසයෙන් (සිව් පසයෙන්) දන්දී දෙමව්පියන් දුටුසේ ආදර භක්ති ඇත්තාහ. මේ මාගේ අඩුවෙන් වූයේය"යි කීහ.

“යහපතැ”යි බෝධිසඤ්ඣයෝ සිටාණන්ගේ ආරාධනාවෙන් උන්ගේ ගෙයි කීප දවසක් රඳා තමුන් පළමු වාසය කළ හිමාලය වනයට ගොස් පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා බඹලොව උපන්හයි වදාරා මේ ‘පීඨ ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

328. තුෂ ජාතකය

තවද සුගත නම්වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි බිම්බිසාර රජ්ජුරුවන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

බිම්බිසාර රජ්ජුරුවන්ගේ බිසවුන් බඩ අජාසත් රජ්ජුරුවන් පිළිසිඳගත් පසු එකියන බිසවුන්ට රජ්ජුරුවන් දකුණු උරය පලා ලේ බොන්ට දොලොක් උපන. එපවත් බිසව් රජ්ජුරුවන්ට කියාගත නොහි වාරිති (මගහරී) රජ්ජුරුවෝ බොහෝ උත්සාහයෙන් විචාරාගත්හ. නිමිත්ත දන්නා බමුණන් රජ්ජුරුවෝ ගෙන්වා “බිසවුන්ට මෙසේ වූ දොළක් උපනැ”යි කීහ. එපවත් අසා “බිසවුන් වහන්සේගේ බඩ රාජ කුමාරයන් වහන්සේය, උන්වහන්සේ වැඩිවිය පැමිණිකළ නුඹ වහන්සේ මරා රාජ්‍යය ගන්නාසේකැ”යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ මේ අසා “මාගේ දරුවෝ මා මරා රාජ්‍යය ගත්තු නම් ගත්තේය. අනික් කෙණෙකුන් නොවත් උන් රාජ්‍යය ගතොත් යහපතැ”යි සමාධිව (එකඟව) ශස්ත්‍රය (ආයුධය) ගෙන්වා දකුණු උරය පලා රන්තැටියේ ලේ වත්කොට බිසවුන් පොවා දොළ සන්සිඳුවූහ.

එපවත් බිසවු අසා “මාගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මරන්නාවූ දරුකෙනෙකුන් ලබා උසුලාගෙණ ඉඳිනේය. මාගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට සතුරුවූ දරුවන්ගෙන් මට ප්‍රයෝජන කින්දැ?”යි කියා බඩ මඩවා (මිරිකකා, පොඩිකර) දරුවන් එලන්ට (බැහැර ලන්නට) සැරසුණාහ. රජ්ජුරුවෝ මෙපවත් අසා බිසවුන්ට කියන්නාහු “මාගේ දරුවෝ මා මරා රාජ්‍යය ගත්තු නම් ගත්තේමය. බඩ මඩවා දරුවන් නොඑලවා මා සුරතල් දැකපියන තුරාය”යි කියා බඩ මැඩවිය නොදී රැකවල් ලැවුහ. රජගෙයිදී බඩ මඩවන හෙයින් රැකවල් ලැවුහ. මගුල් උයනට ගොසි බඩ මඩවා දරුගැබ එලන්ට උත්සහ කරණ නියාව රජ්ජුරුවෝ දැන “මගුල් උයනට යා නො දෙව”යි රැකවල් ලැවූයේය. මගුල් උයනට යා නොදී උන්කලට දස එකඩ මසකින් රාජ කුමාරයන් වැදූහ.

රාජ කුමාරයන් පියවර නගා කෙළ ඇවිදිනා ප්‍රස්ථාවෙහි සර්ව්ඥයන් වහන්සේ මහා සංඝයා වහන්සේ පිරිවරා බිම්බිසාර රජ්ජුරුවන්ගේ රජගෙට සිඟා වැඩිසේක. රජ්ජුරුවෝ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඇතුළුවූ භික්ෂු සංඝයා වහන්සේ පවරා රාජ ගෙයි වඩාහිඳුවා රසමසවුලෙන් යුක්තවූ අන්නපානාදිය (ආහාර පාන වර්ග) තමන්ගේ ස්වහස්තයෙන් (සියතින්ම) වළඳවා ඉක්බිත්තෙහි ධර්මය අසන්ටයයි උන්කල රාජ කුමාරයන් සරහා රජ්ජුරුවන්ගේ ඇකයේ හිඳුවාලූහ. රජ්ජුරුවෝ පුත්‍රප්‍රේමයෙන් රාජකුමාරයන් සනහ සනහා සුරතල් බලා සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වදාරණ බණ සිතහෙලා නොඅසන නියාව සර්ව්ඥයන් වහනසේ දැන රජ්ජුරුවන්ට වදාරණසේක් “රජ්ජුරුවෙනි, පළමුත් රජ්ජුරුවෝ සෑක ඇති රාජ කුමාරවරුන් දුරුකොට විසුවෝ වේදැ?”යි වදාරා “ඒ කෙසේදැ?”යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන්වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසඤ්ඣයෝ තක්සලා නුවර දිසාපාමොක් ආචාරීව උපන්නාහ. බරණැස් නුවර රාජ කුමාරයෝ දිසාපාමොක් ආචාරීන් ලඟට ගොස් උගතමනා සියලු ශාස්ත්‍ර ඉගෙණ උන්කලට දිසාපාමොක් ආචාරී රාජ කුමාරයන්ගේ අංගලක්ෂණ (දේහ ලකුණු) පරීක්ෂාකොට මතු මෙම රාජකුමාරයන් නිසා උපදිනා රාජ කුමාර කෙණෙකුන්ගෙන් රජ්ජුරුවන්ට සැලසෙන උපද්‍රව දැන රාජකුමාරයන්ට ගාථා සතරක් උගන්වා කියන්නාහු “තොපගේ රාජකුමාරයන් සොළොස් ඇවිරිදි අවස්ථාවෙහි රාජ කුමාරයනුත් තොපත් බත්කමින් ඉඳ පළමුවන ගාථාව කියව, සේනා සමුර්ද්ධව (සම්පූර්ණව) ආ ස්ථානයේ උන්විට දෙවන ගාථාව කියව, උඩුමාලට නැගෙණ ඉනි ඉසට (තරජ්පු පෙළ) තුන්වෙනි ගාථාව කියව, ශ්‍රී යහන් ගබඩාවට වැදහෝනාට යනකලට සතරවෙනි ගාථාව කියව”යි කියා දිසාපාමොක් ආචාරී රාජකුමාරයන්ට ඉගැන්වූහ.

රාජකුමාරයෝ නුවරට අවුත් රජ්ජුරුවන් වහන්සේට ශාස්ත්‍ර පෑ ගමනේ රජ්ජුරුවෝ සමාධිව රාජකුමාරයන්ට යුවරජ තනතුරුදී උන් අවස්ථාවෙහි රජ්ජුරුවන් අයාමෙන් රාජකුමාරයෝ රාජ්‍යයට පැමිණ රාජ්‍යය කරණ කල්හි රජ්ජුරුවන්ට රාජ කුමාරකෙණෙක් ඇතිව සොලොස් ඇවිරිදි වූහ.

එක් දවසක් රාජ කුමාරයෝ රජ්ජුරුවන් උයන් කෙළියට යන රාජ ඓශ්වර්‍යය දැක "මම මෙසේවූ රාජ ඓශ්වර්‍යයක් (රජ ඉසුරු) කවරදා ලබම් දෝ හෝ"යි සිතා තමන්ගේ අතවැස්සන්ට කීසේක. අතවැස්සෝ කියන්නෝ "සිතූ නියාව ඉතා යහපත. බාල අවස්ථාවේ ලත් සම්පත විනා මාලු අවස්ථාවෙහි ලත් සම්පත්තින් ප්‍රයෝජන කිම්ද?, රාජ්‍යයට උත්සාහ කළ මැනවැ"යි කීහ. රාජ කුමාරයෝ "ආයුධයකින් රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මරන්ට බැරි ය"යි කියා "විෂක් ලා මරමි" සිතා රජ්ජුරුවන් වහන්සේ එක්ව බත් කමින් සිට "විෂ ලමි"යි විෂය මිටි මොලවාගෙණ "බත්කන්ටය"යි උන්නාහ. රජ්ජුරුවෝ බත් කන්ට ඉඳ සිතන්නාහු දිසාපාමොක් ආචාරී සොළොස් ඇවිරිදිවූ රාජකුමාරයා හා කැටිව බත් කන්ට ඉගැන්වූ ගාථාව රජ්ජුරුවෝ සඳහන් කොට කීහ.

එහි අභිප්‍රාය (අදහස) නම්: "යම්සේ ඝණාන්ධකාරයෙහි (ගණුදුර) මීයෝ වී තලා දවසෙය්‍යා (දහයියා) හැර හාලට කද්ද? එමෙන් තොප කෙසේ මට විෂලන්ට උත්සහ කළත් මා විෂ කන්නේ නැත. දවසෙය්‍යා තෝරා සාල් කෑවාසේ විෂ තෝරා බත් කමි"යි කී ගමනේම රාජකුමාරයෝ සැකව "රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දැන පූ නියාවේදැ"යි සිතා විෂ නුලූහ. රජ්ජුරුවන් හා කැටිව බත් කා මෙපවත් රාජකුමාරයෝ තමන්ගේ අතවැස්සන්ට කීහ. අතවැස්සෝ "එසේ වී නම් කීපදවසක් බැලුව මැනව"යි කීහ. පසු දවසෙක රජ්ජුරුවෝ ආ ස්ථානයේදී මුදලිවරුන් හා කථා කරණ පරක්කුවක් රාජ කුමාරයෝ දැක "මෙසේ වූ පරක්කුවේදී ගසමි" සිතා කඩුව ඇරගෙණ මිනිසුන්ගේ ඇස්වර බල බලා සිටියාහ. ඒ වෙලාවට රජ්ජුරුවෝ මේ ක්‍රියාව දැක දිසාපාමොක් ආචාරී මෙසේවූ ආ ස්ථානයෙක උන්වේලාවට කියවයි ඉගැන්වූ ගාථාව කීහ.

එහි අභිප්‍රාය නම්: "තොප ඇම ගෙවලදී උයනේදී කළ කථාව මා නොදනිති සිතාද? ඒ ඒ තැන සැංගී සිටිනේ ය"යි කියන්නා රාජකුමාරයෝ සිතින් සැකව පලාගොස් තමන්ගේ අතවැස්සන්ට කීහ. අතවැස්සෝ "කීප දවසක් ගිය කල යම් උපායක් කළ මැනව"යි ඉඳ කියන්නාහු "රජ්ජුරුවන් වහන්සේ නො දන්නා සේක. නුඹ වහන්සේ සිතින් සැකවෙන පමණක් විනාය"යි කීහ. "යහපතැ"යි කියා රාජ කුමාරයෝ ඉනිඉස කඩුව ඇරගෙණ සිටියාහ. රජ්ජුරුවෝ උඩුමාලට නැගෙන්ටයයි ගොස් සිතන්නාහු දිසාපාමොක් ආචාරී උඩුමාලට නැගෙන්ටයයි යන වේලාවට කියන්ට කී ගාථාවෙක් ඇතැයි කියා සඳහන් කොට කීහ.

එහි අභිප්‍රාය නම්: "තොප මට කළ ප්‍රයෝගත් (උපක්‍රම) දනිමි. දැනුත් ඉනිඉස කඩුව ඇරගෙණ මට ගසන්ට සිටි නියාව මා නොදනිති සිතව්දැයි කීප මුරයෙක ඉවසිමි, ඉනිබ්බේ නො ඉවසමි"යි කී අභිප්‍රාය රාජකුමාරයෝ දැන භයින් ත්‍රස්තව සැඟව් පලාගොස් තමන්ගේ අතවැස්සන්ට කීහ.

අතවැස්සෝ කියන්නාහු "රජ්ජුරුවෝ තොප මෙසේ වූ දෙයක් කෙරෙතියි නොදනිති, තොපි තොප කෙරේ භයින් නොකරණ පමණක් විනා දනිතොත් තොපට කුමක් නො කෙරෙන්ද? රජ්ජුරුවෝ නොදනිතියි රාජ්‍යය ගන්ට උත්සාහ කරව"යි කීහ. "යහපතැ"යි කියා රාජකුමාරයෝ කඩුව ඇරගෙණ රජ්ජුරුවන් වැදහෝනා ශ්‍රී යහන් ගබඩාවේ යාන යට වැදඔත්තාහ.

රජ්ජුරුවෝ ශ්‍රී යහන් ගබඩාවට වැදහෝනට යන තැනැත්තෝ එලිපත පිට සිට සිතන්නෝ දිසාපාමොක් ආචාරී ශ්‍රී යහන් ගබඩාවට වැදහෝනාට යන වේලේ කියන නියායෙන් ඉගැන්වූ ගාථාවෙක් ඇතැයි සඳහන් කොට කීහ.

එහි අභිප්‍රාය නම්: "තොප කඩුව ඇරගෙණ පෙරලි පෙරලි වැදහෝනා නියාව මම නොදනිමිද?, විෂලූ නියාවත්, ආ ස්ථානයේදී කඩුව ඇරගෙණ ගසන්ට ආ නියාවත්, ඉනි ඉස කඩුව ඇරගෙණ සිටි නියාවත්, දැන් කඩුව ඇරගෙණ යහන යට වැදහෝනා නියාවත් මම දනිමි" යන අභිප්‍රාය කී ගමනේ රාජකුමාරයෝ භයින් ත්‍රස්තව කඩුව ඇරගෙණ යට මැස්සෙන් එලියට අවුත් කඩුව යහන පාමුල දමා වැදහෙව "ස්වාමීනි, නිකම් මිනිසුන්ගේ බසට කෙළෙමියි මා කෙරේ ක්‍ෂමා කළ මැනවැ"යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ තමන් පළමු දැන උන්නාසේම

මහා කෝපයෙන්ම යානින් නැඟි සිට ‘‘තා මුරයෙන් මුරයේම කළදෑ මා නොදනිතියි උනිද? දරුවන් කළදෙය ඉවසන්ට උවමැනවැයි සිතා මෙතෙක් දවස් ඉවසා උනිමි. ඉනිබ්බේ නොයිවසමි’’ කියා රාජ කුමාරයන් දහගෙයි ලවා රැකවල් සලස්වා ඉඳ සිතන්නාහු ‘‘මා මෙතෙක් අන්තරාවලින් ගැලවුනේ මාගේ දිසාපාමොක් ආචාරීන් නිසාය’’යි ආචාරීන්ගේ ගුණ සඳහන් කොට කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියාහ. රාජ කුමාරයන්ද දහගෙයින් මැසුම් කප්පා රාජ්‍යයට අමාත්‍යයෝ සලස්වා ගත්තුය’’යි සර්‍වඥයන් වහන්සේ වදාරන්නා ‘‘ඒ රජ්ජුරුවෝ එසේ කළේ නුමුත් මම මාගේ දරුවන් ඇර වාසයකළ නොහෙමි’’ කීහ. සර්‍වඥයන් වහන්සේ මේ නියාව වදාරා මේ ‘තෘෂ ජාතකය’ නිමවා වදාළසේකි.

‘‘එසමයෙහි දිසාපාමොක් ආචාරීව උපන්නෙම් බුදුවූ මම් ම වේදැ’’යි වදාළසේකි.

329. බාවේරු ජාතකය

තවද භූරිප්‍රාඥයන නම් වූ සර්‍වඥයන්වහන්සේ ජෙතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි තීර්ත්‍යකයන්ගේ ලාභසත්කාරයන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

සර්‍වඥයන්වහන්සේ ලෝකයෙහි පහළවන්නාට පළමු අබුද්ධොත්පාදයෙහි තීර්ත්‍යකයන්ට ලාභසත්කාර මහත. සර්‍වඥයන්වහන්සේ පහළවූ කළ ලාභ සත්කාර මදවීය. මේ කථාව සංඝයා වහන්සේ දම්සභාමණ්ඩපයෙහි රැස්ව වැඩ හිඳ කිය කියා උන්සේක. සර්‍වඥයන්වහන්සේ එතනට වැඩ වදාරා මහණෙනි මා එන්නාට පූර්‍වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැයි විචාරා වදාරා එපවත් සර්‍වඥයන්වහන්සේට දැක්වූ කල්හි මහණෙනි දැන්මතු නොවෙයි පෙරත් නීවයෝ අබුදෝත්පාදකාලයෙහි ලාභසත්කාරයෙන් මහත්වූයයි වදාර ඒ කෙසේදැයි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන්වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි ව්‍යාපාරයෝ මොත්තමෙක් බාවේරු නම් ගමට කවුඩෙකු වඩාගෙණ වෙළඳාමට කියාහ. ඒ නුවර ඇත්තෝ කවුඩා කෙරේ සමාධියෙන් අපට දෙවයි කීහ. ව්‍යාපාරයෝ අප කවුඩා දෙන්නේ නැතැයි කියාදීත් උත්සාහයෙන් කියා මසුරන් දහසක් දී කවුඩා ඇරගත්තාහ. ඒ කියන කවුඩාට එම ගම ඇත්තෝ බොහෝ සත්කාර සම්මාන කළාහ. පසුව මුරයේ ඒ ගමට වෙළඳාමට යන්නා යහපත්ව නටන මොණරෙකු ගෙන්වාගෙන ආහ. ඒ මොණරා දැක ඒ ගම ඇත්තෝ මහා සමාධිව අපට දෙවයි කීහ. ව්‍යාපාරයෝ අපගේ පළමු මුරයේ ගෙණා කවුඩාත් ඇරගත්තුය. දැන් ගෙනා මොණරාත් ඉල්ළුව අප ගෙණ ගෙණා දෙයම ඇරගන්ට උත්සාහ කරව අප දෙන්නේ නැතැයි කියාදීත් තොපට පක්‍ෂි සම්භවෙති අපට සම්භ නොවෙතියි කියා මොණරා අප දෙන්නේ නැතැයි කියාදීත් මහ උත්සාහයෙන් මසුරන් දහසක්දී මොණරා ඇරගත්තාහ. ඒ කියන මොණරාට ඒ ගම ඇත්තෝ බොහෝ සත්කාර සම්මාන කළාහ. මොණරා ඇරගත්තැන් පටන් කවුඩාට කැවිලි පෙවිලි ආදියත් අඩුව ආදරත් මදව ගිය හෙයින් තමා උන් මැදිරියෙන් පිටත්ව කසල ගොඩ ඉඳ නොයෙක් කුණු කසල ඇසිඳ කන්නේය. මොණරාට බොහෝ කැවිලි පෙවිලිත් ඇතිව රන් මැදිරියක් ඉදිකරවා ඊලා සැපසේ වාසය කරන්නේ යයි වදාරා බුදුව වැඩහිඳ වදාරණසේක් උත්තමයන් නැතිහෙයින් දශකාරණයකින් අඩුවූ කවුඩා සැප විඳින්නේය. පසුව උත්තමවූ ජාති ඇති මධුරවූ නාදඇති මනාවූ ගාත්‍රා ඇති උත්තමයා ආතැන් පටන් නිස්සෝභාගිවීය. එසේ හෙයින් සද්ධර්‍මී චක්‍රවර්ති වූ සර්‍වඥයන්වහන්සේ නැති අවස්ථාවේහිදී තිර් කයෝ ලාභසත්කාරයෙන් මහත් වුය. යම් මනාවූ ශබ්ද ඇති සර්‍වඥයන්වහන්සේ පහළවූ තැන්පටන් තීර්තකයෝ ඉරුදුටු කදෝපැනියන් සෙයින් නිස්සෝභ වූහයි වදාරා මේ බාවේරු ජාතකය නිමවා වදාළසේක. එසමයෙහි කවුඩා නම් නිගන්ඨනාථ පුත්‍රය. එසමයෙහි මොණරා නම් බුදුවූ මම්ම යයි වදාළසේක.

330. විසයිහ ජාතකය

තවද පස්මරුන් (මාරයන් පස් දෙනා) බිඳ ජයගත් හෙයින් මාරජි නම් වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සේක් අනේපිඬු මහ සිටානන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

මෙහි වර්තමාන කථාව ඛදිරඞ්ගාර ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් බස්නේය (ඇතුලත්වේ). අනේපිඬු මහ සිටානන්ගේ දේවතාදුව වලක්ව වලක්වා දන් දුන්නෙමි. ඊට ආශ්චර්‍යය කින්ද කියන්නේ මාසේවූ ලොවුතුරා බුදු කෙණෙකුන්ගෙන් අවවාද අසා දන්දීමෙහි පෙර මහොත්තමයෝ අබුද්ධෝත්පාද කාලයෙහි ශක්‍ර දේවේන්‍ද්‍රයන් වලක්ව වලක්වා දන්දු නෝ වේදැ''යි වදාරා ''හේ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ විසය්හ නම් සිටුව උපන්නාහුය. දන්හල් කරවා දවස සලක්‍ෂයක් (ලක්ෂ හයක්) ධන වියදම් කොට ජම්බුද්වීපයෙහි නහුල් උඩ බඳවා මහත් දානසම්භාරයන් කරන්නාහ.

මේ කුසල සම්භාරයෙහි ආනුභාවයෙන් ශක්‍රයන්ගේ පාණ්ඩුකම්හල ශෛලාසනය (ගල් අසුන) උනුවිය. එවිට ශක්‍රයෝ දිවසින් බලාගෙණ ශක්‍ර සම්පත් ඇරගන්නා නිසා ''මූ මේ දානාධ්‍යාසය (දන් දීමේ අදහස) කෙරෙති''යි සැකව ''දානාධ්‍යාසයට මම අන්තරාය කෙරෙමි'' සිතා අවුත් සිටානන්ගේ දන්දෙන්ට තිබූ එලහිතෙල් සාල් තල මුං ආදීවූ දෙයද රත්රන් මුතු මැණික් සංඛසීලා ප්‍රවාලාදීවූ (සක් ගල් පබළු) දෙයද වාල්සරක් ආදීවූ උපභොග සියලු වස්තුද අන්තර්ධාන කරවූහ. සිටානන්ගෙන් දන්දෙන්නට සැලැස්වූ පුරුෂයා සලක්‍ෂයක් වස්තුව වියදම් කොට දන්දෙන්ට තිබූ සියලු වස්තූන් අන්තර්ධාන වූවා දැක සිටානන්ට ගොසින් කියන්නේ ''ස්වාමීනි, දන්දෙන්ට තිබූ සියලු වස්තු අන්තර්ධාන විය. එසේ හෙයින් සෙට දන්දෙන්ට කිසිදෙයකුත් නැතැ''යි කීහ.

එපවත් සිටානෝ අසා ''ඊට කාරණා කින්දැ?''යි සිතා තමන්ගේ බිරින්ද ගෙන්වා කියන්නාහු ''සෙට දවසට දන්දෙන්ට තිබූ සියලු වස්තුවක් නැතිව අන්තර්ධාන විය. මාගේ රත්රන් මුතු මැණික් ආදී සියලු වස්තුව තිබූ භාණ්ඩාගාර ගෙවල්වල දොර අරවා ඉන් වස්තු වියදම් කොට දන්දෙව''යි කියා වස්තු තිබූ ගෙවල් දොර ඇර බැලූ ගමනේ අමුනක් විවරක කිසි වස්තුවක් නැතිව අන්තර්ධාන වූ හෙයින් කිසි වස්තුවකුත් නුදුටුවාහ.

සිටානන්ගේ භාර්‍යයාවෝ සිටානන්ට කියන්නාහූ ''නුඹ වහන්සේගේ ඉන තුබූ සළුව හා මාගේ ඉන තිබූ කඩ විනා වී නැලියක්වත් සාල් නැලියක්වත් මස්සක් අකක් වාලක් සරකක් නැතිව සියලුවස්තු අන්තර්ධාන වීය''යි කිවුය. සිටානෝ කියන්නාහු ''මාගේ ප්‍රාණය තිබුතෙක් වේලා මාගේ දානයට අන්තරාය නොකෙරෙමි. එසේ හෙයින් උත්සාහ ඇතිව ගෙයබලා දන්දෙන්ට නිසි දෙයක් ගෙණ ව''යි කීහ. ''යහපතැ''යි ගෙට ගොසින් බැලූ ගමනේ මිනිසකු දමාගිය කඳකුත් දැකැත්තකුත් දැක ගොසින් ගෙණවිත් ''ස්වාමීනි මෙපමණක් විනා දුටුදෙයක් නැතැ''යි කියා සිටානන් අතට දුන්හ. සිටානෝ ''හද්‍රාව, මෙතෙක්දා අපගේ සියලු වස්තු ඇති හෙයින් දනුත්දී අපිත් සැපසේ රැකුම්හ. දැන් වස්තු නැති හෙයින් රැකෙන්ටත් දන්දෙන්ටත් අනික් මානෙක් (ක්‍රමයක්) නැත. මේ කඳත් දැකැත්තත් ඇරගෙණ වලට (වනයට) ගොසින් තණදාගෙණවිත් වීකොට භාගයෙක් දන්දෙමිහ. භාගයක් ගෙණ රැකෙමිහ''යි කියා කඳත් දැකැත්තත් ඇරගෙණ තණ දාන ලෙස වලට නික්ම තණකඳක් ගෙණවිත් වී කොට භාගයක් දන්දී භාගයක් තමන් රැකෙන්ට යයි තබාගත් ගමනේ යාචකයන් එනහෙයින් තමන්ට තිබූ භාගයත් දී නිරාහාරයෙන් ඉඳ මේ නියායෙන් සත්දවසක් දන්දී නිරාහාරයෙන් උන්නාහ.

සත්වෙනි දවසේ තණකඳ කරතබාගෙණ ගෙට එන ගමනේ අවිරශ්මී ශරීරයේ වැදගත් ගමනෙනුත් සත්දවසක් නිරාහාරයෙන් උන්හෙයිනුත් සුබුමාලවූ (සිවුමැලි) ශරීර හෙයිනුත් භ්‍රමිතව (කැරකී) තණකඳ ඇරගෙණ වීථියේ වැටුනාහ. එවිට ශක්‍රයෝ ආකාශයෙහි සිට කියන්නාහු ''එම්බල සිටානෙනි, තොප දුප්පත් අවස්ථාවෙහි තොපගේ ප්‍රාණයද රැක නොගෙණ දන්නොදී සැපසේ වැදහෙව ඉඳුව''යි ශක්‍රයෝ සිටාණන්ට අවවාද කොට කීහ.

එවිට සිටාණෝ ''තෙපි කවුරුන්ද?''යි ශක්‍රයන් අතින් විවාළෝය. ශක්‍රයෝ ''මම ශක්‍රයෙක්මි''යි කිවුය. සිටානෝ කියන්නාහු ''තොප මේසා වූ ශක්‍රසම්පත් ලද්දේ විශේෂයෙන් දන්දී පඤ්චසීලය රැක පෝය අෂ්ඨාංග (අංග අටකින් යුත්) ශීලය රැක වුව මෙසේ පින්කොට මෙසේවූ ශක්‍රසම්පත් ලැබ සිටිනෝත් මේලෙස කියන්ට කාරණා කින්ද? තොප එක ශක්‍ර

කෙණෙකුන් තබා දහසක් ශක්‍රයෝ අවුදින් පින් නොකරවයි කිවු නමුත් මාගේ දානයට අන්තරාය නොකරමියි, මෙසේ වූ දුක්ඛිතව සිටත් මාගේ දානාධ්‍යාශයට අඩුවක් නොකරමි" සිටානෝ කී කල්හි ශක්‍රයෝ "මෙසේ දුක්ඛිතව සිටත් තොප මෙසේ පින්කරමි මාගේ දානයට අඩුවක් නොකරමි කියන්නේ කවර කාරණාවක් නිසාදැ?"යි විචාළ කල්හි සිටානෝ කියන්නේ "එම්බල ශක්‍රය, ශක්‍රසම්පත්, මාරසම්පත්, බ්‍රහ්මසම්පත්, ඇරගන්නා නිසා නොවෙයි, තා ඇතුළුවූ සූවිසි අසංඛ්‍යයක් සත්ඩයන් සංසාර සාගරයෙන් ගොඩලා සම්‍යක් සම්බෝධියට පැමිණෙන නිසාය"යි කීහ.

එපවත් අසා ශක්‍රයෝ වහා සන්තුෂ්ටව (සතුටුව) සිටාණන්ගේ ශරීරය ශක්‍රයෝ තමන්ගේ අතින් පිරිමැද ඒ ගමනේ දිව්‍ය පහස හෙයින් සිටාණන්ගේ ශරීරය පිණා නැගී සිටියාහ. එවිට ශක්‍රයෝ සිටාණන්ට කියන්නාහු "පළමු කොට තොප දෙන්නේ සලක්ෂයක් වස්තුවේද? මෙතැන්පටන් දොළාස් ලක්ෂයක් සම්පත් වියදම්කොට දන්දෙව"යි කියා සිටාණන්ගේ අනතඩාන කළ සම්පත් සිටාණන්ට පෑ ශක්‍රයෝ තමන්ගෙනුත් සියලු සම්පතින් උන්ගේ ගෙය පුරා තමන්ගේ ශක්‍රභවනයට ගියහයි සිටාණෝ බොහෝ දානාද්ධ්‍යාශය කොට කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහයි වදාරා මේ 'විසය්ග ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

"එසමයෙහි සිටුව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය"යි වදාළසේක.

331. තඩරී ජාතකය

තවද මේ ජාතකයෙහි වර්තමාන කථාව හා අතීත කථාව මතුකියන ලද 'කුණාල ජාතක'යෙහි ප්‍රකාශ වන්නේය.

332. වානර ජාතකය

තවද නරසිංහවූ (නරයන්ට සිංහ වූ හෙවත් මිනිසුන් අතර නායක වූ) සර්ඹඥයන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ වෛරයට (පළිගැනීමට) උත්සාය කරණ නියාව දම් සභාවේ රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ (වැඩිහිටි භික්ෂූන්) කිය කියා වැඩ උන් තැනට සර්ඹඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නට පුර්ඹ භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා "මහණෙනි, දැන් මතු නොවෙයි පෙරත් වෛරයට උත්සහ කළෝ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිතවූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් වහන්සේ රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ එක් ගසෙක වානරව උපන් සේක. උන් වහන්සේ වාසය කරන්නාවූ වනය ලඟ ගඟාවෙක් ඇත. ඒ ගඟ වසන්නාවූ කිඹුලෙක් ඇත. ඒ කිඹුලාගේ කිඹුල්දෙනට ඒ වානරයාගේ හෘදමාංශය (හදවත) අනුභව කරන්ට දොළොක් උපන. ඒ කිඹුල්දෙන "මේ වඳුරාගේ හෘදයමාංසය ලදහොත් විනා ජීවත්වන්නේ නැතැ"යි කිඹුලාට කිව.

කිඹුලා ගොසින් බෝධි සත්ඩයන්ට කියන්නේ "එඹා සබඳ වඳුරානෙනි, මේ එක තෙනම තොප වාසය කරන්නේ ඇයිදැ? යි මේ ගඟින් එතර යහපත් අම්‍රත ඵලාඵල (මිහිරි පළතුරු) ඇති උයනෙක් ඇත, ඊ ගොසින් අනුභව කළ කල නපුරුදැ?"යි කීහ.

එවිට බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු "ගඟින් එතර අප යා හැකි උව කෙසේ යමෝදැ"යි කීහ. එවිට කිඹුලා කියන්නේ "මම පිට ඉඳුවාගෙණ ගොස් එතර ලමි. මා පිටට නැගෙව"යි කීහ. එවිට බෝධිසත්ඩයෝ "යහපතැ"යි කියා කිඹුලා පිටට පැනපුවාහ. කිඹුලාත් බෝධිසත්ඩයෝත් ඇරගෙණ ගඟ මද්ධ්‍යයට ගොසින් ගඟ ගිලෙන්නට වන.

එවිට බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු "ඇයි සබඳ, තොප මා කැඳවා ගෙණ පිට ඉඳුවා ගෙණ ආයේ ගඟින් එතරලන්ට වේද? දැන් තෝ මා බාදියයට (දිය යටට) ගිලෙන්නේ ඇයිදැ?"යි විචාළ කල්හි කිඹුලා කියන්නේ "තොපට ස්නෙහයෙන් ගඟින් එතර ඵලාඵල කන්ට

ගෙණාම්ද? මාගේ කිඹුල් දෙනට තොපගේ හෘදය මාංසයට දොළක් (ආසාවක්) හෙයින් තොප මරා උන්ට හෘදයමාංසය දෙන්ට ගෙනාමි" කී කල්හි බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු "එසේ කළ මේ සැටියටම ගොඩදී කිව, මාගේ හෘදයමාංසය තෙල (අර පෙනෙන) දිඹුල්ගස රතුරතුව පෙනෙන්නේය. මීට ආයාසය ගන්නේ ඇයිදැ?"යි කීහ. එවිට කිඹුලාම "එසේ කළ කළමනා කින්දැ?"යි කීය.

බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහූ "මා ගෙනගොස් දිඹුල්ගසට නන්වාලන්නා හෘදය මාංසය දීලමි" කිඹුලාත් "සැබැවැ"යි සිතා බෝධිසත්ත්වයන් ගෙනගොස් දිඹුල්ගස සමීපයට ගිය. බෝධිසත්ත්වයෝත් කිඹුලා පිටින් දිඹුල් ගසට පැන "තොපි මා රැවටුව, මම තොප රවටාපීමි, වදුරන්ගේ හෘදය මාංසයත් දිඹුල් ගස උඩ තිබේද? තා රවටාලා මාගේ ප්‍රාණය ගළවා ගතිමි. තොපගේ උයනේ ඇති අඹත එලාඵලයෙනුත් මට කම් නැතැ"යි වදාරා මේ 'වානර ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

"එසමයෙහි කිඹුලා නම් දේවදත්ත ස්ථවිරය. වානරව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මවේදැ"යි වදාළසේක.

333. කුන්තානි ජාතකය

තවද නරවරවූ (මිනිසුන්ට උතුම් වූ) සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කොස්ලිහිණියක අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

කෝසල රජ්ජුරුවන් වහන්සේ වඩන (ඇතිකරන) කොස්ලිහිණියක් ඇත. ඒ කොසොල් රජ්ජුරුවන්ගේ ඒ ඒ රජ්ජුරුවන්ට රහසිගතව යවන්නාවූ යම් සන්දේශයක් (ලියමනක්, පණිවිඩයක්) ඇත් නමුත් ගෙණ ගොස් ඒ ඒ රජ්ජුරුවන්ට දී ඒ ඒ රජ්ජුරුවන්ගෙන් දී එවන සන්දේශයෙක් ඇත් නමුත් තමතන්ගේ රජ්ජුරුවන්ට ගෙණවිත් දුන මෙහෙවර සැලැස්වීමේ සිටින්නීය.

එක් දවසක් ඒ කොස්ලිහිණිය රජ්ජුරු කෙණෙකුන් ලඟට දුන මේවර යාදී රජගෙයි කෙළනා කුඩා කොල්ලෝ ඒ කොස්ලිහිණි මේවර ගොසින් ඇවිදින් "මාගේ දරුවෝ කොයිදැ?"යි විචාළීය. අසවල් කුඩා කොලු මැඩ (පාගා පොඩිකර) මරාපීය"යි කුඩා කොල්ලෝ කීහ. ඒ කොසොල් රජ්ජුරුවන්ගේ වාසල බැඳ සිටිනා ව්‍යාඝ්‍රයෙක් ඇත. එක් දවසක් කුඩා කොල්ලෝ කෙළහන යන්නාහු ඒ ව්‍යාඝ්‍රයා ලඟට ගියහ. ලිහිණිත් කුඩා කොල්ලන් හා එක්වම කෙළහණ යන්නාසේ ගොසින් කුඩා කොල්ලන් ව්‍යාඝ්‍රයාට ලන්වූ කල්හි තමාගේ දරුවන් මැරූ කුඩාකොල්ලා පියාපතින් ව්‍යාඝ්‍රයා ලඟට යතා දමාඑහ. ව්‍යාඝ්‍රයත් ඒ කුඩා කොල්ලා අල්වාගෙණ කඩා කා මැරීය. එවිට කොස්ලිහිණි "මාගේ පලිය ඇරගතිමි. මා කෙළේ රාජද්‍රොහය (රජුට හතුරුකමක් කිරීම). මා මෙතන රැඳීම කටයුතු නොවෙ"යි කියා රජ්ජුරුවන්ට කියලා ගියාහ.

මේ කථාව දම්සභාවේ රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ කිය කියා උන්තෙනට සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නට පුර්ව භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා "දැන්මතු නොවෙයි, මහණෙනි, පෙරකලද මේ කොස්ලිහිණිය (හුරතලයට ඇතිකරන පක්ෂි විශේෂයක්) පළි ඇරගත්තෙම වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ කොස්ලිහිණියක් ඇත. ඒ කොස්ලිහිණිය රජ්ජුරුවන්ගේ රහසිගතව ඒ ඒ රජදරුවන්ට යවන්නාවූ යම් සන්දේශයක් ඇත්නම් ගෙණගොස් දී ඒ රජදරුවන්ගේ බරණැස් රජ්ජුරුවන්ට එවන්නාවූ සන්දේශ පත්‍රයෙක් ඇත් නමුත් ගෙණවුත් දී දුන මෙහෙවර සැලැස්මෙහි සිටින්නීය.

එක් දවසක් ඒ කොස්ලිහිණිය එක් නුවරකට මෙහෙවර යාදී රජගෙයි කෙළනා කුඩා කොල්ලෝ කොස්ලිහිණියගේ පැටවුන් මැඩ මරාපීහ. කොස්ලිහිණි ඇවිත් "මාගේ දරුවෝ

කොයිදැ?''යි විචාළීය. කෙළනා කුමාරවරු කියන්නාහු ''අසවල් කුමාරයා තොපගේ දරුවන් මැඩ මරාපිය''යි කීහ.

එවිට කොස්ලිහිණි රජ්ජුරුවන්ගේ වාසල බැඳ සිටිනා ව්‍යාඝ්‍රයා ලඟට යන්නාවූ කුඩා කොල්ලන් හා සමඟ ගොස් තමාගේ දරුවන් මැඩ මැරූ කුමාරයා පියාපතින් ගසා ව්‍යාඝ්‍රයා ලඟට යන්න දමාලුව. ව්‍යාඝ්‍රයාත් අල්වාගෙණ කඩා කා මැරීය. එවිට කොස්ලිහිණි රජ්ජුරුවන්ගේ රජගෙයි කෙළිනා කුමාර වරුන්ට රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ හික්මවීම් (පාලනයක්) නැති හෙයින් වේද මාගේ දරුවන් මැඩ මැරුවේ. යම් මාගේ දරුවන් මැරූ සෝකයෙන් කුමාරයා ව්‍යාඝ්‍රයා ලඟට යන්නා දමා පළිය ඇරගතිමි. දරු ස්නෙහයෙන් කළ පමණක් විනා මාත් කළේ රාජද්‍රොහය. ඉතිකින් හා මෙතන රැඳීම කටයුතු නොවෙ''යි කියා යන්ට වන්නීය.

එවිට රජ්ජුරුවෝ එපවත් දැන කොස්ලිහිණිය ගෙන්වාගෙණ ''තොපගේ දරුවන් මැරූ කුමාරයා මරා නෙපි පළි ඇරගත්තුය. පළියට පළි සරුවුව (හිලවු කිරීම, සමාන), ඒ නිසා තොප කෙරේ උදහස් නොවමිහ. තොපි මෙතනින් යන්ට කාරණා කින්ද? නොයව''යි කීහ. එවිට කොස්ලිහිණි කියන්නී ''දේවයන් වහන්ස, දරුවන් කෙරේ සෝකයෙන් ඉවසාගත නොහී කුමාරයා මැරූ පමණක් විනා මා කෙළේ රාජද්‍රොහය. එසේ හෙයින් මම මෙතන රඳන්ට භය ඇත්තෙමි'' කීව. රජ්ජුරුවෝ දෙවෙනි තුන්වෙනි කීවත් නොගිවිස කොස්ලිහිණිය පළාගියාහයි වදාරා මේ 'කුන්තානි ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි කොස්ලිහිණි මෙසමයෙහිත් කොස්ලිහිණිමය, බරණැස් රජව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේකි.

334. අම්බඵොර ජාතකය

තවද කාසිය ජාතකය කුණාලයෙහි විස්තර වශයෙන් බස්නේය (ඇතුලත් වන්නේය). ධර්මරාජ ගුරුවූ (ධර්මරාජායට ගුරුවරයෙකු වූ) සර්ඳඟයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි අඹසොර (අඹ උයන රැක බලාගන්නාවූ තෙරුන් යන අදහස දෙයි) භික්ෂූන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක්තරා මහළු භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අඹ උයනෙක වාසය කරණ සේක. එකියන අඹ උයනේ අඹ සොරු කඩා කාපුවාහ. සිටු දූ සතරදෙනෙක් අවිරවතී නම් ගඟාවෙන් ඉස්සෝධා නඟා අඹ උයන බලන්ටයයි කියා උයනට ආවාහ. ඒ වෙලාවට එකියන මහළු භික්ෂූන් වහන්සේ උයනට වැඩ උයනේ අඹ නැතිනියාවත් එකියන සිටුදූන් සතරදෙනාත් සිටියා දැන එසේ වීනම් මෙකියන සිටුදූ සතරදෙනා වන අඹ කඩාගත්තේයයි සිතා ''තොප ඇමය මේ අඹ කඩාගත්තේය''යි කියන්නා එකියන සිටුදූ සතරදෙනා ''මේ අප නාපියා (ජලස්නානය කර) ආ පමණක් විනා අප කැඩූ අඹයක් නැතැ''යි කීය. එසේත් ''මට දිවුරන්ට උවමැනවැ''යි කියන්නා ''යහපතැ''යි කියා එකියන සිටු දූ සතරදෙන දිවුලාහ. මේ නියායෙන් එකියන සිටු දූ සතරදෙනා ලජ්ජා කරවා පියා උන් ඇම තමතමන්ගේ ගෙවලට යැවූසේක.

මේ කථාව දම්සභා මණ්ඩපයට රැස්වූ මාලුවරුන් වහන්සේ (වැඩිහිටි භික්ෂූන්) කථාකොට කොට වැඩ උන් තැනට සර්ඳඟයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා, ''මහණෙනි, දැන් මතු නොවෙයි පෙරත් මේ භික්ෂු ස්ත්‍රීන් ලජ්ජාකරවූවෝ වේ දැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඳඟයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි එක්තරා තාපස කෙණෙක් අඹ උයනේ වාසය කරන්නාහු ඒ ඇත්තාවූ අඹ තමුනුත් කා අඳුනන්නන්ටත් දී වංචා ප්‍රයෝගයෙන් (බොරුවෙන් හා කපටි කමින්) දවස් යවන්නාහ.

එසමයේ බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ ශක්‍රදේවේන්ද්‍ර ව ඉපද මනුෂ්‍යලෝකය බලා වදාරණසේක් ''කවුරු දෙමව්පියන්ට ආදර කෙරෙත්ද? කවුරු අටසිල් රකිද්දෝ? කවර තාපසකෙනෙක් තපස් රකිද්දෝ? හෝ''යි බලා වදාරණ සේක් මේ තාපසයන්ගේ කුහක තපස් දැක ඒ උයනට අවුත් උයනේ අඹ අන්තර්ධානකොට (අතුරුදහන් කිරීම) පෑවාහ.

ඒ වෙලාවට බරණැස් නුවර සිටුදු සතරදෙනෙක් නාපියා එතනට ආවාහ. තාපසයෝ එතනට අවුත් උයනේ අඹ නැති නියාව දැක ''මේ උයනේ අඹ කඩාගත්තෝ තොපිය''යි කියන්නා ඌ සතරදෙන ''අප අඹ කැඩුවේ නැතැ''යි කීහ. ''එසේ කීවත් කමිනැත, දිවුරන්ට උවමැනව''යි කියන්නා ''යහපතැ''යි ගිවිස පළමුවන තැනැත්තී දිවුරන්නී ''ඉස්කර පුරා සුදුලොම් (ඉසෙහි පැසුණු කෙස්, සුදු කෙස්) අඩුවෙන් උදුරන්නාවූ වයස් පිරුනු මාළු පුරුෂයකු අතරේ ඉඳිම්මැයි මේ අඹ කැඩින්නමැ''යි කියා කිහ. දෙවෙනි ස්ත්‍රී කියන්නී ''වයස් පසළොස් විස්ස තිස අවස්ථාවේදී සරණ නොගොස් ඔබදී (මතුවට, තවත් වයසට ගොස්) සරණයම්මැ''යි කියා දිවුලාහ.

තුන්වන ස්ත්‍රී දිවුරන්නී ''අනඟයාගෙන් (කවි සමයෙහි නිතර හමුවන කාමයට අධිපති දෙවියාය, මල්සරා නම්න්ද හඳුන්වයි) සැරප්‍රහාර (ඊ පහර) ලදින්ම දෙගවුවෙක ඉන්නා ප්‍රියවූ පුරුෂයෙකු ලඟට ගොස් ඒ පුරුෂයා ලැබගන්නෙම්මැයි මේ අඹ කැඩින්න මැ''යි කියා කීහ.

සතරවන ස්ත්‍රී දිවුරන්නී ''යහපත් කොට ඉස්සෝධා නහා සාඳුජබාදු (ඇඟ ගල්වන සුවඳ වර්‍ගයක්) ආදීවූ දෙය හා කොකුන් (එදා සබන් වෙනුවට කොකුම් හාවිතා කර ඇත) ගල්වාගෙණ යහපත් කොට අතුල යානේ තනිව වැදහෝම්මැයි මේ අඹ කැඩින්නමැ''යි කියා දිවුලාහ.

එවිට තාපසයෝ ''තොපි ඇම දිවුලනියා යහපතැ''යි කියා උන් සතරදෙනා ''තොපි තොපගේ ගෙවලට යව''යි කියා යවාපුවාහ.

ශක්‍රයෝත් භයංකාර (නපුරු) වෙසක් මවාගෙණ තාපසයිනුත් එතනින් පහකොටපුවයි වදාරා මේ 'අම්බවෝර ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි තාපසයෝ නම් මෙසමයෙහි මෙකියන භික්ෂූහුය. එසමයෙහි සිටු දූ සතරදෙනා නම් මේ සමයෙහි මේ සිටුදූ සතරදෙනාමය, එසමයෙහි ශක්‍රව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේකි.

335. ගජකුම්භ ජාතකය

තවද ධර්මරාජයන් වූ සර්වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කුසීත භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ ඇරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක්තරා භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ කළමනා පිළිවෙත්හිද උගතමනා ධර්‍මයන් නොයිගැන්මෙන් කුසීතභාවය (අලසකම) කරණසේක. මේ කථාව දම්සභා මණ්ඩපයට රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ (වැඩිහිටි භික්ෂූන්) කථාකොට කොට වැඩ උන් තැනට සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ ඒ රජ්ජුරුවන්ට අමාත්‍යව උපන්සේක. රජ්ජුරුවෝ සියලු කටයුත්තෙහි කුසීතව වාසය කරන්නාහ. බෝධිසත්වයෝ කුසීතභාවය අරවාපියම් දෝ හෝ යි සිතා උන්කලට එක් දවසක් රජ්ජුරුවෝ මඟුල් උයනට ක්‍රීඩාවටයයි ගියාහ.

ඒ උයනේ ගජකුම්භයෝයයි (කුඩා ප්‍රාණියෙක්) යන තිරිසනෙකු යන්නාවූ රජ්ජුරුවෝ දැක බෝධිසත්වයන් අතින් ''මේ කුමන තිරිසනෙක්දැ''යි විචාළහ.

බෝධිසත්වයෝ ''ස්වාමීනි, මේ ගජකුම්භයෝයයි යන තිරිසනෙකැ''යි කියා බෝධිසත්වයෝ ගජකුම්භයා හා කැටිව කථාකරන්නේ '' එම්බල ගජකුම්භය, තාගේ ගමන් දාවල් තිස්සේ පලායෙහි නම් අහලක් හෝ දැහලක් (අහල් දෙකක්) හෝ පලා යන්නෙහිය. ඉදින් ලැවු ගින්නෙක් වැදගත් නම් කෙසේ ගැලවීයෙයිදැ?''යි විචාළහ.

ගජකුම්භයා කියන්නේ ''ගස් බිලයකට (ගසක සිදුරකට) හෝ පොළවට හෝ වැදයෙමි. ඉදින් එසේවූ දෙයක් නොලදින් නම් මාගේ ජාතිකර්‍මය (මරණය උරුමයි)''යි කීහ.

එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ රජ්ජුරුවන්ට කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, මේ ගජකුම්භයා තමාගේ කුසීතභාවයෙන් යම් දුක්ඛයකට පැමිණේද? එමෙන් තපස්වීවරුන් වහන්සේද රජ්ජුරුවන් වහන්සේද ගිහි දනද තමතමන් කළමනා ඒ ඒ කටයුත්තේහි ප්‍රමාද වෙත්නම් පසද හායන (අවසඳ, බැස යන සඳ) පක්ෂයෙහි චන්ද්‍රයා මෙන් හායනයට (පරිහානියට) යන්නාහ.

යම් තපස්වී කෙනෙක් තමන් කළමනා වත් පිළිවෙත් ආදීවූ දෙය වේලා නොවරදවා විචාරත්නම් එසේවූ සත්තවයන්ට අවවාද කෙරෙද්ද, යම් රජ්ජුරුකෙනෙක් තමාගේ රාජ්‍යයේ කළමනා කටයුතු කාර්‍යය ඒ ඒ කාර්‍යයවේලෙහි විචාරා කියද්ද, යම් ගිහිකෙනෙක් තමන්ගේ කලමනා ගොවිතැන් ආදීවූ සියලු කටයුතු වේලා නොවරදවා විචාරත්නම් එසේවූ සත්තවයන්ට සියලු ඓශ්වර්‍යය (යස ඉසුරු) කලාවෙන් කලාවට (පියවරෙන් පියවරට) වඩනා පූර්ණ චන්ද්‍රයා (පුන් සඳ) මෙන් වඩනේය''යි කීහ.

''මේ කීයේ මටය''යි රජ්ජුරුවෝ දැන එතැන්පටන් කුසීතභාවය හැර රාජ්ජය කළහයි වදාරා මේ 'ගජකුම්භ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් මේ භික්ෂුහුය. එසමයෙහි අමාත්‍යව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

336. කෙසව ජාතකය

තවද දේවාතිදේවවූ (දෙවියන්ට දෙවිවූ) සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි විශ්වාස භෝජනයක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

අනේ පිඬු මහසිටාණන්ගේ ගෙයි දවස් පතා පන්සියයක් භික්ෂූ වහන්සේ වළඳන සේක. සෙසු සංඝයා වහන්සේත් අවිච්ඡින්නව (නොකඩවා, නිරන්තරයෙන්) එලඹෙන සේක. සියලු සංඝයා වහන්සේට අනේපිඬු මහසිටාණන්ගේ ගෙය නම් සතර මං සන්ධියෙහි සාරා තිබූ පැන් පොකුණක් විය.

මේ නියාවට දවස් යවන කල්හි එක් දවසක් කොසොල් රජ්ජුරුවෝ නුවර ප්‍රදක්ෂිණාකොට (සැරිසරා) නික්මෙන කල්හි බොහෝ සංඝයා වහන්සේ අනේපිඬු මහසිටාණන්ගේ ගෙට වඩනා නියාව දැක උන් වහන්සේලා බොහෝව (වැඩිපුර) අනේපිඬු මහසිටාණන්ගේ ගෙට වඩිනේ කුමක් නිසා දැ?''යි විචාරා ''නිත්‍ය සංඝයා වහන්සේ පන්සියයක්දෙනා වහන්සේ වළඳන්නට උවමැනැව''යි සිතා සර්ව්ඥයන් වහන්සේ පවරා (ආරාධනා කර) පන්සියයක් සංඝයා වහන්සේට රසමසවුලෙන් යුක්තවූ භෝජනය වලඳවන්නාහ.

මේ නියාවට දන්දෙන්ට සැලසූ පමණක් විනා ''අසවල් කෙණෙක් සංඝයා වහන්සේට විශ්වාසයෙන් වළඳව''යි නො සැලවූහ. ඇසූ මෙහෙවර නියාවට (චාරිත්‍රානුකූලව, පැවරුණු වගකීම) පාත්‍රා කටයුතුකොට පිළිගන්වා පියන්නාහ. සංඝයා වහන්සේ පාත්‍ර පිළිගෙණ තම තමන්වහන්සේ හිත විශ්වාස තෙනට පාත්‍රා ගෙණගොස් පාත්‍රවල බත් ඒ උපාසකවරුන්ට දී උන්ගෙන් හිත විශ්වාසයෙන් පිළිගැන්වූ යම් ආහාරයක් වළඳන සේක.

එක්දවසක් කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට බොහෝ කොට වැල වරකා අඹ දඹ ආදීකොට ඇති මධුර ඵල (මිහිරි පළතුරු) බොහෝකොට ගෙණාහ. රජ්ජුරුවෝ ''සංඝයා වහන්සේට මධුර ඵල ජාති යව''යි කියා යවූහ. සංඝයා වහන්සේ වළඳන්නට ඒ ඒ තෙනට වැඩපුසේක. එක්කෙනෙකුත් වහන්සේත් නොදැක රජ්ජුරුවන්ට ගොසින් ''ස්වාමීනි, එක්වහන්දෑ නමකුත් නුදුටුයෙමි'' කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''මාගෙන් දීලූ භෝජනය මගේ රජගෙයිදී නොවළඳා ඒ ඒ තැනට ගොසින් වළඳන්නට කාරණා කිම්දැ?''යි සිතා සර්ව්ඥයන් වහන්සේ අතින් විචාරමි ''සංඝයා වහන්සේ මාගෙන් දෙන දානය මාගේ ගෙයිදී නොවඳානම් ඒ ඒ තැන වළඳනසේක. කවර කාරණයකින් දැ''යි විචාළාහ.

සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ''රජ්ජුරුවෙනි, සංඝයා වහන්සේට දන්දීම නම් ආදර විශ්වාස ඇතිව පයට දිය දී පය සෝදවා දැහැටි පැන්දී විශ්වාසව දන් දෙතොත් වළඳනසේක. ඕවා දියට (ඕනෑවට එපාවට, නොසැලකිලි ලෙස) දන් දුනැයි වළඳන්ට අපහසුය. රජ්ජුරුවෙනි, පෙර උත්තමයන්ට පන්සියයක් වෙදවරුන් වෙදකම් කරණ ගමනේ ව්‍යාධියෙන් නොසිඳෙන්නා එතනින් පලාගොස් තමන්ට හිත විශ්වාස වූවන්ගෙන් ගොඩ ඇල් හුරුවී ආදියෙන් උළුකැන් (කැඳ) පිසදුන් ගමනේ ව්‍යාධි සන්සිඳුනේය. එසේහෙයින් රජ්ජුරුවෙනි, සංඝයා වහන්සේට

නම් ආදර භක්තියෙන් දීලූ දානයම වටනේය''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ උතුම්වූ බ්‍රාහ්මණ කුලයක ඉපිද කප්ප නම්ව පඤ්චකාමයෙහි (රූපදී පස්කම්හි) ආදීනව දැක හිමාලය වනයට ගොස් කේසව නම් තාපසයන් පන්සියයක් දෙනාට නායකව වාසය කරන්නවුන් දැක එකියන තාපසයන් ලභ බෝධිසත්ඩයෝ කප්ප නම් තාපසව අතවැස්සන්ට ප්‍රධාන අතවැසිව (ශිෂ්‍යයා) හිත වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි කේසව තාපසයෝ වැසි සාරමස පැමිණි හෙයින් ලුනු ඇඹුල් පිණිස තමන්ගේ පන්සියයක් තාපසවරුන් පිරිවරා බරණැස් නුවරට ගොසින් එනුවර රජ්ජුරුවන්ගේ උද්‍යානයෙහිද සැතපී නිදා නැගී පන්සියයක් තාපසවරුන්ගේ උද්‍යානයෙහි රඳවා වස් සාරමස උන්කල්හි වස් සාර මස ඉකුත් ගමනේ කේසව නම් තාපසයෝ ''අපගේ හිමාලය වනයට නික්මෙම්හ''යි රජ්ජුරුවන්ට කීහ.

රජ්ජුරුවෝ ''නුඹ වහන්සේ වයොවෘද්ධ (වයස්ගත) සේක. වනාන්තරයේ ඉඳ ප්‍රයෝජන කිමිද? නුඹ වහන්සේගේ පන්සියයක් තාපසවරුන් යවා නුඹ වහන්සේ රැඳුන මැනව''යි කීහ. කේසව නම් තාපසයෝ ''යහපතැ''යි කියා තමන්ගේ පන්සියයක් තාපසවරුන් කප්ප නම් තාපසයන්ට පාවාදී ගෙණ නායක කමට සලස්වා හිමාලය වනයට යවා රජ්ජුරුවන් කී හෙයින් රැඳුනා පමණක් විනා කේසව නම් තාපසයෝ කප්ප නම් තාපසයන්ට අධික ප්‍රේම ඇත්තාහ. ඒ ප්‍රේමයෙන් රැ නිදිමැරීමෙන් කාපු ආහාරය නොදිරීමෙන් කේසව නම් තාපසයන්ට රක්ත අතීසාරය (ලේ සහිත මළ පහවීම) ඇතිව ව්‍යාධියෙන් පීඩිතවූ කල්හි රජ්ජුරුවෝ එපවත් දැන තමන්ගේ අංග වෛද්‍යයන් (සවීාංග වෙදුන්) පන්සියයක් ලවා වෙදකම් කරවන්නට පටන් ගත්තාහ. දවසින් දවස කේසව තාපසයෝ රජ්ජුරුවන්ට කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවෙනි, මා ලෙඩින් ගොඩ නැගෙන්නා කැමැත්තාද? මේ ලෙඩින් නැසී යන්නා කැමැත්තා දැ?''යි විචාළ කල්හි රජ්ජුරුවෝ ''ස්වාමීන් වහන්ස, සැපසේ ලෙඩින් ගොඩනැගෙන්නා කැමැත්තෙමි'' කීහ. ''එසේ වී නම් මාගේ හිමාලයෙහි කප්ප නම් තාපසයන් ලඟට මා ඇරලවා පියව, මේ ලෙඩින් ගොඩ නැගෙමි'' කීහ.

රජ්ජුරුවෝ ''යහපතැ''යි කියා තමන්ලඟ සිටිනා නාරද නම් අමාත්‍යයෙකු කැඳවා ''කේසව නම් තපස්වීන් කැඳවාගෙණ ගොසින් උන් වහන්සේ හිමාලය වනයෙහි ඇරලවා එව''යි කීහ. නාරද නම් අමාත්‍යයා ''යහපති ස්වාමීනි'' කියා කේසව නම් තාපසයන් හා බොහෝ තාපසවරුන් වාසය කරන්නාවූ උන්වහන්සේ පන්සලට ගෙණගොස් එහ. කේසව නම් තාපසයෝ කප්ප නම් තාපසයන් දුටු අධිකවූ ප්‍රේමයෙන් ගොඩ ඇල් හුරුවී ආදියෙන් ලුනුලා දුම් නැතිව පිස වත්කළ උළුකැන් ආදර ගෞරවයෙන් වළඳවාළූ ගමනේ රක්ත අතීසාරය ගුණව ගියේය. එවිට බරණැස් රජ්ජුරුවෝ නාරද නම් අමාත්‍යයා කැඳවා කියන්නාහු ''අපගේ කේසව නම් තාපසයන් වහන්සේගේ ව්‍යාධිය සංසිඳුනිදෝ හෝයි නියම දැන පියා එව''යි යවූහ.

නාරද නම් අමාත්‍යයා තාපසයන් සමීපයට ගොසින් ''ස්වාමීනි, වෙදවරුන් පන්සියයක් ලවා වෙදකම් කරවූ ගමනේ ගුණනුවූ රක්ත අතීසාරය දැන් කවර සැටියේ ගුණව ගියේදැ?''යි විචාළේය. කේසව නම් තාපසයෝ ''නාරද නම් අමාත්‍යය මාගේ ව්‍යාධිය සන්සිඳුනු කාරණා අසව''යි කියා කියන සේක් ''කප්ප නම් තාපසයන්ගේ ප්‍රිය සම්පන්නවූ පන්සලයෙහි විශේෂ ගුණ යෙන් හා කප්ප නම් තාපසයන් මා කෙරේ ඇති භක්ති ප්‍රේමයෙන් හා ගොඩ ඇල් හුරුවී ආදීයෙන් ලුනු දුන් ආදිය නැතිව පිස වත්කොට ඒ උළුකැනින් මාගේ ව්‍යාධි සන්සිඳුනැ''යි නාරද නම් අමාත්‍යයාට කිසේක.

අමාත්‍යයා කියන්නේ ''රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දෙනලද සුභෝජන (යහපත් ආහාරය, ප්‍රණීත) වූ ආහාරයෙන් ගුණ නොදී මෙසේවූ කටුක (නීරස) ආහාරයෙන් ගුණ වූයේ කවර කාරණයකින්දැ''යි විචාළේය. කේසව තාපසයෝ ''අමාත්‍යය, භෝජනය කෙසේ යහපත් වුවත් කටුක වුවත් විශ්වාස භෝජනය මාහැඟිය. නිකම් තැනින් කෑවාවූ මධුර භෝජන නියාවට හිත විශ්වාසයන් ගෙන් බීපු ඇඹුල් කැඳට අඩුය''යි කී සේක. මේ නියාවට බරණැස් රජ්ජුරුවන්ට නාරද නම් අමාත්‍යයා ඇවිත් කීහයි වදාරා මේ 'කේසව නම් ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරය, එසමයෙහි කේසව තාපසයෝ නම් ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයෝය, නාරද අමාත්‍යයා නම් බක නම් බ්‍රාහ්මණයාය. එසමයෙහි කප්ප නම් තාපසව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක්ක.

337. අයකූට ජාතකය

තවද ලෝක ගුරුවූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ලෝකාර්ත්‍යචරියාව (ලොවට යහපත කිරීමෙහි) අරභයා මේ ජාතකය දක්වනලද.

මෙහි වර්තමාන කථාව මහාකණ්හ ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙනෙන්නේය. මෙහි වනාහී දම්සභා මණ්ඩපයෙහි රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ ''සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ලෝකාර්ත්‍යචරියාව කළ නියාව යහපතැ''යි කියා වැඩ උන්තෙනට සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බරණැස් නුවර බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ යක්ෂයන්ට ප්‍රේතයන්ට එළුවන් කුකුලන් ප්‍රාණීන් (සතුන්) බොහෝ මරා බිලියම් දෙන්නාහ. රජ්ජුරුවෝ නුවර වාසීන් බොහෝව යක්ෂයයන්ට ප්‍රේතයන්ට ප්‍රාණීන් මරා බිලියම් දෙන නියාව අසා ''මාගේ අඥා ඇත්නම් නුවර ප්‍රාණවධ කළ නොහැක්කැ''යි බෙරලැවූහ. එතැන්පටන් ප්‍රේතයන්ට බිලියම් නැතිව ගියහෙයින් යක්ෂයෝ ඉඳ කථාකරන්නාහු ''අපට බිලියම් නැතිකළෝ අසවල් රජ්ජුරුවෝය. උන්ගේ ඉස යකුලකින් පළා මරා පියන්ට උවමැනව''යි එක් ප්‍රේතයකු යවූහ. ඒ ප්‍රේතයා රජ්ජුරුවන් ආස්ථානයේ (තනියම) උන් ගමනේ ඉසට ගහන්ටයයි යකුලක් අතින්ගෙණ ආකාශයෙහි අමෝරාගෙණ (එල්ල කරගෙන) සිටියේය.

එපවත් ශක්‍රයෝ දැන ධර්මිෂ්ටවූ (දැහැමි වූ) රජ්ජුරුවන්ට යකුලෙන් ගසන්ට සිටි නියාව දැන තුමූද ඔහු ඉස් මුදුනේ යකුලක් ගෙණ සිටියාහ. රජ්ජුරුවන්ට ප්‍රේතයා සිටි නියාව පෙණෙයි. ශක්‍රයන් සිටි නියාව නොපෙනෙයි. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''ප්‍රේතයා තමන්ට ආරක්ෂාගෙණ සිටි දොහෝ''යි සිතා ''මා මේ විචාරන්ට උවමැනව''යි රජ්ජුරුවෝ ප්‍රේතයාට කියන්නාහු ''තා යකුල අතින්ගෙණ ආකාශයෙහි සිටින්නේ මට ආරක්ෂාවටද? නැත්නම් මට සතුරුව දැ?''යි විචාළේය.

ප්‍රේතයා කියන්නේ ''රජ්ජුරුවෙනි, යක්ෂයෝ ප්‍රේතයෝ එක්ව කථාකොට තොපගේ ඉසට මේ යකුලින් ගසන නියායෙන් එවූහ. එසේ හෙයින් තොපට මා සතුරුව ආයේය''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''කාරණයක් නිසාද? මට යකුලින් ගසන්ට කියේය ය''යි විචාළාහ. ප්‍රේතයා කියන්නේ ''රජ්ජුරුවෙනි, තොප විසින් තමන් ඇමට දෙන බිලියම් (බිලි පූජා) නැවැත්තු නිසාය''යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ ''තා සේ ප්‍රේතයන් කෙතෙක් දෙනා යකුළුගෙණ සිටියත් මා කියපු බස දෙවෙනිව නොකියමි තාගේ ප්‍රේතයන් කී සැටියට යකුලින් (යකඩයෙන්) ගසව''යි කීහ. ප්‍රේතයා කියන්නේ ''මා තොපට ගසන්නේ කෙසේද? තොප මා යකුළින් ගැසුවිටම අප ඇමට නායකවූ ශක්‍රයෝත් මා ඉසට ගසිමි යකුලක් අතින් ගෙන ආකාශයෙහි සිටිති. එසේ හෙයින් ගැසිය නොහෙමි'' කීය. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''තා සේ වූ කොතොක් ප්‍රේතයන් යකුළුගෙණ අවුදින් සිටියත් මා බිය වන්නේ නැත. මා කියපු බස දෙවෙනිව නොකියමි. පළමු මම් තනිව සිටියෙමි. දැන් ශක්‍රයෝ මට ආරක්ෂාව සිටි පසු මම කුමට බිය වෙම්දැ?'' යි කීහ.

ශක්‍රයෝ එකියන ප්‍රේතයා රජ්ජුරුවන් සමීපයෙන් පහකොට රජ්ජුරුවන් ලහට අවුත් ''රජ්ජුරුවෙනි, තොපට මෙතැන්පටන් මම ආරක්ෂාවට සිටිමි. කිසි භයක් නොවී පළමු මෙන් දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍යය කරව''යි අවවාද කියා ශක්‍රයන් දෙව්ලොවට ගියහයි වදාරා මේ 'අයකූට ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි ශක්‍රයෝ නම් අනුරුද්ධ මහා ස්ථවිරය. එසමයෙහි බරණැස් රජව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

338. අරඤ්ඤ ජාතකය

තවද ධර්මස්වාමී වූ (ධර්මයට අධිපතිවූ) සර්වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි චුල්ල කුමාරිකාවන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී. මෙහි වර්තමාන කථාව ඉන්ද්‍රිය ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙණෙන්නේය.

මෙහි වනාහි යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙක් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ බ්‍රාහ්මණ කුලයක ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ වාසය කරණ කල්හි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ පුතණුවන් වහන්සේත් ඇරගෙණ වනාන්තරයට ගොසින් ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් (තාපස පැවිද්දෙන්) පැවිදිව පුතණුවන් වහන්සේ පන්සල රඳවා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ වනයට ගොසින් පලාඵල ගෙණවිත් ජීවත්වන සමයෙහි සොරු මොත්තමෙක් (පිරිසක්) එක්ව ගම් පැහැරගෙණ යන්නෝ ස්ත්‍රියක් අල්වාගෙණ ගොසින් වනාන්තරයට ඇරපියා පලා ගියාහ. ඒ වනයේ ඇවිදිනා තැනැත්තී පන්සලට ඇවිදින් බැසපු වැඩි මාළු තාපසයෝ පලාඵල ගෙණයන්ට ගියාහ. කුඩා තාපසයන් පන්සල උන් තැනැත්තේ ඒ ස්ත්‍රිය තමාගේ භාවභාව ලීලා කටාක්ෂ (ඇඟ පත ලෙලවා ඇස්කොනින් බැලීම) දක්වමින් තාපසයන් ගේ ශීල භේදකොට (සිල් බිඳීම් වශයෙන්) කියන්නී "මේ වනයේ ඉඳ කිමිද? මනුෂ්‍යයන් ඇතිතෙනකට යම්හ"යි කීහ. තාපසයෝ "මාගේ පියානන් වහන්සේ අතින් විචාරා විනා නොයෙමි" කීහ. ඒ ස්ත්‍රී සිතන්නී "මා මෙතන ඉන්ට කාරණා නොවෙයි. මම මහ ඉදිමියි. වැඩිමාළු තාපසයන් වහන්සේ විචාරා එව"යි කියා පලා ගියාහ.

එතකොට වැඩිමාළු තාපසයෝ වනාන්තරයෙන් එලාඵල ගෙණවිත් පන්සලට ආසේක. කුඩා තාපසයෝ වැඩිමාළු තාපසයන් වහන්සේ අතින් විචාරණසේක් "ස්වාමීනි, මම මනුෂ්‍යපථයට (මිනිස් සමාජයට) ගොසින් ගිහිව රැකෙන්නෙමි. කෙසේ වාසය කෙරෙම්දැ?යි කෙසේවූ කෙණෙකුන් භජනය කෙරෙම්දැ?"යි විචාළාහ. වැඩිමාළු තාපසයෝ කියන්නාහු "පුත තපස්වී භාවය ඇර ගිහිගෙයි රැකෙන්ට සිතතොත් වෙෂ (වෙස් ගැනීම) පරදුවයි. ස්ත්‍රී කී දෙයට කිපෙනසුළු කාය වාග් මනඃ යන ද්වාරත්‍රයෙන් (තුන් දොරින්) අවැඩක්ම සිතන්නාවූ අකුසල් ආදීවූ දෙය එකඟ නොව අස්ථිරවූ (ස්ථීර නැති) වඤ්චලවූ (සෙලවෙන, චපල) සිත් ඇති එසේවූ අසත්පුරුෂයන් භජනය නොකොට වාසය කරව"යි කීහ. එබස් අසා තාපස කුමාරයෝ කියන්නාහු "මෙකී අගුණ නැති කෙණෙක් නම් නුඹ වහන්සේ විනා අනික් කෙණෙක් නැත. එසේහෙයින් නුඹ වහන්සේ ඇරපියා නොයෙමි" දැයි වදාරා මේ 'අරඤ්ඤ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

"එසමයෙහි එකියන ස්ත්‍රී හා තාපසයෝ නම් මෙකියන භික්ෂූන් හා චුල්ල කුමාරිය. එසමයෙහි තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්මය"යි වදාළසේක.

339. සන්ධිභෙද ජාතකය

තවද තථාගතවූ සර්වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි සවගයේ භික්ෂූන් වහන්සේගේ සන්ධිභෙද ව්‍යාප්තියක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

සවගයේ භික්ෂූ වහන්සේ උනුන් ගැස්සීම් බිඳීම් ඇතිව වාසය කරණ නියාව සර්වඥයන් වහන්සේ දැන "එම්බා මහණෙනි, උනුන් හා විරෝධ කරන මනුෂ්‍යයෝ කඩු හා තෙප් හා සමානයෝය. පෙර සිංහයන් හා වෘෂභයන් හා හිත විශ්වාසව කරන ගමනේ උනුන් විරෝධ කරවූවා මෙන් තොප ඇමත් විරෝධව වාසය කරණවාදැ?"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයෙහි සියලු ශාස්ත්‍රය ඉගෙන අවුත් පිය රජ්ජුරුවන්ට ශාස්ත්‍ර පෑ යුවරජ තනතුරෙහි සිට පියානන් අවැමෙන් බෝධිසත්ත්වයෝ රාජ්ජයට පැමිණ දැහැමෙන් රාජ්ජය කරන සමයෙහි එක්තරා පුරුෂයෙක් වනාන්තරයෙහි සරක් පට්ටි ලාගෙණ සිසානේය. මෙකියන පුරුෂයාගේ සරක්පට්ටියෙන් දැරිඇති දෙනක් තණ කාගෙණ එන තැනැත්තී හිමාලය වනයට ගියාය. ඒ වෘෂභධෙනු තොමෝ (එළදෙන) සිංහධෙනුවක හා හිත විශ්වාසව වාසය කරන්නීය. ඒ කියන සිංහධෙනුව සිංහපැටවෙකු වැදුව. වෘෂභ ධෙනුව

වෘෂභ පැටවකු වැදුව. එකියන සිංහපැටවා හා වෘෂභ පැටවා හා දෙන්නත් තමන්ගේ මවුන්දෙන්නා හිත හෙයින් තුමූ දෙන්නාත් හිතව එකතැන ගොදුරක් කා එකතැන සැතපී එකට වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි ඒ දුටු වල් වැද්දෙක් මා නුදුටුවිරූ අපූර්‍වයයි සිතා බරණැස් රජ්ජුරුවන් දකින්ට යන්නේ තමාගේ වනයෙන් ගෙණගියමනා උපකරණයන් සපයාගෙණ රජ්ජුරුවන් දකින්ට ගොස් රජ්ජුරුවන් දිට. රජ්ජුරුවොත් ''තා විසින් වසන වනාන්තරයෙහි තා දුටුවිරූ අරුමය (පුදුමය) නොඅරුම කිම්දැ?''යි විචාළාහ.

එවිට වැදි කියන්නේ ''දෙවයන් වහන්ස, අනික් දුටුවිරූ ආශ්චර්‍යයක් නැත. සිංහයකු හා වෘෂභයෙක් හිත විශ්වාසව වාසය කෙරෙති'' කීය. එබස් අසා රජ්ජුරුවෝ කියන්නෝ ''තුන්වන මිත්‍රයෙකු එක්වූ කල්හි විනාශයට පැමිණෙයි තුන්වන මිත්‍රයා එක්වූකල මට කියව''යි කියා වැද්දාට සමුදුන් නාහ. වැදිත් ''යහපතැ''යි කියා හිමාලය වනයට ගියේය.

එසමයෙහි එක්තරා කැණහිලෙක් සිංහයා හා වෘෂභයා උන්තෙනට අවුත් ''මමත් තොප ඇම හා එක්ව වාසය කරන්නේය''යි එක්ව වාසය කරන්නේය. ඒ දුටු වැදි ''තුන්වන මිත්‍රයෙකු ඇතිවූ කල රජ්ජුරුවන් වහන්සේ කියන්ට කීසේක. මෙපවත් රජ්ජුරුවන්ට කියන්ට යෙමි'' සිතා ගියේය. ඔහු යද්දී කැණහිලා සිතන්නේ ''බොහෝ සිවුපාවුන්ගේ මස් මා විසින් කණ ලද. සිංහයන් හා වෘෂභයන්ගේ මස් මා විසින් නොකණ ලද. එසේ හෙයින් මුන්දෙන්නා උනුන් ගස්වා මරාපියා මාංශකන්ට උවමැනවැ''යි සිතා සිංහයා නොකීදෙය වෘෂභයාට කියා වෘෂභයා නොකීදෙය සිංහයාට කියා උනුන් ගස්වා දෙන්නා උනුන් හා සටන් කරවා මැරවීය.

වැදිගොසින් රජ්ජුරුවන්ට ''ස්වාමීනි, තුන්වන මිත්‍රයෙක් ඇතිවිය''යි කීය. රජ්ජුරුවෝ ''කෙසේ මිත්‍රයෙක්දැ?''යි විචාරා ''කැණහිලාය''යි යනු අසා ''එසේකල නීවයා එක්වූ පසු අනර්‍ථයට (අයහපතට) පැමිණෙන්නේ නියමය''යි කියා වහා ගමන් කරන්ට නිසි රථයකට නැගී වැද්දහු ගමන් ලන්ට සලස්වාගෙණ සිංහයා හා වෘෂභයා හුන් තෙනට ගියාහ.

ඒ වේලාවට කැණහිලා ''මා සිතූ දෙය සිද්ධවිය''යි සමාධියෙන් සිංහයා පිටට පැන උගෙන් මාංශ කැටියක් කඩා වෘෂභයා පිටට පැණ ඔහුගෙන් මාංශ කැටියක් කඩා කා පැන පැන සිටියේය. රජ්ජුරුවෝ එපවත් දැන තමන්ගේ රථාචාර්‍යයාට කියන්නාහු ''රථාචාර්‍යය, සිංහයා එක්වන්නේ සිංහධේනුවක් හා කැටුවය. වෘෂභයා එක්වන්නේ වෘෂභ ධේනුවක් හා කැටුවය. සිංහයා කන්නේ මාංශය. වෘෂභයා කන්නේ තණ ජාතිය. එසේ හෙයින් ස්ත්‍රීන් නිසාවූ විපැත්තියකුත් නොවෙයි. කැවිලි නිසාවූ විපත්තියකුත් නොවෙයි. බොහෝ කාලයක් උනුන් හා හිත විශ්වාසව වාසය කළ දෙන්නා ජීවිතක්‍ෂයට පැමිණියේ නීව තැනැත්තවුන්ගේ බසින. එසේ හෙයින් කේලාම් කියන යම් කෙනෙකුන්ගේ බස් ගිවිසීම් තියුණු මුවහත් ඇති ඛඩ්ගයක් (කඩුව) හා අඩයටියක්ද (හෙල්ල) සමානය. උනුන්ට හිත විශ්වාස කෙනෙකුගෙන් විරුද්ධ ලෙස බස් කිවු නම් උනුන් මැදයේ කියා විචාරීමෙන් ම ඇත්තෙක් වි නම් ඇත්තට පලා යෙයි. නැත්තෙක් වී නම් නැත්තට පලා යෙයි. ඒ මානයට විචාරීමෙන් ම කෙලාම් කියන තැනැත්තේ නොකියා තිබාපියයි. කේලාම් නොඇසීමෙන් දෙපක්‍ෂයේ ඇත්තන් සිතට පහසුව තිබෙයි. කේලාම් කී කෙනෙකුන්ගේ යම් තෙනක ගිවිස්සෝ නම් සිංහයාට හා වෘෂභයාට වූ දෙය මෙන්ම අනර්‍ථයට පැමිණෙන්නේය''යි කියා සිංහයාගේ කෙසරු (සිංහයින්ගේ බෙල්ලේ ලෝම) සලා බහා සම් හා නිය හා තෙල් හා ඇරගෙණ තමන්ගේ බරණැස් නුවරට ම ගියාහයි වදාරා 'සඤ්ඣිභෙද ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් බුදුවූ මම්මය''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

චතුක්කනිපාත වණ්ණනාව නිමි

340. මණිකුණ්ඩල ජාතකය

තවද පරදුක්ඛ දුක්ඛිතවූ (අනුන්ගේ දුකේදී දුක්වන) සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ අන්තඃපුරයට වැරදී ගියාවූ අමාත්‍යයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද. මෙහි වනාහි වර්‍තමාන කථාව මතු පහළ වන්නේය.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවන්ට පුත්‍රව ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ තක්සලා නුවරට ගොස් දිසාපාමොක් ආචාරීන් ලඟ ශිල්ප ඉගෙණ තමන්ගේ නුවරට අවුත් පිය රජ්ජුරුවන්ගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයට පැමිණ රාජ්ජය කරණ සමයෙහි රජ්ජුරුවන්ගේ අන්තඃපුරයට අමාත්‍යයෙක් වැරදී ගියේය. ඒ වැරදී ගිය අමාත්‍යයා රජ්ජුරුවෝ තමන්ගේ නුවරින් පිටත ලැවූහ.

ඒ අමාත්‍යයා කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ නුවරට පලාගොස් කෝසල රජ්ජුරුවන්ට කියා උගන්වා ගෙණ රජ්ජුරුවන් හා සේනාව ගෙණවිත් බරණැස් නුවර ඇරගෙණ රජ්ජුරුවනුත් දඟගෙයි (හිරගෙදර) ලැවිය.

බෝධිසත්ඩයෝ දඟගෙයි ඉඳ කිසි වික්ෂෙපයක් (අමනාපයක්) නොවි ධ්‍යාන උපදවා ගත් ගමනේ කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ සකල ශරීරය සැත්කම් කරන්නාසේ (ආයුධයකින් කපන්නාක් මෙන්) මහවේදනාවට පැමිණි ගමනේ කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ සිතින් සැකවී ''කිසි අපරාධයක් නැති බරණැස් රජ්ජුරුවන්ට කළ අපරාධයෙන් මට මේ ශරීර වේදනා වූයේය''යි සිතා බරණැස් රජ්ජුරුවන් උන් දඟගෙට අවුත් බැලූකලට ධ්‍යානයෙන් සැප සේ උන් රජ්ජුරුවන් දැක ''රජ්ජුරුවෙනි, තොපගේ හස්ති සේනාව අශ්ව සේනාව ඇතුළුවූ පාබල සේනාව ද රත්තරන් මුතු මැණික් කුණ්ඩලාභරණ (කණේ පළඳින ආභරනයක්) ආදීවූ සියළු සම්පත් ද අග්‍රමහෙසිකා බිසෝවරු නෑ දරුවන් ඇතුළුව සියළු අන්තඃපුරයද, රාජ්‍යය ද ඇරගෙණ තොප සිරගෙයි ඒ ගමනේ ඊට කිසි සෝකයක් නොවී සිත එකඟ කොට ගෙණ කෙසේ ධ්‍යාන උපදවා ගතුදැ''යි බෝධිසත්ඩයන් අතින් විචාළේය.

බෝධිසත්ඩයෝ රජ්ජුරුවන්ට කියන්නාහු, ''එම්බා රජ්ජුරුවනි, සම්පත් ඇති කළ පළමුවෙන් සම්පත් හෝ නස්නේය. සම්පතට පළමු මනුෂ්‍යයෝ නසින්නාහ. චන්ද්‍රයා උදාවූයේ නම් අස්තගත (බැස යනවා) වන්නේය. සූර්‍යයයා උදාවූයේ වී නම් අස්ගත වන්නේය. එසේ හෙයින් පැමිණෙන්නාවූ අලාභය පැමිණෙන්නේමය. ඊට මා වික්ෂෙ කිම්දැ?යි සිතීමෙන් සිත එකඟ කොට ගෙණ ධ්‍යාන උපදවා ගතිමි''යි බෝධිසත්ඩයෝ රජ්ජුරුවන්ට කීහ.

දෙවැනිව බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන්ට කියන්නාහු ''යම් ගෘහස්ථයෙක් (ගිහියෙක්) කම්මැලිව කුසීතභාව ඇත්තේද, යම් තපස්වී කෙනෙක් ඉඳුරන්දමා (ඉන්ද්‍රියයන් දමනය කොට) එකඟවූ සිතින් වාසය නොකරත්නම් එසේවූ තපස්වියාද, රජ්ජුරු කෙණෙක් කී කී වන්ගේ බස්පස්සේ (වචන පසු පස) ගොසින් වෙසේනම් එසේ වූ රජත් යහපත් නොවන්නේය. යම් පණ්ඩිතයෙක් කෝපීද (කිපේද) එසේවූ පණ්ඩිතයාත් යහපත් නොවන්නේය. එසේ හෙයින් යම් රජ්ජුරුකෙණෙක් පරීක්ෂාකාරීව දවසනාරිහුද, පරීක්ෂාකාරීව දවසරිනා රජ්ජුරුවන්ගේ යසස් හා කීර්තියත් කලාවෙන් කළාවට වඩනා චන්ද්‍රයාමෙන් සම්පූණී වන්නේය''යි කීහ. එබස් අසා කෝසල රජ්ජුරුවෝ ''අප නොදැන කළ දෙයට ක්ෂමා කළමැනැව''යි පාවාදී කෝසල රජ්ජුරුවෝ තමන්ගේ රාජ්‍යයට ගියායයි වදාරා මේ 'මණිකුණ්ඩල ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි බරණැස් රජ්ජුරුවෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළ සේක.

341. සුජාත ජාතකය

තවද ස්වයම්භූඥානවූ (තමන් විසින් අවබෝධ කරගත්) සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වාසය කරණ සමයෙහි පියානන් මළාවූ උපාසකයකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

එක්තරා උපාසකයෙකු තමාගේ පියාණන් මළාවූ සෝකයෙන් බොහෝ වික්ෂෙපයට (සිත් තැවුලට) පැමිණ ඉන්නාවූ උපාසකයා සර්ඹඥයන් වහන්සේ දැක සෝවාන් වෙන්ට හේතු සම්පත් ඇති නියාව දැක වදාළ අන්තයෙහි පසු මහණ භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ ඇරගෙණ එකියන උපාසකයාගේ ගෙට වැඩි සේක. උපාසකයාත් සර්ඹඥයන් වහන්සේට අසුන් පණවා දුන්නේය. සර්ඹඥයෝත් ''ඇයි උපාසකය, වික්ෂෙපව උන්නේ ඇයිදැ?''යි විචාළාහ. ''ස්වාමීනි, මාගේ පියාණන් නැසීගිය හෙයින් වික්ෂෙ ව උන්නෙමි'' දැන්වූහ. ''උපාසකය, මළවුන්ට ඇඬීම

කාරණා නොවෙයි. පෙර උත්තමයෝ නැසීගිය උන්ට අඬන්නාවුන්ට අවවාද කීවෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන්වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ එක්තරා කෙළඹියෙක් හට පුත්‍රව උපන්නාහ. ඔහු සුජාත නම් වූහ. බෝධිසත්වයන්ගේ මුත්තනුවෝ එක්තරා ව්‍යාධියකින් (රෝගයකින්) මළහ. බෝධිසත්වයන්ගේ පියාණන් මළ සෝකයෙන් පියාණන්ගේ ආදාහණ භූමියෙහි තිබූ ඇට ගෙණවිත් තමන්ගේ ගෙදර සමීප භූමියෙහි ලා එතනට පස් කොට දවසකට තුන්විටක් එතනට ගොස් වැඳ පුදා අඩා පෙරලී නොකා නොබී බොහෝ වික්ෂෙපයෙන් දුක්විඳිනාහ. බෝධිසත්වයෝ ''මපියාණන් වහන්සේ මාගේ මුත්තනුවන් වහන්සේ කෙරේ සෝකයෙන් පෙරලෙන සේක. ඒ සෝකය මා අරවන්ට උවමැනව''යි සිතා බෝධිසත්වයෝ මළ මීමකු වැදහොත් තැනට තණත් පැනුත් ගෙණගොස් කට කෙරේ තබා ''මීමා තණ කාපිය, පැන් බීවය''යි කියති.

බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ ''මේ කිමිද සුජාත කුමාරයානෙනි මළ මීමා තණ පැන් කෙසේ කා දැ''යි කියා විවාළත් කවුරුන්ටත් කිසිඵසකුත් නොකියා ''මීමා තණ කාපිය, පැන් බීපිය''යි කියති. මනුෂ්‍යයෝ සුජාත කුමාරයන්ට ප්‍රලයක් (සිත් කැළඹීමක්, උමතුවක්) ඇතිව ගොසින් මෙසේ කරන්නේයයි මනුෂ්‍යයෝ සුජාත කුමාරයන්ගේ පියානන්ට කියන්නාහු ''තොපගේ පුතනුවන්ට ප්‍රලය ගුණයක් ඇතිව මළ මීමකු ලඟට ගොස් කට ලඟ තණ පැන් තිබා මීමා තණ පැන් කාපිය''යි කියති. ''කවුරුන් හාත් සෙසු බසක්වත් නො කියන්නේ ය''යි ගොසින් කීහ. කෙළඹි පුත්‍රයා තමන්ගේ පියානන් මළ සෝකය හැර පුත්‍රප්‍රේමයෙන් සුජාත කුමාරයන් කරා අවුත් ''කිමෙක්ද සුජාත කුමාරයෙනි? මළ මීමා කෙසේ තණපැන් කාද? තොපි මට වඩා නුවනැත්තා කවුරුදැයි උන් තැනත්තන්ගේ නුවන විශේෂ ඉතා යහපතැ''යි කීහ.

සුජාත කුමාරයෝ එවිට කියන්නාහු ''මීමාගේ දෑත දෙපය වල්ගය ඇතුළුවූ ශරීරයෙන් කිසිදෙයක් අඩු නොවී තිබුනු නිසා තණ පැන් කවයි කියා කීමියි. ඌ මළේයයි කියද්ද? ඌගේ ශරීරය තිබුනේ වේද? එසේකළ තණපත් කායි සිතා මම කීමි. මීමාගේ ඉස් කන් නාසා දැත දෙපය වල්ගය ඇති තැනැත්තන්ට තණ පැන් කන්ට කී මම අඥාණයෙක්ද? නුඹ වහන්සේගේ පියාණන්ගේ ශරීරය දවා හස්මව කිසිදෙයකුත් නොපෙණී තිබියදී අඩා වැලප බොහෝ සෝකයට පැමිණියේ නුවණ ඇති නිසාදැ?''යි විවාළාහ. එවිට බෝධිසත්වයන්ගේ පියාණෝ ''යහපත පුත, මාගේ සෝක සන්හිඳුවූ නියාව දෙමාපියන්ගේ සෝක සන්හිඳුවන්ට මා හාරය. මහත් ගිනි රැසක් වැදගත් ගමනේ පැන්කල බොහෝ වත්කොට නිවුවාමෙන් මාගේ සෝක සන්හිඳුනැ''යි සුජාත කුමාරයන්ට ස්තුති කොට වදාරා මේ 'සුජාත ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි සුජාත කුමාරව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

342. ජෝත ජාතකය

තවද සියළු සත්වයන්හට නායකවූ සර්ඥයන් වහන්සේ භගු නම් රට සුංසුමාර නම් ගුහාව සමීපයෙහි විංසන නම් වනයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි බොධිරාජ කුමාරයන් අරභයා මේ ජතාකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

බොධිරාජ කුමාරයෝ සෙසු රජදරුවන් ඉදිනා ගේවලට වඩා යහපත් මාලිගාවක් කරවා ඉන්ට උවමැනවැයි එක් වඩුවෙකු කැඳවා කෝකාලික නම් අනර්ඝ (විශේෂ, වටිනා) රජගෙය ඉදිකරවා ''මේ වඩුතෙම මේ මාගේ මාලිගාවක්සේම රජගෙයක් අනික් රජදරු කෙණෙකුන්ට ඉදිකළේ වී නම් නපුරුය''යි වඩුවාගේ ඇස් උදුරුවාපීහ.

එපවත් දම්සභාවේ රැස්වූ භික්ෂූන්වහන්සේ ''මෙසේ වූ රාජ ගෙයක් කළ වඩුවාට බොහෝ උපකාර කොට ප්‍රසාද වූනමනා තැන වඩුවාගේ ඇස් උදුරුවාපුවෝ වේදැ''යි කිය කියා උන්තැනට සර්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්ත ව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''දැන් මතු නොවෙයි, මහණෙනි,

පෙරත් මේ රාජ කුමාරතෙම රජදරුවන් දහසක් එකවිට ඇස් උදුරුවාපුවෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිතවූ සර්ඒඳයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ තක්සලා නුවර දිසාපාමොක් ආචාරීව බොහෝ රාජ කුමාරයන්ට ශාස්ත්‍ර උගන්වා වාසය කරන්නාහ. එසමයෙහි බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවන්ගේ පුත්වූ බ්‍රහ්මදත්ත නම් කුමාරයෝ ශිල්ප උගන්ට යයි තක්සලා නුවරට දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයෙහි ශිල්ප උගන්නා සඳහා ගියාහ. දිසාපාමොක් ආචාරී රාජකුමාරයන් දැක ලක්ෂණ (ශරීර ලක්ෂණ) බලා මේ රාජ කුමාරයා චණ්ඩය, මුගේ සන්තානයෙහි (සිතෙහි) ගුණයක් නැත්තේයයි රාජ කුමාරයන්ට අවවාද කරන්නාහු ''එම්බා රාජ කුමාරයෙනි, තොපි රාජ්‍යයට වන්කල කිසිපිහිටක් නොලබන්නාසේ වැඩනැත්තවුව (රාජකාරියක් නැතිව), යම් අවසරයක දේවතාවෝත් අත් නොදෙන්නාහ. මනුෂ්‍යයෝ තමාම අත් නොදෙන්නාහ. සාහසික (නපුරු) කළාවූ යම් පාපයෙක් ඇත්නම් එම ජාතියෙහි විපාක දෙන්නේමය. ඒ එසේමය. යම් ඵලයක් රෝපණය කළේ නම් නොබෝ කලකින් එහි ලාභය (අස්වැන්න) විඳිද්ද. එසේම සාහසික කළාවූ යම් පාපයක් අත්පිට විපාකදෙයි. සහසික නොවමැ''යි රාජ කුමාරයන්ට බොහෝ අවවාද කියා උන්ගේ නුවරට යවූහ. ඒ රාජ කුමාරයෝත් බරණැස් නුවරට ගොස් රජ්ජුරුවන්ට ශිල්ප දක්වා පිය රජ්ජුරුවන් විසින් දෙන ලද්දාවූ යුවරජ තනතුරු ලැබ වාසය කරන්නාවූ පියානන්ගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයට පැමිණ රාජ්‍යය කරන්නාහ.

ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ චණ්ඩපරුෂවූ (සැඩ පරුෂවූ, නපුරු) පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයෙක් ඇත. ඒ බ්‍රහ්මණයා සිතන්නේ ''රජ්ජුරුවන් දස දහසක් දඹදිවට නායක කරවාපි නම් අග්‍රපුරෝහිතව බොහෝ සම්පත් ලබන්නෙමි වේදැ''යි සිතා රජ්ජුරුවන් ලහට ගොස් මෙපවත් කියා බොහෝ කාරණා කියා රජ්ජුරුවන් පොලඹවාගෙණ යුද්ධයට යන ලෙසට චතුරංගිනී සේනාව සන්නද්ධ කරවාගෙණ පළමුකොට ගොස් කුඩා නුවරක් වටලාගන ඒ රජ්ජුරුවන් පොළඹවාගෙණ මේ නියායෙන් දස දහසක් යොදුන් දඹදිව නුවරවල් ඇරගෙණ දහසක් රජ්ජුරුවන් අල්වාගෙණ තක්සලා නුවර රජ්ජුරුවන් අල්ලා ගන්නා පිණිස ගියහ.

ඒ නුවර ලඟ ගඟෙක් ඇත. ඒ ගඟ අසල යහපත් ඡායා සම්පන්න (අතු පතර විහිදී හොඳට සෙවන ඇති) නුග ගසෙක් ඇත. ඒ නුගගස මුල රජ්ජුරුවෝ යානක් ලබාගෙණ එනත සැතපී පසු දවස තක්සලා නුවරට සටනට ගියාහ. දිසාපාමොක් ආචාරීන් ඒ රජ්ජුරුවන් යුද්ධයට එන නියාව අසා නුවර අට්ටාල (අටලු) වෙට්ටම් (වැටි, ආරක්ෂක වලලු) පවුරු වාසල් ආදීවූ තැන සේනාව සලස්වාගෙණ යුද්ධකොට නුවරට වැද්ද (ඇතුල්වීමට) නුදුන්නාහ. රජ්ජුරුවෝ නුවර සටන්කොට ඇරගත නොහී දෙවෙනිවත් නුගගස මුලට අවුත් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාට කියන්නාහු ''මේසා මහත් සේනාවක් ඇරගෙණ ගොසින් යුද්ධ කොටත් නුවර ඇරගත නුහුනුම්හ. කළමනා කිම්ද?'' කැඳවා විචාළාහ.

එවිට බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ''මේ රජ්ජුරුවන් දහස අල්වා ඇස් උදුරා උන්ගේ පඤ්චරුධිර (මස් ලේ ආදී කොටස්. හද මස්, ළමැඩි, අක්මා, පපු, අතුණු යන පහ) මාංශයෙන් මේ නුග ගසේ වසන්නාවූ රාක්ෂයාට බිලි දී ඒ රාක්ෂසයාගේ ආනුභාවයෙන් යුද්ධකොට රාජ්‍යය ඇරගණුම්හ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ''යහපතැ''යි මල්ලවයන් (විරුද්ධ රජදරුවන්) ගෙන්වා තිරය ඇතුලේ සිටුවා රජදරුවන් එකින් එකා ගෙන්වා අල්වාගෙණ ඇස්දෙක උදුරා ළයපලා අතුණු අක්මා පපුකැන් බඩවැල් උදුරා මීනී ගහට දමා මේ නියායෙන් රජදරුවන් දහසම ඇස් උදුරා රුධිර මාංශ ඇරගෙණ මීනී ගහට දමා මේ ඒ නුගගස උඩ බඩවැල් එල්වා රුධිර මාංශයත් පුදා පසු දවස් සටනට ගියාහ.

ඒ වේලෙහි අට්ටාලයක සිටි එක් රාක්ෂසයෙක් දකුණු ඇස උදුරාගෙණ පළා ගියේය. රජ්ජුරුවෝ වේදනාව ඉවසාගත නොහී ඇවිත් නුගගස මුල උඩබලා වැදඔත්තාහ. මස්ලියා (මස් නැති, මස් ගැලවුනු) කාපු ඇටයක් ඩැහැගෙණ උඩින් යන පක්ෂියෙක් ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ වම් ඇස ඇටය එලාපීය. ඒ ඇසත් උදුරාගෙණ දකුණැසින් නැංගේය. වේදනාව ඉවසාගත නොහී අඬන්නාවූ රජ්ජුරුවෝ ''මාගේ ආචාරීන් වහන්සේ කීවා නොකොට යම් කෙනෙකුන්ට අනර්ථයක් නොකරව. කළාවූ අනර්ථයක් ඇත්නම් අත්පිට විපාක දෙයි කීසේක. උන්වහන්සේ කීවා නොකොට මෙතෙක් රජදරුවන් ඇස් උදුරුවා මේ නුගගසට රුධිර මාංශයෙන් පූජා කෙළෙමි. එසේ පූජා ලත් දේවතාවත් මට අත් නුදුන්නේය. මේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාත් මට සහයක් නුවූයේය. මම ආචාරීන් වහන්සේ කීවා නොකොට අසරණව ගියෙමි. මේ නුගයට

රුධිර මාංශයෙන් පූජා කෙළෙමි.” අඩා කියන්නාහු “මාගේ රන්වන්වූ විශිෂ්ට රූ ඇති, බලා ඇස් ඇදගත නොහැක්කාවූ, මාගේ උද්ධරී නම් බිසවුන් මා විඳිනාවූ වේදනාව දකින්ටත් නුවූයේය. උන්ගේ ප්‍රිය වචනය මා කණහෙන්ටත් නුවූයේය. මාගේ ඇස්දෙක නැති වේදනාවටත් වඩා මාගේ බිසවුන් නොදක්නා වේදනාව ඉවසාගත නොහෙමි.” ඇස්දෙකේ වේදනාවෙනුත් බිසවුන් කෙරේ ශෝකයෙනුත් අඩා විටින් විට පෙරලී ප්‍රාණය නිරුද්ධව (මරණයට පත්ව) අවීචි මහනරකයට ගියාහ. දඹදිව ඒ ඒ නුවරවලින් ආ සේනාව තම තමන්ගේ නුවරටම ගියාහයි වදාරා මේ ‘ජොත ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

“එසමයෙහි බරණැස් රජ්ජුරුවෝ නම් මෙකියන බෝධිරාජ කුමාරයෝය. පිංගල පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා නම් දෙවදත්ත ස්ථවිරය. දිසාපාමොක් ආචාරීව උපන්නෙමි බුදුවූ මම්මය”යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

343. උරග ජාතකය

තවද පස්මරුන් (ක්ලේශ මාර ආදී මාරයෝ පස් දෙනා) ජයගත් හෙයින් ජින යයි නම් වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි මළාවූ පුතෙකු ඇති කෙළෙඹි පුත්‍රයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් කෙළඹි පුත්‍රයෙක් තමාගේ පුතෙකු මළ ශෝකයෙන් වික්ෂිපව (කණගාටුවෙන්) ඉඳින්ය. සර්ඥයන් වහන්සේ ඒ කෙළඹි පුත්‍රයා සෝවාන්වන්ට හේතු ඇති නියාව දැන අළුත මහණවූ භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ කැඳවාගෙණ ඒ කෙළඹි පුත්‍රයාගේ ගෙට සිඟා වැඩිසේක. කෙළඹි පුත්‍රයාත් සර්ඥයන් වහන්සේ දැක වැඳ පුදා එකත්පස්ව සිටියේය. සර්ඥයන් වහන්සේ කෙළඹි පුත්‍රයාට වදාරණ සේක් “ඇයි උපාසකය, වික්ෂිපව උනුදැ?”යි විචාරා වදාළසේක. කෙළෙඹි පුත්‍රයා කියන්නේ “ස්වාමීනි, මාගේ පුතනු කෙණෙක් මළහෙයින් වික්ෂිපව උනිමි” කීහ. එවිට සර්ඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් “උපාසකය, පෙර උත්තමයෝ තමන්ගේ දරුවන් මළාට සෝක නොකළෝවේදැ”යි වදාරා “ඒ කෙසේදැ?”යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ එක්තරා බ්‍රාහ්මණ කුලයක උපන්නාහු තමනුත් තමන්ගේ භාර්යාවනුත් පුතනුවෝත් දියනියෝත් පුතනුවන්ගේ භාර්යාවෝත් කෙළිත් සදෙන නම් වන්නාහ.

බෝධිසත්ත්වයෝ මුන් සදෙනාට මරණ සිහි භාවනා (මරණය නියතයයි සිහිකරන භාවනාව) උගන්වා නිරන්තරයෙන් භාවනා කරන්නාහ. තුමූත් නිරන්තරයෙන් මරණ සිහි භාවනා කරන්නාහ.

එක් දවසක් බෝධිසත්ත්වයෝත් පුතනුවෝත් සිසාන්ටයයි කියා ගොසින් බෝධිසත්ත්වයෝ සීසාන්නාහ. බ්‍රාහ්මණ කුමාරයා පරඬල් එක්කොට ගිනි ලන්නාහ. ඒ ගිණිදුම් ඒ අසල තුඹසෙක වසන්නාවූ නාගරාජයකුගේ නාසයේ වන. නාගරාජයා කිපී අවුත් ඒ බ්‍රාහ්මණ කුමාරයා අත සතර දළ (තකරී, මකරී, යමී, යමදූතී යන දළ සතර) ඔබා දෂ්ට කළේය. ඒ කුමාරයාත් විෂමූර්ජාවෙන් (විෂ ශරීර ගතවීමෙන් ඇති වෙන තත්ත්වය) විසංඥව (සිහි නැතිව) වැටී හුන.

එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ පුතනුවන් වැටිහුන්නා දැක එතනට ගොසින් පුතනුවන් වඩාගෙණ ගසක් මුල ලා කඩපටින් (රෙදි කෑල්ලකින්) මූන වසා තමුන් සීසාන්නාහ. එතනට එක්තරා පුරුෂයෙක් ආයේය. ඌ අතින් “කොයි යව්දැ?”යි විචාරා “ගමට යෙමි” කී කල්හි තමන්ගේ ගෙට කියා යවන්නාහු “මෙතෙක්දා දෙන්නෙකුට බත් ගෙණන්නාහ. ඒ අද එක්කෙනෙකුන්ට බත් ගෙනෙන්ට කියාලව. අපගේ බැමිණියත් දුවනියනුත් යෙහෙළනියනුත් කෙල්ලත් ඉස්සෝධා නා සුවඳ විලවුන් ඇරගෙණ එන්නට” කියා එවූහ. ඒ පුරුෂයාත් කියායවූ සැටියේම එක්කෙනෙකුන්ට බත් ඇරගෙණ ඉස්සෝධා නා දුවනියන්ද යෙහෙළියන්ද කෙල්ලන්ද යන සතරදෙනම මල්ගඳ විලවුන් ගෙණ බෝධිසත්ත්වයන් සීසාන තෙනට ආහ.

බෝධිසත්ත්වයෝත් පුතනුවන් මිය වැදහොත් රුජ්පයේ (ගස් සෙවනේ) ඉඳම බත් කා පස්දෙනම සමාධි සමාධිව දර එක්කොට පුතනුවන් ගින්නේ ලා සතුටු සතුටුව මිණිය

දවන්නාහ. උන් පස්දෙනාගේ ගුණානුභාවයෙන් ශක්‍රයෝ පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය (ගල් ආසනය) උනුව ගියේය. ශක්‍රයෝ මනුෂ්‍ය ලෝකය බලා මුන් පස්දෙනා දැක ''මම එතනට ගොස් මුන්ගේ මරණ සිහි භාවනාවට මුන්ලවා සිංහනාද කරවා මුන්ගේ ගෙයක් සත්රුවනින් පුරා එමි''යි එක්තරා පුරුෂයෙකුමෙන් රූපයක් මවාගෙණ ඒ මිණිය දවන තෙනට අවුත් කියන්නාහු ''මේ කුමක්ද? තොප ඇමදෙනම පුලුස්සන්නේ කින්දැ?''යි විචාළාහ. ''මිණියක් දවමිහ''යි කීහ. ''ඒ කිමිද? තොපි කියන්නේ බොරුවට දඩමස් දෙමිහයි වඤ්චාකොට කියමිද? මුවෙකු හෝ ඌරෙකු හෝ පුලුස්සති සිතමි'' කීහ.

එවිට බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු ''ඒ නැත, මිණියක් දවන්නේය''යි කීහ. ''එසේවීනම් තොපගේ වෛරී එකකු දවව්දැ?''යි කීහ. ''ඒ නැත, පුත්‍ර ප්‍රේමයෙන් වඩාගත් මාගේ පුතනුවෝය''යි කීහ. ''එසේකල මේ පුතනුවෝ තොපට නොකීකරු වේදැ?''යි කීහ. බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු ''මට ඉතාම ප්‍රියයෝය, කීකරුවූ හ''යි. එවිට ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ''එසේ තොපට කීකරු ප්‍රිය දරුවන් කල වික්ෂෙපයක්වත් නොකරන්ට කාරණා කිමිදැ?''යි කීහ.

එවිට බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු ''සපීයෙකු සැවයක් (හැවය, සිවිය) ඇරපියා ගියකල දෙවෙනිව ඊට ආලයක් නොකෙරේද, මූ මෙතන කඳ තබා තමන්ගේ කර්මානුරූප (කර්මයට අනුව) පරිද්දෙන් පරලොව ගියාහ. අප ඇඬූ නියා දනිද්ද? අපගේ දරුවෝ මේ දරසෑයෙහි ගින්නේ නොදන්නාහ. ඌ ගොසින් එක්තෙනක උපදින්නාහ. අප අඬා කාරිය කිමිදැ?යි කීහ.

එවිට ශක්‍රයෝ බැමිණියන්දෑට කියන්නාහූ ''මැනියන් වහන්ස, මේ දවන්නාවූ පුරුෂයා කවුදැ?''යි කීහ. ''පුතනුවනි, මාගේ දසමසක් උසුලා ලෙයි වැඩූ පුතනුවෝය''යි කීය. ''එසේ කල පුරුෂයෝ නම් කාරණා දන්නා හෙයිනුත් ධෛර්යය උපදවා නො අඬන්නාහ. ගෑණු නම් ස්වභාවයෙන්ම අඬන සුල්ලහ, නුඹ කිසි වික්ෂෙපයක් නොවන්ට කාරණා කින්දැ?''යි කීහ. එවිට බැමිණියන්දෑ කියන්නේ ''මුන් මාගේ බඩ පිළිසිඳ ගන්නා දවස් මට කීයේත් නැත. දැන් මිය යන ගමනේ 'මම මියෙමි'යි මට කීයේත් නැත. මාගේ දරුවෝ තෙල දරසැයේ වැද හෙව දයිද? ඌ ගොසින් කැමති එක්තෙනක පිළිසිඳ ගත්තුව, ඌ අප ඇඬූ නියාව දනිද්ද? වික්ෂෙප වූ නියාව දනිත්ද? එසේහෙයින් මළවුන්ට ඇඬීමෙන් කාරණා කිමිදැ?''යි කිය.

එවිට ශක්‍රයෝ බ්‍රාහ්මණ කුමාරයන්ගේ නැගනියන්ට කියන්නාහු ''මේ දරසෑයේ දන්නාවූ පුරුෂයා තොපට කුමක්වේදැ''යි කීහ. ''මා හා එක්කුසෙහි උපන් බෑණන් වහන්සේ ය''යි කීහ. ''එසේහෙයින් ගෑනු නෑයෝ එක්කුසේ උපන් මල්බෑයන් මළ කල මාගේ බෑනන්දෑ මළ දැයි කියා බොහෝ වික්ෂෙපව අඬා මුරගා ශෝක කරන්නාහ. තොප එසේවූ ඇඬීමක්වත් වික්ෂෙපයක්වත් නොකරන්නට කාරණා කිමිදැ?''යි විචාළාහ. එවිට නැගණියෝ කියන්නාහු ''මාගේ ඇඬීමෙන් සිතට දුක්දී කයත් දුර්වලව බැළුවන්ට අප්‍රිය කරවණ පමණක් විනා මිණිය දරසෑයේ දනසේක. උන් වහන්සේ ගොසින් එක්තැනෙක උපදිනා සේක. මා ඇඬුවයි මාගේ බෑණන් වහන්සේ ඉපිද එන්නේ නැත. මා අඬා කවර කටයුත්තෙක්දැ?''යි කීහ.

එවිට ශක්‍රයෝ මළ බ්‍රාහ්මණ කුමාරයාගේ භාර්යාව කරාගොස් කියන්නාහු ''මේ මළාවූ පුරුෂයා තොපට කුමක් වේදැ?''යි කියා විචාළාහ. ''ස්වාමිනි, මාගේ වල්ලභයානන් වහන්සේ ය''යි කීහ. ''එසේකල බන්ධූන්ටත් (නෑයන්ට) වඩා පුරුෂයා මළ කළ සෝක ඇත්තේ බිරින්දය. තමාගේ වල්ලභයා මළකල තමා කනවැන්දඹු වන හෙයිනුත් තමාගේ ස්නෙහ වඩන්නාවූ පුරුෂයා හෙයිනුත් දෙගුණයක් ශොක ඇති වන්නාහ. තොපි කණස්සල්ලකවත් ඇඬීමක්වත් නොවන්ට කාරණා කින්දැ?''යි කීහ. එවිට බැමිණි කියන්නී ''මාගේ වල්ලභයානන් වහන්සේ මිය පරලොව ගොසින් යම් තැනෙක උපදිනාසේක. කින්ද තෙල දරසෑයේ දන්නේය. උන් වහන්සේ මා ඇඬූ නියාව දන්නාසේක්ද? සඳ නැගෙණහිරින් නැගී බස්නාහිරින් බසිද, යම් සඳ කෙණෙකුන් මරණින් මැකෙන්නේ නියමය. නටනා වස්තුවෙක් නස්නේමය. මළවුන්ට සෝක කිරීමෙන් කාරිය කින්දැ?''යි කීහ. එවිට ශක්‍රයෝ කෙල්ල අතින් විචාරන්නාහු ''මේ මළ පුරුෂයා තොපට කුමක් වෙද්දැ?''යි විචාළාහ. කෙළි කියන්නී ''මාගේ ස්වාමි දරුවානන් වහන්සේය''යි කීහ. ''එසේකල තොපට කණස්සල්ලෙක් නැත්තේ තොපට තදව මරා තලා මෙහෙවර ගත්හෙයින් ඒ කණස්සල්ලෙන් නාඩා නොදොඩා ඉඳිනේදැ?''යි කීහ. එවිට කෙළි කියන්නී ''මාගේ දරුකෙණකුන්සේ ළෙහිලා වැඩීමි. උන්වහන්සේ මට ලෙන්ගතුසේක. මමත් උන්වහන්සේට ලෙන්ගතුවෙමි. උන්වහන්සේ දරසෑයේ වැදහෙව ගින්නේ දනසේක. මා ඇඬූ නියාව දන්නාසේක්ද? සෝක නියාව දන්නාසේක්ද? යම්සේ

කළයක පැන්පුරා ලාගෙන යන කල බිම වැටී බිඳී ගියේද, බිඳුනු කළය දෙවනුව සාවේද? එසේම මළ තැනැත්තන්ට අප ඇඬීමෙන් කාරිය කින්දැ?"යි කීහ.

එවිට ශක්‍රයෝ තමන්ගේ ශක්‍රාත්මභාවයෙන් සිට "තොප ඇමදෙනාගේ මරණ සිහි භාවනාව කළ නියාව යහපතැ"යි ප්‍රසංශා කොට බෝධිසත්ඩයන්ගේ ගෙය සත්රුවනින් පුරා "මේ සම්පත් අරගෙණ දුක්පත් නොවී සැපසේ ජීවත්වේවා"යි කියා තමන්ගේ දිව්‍යලෝකයටම ගියහයි වදාරා මේ 'උරග ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

"එසමයෙහි කෙළි නම් ත්‍රිපිටකධාරීවූ බුජ්ජුත්තරා නම් මෙහෙණින්නය. එසමයෙහි බ්‍රාහ්මණයාගේ පුත්‍ර නම් රාහුල ස්ථවිරය. දූ නම් උපුල්වන් මහාස්ථවිරය. එසමයෙහි බ්‍රාහ්මණයානන්ගේ භායීයාවෝ නම් ඛේමා නම් භික්ෂුණීය. බ්‍රාහ්මණව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය"යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

344. සන ජාතකය

තවද සිද්ධාර්ත්ථ නම් සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ අමාත්‍යයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ එක් අමාත්‍යයෙක් රජ්ජුරුවන්ට පක්ෂපාතව ඉඳිනේය. ඒ අමාත්‍යයා දුර්ජනයන්ගේ බසින් ඔහු කෙරේ කළකිරී සිරගෙයි ලැවූහ. ඒ අමාත්‍යයා සිරගෙයි ඉඳම සෝවාන් මාඟඵලයට පැමිණියේය. රජ්ජුරුවෝත් නොබෝ දවසකින් ඒ අමාත්‍යයාගේ ගුණ සඳහන් කොට "දුර්ජනයන්ගේ බසින් මාගේ අමාත්‍යයා සිරගෙයි ලැවූ පමණක් විනා ඌගේ වරදක් නැතැ"යි සිරගෙයින් අරවාපීහ.

ඒ අමාත්‍යයාත් සිරගෙයින් ගැලවී ඉස්සෝධා නහා සුවඳ විලවුන් ගෙණ ජේතවනාරාමයට ගොස් සර්ඹඥයන් වහන්සේ වැඳපුදා එමියි ගියේය. සර්ඹඥයන් වහන්සේත් අමාත්‍යයානන් දැක "දුක්ඛයට පැමිණියාදැ"යි විචාරා වදාළසේක. "ස්වාමීනි, එසේය දුක්ඛයට පැමිණත් සැපයක් උපදවා ගතිමි"යි "සෝවාන් මාර්ග්ගඵලයට පැමිණියෙමි"යි කීහ. එවිට සර්ඹඥයන් වහන්සේ "එඹල අමාත්‍යය, පෙරත් උත්තමයෝ අනර්ත්ථයට (අයහපතට) වැද අර්ත්ථය උපදවා ගත්තෝ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන්ට පුත්ව උපන්සේක. උන් වහන්සේට නම් තබන්නාහු සන කුමාරයෝ යයි නම් තුබූහ.

උන් වහන්සේ වැඩිවිය පැමිණ තක්සලා නුවර දිසාපාමොක් ආචාරීන් අතින් ශිල්ප නිමවා ඉගෙණ පියානන් ඇවැමෙන් රාජ්‍යයට පැමිණ දසරාජධර්මයට අකොපයව (අනුකූලව) රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ අමාත්‍යයෙක් අන්තඃපුරයට වැරදි ගියේය. රජ්ජුරුවෝ තමන්ගේ සිය ඇසපුරා ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් (අත්දැකීමෙන්) දැක ඌට කිසි ගහටක් නොකොට "මාගේ රාජ්‍යයෙහි නොයිඳුව"යි කියා නුවරින් නෙරපූහ.

ඒ අමාත්‍යයා කොසොල්රට වංක නම් රජ්ජුරුවන් ලඟට ගොසින් පෙර ජාතිවල පරිද්දෙන් වංක රජ්ජුරුවන් හා සේනාව ඇරගෙණ බරණැස් නුවරට අවුත් බෝධිසත්ඩයන් අල්වා සිරගෙයිලා වංක නම් රජ්ජුරුවෝ රාජ්‍යය ඇරගෙණ ඉඳිනාහ. බෝධිසත්ඩයෝත් සිරගෙයි ඉඳම පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා ගත්හ. බෝධිසත්ඩයන් පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්තියට පැමිණිවිටම වංක රජ්ජුරුවන්ට දාහ (දහඩිය) උපන්නේය.

වංක රජ්ජුරුවෝ අනික් කෙනෙකුන් නිසාවූ දෙයක් නොවෙයි සිතා සිරගෙයි උන් බෝධිසත්ඩයන් සමීපයට ගියාහ. බෝධිසත්ඩයෝත් භාවනා කොට ධ්‍යානයෙන් උන්නාහ. වංක රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "එම්බා සන රජ්ජුරුවෙනි, නුඹ මෙසා රාජ්‍යශ්‍රීයකින් පිරීහි කිසි සෝකයක් නැතිව ඉඳිනට කාරණා කිම්ද? මෙසා රාජ්‍යශ්‍රීයකින් පිරිහුනු කල සෙසු කෙනෙක් විනම් අඩා දොඩා බොහෝ වික්ෂෙපයට පැමිණෙන්නාහ. නුඹ කිසි මුසුප්පුවක් නොකොට සමාධියෙන් ඉඳිනේ, මීට කාරණා කිම්දැ?"යි කීහ. එවිට බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු "එඹා

වංක රජ්ජුරුවෙනි, මම කිසි පදාර්ඣයකත් පළමුත් බැලීමක් නැත්තෙමි. යම් ව්‍යාශනයකට පැමිණකල අඩා දොඩා යම් කෙණෙක් වික්ෂෙප වෙත්නම් තමන්ගේ ශරීරයටත් දුක පැමිණ සතුරන්ටත් අවසර පෙණෙන්නේය. එපමණක් විනා ඊට ලාභයක් නැත. පැමිණෙන දෙයක් පැමිණෙන්නේය. නටමනා දෙය නස්නේය. එසේහෙයින් ඓශ්වර්‍යයෙන් (ඉසුරු, සැප සම්පත්) පිරිහිනිමියි කිසි සෝකයත් නැත්තෙමි" කීහ. එවිට වංකරජ්ජුරුවෝ "දුර්ජනයන්ගේ බසට මෙලෙස කෙළෙමි" කියා බෝධිසත්ත්වයන්ට රාජ්‍යය දී තමන්ගේ නුවරට ගියහ. බෝධිසත්ත්වයෝත් පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා "ධ්‍යානලාභීවීමි, මට රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජන කිමිදැ?"යි රාජ්‍යය අමාත්‍යයන්ට පාවාදී හිමාලය වනයට ගොස් තපස් කොට කම්වූ පරිද්දෙන් බඹලොව ගියාහයි වදාරා මේ 'ඝන ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

"එසමයෙහි වංක රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරය. ඝන රජ්ජුරුවෝ නම් බුදුවූ මම්මය"යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේකි.

345. කාරඬික ජාතකය

තවද ශෞද්ධොදනීයවූ (සුද්ධෝදන රජ පුත්) සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසනසේක් ධම්මසේනාපතිවූ සැරියුත් මහා ස්ථවිරයන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

සැරියුත් ස්වාමි වැද්දන්ට කෙවුලන්ට (මසුන් මරන්නන්ට) උන්ගේ අභිප්‍රාය නොදැනම සිල් දෙනසේක්. වැද්දෝත් කෙවුලොත් සැරියුත් ස්වාමි දෙන හෙයින් සිල්ගන්නා පමණක් විනා ශීලය තාවුරුකොටගත නොහෙන්නාහ. එපවත් සැරියුත් ස්වාමීන් තමන්වහන්සේ ගේ භික්ෂූන් වහන්සේට වදාරණසේක් "මහණෙනි, වැද්දන් කෙවුලන්ට අප සිල් දෙන පමණක් විනා ශීලය ඌ ඇම තාවුරුකොට ගත නොහෙන්නාහ"යි වදාළසේක. එවිට භික්ෂූන් වහන්සේ "ස්වාමීනි, උන්ගේ අභිප්‍රාය නොදැන සිල්දෙන හෙයින් උන් සිල් නොරක්නෝය. එසේ නොව කියා ආරාධනා කළොත් විනා සිල්දෙන්ට එපාය"යි කියා වදාළසේක.

මේ කථාව දම්සභාවට රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ (වැඩිමහල් භික්ෂූහු) කිය කියා උන් තෙනට සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා "දැන්මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයෝ අභිප්‍රාය නොදැනම සිල් දුන්නෝ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ එක්තරා බ්‍රාහ්මණ කුලයක ඉපිද කාරඬික නම් කුමාරව ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ දිසාපාමොක් ආචාරීන් ලභ ශිල්ප ඉගෙණ උන්ගේ පන්සියයක් අතවැසින්ට නායකව වසන්නාහ.

එසමයෙහි දිසාපාමොක් ආචාරී මනුෂ්‍යයන්ගේ පමණ නොදැන අභිප්‍රායට සිල් දෙන්නාහ. ඒ මනුෂ්‍යයෝ සිල් ගන්නා පමණක් විනා සීලය ස්ථාවුරු කොට ගත නොහෙන්නාහ. උන්ගේ අභිප්‍රාය නොදැන සිල්දෙන්ට එපයි ශිෂ්‍යයන් කීවත් නොනැවතම සිල් දෙන්නාහු එක්තරා මනුෂ්‍යයෙක් දිසාපාමොක් ආචාරීන් අතවැස්සන් (තමන් යටතේ සිටින අය) පන්සියයට "සෙට දවසට දන් මාගෙනැ"යි පැවරූහ. දිසාපාමොක් ආචාරී තුමූ නොගොස් තමන්ගේ කාරඬික නම් අතවැස්සානන් ඇතුළුවූ අතවැස්සන් පන්සියය කැඳවා "තොපි හැම ගොස් මේ පුරුෂයාට සාන්තිකොට දනුත් කා උන්ගෙන් දුන්නාවූ ලාභසත්කාර ඇත්නුමුත් ඇරගෙණ එව"යි කියා යවූහ. එකියන අතවැස්සෝත් ඒ පුරුයාගේ ගෙට ගොස් දනුත් කා ශාන්ති කොට ලාභත් අරගෙණ එන්නාහු අතරමග කඳු මුදුනෙක සැතපී උන්නාහ. එවිට කාරඬික නම් අතවැස්සානෝ සිතන්නාහු "අපගේ ආචාරීන් වහනසේ මනුෂ්‍යයන්ගේ අභිප්‍රාය නොදැනම සිල් දෙනසේක. මා විසින් අරවන්ට උවමැනව"යි සිතා එතනින් ගල්කැට ඇරගෙණ පාත එලන්නාහ. සෙසු අත වැස්සෝ "මේ කුමක්දැ?"යි විචාළාහ. උන් හැම කිසි බසකුත් බැන නොනැගී ගල්කැට පාත එලන්නේය. අතවැස්සෝ "මුන් ඇහට අපාසුවක් නිසා වේදැ?"යි කියා එපවත් දිසාපාමොක් ආචාරීන්ට කීහ. දිසාපාමොක් ආචාරී ද එතනට ඇවිත් කියන්නාහු

"කාරඩික නම් අතවැස්සානෙනි, තොප කරන්නේ කිම්දැ?"යි කීහ. එවිට අතවැස්සානෝ කියන්නාහු "මේ පෘථිවිමණ්ඩලය හෙරිතලයක්සේ තනාපියන නිසාය"යි කීහ.

එවිට දිසාපාමොක් ආචාරීන් "එසේ කරන්ට බොහෝ දෙනා විසිනුත් නොපිළිවනැ"යි කීකල්හි එසේකල "ආචාරීන් වහන්ස, නොයෙක් වර්ගයේ මිනිසුන්ට අභිප්‍රාය නොදැන සිල් දුනැයි කියා සිල් රක්‍ෂා කෙරෙද්දැ"යි කීහ. එවිට ආචාරී "තොප කී නියාවට තොප කීවා ගිවිස්සම්හ. මෙතැන් පටන් අභිප්‍රාය ඇති කෙණෙකුන්ට විනා සීලය නො දෙම්හ"යි කියා දෙන්නම තමන්ගේ ගෙට ගියාහයි වදාරා මේ 'කාරඩික ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

"එසමයෙහි දිසාපාමොක් ආචාරී නම් ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරය. කාරඩික බ්‍රාහමණ නම් බුදුවූ මම්මය"යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේකි.

346. ලටුකික ජාතකය

තවද ගෞතම ගොත්‍රයෙහි උපන්නාවූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ වෙළුවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි "දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ කවුරුන් කෙරෙත් දයාවක් නොකරති" කිය කියා උන් තැනට සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්‍වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා එපවත් අසා "දැන්මතු මතුනොවෙයි මහණෙනි පෙරත් දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ කා කෙරෙත් දයා නොකළෝ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ අසූදහසක් ඇතුන්ට නායක වූ ඇත්රජව උපන්නාහ.

එක් කැටකිරිල්ලක් එක් මාවතෙක කැදැල්ලක් ඉදිකොට ගෙණ බිත්තරලා බිත්තර ගසා පැටවුන් පිහාඹා නොහෙන අවස්ථාවෙහි බෝධිසත්ඩයෝ අසූදහසක් ඇතුන් ඇරගෙණ ඒ ස්ථානයට පැමිණියාහ. කැටකිරිල්ල "තමාගේ දරුවන් පාගා මරති"යි බෝධිසත්ඩයන් ඉදිරියට තමාගේ පියාපත් දෙක මුදුනේ තබාගෙණ ගොස් කියන්නී "සැට අවුරුද්දෙන් ගිලි යන මද ඇති අසූදහසක් ඇතුන්ට නායකවූ නාගරාජයානෙනි (ඇත් රජාණෙනි), තොපට නමස්කාර කෙරෙමි. මාගේ දරුවන් නොනසව"යි කිව. එවිට තමාගේ සතර පය අස්සේ කිරිල්ලගේ පැටවුන් ලාගෙණ අසූදහසක් ඇතුන් යනතුරු වැද සිට පසුව කැටකිරිල්ලට කියන්නාහු "පස්සේ එන්නාවූ ඇතෙක් චණ්ඩය, පරුෂය, තොපට පිළිවන් වී නම් ගලවා ගනුව"යි කියා ගියාහ. ඒ කියන කැටකිරිල්ලී "යහපතැ"යි ගිවිස සිටි අවස්ථාවට එකියන ඇත් එතනට පැමිණියේය.

එවිට කැටකිරිල්ලී තමාගේ පියාපත් දෙක ඉස්මුදුනේ තබාගෙණ ඇතාට කියන්නී "පර්‍වතවල වනාන්තරවල වාසය කොට පියා එන්නාවූ එකචාරී (තනිව හැසිරෙන) නාගරාජය (ඇත්රාජය) තොපට මාගේ පියාපත් දෙකින් නමස්කාර වේවයි. මාගේ දුර්‍වලවූ දරුවන්ට හානියක් නොකරව"යි කියා නමස්කාර කළාහ. එවිට එකියන ඇත් කියන්නේ "තොපසේ දුර්‍වලයන්ට මා කුමක් කළත් බරයෙක්දැ?"යි කියා "මට තොප කරන්නේ කිම්ද? තොපගේ පැටවුන් පීරවා අතින් හා පස්සාපයිනුත් දකුණු පයිනුත් නොමඩිමි. වම්පයින් මඩිමි" කියා වම්පයින් මැඩ මූත්‍රවතුරේ යවාපූහ.

එකියන්නාවූ කැටකිරිල්ලිත් එකගසක අත්තක් පිට ඉඳගෙණ කියන්නී "තාගේ බලයේ විවර (බලයේ තරම) හා මාගේ නුවණේ විවර හා බල. තාගේ උදක් බලයෙන් මාගේ දරුවන් නසාපුවාට මාගේ නුවණින් තාත් නසන්නෙමි වේදැ"යි කියා තමන් ගොසින් එක් කවුඩෙකුට දෙතුන් දවසක් සේවාකම් කොට එකියන කවුඩු "තී මට සේවාකම් කරන්නේ ඇයිදැ?"යි කීහ. "ස්වාමීනි, මාගේ දරුවන් ඇතෙක් නසාපිය. එසේ හෙයින් එකියන ඇතා එකාචාරීව ඇවිදීය. ඒ ඇතාගේ අවසරයක් බලා ඇස්දෙක විදපුවොත් යහපතැ"යි කීහ. එකියන කවුඩු "යහපතැ"යි කියා ගිවිස්සේය.

එවිට එකියන කැට කිරිල්ලී නිලමැස්සෙකු සමීපයට ගොස් කීපදවසක් උන්පස්සේ සේවාකම් කරන්නීය. එවිට එකියන නිලමැසි "ඇයි තොප මා පස්සේ සේවය කරන්නේ

ඇයිදැ''යි කීහ. එසඳ ''එක් කවුඩෙක් එකචාරීව ඇවිදිනා ඇතකුගේ ඇස්විදිනේය. තොප ගොසින් උන්ගේ ඇසේ ඉහඬලා (පණුවන්) එව''යි කීහ. එයින් ''යහපතැ''යි ගිවිස්සේය.

පසුව කැටකිරිල්ල ගොස් මැඩියෙක් ආශ්‍රය කළාය. එකියන මැඩියා ''මා ආශ්‍රය කරන්නේ ඇයිදැ?''යි කීහ. එවිට කැටකිරිල්ලී කියන්නී ''එක්තරා ඇස් කණව ඇවිදිනා ඇතෙක් පැන් පිපාසයෙන් ඒ ඒ තැන ඇවිදින්නේය. ඒ වෙලාවට තෝ පලා ගොස් පර්වතයක උඩඉඳ අඩාලව. එවිට ඇත් මැඩියන් ඉඳ අඩන්නේ පැන් අති තැනක් වේදැයි පර්වතය උඩට නැගෙන්නේය. පර්වතය උඩට නැගිකල තොප අඹරා ගොසින් පර්වතය පාත ඉඳ අඩාලව''යි කීහ. ''ඒ වේලාවට ඇත් තොපකරා එන්නේය. තොප විසින් මට කරන්නේ මෙතකැ''යි කියන්නා මැඩියා ''යහපතැ''යි කියා ගිවිස්සේය.

පසුව කල්යාමකින් කවුඩු ගොසින් ඇතාගේ ඇස්දෙක විදපිය. විදපු නියාව දැන නිලමැසි ගොස් ඇස් දෙක ඉහඬලාපිය. එවිට ඇතාගේ ඇස්දෙක අකුව ගියේය. එවිට ඇත් බොහෝ වූ වේදනාවට පැමිණියේය. පැන් පිපාස ඉවසාගත නොහී ඒ ඒ තැන විමසා ඇවිදින්නේය. ඒ වේලාවටම මඩුවා (මැඩියා, ගෙම්බා) පර්වත මුදුනේ ඉඳ ඇඬීය. ඒ වෙලාවටම එකියන ඇත් මඩුවාගේ කටහඬ අසා පැන් ඇති ස්ථානයකැයි සිතා පර්වත මුදුනට නැංගේය. ඒ වෙලාවට මඩුවා පෙරලා පර්වත පාත ඉඳ ඇඬීය. ඒ වෙලාවේ මඩුවා ඇඬූ තැනට පාත බසින්ටයයි තමාගේ පය රඳවා ගත නොහී වැටුනේය. එවිටම ජීවිතක්ෂයට පැමිණියේය. එවිට කැටකිරිල්ලි ඇතා මළබව දැන ඌ ''මහත් සන්තෝෂයට පැමිණියෙමි''යි ඇතාපිට සක්මන් කොට ''මාගේ මනෝරථය (බලාපොරොත්තුව) මුදුන් පැමිණියේය''යි සිතා තමා වසන්නාවූ ස්ථානයට ගියාහ.

ඒ අර්ත්‍ථය දක්වන්නාවූ සර්ඹුයන් වහන්සේ ''මහණෙනි, කවුඩු හා කැටකිරිල්ලෙක නිලමැස්සෙක මඩුවකු ඇතුලුවූ ක්‍ෂුද්‍රප්‍රාණින් සතරදෙනකු එක් වීමෙන් මහත්වූ හස්ති රාජයෙකු මරාගන්නාලද. එසේහෙයින් මහතුන් කෙරෙහිත් නීචයන් කෙරෙහිත් ද්වේෂයක් (තරහක්) නම් නොකරව''යි වදාරා මේ 'ලටුකික ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි එකචාරී ඇත්රජ නම් දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝය. අසූදහසක් ඇතුන්ට නායක ඇත්රජ නම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේකි.

347. චුල්ල ධර්මපාල ජාතකය

තවද ශාක්‍යසිංහ නම් වූ සර්ඹුයන් වහන්සේ වෙළුවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වනලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් දවසක් දම්සභා මණ්ඩපයෙහි රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ (වැඩිමහල් භික්‍ෂූහු) ''දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ සර්ඹුයන් වහන්සේට වෛරීව නසන්ට නොයෙක් ප්‍රයෝග කළෝ වේදැ''යි කිය කියා වැඩඋන් තෙනට සර්ඹුයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් දැන ''මහණෙනි, දැන් මතු නොවෙයි පළමුත් දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ තමන්ට මා පුත්ව උපන් ගමනේ පවා අභිමාල නම් වධකරවා (ශරීරයේ අවයව කපා, එම අවයව කොටස් උඩ දමා කඩුවෙන් කැපීම) මැරෙව්වෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ''යි ආරාධිතවූ සර්ඹුයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

යට ගිය දවස බරණැස්නුවර මහාප්‍රතාප නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ රජ්ජුරුවන්ගේ අග්‍රමහෙසිකාවූ චන්ද්‍රාදේවී නම් බිසවුන් කුස පිළිසිඳ ගත්තාහ. බෝධිසත්ත්වයන් දසඑකඩ මසකින් (මාස නවයකින්) වදා නම් තබන්නාහු ධර්මපාල කුමාරයෝ යයි නම් තුබූහ. බෝධිසත්ත්වයන්ගේ මැණියෝ චන්ද්‍රාදේවී බෝධිසත්ත්වයන් සත් මැසි වූ ගමනේ නාවා අඳුන් ගාවා සරහා කිරි පොවමින් සුරතල් බල බලා සමාධියෙන් (සිත සතුටින්) උන් කලට මහාප්‍රතාප රජ්ජුරුවෝ බිසවුන්ගේ ගෙට ගියාහ.

බිසව රජ්ජුරුවන් දැක නැගී නොසිටියාහ. රජ්ජුරුවෝ ''තමාගේ සත්මැසි පුතෙකු ලදිමියි මා වැනි රජෙකු දැක උන්තැනින් නැගී නොසිටියාහ. මහත්ව ගියොත් තමා ව නොතකති''යි මහත් වූ කෝපයෙන් රජ්ජුරුවෝ ආපස්සේ පලාගොස් තමාගේ සිංහාසනයේ ඉඳ වධකයා

ගෙණව නියා යවූහ. වධක එන තැනැත්තේ එක්කණෙක රත්මල් තබා රතක් ඇඳ රතක් පෙරවා එක් අතකින් කඩුව, කෙටෙරිය, දම්ගෙඩිය අරගෙණ අවුත් රජ්ජුරුවන් දැක ''ස්වාමීනි, කවුරුන්ට වධ කෙරෙම්දැ?''යි කීය. රජ්ජුරුවෝ අනික් මට සතුරු කෙණෙක් නැත ධර්මපාල කුමාරයා අල්වාගෙණ වධකොට මරව''යි නියෝග කළාහ.

බිසව් රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මහා කෝපයෙන් ගිය සේක. ''කුමකින් කුමක් වේදෝහෝ''යි ධර්මපාල කුමාරයන් වඩාගෙණ අඬ අඬා වැදහොත්තාහ. වධක ගොස් වැදහොත් බිසවුන් පිටට පාරක් ගසා බිසවුන් ඉවත්කොට ධර්මපාල කුමාරයන් දෙකකුල අල්වාගෙණ රජ්ජුරුවන් සමීප යට ගියේය. බිසවු අඬාගෙණ රජ්ජුරුවන් ලඟට ගියාහ. රජ්ජුරුවෝ එවිට කියන්නාහු ''තෙල කුමාරයා දන්ගෙඩියේ වැද හොවා තුලු අත්දෙක කපවයි'' කීහ. එවිට බිසවු කියන්නාහු ''වරද කළාහු මාගේ අත්පා දෙක නොකපා බාල සත්මැසි කුමාරයන් දෑත කපන්නට කළ වරද කවරේද? වැරදි කළ මාගේ අත්දෙක කපව''යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ වධකයාට කියනනාහු ''ප්‍රපඤ්ච (ප්‍රමාද නොවී, වහාම) නොකොට දෑත කපව''යි කීහ. ''යහපතැ''යි කියා වධක කුමාරයන්ගේ දෑත කැපීය. බිසව් අත්දෙක තුරුල්ලේ ලාගෙණ අඬ අඬා සිටියාහ. වධක කියන්නේ ''දේවයන්වහන්ස, කුමක් කෙරෙම්දැ?''යි විචාළේය. ''තෙල කුමාරයා දෙකකුල කපව''යි කීහ. එවිට බිසව් අඬ අඬා ''ස්වාමීනි, වැරදි කළාවුනුත් ස්වාමීන් දැක නැගී නොසිටියත් මාවුව, මාගේ කකුල්දෙක නොකපා බාල සත්මැයි කුමාරයන් දෙපය කපන්ට කළ වරද කවරේද? වැරදිකළ මාගේ දෙපය කපව''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ වධකයාට කියන්නාහු ''ප්‍රපඤ්ච නොකොට තුලු දෙපය කපව''යි කීහ. ''යහපතැ''යි කියා වධක කුමාරයන්ගේ දෙකකුල කැපීය. බිසව් කැපූ කකුල්දෙක තුරුල්ලේ ලාගෙණ අඬ අඬා සිටියාහ.

වධක එවිට කියන්නේ ''දේවයන් වහන්ස, තව කළමනා වධ ඇද්දැ?''යි විචාළේය. රජ්ජුරුවෝ ''තව කරණ වධ ඇති තුලු (ඔය, අර) ඉස කපව''යි කීහ. බිසව් ''ස්වාමීනි, මාගේ දෑත දෙපය නැති පුතනුවෝ රාජ්‍යය කළ නොහෙන්නාහ. කොට පුතනුවන් මට දීපුවොත් රැකගණිමැයි වැරදි කළ මගේ ඉසකපතොත් විනා මාගේ නිවරද පුතනුවන් ඉස නොකපවා වදාළ මැනවැ ස්වාමීනි'' කීහ. වධකයාට කියන්නාහු ''තුලු ඉස ප්‍රපඤ්ච නොකොට කපව''යි කීහ. ''යහපතැ''යි කියා වධක කුමාරයන් ගේ ඉස කපා දැමීය. බිසව් දෑතත් දෙපයත් ඉසත් තුරු ලාගෙණ අඬ අඬා පෙරලෙන කලට වධකයා කියන්නේ ''දේවයන් වහන්ස, මෙවර කුමක් කෙරෙම්දැ?''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''තෙල සොරුන්ගේ ශරීරය ආකාශයට දමා කඩුවෙන් කප කපා අහිමාල නම් වධකරව''යි කිහ. වධකයාත් ''යහපතැ''යි කුමාරයන්ගේ ශරීරය ආකාශයට දමා කඩුවෙන් කපා ශරීර මාංශ වදමල් පෙති සේ කපා දැමීය. බිසවු ඒ මාංශත් අරගෙණ දෑත දෙපය ඉසත් තුරුල්ලේ ලාගෙණ අඬ අඬා රජගෙයි වට ඇවිද කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන්ගේ නෑකෙණෙක්වත් හිත මිත්‍ර කෙණෙක්වත් අමාත්‍ය කෙණෙක්වත් නැත්තාහ. එසේවූ කෙණෙක් ඇත්නම් මාගේ නිවරද ඖරස පුත්‍රවූ පුතනුවන්ට මෙසේවූ වධ නොපැමිණෙන්නේ වේදැ''යි කිය කියා අඬ අඬා ''දරුවෙනි, මාගේ ප්‍රාණය මේ සෝකයෙන් තිබෙයි නොසිතව''යි කිය කියා ඇවිදිනා කල බිසව් ලයෙන් නැගී සෝකයෙන් හෘදයමාංශය උනකිලිල්ලක්සේ ඉඳී ලයපැලි ජීවිතක්ෂයට පැමිණියාහ.

නුවරවාසීහු බිසවුනුත් කුමාරයන්ගේ ශරීරමාංශ දෑත දෙපය ඉස එක්වලා ආදාහන කළාහ. රජ්ජුරුවෝ සිංහාසනයේ උන්තැනැත්තෝ බිසව් කෙරේ හා පුත්‍ර ප්‍රේමයෙන් වැටුනාහු උඩුමාලේ පොරුපැලී ඉවත්ව ගියේය. එමාලෙන් පාතමාලෙට වැටුනාහ. මේ නියායෙන් මාලෙන් මාලෙට වැටී බිම වැටුනාහ. දෙලක්ෂ සතලිස්දහසක් යොදුන් ඝනකඩ බොල් මහපොළොව පැලී අවීචි මහනරකයේ වැටුනාහයි වදාරා මේ 'ධම්මපාල ජාතකය' වදාළ සේක.

''එසමයෙහි මහාප්‍රතාප රජ්ජුරුවෝ නම් දේවදත්ත ස්ථවිරය. එසමයෙහි චන්ද්‍රාදේවී නම් ප්‍රජාපති ගොතමීය. එසමයෙහි ධර්මපාල කුමාරව උපන්නෙමි බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

348. ස්වණ්ණමඅග ජාතකය

තවද ශක්‍යකුලතිලකවූ (ශාඛ්‍ය වංශයට තිලකයක් වැනිවූ) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි දෑගසව්වන් වහන්සේට උපස්ථාන කරණ එක්තරා කුලයක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

දෑගසව්වන් වහන්සේට උපස්ථාන කරණ එක්කුලයක දුවනිකෙනෙක් ඇත්තාහ. ඌ තුමූ විශිෂ්ටරූ (ලස්සන රූපයක්) ඇත්තාහ. බැලුවන්ට ප්‍රසාදනීයහ (ප්‍රියමනාපය). තුණුරුවන්ම මානය කොට වාසය කරන්නාහ. උපාසිකාව දවසරිනාහ. එකියන කුමාරිකාව තිර් ක කුලයෙක ඇත්තෝ තමන්ගේ පුතණුකෙනෙකුන්ට විවාහයට යයි කියා විවාළාහ. එකියන කුමාරිකාවගේ දෙමව්පියෝ කියන්නාහු ''තොපි ඇම නම් පරම මිත්‍යාදෘෂ්ටිය (මිසදෙටු). එසේ වුවන්ට අපගේ දරුවන් පාවා දුන්කල උන් සිතුසේ සංඝයා වහන්සේ වැඳ පුදාගන්ට දන්දී ගන්ට නුපුළුවන. එසේ හෙයින් තොපට පාවා නොදෙමිහය''යි කීහ. එබස් අසා තිර්ත්‍යක කුලයේ ඇත්තෝ කියන්නාහු ''තොපගේ දුවනියෝ අපගේ ගෙට ආ කල තමන් සිත සැටියේ දන් දෙත්වයි, සිල් රකිත්වයි, සංඝයා වහන්සේ වැද පුදා ගණිත්වයි, ඊට අපගෙන් වාහකුලයෙක් (විරෝධයක්, බාධාවක්) නැතැ''යි කීහ. ''එසේ වීනම් පාවා ගණුව''යි මහමහුල් කොට සරණ පාවා දුන්හ.

එකියන කුමාරිකාවත් සරණ ගිය නොබෝ කලකින් තමාගේ වල්ලභයාට කියන්නී ''ස්වාමිපුත්‍රයානෙනි, දෑගසව්වන් වහන්සේ දැක වැඳ පුදා දන් දෙන්නා කැමැත්තෙමි'' කීවාය. එකියන පුරුෂයාත් ''යහපතැ''යි කීයේය. එකියන උපාසිකා සැරියුත් ස්වාමීන් මුගලන් ස්වාමීන් වැඩමවා දන් දී දෑගසව්වන් වහන්සේට කියන්නී ''යම් දවසක් මේ ගෙයි ඇත්තෝ තමන්ගේ මිත්‍යාදෘෂ්ටිය අරිද්ද ඒ තාක්කල් මේ ගෙට සිඟන්නට වැඩිය මැනවැ''යි කිව. ''යහපතැ''යි කියා ඒ ගෙට සිඟා වඩිනාසේක. එසමයෙහි තොමෝ කීප දවසක් පලා යන්නා තමාගේ ස්වාමිපුත්‍රයාට කියන්නී ''ඇයි දෑගසව්වන් වහන්සේ දවස්පතා වඩිනාකල උන්වහන්සේලා වැඩිකල මට කියාලව''යි කීයේය. එකියන ස්ත්‍රීන් දෑගසව්වන් වහන්සේට අසුන් පණවා වළඳා අන්තයහි තමාගේ ස්වාමිපුරුෂයාට කීයේය. එකියන පුරුෂයාත් එතනට අවුත් දෑගසව්වන් වහන්සේ වැඳලා එකත් පස්ව උන්නේය.

ඉන් දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහා ස්වාමි එකියන කෙළෙඹි පුත්‍රයාට දාන කථා ආදීවූ කථායෙන් ධර්මදේශනා කළසේක. ඒ බණ අසා එකියන පුරුෂයාත් තමාගේ මිත්‍යාදෘෂ්ටිය ඇර එවක් පටන් දන්දෙමින් සිල්රැක වාසය කරන්නාහ. මේ නියායෙන් කල්යත් එකියන පුරුෂයාගේ දෙමව්පියෝ පටන් නෑ වර්ගයාද යටත් පිරිසෙයින් කෙල්ලන් කොල්ලන් දක්වා මිත්‍යාදෘෂ්ටිය හැර සම්‍යක් දෘෂ්ටියෙහි (යහපත් දැක්මෙහි) පිහිටියෝය. එක් දවසක් සැරියුත් ස්වාමීන් වදාළ ධර්ම දේශනායෙන් එකියන පුරුෂයාත් ස්ත්‍රියත් දහසක් නයින් ප්‍රතිමණ්ඩිතවූ (සැරසුනාවූ) සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය. පසුව කල්යාමකින් එකියන ස්ත්‍රී කියන්නී ''ස්වාමිපුත්‍රයානෙනි, මා ගිහිගෙයි ඉන්ට අභිප්‍රාය නැත. මහණ වන්නා කැමැත්තෙමි'' කීව. එකියන පුරුෂයාත් ''යහපතැ''යි තොපිත් මහණවෙව, මමත් මහණවෙමියි'' මහත්වූ පෙලහරින් තමන්ගේ භාර්යාව මෙහෙණවරට ගෙණගොස් මහණ කරවා තුමූත් බුදුන් කරා ගොස් මහණවූහ. මහණ වූ නොබෝ කලකින් මෙහෙණිත් එකියන මහණත් සියළු කෙලෙසුන් නසා රහත්වූහ.

මේ කියන කථාව දම්සභා මණ්ඩපයෙහි රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ ''අසවල් මෙහෙණින්න නිසා තමාගේ පුරුෂයා ගලවා තමනුත් ගැලවුනේ වේදැ''යි කිය කියා වැඩ උන් තැනට සර්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ''යි විචාරා එපවත් අසා ''මහණෙනි, දැන්මතු නොවෙයි එකියන ස්ත්‍රී තමනුත් ගැලවී මහත්මයනුත් ගළවා ගත්තෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ මෘගව (මුවෙකුව) උපන්සේක. ශරීරය රන් වන් වූ පැහැයෙන්

යුක්තය. සතර කකුල ලාක්ෂාරසයෙන් (ලාකඩ දියරයෙන්) තෙමාළුවාක් මෙන් රක්තය. මුඛය රත්පලස්වටක් (රවුම් රතු පලසක්) මෙන් රක්තය. අන්දෙක රිදීපැහැයෙන් හා සමානය. නේත්‍ර ඉඳ්‍රනීල මාණික්‍ය (ඉදුනිල් මැණික්) දෙකක් මෙන් වූයේය. මේ නියායෙන් රුවින් අග්‍රව ඉපිද මේ නියාවට විශිෂ්ටවූ රූපයෙන් යුක්ත මෘගාංගනාවකුත් බෝධිසත්ත්වයන්ට බිරින්දව ඉන්නාහ. අසූදහසක් මුවෝ සේවාකම් සිටිනාහ. එසමයෙහි එක් වැද්දෙක් වරපටින් මළ ලාළුයේය.

බෝධිසත්ත්වයෝ අසූදහසක් මුවන් පිරිවරා ගොචරග්‍රහණය (ගොදුරු ගන්නා වූ, ආහාර ගන්නා) කරන්නාවූ වැද්දා ළඟ මළේ පළමු යන්නාවූ බැඳූනාහ. මළ බැඳුනු ගමනේ මළ කඩාගත හැකැයි බෝධිසත්ත්වයෝ පයගසලා ඇදළූ ගමනේ පය සම කැඩින. දෙවනුව ඇදළූ ගමනේ මාංශ කැඩින. තුන්වෙනිව ඇදළූ ගමනේ නහරවල් කැඩී ඇටයේ තරව ඇසිර වැදහොත් ගමනේ බෝධිසත්ත්වයෝ මරණ භයින් භයපත්ව බඩරාවයෙන් (බඩ පුම්බාගෙන) මහත්කොට ඇඹුහ.

ඒ අඩ අසා අසුදහසක් මුවෝ භයින් තැතිගෙණ ඒ ඒ අත දිවපූහ. බෝධිසත්ත්වයන්ගේ භාර්‍යාවූ මෘගාංගනාවත් (මුව දෙන) එපරිද්දෙන්ම දිව මුවන් අතුරෙන් තමාගේ ස්වාමිපුත්‍රවූ මුවානන් නොදැක මේ භය පැමිණියේ මාගේ ස්වාමිපුත්‍රයානන් වහන්සේටයයි යන සිතින් මළ බැඳුනු බෝධිසත්ත්වයන් ලඟට අවුත් කියන්නාහු "රන්වන් පැහැයක් ඇති මුවරජ්ජුරුවෙනි, මා හුදකළාකොට මට දුක් නොදී මහත්වූ වේගයෙන් මළකඩාපියව"යි කීහ. එවිට මුව රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "භද්‍රාව, මා කරණ යම් උත්සාහයක් කෙළෙමි. පය සම් මස් නහර කැඩී ඇටයේ මන්ද ඇසිරින (හිර වුන). එසේ හෙයින් මන්ද කඩාගත නොහෙමැ"යි කීහ.

එවිට මුවදෙන් කියන්නී "ස්වාමීනි, නුඹ වහන්සේ නොබව මැනව, මාගේ ප්‍රාණය පරිත්‍යාග කොට වී නමුත් නුඹ වහන්සේ රකිමි. නොබාමැනවැ"යි කියා ඇඟ වතුරුවාගෙණ සිටි කලට වැදි කල්පාන්ත වහ්නියක්මෙන් (කල්පය කෙළවර ඇතිවන්නාවූ ගින්නක් මෙන්) තෙජ ගත් (දැල් උල් ආදිය) අත් ඇතිව එන්නාවුන් දැක මුවදෙන් "ස්වාමීනි, වැදිපුත්‍ර එන්නේය. නොබව මැනව"යි බෝධිසත්ත්වයන්ට කියා වැද්දාගේ ඉදිරියට ගොසින් නමස්කාර කොටලා සිට කියන්නී "වැදිපුත්‍රයාණන් වහන්ස. මේ මුවානෝ රන්වන්වූ ශරීර ඇත්තාහ. දස දහසක් මුවන්ට නායකයෝය. විශිෂ්ටවූ රූ ඇත්තාහ. මාගේ ස්වාමිපුත්‍රයානන් වහන්සේය. මුන්වහන්සේ නොමරා ඇරපියව. ඉදින් මරන්ට සිතව් නම් මෙසේ කොල අතු කඩා අතුට මා මරා මාංශ ඇරගෙණ පසුව මාගේ ස්වාමිපුත්‍රයානන් වහන්සේ මරව"යි කීහ.

එවිට වැදිපුත්‍රයා මහාසමාධිව "නැතත් කාලයක් මුවන් දුටු විරි . මුවන් මනුෂ්‍යයන්ගේ භාෂාවෙන් කථා කරන්නවුන් නැසු විරිමි"යි කියා කියන්නේ "තොපගේ ස්වාමිපුත්‍ර වූ මුවත් තොපත් නොමරා අරිමි. තොප නොබව"යි කියා මුවාලඟට අවුත් පය බැඳූනු මන්ද ගළවා නහරින් නහර හා මසින් මස් හා සමගින් සම හා තබා පිරිමැද ලේ සෝධා ළඟ ගමනේ වැද්දහුගේ මෛත්‍රී බලයෙන් හා බෝධිසත්ත්වයන්ගේ පාරමිතාවෙන් හා මුවදෙනගේ කරුණාවෙන්ද කිසි කැලලක් නැතිව සුවව සැපයෙහි සිටියාහ.

එවිට මුවදෙන් වැද්දවුට කියන්නී "වැදිපුත්‍රයානෙනි, අපට වූ සමාධියෙන් (සැනසීමෙන්) තොපගේ අඹුදරුවන්ටත් සතුටුවේව"යි ආවඩා (ස්තුති කොට) සිටියහ. බෝධිසත්ත්වයෝත් තමන් ගොචර භූමියෙහි දුටු මාණික්‍ය රත්නයක් වැද්දවුට දී "වැදිපුත්‍රයානෙනි, තෙල ඇරගෙණ විකොට කව. ප්‍රාණඝාත නොකරව"යි අවවාද වදාරා වනාන්තරයට ගියසේක. බුදුරජානන් වහන්සේ 'ස්වණ්ණමෘග ජාතකය' පූර්‍වාපරසන්ධි ගළපා නිමවා වදාළසේක.

"එසමයෙහි වැදිපුත්‍රයා ඡන්න නම් අමාත්‍යයාය. ඒ කියන මුවදෙන් නම් මේ භික්ෂුණීය. එසමයෙහි මුවරජ නම් බුදුවූ මම්ම ය"යි වදාළසේක.

349. සුස්සොන්දිය ජාතකය

තවද සූර්‍යවංශයට බැඳුවූ (නෑ වූ) සවීඥයන් වහනසේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ස්ත්‍රියක කෙරේ පිළිබඳ සිත් ඇති භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ ස්ත්‍රියක කෙරේ පිළිබඳව ශාසනයෙහි උකටලීවූසේක් (සසුන කෙරේ කළකිරී, පැවිද්ද එපා වී) සර්ඥයන් වහන්සේ විචාරා වදාරන්නාහු ‘‘ගුරුළුවිමන (ගුරුළු පක්‍ෂියාගේ වාසස්ථානය) ලාත් රැකගත නුහුණුවූ ස්ත්‍රියක කෙරේ පිළිබඳ සිත් ඇති වෙද්දැ’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර තඔතාඩ නම් රජ්ජුරුවන් කෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ නාගදිවයින වාසය කරන්නාවූ ගුරුළු රජව බරණැස් නුවරට ගොසින් තඔතාඩ නම් රජ්ජුරුවන් හා කැටිව දූ කෙළනාහ (සූදුව හෙවත් දාදු ක්‍රීඩාව). රජ්ජුරුවන්ගේ සුස්සොන්දිය නම් බිසෝ කෙණෙක් ඇත්තාහ. ඒ බිසවුන්ගේ සේවක ස්ත්‍රී ඒ මානවකයාගේ රූපය ‘‘යහපතැ’’යි බිසවුන්ට විස්තරකොට කීවාහුය. බිසව් ඒ මානවකයා දක්නා අභිප්‍රාය ඇතිව මිනිසුන් පස්සේ සිටියාහ. බෝධිසත්ඩයෝත් දූ කෙළිනා පරක්කුවෙන් බිසවුන් බැළුහ. බිසවුන් බෝධිසත්ඩයන් බලා පිළිබඳ සිත් ඇතිව එවිට බෝධිසත්ඩයෝ පවනක් හා අන්ධකාරයක් මවා මිනිසුන් පහකොට බිසවුන් තමන්ගේ ඇකයේ සඟවාගෙණ තමන්ගේ ගුරුළු විමානයට ඇරගෙණ ගියේය. රජ්ජුරුවෝත් තමන්ගේ බිසවුන් නො දැක ‘‘මාගේ බිසවුන් කොයිදැ?’’යි කියා පරීක්‍ෂා කොට නො දැක තමන්ගේ සර්ගික නම් ගාන්ධර්වයෙකු (දේව විශේෂයක්) කැඳවා කියන්නාහු ‘‘මාගේ බිසවුන් ගිය තැනක් ආරක්ෂ්වකොට දෙන්ටය’’යි භාරකළාහ.

ඒ ගාන්ධර්වයාත් ගොසින් භාරු නම් පටුන්ගමට බැස යාත්‍රා යන්නාවූ (ඔරුවකින් ගමන් කරන) සෙට්ඨිවරුන්ට (වෙළඳුන්ට) කියන්නේ ‘‘මම විණා ගාන්ට දනිමි, තෙල නැවට නංවගණුව’’යි කීහ. සෙට්ඨිවරුන් ‘‘යහපතැ’’යි නැවට නන්වාගෙණ මුහුදු මධ්‍යයෙන් යන්නාහු ‘‘තොප අපට විණාගාව’’යි කීහ. එවිට ගාන්ධර්යා කියන්නේ ‘‘ගොඩබට තෙනදී විණා ගාමි මච්ඡයෝ තොපගේ නැව යා නොදෙති’’ කීය. එවිට ඌ ඇම කියන්නාහු ‘‘කුඩමස්සොකුමක්කෙරෙද්ද? විණාගාව’’යි කීහ. එවිට ගාන්ධර්යා විණාගාන්ට වන. දැතිමෝරෙක් පඩව්වට (රුවලට) පැන පඩව්ව බිඳපී ය. ඒ ගාන්ධර්යා බිඳීගිය පෝරුවක් (ලෑල්ලක්) බඩ තබාගෙණ දිය පිනා බෝධිසත්ඩයන් ඉඳිනා නාගදිවයිනට පාවීය. එවේලාවට ගරුළුත් රජ්ජුරුවන් හා දූ කෙළින්ට පළාගියේය. බිසව් ඈත මෑත ඇවිදිනාවූ ගාන්ධර්යා දැක ‘‘මාගේ ස්වාමීන්ගේ ගාන්ධර්යාය’’යි දැන ඌ ඉස්සෝදා නාවා ඔහු හා එක්ව ලෝකස්වාද රතියෙහි (කාම සේවනයෙහි) යෙදී බෝධිසත්වයන් එන වෙලාවට එක් තෙනක සඟවා ඉඳුවන්නාහ. මෙම නියායෙන් කීපදවසක් ගියකල්හි දඬු පත් ගන්ටයයි නැවක් ඇවිත් ඒ දිවයිනට වන. ගාන්ධර්යාත් එනැවට නැගී බරණැස් නුවරට ගොස් තමාගේ රජ්ජුරුවන් දැක ගුරුළු හා රජ්ජුරුවන් දෙන්නා දූ කෙළිනා වේලෙහි ගීතයකින් ගුරුළු විමානයෙදී බිසවුන් දුටු නියාව කියා ගුරුළු ගාන්ධර්යා මූන බලා ‘‘තෝ මූදුමධ්‍යයේ විමානයේ උන් බිසවුන් කෙසේ දුටුදැ?’’යි විචාළාහ.

ගාන්ධර්යා කියන්නේ ‘‘මූදු මධ්‍යයේ නැවක් නැසී පෝරුවක් බඩ තියාගෙණ පිණා ගොසින් දිවයිනට බැස බිසවුන් හා කැටිව ලෝකස්වාද රතියෙහි යෙදී රජ්ජුරුවන්ගේ මෙහෙවරින් ගොස් ආමි’’ කීය. එවිට බෝධිසත්ඩයෝ ‘‘ගුරුළු විචාළත් රැකගත නොහැක්කාවූ ගෑනුන්ගෙන් ප්‍රයෝජන කින්දැ?’’යි බිසවුන් රජ්ජුරුවන්ටම පාවා දුන්හයි වදාරා මේ ‘සුස්සොන්දිය ජාතකය’ නිමවා වදාළ සේක.

‘‘එසමයෙහි තඔතාඩ රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්දස්ථවිරයෝය. ගාන්ධර්යා නම් මේ උකටලී මහණය. සුස්සොන්දිය බිසව් නම් මේ ස්ත්‍රීය. ගුරුළුව උපන්නේ නම් බුදුවූ මම්මය’’යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

350. වණ්ණාරොහ ජාතකය

තවද ආදිච්චබන්ධුය (සූයීය වංශයට නෑ වූ) යන නම් වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි සැරියුත් මුගලන් දැගසව්වන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

සැරියුත් මුගලන් දෑගසව්වන් වහන්සේ පිටිසර ගමකට ගොස් වසනසේක. එක්තරා පුරුෂයෙක් මේ දෙන්නා වහන්සේගේ මිත්‍රධර්මය දැක ''දෙදෙනා වහන්සේ උනුඋනුන් ගස්වා (ගැටුම් ඇතිකරවා) බිඳුවාපියන්ට උවමැනව''යි සිතා සැරියුත් ස්වාමීන් කරා ගොස් කියන්නේ ''ස්වාමීනි, මුගලන් ස්වාමීන් කරා එක් දවසකින් මම ගියෙමි. මා ගිය ගමනේ කියනසේක් මා හා සමාන ජාතිවංශයවත් (කුල ගෝත්‍ර වලින්) ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යයවත් නැතිසේක. උන් වහන්සේ කිම්දැයි කියා නින්දා සැටියේ බස් කීසේක. උන් වහන්සේ එසේ කීයේ නුඹ වහන්සේ කෙරේ කණස්සළුව (අමනාප ගතියකින්) වේදැ''යි කීය. උන්වහන්සේ අසා සිනාසී ''එසේ කීසේක්ද? යහපත, තොපි පළායව''යි උන් එතනින් යවූසේක. එක් දවසක් මුගලන් සාමීන් කරා ගොස් එම පුරුෂයා මෙම නියාවට කියා උන්වහන්සේත් අසා සිනාසී ''එසේ කීසේක්ද? යහපත තොපි යව''යි කියා යවා එක් දවසක් මුගලන් සාමීන් සැරියුත් සාමීන් කරාගොස් ''අසවල් පුරුෂයා මෙතනට ආද? එකියන තැනැත්තේ කීයේ කිම්දැ?''යි විචාළ සේක. උන් කී සැටි වදාළසේක.''මටත් මෙසැටි කීය''යි උන් වහන්සේත් කියා ''මෙතන උවමනා එකෙක් නොවෙ''යි කියා එතනින් යවා තුන්මස එතන රඳා වස්වැස සර්ව්ඥයන් වහන්සේ කරාගොස් සර්ව්ඥයන් වහන්සේ දැක තමන් දෙදෙනා වහන්සේ ගස්වා බිඳින්ට පුරුෂයා කී කළදෙය වදාළසේක.

සර්ව්ඥයන් වහන්සේ අසා වදාරා ''දෑගසව්වෙනි, දැන්මතු නොවෙයි පළමුත් එකියන පුරුෂයා තොප දෙදෙනා ගස්වා බිඳින්ට උත්සාහ කළ ගමනෙත් තොපි දෙදෙනා ඒ අසා අදහා නොගෙණ උනුන් හා කනස්සළු නුවූවෝ (විරසක නොවූ) වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ව්‍යක්ෂදේවතාව උපන්සේක. එසමයෙහි සුදාඨ නම් සිංහ රජ්ජුරුකෙණෙකුන් හා සුබාහු නම් ව්‍යාඝ්‍රයකු හා දෙන්න උනුන් හා බලවත්වූ හිතමිත්‍රව වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි එක් කැණහිලෙක් සිංහයා හා ව්‍යාඝ්‍රයා ලහටගොස් නොයෙක් සතාසතුන් කෑකැන ඇට මාංශ කා මහත්වූ ශරීර ඇතිව ස්ථූලව සිතන්නේ ''කවර සතුන්ගෙත් මාංශ කැවීමි. සිංහමස් හා ව්‍යාඝ්‍රමස් කෑවිරූ නැත. දෙන්නා උනුන් හා ගස්වා මරවමි''යි සිතා සිංහ රජ්ජුරුවන් සමීපයට කැණහිල් ගොස් කියන්නේ ''ව්‍යාඝ්‍රයානන් දැකලා හිත විශ්වාසකම් කිම්දැ?''යි කීය. සිංහයා කියන්නේ ''හිතකමට අමුතු කිම්ද? බලවත් හිතයම්හ''යි කීහ. ''නුඹ වහන්සේ කියන පමණක් විනා එක් දවසක් මම ව්‍යාඝ්‍රයානන් උන් තැනට ගිය ගමනේ නුඹ වහන්සේගේ නුගුණ විනා ගුනයක් නොකීවෝය. මාසේ ජාතිවන්ත (ජාතියෙන් උසස්) ගුණවත් වික්‍රමවත් රූපයක්වත් උන්ට නැත. උන් කිම්දැ?''යි කීසේක. සිංහයානෝ අසා ''එසේ කිවුදැ?''යි සිනාසී ''මෙතනින් තොපි යව''යි කියා යවූහ.

එක් දවසක් කැණහිල් ව්‍යාඝ්‍රයානන් උන්තෙනට ගොස් ව්‍යාඝ්‍රයානන් දැකලා ''නුඹ දෙදෙනාගේ හිතමිත්‍රකම් කිම්දැ?''යි විචාළේය. ''මිත්‍රකමට අමුතු කිම්දැ?''යි කියන්නා ''නුඹ වහන්සේ එසේ කියන පමණක්ව විනා එක් දවසක් මා එතනට ගිය ගමනේ නුඹ වහන්සේගේ නුගුණ විනා ගුණයක් කීයේ නැතැ''යි පළමු කීවාසේම ව්‍යාඝ්‍රයාට කීය. ව්‍යාඝ්‍රයා සිනාසී එසේ කීව්ව ''තොපි මෙතනින් පලායව''යි කියා සුදාඨ නම් සිංහ රජ්ජුරුවන් කරා ගොසින් සුබාහු නම් ව්‍යාඝ්‍රයා කියන්නේ ''සිංහ රජ්ජුරුවෙනි, සිඟාලයා මා කරා අවුත් කියන්නේ නුඹ වහන්සේ මට නොයෙක්දෑ බොහෝව කීවයි කියා මට අවුත් කීය. සැබෑද නුඹ වහන්සේ මට එසේ කීයේදැ?''යි විචාළේය. සිංහ රජ්ජුරුවෝත් එවිට කියන්නේ ''තොපත් මට නොයෙක්දෑ කීවයි කියා ඇවිත් කීය. මම අදහා නොගතිමි. තොපගේ අඥාන කමෙක විවර (මෝඩ කමක තරම) මාගේ තත්ත්වය දැන මෙසේවූ දෙයක් කියති කියන්නක් මෙතෙක් කාලයක් එකතැන ඉඳ නොදත් නිසාද? තොපගේ අඥාන කමෙකැ''යි කියා දෙන්නම උනුන් හා කථා කොට ''මේ නීව තැනැත්තහු ලංවීමෙන් වේද මෙසේවූ සැකයක් වුයේය''යි කියා ''ඌ මෙතන ඉඳ නොහැක්කැ''යි මෙතනින් පහකොට ව්‍යාඝ්‍ර රජ්ජුරුවන් ක්ෂමා කරවාගෙණ තමාගේ වාසස්ථානයට ගොස් සැපසේ වාසය කළහයි වදාරා මේ 'වණ්ණාරොහ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

“එසමයෙහි සිඟාලව උපන්නේ මෙකියන පුරුෂයාය. එසමයෙහි සිංහව උපන්නේ ශාරිපුත්ත ස්ථවිරය. ව්‍යාඝ්‍රව උපන්නේ මුගලන් මහා ස්ථවිරය. එසමයෙහි වෘක්ෂදේවතාව ඉපිද මේ කාරණය දුටුයෙම් බුදුවූ මම්ම ය”යි වදාළසේක.

351. ශීලපරික්ඛ ජාතකය

තවද සමන්තභද්‍රවූ (හාත්පසින්ම යහපත්වූ) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි සීලය පරීක්ෂා කල බ්‍රාහ්මණයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

සැවැත්නුවර එක්තරා බ්‍රාහ්මණයෙක් ශීලය යහපත්කොට රක්නේය. රජ්ජුරුවෝ මේ නියාව දැන සෙසු බ්‍රාහ්මණයන් නියාවට මෙකියන බ්‍රාහ්මණයාට ආවේනික (පක්ෂපාතීව, අවනතව) ඇතිව වාසය කරන්නාහ. බ්‍රාහ්මණ තමා කෙරේ රජ්ජුරුවන් ආවේනික ඇතිවී වාසය කරණ නියාව දැන “රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මා කෙරේ ආවේනික ව. මා රක්ෂාකරන්නාවූ ශීලය ආනුභාවයෙන් දෝ හෝ නොහොත් මා බොහෝ ඇසූ පිරූ තැන් ඇත්තේ ඒ නිසා දෝ හෝයි මා කෙරේ ආවේනිකය. මේ මා පරීක්ෂාකරන්නට උවමැනව”යි සිතා සෙට්ඨිවරුන්ගේ (සිටුවරුන්ගේ, වෙළෙන්දන්ගේ) පිලට ගොස් තුන් දවසෙක රන් තුන්ගාණක් උකාගෙණ පළමුදා ආචාරීන් කෙරේ ගරුකයෙන් නොකීහ. දෙවෙනිදා මේ රන් සොරකම් කරණ සොරෙකැයි අල්වාගෙණ ගොස් රජ්ජු වන්ට කීහ. රජ්ජුරුවෝ “ආචාරීනි, මේ කුමක් නිසා කළ දෙයක්දැ?”යි විචාළාහ. “ස්වාමීනි, සීලය වැඩි දෝහෝයි පරීක්ෂාකරණ නිසා කෙළෙමි”යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ කිසිදෙයකුත් නොකීහ.

එවිට බ්‍රාහ්මණ “ස්වාමීනි, මා රක්නාවූ ශීලයම වැඩිය. එසේහෙයින් ගිහිගෙයින් මට ප්‍රයෝජන නැත. මහණවෙමි” කියා රජ්ජුරුවන්ගෙන් අවසර ඉල්වාගෙණ සර්ඥයන් වහන්සේ කරා ගොස් මහණව උපසම්පදාව (උසස්ම පැවිදි ශීලය) නොබෝ කලකින් විදර්ශනා වඩා රහත්වූසේක. මේ කථාව දම්සභා මඩපයේ රැස්වූ සංඝයා වහන්සේ ශීලමයගුණ වර්ණනා කර කර වැඩ උන් තැනට සර්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා “මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?”යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා “පෙර මහෝත්තමයෝ පවා ශීලයම උතුම් දෝහෝයි පරීක්ෂාකොටම හුන්නෝ වේදැ”යි වදාරා “ඒ කෙසේදැ?”යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ බ්‍රාහ්මණ කුලයක ඉපද වැඩිවිය පැමිණ දිසාපාමොක් ආචාරීන් කරාගොස් ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ඉගෙණ බරණැස් නුවරට අවුත් බෝධිසත්වයෝ රජ්ජුරුවන් දුටහ. රජ්ජුරුන් විසින් බෝධිසත්වයන් පුරෝහිත ස්ථානාන්තරයෙහි සැලැස්වූහ.

බෝධිසත්වයෝ අඛඩවූ (කඩ කරන්නේ නැතිව) ශීලය රක්නාහ. රජ්ජුරුවෝ සෙසු බ්‍රාහ්මණයන් නිසා මට පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයන් කෙරේ මහත්වූ ආවේනික ඇත්තාහ. පුරෝහිතයෝ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මා කෙරේ ආවේනික ඇතිසේක. මේ මා පරීක්ෂාකරණට උවමැනවයි සිතා පළමු කථාව පරිද්දෙන් පරීක්ෂාකළාහ. රජ්ජුරුවෝ “මේ කින්ද? ආචාරීනි” විචාළාහ. පුරෝහිතයෝ “ස්වාමීනි ශීලය වැඩි දෝහෝ ඇසූපිරූ ශාස්ත්‍රය වැඩි දෝ හෝයි සිතා පරීක්ෂාකෙළෙමි. ඉන් වඩිනේ (වඩා වැදගත් වන්නේ) ශීලයම දනිමි ස්වාමීනි” කීහ. “උතුම්වූ ජාති හා උතුම්වූ ශාස්ත්‍රය දනිතත් වඩිනේ ශීලයම”යි කීහ.

තවද රජ්ජුරුවෝ “බ්‍රාහ්මණයෝ වෙළඳ සුද්‍ර (පහත් යයි සම්මත කුලය) ආදීවූ අය අධමීයෙහි හැසිර සම්පත් උපදවා පොහොසත් රැකේනම් එසේවූ පොහොසත්වීමට වඩා දැහැමෙන් සෙමෙන් සීලය රක්ෂාකොට දවස් ඇරීම යහපතැයි ශීලයම වඩිනේය. තවද චතුර්වර්ණයෙහි (බ්‍රාහ්මණ, ක්ෂත්‍රිය, වෛශ්‍ය, ශූද්‍ර යන කුල සතර) ඇත්තන් හා නීචකුලයෙහි උපන්නෝද සියලු සත්වයෝම ශීලයෙහි යෙදී සිල්වත්ව වාසය කෙරෙත් නම් සියල්ලවුන්ටම හොබනේය. එසේහෙයින් ශීලයම වඩිනේය”යි කියා බරණැස් රජ්ජුරුවන්ට කියා අවසර ඉල්වාගෙණ පුරෝහිතයෝ වනාන්තරයට වැද ඍෂිප්‍ර ජ්‍යාවෙන් පැවිදිව පඤ්චඉර්ද්ධි

අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා නොපිරිහිනු ධ්‍යානයෙන් බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපන්නාහයි වදාරා මේ ‘ශීලපරික්ඛ ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි බ්‍රාහ්මණව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය’’යි වදාළසේක.

352. හිරි ජාතකය

තවද සකල ගුණ නිධානවූ (ගුණයට නිධානයක් වූ) තිලෝගුරු (තුන්ලොවට ගුරුවරයාවූ) බුදු රජානන් වහනසේ සැවැත් නුවර නිසා ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි අණ්ඩපිඩු මහසිටාණන් විශ්වාසව ඉඳිනා පිටිසර සිටාණකෙනෙකුන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වනලද.

ඒ කෙසේදයත්?

මෙහි වර්තමාන කථාවත් යට කියන ලද ජාතකවල පෙනෙන්නේය. මෙහි වනාහී බරණැස් නුවර සිටාණන්ගේ පිටිසර විශ්වාසවූ සිටාණකෙණෙක් ඇත්තාහ. පිටිසර සිටාණන් එවූ පඬුරු බෝධිසත්වයෝ විකොට මිළ යවන්නාහ. බෝධිසත්වයන් එවූ බඩුවට නින්දාකොට නොවිකුණන්නාහ. බෝධිසත්වයන්ගේ මනුෂ්‍යයෝත් ‘‘අපගේ සිටාණන් වහන්සේගෙන් ගෙණගිය බඩු නොවිකුට නින්දා කියනකල අපිත් උන්ගේ බඩු විකුණන්නේ නැතැ’’යි කියා නොවිකුට උන් යවා එපවත් බෝධිසත්වයන්ට කීහ.

බෝධිසත්වයෝ එපවත් අසා මිත්‍රධර්මය තරකොට කියන්නාහු ‘‘මෙසේ බරණැස්නුවර සිටාණෝ තමන් සමීපයට පැමිණියාවූ මනුෂ්‍යයන්ට කළමනා දෙය නොකරන්නාවූ මනුෂ්‍යයෝ ප්‍රත්‍යුපකාර (උපකාරයට දක්වන ප්‍රති උපකාරය) නොසලක්නාහුය’’යි කියන්නාහු ‘‘ලජ්ජාව ඉක්ම මිත්‍රභාවයට පිළිකුල් කරන්නාවූ මම නුඹ වහන්සේගේ මිත්‍රයෙමි’’ හුදක් වචන මාත්‍රයකින් කියන්නාහු ‘‘දෙමි’’ ‘‘කෙරෙමි’’ යන වචනයට සුදුසුවූ උත්තම ක්‍රියා නොකරන්නාවූ මෙබඳුවූ පුද්ගලයා මේ මාගේ මිත්‍රයයි නො දතයුත්තේය. යම් සත්වයෙක් යමක් කෙරේ නම් එම කියාද, යමක් නොකරේනම් නොකියාද, නොකරන්නාවූ කාරිය කියන්නාවූ සත්වයෝ නුවණැත්තාවූ සත්වයෝ ‘‘මූ කියන්නේ නැත්තය’’යි තමන්ගේ විශෙෂ වූ ප්‍රඥාවෙන් දැන ගන්නාහ. යම් සත්වයෙක් තෙමේ ඇමකල්හිම අප්‍රමාදව භේද කිරීමෙහි සිතිවිලි ඇත්තේද, රන්ධ්‍රගවෙෂිව (සිදුරු සොයමින් හෙවත් වැරදි සොයමින්) නුගුණ සොයන සුළුද එසේවූ සත්වතෙමේ මිත්‍රයෙක් නොවන්නේය. යම් සත්වයෙක් තෙමේ මෙරමා විසින් කොතෙක් නුගුණ කියාත් බිඳුවාලිය නොහැකිවේද, ළෙහිලා වැඩූ පුත්‍රයෙකුමෙන් යම් මිත්‍රයෙකු සමීපයෙහි ස්නෙහීවැ වෙසේද, එසේවූ සත්වතෙම මිත්‍ර වන්නේය. යම් සත්වයෙක් තෙමේ තමා විසින් කෙතෙක් නුගුණ කියාත් බිඳුවාලිය නොහැකිවේද, නුවණැත්තාවූ කළ්‍යාණ මිත්‍රයා හා සමඟ මිත්‍රභාවය ප්‍රීති ප්‍රාමෝද්‍යයද (ප්‍රීතිය හා සතුට) උපද වන්නේය. ප්‍රශංසාද ඵලවන්නේය. මෙලෝ පරලෝ දෙකෙහි කායික චෛතසික (සිතුවිලි) සැපයද ඵල වන්නේය.

එසේහෙයින් මෙබඳුවූ විපාකානිශංසය දන්නාවූ කුල පුත්‍රතෙමේ ප්‍රඥාවන්ත උත්තමවූ පුරුෂයන් විසින් ඉසිළිය යුතුවූ දානය ශීලය භාවනාවය මිත්‍රභාවයයි කියනලද චතුර්විධවූ පුරුෂධුරය (පුරුෂ ශක්ති හතර) උසුලමින් මෙබඳුවූ මිත්‍රභාව සංඛ්‍යාතවූ බලවත් ප්‍රීතියට කාරණාද මෙලොවින් පරලොවින් ප්‍රශංසාද කයට සිතට සැපද ඵලවන්නේය. නුවණැත්තන් හා සමග මිත්‍රභාවය බිඳ නොපියන්නේය. කායවිවේක (කයේ විවේකය) චිත්තවිවේක (සිතේ විවේකය) උපධිවිවේක (කෙලෙස් නැසීමෙන් සිතෙහි ඇතිවන සන්සුන් බව) සංඛ්‍යාතවූ රසය අනුභවකොට ඒ විවේක නිසා උපන්නාවූ සොම්නස් සාරසැප ආදිය අනුභවකොට ධර්මප්‍රීති සංඛ්‍යාතවූ (දහම් ප්‍රීතිය නම්වූ) අර්හත්ඵල විමුක්තිරසයද නිර්වාණප්‍රීති සැපයද අනුභව කෙරෙමින් නුවණැත්තාවූ සත්වතෙමේ සියළු කෙලෙස් පරිළාහයන් (දැවීම් නැති) හුන් බැවින් කාය චිත්තයද රථ රහිත වන්නේය. රාගාදී ක්ලෙශයන් නැති බැවින් නිෂ්පාපී වන්නේයයි මෙසේ මහබෝසතානෝ පාපමිත්‍ර සංසර්ගයෙන් කළකිරී ‘‘මට පැමිණියාවූ විවේකාවාස අමෘත මහා නිර්වාණයට පමුණුවා දේශනාවෙහි කුළු ගැන්වූව’’යි වදාරා මේ ‘හිරි ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි බරණැස් නුවර සිටුව උපන්නෙම් බුදුවූ මම් ම ය’’යි වදාළසේක.

353. අභිගුණ්ඨික ජාතකය

තවද අසරණ සරණවූ (අසරණයන්ට පිහිට වූ) තිලෝගුරු (තුන්ලොවට ගුරුවරයා වූ) බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි මහළු භික්ෂූන්වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

මහළු භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ එක් සාමණෙර කෙණෙකුන් වහන්සේත් එක්ව විහාරයක වාසය කරණ සේක් සාමණේරයන් වහන්සේ මරා තලා (කරදර හිරිහැර කිරීම) නොයෙක් ගහට මහළු භික්ෂූන් වහන්සේ කරන්නා ඉවසාගත නොහී සිවුරුහැර සාමණෙරයන් වහන්සේ ගිහිගෙට පළාගියසේක.

මහළු භික්ෂූන් වහන්සේ සාමණෙරයන් වහන්සේ ඇර වාසය කළ නොහි දෙවෙනිව යාඥාව නොයෙක් දෑ කියා මහණ කරවා ගෙණ පළමුසේම නොයෙක් ගහට කරණ සෙයින් සිවුරුහැර ගිහිව වාසය කරණ කල්හි දම්සභාවේ රැස්වූ සංඝයා වහන්සේ අසවල් මහළු භික්ෂූන්වහන්සේ සාමණේරයන් වහන්සේට නොයෙක් ගහට කරණ හෙයින් සිවුරුහැරපුයයි සිවුරෙහි සිටිනාකල එක්ව වාසයත් කළ නොහෙති, උන්හැරත් වාසයත් කළ නොහෙති.

මේ නියාව කිය කියා උන්තැනට සවීඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ‘‘මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?’’යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ‘‘මහණෙනි, දැන්මතු නොවෙයි පළමුත් එකියන මහළු භික්ෂුහුත් සාමණේරයෝත් දෙන්න එක්ව වාසයකල නොහෙති, උයින් හැර වාසයත් කළ නොහෙත්ය’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒකෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ වී විකුණන වෙළඳව උපන්සේක. එසමයෙහි බරණැස් නුවර අභිගුණ්ඨික නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් වඳුරෙකු වඩා සර්පයින් නටවා ජීවත් වන්නේය.

බරණැස් නුවර උත්සව කෙළියක් දවසෙක අභිගුණ්ඨික බ්‍රාහ්මණ වඳුරා වී වෙළඳානන් සමීපයෙහි රඳවා තෙමේ උත්සවකෙළි කෙළිනට ගිය තැනැත්තේ සත් දවසකුත් රඳා ආය. වඳුරා තමා වැඩූ තැනැත්තා හෙයින් දැක ලහට ආය. අභිගුණ්ඨික බ්‍රාහ්මණ වඳුරා මරා බැඳලීය (පහර දී බැඳ තැබීය). වඳුරා බැම්ම කඩාගෙණ අඹ ගසට නැංගේය.

අභිගුණ්ඨික බ්‍රහ්මණ නිදා පිබිද වඳුරා නොදැක ගස උඩ බලා ගස උඩ ඉඳ අඹ කන්නාවූ වඳුරා දැක ‘‘මූ සිත්ගෙණ බස්කියා පාත බාවාගෙණ (බස්සවාගෙන) අල්වා ගණිමි’’ සිතා ගසමුලසිට කියන්නේ ‘‘යහපත්වූ මූනක් ඇති වානරයානෙනි, මම දූ කෙළ පැරදපියා ආමි. මට අඹකැණකුත්(අඹ පොකුරක්) අරගෙණ මා කරා එව’’යි කීය.

එවිට වානරයා කියන්නේ ‘‘තෙපි කුමක් කියව්ද? වඳුරන්ගේත් යහපත් මුහුණු ඇද්ද? තොපි සිත්ගෙණ කියනබස් මම නොදනිමිද? තෝ ව්‍යාජ කියා මා ලඟට ගෙන්නා ගෙණ අල්වාගන්ට කාරණා උපාය මම දනිමි. මාගේ ස්වාමියා කියායයි සිතා තොප කරා ගොස් උනපත්තෙන් පාර කීපයක් ගසා කළ ගහට තව දක්වා මා සිත ඇත. තොප මට රාජ්ජයක් දෙමි කීවත් තොප ලඟට මා එන්නේ නැතැ’’යි කියා ගස අත්ත අගට පලාගිය යි වදාරා මේ ‘අභිගුණ්ඨික ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි වානරයා නම් මේ සාමණේරය. අභිගුණ්ඨික බ්‍රාහ්මණ නම් මහළු භික්ෂූහුය. වී වෙළඳව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය’’යි වදාළසේක.

354. ගුඹිය ජාතකය

තවද ශාස්තෘවූ තිලෝගුරු බුදුරජණන් වහනසේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි උකටළීවූ (කළකිරුණු) භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ ස්ත්‍රියක් නිසා උකටලී ව වාසය කරණ සේක. සර්ඥයන් වහන්සේ එපවත් දැන වදාරා ''සැබෑද මහණ, තා ස්ත්‍රියක් නිසා උකටළී වූයේදැ?'' යි විචාරා වදාරන්නා ''සැබෑය ස්වාමීනි, ස්ත්‍රියක් නිසා උකටළී වීමි''යි කීසේක. සර්ඥයන් වහන්සේ ''එම්බල මහණ, ස්ත්‍රීන් කෙරේ උකටලී වීම නම් ගුඹිය නම් රාක්ෂසයා මගසලා (මග දමා තිබූ) තුබූ මී මෙනැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙකෙන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ වෙළඳ ව ඉපිද පන්සියයක් ගැල්පුරා බඩුගෙණ වෙළදාමට යන්නාහු මනුෂ්‍යයන්ට බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහූ ''මංවල මී මුළු (මී වද) ආදීවූ දෙයක් නොකෑවිරූ එලජාතිත් මා විචාරා විනා කවුරුත් නොකව''යි කියා වනාන්තරයට වන්නාහ. ගුඹිය නම් රාක්ෂසයා මී සලා මුළු වල බැඳ මග තබා තෙමේ පොරවක් ඇරගෙණ මී කොටමින් බැද්දේ සිටියේය. මනුෂ්‍යයෝ පුරුෂයෙකුගේ සැදැහැ යහපතැයි කියමින් ම මුළු ඇරගෙණ කන්නට වන්හ. බොධිසත්ඩයන් ''මා විචාරා විනා නොකව''යි කියද්දී මී මුළු කන්ට වන්කලට බොධිසත්ඩයෝ ඒ දැක කමින් සිටිමි උගුරු අල්වාගෙණ (වැමෑරීම) දැමුහ. අතින්ගත් මී අතින් දැමුහ. පළමු කෑ අය නැසුනාහ. යන්තමක් කෑ අය බෙහෙත් පොවා නංවාපුවාහ.

එකියන්නාවූ අර්ත්‍ථය දකවන සර්ඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''ගුඹිය රාක්ෂසයා මනුෂ්‍යයන් මරන්ට මී සලා මුළුබැඳ තිබීද, එමෙන්ම මනුෂ්‍යයෝ අනුවණින් මී කා මළහ. සමහර නුවණැති මනුෂ්‍යයෝ නොකා නොකෑ විසින් සුවපත්වූහ. මනුෂ්‍යන්ට රාගචේතනාව (සරාගික සිතුවිලි) නම් මෘත්‍යුමාරයා (මාරයා) විසින් ලාළෑවාවූ මලක් හාද බලියක් හාද සමාන වන්නේය. පඤ්චකාමයට (රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ යන පස්කම් සැපට) අසුවුනු කෙණෙක් ඇත්නම් මළවුන් හා සමානය''යි වදාරා චතුසත්‍යය (දුක්ඛාදී සත්‍ය සතර) ප්‍රකාශකොට මේ 'ගුඹිය ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යාවසානයෙහි උකටළී භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් වූසේක.

''එසමයෙහි සාන්තුනායක (වෙළඳ නායක) වෙළඳ ව උපන්නෙමි බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

355. සාලිය ජාතකය

තවද දේවාතිදේවවූ (දෙවියන්ට දෙවිවූ) සර්ඥයන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

දම්සභාවෙහි රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ ''දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ සර්ඥයන් වහන්සේ මරන්ට උත්සාහ කොට මරාගත නුහුනුවෝ වේදැ?''යි කිය කියා වැඩ උන්තැනට සර්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා එපවත් අසා ''දැන්මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ අප මරන්ට උත්සාහකොට භය විවරකුත් කොටගත නුහුනුවෝ (නොහැකිවීම) වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ එක්තරා කෙළඹිපුත්‍ර (ප්‍රභූ පවුලක) කුලයෙක ඉපද වැඩිවිය පැමිණ කුඩා කොල්ලන් පිරිවරා නුගගසක් මුල කෙළිනාහ (ක්‍රීඩා කළහ). එක් වෙදෙක් ඒ නුවරට අවුත් වෙදකමක් නොලැබ ඒ කුඩා කොල්ලන් කෙළිනා තැනට අවුත් සිටියේය. ඒ නුගගස සිදුරෙන් සර්පයෙක් කර පොවා වැද ඔත්තේය. ඒ වෙදා සිතන්නේ ''මේ සර්පයා ලවා කුඩා කොල්ලන් කඩා කවා විසබා (විෂ බස්වා) ප්‍රයෝජනයක් විඳිමී'' සිතා කුඩා කොල්ලන්ට කියන්නේ ''එඹල කුඩා කොල්ලෙනි, තෙල ගස්බිලියේ සැළලිහිණි පැටවෙක් ඉදිනීය. ඌ අල්වාගෙණ කෙළුවහ (සෙල්ලම් කරන්න) යි කීය. බෝධිසත්ඩයෝත් ''යහපතැ''යි ගසට නැඟී සර්පයා නියාව දැන

ඉසටිය (හිස කොටසින්) තරයේ අල්වාගෙණ බිමට දැමුහ. සර්පයාත් වෙදා කර දරණ ලාගෙණ කා මැරිය. බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ එතනය එක්වූහ. ඒ එක්වූ මනුෂ්‍යයන්ට බණ කියන්නාවූ බෝධිසත්ත්වයෝ ''මේ වෙදා මා සර්පයා ලවා කඩා කවන්ට ගසට නැංගීය. මම සර්පයා නියාව දැන තරයේ අල්වා බිමට දමාපීමි. ඒ සර්පයා ඒ වෙදා මැරීය. යම් කෙණෙක් නිරපරාධ කෙණෙකුන් නසන්ට උත්සහ කෙරෙත්නම් තමන් නසන්නා පමණමුත් අනුන් නසාගත නොහෙයි. යම් කෙණෙක් රජස් (දූවි) අරගෙණ උඩුසුලඟට දැමුකල ඒ රජස් දෙවැනිව අවුත් තමා ඇඟ වැදගනිද? එසේහෙයින් නිරපරාධ කෙණෙකුන් නසන්ට උත්සාහ කළත් නසාගත නොහෙන්නේම ය''යි වදාරා මේ 'සාලිය ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි වෙදා නම් දේවදත්ත ස්ථවිරය. කෙළඹි පුත්‍රව උපන්නෙම් බුදුවූ මම ය''යි වදාළසේක.

356. නවසාර ජාතකය

තවද ශක්‍රාතිශක්‍රවූ (ශක්‍රයන්ටත් ශක්‍රවූ) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ප්‍රඥාපාරමිතාව අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් දවසක් දම්සභාවේ රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ ''සර්ඥයෝ ඉතා තීක්ෂණවූ නුවන ඇතිසේකැ''යි කිය කියා වැඩ උන්තැනට සර්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පුර්‍වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා එපවත් අසා ''දැන්මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් මූකළ නුනුවනෙහි (මෝඩකමෙහි) පටන් තීක්ෂණවූ (සියුම්) නුවන ඇත්තෝම වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේ.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස්නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ කෙළෙඹි (ප්‍රභූ පවුලක) කුලයෙහි ඉපිද පළමු කී පරිද්දෙන්ම (සාලිය ජාතකයේ අයුරින්) බෝධිසත්ත්වයෝ සර්පයෙක් අරගෙණ වෙද ඇඟට දැමූහ. සර්පයාත් වෙදා කර දරණලා කා මැරිය. බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ එක්ව ''මේ කුඩා කොල්ලා මිනිසා මරාපුය''යි කුඩා කොල්ලන් බැඳගෙණ බරණැස් රජ්ජුරුවන් කරා ගෙණ ගියාහ. බෝධිසත්ත්වයෝ මග යමින් සිටි කුඩා කොල්ලන්ට කියන්නාහු ''තොපි ඇම රජ්ජුරුවන් දුටුකළ නාඩා නොදොඩා සිනාසිසී සන්තෝෂයෙන් සිටුව''යි කියා ඉගැන්වූහ. ඒකියන කුඩා කොල්ලෝ ඒ නියාවටම (ඒ කියූ පරිද්දෙන්) සිටියාහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''ඇයි කුඩා කොල්ලෙනි, තොපි ඇම වෙදා මරා පියා අවුත් කිසි භයක් මුසුප්පුවක් (විපිලිසර බවක්) නොවී සිටින්නේ ඇයිදැ?''යි කීහ. එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''දෙවයන් වහන්ස, දුර්මුඛවීමෙන් (කථා නොකර සිටීමෙන්) සතුරුව සිටන තැනැත්තේ වැරැදිකොට පියා මූන දුර්මුඛව සිටියේයයි සතුරාටත් අවසර පෙණෙයි. වැරදි කළ කලට දුර්මුඛ වූවයි වෙන දෙයක් වැලකුන් නැත. එසේ හෙයින් දුර්මුඛ වීමෙන් තමාගේ මූන බැළුවන්ට ප්‍රියකරු නොවන්නේය. මේ කාරණයෙන් සන්තෝෂව කෙළ සිනාසිසී සිටියම්හ''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ බෝධිසත්ත්වයෙන් කී බසට සමාධිව (එකඟව) ''තොපගේ වැරදි කියව''යි වැරදි විචාරා අද්‍යන්ත (මුල අග) අසා බෝධිසත්ත්වයන් ඇතුළුවූ කුඩා කොල්ලන් බැඳුන් මුදා බෝධිසත්ත්වයන් තමන්ට අමාත්‍ය තනතුරෙහි සලස්වා ගත්හ. සෙසු කුඩා කොල්ලන්ටත් තනතුරු දී තමන්ට සේවය කරන්ට සලස්වා ගත්හයි වදාරා 'නවසාර ජාතකය' නිමවා වදාළසේකි.

''එසමයෙහි බරණැස් රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරය. කුඩාකොල්ලෝ නම් අසූමහසව්වෝය. කෙළෙඹි පුත්‍රව උපන්නෙම් බුදුවූ මම ය''යි වදාළ සේක.

357. මිත්තවින්දක ජාතකය

තවද බ්‍රහ්මාතිබ්‍රහ්මවූ (බ්‍රහ්මයන්ට බ්‍රහ්ම වූ) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ලෝභිවූ භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මෙහි වර්තමාන කථාව යට කියන මිත්තවින්ද ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙණෙන්නේය.

මෙහි වනාහී බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි එක්තරා මිනිසෙක් පඩව් (ලෑල්ලකට, ලී කොටයකට) නැගී මුහුදු පීනා යන තැනැත්තේ දිව්‍ය ස්ත්‍රීන් සතරදෙනකු වාසය කරණ තෙනට ගොසින් එතන ඉන්ද නොහි දිව්‍යස්ත්‍රීන් අටදෙනෙකු වාසය කරණ තෙනට ගියේය. එතනත් ඉන්ද නොහි දිව්‍යස්ත්‍රීන් සොළොස්දෙනෙකු වාසය කරණ තෙනට ගියේය. එතනත් ඉන්ද නොහි දිව්‍යස්ත්‍රීන් දෙතිස්දෙනෙකු වාසය කරණ තෙනට ගොස් ඉන් පැසෙන (වැඩිමහලු) තැනැත්තට කියන්නෝ ''තොප කර තිබෙන පලඳනාව මා කර පලඳවා පියව''යි කීය.

එවිට පැසෙන තැනැත්තේ ''මේ යාපත් පළඳනාවෙක් නොවෙයි නරකයේ උරවක්‍ර මාලාවය'' (මේ අවිය ගෙල පැලඳ ගෙන සිටින විට එයට ගෙල කැපි කැපී තිබෙයි) යි කීය. ''ඒ යහපත, මා කර ලාපියව''යි කියන්නා පැසෙන තැනැත්තේ ඌ කරලා ගැළවි පලා ගියේය. බෝධිසත්වයෝ දිව්‍යලෝකයෙහි ඉපිද නරකවල් බලා ගෙණ යන ගමනේ උරවක්‍ර මාලාව පැලඳගෙණ කරලා සිටි පුරුෂයා ලඟට ගියාහ. එවිට උරවක්‍ර මාලාව පැලඳගෙණ සිටි පුරුෂයා කියන්නේ ''මා මෙසේවූ අකුශලයට පැමිණියේ කවර අකුශලයකින්දැ?''යි විචාළේය.

දිව්‍යපුත්‍ර කියනුයේ ''තොපගේ ලෝභයෙහි වූ අකුශලය. දිව්‍යස්ත්‍රීන් සතරදෙනා අටදෙනා සොළොස්දෙනා දෙතිස්දෙනා වාසය කරණ තැන ඉඳ නොහි මේ මෙසේවූ අකුශලයකට පැමිණියේ තොපගේ ලොභ චේතනාවගේ විපාකය''යි කීහ. එවිට උරවක්‍ර මාලාවෙන් බොටුව (බෙල්ල) කැපි අනික් බසක් කිය නුහුනුවහයි වදාරා මේ 'මිත්තවින්දක ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි මිත්තවින්දක නම් ලෝභී භික්ෂූහුය. දිව්‍යපුත්‍රව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

358. පලාස ජාතකය

තවද වන්දනෙය්‍යාති වන්දනෙය්‍යාවූ (වැඳිය යුත්තන්ගෙන් වැඳුම් ලැබීමට සුදුසුවූ) තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් ස්ත්‍රියක් නිසා උකටලීවූ භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් හි භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ ස්ත්‍රියක් නිසා උකටලීව වාසය කරණ නියාව සර්ඳුයන් වහනසේ දැන වදාරා ''සැබෑද මහණ, තා ස්ත්‍රියක් නිසා උකටලීව වාසය කරන්නේදැ?''යි විචාරා වදාළ කල්හි ''සැබෑය ස්වාමීනි''යි කියන්නා ''එම්බල මහණ, ස්ත්‍රියක් නිසා උකටලීවීම නම් කෑලගස් ඇතුලේ නුගගස් (කෑල ගසට නුග ගස එක්වූ විට මුල්ගස විනාශ වෙයි) ඇතිව කෑලගස් නැසුවා මෙනැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඳුයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේ ද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ හංසව ඉපිද චිත්‍රකූට පර්වතයෙහි (මුදුන් තුනක් සහිත පර්වතය) වාසය කොට ගෝචර භූමියට (ගොදුරු බිමට) යන එන කල කෑලගස සැතපී ඉඳිනාහ. කෑලගස සැතපී ඉඳිමෙන් ඒ ගස වාසය කරන්නාවූ දේවතාවා හංසයානන් හා බලවත් හිත මිත්‍රව වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි එක් පක්ෂියෙක් නුග ඵලයක් අනුභව කොට අවුත් වර්චස් (මළපහ) කරන්නේ කෑලගසේ ඇතුලේ බිලයෙක වර්චස් කළේය. ඒ වර්චසයෙහි තිබූ නුග ඵලයෙන් සතරඟුලක් පමණක් නුග ගසක් ඇතිවිය. හංස රජ්ජුරුවෝ කෑලගස උන්නාවූ දේවතාවාට කියන්නාහු ''මේ සතරඟුලක් පමණ නුග ගස නිසා මතුමේ කෑල ගස නස්නේය. දැන් මේ නුග ගස උදුරාපියව''යි හංස රජ්ජුරුවෝ කීහ. දේවතාවා කියන්නේ ''මාගේ ඇකයපිට (උකුලෙහි) උන් දරු කෙණෙකුන් හා සමානය, එසේහෙයින් මම නම් පියානකෙණෙකුන් හා සමානය, මේ නුග

පැලය නම් දරුකෙණෙකුන් හා සමානය, එසේ හෙයින් මේ නුග ගස නුදුරුමී''යි දේවතාවා කීය. හංස රජ්ජුරුවෝ ''එසේ වීනම් තොප හා මා හා මිත්‍රකමුත් නැත. මා වෙත එන්නේත් නැතැ''යි කියා එතැන්පටන් කෑලගසට හංස රජ්ජුරුවෝ නොඑන්නාහ. ඒ සිටි කාලාන්තරයකින් නුග ගස මහත්ව කෑලගස නැසී ගියේය. දේවතාවා ''මාගේ මිත්‍ර හංස රාජ්ජුරුවන් කී අවවාද නොකොට මා ඉන්නා වාසස්ථානය නුවූයේය''යි එතනින් අනතර්ධාන (අතුරුදහන්) විය. එවිට සර්ඹඥයන් වහන්සේ ''එම්බා මහණෙනි, යම් සත්‍වකෙණෙක් පඤ්චකාමයෙහි ලෝභීව අනුන් කීවා නොකොළෝ නම් දේවතාවාට හංස රජ්ජුරුවන් කී අවවාද නොගිවිස්සෝ (නොපිළිගැනීම) මෙනැ''යි වදාරා මේ 'පලාස ජාතකය' වදාළසේක. මේ බණ අවසානයෙහි පන්සියයක් භික්ෂූන් වහන්සේ සියළු කෙලෙසුන් නසා රහත්වූසේක.

''එසමයෙහි හංසව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළ සේක.

359. දීඝ කොසල ජාතකය

තවද පුජන්‍යොයාති පුජනෙය්‍යවූ (පිදිය යුත්තන් අතර පිදිය යුතුවූ) සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි වහන්දෑ දෙනමකගේ ඩබරයක් (කලහයක්) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

මෙහි වර්‍තමාන කථාවත් ජාතක කථාවත් සංඝභෙද ජාතකයෙහි පෙණෙන්නේය. මෙහි වනාහි කොසොල්රට දීඝ රාජකුමාරයෝයයි යන රාජකුමාරකෙණෙක් ඇත්තාහ. ඒ රාජ කුමාරයන්ගේ ඇකය (උකුල) මත්තෙහි ඉස තබා දීඝ කෝසල නම් බරණැස් රජ්ජුරුවෝ වැද හොත්තාහ. එවිට දීඝ කුමාරයෝ තමන්ගේ දෙමව්පියන් මැරූ සතුරා මරාපියම් සිතා එක් අතකින් රජ්ජුරුවන්ගේ ඉසකෙස් වැටිය එක් අතකින් කඩුවත් අල්වාගෙණ සිතන්නාහු ''මාගේ පියාණන් වහන්සේ මියන ගමනේ යමක් පරීක්ෂාකාරීව කරවයි කියා මළසේක. මාගේ පියානන් වහන්සේ කීවා නොයික්මව''යි සිතා රජ්ජුරුවන් පිටට කඩුපතින් ගසා රජ්ජුරුවන් පුබුද්දා ඉසකේ අල්වාගෙණ කියන්නාහු ''එම්බා රජ්ජුරුවෙනි, තොප මරමි සිතා ඉසකේ අල්වා කඩුව ඔසවා ගතිමි. මාගේ පියාණන් වහන්සේ මියන ගමනේ පරීක්ෂාකාරීව යමක් කරවයි වදාළසේක. එසේහෙයින් තොප නොමරමි'' කීහ. එබසට බරණැස් රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''මේ වෙලාවට තොප විනා මට බන්ධු කෙණෙකුත් නැත, සහායකුත් නැත, මරතොත් මරව, තොප කැමැත්තක් කරව''යි කීහ. එවිට දීඝ කුමාරයෝ කියන්නාහු ''නුඹ වහන්සේ මරණ නිසා කළ දෙයක් නොවෙයි භය නොගත මැනව''යි කියා ''යම් කෙණෙකුන්ට තමාගේ ජීවිතය නසා හිංසා කිරීමද අනුන්ට පරිහානියක් කිරීමද සත්පු ෂයෝ නොකරන්නාහ''යි කියා දෙන්නම උනුන්ට කඩුව අත්ගසා දිවුට නොවරදිනා නියායෙන් තරය කළාහ.

බරණැස් රජ්ජුරුවෝත් දීඝ කුමාරයන්ගේ බසට සමාධිව (එකඟව) රාජකුමාරයන් බරණැස් නුවරට කැන්දා ගෙණ ගොස් මෙපවත් අමාත්‍යයන්ට කියා ''මේ දීඝ රාජකුමාරයෝ කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ පුතනුවෝය උන්ට උන්ගේ රාජ්‍යය දෙම්හ''යි තමන්ගේ දුවණියනුත් පාවාදී උන්ගේ පියාණන්ගේ රාජ්‍යයත් දී යවූහ. එවක් පටන් දෙරට රජදරුවෝ දෙදෙනම උනුන්ට නොවෙනස්ව රාජ්‍යය කොට කම් වූ පරිද්දෙන් මියපරලොව ගියාහයි වදාරා මේ 'දීඝ කෝසල ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි දෙමවුපියෝ නම් දැන් මේ දෙමවුපියෝමය, එසමයෙහි දීඝ රාජ කුමාරයෝ නම් බුදුවූ මම ම වේදැ''යි වදාළසේක.

360. මුවපෝතක ජාතකය

තවද සෞද්ධොදනීය (සුදෝවුන් රජ පුත් වූ) වූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේගේ සාමණෙර නමෙක් ඇත. ඒ සාමණෙර නම උන් වහන්සේට සුවව කීකරුව අත් පා මෙහෙවර කරණසේක. ඒ සාමණේර නම නොබෝ කලකින් ව්‍යාධියක් (අසනීපයක්) ඇතිව මළසේක. ඒ තෙරුන් වහන්සේ සාමණේර නම මළාවූ

සෝකයෙන් අඩා දොඩා ඇවිදිනාසේක. මාළුවරුන් වහන්සේ අවවාද කීවත් නොගිවිස්නාසේකැයි යන මේ කථාව දම්සභාවෙහි රැස්වූ මහළුවරුන් වහන්සේ කිය කියා උන්තැනට සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්‍වභාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා "මහණෙනි, මේ මහණ දැන්මතු නොවෙයි පෙරත් මේ සාමණෙරයන්ට සෝකයෙන් අඩා ඇවිද්දෝවේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්‍වයෝ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්සේක. එසමයෙහි එක් තාපසකෙණෙක් හිමාලය වනයෙහි වාසය කෙරෙති. උන් වසන්නාවූ පන්සලට දෙමව්පියන්ගෙන් වෙන්වූ මුව පැටියෙක් වන. ඒ තාපසයෝ මුව පැටියා තමන්ට දරුකොට වඩන්නාහ. ඒ මුවා වැඩිවිය පැමිණ විශිෂ්ටවූ රූ (ලස්සන ශරීරය) ඇතිවිය. නොබෝ කලකින් එක් දවසක් බඩ පුරා තණ කා අජීර්‍ණව දිරවා ගත නොහී මළේය. ඒ තාපසයෝත් මුවා කෙරෙහි සෝකයෙන් අඩා දොඩා බොහෝ දුක් විඳිනාහ. ශක්‍රයෝ තමන්ගේ නුවණැසින් දහසක් නෙත්ලා මනුෂ්‍ය ලෝකය බලා තාපසයන් විඳිනා දුක් දැක ඒ තාපසයන් ලඟට ගොස් "උන්ගේ සෝක සන්හිඳුවා එමි" සිතා තාපසයන් සමීපයට අවුත් විචාරන්නාහු "ඇයි තාපසයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ වික්‍ෂෙපව (සිත් තැවුලෙන්) ඉඳිනේ ඇයිදැ?"යි විචාළාහ. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු "ශක්‍රදෙවෙන්ද්‍රයෙනි, මා දරුකොට වැඩූ මුව පෝතකයෙක් මළේය. එසේ හෙයින් පුත්‍රසෝකයෙන් ඉවසාගත නොහී අඩා දොඩා ඇවිදිමි" කීහ. එවිට ශක්‍රයෝත් කියන්නාහු "නටමනා (නැසෙන සුළු දෙය) යම්දෙයක් නස්නා සුළුමය, මළවුන්ට සෝක කිරීමෙන් කාරිය කින්ද, තමාගේ කයට හිතට දුක්වෙන පමණක් විනා මළවුන්ට සෝක කිරීමෙන් කාරිය කිම්දැ?"යි කීහ. එවිට තාපසයෝත් "තොප මනාකොට කියන්නාවූ වචනය ඉතා යහපත, මෙවක් පටන් ශෝක නොකරම්හ"යි කීයා එවක් පටන් සෝක නොකොට උන්නාහ. ශක්‍රයෝත් තාපසයන්ට අවවාද කියා දිව්‍යලෝකයටම ගියාහයි වදාරා 'මුවපොතක ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

"එසමයෙහි මුව පැටවා නම් දැන් මේ සාමණෙරය. තාපසයෝ නම් මේ භික්‍ෂූහුය. ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය"යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

361. මූසික ජාතකය

තවද සර්‍වලෝකෛකමාන්‍යවූ (සියලු ලොවෙහි එකම පිදිය යුත්තා වූ) සර්‍වඥයන් වහන්සේ වෙළුවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි අජාතශත්‍රු (පියාට සතුරු වූ) රජ්ජුරුවන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මෙහි වර්තමාන කථාව යට කියනලද ථූප ජාතකයෙහි පෙනෙන්නේය. මෙහි වනාහි බිම්බිසාර රජ්ජුරුවෝ එක්දවසක් රාජකුමාරයන් වඩාගෙණ බණ අස අසා උන්නාහ. සර්‍වඥයන්වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ ජව නම් රාජ කුමාරකෙණෙක් ඇත්තාහ. ඒ රාජ කුමාරයෝත් වැඩිවිය පැමිණ දිසාපාමොක් ආචාරීන් ලඟට ශිල්ප උගන්නා සඳහා ගියාහ.

දිසාපාමොක් ආචාරී ඒ කුමාරයන්ට ඉදිරියේ වන අන්තරායක් (විපතක්) දැක ඊට කාරණා උගන්වනු (රැකවරණයට උපදෙස්) සඳහා ගාථා කියමි, කාරණා සිතන්නා ඒ ආචාරීන්ගේ එක් අසෙක් (අශ්වයෙක්) ඇත, ඒ අසාගේ පය වණයක් (තුවාලයක්) ඇත. වණය එක් මීයෙක් දවස්පතා ඇවිත් කඩා කයි. එක් දවසක් අසා පය වණය කඩා කන්ට යයි මීයා ඇවිත් වණය කඩා කන කල්හි අසා (අශ්වයා) තමාගේ පය කුරයෙන් ඇන මීයා මරා එතන තුබූ ලිඳට දැමීය. අස්සලයෝත් එතනට අවුත් මීයා කොයිදැයි නොදැක සෙවූහ. බෝධිසත්‍වයෝත් "මීයා ගිය තැන් මම දනිමි" ගාථාවක් බැඳ රාජකුමාරයන්ට ඉගැන්වූහ. එක් කොටළුවෙක් යව වපුළාපු (වැපුරූ) සේනක ඉනි අස්සෙන් කරපොවා (බෙල්ල දික්කර බලා) යව කන්ට උත්සාහ කෙරෙයි. එයත් දැක ගාථාවක් බැඳ රාජ කුමාරයන්ට ඉගැන්වූහ. තමන්ගේ නුවනින් ගාථාවක් බැඳ ගාථා තුනම රාජ කුමාරයන් උගන්වා "ආදියෙන් උගත් ගාථාව පොකුණේ නානවිට

කියව, දෙවෙනිව උගත් ගාථාව ඉණට (යමකට නැගීමට තැනූ තරප්පුව) නැගෙණවිට කියව, තුන්වෙනිව උගත් ගාථාව ඉණි ඉස සිට කියව''යි කියා රාජකුමාරයන් උගන්වා යවූය.

රාජ කුමාරයෝත් නුවරට ගොස් පියාණන්ට සිල්ප දක්වා යුවරජ තනතුරු ලැබ පියාණන් ඇවෑමෙන් රාජ්‍යට පැමිණ රාජ්ජය කරන්නාහ. රාජ කුමාරකෙණෙකුන් ලද්දාහ. ඒ රාජකුමාරයෝත් වැඩිවිය පැමිණ තමන්ගේ අමාත්‍යයන්ට කියන්නාහු ''මාගේ පියානන් වහන්සේ සගබාල (අඩු වයස් කාරයෙක්) සේක. උන් වහන්සේ ඇවෑමෙන් රාජ්ජය ලබන්නේ කවර කලද. පියානන් වහන්සේ මරා රාජ්ජය ගණිමි''යි කීහ. අමාත්‍යයෝත් ''යහපතැ''යි ගිවිස්සාය. රාජ කුමාරයෝත් ''පියානන් මරමි'' කඩුව ගත් අත් ඇතිව මගුල් පතස පවුරකොණ (මඟුල් පොකුණේ මුල්ලක) ඇලි සිටියාහ. පතසට නාන්ට යන්නාවූ රජ්ජුරුවෝ මූසික නම් කම්මිත්ත (ආවතේව කරන දාසිය) කැඳවා ''පොකුණවට රැකවල් ලා (රැකවල් යොදා) බලා එව''යි යවූහ. රාජ කුමාරයෝත් කම්මිත්ත දැක ''මේ මා දුටු නියාව කිවූ නම් නපුර''යි කඩුවෙන් දෙපලුකොට ලිඳ එලාපූහ (ලිඳට දැමූහ). රජ්ජුරුවෝත් පතසට බස්නා දිසාපාමොක් ආචාරීන් පළමුකොට ඉගැන්වූ ගාථාව කිය කියා පතසට බටහ. බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ වටකොට ගෙණ සිටියාහු මූසිකාව දකින්නේ නැතැයි කියන්නාහ. ඒ ගාථාවෙහි අභිප්‍රාය (අදහස) නම්.

''මූසිකාව ගිය තැන් තොප ඇම දන්නේ නැත. මම දනිමි. මූසිකාව මරා ලිඳට දමාපුවහ''යි කීහ. රාජ කුමාරයෝත් තමන් එතන සිටි කාරණයත් මූසිකාව මැරූ නියාවත් රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දත්සේක්වනැයි සිතා ඔබ්බට පලා ගියාහ. ගොසින් එපවත් තමන්ගේ අමාත්‍යයන්ට කීහ. අමාත්‍යයෝත් කීප දවසක් ගිය කළ ''නුඹ වහන්සේට යමක් නොකළේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ නොදත් හෙයිනි. තවත් උත්සාහ කළමැනවැ''යි කීහ. එවිට රාජ කුමාරයෝත් ''යහපතැ''යි ගිවිස කඩුව ඇරගෙණ ''පියාණන් මරමි'' ඉණිපාමුල ඇත මැත බලබලා සැඟවී සිටියාහ. රජ්ජුරුවෝත් ඉණිපාමුලට අවුත් දිසාපාමොක් ආචාරීන් ඉගැන්වූ දෙවෙනි ගාථාව කීය. ඒ ගාථාවෙහි අභිප්‍රාය නම්.

''පළමු මූසිකාව මරා ලිඳට දමාපුසේම (දාපු විදියට) දැනුත් මරන්ට කග දික්කොට ගෙණ සිටිනා නියාදැ?''යි යන අභිප්‍රාය වන්නේය. රාජ කුමාරයෝත් එවිට ''මාගේ පියාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ මරණ නිසා මෙතන මා සිටිනා නියාව දත්සේවනැ''යි සැඟවී ගොසින් එපවත් තමන්ගේ අමාත්‍යයන්ට කියා දෙපෝයක් විවර (පමණ) ගියකල දඬි නම් ආයුධයක් අතින් ගෙණ තුන්වෙනිවත් ''පියාණන් මරමි'' උත්සාහයෙන් ඉණි ඉස සැඟවී සිටියාහ. රජ්ජුරුවෝ ඉණිඉස දිසාපාමොක් ආචාරීන් ඉගැන්වූ තුන්වෙනි ගාථාව කීහ. එහි අභිප්‍රාය නම්.

''දෙවාරයක් තොපි මා මරන්ට උත්සාහ කොට සිටියාවද? දැනුත් මා මරන්ට ඉණිඉස සැඟවී සිටියාවද? ඒ මම නොදනිම්ද? තොපි මේ වලියේ (මේ අවස්ථාවේදී) කඩ කොට කපාපුවොත් කුමක් කෙරේදැ?''යි කීහ.

එවිට රාජකුමාරයෝ තමන් අනික් යාහැකි තැනක් නැති හෙයින් දඬිනම් ආයුධය රජ්ජුරුවන් ඉදිරියට දමා ''මා කළ අපරාධයට ජීවිත දානය දුනමැනව''යි වැඳගෙණ ඔත්තාහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''තොපට කුමට ජීවිත දානය දෙන්නෝදැ?''යි උන් අමාත්‍යයන් කැඳවා මෙපවත් කියා රාජකුමරයන් දඟගෙයි ලවා සිංහාසනාරූඪව හිඳ කියන්නාහු ''එම්බා අමාත්‍යයෙනි, යම් ගෙයක ඉඳිනේ නම් ඒ ගේ තමාට ආරක්ෂාව පිණිසය. එසේවූ ගෙයත් මට සහය නුවූයේය. තමාගේ පැමිණ යම් දුකකට සහායව සිටින්නෝ පුත්‍ර ප්‍රේමයෙන් තමා වදාගත් දරුවෝය. එසේවූ දරුවෝත් මට සතුරුව සිටියෝය. මෙසේ අවඩයට දිසාපාමොක් ආචාරීන් උගන්වාළූ ගාථා තුනම පිහිටවූයේය. යම් කෙණෙකුන්ට පිටිවහල්ව (උපකාර වන්නේ) සිටින්නේ ශාස්ත්‍රයමය (උගත් දේමය). එසේ හෙයින් ඇමැතිලෙහිම ශාස්ත්‍රයම පුරුදුකල යුතුය''යි කියා දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්ජය කොට කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියාහ. ඒ අමාත්‍යයෝත් රජපුරුවන් අවැමෙන් රාජකුමාරයන් මැසුන් (සිරගෙයින් නිදහස් කරවා) කපා රාජ්ජයට තබාගෙණ රාජ්ජය කරවූහයි වදාරා මේ 'මූසික ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි දිසාපාමොක් ආචාරීව උපන්නෙමි බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළසේක.

362. චුල්ලධනුඩීර ජාතකය

තවද සරණාගත වජ්‍රපඤ්ජරවූ (සරණ සොයා එන අයට දියමන්තියෙන් තැනූ කූඩුවක් වැනිවූ) තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් ස්ත්‍රියක් කෙරේ උකටළීවූ (මහණකම ගැන කළකිරුණාවූ) භික්ෂුකෙණෙකුන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ එක් ස්ත්‍රියක් කෙරේ ලෝභයෙන් උකටළීව වාසය කරණ සේක. සර්ඥයන් වහන්සේ එපවත් දැන වදාරා ''සැබෑද මහණ තෝ ස්ත්‍රියක් කෙරේ ලෝභයෙන් වාසය කරන්නේදැ?''යි විචාළ කල්හි ''සැබෑව ස්වාමීනි'' දැන්වූ කල්හි ''මේ ස්ත්‍රිය කෙරේ ලොභ කළේ තොප දැන්මතු නොවෙයි, පළමුත් මූ තුමූ තොපට අනර්ථව (විරුද්ධව) සිටියෝවේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි ගන්ධාර දේශයෙහි තක්සලා නුවර දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයට බ්‍රාහ්මණ කුමාරයෙක් ගොස් සියලු ශිල්ප ඉගෙණ ඉනුත් ධනුශ් ශිල්පය (දුණු ශිල්පය විශේෂව) නිමවා උගත. දිසාපාමොක් ආචාරී සමාධිව (පැහැදී) බ්‍රාහ්මණ කුමාරයන්ට 'චුල්ලධනුඩීර' කුමාරයෝ යයි නම් තබා තමන්ගේ වැඩිසිටි දුවනියන් පාවා දුන්හ. චුල්ලධනුඩීරයෝ තමන්ගේ බිරින්ද කැඳවාගෙණ මාවතෙක යන්නාහු වනාන්තරයකට පැමිණියාහ. ඒ වනාන්තරයේ ත්‍රිමදගලිත (කම්මුල් දෙක හා නාභිය යන තුන් තැනින් මද වැහෙන) හස්තියෙක් ඇත. ඒ හස්තියා ධනුඩීරයන් දැක දිවගෙණ ආය. චුල්ලධනුඩීරයෝ පඤ්චායුධ සන්නද්ධව (ආයුධ පහකින් සැරසී) ඊ දඬු පන්සියයකුත් ඇරගෙණ යන්නාහු හස්තියා දිවගෙණ එන්නා ඊ දණ්ඩක් ඇදපියා ඇරගෙණ විද්දාහු වාතතුඹයෙන් (වාත වේගයෙන් අවුත්) වැද පළවා ඇතා එතනම එලා (බිම දමා හෙවත් මරා) නික්මුණු කලට, අනික් වනාන්තරයක සොරුන් පන්සියයෙක් දඩමස් මරා පුළුස්සා කනකලට චුල්ලධනුඩීරයෝ එතනට පැමිණ තමන් බිරින්දට කියන්නාහු ''දඩමස් පුළුස්සා කන මිනිසුන් උන්තැනට ගොස් දඩමස් ඉල්වාගෙණ එව''යි කියා යවූහ.

ඒ කියන සොරු පිලිස්සු දඩමස් නොදී අමු මාංශාදී යවූහ. චුල්ලධනුඩීර කුමාරයෝ අමු මාංශ දැක කියන්නාහු ''පිලිස්සු මාංශ නොදී අමු මාංශ දුන්නේ අප කෙරේ කනස්සළු වේදැ? (කළකිරීමෙකින්ද)'' යි කියා දෙවෙනිව බිරින්ද අත අමු මාංශ යවන්නා සොරු පන්සියය කෝපවන. ඉන් එකෙක් ''අප පන්සියය වෙහෙසයිදැ?යි කියා කෝපයෙන් දිවුවාවූ චුල්ලධනුඩීරයෝ එකින් එකාට සොරු පන්සියය එකක් අඩු ඊ දඬු පන්සියයෙන් (ඊතල 499 කින්) විද එලූහ. සොරුන් නායක තැනැත්තේ ඉවත්ව සිට අවුත් චුල්ලධනුඩීරයන් අල්වා ගත. සොරදෙටුවා හා චුල්ලධනුඩීරයන් හා උනුන් කා සොරා යට කොට ඔබාගෙණ චුල්ලධනුඩීරයෝ ''සොඳුර කඩුව දීලව''යි අත්දික්කොට ලන්නා සොරාට කඩුමිටදී චුල්ලධනුඩීරයන්ට කොපුව දීලූහ. සොරා චුල්ලධනුඩීරයන් ඉස කපා මරා යන්ට නික්මුණු කලට ගහක් සමීපයට පැමිණියාහ. සොරදෙටුවා සිතන්නේ ''බාල කල පටන් සරණ පුරුදු පුරුෂයා (විවාහක පුරුෂයා) මරවා මා කෙරේ ලොභ කළිය. ඉදිරියේ අනික් පුරුෂයෙකු දුටත් මටත් මේ කරණ මානය (මටත් මේ ටිකම කරාවි)''යි සිතා ''මෑගෙන් මට ප්‍රයෝජන නැතැයි මා මෙතනම ඇරපියා යෙමි'' සිතා ''සොඳුර තොප ඉණතුබූ ඉණකඩින් (ඉණ බැදි රෙද්දෙන්) තොප පලන් ආභරණ (පැළඳ සිටි ආභරණ) ගලවා බැඳ දීලන්න. එතර තිබා අවුත් තොප කැඳවාගෙණ යෙමි'' කියන්නා ''යහපතැ''යි ඒ නියාවට තමා ඉණ තිබූ ඉණකඩෙහි තමා පලන් ආභරණ ගලවා බැඳ දී ලන්නා සොරදෙටු ඇරගෙණ ගඟින් එතරපීනා ගොස් යන්ට ආකාර දක්වාලීය. ස්ත්‍රිය කියන්නී ''ඇයි ස්වාමිපුත්‍රයාණෙනි, මා ඇරපියා නික්මුණු නියාදැ''යි කියන්නා ''තොපගේ පරණ සමනන්ට (නුඹේ පරණි සැමියාට) කළදෑ දුටුකල මට තමාම වේද? තීගෙන් මට ප්‍රයෝජන නැතැ''යි කියා නික්මුණාහ.

ස්ත්‍රී ගහ සමීපයේ බැද්දේ උන්නීය. ශක්‍රයෝ මෙපවත් දැන පඤ්චසිඛයා (කොණ්ඩය පහතට බෙදා බැඳ ඇති නිසා පඤ්චසික නම්. සක් දෙවිඳුගේ සංගීතය සපයන ශිල්පයා) හා

මාතලී දිව්‍යපුත්‍රයා (සක් දෙවිඳුගේ රථය පදවන රියදුරා) කැඳවා කියන්නාහු ''අසවල් ගඟ සමීපයේ උන් ස්ත්‍රී වෙහෙසන්ට උවමැනවැ''යි කියා පංචසිඛයා උකුසුවෙසක් හා මාතලී දිව්‍යපුත්‍රයා මත්ස්‍ය වෙසක් හා ශක්‍රයෝ තුමූ කැණහිල් වෙසක් මවාගෙණ කටින් දඩමස් කැටියක් ඩෑගෙණ ''මම ගඟ සමීපයේ වෙරළ ගාවා යෙමි''.

''පංචසිඛය, තොපි උකුසු වේසයෙන් ආකාශයෙන් ඇවිදුව, මාතලිය, තොපි මත්ස්‍ය වේසයෙන් මා යන ඉදිරියට දියෙන් ගොඩ පැනපියව, මම කට තිබූ මාංශය දමා මත්ස්‍යයා ඩෑගන්ට යෙමි, පංචසිඛය තෝ උකුසු වේසයෙන් මා දැමූ මාංශ කැටිය ඩෑගනුව මාතලිය තෝ මත්ස්‍ය වේසයෙන් දියට පැන පියව''යි කියා තුන්දෙන අවුත් ඒ ස්ත්‍රිය සමීපයෙහි පෙණී ගියාහ.

කැනහිල් මාංශ කැටියක් ඩෑගෙණ ගඟ සමීපයේ ගොඩ අසල යන කලට මත්ස්‍යයෙක් දියෙන් ගොඩට පැනපීය. කට තිබූ මාංශ දමා මත්ස්‍යයා ඩෑගන්ට දිවූකල මත්ස්‍යයා දියට පැනපීය. උකුසු මාංශකැටිය ඩෑගත. එකියන සිඟාලයා මත්ස්‍යයාත් නොලැබ මාංශකැටියත් නොලැබ වික්ෂෙපව ගඟ සමීපයේ උන් ස්ත්‍රියගේ මුණ බල බලා සිටියේය. එවිට එකියන ස්ත්‍රී මහත් කොට සිනාසීපුවාහ. ඊට ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ''මෙතන නැටීමක් ගී කීමක් කෙළි නළුවක් (විනෝද නාටකයක්) නැතිව මහත් කොට අස්ථානයේ (තැනට නොගැළපෙන) සිනාසුනුයේ කිමිදැ?යි විවාළේය.

එවිට ස්ත්‍රිය කියන්නී ''තොප කටින් ඩෑගෙණ ආ මාංශ කැටිය මත්ස්‍යයා කමියි කටින් දමා මත්ස්‍යයා ඩෑගන්ට ගියකලට මාංශකැටිය උකුසු ඩෑගත. මත්ස්‍යයා දියට පැනපීය, මේ කාරණය දැක සිනාසීමි'' කීව.

එවිට ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ''තොපි මට සිනාසෙන්ට කාරණ කිමිද? තොපගේ පළමු පිසවා කෑ සමුනනුත් (සැමියා) නැතිව අළුත් සමුනනුත් නැතිව උභයභ්‍රෂ්ටව (දෙදෙනාම අහිමිව) ඉඳිනා තොපි මට නින්දා කියා සිනාසෙන්නේය''යි ශක්‍රයෝ නින්දාකොට බිනූහ. ඊට ස්ත්‍රි කියන්නී ''පළමු මෙසේවූ කටයුත්ත කොට මෙසේ වූ දුක්කට පැමිණියෙමි. ඉනිබ්බේ පතිව්‍රතා ධර්මය විනා මෙසේවූ දෙයක් නො කරමි'' කීව. ශක්‍රයෝත් ''පතිව්‍රතා ධර්මය විනා මෙසේ වූ නොකටයුත්තක් නොකරව''යි කියා අවවාදදී දෙව්ලොවට ගියාහයි වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට මේ 'චුල්ලධනුර්ධර ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර උකටළී භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් වූසේක.

''එසමයෙහි චුල්ලධනුර්ධරයෝ නම් මේ භික්ෂුහුය. එසමයෙහි ස්ත්‍රී නම් මේ ස්ත්‍රිමය එසමයෙහි ශක්‍රව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

363. කපොත ජාතකය

තවද කරුණාවට ආකරවූ (කරුණාව බහුලව ඇති) තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් ලෝභී භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

ලෝභී භික්ෂූන් වහන්සේ සර්ඥයන් වහන්සේට පා (ඉදිරිපත් කොට) ''සැබෑද මහණ, තා ලෝභීව වාසය කරන්නේය?''යි විවාළ කල්හි ''සැබෑව ස්වාමිනි මා ලෝභීව වාසය කරන්නේය''යි කීය. සර්ඥයන් වහන්සේ එපවත් දැන වදාරා ''දැන්මතු නොවෙයි, පළමුත් ලෝභීව බොහෝ දුඃඛයට පැමිණියෝය''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ පරෙව්ව ඉපද බරණැස් සිටාණන්ගේ මුළුතැන් ගෙයි අරක්කැමියා (කෝකියා) පක්ෂින් පිණිස සාල්ලක් (එල්ලා තබන කූඩුවක්) ඉදිකොට බැඳ එල්වාලීය. බෝධි සත්ත්වයෝත් ඒ සාල්ලෙහි වාසය කරන්නාහ.

එතනට කවුඩෙක් අවුත් බෝධි සත්ත්වයන් හා එක්ව වාසය කෙරෙමි යි කියා එක්ව වාසය කරන්නේය. එක් දවසක් මුළුතැන්ගෙට බොහෝ දඩමස් ගෙනාහ. ඒ දඩමස් කවුඩු දැක ඒ

මාංශ ලෝභයෙන් කොයිත් නොගොසින් (වෙන තැනකට යන්නේ නැතිව) ඉඳ බොහෝ දුක් විඳිනේය. බෝධිසත්ත්වයෝ ගෝචර භූමියට (ආහාර සොයා ගන්නා ස්ථානය) යන්නාහු ''තොපිත් ගොදුරු කන්ට එව, එක්වයම්හ''යි කීහ. කවුඩු කියන්නේ ''ඊයේ මා කෑ ගොවර අජීණීව තිබූ හෙයින් මම ගොදුරු කන්ට නොයමි. ස්වාමීනි, නුඹ වහන්සේ වඩිනේ යහපතැ''යි කීය. ''යහපතැ''යි කියා බෝධිසත්ත්වයෝ ගෝචර භූමියට ගියාහ.

කවුඩු ගාථාවකින් කියන්නේ ''අසත්පුරුෂවූ පරෙවිය මෙතනින් පලාගියේ යහපතැයි මාගේ අභිප්‍රානුකූල (හිතේ හැටියට, කැමති පරිදි) පරිද්දෙන් මාංශ අනුභව කෙරෙමි''යි සිතා උන්කලට අරක්කැමි දඩමස් විශේෂ කොට පිස නිවෙන්ට මුඩම්වල (කෑම අරින බාජනවල) ලා තබා තමාගේ ශරීරයේ දාහ නිවන නියායෙන් (ඇඟ සිසිල් කර ගැනීමට, ගිමන් නිවා ගැනීමට) දොර ගොසින් සිටියේය.

කවුඩු අරක්කැමියා දොරට පලාගිය නියාව දැන මුඩම මතුපිට උන්කලට මුඩම ක්‍රිං යන ශබ්ද විය. අරක්කැමි ඒ ශබ්දය අසා මුළුතැන්ගෙට වැද බැලූකලට කවුඩු මුඩුම පිට උන්නේය. අරක්කැමි කවුඩා අල්වාගෙණ ශරීරයේ ලෝම උදුරා මුදුනේ කුඩුම්බියක් (මුදුනේ පිහාටු ටිකක් ඉතිරි කර) තබා ශරීරයේ මිරිස් එනු දුරු සිඩිඟුරු (අමු ඉඟුරු) ආදීවූ දාහදෙය (දැවිල්ල ඇති කරන දේවල්) ගල්වා කීලාගෙණගලා (සම ඉරා) කැබිලිත්තක් (වලන් කෑල්ලක්) විද කරබැඳ එල්වා සාල්ලට දැමීය.

බෝධිසත්ත්වයෝ ගොදුරු අනුභවකොට අවුත් කවුඩානන් වැදහොත් සැටිය දැක කවුඩානන් ලජ්ජාකරණ පිණිස කියන්නාහු ''කොක්ධෙනුව අපගේ කවුඩානන් වාසය කරණ තැන තොප වාසයකරන්ට කාරණා නොවෙ''යි කියන්නා එවිට කියන්නේ ''සබඳ මට මෙසේවූ දුකක් පැමිණි තිබූ ගමනේ නුඹ වහන්සේ මට නින්දාකරන්ට කාරණා නොවෙ''යි කියන්නා බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නා ''තොප ශරීරයේ සඳුන් ගාගෙණ පලඳනාවකුත් පැලඳගෙණ අවුත් උන්හෙයින් කොයිරට ගොසින් ගෙණා පලඳනාවෙක් දෝහෝයි සිතා කී පමණක් විනා තොපට වෙහෙසන්ට (සිත් රිදවන්නට) නොවෙ''යි කීහ.

එවිට කවුඩු කියන්නේ ''මේ මාලාවත් පලඳනාවත් මේ ශරීරයේ ගෑ හඳුනුත් නුඹ වහන්සේගේ පසමිතුරන්ටත් නොවේව''යි කියා කෙඳිරි ගගා වැදඔත් තැනැත්තවුගේ ප්‍රාණය නිරුද්ධව (මරණයට පත්විය) ගියේය.

බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''අප මෙතන ඉඳිමෙන් සැකවෙයි, කාරණා වෙයි, කියා ඔබ්බට (වෙනත් තැනකට) ගොසින් වාසය කළාහ''යි වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට මේ 'කපෝත ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර ලෝභි භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් වූසේක.

''එසමයෙහි කෘෂ්ණ කවුඩා (කලු කපුටා) නම් මේ භික්ෂූහුය. එසමයෙහි පරෙවිව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

පඤ්චකනිපාත වණ්ණනාව නිමී.

තවද සවන නිපාතය දක්වමි. ඒ කෙසේද යත්?

364. ආවාරි ජාතකය

තවද දහම්ලයැති (දහමට හිත ඇති) සර්ඳුයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සේක් එක් නැවියෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ ''සර්ඳුයන් වහන්සේ අද දවස් මා දුටුව මැනවැ''යි යන සිතින් අවුදින් අවිරවතී ගංතෙරට පැමිණ තොටියාට කියන සේක් ''එම්බල මම සර්ඳුයන් වහන්සේ දක්නා අභිප්‍රාය ඇතිව යෙමි. වහා එතර කරව''යි කී කල්හි ඒ තොටියා කියන්නේ ''නුඹ වහන්සේ මේ වෙලේ වඩින්නේ කිමිද? උදැසන වැඩිය මැනවැ''යි කී කල්හි ''මෙතන මා සැතපෙන තැනක් නැත, වහා මා එතර කරව''යි කී කල්හි තොටියා කිපී උන් වහන්සේ නැවට නන්වා ගෙණ තොටට නොවැද උන් වහන්සේගේ සිව්රුත් තෙමා කල්යවා තොටින් එතර

කළේය. උන්වහන්සේ විහාරයට ගොස් රෑ වූ හෙයින් සවීඥයන් වහන්සේ නොදැක දෙවෙනි දවස් සවීඥයන් වහන්සේ වැඳ එකත්පස්ව සිටියේක. සවීඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''ඇයි භික්ෂුවෙනි, කවද අවුදැ?''යි විචාළ කල්හි ''ස්වාමීනි, ඊයේ ආමි''යි කීයේක.

එබස් අසා සවීඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''ඊයේ අප නුදුටුයේ ඇයිදැ?''යි විචාළකල්හි භික්ෂුහු කියනසේක් ''ගංතොට පදිනා තොටියා ගඟ පාතට ඔරුව පැද සිවුරු තෙමා මෙතර කළ හෙයින් සිවුරු වියලාගන්නා පිණිස ඊයේ දකින්ට නුවූයේය''යි සැලකළ කල්හි සවීඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''එම්බා මහණ, තොටියා තොපට මතු නොවෙයි ගඟට කළේ. පෙර උත්තමයන්ටත් ගඟට කළේ (කරදර කිරීම) වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ හිමාලය වනයෙහි තපස්ව වාසය කරන්නාහු ලුණු ඇඹුල් සපයා බරණැස් නුවරට අවුත් උයනේ වාසයකරන්නාහ.

රජ්ජුරුවෝත් තාපසයන් ලඟට උයනට අවුත් දකිනාහ. ගියවිට දවස්පතා අවවාද කියන විට ''භූම්පාලොත්තමවූ (පොළව පාලනය කරන උතුමා) රජ්ජුරුවන් වහන්ස, කාටත් නොකිපුන මැනව, කා කෙරෙත් කෝපයක් නොකළ මැනව, එසේවූ කෝප නොවන්නාවූ රජ්ජුරුවන්ගේ යසස (කීර්තිය) සදිසාන්තයේ (සය දිසා කෙළවර) පූජ්‍යවන්නේය (පිදිය යුතු වන්නේය)''යි කීහ. තවද ග්‍රාමයෙහිද නැවත වනයෙහිද ජලයෙහිද භූමියෙහිද යන සියල්ලෙහිම මෛත්‍රියක් මිසක් කෝපයක් රථොත්තම (ඒ උත්තම වූ, යුද්ධයෙහි දක්ෂ) වූ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ කා කෙරෙත් නොකළ මැනවැ''යි මේ නියායෙන් දවස්පතා රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කරන්නාහ.

රජ්ජුරුවෝත් තාපසයන් කෙරේ පැහැද ලක්ෂයක් නිම්න ගමක් (නින්ද ගමක්) දුන්නාහ. තාපසයෝ නොයිවසූහ (පිළි නොගත්තාහ). දොළොස් අවුරුද්දක් උපස්ථාන කළාහ. තාපසයෝත් එතන රඳන්ට කලකිරී රජ්ජුරුවන්ට කීවොත් යා නොදෙති. උයන් ගොව්වාට කියා ''සැරිසරා ඇවිදිමි''යි උයනින් නික්ම පළාගියහ. යන්නෝ බරණැස් නුවර ගඟ සමීපයට ගියාහ. ඒ ගඟ මිනිසුන් ඇත් මෑත් කරන්නාවූ අපරිමාතු නම් නැවියා අඳාන එකෙක. මිනිසුන් ගඟ එතරකළ කල ''එතරදී මිලදෙම්මැ''යි කියා එතර ගොස් මිල නොදී පලායන්නාහ. මෙයින් මිල නොලදින් දුවීලව ඉන්නේය. බෝධිසත්වයෝත් ගඟ අසල සිට ''මා එතර ලව''යි කීහ. ''මට කුමන මිල දෙව්දැ''යි විචාළේය. ''තොපට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කෙරෙමි''යි කීහ.

එවිට නැවියා ඒ වස්තුවෙක් දෝ හෝ යි සිතා තාපසයන් ගඟින් එතරලා ''මට වස්තු දෙව''යි කීහ. තාපසයෝ කියන්නාහු ''වනයෙහිම සියල්ලෙහිම මෛත්‍රී කරව''යි අවවාද කියා ''තොපි මිනිසුන් එතරලා ගන්නා හෙයින් වේද මිල නොදී යන්නේ, එතරදීම මිල ඇරගෙණ විනා මිනිසුන් එතර නොකරව''යි අවවාද කීහ. එවිට නැවියා ''තොප මට දෙන වස්තු මේ දැ''යි කියා තාපසයන් අල්වාගෙණ මූනට ඇන්නේය. ''රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කියා ලක්ෂයක් නිම්න ගමක් ලද්දාහ. අස්ථානයේ (අනිසි තැන) කටයුතු නො දක්නාවූ මුර්ඛයාට (මෝඩයාට) අවවාද කියා ඇනුන් ලද්දාහ''යි සවීඥයන් වහන්සේ වදාළසේක.

ඒ නැවියාගේ අඹු ඇවිදින් ''ඇයි තෝ කුමක් කෙරෙයිද? රජ්ජුරුවන් වහන්සේට කුලුපග තාපසයන් වහන්සේය, උන් වහන්සේ කුමට මරව් දැ? (කුමක් නිසා හිරිහැර කළේද)''යි කීව. එවිට තාපසයන් ඇර අඹු මැරීය. අඹුවගේ බඩ දරු ගර්භය වැටී අඹුව මළාය. එවිට එතන සිටියෝ මිනීමරු තැනැත්තේය යි නැවියා බැඳගෙන ගොස් රජ්ජුරුවන්ට පෑවාහ. රජ්ජුරුවෝත් නැවියාට ආඥා කරවූහයි (දඬුවම් නියම කළේය) සවීඥයන් වහන්සේ වදාරා ''අඥානව තාපසයන් කී අවවාද නොගිවිස තමාගේ පුතුන් නොලැබ අඹුවත් නොලැබ ආඥා වින්දේය''යි වදාරා මේ 'ආවාරි ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි නැවියා නම් මෙසමයෙහි නැවියා මය. බරණැස් රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය, තාපසව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක. මේ දේශනාවසානයේ භික්ෂුන්වහන්සේ සෝවාන් වූසේක.

365. ස්වේතකේතු ජාතකය

තවද දෙවිබඹුන් මුදුනෙහි කෙළනා පාපියුම් ඇති (දෙව් බඹුන්ගේ වැදුම් ලබන) සර්ඳයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි වඤ්චා ප්‍රයෝග දන්නා (කපටි වංචා ගති ඇති) භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ වඤ්චා ප්‍රයෝගයෙන් දවස් අරිණසේක. සෙසු භික්ෂූන් වහන්සේලා ඒ භික්ෂුන් වහන්සේ සර්ඳයන් වහන්සේට දැක්වූ සේක.

සර්ඳයන් වහන්සේ ''සැබෑද මහණ, වඤ්චා ප්‍රයෝගයෙන් දවස් අරිනේදැ?''යි විචාරා ''සැබෑව'' යනු අසා ''දැන් මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් මේ මහණ වඤ්චා ප්‍රයෝගයෙන් දවස් හැරියේ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඳයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර මහාප්‍රතාප නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ ඒ රජ්ජුරුවන්ට පුරෝහිතව ඉපිද පන්සියයක් අතවැස්සන්ගෙන් (ශිෂ්‍යයන්ගෙන්) ශ්වේතකේතු නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් ඇත. ඒ බ්‍රාහ්මණයා වංශවත් හෙයින් මානීව ගර්වයක් (කුල මානයෙන් අහංකාරව) ඇතිව වාසය කරන්නේය.

එක් දවසක් බ්‍රහ්මණයා වීථියේ යන කලට චණ්ඩාලයෙක් (සැඩොල් කුලයේ කෙනෙක්) ඉදිරියට එන්නේය. ඒ බ්‍රාහ්මණයානෝ ''තෝ කවරෙක්දැ?''යි විචාරා ''මම චණ්ඩාලයකැ''යි යනු අසා ''තෝ චණ්ඩාල යෙක් වීනම් වහා යටිසුලඟට පලායව''යි කීය. එයින් ''මේ මා නීව එකෙකැ''යි සිතා උඩුසුලඟින් ගියේය. බ්‍රහ්මණයාත් වහ වහා උඩුසුලඟින් ගොස් සිටියේය. එවිට චණ්ඩාල කියන්නේ ''නුඹගේ මෙසේම මා කෙරේ ගර්හ කරණ පසු මා විවාළ ප්‍රශ්නය කිව මැනවැ''යි කීහ. එවිට බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ''ඇයි චණ්ඩාලය, තා කී ප්‍රශ්නය කිය නොහෙම්දැ''යි ''කිව''යි කීහ. එවිට කියන්නේ ''කියාගත නුහුනුවෝ නම් (පිළිතුරු දීමට නොහැකි නම්) මාගේ යටපස්සෙන් (දෙපා අතරින්) යන්නේදැ''යි කීය. බ්‍රාහ්මණ කියන්නේ ''තාගේ ප්‍රශ්නය නොකියෙන් නම් යට පස්සෙන් යෙමි'' කීය. එවිට චණ්ඩාල කියන්නේ ''දිසාව කවරේදැ?''යි විචාළේය. බ්‍රාහ්මණ කියන්නේ ''සතර දිගය සතර අනුදිගය යන මේ දිශා නමැ''යි කීය.

එවිට චණ්ඩාල කියන්නේ ''මෙවිවරත් දැනගත නොහෙන්නා තොපිද ගර්හකරන්නේය''යි ඉස අල්වාගෙණ ගමාගේ පය අස්සෙන් කර අල්වා දැමීය. ඒ දුටු බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ එපවත් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාහට කීවාහුය. ශ්වේතකේතු බ්‍රහ්මණයා දැක ''සැබෑද බ්‍රහ්මණය, තා ඉස අල්වා චණ්ඩාලයා තමාගේ පයට පස්සෙන් යවූයේ දැ?''යි විචාරා ''සැබෑව'' යනු අසා ''එම්බල බ්‍රහ්මණය, චණ්ඩාල උවත් නුවණැත්තන් කෙරෙහි නින්දා කිරීම කටයුතු නොවෙයි, ශාස්ත්‍රය නම් එක් කෙණෙකුන් නම් දනිති කියාත් නැත. ශාස්ත්‍රය නිමවා දැනගතහැකි දෙයක් නොවෙයි. දිශාව නම් දෙමාපියන්ම ඇතිව උත්පත්ති වන හෙයින් පුර්වදිග නම (දෙමව්පියන් පෙරදිග ලෙස සැලකීම), තමාගේ ආචාරී ගුරුවරයන් වසනා දිග දකුණුදිග නම් වෙයි. දාන සීලාදී ගුණයෙන් යුක්තවූ සත්පුරුෂයන් වාසය කරන්නාවූ තැන් එක් දිගෙක් වෙයි, නුවණැත්තාවූ සත් පුරුෂයන් වසන්නාවූ තැන් එක් දිගෙක් වෙයි'' කියා ''මේ ඇමට වඩා නිවනට යන්නාවූ මර්ගයම ඇති දිග ප්‍රධාන වන්නේය''යි කීහ.

එවිට බ්‍රහ්මණයාත් ''මේ පුරෝහිතයාණන් මෙසේ චණ්ඩාලයකු මට නින්දා කළ කලදී බැන නොනැගී උන්නේය. මුන් ලඟ නොරදමි''යි තක්සලා නුවර දිසාපාමොක් ආචාරීන් ලඟට ගොස් ශිල්ප ඉගෙණගෙන බරණැස් නුවරට එන්නාහු අතරමග තාපසවරු ඉන්නා පන්සලට වැද ඒ තාපසවරුන්ට නායකව ඒ තාපසවරුන් ඇරගෙන බරණැස් නුවරට ගොස් රජ්ජුරුවන්ගේ උයන සැතපී තාපසවරුන් උදැසන නුවරට සිඟා ගියාහ.

රජ්ජුරුවෝත් තාපසවරුන් දැක සමාධිව (සිත්ගෙන, පැහැදී) තමන්ගේ උයනේ වාසය කරණ නියායෙන් සැලැස්වූහ.

එක් දවසක් රජ්ජුරුවන්ගේ අභිප්‍රාය දැනගත්තොත් ඇතිතෙක් දවසට ජීවත්වන්ට පුළුවන. එසේ හෙයින් ''රජ්ජුරුවන් එන වෙලාවට කණ්ඨක තපස් (කටුමැස්සේ තපස් රැකීම) වවුල් තපස් (වව්ලෙකු මෙන් එල්ලී සිටීමින් තපස් රැකීම) උක්කුටික තපස් (ඇණ තියාගෙන කරන තපස් රැකීම) පඤ්චතාප තපස් (වටේට ගිනි මැල හතරක් හා සූයීය තාපය ඇති විටෙක කරන තපස් රැකීම) ආදීවූ තපස් රකුව''යි විධාන කොට තුමූ කිකරු යාපත් තාපසවරුන් පස්දෙනෙකු තමන් සමීපයේ ඉඳුවා යාපත් දණ්ඩාසනයක් (මැස්සක් වැනි පුටුවක්) ඉදිරියේ තබා ඊ මත්තෙහි වණීයෙන් සිතියම් කරණ ලද වසා ලෑලී ඇති (පුස්කොළ පොත්වල දෙපැත්තට යොදන කැටයම් ලෑලි) පොතක් තුමූ බල බලා තාපසවරුන් පස්දෙනාට ප්‍රශ්න කිය කියා උන්හ.

ඒ වේලාවට රජ්ජුරුවෝ අවුත් තාපසවරුන්ගේ වෙන වෙනම ව්‍රතත් (විවිධ තපස් ක්‍රම) දැක තාපසයන් සැලැස්මත් දැක සමාධිව ''මෙසේවූ තපස් කරන්නාවූ තාපසවරුන්ට මතු යහපත් විපාක වන්නේ වේදැ''යි පුරෝහිත බ්‍රහ්මණයානන් අතින් විචාළහ. පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයානෝ කියන්නාහු ''මෙසේවූ තපස් කරන්නාවූ තාපසවරුන්ට මින්මතු වන්නාවූ විපාකයකුත් නැත. මින්වන ඵලයකුත් නැතැ''යි කීය. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''විපාකයක් නැති කල අෂ්ටාදශ ශීලයෙන්ද (දහ අට ක්‍රමයක ශීලය) චතුර්වේදයෙන්ද (සඟ්, යජුර්, සාමන්, හා අර්ථවන් යන වේද සතර) කිසි ප්‍රයෝජනයක් නැති කල මහාබ්‍රහ්මයා විසින් මේ ශාස්ත්‍රය ඇති කරන්ට කාරණා කින්ද? පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති විනා සෙසු දෙයකින් ප්‍රයෝජන නැද්දැ?''යි කීය. එවිට පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයානෝ කියන්නාහු ''තොප කෙතෙක් කීවත් තොපගේ ශාස්ත්‍රයෙන් මෙලොව විනා පරලොවින් කිසිම ප්‍රයෝජනයක් නැත. මුන් පන්සියයගේ අඳුන් දිවිසම් (අඳුන් දිවියන්ගේ හම්) ජටාමඩුළු (හිස වටේ බඳින ජටා) අරවා අභ්‍යන්තර සේවාකම් (ඇතුළත කළ යුතු සේවා) සලස්වා වදාළොත් යහපතැ''යි රජ්ජුරුවන්ට කීහ.

රජ්ජුරුවෝත් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා කීවාසේම තාපසවරුන් පන්සියය සේවා කමට සලසාගෙණ ආයුධ දී ගණ වැසි (තෘෂ්ණාව නැමති දිය සෙවෙල්වල ඇලී) රැකවලැයි කියා සැලසිනැයි දතයුතු. එතැන් පටන් ඒ තාපසවරු පන්සියය රජ්ජුරුවන්ට සේවාකම් කළහයි වදාරා මේ 'සේවතකෙතු ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි චණ්ඩාලයා නම් ශාරිපුත්‍රස්ථවිරය, සේවතකෙතු බ්‍රාහ්මණයා නම් වඤ්චා භික්ෂුහුය, පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයානන්ව උපන්නෙමි බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

366. දරීමුඛ ජාතකය

තවද ලොවට ස්නෙහ (ආදරය) ඇතිවූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි මහබිනික්මන් (ගිහිගෙයින් නික්මීම, කාම වස්තූන්ගෙන් ඈත්වීම) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් දවසක් දම්සභා මණ්ඩපයේ රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ ''මේ නියා රාජ්‍යශ්‍රීයක් (රජ සැපත) හැර මහබිනික්මන් කළ නියාව ඉතා යහපත ආශ්චර්යයයෙකැ (පුදුමය)''යි කිය කියා උන්තැනට සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා එපවත් දැන ''මහණෙනි, දැන්මතු නොවෙයි පළමුත් උත්තමයෝ රාජ්‍යශ්‍රීය හැර මහණවුවෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ ඒ රජ්ජුරුවන්ට පුත්‍ර උපන්නාහ. එකියන රජ්ජුරුවන්ගේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයානන්ගේ පුතනුකෙණෙකුන් ඇත්තාහ. එකියන බ්‍රහ්මණ කුමාර විශිෂ්ටවූ රූප (ලස්සන රූපයක්) ඇති සොභාමත්වූ මුඛශ්‍රීයක් (ප්‍රසන්න වූ මුහුණක්) ඇති හෙයින් දරීමුඛ නම් බ්‍රාහ්මණ කුමාරයත් බරණැස් රාජකුමාරයෝත් දෙන්නම එක්ව වැඩී දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයට ගොස් ශාස්ත්‍ර ඉගෙණ බරණැස් නුවරට එන අවස්ථාවට බරණැස් රජ්ජුරුවෝ මළහ.

රාජ කුමාරයෝත් බමුණු කුමාරයත් දෙන්නා ශාස්ත්‍ර ඉගෙණ භික්ෂාටනය (ආහාර සොයාගෙන) කොට ගෙණ බරණැස්නුවරට අවුත් ගෙයකට වන්කලට ඒ ගෙයි එක් මැලි ස්ත්‍රියක් දෙන්නා දැක චතුර්වේදයෙහි (ඍග්, යජුර්, සාමන්, හා අර්ථවන් යන වේද සතර) නිපුන නියාව දැන පුටුදෙකක් තනාලා එක් පුටුවෙක සුදුකඩක් හා එක්පුටුයෙක රත්කඩක් හා අතුට ඉන්ට කිව. බ්‍රාහ්මණ කුමාර රජ්ජුරුවන්ට අද රාජ්‍යය පැමිණෙයි. මට සෙනවිරත් ධුරය (ආරක්ෂක හමුදාවෙහි ප්‍රධාන තනතුර) පැමිණෙයි නුවනින් දැන බ්‍රහ්මණ කුමාරයා රාජ කුමාරයන්ට සුදු ඉනකඩ අතුළ පුටුවදී තුමූ රතු ඉනකඩ අතුළ පුටුවේ උන්නේය.

ඒ ගෙය මැලි ස්ත්‍රී බත් මාළු ඉදිකොට දෙන්නා බත් කැවූහ. දෙන්නා බත්කාලා මඟුල් උයනට ගොස් රාජ කුමාරයෝ මඟුල් උයනේ සලවට පිට ඉනකඩ ඉසවසාලාගෙන (ගල් ආසනය මත රෙදි කඩකින් හිස වසාගෙන) වැදහොත්තාහ. බ්‍රහ්මණ කුමාර රාජ කුමාරයන් ගාවා උන්නේය. බරණැස් නුවර වාසීහු පුස්රථය (රජකෙනෙකු තෝරා ගැනීම සඳහා යොදවන රථය) සරහා නුවර අළහ. පුස්රථය නුවර ප්‍රදක්ෂිණාකොට (පැදකුණු කොට) ගෙණ මඟුල්උයනට ගොසින් රාජ කුමාරයන් වැදොත් මඟුල් සලවට පාමුල පුස්රථය සිටියේය.

බ්‍රාහ්මණ කුමාර රාජ කුමාරයන් පුබුද්දන්නා (නින්දෙන් නැගිටුවා) රාජ කුමාරයෝ පිබිද මඟුල් සලවට පිට ඉඳ "කිමෙක්දැ?"යි විචාළාහු නුවර වාසීහු "ස්වාමීනි, අපගේ රාජ්‍යය කළ මැනවයි මේ නුවර රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මළසේකැ"යි කියන්නා බෝධිසත්වයන් එපවත් අසා "මේ නුවර රජ්ජුරුවන්ගේ රාජකුමාර කෙණෙක් රාජකුමාරි කෙනෙක් නැද්දැ?"යි විචාරා "නැතැ"යි අසා "යහපතැ"යි ගිවිස්සාහ. බ්‍රාහ්මණකුමාර "රජ්ජුරුවෝ රාජ්‍යය කෙරෙති. මා සෙනවිරත් ධුරයේ සලසති. ඉන් මට ප්‍රයෝජන කින්දැ?"යි සිතා ඉවත්ව සිටි කලට රාජ කුමාරයෝ රථයට නැගී බරණැස් නුවරට ගියපසු බ්‍රාහ්මණ කුමාර මඟුල් උයනේ ඉඳ විලිසවැගිරගිය (ඉදී, වැටුණු, විසිරුණු) පතක් අතට අරගෙණ ඉඳ "මේ පත්‍රය පළමු අංකුර පත්‍රයය, පසු මුකළාවූ (මෝරපු කොළය) පත්‍රයය, දැන් ජීර්ණවගිය (දිරාගිය) පත්‍රයය, එසේහෙයින් සියළු සංස්කාරම අනිත්‍යය (හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සැදුණු සියල්ල වෙනස්වන බව)"යි කිය කියා භාවනා කොට සිටිකලට පොළොව ගුගුරුවා සියළු ක්ලේශයන් නසා පසේ බුදුබවට පැමිණියේය. ආකාශයෙන් තුන්සිවුරු පාත්‍ර අවුත් ශරීරයේ වැලඳගත. පළමුශරීරය අන්තර්ධාන විය. පසේබුදුවූ ශරීරයෙන් ආකාශයෙන් ගඤ්ඣමාන පර්වතයට වැඩිසේක.

රජ්ජුරුවෝ බරණැස් නුවර රාජ්‍යයට පැමිණ සතළිස් අවුරුද්දක් බ්‍රාහ්මණ කුමාරයන් සඳහන් නැතිව ඉඳ (අමතකවී ඉඳ) "මාගේ දරීමුඛ නම් බ්‍රාහ්මණ කුමාරයා කොයිදැ?"යි සඳහන්කොට පරීක්ෂා කරන්නට උවමැනවැයි කියා දසඅවුරුද්දක් පලාගියේය. එක්ව පනස්අවුරුද්දක් ගියකලට දරීමුඛ නම් පසේබුදුන් වහන්සේ සිතනසේක් "මාගේ මිත්‍ර වූ බරණැස් රජ්ජුරුවෝ මා කොයිදැයි දක්නා අභිප්‍රාය (කැමැත්ත) ඇත්තේය, මෙවක් පටන් රජ්ජුරුවන්ට වයසුත් මුහුකුරා දරුමල්ලනුත් ඇතිව වයස් මුහුකුරාව (වයසට පත්වීම) ගියේය. මා කී අවවාද ගිවිසති (පිළිගනීවි) මෙවිට ඔබයෙමි (එහි යමියි සිතා)" සිතා බරණැස් නුවරට අවුත් මඟුල් උයනේ දරීමුඛ නම් පසේබුදුන් වහන්සේ වැඩඋන් කලට රජ්ජුරුවෝ උයන්ගොව්වා අතින් අසා දරීමුඛ නම් පසේ බුදුන් වහන්සේ කරා අවුත් වැඳ එකත්පස්ව උන්නාහ. පසේබුදුන් වහන්සේ "රජ්ජුරුවෙනි, දැහැමින් සෙමෙන් රාජ්‍යය කරවිදැ?"යි විචාරා වදාර ඉක්බිති පසේ බුදුන් වහන්සේ පළමුවන ගාථාව වදාළසේක.

"ලෝකයෙහි යම් සත්වකෙණෙක් දියපීනන්නාවූ වැව් පොකුණු ගං හෝ ආදියෙහි හටගත්තාවූ නෙළුම් ඇඹුල උපුල සෙවෙල් ආදියෙහි ගොඩනැගී යා නොහෙද්ද, තවද යම්සේ සණ මඩෙහි එරුණාවූ මෘගසුනඹාදීහූ (මුව, බලු ආදී සතුන්) නැගී යා නොහෙද්ද, එපරිද්දෙන් මේ සංසාරයෙහි ඇවිදිනාවූ වස්තුකාම කෙලේශකාම නමැති තෘෂ්ණා ශෛවලාදියෙහි ලග්නව (ආසාව නැමති දිය සෙවෙල්වල ඇලී) සංසාර සාගරයෙන් නැගී යා නොහෙන්නාහ. තවද රාග ද්වේශ මෝහ මදමාන මත්සර්යාදීපංකයෙහි (මසුරුකම නැමති මඩයෙහි) ලග්නව සංසාර පංකයෙන් නැගී ස්වර්ගමොක්ෂාදියට පැමිණ යා නොහෙන්නාහ. තවද වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෝ ලොභ ද්වේෂ මෝහ යන ත්‍රිකාරණා ත්‍රියුග්මුල්ලය (තුන මුල්වී) යන පවත්නා හෙයින් සසර සිටිනා සියළු සත්වයෝ ස්වර්ගමෝක්ෂාදියට පැමිණියා නොදී අපායෙහිම නැවත කරකවා එලන හෙයින් බලවත්වූ භයංකාරද වන්නේයයි බුද්ධාදී මහොත්තමයන් විසින් කියන ලදී.

තවද මහරජ, වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෝ සුවඳසුනෙන් (සුවඳ කුඩු ගා) උලා නහා වස්ත්‍රාභරණාදීන් සැරසී සිට සත්‍යයාගේ ශරීරයෙහි ස්වභාව ඇසට අවිෂයවූ (පියවි ඇසට නොපෙනෙන) රජස්ධූලි (කෙලෙස් නමැති ධූවිලි) වැටීමෙන් යම්සේ නිස්සොභාවට (බැබලීමක් නැතිව යාමට) පැමිණේද, පිරිසිදුවූ සුනුපිරියම් කරණ ලද්දාවූ සුධාධවල (සම්පූර්ණයෙන්ම සුදු) ප්‍රකාර යෙහි බිත්ති ආදිය එක්වම දුම් වැදගැන්මෙන් කිලුටු වේද, එපරිද්දෙන් මේ ලෝකයෙහි සත්‍යයන්ගේ සන්තානයෙහි හටගත්තාවූ කෙලෙස් නැමති රජස් ඒ ඒ සත්‍යයා විසින් පැමිණෙන ලද මාර්ගඵලාදියෙන් පිරිහෙලා නිස්සෝභා කරන්නේය. තවද ධ්‍යාන මෝක්ෂාදීන් පිරිසිදුවූ චිත්තසන්තානය ඇති සත්‍යයාගේද සන්තානයෙහි අටගත්තාවූ සවල්පමාත්‍රවූද ක්ලේශයම ඒ සත්‍යයා කිලුටු කරන්නේය. ක්ලේශ නැමති රජස්ධූමය (දුවිලි දුම) මා විසින් තොපට විස්තර වශයෙන් කියන ලදී. ඒ කටයුත්තෙකැයි තොපට සිතේ නම් වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෙන් හැර තපසට යව''යි යනාදීන් ධර්මදේශනා කළසේක.

ඉක්බිති බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ පසේබුදුන් වහන්සේට ආමන්ත්‍රණය කොට ''ස්වාමීනි, මේ වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෙහි බැඳිනිමියි අතිශයින් සක්තවිමි (ඇලී ගැලී සිටීම) පංචකාම විෂයෙහි ඇලි මුර්ඡාවට (මුසපත්වීම, සිහි නැතිවීම) ගියෙමි. ඒ කාරණයෙන් පස්කම් ගුණයෙන් වෙන්ව ජීවත්ව යා නොහෙමි'' ගිහිගෙයි සිට දානාමානාදීන් බොහෝ කුසල් රැස් කෙරෙමි මහණව තපස් රක්ෂා කළ නොහෙමි''යි කීහ.

දීපංකර පාදමූලයෙහිදී තුන්වෙනිවූ නෛෂ්ක්‍රම්‍ය පාරමිතාව දැක කියන්නාහු ''සුමේධ තාපසයෙනි, යම්සේ සිරගෙයි වසාපු කෙණෙකුන් කවරදා සිරගෙයින් ගැලවි යන්දෝ හෝ යි සිතන්නාක්හු මෙන් තොපි මේ සංසාරයෙන් කවරදා ගොඩනැගෙමි දෝහෝ සිතා ඉටාගෙණ බුදුකුරුදම් (පාරමී දම්) පුරන්නාවූ බෝධිසත්‍යයන්ට පවා මෙසේවූ සිතුවිල්ලෙක් උපන. ඒ එසේමය, මේ ලෝකයෙහි උන්මාද (සිහි මුලාව) අටකින් විසංඥ වන්නාහ.

ඒ කෙසේද යත්?

මෝහයෙන් උපදනාවූ කාම උන්මාදය, අනිෂ්ට විනාස (නපුරු ප්‍රතිඵල ගෙනදෙන) උපදනාවූ ක්‍රෝධ උන්මාදය, විසංඥාකරවන දර්ශන උන්මාදය, අඥාන භාවයට (මෝඩකමට) පමුණුවන මෝහ උන්මාදය, යක්‍ෂයන් වසඟයට පමුණුවන යක්‍ෂ උන්මාදය, පිත අධික බවට පමුණුවන පිත්තෝන්මාදය, පාන වසඟ කරවන සුරා උන්මාදය, ශෝක අධික වීමෙන් වන ව්‍යසන උන්මාදයයි කියන ලද උන්මාද අටකින් දීපංකර පාද මූලයෙහි පටන් විවරණ ලත් ඒ උත්තමයානන් වහන්සේට පසේ බුදුන් වහන්සේ විසින් කියනලද්දාවූ අවවාද කාමඋන්මාද හෙයින් ''මට මහණ වන්නට බැරිය''යි කී සේක.

''යම් සත්‍යකෙණෙක් හිත පිණිස කීවාළු අවවාද නො ගිවිස්සෝ වී නම් ජාති බොහෝ වෙයි. ගෙවීමක් නැත්තේය''යි කියා පසේබුදුන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''මහරජ, යම් සත්‍යයෙක් මව්කුස උපන්නේ වී නම් ඒ සත්‍යතෙම සංසාර භීරුකවූ (සසරට බියවූ) යොගාවචර පුද්ගලයා විසින් ඒ කාන්තයේ අසුභය අපවිත්‍ර යයි දක්නාලද මළමුත්‍රයෙන් පිරී සිටිනා සතර අතින් අකීලන (හැකිලෙන ස්වභාවය) සත්මසක් හෝ දසමසක් හෝ උන්තෙනින් නොසෙලවී පිනෙක් හි සිඳෙන තලපල මුවක් (තල් ඇටයක මුහුණත) මෙන් පැසී දුක් විඳිනාවූ මව්කුස් නිරයෙහි උපන්නේය. මහරජ, ඒ මවුකුස් නිරයෙන් බිහිවන්නාවූ සත්‍යයෝ සිවුදෑ ගඳ සුවඳ විලවුන් ගෙන සුගන්ධමාලධාරීව (සුවඳ මාලා දරාගෙන) උපන්නාහු නොවෙති. වැලි කෙසේ උපදිද්දැ යි යතහොත් පුරාණ ගූථයෙහිම (අසූචිවල) වැකී රුධිරයෙන් හැනී ඝන බොල් සෙලෙශ්මායෙන් (ඝන සෙම) තැවරී බිහිවන්නාවූ එසේ බිහිවන වේලෙහි මෙබඳු අපවිත්‍රයෙන් මිශ්‍රවූ කර්ම වාතයෙන් බැහැර හෙළන ලදුව යතෙක්හිලා මිරිකන (යන්ත්‍රයක දමා අඹරන) කලක්මෙන් මහදුක් විඳිමින් කෙසිවිදකින් අදනා නාඹු ඇතක්හු (ඇත් නාම්බෙක්) මෙන් සම්බාධයෙන් (බාධා ඇතිවීම) බිහිවීමෙන් දුක් විඳිතොත් විනා සැපයෙක් නම් නැත්තේමය. වස්තුකාම ක්ලෙශකාමයෙහි ඇලුනු සත්‍යයාට ගර්භාවක්‍රාන්ති (මව්කුසින් බිහිවීම) දුක්ඛය වන්නේයයි දෙයාසංඛ්‍ය කල්පලක්‍ෂයක් දන්නා නුවන ඇති ප්‍රත්‍යෙක බෝධිඥානයෙන් දැකම කීම්, අනික් කෙණෙකුන්ගෙන් ඇසීමෙන් කී දෙයක් නොවෙයි'' යනාදීන් දරීමුඛ නම් පසේ බුදුහු විසිතුරු බණ කථාවෙන් විශිෂ්ටවූ නුවණ ඇති බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුවන්ට වස්තුකාම ක්ලෙශකාමයෙහි ආදීනව ඇති නියාව කියා ගිවිසූ සේක.

ඒ නියාවට රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කියා "මහණ වෙතත් තොපගේ අභිප්‍රායෙක. අප විසින් සියලු ආදීනව කියා එම්හ"යි කියා ආකාශයට පැන නැගී පස්වනක් වලා මඩිමින් (පාට පහකින් යුත් වළාකුළු අතරින්) පසේබුදුන් වහන්සේ වඩිනට වන්සේක.

රජ්ජුරුවෝ ආකාශයෙන් වඩිනේ පසේබුදුන් වහන්සේ දක්‍ෂිනාතික්‍රාන්ත (පෙනීම අවසන් වනතුරු) වනසේක් බලාසිට බරණැස් නුවර අමාත්‍යයන් ගෙන්වා තමන්ගේ පුත්වූ බරණැස් රාජකුමාරයන් ගෙන්වා රාජ්ජයට පමුණුවා අමාත්‍යය මණ්ඩලයා ශොකයෙන් අඩ අඩා සිටිද්දී හිමාලය වනයට ගොස් මහණව පඤ්චඝ්‍යාද්ධි අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා නොපිරිහුනු ධ්‍යානයෙන් බ්‍රාහ්මලෝකයෙහි උපන්හයි වදාරා මේ 'දරීමුඛ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

"එසමයෙහි බරණැස් රජව උපන්නෙම් තිලෝගුරු බුදුවූ මම්ම ය"යි වදාළසේක. මේ දේශනාව කෙළවර බොහෝ දෙන සෝවාන් ඵලාදියට පැමිණියාහ.

367. නේරු ජාතකය

තවද නිවනට දොරහළුවාවූ (දොර විවර කළාවූ) තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක්තරා භික්‍ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක්තරා භික්‍ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ පිටිසර ගමකට වැඩිසේක. පිටිසර එක්තරා පුරුෂයෙක් ඒ භික්‍ෂූන් වහන්සේ දැක පන්සලක් ඉදිකොට වස්වසමින් සිටිකලට ශාස්වත දෘෂ්ටි (සදාකාලික ආත්මයක් ඇතැයි පිළිගන්නා දෘෂ්ටිය) පරිබ්‍රාජකාචරු ආහ. එතැන්පටන් භික්‍ෂූන්වහන්සේ කෙරේ ආලිස්සන්ව (කළකිරී) පරිබ්‍රාජකාචරුන්ට සත්කාර සම්මාන කරන්නට වන. උන් සත්කාර සම්මාන කරන්ට වන්කලට උච්ඡෙදවාදී (මරණින් පසු සියල්ල අවසන් යයි පිළිගන්නා අය) ආහ. එතැන්පටන් ශාස්වතාදීන් කෙරෙහි ආලිස්සන්ව උච්ඡෙදවාදීන්ට බොහෝ සත්කාර සම්මාන කරන්නට වන. උන්ට සත්කාර සම්මාන කරන්නට වන්කලට අවෙලකාදී (වේල යනු රෙද්දට නමකි. රෙදි අදින්නේ නැති අය) ආහ. එතැන්පටන් උච්ඡෙදවාදීන් කෙරෙහි ආලිස්සන්ව අවෙලකාදීන් කෙරෙහි බොහෝ සත්කරා සම්මාන කරන්නට වන.

මේ නියායෙන් උත්තමය, මධ්‍යමය, අධමයයි (පහත්යයි) යන භේදීමක් නැතිව සාමාන්‍යයෙන්ම උපස්ථාන කෙළේය. ඒ භික්‍ෂූන් වහන්සේ වස් තුන්මස එතන රඳා සවීඥයන් වහන්සේ දුටුසේක. සවීඥයන් වහන්සේ "ඇයි? මහණෙනි, මෙතෙක්දා කොයි ගියෙහිදැ?"යි විචාරා එපවත් අසා "මහණෙනි, ඒ පුරුෂ උත්තම, මධ්‍යම, අධම යන තුන් පක්‍ෂය නොදන්නා ගමන සවණී පර්‍වතයෙහි උත්තම, මධ්‍යම, අධම යන පක්‍ෂීන් උන්කලට එක වණී වන්නා මෙනැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ සවණීහංසව උපන්නාහ. බෝධිසත්වයන්ගේ මලනුකෙණෙකුන් ඇත්තාහ. බෝධිසත්වයන් මලනුවන් වහන්සේ ගොවර භූමියට (ගොදුරු බිමට) එනකල නේරු නම් ස්වණී පර්‍වතයෙහි සැතපී එනකලට යන කලට සුදු පැහැය, කළු පැහැය, නිල් පැහැය, ආදීවූ නොයෙක් පැහැය ඇති පක්‍ෂි සිවුපාවෝ නේරු සවණී පර්‍වතය ඡායාවෙහි (සෙවෙනෙහි) උන්කලට ඒකවණී වන්නාහ.

මින් එක් දවසක් බෝධිසත්වයන් හා මලනුවෝ පර්‍වත සමීපයට පැමිණ බෝධිසත්වයන්ගේ මලනුවෝ විචාරන්නාහු "බුනන් වහන්ස, සිංහ ව්‍යාඝ්‍රාදී උත්තම සිව්පාවෝත් සිඟාලාදීවූ සිවුපාවෝත් සවණීවණී (රන්වන්) වන්නෝය. අපගේ උත්තම වූ පක්‍ෂීත් කපුටු ආදීවූ නීව පක්‍ෂීත් මේ පර්‍වත සමීපයට පැමිණිකල ඒකවණී වන්නාහ. මීට කාරණා කවරේදැ?යි මේ කිනම් පර්‍වතයෙක්දැ?"යි විචාළාහ. එවිට බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු "මෙකී පර්‍වතය නම් නේරු පර්‍වතය, උත්තම මධ්‍යම අධම යනාදී සිවුපාවුනුත් පක්‍ෂීනුත් මෙතනට පැමිණ කල ඒකවණී වෙයි. අනික් වෙසෙක් නැත්තේය"යි කීහ.

බෝධිසත්ඩයන්ගේ මලනුවෝ ‘‘මේ පර්‍වතයට නිද්දා වේවයි උත්තම මධ්‍යම අධම යන තුන් පක්ෂය ඒකවණීවෙයි. උත්තම මධ්‍යම අධමයන් තෝරාලිය නොහෙයි. එසේහෙයින් මේ පර්‍වතයට නින්දා වේව’’යි වදාරා චතුස්සත්‍ය දේශනාවසානයෙහි ඒ භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන්වූ සේක.

‘‘එසමයෙහි බෝධිසත්ඩයන්ගේ මළනුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි ස්වණීහංසව උපන්නෙමි බුදුවූ මම්ම ය’’යි වදාළසේක.

368. ආසංඛවතී ජාතකය

තවද සසරට ප්‍රතිපක්ෂවූ (විරුද්ධවූ) සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ ස්ත්‍රියක් කෙරේ උකටලීවූ (මහණකම කෙරේ කළකිරුණු) සිත් ඇතිව වාසය කරණසේක් භික්ෂු වහන්සේ ඒ නම සර්‍වඥයන් වහන්සේට පෑ සේක. සර්‍වඥයන් වහන්සේ ‘‘සැබෑද මහණ, තා ස්ත්‍රියක් කෙරේ පිළිබඳව උකටලීවූ සිත් ඇතිව වාසය කරන්නේය’’යි විචාරා වදාළසේක. එපවත් අසා ‘‘සැබෑව ස්වාමීනි’’ කී කල්හි ‘‘දැන්මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් මේ මහණ ස්ත්‍රී කෙරේ පිළිබඳ සිත් ඇතිව විසුයේ වේදැ’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ හිමාලය වනයෙහි තපස් කරණසේක. එසමයෙහි දිව්‍ය ලෝකයෙන් දිව්‍යපුත්‍රයෙක් මිය අවුත් බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ වසන්නාවූ පන්සල සමීපයෙහි පොකුනේ පියුමක් මත්තේ සර්‍වණප්‍රතිමාවක් (රන් පිළිමයක්) මෙන් කුමාරිකාව උපන.

බෝධිසත්ඩයෝත් කීප දවසක් පියුම පරනොවි තිබෙන හෙයින් ‘‘මීට කාරණා කිම්දැ’’යි කියා නානකඩ ඇඳගෙණ දියට බැස පියුම ලඟට ගොසින් පියුම මත්තේ වැදහොත්තාවූ කුමාරිකාව දැක දරුවනැයි යන සංඥාවෙන් (හඳුනා ගැනීමෙන්) වඩාගෙණ පන්සලට ගෙණවිත් වඩා වර්ධනය කොට සොළොස් ඇවිරිදි වයසට පැමිණියාහ.

ඒ කුමාරිකාව මනුෂ්‍ය ස්ත්‍රියට වඩා සිටිනීය. දිව්‍ය ස්ත්‍රීන්ටම අනුව සිටිනීය. ඒ තාපසයෝ පියුමෙහි උපන් තැනැත්තන් බලන්ට ආසාවෙන් ගිය හෙයින් ආසංඛවතී යයි නම් තුබූහ. මෙසේ මේ කුමාරිකාවන් අනර්ඝ රූපයෙන් සජ්ජිතව (සකස්වී) වසන සමයෙහි ශක්‍රයෝ බෝධිසත්ඩයන් කරා කලින් කලට අවුත් දැක යන්නාවූ කල්යාමකින් තාපසයන් ලඟ අවුත් දැක වැඳ එකත්පස්ව ඉඳ කුමාරිකාව දැක ‘‘මේ කුමාරිකා මෙතනට කෙසේ පත්වූදැ?’’යි විචාළාහ. තාපසයෝත් තමන් දුටු සැටියත් තමන් දරුකොට වැඩු නියාවත් ශක්‍රයන්ට කීවාහ. ශක්‍රයෝත් ‘‘මුන්ට කුමක් උවමනාදැ?’’යි විචාළාහ. තාපසයෝ කියන්නාහු ‘‘මුන් ඉඳිනට ගෙයක්ද වස්ත්‍රාභරණ අන්නපානාදීවූ (ආහාර පාන වර්‍ග) ඛාද්‍ය භොද්‍යාදීවූ (කැවිලි ආදිය) යන මේ සියල්ල උවමැනවැ’’යි තාපසයෝ කීහ. එවිට ශක්‍රයෝත් ‘‘යහපතැ’’යි දැවානමය (දැවයෙන් කල) මාලිගාවක් ද වස්ත්‍රාභරණාදී ඛාද්‍ය භොද්‍ය අන්නපානාදීවූ දෙයද යන මේ සියල්ලම නිර්මිත (මවා) කොට කුමාරිකාවට දී දිව්‍ය ලෝකයටම ගියහ. ඒ කුමාරිකාවන් තාපසයන්ට අත්පා මෙහෙවර කොට වසන්නීය.

එක් වැද්දෙක් දඩගිය තැනැත්තේ ඒ පන්සලට වැද ඒ කුමාරිකාවන් දැක තාපසයන් සමීපයට ගොස් ‘‘තාපසයන් වහන්ස, මේ කුමාරිකාව කවුරුදැ?’’යි විචාළේය. තාපසයෝ ‘‘මාගේ දුවනියෝය’’යි කීහ. වැදිත් එතනින් නික්ම බරණැස් නුවරට ගොස් රජ්ජුරුවන්ට කියන්නේ ‘‘දේවයන් වහන්ස හිමාලය වනයෙහි එක් තාපසකෙණෙකුන්ගේ දුවක් විශිෂ්ටවූ රූ ඇත්තීය. බැළු බැළුවන්ට ප්‍රසාද (පැහැදීම ඇතිකරන) වහණිය’’යි රූපශ්‍රී වර්ණනා කෙළේය.

රජ්ජුරුවෝ උන්ගේ බස් අසා තෘෂ්ණාව උපදවා වැද්දහු මගලන (මග නතර කරන අදහසින්) නියායෙන් ඉදිරිකොට තාපසයන් කරා ගොස් වැද එකත්පස්ව ඉඳ කුමාරිකාව දැක ‘‘මේ කුමාරිකාව කවුරුදැ?’’යි විචාරා ‘‘මාගේ දුවනියෝය’’යි තාපසයන් කී කල්හි ‘‘තාපසයන් වහන්ස, ස්ත්‍රීහූ නම් තාපසයන් වහන්සේට කිළුටක් (තපසට කිළුටක්, පලිබෝධයක්) හා සරිය. නුඹ වහන්සේගේ දුවනියන් පසු මට පාවාදුන මැනවයි මම නුවරට ගෙණගොස් ස්ථානාන්තර

(තනතුරු දී රැකවරණය කිරීම) කෙරෙමි කීහ. එවිට තාපසයෝ එබසට නිහඬක් නොකියා කියන්නාහු ''මාගේ දුවනියන්ගේ නම කිවොත් පාවාදෙමි'' කීහ.

රජ්ජුරුවෝත් තාපසයන්ට බොහෝ නම් කියන්නාහු තාපසයෝත් ''මේ මාගේ දුවනියන්ගේ නම නොවෙයි'' කියති. මේ නියායෙන් රජ්ජුරුවොත් අවුරුද්දක් රඳා නම් කියාගත නුහුනුවාහ. රජ්ජුරුවන් හා කැටිව ආ ඇතුන්ට සිංහ ව්‍යාඝ්‍රයන් ගෙනුත් බොහෝ ගහට (කරදර) විඳිනේය. ඇට ලේ බොන මදුරුවන්ගෙනුත් මනුෂ්‍යයන්ට බොහෝ ගහටය. ශීත පිඩාදීයෙනුත් බොහෝ දුක්ඛය ගෙනා බත් සාල් නිමා ගිය හෙයිනුත් මනුෂ්‍යයන් විඳිනාවූ පීඩා දැක රජ්ජුරුවෝත් ''අවුරුද්දක් රඳා මේ කුමාරිකාවන්ගේ නම කියාගත නුහුනුම්හ''යි කියා තාපසයන් වහන්සේ වැඳ සමුගෙණ නුවරට යන්නාහු කුමාරිකාව වසන්නාවූ මාලිගාව සමීපයට ගොස් ''තොප නිසා අවුත් අවුරුද්දක් තීගේ නම පමණක් කියාගත නොහී දුක්විඳ නුවරට යම්හ''යි කීහ.

එවිට කුමාරිකා කියන්නී ''යම්දෙයක ආසාවක් කළ කල ඒ ආසාව පසිඳගෙණ විනා යාම කාරණා නොවෙයි, මා තරම් ස්ත්‍රියක් ලැබගත ඇත්ද? මා කියන කථාවක් ඇසුව මැනව, දිව්‍යලෝකයෙහි චිත්‍රාලතා වනයෙහි ආසා නම් ලියෙක් ඇත, ඒ ලිය දාසක් අවුරුද්දෙන් ඵල ගන්නේය, දිව්‍ය පුත්‍රයෝ දාසක් අවුරුද්දෙන් මේ ආසාලියය ඵලගත්කල ''ඵල අනුභව කරම්හ''යි දාසක් අවුරුදු දුක්විඳ ඇවිද ඵල අනුභව කොට තුන් මසක් උත්සවකෙළි කෙළෙනාහ. නුඹ වහන්සේ අවුරුද්දක් දුක්විඳ මා වැනි ස්ත්‍රියක් ඇරපියා යන සේක්වේදැ?''යි කීහ.

එබස් ඇසූ රජ්ජුරුවෝ ආසංඛවතී කුමාරිකාවන්ගේ බසෙහි බැඳී යා නොහී එක නමකට නම් දහයක් නියායෙන් සොයා නොදැක අවුරුද්දක් සොයා නම කීවත් තාපසයෝ ඒ නොවෙයි කීමෙන් අවුරුද්දක් පලාගියේය. මනුෂ්‍යයන්ට බොහෝ දුක් නිසා තාපසයන් වැඳ සමුගෙණ රජ්ජුරුවෝ තමන්ගේ නුවරට යන්ට නික්ම ආසංඛවතී නම් කුමාරිකාව උන් ප්‍රාසාදය බලා ''අපගේ නුවරට යම්හ''යි කීහ.

අසංඛවතී කුමාරිකා කියන්නී ''රජ්ජුරුවෙනි මා කියන කථාවක් අසව, එක් කොකෙක් පර්වතයක් මුදුනේ සැතපී ඉඳ සිතන්නේ මා උන්තෙනට ගංගාවකුත් ගොදුරකුත් සැලසී ගියේ නම් යහපත්ව පැනුත් බී ගොදුරුත් කා චිත්ත සන්තෝෂ (සිතේ සතුට) වීනම් යහපතැයි සිතාගෙණ උන්නේය. ශක්‍රයෝ අසුර භවනය ජයගෙණ තමන් ශක්‍රභවනයට ඇවිත් සිතන්නේ මාගේ මනෝරථය (අදහස, මනදොළ) සිද්ධවිය. කවුරුන්ගේ මනෝරථය සිද්ධ නුවූයේ දැයි පරීක්ෂා කළාහු කොකා සිතාවුන් සිතිවිල්ල දැන කොකා උන් පර්වතය ගාවා ගඟා වතුරෙන් උසවා මහා ගඟාවක් මැවීය. කොකා ගඟින් පැන්බී ගොදුරුත් කා චිත්ත සන්තෝෂ කෙළේය. තිරිසන් පක්ෂියා පවා තමාගේ මනෝරථය සිද්ධවාගෙණ ගියෝවේද? එසේ හෙයින් නුඹ වහන්සේත් නුඹ වහන්සේගේ මනෝරථය සිද්ධකොටගෙණ ගියමැනවැ''යි කිව. ''යහපතැ''යි රජ්ජුරුවෝ ආසංඛවතී කුමාරිකාවන්ගේ බසෙහි බැඳී තමන්ගේ අමාත්‍යයන්ට කියන්නාහු ''එකී එකී නමට සියයක් නියායෙන් බඳුව''යි කියා බන්දවාගෙණ තාපසයන්ට කිවත් ''ඒ නොවෙයි'' කියා මේ නියායෙන් අවුරුද්දක් පළාගියේය.

රජ්ජුරුවෝ ''තමන්ගේ නුවරට යෙමි'' කියා තාපසයන් වැඳ සමුගෙණ නික්මුනාහු ආසංඛවතී කුමාරිකාවන් උන් ප්‍රසාදය බලා කියන්නාහු ''එම්බල කුමාරිකාව, තීගේ නම් සොයා කියමි යන උත්සාහයෙන් දැන් තුන් අවුරුද්දක් පලා ගියේය. මෙදෑතුරේ තීගේ බසෙහි බැඳී (වචනයෙහි පැහැදී) උන් පමණක් විනා පඤ්චකාමයෙකුත් රැඳුනු ගමනෙක් නොවෙයි, නිකම් බසින් ප්‍රයෝජන කිම්ද? මාගේ ආසාවෙහි පූණ් යක් (බලාපොරොත්තු සපුරා ගැනීමක්) නැතිවුව මාගේ නුවරට යෙමි'' කිහ.

ආසංඛවති කුමාරිකා කියන්නී ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ දැන් කීයේ මාගේ නමය, ඒ නම තාපසයන් වහන්සේට කියා මා කැඳවාගෙණ ගිය මැනවැ''යි කියා කිව. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''එසේ වීනම් මුන්ගේ නම ආසංඛවතී නමැ''යි දැන තාපසයන් වහන්සේ සමීපයට ගොස් වැඳ ''ස්වාමීනි, කුමාරිකාවන්ගේ නම ආසංඛවතී නමැ''යි කීයේය. තාපසයෝ ''එසේය ආසංඛවතියයි නමය උන් පාවාගෙණ යව''යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝ ආසංඛවතී කුමාරිකාවගේ ප්‍රාසාදය සමීපයට අවුත් කියන්නේ ''තාපසයන් වහන්සේ තොප මට පාවාගෙණ යන්නට කීසේක. ප්‍රාසාදයෙන් බැසපියව''යි කියා පාවාගත්හ.

ආසංඛවතී කුමරිකා තාපසයන් සමීපයට ගොස් වැඳ සමුගෙණ රජ්ජුරුවන් හා කැටිව නුවරට ගියහයි වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට මේ 'ආසංඛවතී ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර ඒ භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන්වූ සේක.

"එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් මේ භික්ෂුහුය. එසමයෙහි ආසංඛවතී නම් කුමාරිකා නම් පුරාණ දූතීය. එසමයෙහි තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්ම ය"යි වදාළසේක.

369. මිගාලොප ජාතකය

තවද පඤ්චගතියෙන් (නරක, තිරිසන්, ප්‍රේත, අසුර, මනුෂ්‍ය යන ගති) විනිර්මුක්තවූ (මිදුනාවූ) තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි නොකීකරු භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක්තරා භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ නොකීකරුව වාසය කරණසේක. එකල බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ භික්ෂුහට "සැබෑද මහණ, තා නොකීකරුව වසන්නේය?"යි වදාරා "සැබෑව ස්වාමීනි" කී කල්හි "මහණ, තෝ නොකිකරුවුයේ දැන්මතු නොවෙයි පෙරත් නොකීකරුය. ඒ තාගේ නොකීකරුකම නිසා නුවණැත්තන් කීවා නොකිරීමෙන් නොකීකරුව නේරඹ වාතයට (ඉහළ අහසයෙහි පවතින එනම් දරුණු කුණාටුව) වැද ඛණ්ඩ ඛණ්ඩව (සුනු විසුණු වී ගිය) විසිර ගියේ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ ගිජුලිහිණි යෝනියෙහි අපරාෂ්ට නම් ගිජුලිහිණිව බොහෝ ගිජුලිහිණියන්ට රජව උපන්නාහ. ඒ බෝධිසත්වයන්ගේ මිගාලොප නම් පුත්වූ ගිජුලිහිණි පැටවෙක් ඇත. ඔහු නොකීකරු හෙයින් බෝධිසත්වයෝ අවවාද කියන්නාහු "මිගාලෝප නම් වූ ගිජඪ පොතකය, තෙ, තාගේ; යාදිසීගති (යම් ආකාර ගමනක්), යම්බඳුවූ ආකාශ ගමණෙක් ඇද්ද; තං, ඒ ගතිය; මේ. මටඩ නරුච්චං, නුරුස්නේය; තාත, පුත; අතුච්චංපතසි, ඉතා උස්වූ ආකාශයට පැනයෙයි; අභූමිං, පක්ෂීන්ට විෂයයි හරින්නාවූ අභූමිය; තාත, පුත; සෙවෙස, සෙවිනේයි; තෙ, තට; පථවි, පෘථිවිය; තාත, පුත; චතුක්කණ්ණකෙදාරං, සිවුරැස් කෙතක (හතරැස් කුඹුරක) පරිද්දෙන්; යදා, යම්කලෙක්හි; පසසසි, දක්නෙහි; තාත, පුත; (තෝ එයින්) නිවත්තස්සු, වලකුව; ඉතො, මෙයින්; පරං, මත්තෙහි; මාගමා, නොයවා; අඤ්ඤෙපි, අනිකුත්; පත්ත යානං, පත්‍රයාන කොට ඇති; විහංගමා, පක්ෂීහු; වාතවෙගෙන, වාත වේගයෙන්; අක්ඛිත්තා, විසුරුවා දමන ලද්දාහු; සස්සති, සමභූමිය හා සමානවූ ආත්ම තකීනයන් ඇත්තාහු; නට්ඨා, විනාශයට පැමිණියාහ. අපජනකවූ වැඩිමාළු පියාගේ අවවාද නොකොට කෘෂ්ණ වාතය (කළු වා තලය, වේරම්භ වාතයෙන් යට පවතින වාතය) ඉක්ම වේරඹ වාතයාගේ වසඟයට පැමිණියෝයි, මිගාලෝප නම් පක්ෂීහු අවවාද ක්ෂම (නොපිළිගන්නා) නොවන කල්හි ඔහුගේ පුත්‍රයෝද දාරාවෝද අනුව පවත්නාවූ යම් ගිජඪ කෙණෙක් ඇද්ද, ඔහු සියල්ලෝම ව්‍යසනයට (විපතට) පැමිණියෝ යයි එපරිද්දෙන් යමෙක් බුද්ධයන්ගේ (වැඩිහිටියන්ගේ) වචනය නොගිවිසිද, අතික්‍රාන්තවූ (ඉක්මවනලද) අනුශාසනා ඇති සීමාති ක්‍රමණය (සීමාව ඉක්මවා) කොට ඇසිරෙනවාද, මිගාලෝප නම්වූ ගිජඪ පොතකයා පරිද්දෙන් බුද්ධානුශාසනා නොකොට ව්‍යසනප්‍රාප්ත (විපතට පත්වන්නේයයි) වන්නේය යි වදාරා මේ 'මිගාලෝප ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

"එසමයෙහි මිගාලෝප නම්වූ ගිජඪ පෝතකයා මේ අකීකරු භික්ෂු ය, අපරාෂ්ට්‍ර නම් ගිජුලිහිණි රජව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

370. ශ්‍රී කාලකන්නි ජාතකය

තවද ශාන්තවූ (තැම්පත් ගුණය) ගුණ ඇති සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි අනේපිඬු මහසිටාණන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

අනේපිඬු මහසිටාණන් හා උන්ගේ අඹුදරුවන් හා වහල් පටන් (වහල් වැඩ කරණ අය) බැල මෙහෙකොට සිටින්නන් පටන් එක්ව නිත්‍ය ශීල වශයෙන් පන්සිල් රැක පොහොය අටසිල් රක්නාහ. මේ කථාව දම්සභා මඩපයෙහි රැස්ව වැඩ උන් මාළුවරුන් වහන්සේ ''අනේපිඬු මහසිටාණන් හා උන්ගේ පරිවාරයන් (පරිවාර ජනයා) යහපත් නියාය''යි කියා කථාකොට උන්කලට සර්‍වඥයන් වහන්සේ එතනට වැඩ ''මහණෙනි, අනේපිඬු මහසිටාණන් තබා පෙර උත්තමයන්ගේ යහපත්වූ පරිවාර ඇත්තෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වාදළ සේකි.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්‍වයෝ ඒ නුවර සිටුව උපන්නාහ.

එසමයෙහි බෝධිසත්‍වයන් පටන් උන් අඹුදරුවන් හා වහල්පටන් බැළමෙහෙකොට සිටින්නන් පටන් එකසේම නිත්‍ය ශීල වශයෙන් පන්සිල් හා පොහොය අටසිල් රකිනා හෙයින් උන්ගේ පරිවාර සුචි විසින් සුචිපරිවාර (ගුණ ගරුක අය ඇසුරු කරන) සිටාණෝ යයි කියා මේ නමින් ප්‍රසිද්ධව ඉන්නාහ. ඒ කියන සුචිපරිවාර සිටාණෝ ''මට වඩිනා කෙණෙකුන් ආ කල ඉන්ට උවමැනව''යි කියා අස්නක් පනවා තුබූහ.

එසමයෙහි ධ්‍රතරාෂ්ට (සතරවරම් දෙවියන්ගේ පළමුවැන්න) නම් දිව්‍යරජ්ජුරුවන්ගේ දූ වූ ශ්‍රීකාන්තාවද විරූළ්හක නම් දිව්‍යරජ්ජුරුවන්ගේ දූ වූ කාලකන්නි නම් දිව්‍යස්ත්‍රියක්ද, දෙදෙනාම අනොතත්ත විලට නාන්ට ගියහ. අනෝතත්ත විල වනාහී සර්‍වඥයන් නානා තොටද, පසේබුදුවරයන් වහන්සේ නානා තොටද, රහතුන් වහන්සේ නානා තොටද, තාපසවරුන් නානා තොටවල්ද, සදිව්‍යලෝකේ දෙවියන්ට වෙන වෙන තොටවල්ද දිව්‍යස්ත්‍රීන්ට නානා තොටවල්ද මේ නියායෙන් වෙන වෙනම තොටවල් ඇත්තේය.

මෙකී යන්නාවූ ශ්‍රීකාන්තාව කාලකන්නි යයි යන දිව්‍යස්ත්‍රීන් දෙන්නත් දිව්‍යස්ත්‍රීන් නානා තොටට අවුත් දෙන්නම ''මම පළමුකොට බසිමි'' ''මම පළමුකොට බසිමි''යි කියා ඩබර කොට ගත්තාහ. ඉන් කාලකන්නි දිව්‍යස්ත්‍රී කියන්නී ''යම් මනුෂ්‍ය කෙණෙකුන්ට මාගේ අඟවය, එසේහෙයින් මම පළමුකොට බසිමි'' කීය. ශ්‍රීකාන්තාව යන දිව්‍යස්ත්‍රී කියන්නී ''මම මනුෂ්‍යකෙණෙකුන්ට පැමිණෙන ඓශ්වර්‍යයය මම පමුණුව වන්නෙමි, එසේ හෙයින් පළමු කොට බසින්නෙමි මමය''යි කිව. දෙන්නම උනුන්ට කියා ගිවිස්වාගත නොහී සතරවරන් දෙවියන් ලඟටගොසින් ''අපගෙන් උතුම් කවුරුදැ?''යි කියා විචාරා ගණුම්හයි කියා සතරවරන් දෙවියන් ලඟට ගොස් එපවත් කීහ. ධ්‍රතරාෂ්ට විරූළහක දෙදෙන අපගේ දරුවන් නුගුණ නොකියම්හයි කීහ. විරූපක්ඛ වෛශ්‍රවන දෙදෙන අප හා සරි දෙවියන්ගේ දරුවන්ගේ ගුණ නුගුණ නොකියම්හයි කියා ''අපගේ ස්වාමීන් කරා යව''යි කීහ.

එකියන දිව්‍යස්ත්‍රීන් දෙදෙනාත් ශක්‍රයන් ලඟට ගොස් එපවත් කීහ. ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ''දෙවියෝ දෙදෙන මාගේ කටයුත්තෙහි සිටිනා දෙවියෝය, උන් දෙන්නාගෙන් එක්කෙනෙක් වඩිනි කීම නම් කටයුතු නොවෙ''යි කියා කියන්නාහු ''සුචිපරිවාර සිටාණන්ගේ නොයිදුල් අස්නෙක් ඇත, ඒ අස්න උන්ට කියා පළමුකොට අස්න ලත් කෙනෙක් උතුමැ''යි කීහ. ''යහපතැ''යි කියා කාලකන්නි පළමුකොට නිල්පිළි ඇඳ නිල් ආභරණ ලා ගෙණ සිටාණනන්ගේ ගෙයි වැද සිටියාහ. සිටාණෝ ඈ දැක ප්‍රියව කියන්නාහු ''නී වනාහී කළුපෑයක් හා කළු ආභරණ හා කළු පිළි ඇඳගෙණ අප්‍රියකරුව සිහනීය. නී වනාහී කාගේ දරුකෙණෙක්දැ?''යි විචාළාහ.

ඒවිට ඒ කාලකන්නි කියන්නී ''මම විරූළ්හක නම් දිව්‍යරජ්ජුරුවන්ගේ දූ වූ කාලකන්නි නම් ඇති, කාලකන්නි යයි කියන්නේ මටය, එසේ හෙයින් නුඹ වහන්සේගේ නොයිදුල් අස්නේ (වෙන කෙනෙක් නිදා නොගත් යහනක) රැයක් මා ලගින්ට අවකාස අලමැනවැ''යි කිව. එකියන්නා එවිට සිටාණෝ කියන්නේ ''තොපගේ ගුණ කියව''යි කීහ. කාලකන්නි තමාගේ ගුණ කියන්නී ''සිටාණන් වහන්ස, යම් කෙණෙක් කෙළෙහිගුණ නොදනිද්ද, පවිටුවූ වාසය ඇද්ද, කළගුණ නොපායිද්ද, මිත්‍ර ද්‍රෝහිද, ලාමක වූ වාසය ඇද්ද, කා කෙරෙත් දයාවක් නැද්ද, කේලම් කියන්ට දනිද්ද, තද මසුරු වූ බස් කියද්ද, නුවණ නැතිව මෝහව (මෝඩකමින්)

දවසරිද්ද, අනුන්ගේ සම්පතෙහි ඊර්ශ්‍යාමාත්ශයීය (නුරුස්සනා ගතිය හා මසුරුකම) ලෝභී සිත් සිතද්ද, මෙසේ වුවන් කෙරේ මාගේ වාසය''යි කීහ.

එවිට සිටාණෝ කියන්නාහු ''එසේ වී නම් මෙතන තිබා මේනුවරත් ඉන්ට බැරිය''යි කීහ. එවිට කාලකන්නිත් කියන්නී ''මා ඇළුම්කරණ මනුෂ්‍යයන්ගේ ගුණ නුඹවහන්සේට නැත. එසේහෙයින් නුඹ වහන්සේට මාගෙන් ප්‍රයෝජනද කාරිය නැත''යි කියා කාලකන්නි අන්තර්ධාන වූවාහ.

ඒ වේලෙහි ශ්‍රීකාන්තාව රන්වන් ආභරණ පැළඳ රන්වන් වස්ත්‍රයක් ඇඳ රන්වන්වූ ශරීරශෝභාවෙන් එකාලෝක කෙරෙමින් රන්පියුමට බඳුවූ පාදයුග්මයක් (පාද දෙක) ඇතිව සිටාණන්ගේ දොර සිටියාහ. සිටාණෝත් ශ්‍රීකාන්තාව දැක ''මෙසේවූ ශ්‍රී සමුර්ද්ධියකින් සියළු දිග එකාලෝක කෙරෙමින් ඇවිත් සිටියාවූ තොපි කාගේ දරුකෙණෙක්දැ''යි විචාළාහ.

එවිට දිව්‍යස්ත්‍රී කියන්නී ''ධ්‍රතරාෂ්ඨ නම් දිව්‍යරජ්ජුරුවන්ගේ දූ වූ ශ්‍රීකාන්තාවයයි කියන්නේත් මටය, ලක්ෂමීයයි කියන්නේත් මටමය, පොළොව සමාන නුවණ ඇති හෙයින් භූරිපඤ්ඤ (මහත් නුවණක් ඇති නිසා) යයි කියන්නේත් මටමය, නුඹ වහන්සේගේ යාන එක දවසකට මා ලගින්ට අවසර දුනමැනව''යි කීහ. එවිට සිටාණෝ කියන්නාහු ''තොපට යාන දෙන්ට තොපගේ ආචාර සීලයද තොප වසන වාසයද මට කිවමැනව. තොපගේ ශීලව්‍රත (සිල් රැකීම) සමාධිය කා කෙරෙහි පිහිටාද? ඒ මට නොදැනෙයි, මට කිවමැනවැ''යි කීහ.

එබස් ඇසූ ශ්‍රීකාන්තාතොම ''එඹා සිටාණෙනි, යම් සත්‍යයෙක් තෙම ශීත පීඩාවද, උෂ්ණ පීඩාවද, අවු සුළඟින් වන ආයාසයද (හිරිහැරය), මැසි මදුරුවන් හා සර්පාදීන්ගෙන් වන උපද්‍රවයද, සාපිපාසාදීන් (බඩගින්නෙන් හා පිපාසයෙන්) වන්නාවූ උපද්‍රවයද යන සියල්ල තෘණලවයක් (තණපතක්) කොටත් නොසිතා රෑ දාවල් සියලු කාරියෙහි නියුක්තව ඒ ඒ කාලයට පැමිණ කෘෂිවණික් (ගොවිතැන හා වෙළඳාම) ආදී කර්මාන්ත හා දානසීලාදීවූ ඒ ඒ ක්‍රියාවන් නොනසාද, එබඳුවූ සත්‍යතෙම මට අතිශයින් ප්‍රිය වන්නේ ඔහු කෙරෙහිම ඇලී වාසය කෙරෙමි''යි ''තවද සිටාණෙනි, යම් සත්‍යයෙක් ක්‍රෝධී නොවේද, බොහෝ මිත්‍රයන් ඇත්තේද, ත්‍යාගීද, සීලාචාරයෙන් යුක්තද, ශඨ ප්‍රවෘත්තියක් (කපටි පැවැත්මක්) නැතිව සෘජුවූ කායවාක් සුචරිත සමාචාර (යහපත් හැසිරීම්) ඇත්තේද, සංග්‍රහසීලිද, ප්‍රියවූ මටසිළුටුවූ (සරල වූ ලිහිල් වූ) වචනයන් ඇත්තේද, මහන්තත්‍වයට පැමිණියෙන් සියල්ලවුන්ට යටත් පවතීද, සමුද්‍රය බලන්නාවූ සත්‍යයන්ට යම්සේ රලපතර බොහෝව පෙණේද එපරිද්දෙන් යථොක්තවූ ගුණ ඇති පුරුෂයා කෙරෙහිම වාසය කෙරෙමි''යි ''තවද යම් සත්‍යයෙක් මිත්‍රයන් කෙරෙහිද ජාතිගෝත්‍රාදී ශ්‍රේෂ්ඨයන් (කුලගොත් ආදියෙන් උසස්) කෙරෙහිද සදෘශවූවන් කෙරෙහිද වැඩෙහි හැසිරෙන්නාවුන් කෙරෙහිද අවැඩෙහි නොහැසිරෙන්නවුන් කෙරෙහිද සම්මුඛ (ළඟ සිටියදීත්) පරාර්මුඛ (බැහැරක සිටියදීත්) දෙක්හි සංග්‍රහ කිරීමම සොභාකොට ඇත්තේද, කිසිකලෙකත් පරුෂවචනයන් නොකියාද, එබඳු ගුණ ඇති සත්‍යතෙම මළේ නමුත් ජීවත්ව ඉඳිනා නමුත් මම ඔහු අයිතියෙමි. යම් නුවණමද සත්‍යයෙක් මෙබඳු ගුණයන් අතුරෙන් එක්තරා ගුණයක් ලැබ ශ්‍රී මට වසඟවයි සිතා ප්‍රමාද වශයෙන් පැමිණියාවූ ගුණය නසාද, එබඳු පුද්ගලයා වැසිකිළියක් මෙන් දුරින් දුරුකෙරෙමි. සත්‍යතෙමේම තමාගේ යහපත් ගුණයෙන් ශ්‍රියා (වාසනාව) තමාට පමුණුවා ගන්නේය. තමාගේ නුගුණයෙන්ම කාලකන්නියත් පමුණුවා ගන්නේය. එසේහෙයින් ශ්‍රීකාන්තාවය කාලකන්නිය යන දෙක එක්කෙනෙක් එක්කෙනෙකුන්ට පමුණුවනකෙණෙක් නැත, තමන් තමන්ගේ ගුණ නුගුණ වශයෙන් තම තමන් කරා පමුණුවා ගන්නාහ''යි මෙසේ ශ්‍රීකාන්තා තමාගේ ගුණකීම වශයෙන් සිටාණන්ට ධර්මදේශනා කළාය.

මෙසේ මහබෝසතානෝ ශ්‍රීකාන්තාවගේ බසට පැහැද ''මේ කිසිකෙණෙකුන්ගේ ප්‍රයෝජන විඳීමෙන් ඉඳුල්නොවූ ආසනය හා යාන තොපට සුදුසු යයි අභිප්‍රාය (සිතේ හැටියට) සැටියේ සැතපෙව''යි කීය. ශ්‍රීකාන්තාවත් සිටාණන්ගෙයි එදවස් රෑ වැස අළුයම් වෙලෙහි නික්ම තව්තිසා දිව්‍යලෝකයට ගොස් අනෝතත්තවිල පළමුව ජලස්නානය කළාහ. එතැන් පටන් ලෝකයෙහි ශ්‍රියාවන් ව්‍යාවහාර පළවූයේය. බුදුරජානන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙණ හැර වදාරා 'ශ්‍රී කාලකන්නි' ජාතකය නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි ශ්‍රී කාන්තාව නම් දැන් මේ උත්පලවර්ණ්ණා මහා ස්ථවිරිය. එසමයෙහි සුවිපරිවාර සිටාණෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්මය''යි වාදළ සේක.

371. බිළාල ජාතකය

තවද අනන්ත වූ කරුණා (කෙළවරක් නැති ගුණ) ඇති තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් ස්ත්‍රියක් නිසා උකටළී වූ භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

ස්ත්‍රියක් නිසා උකටළී වූ භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ ගෙණ ගොසින් සර්ඥයන් වහන්සේට දක්වන්නා "සැබෑද මහණ, තා ස්ත්‍රියක් නිසා උකටළී වූයේදැ?"යි විචාළ කල්හි "සැබෑව ස්වාමීන් වහන්ස, මා ස්ත්‍රියක් නිසා උකටළි වූයේය"යි කීහ. සර්ඥයන් වහන්සේ "එඹල මහණ, ස්ත්‍රියක් නිසා උකටලීවීම දෝෂය (දොසක්, වරදක්) ස්ත්‍රී බොහෝ මායමින් පුරුෂයන් ලබාගෙණ දුක් පමුණුවන්නාහ. යම්සේ බැලලකු කුකුළා ලබාගන්නට කළ උත්සාහය මෙනැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේද?"යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ වනාන්තරයෙහි බොහෝ කුකුළන් පිරිවරා වාසය කරන්නාහ. එසමයෙහි එතනට නුදුරු වූ ස්ථානයක බැලලක් වාසය කරන්නීය. ඕ තොමෝ බෝධිසත්ඩයන්ගේ බොහෝ කුකුළන් දවස්පතා කා බෝධිසත්ඩයනුත් අල්වාගන්ට බොහෝ උත්සාහ කරන්නී මෙසේ සිතුවාය. "මේ කියන කුකුළා මා විසින් කන්ට අල්වා ගත නොහැක්ක, කුකුළාට භායීයාව ඉදිනා නියායෙන් (බිරිඳක් වන බවට) සලස්වා ගතොත් කෑ ඇකැ"යි සිතා කුකුලන් වාසය කරන්නාවූ ගස සමීපයට ගොස් කියන්නී "සණ පියාපත් ඇති, රත්වූ කරමලක් ඇති, ආකාශයෙන් ගමන් යන්නා වූ පක්ෂිරාජයානෙනි, මම තොපට බිරිඳව වාසය කෙරෙමි" කිව. කුකුළානෝ "මෑ කියන්නේ වඤ්චාවෙකැ (බොරුවක් බව)"යි සිතා කියන්නාහු "තොපි සිව්පාවෝය, අපි පක්ෂිය, එසේ හෙයින් අපගේ වංශයෙන්ම අපට බිරිඳ වෙතොත් විනා තොපගෙන් අපට බිරිඳව ඉන්ට කාරණා නොවෙ"යි බෝධිසත්ඩයෝ කීහ. එවිට බැලළ කියන්නී "එසේ නොකිව මැනව, මම නුඹ වහන්සේට මිදී මෙහෙවර (සියළු වැඩපල) කෙරෙමි. එසේ නොඅදහන සේක් වී නම් මේ බරණැස් නුවර වාසීන් දන්නා නියායෙන් නුඹ වහන්සේට මිදී මෙහෙවර කරණ නියාව කියා සලස්වා ගත මැනව"යි කිව. බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු "නී විසින් මාගේ බොහෝ කුකුළන් කා මාත් කන්ට කරණ උත්සාහ විනා මට මිදී මෙවෙහර කෙරෙමියි සිතන උත්සාහයෙක් නොවෙයි, අප පක්ෂින් හෙයින් අපගෙන් පක්ෂියකත් තොප සිව්පාවන් හෙයින් තොපගෙන් සිව්පාවකු විනා කාරණා නොවෙයි" බෝධිසත්ඩයෝ කීහ. සර්ඥයන් වහන්සේ "එඹල මහණ, ඒ කුකුළා ඒ බැළල කෙරෙහි ආසාවෙන් ඈ හා එක්වී නම් ජීවිතක්ෂය වන්නේය. එමෙන් යම් සත්ව කෙනෙක් ස්ත්‍රී වසඟවූ නම් ජීවිතක්ෂයට පමුනුවන්නාහ. ස්ත්‍රී වසඟ නොවූ නම් බැළලගෙන් කුකුළා ගැලවුනා මෙනැ"යි වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට මේ 'බිළාල ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යයාගේ කෙළවර උකටළී භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් වූසේක.

"එසමයෙහි කුකුළුව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය"යි වදාළ සේක.

372. ධම්ඩිවජ ජාතකය

තවද සියලු සත්කාරයට භාජනවූ සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි වඤ්චාප්‍රයෝග (අනුන් රවටන ප්‍රයෝගකාරී) දන්නා භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් වඤ්චාප්‍රයෝග දන්නා භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ සර්ඥයන් වහන්සේට දැක්වූසේක. සර්ඥයන් වහන්සේ "දැන්මතු නොවෙයි, පෙරත් මේ මහණ වඤ්චාප්‍රයෝගයෙන් දවස් ඇරියේ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේ මූදු මධ්‍යයේ එක් දිවයිනක (දූපතක) පක්‍ෂි කුලයක ඉපිද බොහෝ පක්‍ෂීන් පිරිවරා වාසය කරණසේක. එසමයෙහි වෙලඳු පන්සියයක් නැව් නැගී ගියාහ. එක් කපුටුවෙක් ඒ දිවයිනට ගොස් ඒ පක්‍ෂීන්ගේ බිජුවට කන්ට සිතා අවසරයක් නොලැබ ‘‘උපායෙක් කෙරෙමි’’ සිතා එක් පයක් උඩ ඔසවා එක් පසකින් සිට උඩ බලා කට දල්වාගෙණ සිටියේය. පක්‍ෂි එතනට අවුත් ‘‘මේ කිමෙක්ද තොපි කරන්නේ?’’යයි විචාළාහ. කපුටු කියන්නේ ‘‘මාගේ ගුණානුභාවයෙන් පොළොව මා ධරාගත නොහෙයි (පොළොවට මා උසුලාගෙන සිටිය නොහැක). එසේ හෙයින් එක පයකින් සිට වායු අනුභව කෙරෙමි’’යි කීය. එවිට පක්‍ෂිහු ‘‘මේ පක්‍ෂියාගේ තපසක් යහපත් නියාය’’යි සමාධිව (පැහැදී) ගොදුරු කන්ට යන්නාහු ඒ කපුටුවා තමන්ගේ බිජුවට පාවාදී (පවරාදී) යන්නාහ. කපුටුවා පක්‍ෂීන් පළායන්නා බඩ ගන්නා විවර (අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට) බිජුවට තලා කා සිටින්නේය. මේ නියායෙන් කල්යාමෙන් බිජුවට අඩුවේගණ යන්නා මේ කපුටුවා යහපත් ගුණ ඇත්තේය, මොහු විසින් වන භයෙක් දොහෝ යි සැකවූවාහු බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේ ‘‘මේ කා විසිනුත් වන භයෙක් නොවෙයි, මේ කපුටුවා විසින් මේ භය උපදනේය’’යි එක් දවසක් පක්‍ෂීන් ගොදුරු කන්ට යාදී සැඟවී උන්නාහ. කපුටුවාත් පක්‍ෂි පලායන්නාම බිජුවට කන්ට වන. බෝධිසත්‍වයෝත් බලා සැඟවී ඉඳ පක්‍ෂීන් එන්නා මෙපවත් කීහ. පක්‍ෂි එක්ව කපුටුවාට ටොකු ඇන මැරූහ. එවිට බෝධිසත්‍වයෝත් ‘‘එම්බා වඤ්චාප්‍රයෝග දන්නවුන්ගේ ගුණ නුගුණ පරීක්‍ෂා කොට විනා විශ්වාස නොකට යුත්තේය. ධර්මධරයෙමි, පක්‍ෂිව ඉපිදත් මෙසේවූ දෙයක් කළෝ වේදැ?’’යි ධර්මදේශනා කොට ‘ධර්මධ්වජ ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි ඒ කුපුටුවා නම් වඤ්චා සහගත ප්‍රයෝග දන්නා භික්‍ෂූහුය, පක්‍ෂීන්ට රජව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ’’යි වදාළ සේක.

373. නන්දියමඟ ජාතකය

තවද පරාවාද මර්දන (අනුන්ගේ වැරදි මත මැඩ පැවැත්වූ) කළාවූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි දෙමව්පියන්ට උපස්ථාන කරන්නාවූ භික්‍ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්‍ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ දෙමව්පියන්ට සිහා ලද්දාවූ ආහාරයන්දී සමහර දවස් සුන්බඩ (නිරාහාරව) ඉඳිනසේක. සැදැහැත්තන් දුන් කඩපොල්ලන් (රෙදි කැබැල්ල) දී මෙසේ නිරන්තරයෙන් දුක්ගෙණ දෙමව්පියන් රකිනාසේක. භික්‍ෂූන් වහන්සේ ‘‘මේ මහණ සැදෑ ඇත්තන්ගෙන් දුන් ආහාරයද වස්ත්‍රයද ගිහින්ට දී ගිහින් පරිහරණය කරන්නේය’’යි සර්‍වඥයන් වහන්සේට පෑසේක. සර්‍වඥයන් වහන්සේ ‘‘සැබෑද මහණ, තා ගිහින් පරිහරණය (ගිහි අය පෝෂණය කරන බව) කරන්නේය?’’යි විචාරා වදාළසේක. ‘‘සැබෑව ස්වාමීනි, මාගේ දෙමවුපියන් දෙදෙනා පරිහරණය කරන්නේය’’යි කීසේක. සර්‍වඥයන් වහන්සේ ‘‘මේ භික්‍ෂු තබා පෙර උත්තමයෝ දෙමව්පියන් පරිහරණය කළාහුය’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස සාකේත නම් නුවර කොසොල් රජ්ජුරුවන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්‍වයෝ මුවව ඉපිද වාසය කරන්නාහ. ඒ මුව රජ්ජුරුවන්ට නම් තබන්නාහු ‘‘නන්දිය මුව රජ්ජුරුවෝය’’යි නම් තුබූහ.

එසමයෙහි කෝසල රජ්ජුරුවෝ මුව මාංශයෙහි ඉතා ගිජුව (මුව මසට කෑදරව) ඇම දවස් මුව දඩෙහි ලොල්ව (මුවන් මැරීමට ගිජුව) ඇවිදිනාහ. මනුෂ්‍යයෝ ගොවිතැන් බත් කරන්ට අවසරයක් නොලබම්හ යි මුව රැලක් ගෙනවිත් උයනේ ඒමෝ නම් ගොවිතැන් බත් කරන්ට අවසර ලබන්නමෝ වේදැ යි කියා එක් බැද්දක් වටලා දණ්ඩ පත්තේ ගසා (දඩු කැලි වලින් ශබ්ද නංවා මුවන් බිය වද්දා) මුවන් රැලක් එක්කොට ගෙණ ගොස් බනන්නාහු නන්දිය නම් මුව රජ්ජුරුවෝත් මුවරැල එක්ව දෙමව්පියන් දෙදෙනා මේ බැද්දේ සඟවා මුව රැල හා කැටිවම සාකේත නුවරට ගියේය. මුවරැල ගෙණ ගොස් අඤ්ජන නම් වනයෙහි ලා වට රැකවල් ලවා කෝසල රජ්ජුරුවන්ට ගොස් කියන්නාහු ‘‘දේවයන් වහන්ස, මුවරැලක් ගෙණවිත් අඤ්ජන

නම් වනයෙහි ලා වට රැකවල්ලා ආමිහ. නුඹවහන්සේ ට අභිප්‍රායක් කළ මැනවැ''යි රජ්ජුරුවන්ට වැඳ සමුගෙණ තම තමන්ගේ ගම්වලට ගියාහ. රජ්ජුරුවෝත් එතැන් පටන් දවස මුවකු බැගින් මිනිසුන් යවා මරවා ගෙන්වා අනුභව කරන්නාහ. එසමයෙහි බ්‍රාහ්මණයෙක් සාකෙත නුවරට එන්නේය. බෝධිසත්ඩයන්ගේ දෙමව්පියෝත් තමන් සැඟවී උන් වලින් එලිබැස (කැලෑවෙන් එළියට අවුත්) මග අසා සිටියාහු බමුණා දැක ''කොයි යන්නේදැ?''යි විචාරා ''සාකේත නුවරට යෙමි'' කී කල්හි ''එසේවිනම් අපගේ දරුවාන කෙණෙක් සාකේත නුවර වසන්නාහ. යම් උත්සාහයෙක සැඟවී අප ඇස පෙණෙන්ට කියව''යි කියා ''ඒ නන්දිය නම් මුව රජ්ජුරුවන්ට කියව''යි කියා යැවූහ.

ඒ බ්‍රාහ්මණයාත් අඤ්ජන නම් වනයට අවුත් මුවන් දැක ''දෙමව්පියන් රකින්නාවූ නන්දිය නම්වූ මුව රජ්ජුරුවෝ නම් කවුරුදැ?''යි විචාළාහ. ''මමය''යි කී කල්හි මුව රජ්ජුරුවන්ගේ දෙමව්පියන් කියා යවූ සරූප (පණිවිඩය) කීහ. මුව රජ්ජුරුවෝත් අසා රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ වනයේ තණ පැන් කා රජ්ජුරුවන් වහන්සේට නොකියාම යාම කටයුතු නොවෙයි. යම් දවසක රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මුවන් මරන්ට ආ සේක් නම් උන් වහන්සේගේ ඊයීයපථයට සිට (ඉදිරිපිටදී) මාගේ ජීවිත දානයක් ඉල්වා ගෙන මුවන් ජීවිත දානයත් ඉල්වා ඇරගෙණ යෙමි, බමුණා අස්වසා යවා සිටියේය.

නොබෝ දවසකින් රජ්ජුරුවෝ මුව දඩයමට අවුත් මුවන් දැක දුටුවිට භීය ලා (ඊතලය මානා සිටීම) සිටියාහ. මුවෝ මරණ භයින් තැතිගෙණ දිවගත්හ. බෝධිසත්ඩයෝ රජ්ජුරුවන්ගේ භී පස්සට හමුව (රජුට පිටුපසින්) ගොස් සිටියාහ. රජ්ජුරුවෝත් බෝධිසත්ඩයන් දැක අනඤ් වූ රූපය බලා (මුවාගේ අගනා රූපය දැක) විදගතනොහී සිටියාහ. එවිට බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු ''මහරජ, ඇයි මා නොවිද සිටිනා මා තෙල සැරයෙන් විදපියව, මම තොප කෙරේ කණස්සල්ලක් (අමනාපයක්) නැත්තෙමි. මෛත්‍රී කෙරෙමි, මා විද පියව''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''මම විදින්නට සිතින් නමුත් මා අතින් සැරය නොහැරෙන්නේමය. මාගේ සැරය තොපගේ ගුණ දත, මම තොපගේ ගුණ නොදන්නෙමි'' කීහ.

එවිට බෝධිසත්ඩයෝ ''එසේවීනම් මට අභය දානය දෙව''යි කියා අභය දානය ඉල්වාගෙණ තමන් වහන්සේගේ මුවත්ටත් ජීවිත දානය ඇරගෙණ සෙසු සිවුපාවන්ටත් අභය දානය ඉල්වාගෙණ පක්ෂින්ටත් අභය ඉල්වාගෙණ දියෙහි වසන්නාවූ සියලු මච්ඡයන්ටත් (මසුන්ට) අභය දානය ඉල්වාගෙණ රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කොට රජ්ජුරුවන්ට බණ කියන්නාහු දන්දීමය, සිල්රක්ෂා කිරීමය, වස්තු පරිත්‍යාගය කිරීමය, සෘජුව අවංකවීමය, මෘදුවීමය, තප්නය (තපස), ක්‍රෝධ නොකිරීමය, හිංසා පීඩා නොකිරීමය, ක්ෂාන්තිය යි යන ඉවසීමය, රාජධර්මීමයට විරුද්ධව නොකිරීමය. දසරාජ ධර්මයට (දානය, ශීලය, පරිත්‍යාගය, ඇදනැති බව, මැදහත් බව, සිල්වත් බව, ක්‍රෝධ නොකරීම, අවිහිංසාව, ඉවසීම, අවිරුද්දභාවය යන ධර්මය) අකෝප්‍යව (විරුද්ධ නොව්) රාජ්‍යය කරව''යි රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කියා රජ්ජුරුවන් වනයෙහි කීප දවසක් රඳා තමන්ගේ දෙමව්පියන් වසන්නාවූ වනයට ගියාහ''යි වදාරා ''එම්බා මහණෙනි, ඒ නන්දිය මුව රජ්ජුරුවෝ නම් තමන් දෙමවුපියන් රක්නාවූ කුසලානුභාවයෙන් තුමූත් අභය දානය ලැබ මුවන් ඇතුලුවූ බොහෝ ප්‍රාණීන් මරණින් ගළවා රජ්ජුරුවනුත් ධර්මයෙහි යෙදුවෝ වේදැ''යි වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට 'නන්දියමෘග ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර මාතුපෝසක (මව පෝෂණය කළ) භික්ෂූ වහන්සේ සෝවාන් වූ සේක.

''එසමයෙහි බ්‍රාහ්මණයා නම් ශාරිපුත්ත ස්ථවිරය, කෝසල රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරය, නන්දිය මුව රජ්ජුරුවන්ගේ පියාණෝ නම් සුද්ධෝදන මහරජ්ජුරුවෝ ය, මෑණියෝ නම් මහාමයා දේවිය බොහෝ ප්‍රාණීන්ට අභය ඇර දුන්නාවූ නන්දිය මුව රජ්ජුරුවෝ නම් ලොවුතුරා බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

374. කරපත්ත ජාතකය

තවද සාගරයක්සේ ගැඹුරුවූ ගුණ ඇති ත්‍රෛලොක්‍ය තිලකවූ (තුන්ලොවට තිලකයක් බඳු) සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ස්ත්‍රියක් නිසා උකටළීවූ (නොසංසුන් වූ) භික්ෂු කෙණෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් ස්ත්‍රියක් කෙරේ උකටළීවූ භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ සවීඥයන් වහන්සේට දැක්වූසේක. සවීඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''දැන්මතු නොවෙයි පෙරත් තෝ ස්ත්‍රියක් නිසා ජීවිත විනාශයට පැමිණ උත්තමයන් කී කාරණය ගිවිස ප්‍රාණය ලද්දේ වේදැ (උතුමන්ගේ උපදෙස් පිළිගෙන දිවි රැකගත් බව)''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ දෙදෙව්ලොව දෙවියන්ට නායකවූ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්සේක. එසමයෙහි දිව්‍ය නාගරාජයෙක් ගොදුරු කන්ට යයි රජ්ජුරුවන්ගේ උයනේ ඇවිදින්නේය. ඒ නාගරාජයා කුඩා කොල්ලෝ දැක වටකොට ගෙණ කැටමුගුරු ආදියෙන් තලන්ට වන්නාහ. රජ්ජුරුවෝත් ඒ වේලාවට උයනට ආවාහු ''මේ කිමෙක්දැ?''යි විචාරා එපවත් අසා ''නයා නොමරව''යි මැරිය නොදී ගළවාපිහ.

නාගරාජයාත් තමාගේ නාගභවනයට ගොස් ''රජ්ජුරුවන් නිසා මාගේ ජීවිතය රැකුනේය''යි සතුටුව එදා රැම බොහෝ සම්පතුත් ඇරගෙණ නාගමාණවිකාවත් කැඳවාගෙණ අවුත් රජ්ජුරුවන් දැක ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ නිසා මාගේ ප්‍රාණය රැකුනේය. මෙවක් පටන් නුඹවහන්සේත් මාත් මිත්‍රව වාසය කරන්නට උවමැනවැ''යි මිත්‍රකමෙහි පිහිටා නුඹ වහන්සේට ආරක්ෂාවට සිටින්ටයයි නාගමාණවිකාවත් පාවාදී ''මෝ ඉඳින් නුඹවහන්සේට නොපෙණී ගිය නමුත් ගිය ස්ථානය දකිනා පිණිස කියා ගත මැනව''යි දිව්‍ය මන්ත්‍රයකුත් උගන්වා නාරජ තමාගේ නාගභවනයට ගියේය.

රජ්ජුරුවෝත් එක් දවසක් නාගමාණවිකාවන් හා අන්තඃපුරයත් ඇරගෙණ මගුල් උයනට දිය කෙළින්ට ගියහ. නාගමාණවිකාවත් දියබරණකු (දිය බරියෙකු හෙවත් දිය නයෙකු) දැක ඔහු හා කැටුව සංවාසයෙහි යෙදෙන අභිප්‍රාය (අදහස ඇතිව) ඇතිව වේශය හැර නාගවේශය මවා දියබරියා හා කැටිව ලොකාස්වාද රතියෙහි (කාම සේවනය) යෙදුනාය. රජ්ජුරුවෝත් නාගමාණවිකාව නොදැක ''කොයි ගියා දෝ හෝ''යි පරීක්ෂාකොට දියබරියා හා සමග ලෝකස්වාදරතියේ යෙදෙන නියාව දැක ''මෙයින් මතු මෙසේවූ නොකටයුත්තක් නොකරව''යි උනපත්තෙන් පාර කීපයක් ගැසූහ. නාගමාණවිකාව කිපී තමාගේ නාගභවනයටම ගියාහ. නාගරජ්ජුරුවෝත් ''ඇයි තී ආයේ කුමක් නිසාදැ?''යි විචාළේය. නාගමාණවිකා කියන්නී ''නුඹ වහන්සේ මා රජ්ජුරුවන්ට ආරක්ෂාවට සිටුවාලා ආ පමණක් විනා රජ්ජුරුවෝ තමන් හා ලෝකාස්වාදරතියෙහි යෙදෙන ලෙස අත ඇල්ලූහ. මම ඊට මැලිවිමි, ඊට මා පිට පාර කීපයක් ගැසූහ. එසේ හෙයින් මම ආමි'' කිව. නාගරජ්ජුරුවෝත් ''මෑ කියන්නේ ඇත්තමය''යි කිපී නාගමාණවකයන් සතරදෙනෙකු කැඳවා ''තොපි සතරදෙනා ගොස් තොපගේ නාසයෙහි විෂධුමයෙන් දවා හස්මකරව (අලු කිරීම)''යි කියා යැවීය.

ඒ නාගමාණවකයෝ සතරදෙනත් ''යහපතැ''යි කියා ගොස් රජ්ජුරුවන්ගේ රජගෙට වන්හ. රජ්ජුරුවෝත් ඒ වේලාවට පිබිද අගමෙහෙසුන් බිසවුන් හා කථා කරන්නාහු ''සොඳුර, නාගමාණවිකාව මගුල් පොකුනේදී දියබරණ හා සමග ලෝකාස්වාදරතියේ යෙදෙන්නා දැක උණපත්තෙන් පාර කීපයක් ගැසීමි. නාලොවට පලා ගියාහ. ඕ ගොස් නාගරජ්ජුරුවන්ට බොහෝ නුගුණ කියා මාගේ මිත්‍රධර්මය බිඳුවන්නීය. කුමක් වනු බවත් නොදනිමි. බොහෝ වික්ෂෙපය (ඉතා කළකිරුණු)''යි බිසවුන්ට කීහ. නාගමාණවකයෝත් බිසවුන් හා කරණ කථාව අසා ''නිරපරාධවූ රජ්ජුරුවන් නසන්ට කාරණා නොවෙ''යි කියා නාගභවනයට ගොස් නාගරජ්ජුරුවන්ට එපවත් කීහ. නාරජ්ජුරුවෝත් එපවත් අසා ''නිරපරාධවූ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට මා කළේ අපරාධය''යි රජ්ජුරුවන් වහන්සේ කරා ගොස් කළාවූ අපරාධය ක්ෂමාකරවාගන්ට උවමැනවයි රජ්ජුරුවන් කරා ගොස් ''මා විසින් අපරික්ෂිතව (සොයා නොබලා) නුඹවහන්සේට අපරාධයක් කරණලද, ඒ මා කළාවූ අපරාධයට අපාද ද්විපාද චතුෂ්පාදාදීන් හා කිහිඹු කුහුඹු මැසි ආදී සියල්ලන් කී යම් වචනයක් ඇත්නම් ඒ සියල්ල දැනෙයි. එසේවූ මන්ත්‍රයෙක මා තොපට උගන්වන්නේය. මේ මන්ත්‍රය කිසිකෙනෙකුන්ට නූගන්වව, යම් කෙනෙකුන් ඉගැන්වූ නම් තොපි ගිනිවැද (තමන්ම ගිනි ගනී) යව''යි රජ්ජුරුවන්ට මන්ත්‍රය උගන්වා නාරජ්ජුරුවෝ තමන්ගේ නාගභවනයට ගියාහ.

එක් දවසක් රජ්ජුරුවෝ රන්මණ්ඩ්‍යායේ මී හා කැවුම් (රණින් නිමවූ මණ්ඩපයෙහි මී පැණි හා කැවිලි) මේ නිමවන කල්හි (වළඳන කල්හි) මී බිඳුවකුත් කැවුම් පොඩියකුත් බිම වැටින, කූඹුවෙක් ඒ දැක තමාගේ සෙසු කූඹුවන්ට කියන්නේ ''රජගෙයි මී කල කීපයක් හා කැවුම් සැල කීපයක් බිඳි ගියේය. තොපි වහා එකව''යි කූඹුවන් එක්කොට ඇවිදින්ය. රජ්ජුරුවෝත් කූඹුවන් කරන්නාවූ ක්‍රියාව දැක සිනා පහළ කළහ. බිසව ''රජ්ජුරුවන් වහන්සේ සිනා පහළ කරන්නට කාරණ කිම්දැ?''යි කියා සැකවූහ. එක් දවසක් රජ්ජුරුවෝ ඉස් සෝධා නහා උන්නාහ. මැස්සන් තමාගේ මැස්සකුට කියන්නී ''තොප හා මා ලෝකාස්වාදරතියෙහි යෙදුන මැනව''යි කීහ. මැසි කියන්නේ ''රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ඉස්සෝධා නහා සුවඳ විලවුන් ගන්නාසේක. ඉන් බිමහුනු දෙයක ඇවිත් දැවටී රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ පිට මධ්‍යයෙහි ලෝකාස්වාදරතියෙහි යෙදෙම්හ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ඒ මැසි කී කථාව අසා සිනා පහළ කළහ. බිසවු ඒ දැක සැකවූහ.

එක් දවසක් රජ්ජුරුවෝ මේ නිවමන්ට උන්නාහ. බිසවු රජ්ජුරුවන්ට බත් වැඩූහ. ඒ රන්තලියේ බතින් බත් උලක් (බත් ඇටයක්) බිම වැටින, කූඹුවෙක් ඒ බත් උල දැක ''රජ්ජුරුවන්ගේ රජගෙයි බත්සැල කීපයක් බිඳි ගියේය. බත් කන්ට එව''යි කීය. රජ්ජුරුවෝ ඒකියන බසටත් සිනාසුනාහ. බිසවු එවිටත් සැකව රජ්ජුරුවන් හා එක්ව යානේ පුරුදුව සැතපුනාහ. රජ්ජුරුවන්ගේ අතින් විචාරන්නාහු ''ස්වාමීනි නුඹ වහන්සේ සිනාසෙන්ට කාරණා කිම්දැ?''යි විචාළාහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එඹා සොඳුර, මම දිව්‍ය මන්ත්‍රයක් දනිමි, එසේ හෙයින් කූඹුවන් මැස්සන් කී බසට සිනාසෙමි, අනිකකට සිනා සුනුයෙමි නොවෙ''යි කීහ. එවිට බිසවු ''ඒ මන්ත්‍රය මා උග්නට උවමැනවැ''යි කිහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''තොප මන්ත්‍රය ඉගැන්වුවොත් මා ගිනි වදින්නට උවමැනවැ''යි කීහ. බිසවු කියන්නාහු ''නුඹවහන්සේ ගිනිවැදහත් (ගින්නෙන් දැවී හෝ) මට මන්ත්‍රය උවමැනවැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ''යහපතැ''යි රථයකට පැනනැගී බිසවුන් රථයකට නන්වා සේනාව පිරිවරා උයනට නික්මුණාහ.

ශක්‍රයෝ මෙපවත් දැන තමන්ගේ සුජාතා නම් අසුර කන්‍යාව ඇරගෙණ සුජාතාවන් එළු වෙසක් මවා රජ්ජුරුවන් එන ඉදිරියෙහි සිට එළුදෙන පිටට නැගෙන ආකාර දැක්විය. රථය අදිනා අස්සු කියන්නාහු ''එළුවන් ආදි මෑ ලජ්ජා නැතැයි අසා දතුම්හ. දැන් නියමයෙන් ඇසදුටුමිහ. ලෝකාස්වාදරතිය නම් රහසිගතව කළමනා දෙයය, මෙතෙක් දෙනා මැද එය ලැජ්ජා නැතිව කරන්ට කාරණා කින්දැ?''යි කීහ. එවිට එළුවා කියන්නේ ''තොප අලජ්ජාව මට ලජ්ජා නැතැයි කියවිද? රජ්ජුරුවන්ට අසුව බන්ධනාදියට පැමිණ සිටියට ලජ්ජා නැත්තාවුසේ නම් රජ්ජුරුවන් රථයේ ඉඳුවාගෙණ අදුව, එසේවූ තොපට කවර ලජ්ජාවෙක් ඇද්දැ?''යි කීහ. එවිට අස්සු කියන්නාහු ''අප වන්නා බන්ධානාදියට පැමිණ හෙයින් ලජ්ජා නැත්තම්හ. අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට ලජ්ජා නැතැයි කියන්ට කාරණා කිම්දැ?''යි විචාළාහ. එවිට එළුවා කියන්නේ ''ස්ත්‍රියක් නිසා ප්‍රාණය නසා ගිනිවදින්ට යන්නාවූ රජ්ජුරුවන්ට ලජ්ජා නැතැයි නොකියා ලජ්ජා ඇතැ''ය කීය. එවිට රජ්ජුරුවෝ එළුවාට කියන්නාහු ''එසේකළ එළුවානෙනි, ඊට කළමනා කිම්දැ?''යි කීහ. එවිට එළුවා කියන්නේ ''එඹා රජ්ජුරුවෙනි, තමාගේ ප්‍රාණය ඇත්නම් සියලු වස්තූන් ඇත. බිසෝවරුන් ඇත. එක බිසෝකෙණකුන් නැතුවට සෙසු බිසෝවරුන් නැද්ද? තොපි බිසවුන්ට මන්ත්‍රය නොදෙව''යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ විචාරන්නාහු ''එඹා එළුවානෙනි, තොපගේ සැටිය එළුවන්ගේ සැටියක් නොවෙයි. තොපි කවුරුන්දැ?යි විචාළාහ. එවිට ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ''එඹා රජ්ජුරුවෙනි, තොපට වන්නාවූ මරණ භයෙක් දැක භය සංසිඳුවන්ට ආවාවූ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෙමි'' කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''ශක්‍රයෙනි, මම බිසවුන්ට මන්ත්‍රය දෙමි කියා කීමි, මන්ත්‍රය නුදුන් කළ බවට විරුද්ධ වෙයි'' කීහ. එවිට ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ''එඹා රජ්ජුරුවෙනි, බිසවුන්ට පාර කීපයක් ගසන්න තුමූම මට මන්ත්‍රය එපා''යි කියත්. ''ඒ නියාවට කරව''යි රජ්ජුරුවන්ට උපාය කියා ශක්‍රයෝ දිව්‍යාලෝකයට ගියහ. රජ්ජුරුවෝත් රථය පදවා උයනට ගොස් රථයෙන් බැස දරසෑය ලඟ සිට බිසවුන්ට කියන්නාහු ''තොපට මන්ත්‍රය දී මම ගිනි වදිමි, තොපට මන්ත්‍රය උවමැනව''යි කීහ. බිසවු කියන්නාහු ''ගිනිවැදවත් මට මන්ත්‍රය දුන මැනවැ''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එසේවිනම් මන්ත්‍රය උගන්නා කල මන්ත්‍රයට කළමනා සත්කාර ඇත. මේ මන්ත්‍රය උගන්නා කල සැමිටියෙන් (ගැට සහිත කෝටුවක්) පාර කීපයක් ගසන්ට උවමැනවැ''යි කියා ''මුරගාන්ටත් බැරිය''යි කීහ. බිසවු මන්ත්‍රාසාවෙන් ''යහපතැ''යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝත් කටු සැමිටි ගෙන්වා ලඟ සිටි රාජ පුරුෂයන් ලවා ගෙඩිගස්වන්ට වන්හ. බිසවු පාර කීපයක් ඉවසා ''මට මන්ත්‍රය එපා''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''මා ගිනිවැදත් මන්ත්‍රය උවමැනවැයි කීයේය''යි පිට තලා ගෙඩි දෙවා තමන් ගෙටම ගියහයි වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට මේ 'කරපත්ත ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යාවසානයෙහි උකටළී භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් වූසේක.

''එසමයෙහි බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුවෝ නම් මේ උකටළී භික්ෂූහුය. බිසව් නම් මෙසමයෙහි පුරාණ දූතිකාවෝය. රථය පැද්දාවූ අශ්වයා නම් ශාරිපුත්‍රස්ථවිරය, ශක්‍රව උපන්නෙම් බුදුවූ මම ය''යි වදාළසේක.

375. සුචි ජාතකය

තවද ආකාශයසේ අනන්තවූ ගුණ ඇති තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ප්‍රඥා පාරමිතාව අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

මෙහි වර්‍තමාන කථාව උම්මග්ග ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙණෙන්නේය. මෙහි වනාහී සර්‍වඥයන් වහන්සේ ''පෙරත් තථාගතයෝ මහ නුවනැත්තේ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ දුක්ඛිතවූ කඹුරුව (දුප්පත් කම්හල්කරුවෙකු) ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ පිටිසර ගමෙක වාසය කරණසේක.

ඒ ගම නුදුරු තැනක ගමෙක කඹුරු දාසෙක් වාසය කරන්නාහ. කඹුරු දාසට නායකවූ කඹුරෙක් ඇත, ඒ කඹුරු විභයවීය (නිර්භීත), රාජවල්ලභය, ඌගේ විශිෂ්ටවූ රූ ඇති දුවක් ඇත්තීය. ඒ කඹුරුගම ඇති ස්ත්‍රියන්ගෙන් වැඩිතරන් රුවින් යුක්තය. නොයෙක් ගම්වලින් කැති පොරෝ නොයෙක් යකඩ කරවන්ට ආ මනුෂ්‍යයෝ ඒ කුඹුරු දුවගේ රුව දැක තමතමන්ගේ ස්ථානවල ඉඳ රූප වර්‍ණනා කරන්නාහ. බෝධිසත්ත්වයෝ ඇගේ රුව අසා තෘෂ්ණාවසඟව (ආසාවෙන් යුක්තව) ඈ දැක තමාගේ ගෙට ගෙණෙන්ට උවමැනවයි සිතා යහපත්ව ඉදිකටුවක් ඉදිකොට විද ඒ ඉදිකටුව ලන නියායෙන් කොපු සතක් ඉදිකොට කොපුවෙන් කොපුව ඇතුලේලා ඉදිකටුවත් කොපුවේ ලා ඇරගෙණ කඹුරන් දාසක් ඉදිනා ගමට ගොස් ''කඹුරන්ට නායක තැනැත්තන්ගේ දොර කොයිදැ?''යි විචාරා උන්ගේ ගේ දොර මිදුලේ සිට කියන්නාහු ''සියුම් මූනක් ඇති යසුනු (යකඩ කුඩු) ලා උලා මටසිලුටුවූ සෘජුවූ යහපත්වූ ඉදිකටුවක් ඇත. ඒ ගනුව''යි කිය කියා සිටියාහ.

නායක කඹුරු බත්කාලා වැදහෝත්තේය. ඌගේ දුව තමාගේ පියාට තල්වැටක් සල සලා (තල් අත්තකින් පවන් ගසමින්) සිටියහ. බෝධිසත්ත්වයෝ ''ඉදිකටු ඇරගණුව''යි කියන බස අසමින්ම ඇගේ හිස සිය ගණුන් පැන්කල වත්කරන්නාමෙන් විත්ත සන්තොෂව (සිත පිනාගොස්) ''මා උන් බලන්ට උවමැනවැ''යි සිතා තල්වැට බිමතබා බෝධිසත්ත්වයන් කථාව කියන තැනට ගොස් දැක කියන්නේ ''මෙකියන මානවකය, මේ ගම කඹුරන් දාසක් වාසයකරණ ගමවුව, මේ ගමනිබා කැති පොරෝ ආදීවූ දෙය හා බිලීකටු ඉදිකටු ආදීවූ දෙය හා විශේෂවූ ආයුධ හා ඇත, එසේ වූ තැන තොප ඉදිකටු ඇරගෙණ පෙරවරුවක් ඇවිද්දත් ඇරගන්නේ නැත, මෙතන ඇති සියලු යකඩ ඒ ඒ තෙන ගෙණගොස් විකුණන්නාහ. එසේ හෙයින් තොපගේ ඉදිකටුවත් ඇරගෙණ පිටිසරගමකදී විකුණව''යි කිව. බෝධිසත්ත්වයෝ එවිට කියන්නාහු ''එඹල කුමාරිකාව, මාගේ කර්මාන්තයෙහි විශේෂයත්, මා ගත් දුකෙහි (වෙහෙස) විචරත් තොපගේ පියාණන්ට දැනෙයි, තොපගේ පියාණෝ මා කළ කර්‍මාන්ත දුටුවුනම් තොපත් මට පාවාදී තමන්ගේ ගෙයි සියලු සම්පතුත් මට දෙන්නේ වේදැ''යි කීහ. මේ කථාව කියන නියාව ඒ කඹුරන්ට නායක තැනැත්තේ අසා තමාගේ දුව ගෙන්නා විචාරන්නාහු ''තොප කවුරුන්ලාද කථාකරන්නේය?''යි විචාළ කල්හි ඒ කුමාරිකා කියන්නී ''එක්තරා මානවකයෙක් ඉදිකටුවක් ඇරගෙණ ඉදිකටුව ගනුවයි කිය කියා සිටින්නේ''යයි කිව. ඒ අසා කඹුරු නායක තැනැත්තේ ''උන් මෙතනට කැඳව''යි කියා කීයේය.

එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ එතනට අවුත් කඹුරු නායකයානන් වැඳලා සිටියාහ. කඹුරු නායක ''තොපි කවුදැ?''යි විචාළ කල්හි ''මම අසවල්ගම කඹුරානන්ගේ පුත කිමි''යි කීයේය. එවිට කඹුරු නායක ''තොපි කුමට අවුදැ?''යි විචාළාහ. බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''ඉදිකටුවක් ඉදිකොට ලීමි. ඒ ඉදිකටුව ඇරගෙණ පානනියා (පෙන්වන බව) ආමි'' කීයේය.

කඹුරු නායක ඒ අසා කියන්නේ ''තෝ ඉදිකළ ඉදිකටුව ගෙණව''යි කී කල්හි බෝධිසත්ත්වයෝ ඉදිකටුව ඇරගෙණ මේ ගම ඇති කඹුරන් එක්වූකළ පාමි. තනිව නොපාමි'' කී කල්හි ගම ඇති කඹුරන් එකසී එක්වූ ගමනේ කඹුරු නායකයානන් අතට දුන්හ. කඹුරු නායකයානෝ ඉදිකටුව බලා ''මේද තොපි ඉදිකළ ඉදිකටුවදැ?''යි විචාළාහ. ''එසේය තෙල මතුපිට කොපුවය, ඉදිකටුව ඇතුලේය''යි කීහ. කඹුරු නායකයා කොපුව අයන්ට උත්සාහකොට ඉදිකටුව අතට කොපුව අයාගත නුහුනුවාහ (කොපුව ඇරගැනීමට නොහැකි විය).

බෝධිසත්ත්වයෝ කොපුවෙන් කොපුව අයා කොපු සත කඹුරු නායකයානන් ඉදිරියේ තබා ඉදිකටුව බෝධිසත්ත්වයෝ කඹුරු නායකයානන් අතට දුන්හ. එතනට එක්වූ දාසක් කඹුරෝ හා කඹුරුනායකයන් හා පිළි හිස සිසාරා (රෙදි කඩ හිස වටේ කරකවා) අසුරුසන්දි (සිවුරුහම් කිරීම) බොහෝ සතුටුව ''මේ ඉදිකටුයේ තරය කිමිදැ?''යි විචාළාහ.

බෝධිසත්ත්වයෝ ඉදිකටුව තරය පානා නියායෙන් (ශක්තිය පෙන්වීමට) කිණිහිරක් ගෙන්වා ඒ කිණිහිර මුදුනෙහි ඉදිකටුව කුලකින් (කුලු ගෙඩියකින්) ගැසූ ගමනේ කිණිහිර බැඳගෙණ පල්ලෙ තිබූ මඩෙහි පෙණෙයි, ඉල්පෙමින් තිබුයේය.

එවිට කඹුරන් හා කඹුරු නායකයානෝ පළමු නියාවට දියුනක්ම චිත්ත සන්තොෂව පිළි ඉස සිසාරා අසුරුසන්දී සතුටුව කඹුරු නායකයානෝ තමන් විශේෂ රූ ඇත්තාවූ දුවණියන් පාවාදී තමන්ගේ බොහෝ සම්පතුත් දී බෝධිසත්ත්වයන්ට පාවා දුන්හ. කඹුරු නායකයානෝ නොබෝ කලකින් මළහ. බෝධිසත්ත්වයෝ ඒ කඹුරු දහසට නායකවූහයි වදාරා මේ 'සුවි ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි කඹුරු දූ නම් යසෝධරා ස්ථවිරිය. එසමයෙහි කඹුරුව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළ සේක.

376. තුණ්ඩිල ජාතකය

තවද මහපොළොවසේ විපුල වූ (මහත් වූ) ගුණ ඇති තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයහි වැඩ වසන සමයෙහි මරණභීරුක (මරණයට බියවන්නා වූ) භික්ෂු කෙණකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂුකෙණෙකුන් වහන්සේ රාත්‍රීස්ථාන (රෑ වසන) දිවාස්ථාන (දවල් වසන) චංක්‍රමණස්ථානයට (සක්මන් මලුව) ගියතෙන පරඬලා පතක්වත් කෝටුවක්වත් පක්ෂිකෙණෙකුන් අඩාපුවක් වත් අසා මරණභයින් භීරුකව වාසය කරණ කල්හි මේ කථාව දම්සභාමණ්ඩපයේ රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ කිය කියා වැඩඋන්තෙනට සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ''මහණෙනි, මේ භික්ෂූ දැන් මතු නොවෙයි, පළමුත් මරණභයින් යුක්තව විසුවෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ එක් ඊරියකගේ කුස පිළිසිඳගත් කල්හි නොබෝකලනින් වැදුහ. දෙවැනිව කුඩා ඌරුපැටියෙකුත් වැදුහ. ඌරු පැටියන් දෙන්නා තුරුල්ලේ ලාගන ඊරිය වැදොත් තැනට මැල්ලක් තමාගේ කපුසේනට ගොසින් කපු කඩාගෙන එන තැනැත්තී ඊරිය වැදොත්තෙනට ආව, ඊරිය තමා මරති යන භයින් පැටියන් දෙන්නා වැදොත්තදි පළාගියහ. මැලි ඌරුපැටියන් දෙන්නාගෙණ මහපැටියාට මහාතුණ්ඩිලයෝය, කුඩා පැටියාට කුඩාතුණ්ඩිලයෝයයි නම් තිබා ඌරු පැටියන් දෙන්නා පුත්‍ර ප්‍රේමයෙන් වඩන්නේය.

එසමයෙහි රා සොඬුන් එක් දවසක් රා බී මාංශ නොලැබ "අසවල් මෑල්ලගේ ගෙයි ඌරෝ ඇත, උන් අතින් ඇරගෙණ මරාකම්මැ"යි කියා අවුත් කියන්නාහ "මෑල්ල, තොපගේ ගෙයි වඩන ඌරෝ ඇත, අපගෙන් මිල ඇරගෙණ උන්දෙව"යි කීහ. මෑලි කියන්නී "මාගේ දරුවන් දීපියා දමා සම්පත් ලබන්නේය"යි කියා නොගිවිස්සා රා සොඬු මෑල්ල රා පොවා මත්කොට කියන්නාහු "අපට ඌරන් දෙව්දැ"යි විචාළේය. මෑලි රා බී මත්ව "යාපත දෙමි, ඉනුත් මාගේ වැඩිමහළු තුණ්ඩිලයන් නොදෙමි, කුඩා තුණ්ඩිලයන් දෙමි" කීහ. "යහපතැ"යි මෑලි "පුත් චුල්ල (කුඩා) තුණ්ඩිලයෙනි, මෑත එව"යි අඬගා එහ. බෝධිසත්ත්වයෝ සිතන්නාහු "මාගේ මෑණියෝ මෙතෙක් දවසක් පළමුවෙන් මට අඬගාතොත් විනා චුල්ල තුණ්ඩිල්ලයන් අඬනොගාතිය. අද යම්සේ මෑණියන්ට භයෙක් ඇතමැනවැ"යි සිතා "මල තුණ්ඩිලයෙනි, තොපගේ මෑණියෝ තොපට අඬගාතියි ඔබට යව"යි කිව. "යහපතැ"යි චුල්ල තුණ් ලයෝ මෑණියන් සිටිනා තැනට ගියකල රා සොඬුන් වටකොටගෙන සිටි නියාව දැක භයින් ත්‍රස්තව (බයෙන් තැති ගෙන) වෙවුල වෙවුලා බෑනන් කරාලා ගියහ.

මහා තුණ්ඩිලයෝ "කිම්දැ?"යි විචාළ කල "මෑණායන් හා රා සොඬු වටකොට ගෙණ සිටි නියාවත් බත් ඔරු තුබූ නියාවත් දැක භයින් ත්‍රස්තව දිව ආමි" කීහ. බෝධිසත්ත්වයෝ මළනුවන්ට කියන්නාහු "මල, ඌරන් ගෝනන් මුවන් ආදීවූ සිව්පාවන් වඩන්නේ අනික් නිසා නොවෙයි. යමෙක් වේලේ මරන්ටමය. එසේ පැමිණ මරණට භීරුකවීමෙන් කම්කිම්දැ?"යි කියන්නාහු අවවාද බරණැස් නුවර මුලුල්ලටම සැලව ගිය හෙයින් රජ්ජුරුවන් හා නුවරවාසීන් එක්වී බෝධිසත්ත්වයන් උන්නාවූ බැද්ද වට කොට ගත්හ. බෝධිසත්ත්වයෝ මලනුවන්ට අවවාද කියන්නාහු "මලනුවෙනි, යහපත්ව පෑදී තිබෙන පැනෙන් ඉස්සෝදා නහා ඇඟ කුණු ඇරපියව, ශරීරයේ නොයෙක් සුගන්ධයන් ගා ගනුව"යි අවවාද කීහ. එවිට කුඩා තුණ්ඩිලයෝ කියන්නාහු "අපගේ ඌරන්ගෙන් කුණු අරවා වාසය කළ කෙණෙක් ඇද්ද? යහපත් පැණකින් ඉස්සෝදා නෑ කෙනෙක් ඇද්ද? ශරීරයෙහි යහපත් සුගන්ධය ගෑ කෙණෙකුන් නැතිව ඉන්දදී බෑණන්වහන්ස, මේ කුමට කියන කාරණයෙක්දැ?"යි විචාළාහ.

බෝධිසත්ත්වයෝ එවිට "මා කීයේ විලට බැස නාන්ට හා ශරීරයේ කුණු හැර නාන්ට හා යාපත් සුගන්ධ ගල්වන්ට නොවෙයි. අකුසල් නැමති ශරීර මලය පහකොට (අකුසල් නැමති මල පහකොට) කුසල් නැමති මනාවූ තොටට බැස නහා සියලු දවස් ශරීරය නොහැර පවත්නාවූ සිල් නැමති සුගන්ධය ශරීරයේ ගල්වන්ට මා කීයේය"යි කියා "මලනුවෙනි, යම් කෙණෙකුන් අකුසලයක් කෙරෙත් නම් ඊට සතුටු මෙන් දුක් බොහෝ දෙලොවටම පැමිණෙන්නේය. යම් කෙණෙකුන් කුසලයක් කෙරෙත් නම් ඊට සතුටු වීමෙන් දෙලොවම සැප ඵලවන්නේය. එසේ හෙයින් අකුසලය කරණ කෙණෙකුන්ටවත් සිතන කෙණෙකුන්ටවත් සතුටුවීමෙන් මරණාසන්නයෙහිත් සෙසු වේලෙහිත් මහාභය පැමිණෙන්නේය. එසේහෙයින් එසේවූ අකුසලය හැර ශීල නමැති සුගන්ධය ශරීරයේ ගල්වා ගනුව"යි කීය.

බෝධිසත්ත්වයන් බුද්ධවිලාසයෙන් (බුදුවරයෙකුගේ ආකාරයෙන්) ඉද කියන්නාවූ අවවාද රජ්ජුරුවෝ අසා මහා සමාධිව බෝධිසත්ත්වයන් යහපත් ඉණකඩකුත් (රෙද්දක්) අඳවා මාණික්‍යාභරණයකුත් පළඳවා බෝධිසත්ත්වයන් වැඩූ මෑල්ලටත් බොහෝ සම්පත් දී බෝධිසත්ත්වයන් හා මලණුවන් ද බරණැස් නුවරට ගෙණගොස් රජගෙයි ඉන්නට සලස්වා සියලු අධිකරණ ආදීවූ යුක්ති අයුක්ති බෝධිසත්ත්වයන් විචාරා මැදහත් නිශ්චයකොට සියලු මනුෂ්‍යයන්ට පන්සිල් අටසිල් ආදීවූ දානාද්ධ්‍යාසයෙහි (දන් දීමේ අදහස) පිහිටුවා අපායට යානොදී සුගතියට පමුණුවන්නාහ. බොහෝ කලකින් බරණැස් රජ්ජුරුවෝ මළහ. බෝධිසත්ත්වයෝ රජ්ජුරුවන්ට කළමනා ආදාහණ කෘත්‍යකොට නිමවා ඉක්බිති අධිකරණ ශාස්ත්‍රය බෝධිසත්ත්වයෝ පොත් බලා ලියවා "මේ නියාවට අධිකරණ ඉදිරියේ විචාරව"යි කියා නුවරවාසීන් එක්කරවා බොහෝ මනුෂ්‍යයන්ට අවවාද කියා බෝධිසත්ත්වයන් හා මලණුවෝ බොහෝ මනුෂ්‍යයන් අඬ අඬා සිටියදී තමන්ගේ පළමු විසූ වනාන්තරයට ගියහ. එදා ඌරුතුඩින් වදාළ බණ සැටදහසක් අවුරුදු පැවැත්තේය"යි වදාරා මේ 'තුඩිල ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. මේ දෙශනාවසානයෙහි මරණ භීරුක භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් වූ සේක.

"එසමයෙහි බරණැස් රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරය, චුල්ල තුණ්ඩිලයෝ නම් මරණ භීරුක භික්ෂුහුය. මහා තුණ්ඩිලව උපන්නේම් බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි වදාළසේක.

377. ස්වණ්ණකකීටක ජාතකය

තවද බැලු බැලුවන් ඇස් නිමවන (ඇස් පිනවන) මනහර රූ ඇති සර්ඹඥයන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ආනන්ද ස්වාමීන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් දවසක් දම්සභාවේ රැස්වූ භික්ෂූන් වහන්සේ "ආනන්ද ස්ථවිරයෝ සර්ඹඥයන් වහන්සේ මරන්ට එන්නාවූ ධනපාලයා ඉදිරියේ සිට ජීවිත පරිත්‍යාග කළෝ වේදැ?"යි කිය කියා වැඩ උන් ප්‍රස්ථාවට (අවස්ථාවට) සර්ඹඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා වදාරා ඒ පවත් අසා "දැන් මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් ජීවිත පරිත්‍යාග කළෝ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

රජගහ නුවර සාලිඳිය නම් ගම බෝධිසත්ඩයෝ බ්‍රහ්මණ කුලයක ඉපද වාසය කරන්නාහු දාසක් කිරියෙහි (කිරිය දහසක බිම් ප්‍රමාණයක ගොවි බිම) ඇවිද ගොයම් බලන්නා හා ගොයම් බලා ඒ කුඹුරු අස පොකුණෙහි ඇස මූන සෝදන්නා හා ඒ පොකුණෙහි රන්වන් කකුළුවෙක් වාසය කරන්නේය.

බොධිසත්ඩයෝ කකුළුවා ඉණලාගෙණ කුඹුර වට ඇවිද ගෙට යන කල පොකුණට ඇර යන්නාහ. ඒ කිරියෙහි එක් තල්ගසක් උඩ වාසය කරන්නාවූ එක් කැවිඩියක් තමාගේ කවුඩාට කියන්නී "මේ බ්‍රහ්මණයාගේ පස්පෑදිස්නාවූ ඇස් සඟල මට උපුටා දෙව, ඒ නොලදින් නම් මාගේ ජීවිතය නොලබමී" කිව. එවිට කපුටුවා කියන්නේ "නොමළ තැනැත්තවුගේ ඇස්දෙක කෙසේ උපුටා දෙම්දැ"යි කියාත් නො වළකින හෙයින් (බෙරෙන්න බැරි තැන) "ඒ තල්ගස සමීපයෙහි තුඹුසෙක වාසය කරන්නාවූ නයෙකු ඒ දොළ පසිඳ මැනවැ"යි කිව. "යහපතැ"යි ගිවිස පසු බොධිසත්ඩයෝ කෙත්වත් බලන්ට යන්නාහු පොකුණට බැස ඇස මූණ සෝධා රන්වන් කකුළුවානන් උත්තර සාටකයෙහි (උතුරු සළුවෙහි) ලා එන්නාවූ බෝධිසත්ඩයන් සර්පයා තණ අස්සේ සැඟවී බලා වැදහෙව පාදපිට දෂ්ටකොට තමා වැදොත්තාවූ තුඹසට පළා ගියේය. බෝධිසත්ඩයෝ විෂ මෘච්ඡාවෙන් (සර්ප විෂ වැදී සිහි නැතිව) වැටී උන්හ. බොධිසත්ඩයෝ වැටීමත් කකුළුවා බිමපිට පිනීමත් (බිමට වැටීම) කපුටුවා බෝධිසත්ඩයන්ගේ ඇස්දෙක උපුටන්ට ඇවිත් ලයමත්තෙහි ඉඳීමත් එක්ෂණයෙහිම (එකම අවස්ථාවක සිදුවීම) විය. කකුළුවානෝ මේ කාරණය දැක "මුන් නිසා මාගේ මිත්‍රයානන්ට වූ අලාභයකැ"යි සිතා කපුටුවාගේ බොටුව නලින් අල්වා ගෙණ තරකොට මැඩළුහ. එවිට කපුටුවා සර්පයාට කියන්නේ "රන්වන්වූ ශරීරයක් ඇති, ශරීරය පිටතින් නික්ම තිබෙන්නාවූ ඇස් ඇති නල දෙකක් ඇති ඇටම සම්කොට (කටුව සම වශයෙන් ඇති) ඇත්තාවූ ලොම් හට නො ගත්තාවූ කකුළුවෙක් මාගේ බොටුව කතුරකින් මඩිනාක්මෙන් මඩිනේය. මා මරහුට ඇරපියා (මාව මැරෙන්නට හැර) කොයි ගියාද? වහා අවුත් මා ගලවා ගණුව"යි සර්පයාට අඬගා කීහ.

එවිට සර්ප රාජයා තමාගේ යහළුවා කී බස් අසා පෙණය මහත්කොට සුස්මමින් තමාගේ යහළුවා ගාවට ආය. එවිට කකුළුවා සර්පයාත් අඬුවෙන් ඩෑගත. එවිට සර්ප රාජයා කියන්නේ "එම්බා කකුළුවානෙනි, තොපට සර්පයන්ගේ මාංශයෙනුත් කම් නැත, කළමනා කවර කාරණයක් නිසා අප දෙන්නා අඬුවෙන් ඩෑගතුදැ"යි විචාළේය. එවිට කකුළුවා කියන්නේ "එම්බල, මේ පුරුෂයා මාගේ ඉෂ්ට මිත්‍රයාය (ඉටු මිතුරා), එසේහෙයින් ඌට පැමිණි මරණය මට පැමිණියාහාත් සමානය. ඒ කාරණය නිසා කකුළුවන්ගේ මාංශය නම් ඉතා කුලල්ව (දියාරු ගතියෙන්) මොලොක්ව තිබෙන්නේය. ඒ මාංශය මනුෂ්‍යයෝත් කැමති වන්නාහ. කපුටුවෝත් බිඳකති. මුන් නැතිවිට මටත් බොහෝ උපද්‍රා වන්නේය. එසේහෙයින් මාගේ යාළුවූ බ්‍රහ්මණයානන්ගේ විෂබාන්නා උන් නිර්ව්‍යාධිකරණ නිසා (විෂ බස්වා නිරෝගි කිරීම සඳහා) තොප දෙන්නා අඬුවෙන් ඇල්වී " කිහ. එවිට සර්පයා "උපායක් කියා අපි දෙන්නාම ගැලවී පළායම්හ"යි සිතා කියන්නේ "එම්බා කකුළුවානෙනි, අපි දෙන්නාම ඇර පියන්නා විෂයත් උරාගෙණ (දෙදෙනාම නිදහස් කළොත් විෂ උරා යන බව) පලා යම්ම, අපි දෙන්නාම ඇරපියව"යි කීහ.

එවිට කකුළුවා සිතන්නේ ''මා වඤ්චාකොටලා දෙන්නාම ගැළවී පළායන්ට උපායක් සිතූ නියාවේද? එසේ නොහරමි''යි සිතා කියන්නේ ''කපුටුවා තමාම නොහරිමි. තොපත් විෂය ඇරගන්නා විවරට (පමණට) මදක් ලිහිල් කෙරෙමි''යි. ''මාගේ යහළු බ්‍රාහ්මණයානන් නිර්ව්‍යාධි කරවා (සුවපත් කර) සිටිවිට තොප දෙන්නා අරමි'' කියා කවුඩාත් තරකොට ඩෑගෙණ සර්පයා මදක් ලිහිල්කොට විෂය උරාගෙණ බෝධිසත්ඩයන් නිර්ව්‍යාධිව නැගී සිටි කල්හි කකුළුවානෝ සිතන්නාහු ''මේ දුර්ජනයන් දෙන්නා ඇරපීන්නම් මතු මාගේ යාළුවාට උපද්‍රව වන්නේ වේදැ''යි සිතා කතුරකින් ඇඹුල දණ්ඩ කපන්නාක්මෙන් කපුටුවාගේ ඉසටියත් නයාගේ ඉසටියත් පොළු ගසා එළුව (ගෙල සිඳීම).

බෝධිසත්ඩයෝත් මළාවූ නාගයාගේ කඳ ලීයක අවුලා තුඹසෙහි ලා කකුළුවානන් එකතුරු පටලාගෙණ පොකුණට ඇර ඉස්සෝධා නහා ගෙට ගියහ. කකුළුවානන් හා බෝධිසත්ඩයන් හා එවක්පටන් මිත්‍ර සන්ථවය (මිතුරුකම) තරවිය. කැවිඩිත් එතනින් ඔබ්බට ගියහ''යි වදාරා මේ 'සවණ්ණකකීටක ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි කැවිඩි නම් විඤ්ඤාණවිකාය. කවුඩා නම් දේවදත්ත ස්ථවිරය. නයා නම් වසවර්ති මාරයයා. කකුළුවා නම් සුවාසුදහසක් (අසුහාරදාහක්) ධර්මස්කන්ධයට භාණ්ඩාගාරික වූ ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. බ්‍රාහ්මණව උපන්නෙම් බුදුවූ මම ය''යි වදාල සේක.

378. මය්හ ජාතකය

තවද චාමීකර ස්වර්ණයට (පෙරාපු රත්තරන්) බඳුවූ ශරීර ඇති සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ආගන්තුක සිටානකෙනෙකුන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

ආගන්තුක එක් සිටානකෙණෙකුන්ට බොහෝ සම්පත් ඇත්තේය. මසුරු වූහ. අනුන්ට දාහුයක් (නූල්පොටක් පමණවත්) විවර නොදෙන්නාහ. ලෝභීය. ඒ සිටානෝ කල් යාමකින් එක්තරා ව්‍යාධියක් ඇතිව නටහ. ඒ සිටානන්ට පසු උන්ගේ සම්පත් රජගෙට අදින්නවුන්ට සත්රැ සත්දවාලක් ගියේය. රජ්ජුරුවෝ ඒ පරක්කු වෙන් බුදුන් කරා නොගොස් සත්දවසක් ඉකුත්වූ කල්හි සර්ඥයන් වහන්සේ කරා ගියහ.

සර්ඥයන් වහන්සේ ''මහරජ, මෙතෙක් දවස් පමාවුනැ?''යි විචාරා වදාළසේක. ''ස්වාමීනි, අපගේ ආගන්තුක සිටානෝ නටහ. උන්ගේ සම්පත් අපගේ ගෙට අදිනවුන්ට සත්දවසක් ගියේය. එහෙයින් අවසර මඳ හෙයින් නොආමි'' කීහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, මේ සිටානන් මෙතෙක් සම්පත් ඇතිව දන් නොදෙන්ට කාරණා කිම්ද? මෙතෙක් සම්පත් ඇති වන්ට කාරණා කිම්දැ?''යි කීහ. සර්ඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''මහරජ, මේ සිටානෝ එක් ජාතියෙක සිටුව ඉපිද තරගසිඹී නම් පසේ බුදුන් වහන්සේ වීථියෙහි සිහා වඩිනා දැක සිටානෝ උන්වහන්සේ ගෙට කැඳවාගෙණ ගොස් ගෙය ඇත්තන්ට කියා රජගෙට ගොස් එනකලට පසේ බුදුන් වහන්සේ දන් පිළිගෙණ සිටානන් ඉදිරියට වැඩසේක''.

සිටානෝ පසේබුදුන් වහන්සේ දැක ''දන් ලද්දේ ඇද්දැ?''යි විචාරා ''එසේය මහසිටානෙනි, දන් ලදුම්හ''යි කීසේක. සිටානෝ පාත්‍රය බලා ''මේ බත් මුන් වහන්සේට දුන්නේය, මාගෙන් එක් මනුෂ්‍යයෙක් මේ බත් කෑයේ නම් මට බොහෝ මෙහෙවර කරන්නේ වේද, මුන් වහන්සේට මේ දීමෙන් ප්‍රයෝජන කින්දැ?''යි සිතූහ. දන්දුන් විපාකයෙන් සම්පත් ලද්දාහ. අන්තිම අවස්ථාවෙහි සිතිවිල්ල නපුරුව ගියහෙයින් සම්පතෙහි ප්‍රයෝජන විඳින්ටත් නොලද්දේයයි වදාළසේක. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''ඒ වන්නා එසේමය. ඒ සිටානන්ට දරුකෙණෙකුත් ඇතිනුවුයේ මක්නිසාද?'' විචාළහ. ''දරුකෙණෙකුන් ඇතිනුවූයේත් උන් නිසාමය''යි ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ ගිහිගෙයහැර තාපසවූසේක. මලනුවන්දෑ බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේගේ පුතනුවන් වඩා පෝෂ්‍ය කරන්නාහ. නොබෝ කලකින් උත්තමයන්ටත් දරුකෙණෙකුන් උපන්නාහ. උන් වැඩිවිය පැමිණි කල්හි ''මාගේ බෑනන් වහන්සේගේ පුතනුවන්ට කොටසකුත් මාගේ දරුවන්ට කොටසකුත් මාගේ සම්පත් දෙන්ට උවමැනවයි එසේහෙයින් දැම්ම

මරාපුවොත් යහපතැ''යි සිතා තමන්ගේ බෑනන්ගේ පුතනුවන් කැන්දාගෙණ නාන්ට යම්හයි පොකුණට ගොස් බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේගේ පුතනුවන් දියෙහි ඔබා මරුහ. බෑදෑනියෝ (නෑනා) විචාරන්නාහු ''ඇයි ස්වාමීනි, මාගේ දරුවෝ කොයිදැ?''යි විචාරන්නා ''නාන්ට බට ගමනේ දිය බී මළහ''යි කියන්නා අඬා වැලප උන්නාහ.

බෝධිසත්ඩයෝ ''මාගේ දානය පවතී දෝ හෝ''යි දවසින් බලා දන්හළුත් විදා (දාන ශාලා ඉවත්කර) මෙසේවූ අකම්පනයකුත් සැලසුනු නියාව දිවසින් දැක තාපසයන් වහන්සේ එතනට අවුත් පනවනලද ආසනයෙහි වැඩඋන්සේක. එවිට සිටානෝ තාපසයන් වැඳ එකත්පස්ව උන්නාහ. එවිට තාපසයන් වහන්සේ ''මාගේ පුතනුවෝ කොයිදැ?''යි විචාරාවදාළසේක.

සිටානෝ කියන්නාහු ''දියකෙළින්ටලා පොකුණට ගිය ගමනේ දියෙහි මළහ''යි කීහ. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''තොප එසේ කියන්ට කාරණා කිම්ද? තොපගේ සම්පත් දෙකොටසක්ව බෙදෙම්දැයි තොපි නොවේද? දියෙහි ඔබා මැරුවාය''යි කියා ''එඹා මේ සම්පත් නම් එක්කෙණෙකුන් සන්තක දෙයක් නොවෙයි. හිමාලය වනයෙහි මහිස නම් පක්ෂියෙක් ගසින් ගසට පැණ මේ මාගේය, මේත් මාගේයයි කියති. උන් පසුපස්සෙහි පක්ෂීහු ඵල අනුභව කරන්නාහ. තොපගේ සිතිවිල්ලෙන් ඒ පක්ෂීන් මෙන් මෙසේ අස්ථිර සම්පතකට මෙසේ වූ ප්‍රාණ වධයක් (ප්‍රාණ ඝාතයක්) නොකළෝවේදැ''යි, මලනුවන්ට මතු මෙසේවූ වධයක් නොකරවයි අවවාද කියා හිමාලය වනයට ගියාහ.

''එසමයෙහි සිටානෝ නම් මේ සිටානෝය. සිටානන්ගේ බෑනෝ නම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

379. ධජවිහෙඨ ජාතකය

තවද දයාවට භාජනවූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ලෝකාර්ඨචයීයාව (ලොවට වැඩ සැලසීම) අරභයා මේ ජාතකය වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

මෙහි වර්තමාන කථාව කණ්හ ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙනෙන්නේය. මෙහි වනාහි ජාතක කථාව,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්නාහ. එසමයෙහි විද්‍යාධරයෙක් තමාගේ මන්ත්‍රානුභාවයෙන් (මන්ත්‍ර බලයෙන්) රජගෙට වැද බිසවුන් හා ලෝකාස්වාද රතියෙහි (කාම සේවනයෙහි) යෙදී වාසය කරන්නේය. බිසව් රජ්ජුරුවන්ට කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, රාත්‍රියෙහි එක් මිනිසෙක් මා සමීපයට අවුත් ලෝකාස්වාද රතියෙන් වාසයකරන්නේය''යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝ ''ඒ පුරුෂයාට සංඥාවක් කළ ඇකිදැ?''යි විචාළාහ. ''යහපත සංඥාවක් කෙරෙමි'' කියා විද්‍යාධරයා රාත්‍රියේ ආගමනේ ලෝකාස්වාද රතියෙහි යෙදී උදෑසන යන ගමනේ බිසව් ඉහුලෝ අතගලා (සායමක අත පොවා පිටේ ලකුණු තබා) විද්‍යාධරයා පිට අත එබූහ.

රජ්ජුරුවෝ නුවර වාසීන්ට කියන්නාහු ''පිට ඉහුල් අල්ලක් ඔබාඑූ පුරුෂයෙකු දුටුවොතින් අල්වාගෙණ එව''යි කීහ. විද්‍යාධරයා උදෑසන ස්මසානයක (සොහොනක) එත පයින් සිට සූයීයදිව්‍යාපුත්‍රයන් වඳිමින් සිටියේය. රාජපුරුෂයෝ බලාගෙණ ගියාහු ස්මසානයෙහි සිටි පුරෂ සූයීයදිව්‍යාපුත්‍ර වඳිනවුන් දැක වටලා ගෙණ අල්වන්ට වන්නාහ. විද්‍යාධර තමා අල්වන නියාව දැන මන්ත්‍රය සිහිකොට ආකාශයෙන් ගියේය.

රජ්ජුරුවෝ එපවත් අසා ''කෙසේ කෙණෙක්දැ?''යි විචාළාහ. ''ස්වාමීනි, ඉස මුඩුවෝය, තාපසකෙනෙකුන් සැටිය''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''තපස්වීකෙණෙකුන් මේ නුවර ඉන්ද නොදෙව''යි කියා රටින් තොරකළහ. එතැන් පටන් කුසල් කිරීම් නැතිව අකුසලය බොහෝ කොට මනුෂ්‍යයෝ නරකයෙහි උපන්නාහු. ශක්‍රයෝ තමන් දිව්‍යලෝකයෙහි උපදින උන් නැතිහෙයින් බරණැස් නුවරට අවුත් ''මේ නුවර තපස්වීකෙණෙකුන්වත් මෙලොව පරලොව මෙයයි කියා බණදහමක් කියන කෙණෙකුන්වත් දනක් පිනක් කරවන කෙණෙකුන් නැතිහෙයින් වේද මනුෂයෝ නරකයේ උපදින්නේය''යි සිතා ශක්‍රයෝ නඳමූලක

ප්‍රාබාභාරයට (ප්‍රපාතයට) ගොස් පසේබුදුන් වහන්සේගෙන් වැඩිමාළු පසේ බුදු කෙණෙකුන් වහන්සේ ඇරගෙණ බරණැස්නුවරට එමි සිතා ගොසින් වැඩිමාළු පසේබුදු කෙණෙකුන්වහන්සේ කැඳවාගෙණ ශක්‍රයෝ තුමූ තරුණ මානවක වේශයක් මවාගෙණ පාත්‍රය ඇරගෙණ පසේ බුදුන් වහන්සේ ඉදිරිකොට ලා ආකාශයෙන් අවුත් බරණැස් නුවර තුන් විටක් ප්‍රදක්ෂිණාකොට රජ්ජුරුවන්ගේ රජගෙයි සිටියාහ.

බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ දෙදෙනාවහන්සේ දැක රජ්ජුරුවන්ට ''වයොවෘද්ධ තපස්වී කෙණෙකුන්සේත් තරුණ මානවක කෙනෙකුත් වහන්සේත් නමස්කාර කොට සිටිනාසේකැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් එපවත් අසා අවුත් ශක්‍රයන් ආකාශයෙහි සිටියන් දැක කියන්නාහු ''මානවකය, තෝ වනාහී බැලුවන්ට අප්‍රියකරුවූ ඡින්න භින්න පටධාරීවූ (දිරා ගිය ඉරුණු වස්ත්‍ර ඇඳගෙන) මාළුභික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේට වැඳගෙණ සිටිනේ කවර කාරණයක් නිසාද? මුන් වහන්සේගේ නම කවරේද? තොපගේ නම කවරේදැ?යි විචාළාහ. ශක්‍රයෝ ''රජ්ජුරුවෙනි, මුන්වහන්සේගේ නම මුන්වහන්සේ දැක්කදීම කිය නොහෙමි. මාගේ නම කියමි. මම නම් දෙදෙව්ලොවට නායකයාවූ ශක්‍රයෝ වෙමි. මුන්වහන්සේ පසේ බුදුන් වහන්සේය''යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''දිව්‍යරාජොත්තමය මුන්වහන්සේට වඳින්නේ පුදන්නේ කුමක් තකාද? නැසියකමක් තකාද? නොහොත් කවර කාරණයක් නිසාදැ?''යි විචාළේය. ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ''මුන්වහන්සේ මා වඳින්නේ පුදන්නේ නැසියකමක් තකා නොවෙයි වැදීමෙන් පිදීමෙන් සවර්ගමෝක්ෂය සැප හා සියලු ඉෂ්ඨාර්ත්‍රසිද්ධිය (බාලාපොරොත්තු වන යහපත) වනහෙයින් හා කුසල මූලික වූ පසේබුදුන් වහන්සේ නමස්කාර කරමිහ''යි ශක්‍රයෝ කිහ.

රජ්ජුරුවෝ එපවත් අසා ''ශක්‍රයෙනි, පසේබුදුන් වහන්සේ හා තපස්වීන් වහන්සේ වැඳීම් පිදීම් විපාක ඇසීමි, එසේ හෙයින් මෙතැන් පටන් තපස්වී වරයන් වහන්සේට දන් දෙමි වඳිමි පුදමි'' කීහ. පසේබුදුන් වහන්සේ ''රජ්ජුරුවෙනි, තපස්වීවරයන් නිසා සැලසුනු කිලුටෙක් නොවෙයි, විද්‍යාධරයකු නිසාවූ කිලුටය, තපස්වීන් කෙරේ දානාමානාදීවූ කුසල් කරව''යි අවවාද කියා පසේබුදුන්වහන්සේ නන්දමූලකර ප්‍රාබ්භාරයට වැඩිසේක. ශක්‍රයෝ තමන්ගේ ශක්‍රභවනයට ගියේය. රජ්ජුරුවෝ නුවරින් පිටත පලාගිය තපස්වීවරයන් වහන්සේ ගෙන්වා පුණ්‍ය සම්භාරයන් රැස්කොට දිව්‍යලෝකයෙහි උපන්නාහයි වදාරා මේ 'ධජවිහෙඨ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි බරණැස් රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි ශක්‍රයෝ නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

380. පුෂ්පගන්ධ ජාතකය

තවද ජඹොනද ස්වර්ණයට (දඹරන් පැහැයෙන්) බඳුවූ ශරීර ඇති සර්වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් මල් පිදීමක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂුකෙනෙකුන් ජේතවනාරාමයෙන් පිටිසර වස්වසන්ට ගොස් වස්වැස එනසේක් එක් විලක මල්සුගන්ධයක් අස අසා අඝ්‍රාණය (සුවඳ විඳිමින්) කොට සිටිසේක් එක් දේවතාවෙක් එතනට අවුත් ''ඇයි භික්ෂූන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේට මල් සුගන්ධයෙන් ප්‍රයොජන ඇද්ද? මල් පලඳිනා අභිප්‍රායක් ඇද්දැ?යි කීහ. භික්ෂූන් වහන්සේට කී බසින් එතන නොසිට ජේතවනාරාමයට ගොස් සර්වඥයන් වහන්සේට එපවත් කීසේක. සර්වඥයන් වහන්සේ ''දැන්මතු නෙවෙයි මහණෙනි, දෙවතාවා පෙර උත්තමයන්ටත් කුකුස් (සැක උපදවීම) ඉපදවූයේ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ එක් බ්‍රාහ්මණ ගමෙක ඉපද ඍෂි ප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව වාසය කරණසේක් එක් දවසක් එක් පොකුණක් දැක ඒ පොකුණෙහි නාන්ට බැස නානසේක් එක් පියුමක් දැක ඒ පියුම ලහට ගොස් ඒ පියුම ඉඹ ඉඹ සිටිසේක.

එවිට දේවතා දුවක් කියනනී ''ඇයි තාපසයෙනි, තොප අදත්තාදානයෙන් (නුදුන් දෙය ගැනීමෙන්, සොරකමින්) ප්‍රයෝජන විඳින්ට කාරණා කිමිදැ?''යි කිව. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''පියුම් කඩාගත්තා නැත, කෑවා නැත, ඉඹපු පමණකින් අදත්තාදානයවෙන්ට කාරණා කිමිදැ?''යි කීහ. ''අනුන් සන්තක විල මල් ඉඹි කල මේ අදත්තාදානය නොවේදැ?''යි කීහ. ඒ වේලාවට එක් පුරුෂයෙක් අවුත් විලට බැස මල් කඩා අලත් උදුරා ඇඹුල දඬුත් කඩන්නට වන. එවිට බෝධිසත්වයෝ ''මල ඉඹපුවාට අදත්තාදාන යයි කිව. මලුත් කඩා අලත් උදුරණ තැනැත්තවුවට බැණ නොනැගෙ''යි සිතා දේවතාවුවට කියන්නාහු ''ඇයි? තෝ මට මල ආඝ්‍රාණය කළ පමණින් අදත්තාදානයයි කිව. මේ පුරුෂයාට බැණ නොනැගෙන්නේ ඇයිදැ?''යි කීහ.

එවිට දේවතා දූ කියන්නී ''එඹා තාපසයෙනි, කිරෙහි කසළක් හුනු කලක් (කිරි භාජනයට කුණක් වැටුනා වගේ) පෙණෙයි, සුදුකඩෙහි ගැලුනු කසළක් නමුත් පෙණෙයි. කසළේ ලූ කසළක් නොපෙණෙයි, කිලුටු කඩෙහි ගැලුනු කසළක් නොපෙණෙයි. එසේ මම අසත්පුරුෂයා කුමක්කලත් වැරදි කියනොහැක්ක, තොප තාපසව යහපතක්ම කරණට නියැලී ඉඳිනා තැනැත්තන් හෙයින් තොපගේ වේසය නියාවට දවස් අරින්ට උවමැනව''යි කිව. බෝධිසත්වයෝ දේවතා දූ කී බසට සමාධිව ''මෙයින් මතු මාගේ වැරැද්දක් දුටුකල කියව''යි කීහ. දේවතා දූ කියන්නී ''මම තොපගේ වරද බලා පසුපස්සේ ඇවිදිමිද? තොප රකිනා ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාව (තාපස පැවිද්ද) නියාවට සිහි ඇතිව වාසය කරව''යි කිව.

බෝධිසත්වයෝත් දේවතා දූ කී අවවාදය සිතෙහි තබා පංඥාභිඥා (ඍද්ධි විධ, දිබ්බ සොත ආදී ඥාණ පහ) අෂ්ට සමාපත්ති (රූපාවචර හා අරූපාවචර සමාපත්ති අට) උපදවා නොපිරිහුණු ධ්‍යානයෙන් බ්‍රහ්මලෝකයට ගියහයි වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට මේ 'පුෂ්පගන්ධ ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක. චතුස්සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර ඒ භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් වූ සේක.

''එසමයෙහි දෙවතා දූ නම් උපුල්වන් මහාස්ථවිරිය. තාපසව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

381. විසාත ජාතකය

තවද සත්ගුණ මහාසවණීයක් (මහ මැණිකක්) බඳුවූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ක්‍රීඩාශීලීවූ (කෙළිලොල්වූ) භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

සවීඥයන් වහන්සේ මතුමාලේ ප්‍රාසාදයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි සාමණේර භික්ෂූ කෙණෙකුන් වහන්සේ එක්ව යටමාලේ කෙළිනා අරගල (ක්‍රීඩා කරණ සෝෂාව) අසා සවීඥයන් වහන්සේ මුගලන් සාමීන් ගෙන්වා ''මෞද්ගල්‍යාණය, සාමණේරයන්ගේ ක්‍රීඩාව නවතාලව''යි වදාළසේක. ''යහපතැ''යි මුගලන් සාමී යටමාලේ ඇඟිලිදෙකින් සොලවා භයගැන්වූ සේක.

ඒ කථාව දම්සභා මණ්ඩපයේ රැස්වූ භික්ෂූ වහන්සේ කිය කියා වැඩ උන්නෙනට සවීඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාර වදාරා එපවත් අසා දැන් ''මතුනොවෙයි පෙරත් අශික්ෂිතව වාසය කරන්නවුන් පෙර උත්තමයෝ ඉක්මවූවෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්සේක. එසමයෙහි සත් බෑකෙනෙක් (සහොදරයෝ සත් දෙනෙක්) හිමාලය වනයෙහි මණ්ඩපයක තාපසව වාසයකරන්නාහු ක්‍රීඩාශීලීව වසන්නාහ.

ශක්‍රයෝ එපවත් දැන ගිරවකු වෙසින් තාපසවරුන් ඉඳිනා මණ්ඩපයට අවුත් ඉඳ කියන්නාහ ''විසාත නොවන (වළඳා ඉතිරි ආහාර නොගන්නා) තාපසවරුන්ට නමස්කාර

කරමි''යි කීහ. ඉන් එක් තාපසයෙක් ''කුමක්දැ?''යි විචාළේය. එවිට අවශේෂයෝ ''අප ඇමට නමස්කාර කෙරෙමියි කියයි'' කීය.

එවිට ගිරවා කියන්නේ ''තොප ඇමට නොවෙයි, මා කීයේ විසාතනොවන තාපසවරුන්ටය''යි කීහ. එවිට තාපසවරු කියන්නාහු ''අපට වඩා අනික් තාපස කෙනෙක් ඇද්ද? අපි සිංහ ව්‍යාඝ්‍රයයන් කෑ ඇටකා දවස් අරිනෝය, අපගෙන් කවර අඩුවක් ඇතිව කියවුද? අපට වඩා අනික් කවර තාපසකෙනෙක් ඇද්දැ?''යි කීහ.

එවිට ගිරවා කියන්නේ ''තොපි ඇම නොයෙක්දෙනා කා ඉතිරි මාංශය කන්නාම තපස්ද? තපස් නම් තමා ලත් දෙයක් දන්දී සුසීලව (සිල්වත්ව) වාසය කිරීමය. තොප ඇම ක්‍රීඩාශීලීව වාසය කිරීම දුශ්ශීලභාව යයි මෙතැන් පටන් එලෙස නොකරව''යි තාපසවරුන්ට අවවාද කියා ක්‍රීඩාශීලීකම් අරවා (නවත්වා) තමන්ගේ ශක්‍රභවනයට ගියහයි වදාරා මේ 'විසාත ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි සත්බෑයෝ නම් මේ ක්‍රීඩාශීලී භික්ෂූහුය. ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

382. වට්ටක ජාතකය

තවද සිතූ සිතවන් සිත් නිමවන (බුදු ගුණ සිහි කිරීමත් සිතට සැනසුමක් බව) මනහර ගුණ ඇති තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ලෝභී භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

ලෝභී භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ සර්ඥයන් වහන්සේට දක්වන්නා ''මහණෙනි, මේ භික්ෂු දැන්මතු නොවෙයි පළමුත් ලෝභීව ඇත්කුණු මිණිකුණු ආදීවූ දෙය බොහෝව කමින් සිට තෘෂ්ණා වසඟව වනාන්තරයට ගියෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ වටුව ඉපද වනානාතරයෙහි වාසය කරණසේක.

එක් කපුටෙක් බරණැස් නුවර ඉඳ ඇත්කුණු මිණිකුණු ආදීවූ දෙය කමින් සිට තෘෂ්ණාවසඟයෙන් වනාන්තරයට වැද බෝධිසත්වයන් මහත්වූ ශරීර ඇතිව වාසය කරන්නාවූ වෘක්ෂය සමීපයට ගොස් උන්නේය. බෝධිසත්වයෝ සාමීචි නිසා (සුහදව කථා කිරීම) කපුටුවානන් දැක ''ඇයි මයිලනුවෙනි, මනුෂ්‍යභවනයේ නොයෙක් ඛාද්‍ය භෝජ්‍ය (කන බොන දෑ) ඇතිව සැපසේ වාසය කළ කල දුර්වලවූයේ කවර කාරණයකින්දැ?''යි විචාළාහ. කපුටුවා කියන්නේ ''නොයෙක් ඛාද්‍ය භොජ්‍ය කෑවත් මනුෂ්‍යයන් කාපු දෙයක් වහා දිරා නොයෙක් ආයාසයට (වෙහෙසට, කරදරයට) පැමිණෙන හෙයින් දුර්වලව ගියෙමි. තෙපි කවර කාරණයක් නිසා මෙසේ මහත්වූ ශරීරයක් ඇතිසේක්දැ?''යි විචාළාහ. එවිට වටුවා කියන්නේ ''අපි නම් අල්ප සන්තෝෂයම්හ (ලද දෙයින් සතුටු වෙන බව). යම්තම් ආහාරයක් ලබන්නා ඉන්ම යපී යම්හ. අනිත් ආහාරයක් තව සොයන්නට උවමැනවැයි යන තෘෂ්ණාවක් නැත. එහෙයින් අපගේ චිත්ත සන්තෝෂව තිබෙන හෙයින් ශරීරයත් ස්ථූලව තිබෙයි'' වදාරා මේ 'වට්ටක ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි කපුටුවා නම් මේ ලෝභී භික්ෂූ ය. එසමයෙහි වටුවා නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක. මේ ජාතකය අවසානයෙහි ලොල් භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් වුසේක.

383. කාක ජාතකය

තවද අසන්නවුන් කන්හි අමා නමන (කන් පිනවන, කන්වලට අමෘතය දමන) මධුර ධර්මදේශනා ඇති සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසනා සමයෙහි ලෝභී භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මෙහි වනාහි වර්තමාන කථාව යට කියන ලද ජාතකවල පෙනෙන්නේය. මෙහි වනාහි:-

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ පරෙවිව උපන්නාහ. බෝධිසත්වයන් බරණැස් නුවර අරක්කැමියෙක් ගෙණවුත් වඩනේය. කවුඩකුත් බෝධිසත්වයන් උන් මැදිරියට අවුත් උන්නේය. කවුඩා අල්වාගෙණ පළමු ජාතකවල කීවාක්මෙන්ම නොයෙක් වධ පමුණවා ශරීරයේ පියාකොල ඇම උදුරවා දම්මා (පියාපත් සියල්ල ගලවා දමා) සුදුපැකොට ඇති බෙල්ලේ කැබිලිත්තකුත් විද අමුණුවා බැඳ එතන ලා ගියහ.

බෝධිසත්වයෝ කවුඩානන් දැක කියන්නේ ''නාපිතයන් ගෙන්වා (කොණ්ඩ කපන්නන් ගෙන්වා) ශරීරයේ ලොමුත් බා ඉඳුනීල මාණික්‍යාකුත් කරබැඳ කළඳෑ යහපතැ''යි කීහ. කපුටුවා කියන්නේ ''නාපිතයන් ගෙන්වා ලොමුත් බාවා ඉඳුනීල මාණික්‍යයකුත් තොපගේ කර බන්දවම්දැ?''යි විචාළේය.

බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු ''මෙසේවූ ලොම් බෑවිලිත් මෙසේවූ ඉඳුනීල මාණික්‍යයත් තටම වේද? එතරම් මට ඉන් ප්‍රයෝජන කිම්දැ?''යි කීහ.

කපුටුවා කියන්නේ ''බොහෝ දෙන ඉඳුනීල මාණික්‍ය පළඳිති, වෙහෙසන නිසා මේ කැබිලිත්ත (බිඳුනු වලන් කෑල්ල) විද කරබැන්දේය''යි කීහ. බෝධිසත්වයෝ ''මෙසේවූ දුෂ්ටයන් ඉඳිනා තැන ඉඳීම කාරණා නොවේ''යි කියා වනාන්තරයට ගියහයි වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට මේ 'කාක ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍ය දේශනාවගේ කෙළවර ඒ ලොල් භික්ෂූන් වහන්සේ ආනාගාමී වූසේක.

''එසමයෙහි කවුඩා නම් මේ ලෝභී වූ භික්ෂුහුය. එසමයෙහි පරෙවිව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළසේක.

සවෙනි නිපාත වණ්ණනාව නිමී.

තවද සත්වෙනි නිපාතය දක්වන්නෙමු. ඒ කෙසේද යත්?

384. කුක්කු ජාතකය

අසන්නවුන්ගේ කන්හි අමා නමන මධුර දේශනා ඇති (මිහිරි දේශනා විලාශයක් ඇති) සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි රාජෝවාදයක් (රජතුමාට දුන් අවවාදයක්) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මේ කථාව විස්තර වශයෙන් තෙසකුණ ජාතකයෙහි පෙණෙන්නේය. මෙහි වනාහී:-

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙණෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන්ට අර්ත්‍යෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරණ අමාත්‍ය ධුරයේ උපන්සේක.

ඒ රජ වනාහි දශරාජ ධර්මයෙන් (රජෙකුට තිබිය යුතු යුතුකම් දහයක්. දාන, ශීල, පරිත්‍යාග ආදියයි) විරුද්ධව තමන් සිතූ දෙයක්ම කරන්නේය. රාජ්ජය අධර්මයෙන් පිළිපන්නේය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ ''මේ රජ්ජුරුවන්ගේ අභිප්‍රාය කාරණයකින් ගිවිස්වා (උපක්‍රමයකින්) අරවාලතොත් විනා අවවාද කියා අරවාලිය නොහැක්කැ''යි සිතා කාරණා සොයන්නාහු ඒ අවස්ථාවෙහි රජ්ජුරුවෝ එක් දවසක් උයන් බලන්ට ගියහ.

උයනේ රජ්ජුරුවන් අමුතුව කරන්නාවූ මඩපයෙක් ඇත්තේය. රජ්ජුරුවෝ මඩපකර්‍මාන්ත බලන්ටයයි ඇතුළට වන්නාහු ගොණුස් උරවා (පරාළ වද්දන ලද) තුබූ කැණිමඩුල්ල (තනි කණුවේ මුදුන් වහළ) දැක ''ැවැටියේ දෝ හෝ''යි සිතා මෑතට අවුත් බෝධිසත්වයන් කැඳවා කියන්නාහු ''එඹා අමාත්‍යයානනි, මේ කැණිමඩල නොවැටෙන්ට කාරණා කිම්දැ''යි කීහ.

බෝධිසත්වයෝත් රජ්ජුරුවන් වහන්සේට අවවාදය කින්නට යහපත් කාරණායයි සිතා කියන්නාහු ''දේවයන්වහන්ස, මේ ඵලය හැර යහපත්ව සැසහැර තරව උරවන ලද්දාවූ ගොණුස් බලයෙන් (පරාළ බලයෙන් මුදුන් වහළ සවිවී ඇත) මඩුල්ල රඳන්නේය. කැණිමඩල බලයෙන් ගොණුස්ස නොවැටෙන්නේය. දේවයන් වහන්ස, කැණිමඩල නම් රජ්ජුරුවන් වැන්නේය, ගොණුස්ස නම් අමාත්‍ය මණ්ඩලයා වැන්නේය. ඉන් එක් ගොණුස්සෙක් දිරාගිය නමුත් ඒ දිශාවට කැණිමඩල නැමී යන්නේය. එමෙන් එක අමාත්‍යයෙකුට වැඩිමෙකුවී නමුත්

රජදරුවන් වහන්ස්ට අලාභවන්නේ නොවෙයි. ලොකපාලවූ රජදරුවන් විසින් අමාත්‍ය මණ්ඩලයා ඇතුළුවූ සියළු ප්‍රජාව නොමිරිකා දශරාජධර්මයට අකොපාව (විරුද්ධ නොවී) රාජ්ජය කළ යුත්තේය''යි බෝධිසත්ත්වයෝ කීහ.

රජ්ජුරුවෝ බෝධිසත්ත්වයන් කී බසට සතුටුව උන්අවස්ථාවට එක් පුරුෂයෙක් ලප්නාරන් ගෙඩියක් (නාරම් විශේෂයක්) ගෙණවුත් රජ්ජුරුවන් අතට දින. බෝධිසත්ත්වයෝත් මෙයින් අවවාද කියන්ට නිසි කාරණයෙකැයි සිතා ''දේවයන් වහන්ස, මේ ලප්නාරන් ගෙඩිය නුවණැත්තේ තිත්තත් ඇර ඇඹුලත් ඇර අනුභව කෙරෙද්ද, නුඹ වහන්සේත් පැවැත ආ රාජධර්මය නොහැර රාජ්‍යවාසීන්ගෙන් කරවුවර (රජයට ලැබිය යුතු බදු) ගතමනා දෙය හැරගෙණ රාජ්‍යවාසීන්ගෙන් අන්‍යායාගේ අර්ත්‍යය (අනුන්ගේ යහපත) නූපදවනසේක්ද, ලප්නාරන් ගෙඩිය පොත්ත තුනී විනම් තිත්ත රසවන්නේය, මස් ඝන වීනම් ඇඹුල්රස වන්නේය, තිත්තත් නොවී ඇඹුලුත් නොවී මස් අනුභව කරන්නාක් මෙන් රාජ්‍යවාසීන්ගේ කරවුවර ගෙණ රට රක්නා රජ්ජුරුවන් අමාත්‍ය මණ්ඩලයා සිත් ගන්නාහ''යි බෝධිසත්ත්වයෝ කීහ.

බෝධිසත්ත්වයන් කී බසට සතුටුව කථාකොට මඟුල් පොකුණට ගියහ. මගුල් පොකුණෙහි යහපත් පියුමක් පිපී දියට රියනක් විතර උස්ව සිටියේය. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එඹා අමාත්‍යයානනි, දිය හා මඩ ආධාරකොට ඇතිවූ මේ පියුම මඩෙහිත් දියෙහිත් දෙකින් වෙන් වෙන්ව පිපෙන්ට කාරණා කිමිදැ?''යි විචාළාහ.

බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේත් එවිට කියන්නාහු ''දේවයන් වහන්ස, ලොකපාලවූ රජදරුවන් වහන්සේත් ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ, මදමාන, මාත්සර්‍යය (දීමට ඇති ලෝභකම) යන සියල්ලෝම මේ පියුම් පරිද්දන් ඇලීමක් නැතිව දශරාජධර්මයෙන් රාජ්ජය කරණසේක් වීනම් බ්‍රාහ්මණ වෛශ්‍ය (ගොවිතැන්, වෙළඳෙළඳාම් කර ජීවත්වන කුලයට අයත් පිරිස) ග්‍රහපති යන සියල්ලෝම රජදරුවන් වහන්සේට ඉතා පක්ෂවන්නාහ''යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝත් බෝධිසත්ත්වයන් කී අවවාදයෙහි පැහැදී එතැන්පටන් දශරාජධර්මයෙන් අකොපාව දානශීලාදී පින්කම්කොට දෙව්ලොව ගියහයි වදාරා මේ 'කුක්කු ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරය, එසමයෙහි රජ්ජුරුවන්ට අමාත්‍යව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

385. මනෝජ ජාතකය

තවද සිංගීස්වණීයක් (පෙරාපු රත්තරන්) බඳුවූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි එක් විපක්ෂශීලී (විරුද්ධ පක්ෂය ඇසුරු කරණ) භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ හා එක්ව හිතව වාසය කරණසේක. මේ කාරණය එක් භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ මේ මහණ කැඳවා ගෙණගොස් සර්‍වඥයන් වහන්සේට පෑසේක. ''සැබෑද මහණැ?''යි විචාරා වදාරා ''සැබව ස්වාමීනි'' කී කල්හි ''දැන්මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් මේ මහණ විපක්ෂශීලීව වාසය කළේ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි එක් වනයක සිංහයෙකු හා සිංහ ධේනුවක් වාසය කරන්නීය. ඒ සිංහ ධේනුව දුවකු හා පුතකු වැදූහ. සිංහපෝතකයාට මනෝජ යයි නම් තුබූහ. ඒ සිංහයා වැඩිවිය පැමිණ කල අනික් සිංහධේනුවක් බිරින්දව ගෙණවිත් තබා මව්පියන් දෙදෙනා නැගනියන්ද බිරින්ද ද තුමූද යන පස්දෙනාටද ගොදුරු සොයා ගෙණවිත් දී රකිනාහ. එසමයෙහි එක් දවසක් ඒ මනෝජ නම් සිංහයානන් ගොදුරු සොයා ගෙණෙන්නට යන කල්හි එක් ගිරි නම් කැණහිලෙක් සිංහයා

ඉදිරියට පැමිණියේය. තමා එනයන තැනක් නැතිහෙයින් සිංහයා වැඳගණ ඔත්තේය. සිංහයානෝත් හමුව ''කිමෙක්දැ?''යි විචාරා ''නුඹවහන්සේට සේවයට ආමි'' කී කල්හි ''යහපතැ''යි තමන් වාසය කරන්නාවූ ගල්ලෙණට කැන්දාගෙණ ගියහ.

සිංහයානන්ගේ පියවූ සිංහ රජ්ජුරුවෝ ''මේ නීච වූ සිඟාලයා කුමට ගෙණාවුදැ?''යි පුතනුවන්ට කීහ. මනෝජ නම් සිංහයානෝ පියානන් කී බස නොගිවිසම සිඟාලයා පොෂ්‍ය කරන්නාහ. ඒ සිඟාලයා එක් දවසක් සිංහරජ්ජුරුවන්ට කියන්නේ ''සෙසු මස්කා අභ්‍යාසයෙමි (පළපුරුද්දක් ඇත්තෙමි) අස්මස් කෑවා නැත. ස්වාමීනි මට අසකු අල්වා දුනමැනව''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''යහපතැ''යි කියා විචාරන්නාහු ''අසුන් ඇත්තේ කොයිදැ?''යි විචාළාහ. කැණහිල් කියන්නේ ''බරණැස් ගඟ නාන්ට බරණැස් රජ්ජුරුවන්ගේ අසුන් ගෙණෙන්නාහ. ඉන් එකෙකු අල්වා ගෙණ එව''යි කීහ. සිංහරජ්ජුරුවෝත් ''යහපතැ''යි බරණැස් ගඟ සමීපයට ගොස් නාන්ට ගෙණා අසුන්ගෙන් එකෙකු බෙල්ල බිඳ පිටට දමාගෙණ ගල්ලෙනට ගෙණ ගොස් මෑනියන් ඇතුළු ඇමදෙනාටත් බෙදාදී තමනුත් කා කැණහිලාටත් දුන්හ. වැඩිමාළු සිංහ රජ්ජුරුවෝ පුතනුවන් අතින් ''මේ අස්මස් කෑ සිංහයන්ගෙන් බොහෝ කලක් ජීවත්වූ කෙනෙක් නැත. අස්සු නම් රාජවාහනය. රජදරුවෝ තමන්ගේ රාජවාහනයට උපද්‍රාව වූ කල කිපී විද්දවායති (උවදුරු වූ විට කිපී විද මරණයට පත්කරති). යම් උපායකින් නසවති. මෙවක් පටන් අසුන්ගේ මාංශය නොකව''යි සිංහරජ්ජුරුවෝත් පියානන් කීවා නොකොට අසුන් අල්වා කන්නාහ.

රජ්ජුරුවෝත් අසුන් ගෙන්වා රාජාංගණයේ අස්සල බැඳ ඇතුලේ පොකුණක් බිඳුවා අසුන් නාවන නියායෙන් සලස්වා තමන්ගේ දුනුවායන්ට විධානය කරන්නාහු ''මාගේ අසුන් කා වනසන්නාවූ සිංහයා විදුව''යි දුනුවායන්ට විධානය කළහ. දුනුවායෝත් ''යහපතැ''යි සිංහයා එන වේලාව පරීක්ෂා කොට ඇවිදිනාහු පවුරු පැන නැග එන්නාවූ සිංහයා දැක ''දැන් විද්දමෝ නම් සැහැල්ලු හෙයින් වැරදයෙයි අසු අල්වාගෙණ යනකල විදුම්හ''යි සිතා අසකු අල්වාගෙණ පැනයන්නාවූ සිංහයාට පස්සෙන් විද ඉදිරියෙන් දඩවලා (දණ්ඩක් හරහට දමා) විද්දාහ. සිංහයාත් මරණ භයින් මහත්කොට අඬගසා තමාගේ ගල්ගෙටම පිනීය. විදි තැනැත්තේ ''සිංහයා විද්දෙමි'' අඬගැසීය. කැණහිලා සිංහයා මරණ භයින් ගැසූ අඩත් අසා මනුෂ්‍යයා ගැසූ අඩත් අසා සිතන්නේ යාළුවූ සිංහයානෝ මළේය. මා ජීවත්වන්ට උපායකුත් නැත. මිය පරලොව ගියවුන් හා ඉතිකින් කවර විශ්වාසයක්ද? මා අනිත් තැනකයෙමි සිතා පලාගියහ.

සිංහයාත් තමාගේ ගල්ලෙණම වැටීහින. සිංහයානන්ගේ මව් පියෝ දෙන්නත් නැගණියෝත් බිරින්දත් සතරදෙන සිංහයා වටකොටගෙණ ඉඳ කියන්නාහු ''පාපීවූ දුෂ්ටවූ ගිරි නම් සිඟාලයා කීවාකොට මනෝජ නම් සිංහයාත් විනාසයට පැමිණියෝ වේද, යම්සේ අසත්පුරුෂයන් හා සංවාසය නොකරවයි කී අවවාද නොගිවිස මාගේ පුත්වූ මනෝජ නම් සිංහ රාජයා මරණයට පැමිණියෝය''යි සිංහරාජයානෝ කීහ. සිංහයාගේ මෑණියෝ කියන්නාහු ''යම්සේ වැදූ දරුවෝ නොකීකරුවෝ නම් මෑණියෝ උන් කෙරෙහි ඇල්මක් නැත්තාහ. මාගේ පුත් වූ මනෝජ නම් සිංහරාජයා කිවා නොකොට අසත්පුරුෂයාගේ බස් ගිවිස ලේ කටින් දමා වැදොත්තේ වේදැ''යි කීහ. සිංහයානන්ගේ නැගණියෝ කියන්නාහු ''යම් කෙනෙක් පාපිෂ්ටයන්ගේ බස්ගෙණ කීවා කෙරෙද්ද, මෑණියන් වහන්සේ කීවාමෙන්ම මාගේ බෑණන් වහන්සේට පැමිණියා මෙන් මරණයට පැමිණෙන්නේ වේදැ''යි කීහ. සිංහයානන්ගේ බිරින්ද කියන්නාහු ''යම්සේ උත්තමයෝ උත්තමයන් හා භජනය කෙරෙද්ද, නීචයෝ නිචයන් හා වාසය කෙරෙද්ද, නිචයා හා උත්තමයා කරන්නාවූ භජනය මේ දෙකම කුමක් මෙන්දයත්, සිවුපාවන්ට උත්තමවූ සිංහරාජයා අධමයා හා එක්වීමෙන් සැරපහර ලදින් විනාසයට ගියාවන''යි කීහ. ඒ අභිප්‍රාව දක්වන්නාවූ සවීඥයන් වහන්සේ ''එම්බා මහණෙනි, නීචයා නීචයාම සෙවුනා ලබන්නේය. උත්තමයා උත්තමයාම සෙවුනා ලබන්නේය. නීචයා හා උත්තමයාගේ විශ්වාසයද උත්තමයා හා නිචයාගේ විශ්වාසයද සිඟාලයා හා සිංහයා මෙනැ''යි වදාරා මේ 'මනෝජ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. ඒ විපක්ෂශීලී භික්ෂූ වහන්සේ දහසක් නයින් ප්‍රතිමණ්ඩිතවූ (කරුණු දහසකින් බබලන්නාවූ) සෝවාන් මාර්ගයට පැමිණියේක.

''එසමයෙහි සිංහයා නම් මේ භික්ෂූ ය. සිංහයාට විශ්වාසව උන්නාවූ කැණහිලා නම් දේවදත්ත ස්ථවිරය, සිංහයාගේ බිරිඳ නම් ඛේමා නම් ස්ථවිරීය, සිංහයාගේ නැගනියෝ නම් යසෝධරා ස්ථවිරීය. සිංහයාගේ පියාවූ සිංහයා නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

386. දහම්සොඬ ජාතකය

මෙම 'දහම්සොඬ ජාතකය' මුද්‍රිත ජාතකටඨ කතාවෙහි හෝ සිංහල ජාතක පොතේ නොමැත.

යටගිය දවස බරණැස රාජ්‍යයකළ බ්‍රහ්මදත්ත රජුට දහම්සොඬ (ධර්මයට ලොල්වූ) නම් කුමාරයෙක් විය. ඒ කුමාරයා ක්‍රමයෙන් වැඩී සූසැට කලා ශිල්පද අෂ්ටාදස පුරාණද අවි ශිල්පද නිමවා සොළොස් හැවිරිදි කල්හි යුවරාජ තනතුරටද පියාගේ ඇවෑමෙන් රජකමද ලැබ චතුර්විධවූ උපායෙන්ද ත්‍රිවිධ ශක්තියෙන්ද ෂඩ් ගුණයෙන්ද සප්තාංගයෙන්ද චතුස්සංග්‍රහ වස්තුවෙන්ද යුතු ව රට ආරක්ෂා කරමින් සිටින කල්හි දිනක් මෙබඳු සිතිවිල්ලක් ඇති විය.

සංසාරයෙහි වාසය කරන සත්ත්වයා කෙරෙහි මෛත්‍රී කරුණාවෙන් නිවන් පුරයට පමුණුවන අපගේ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ විසින් අමෘතය මෙන් දේශනා කරනලද ශ්‍රී සද්ධර්මය දැන නොගෙන සැළකීමක් නොකොට කරන්නා වූ මේ රජ කම මට සුදුසු නොවෙයි. එය වෙරළ නැති රළ මෙන්ද, චන්ද්‍රයා නැති අහස මෙන්ද, ප්‍රදීපය නිවීගිය ගෙය මෙන්ද, දළසුන් මස්ත හස්තියා මෙන්ද, පියුම නැති විල මෙන්ද, නාසය බුන් චක්‍රය මෙන්ද, නොහොබින්නේයයි මෙසේ සිතා රෑ පහන් වූ කල්හි සුවඳ පැන් සනහා සර්ව්ආභරණින් සැරසී සුර සබයට යන ශක්‍රයා පරිද්දෙන් රාජ සභාවට පැමිණ සිංහාසනාරූඪව අමාත්‍ය මණ්ඩලයා අමතා "තිලොවට ගුරු වූ මුනීන්ද්‍රයන් වහන්සේ දෙසූ ධර්මය මට කියව්, තොප එසේ උතුම් ධර්මය ප්‍රකාශ කළ හොත් අපමණ රාජ සම්පත් සමග මුළු රාජ්‍යයම පුදමි. මේ ගැන සැක නොකරව" යි කීහ.

උන් එකෙකුදු ධර්මය නොදන් බව ප්‍රකාශකල කල්හි මඟුලැතුන් සරසවා දහසින් බැඳි පියල්ලක් ඒ මත තබා "මුනිඳන් දෙසූ ධර්මය එක් ගාථාවකින් හෝ ගාථා අඩකින්වත් මට කිසිවෙකු කිවහොත් මේ සම්පත් ඔහුහට දෙමි, තවද ඔහුගේ දාස බවට පත්වෙමි"යි ප්‍රකාශකොට යැවූහ. මෙසේ ද විමසා බණ දත් කිසිවෙකු නොලදින් මහත් සේ කළකිරී රාජ්‍යශ්‍රී අත්හැර ධර්මය සොයනු පිණිස වනයට නික්ම ගියේය.

තමාගේ පාරමිතා බලයෙන් ඒ මහා වනයේ විෂඝෝර සර්පයන් ගෙන් පීඩා නොවිඳ ගතවෙමින් යන කල්හි මේ මහතාණන්ගේ ප්‍රත්‍ය මහිමයෙන් ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන්ගේ ශෛලාසනය හුණු වී වහා එහි පැමිණ තවත් පරීක්ෂා කරමියි සිතා අංජන කැටයක් මෙන් භයානක උස්වූ ශරීරයකින්ද හිසෙහි යකඩ බිලී මෙන් කර්කෂවූ කෙෂයෙන්ද රෞද්‍ර රක්ත වර්ණ ඇස් දෙකකින්ද නැමීගිය දළවලින් යුතු රාක්ෂස වේසකින් දහම්සොඬ රජ්ජුරුවන් වෙතට ළන්ව එක් අතකින් යගදාව සොළව සොළවා එක් අතකින් දැලි රැවුල ඇද ඇද සිට ගත්තේය.

රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ඒ බියකරු යක්ෂයා දැක මදකුදු තැති ගැනීමක් නැතිව වහා ඉදිරියට ගොස් "පින්වත, දෙලොව ජය ගතහැකි බණ පදයක් තා විසින් අද කිවහොත් රාජ්‍යශ්‍රී සමග මාගේ ජීවිතයද දෙමි"යි කීහ. එවිට රකුසා "බඩගින්න ඉවසිය නොහැක. තොපව අනුභව කොට බණ කියමි"යි කීය. රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ඒ අසා "බණ ඇත්තේ පණ ඇත්නම් වෙද, මම නැත්තම් තාගේ බණ අසන මෙහි කවුරු වෙත්ද? රකුසානෙනි, තොපගේ සාගින්න සහ මගේ දහම් දොළදුක එකවිට විසඳෙන සේ මහක් විමසා කියව"යි කීය.

එබසට රකුසා "ස්වාමීනි, තොපට සදහම් ළාභයද අප හට වන මාංශ ලාභයද එකවිට පසිඳමි"යි කියා සිය ගණන් කූටයන්ගෙන් යුතු අහසෙහි ගැටී පවත්නා මහා පර්වතයක් මවා "තොප මේ ගිරට පැන මාගේ කටට පණිනු. මම ඒ අතර තොපට ධර්මය දේශනා කරමි. වහා නැගෙව"යි කීහ. රජ්ජුරුවන් වහන්සේ බුදුගුණ සිහිකර "කෙනෙක් පර්වත ගස් වැල් වලින් වැටී ද කෙනෙක් විස පානය කොටද මිය යන්නාහ, දිවි වලසුන්ට ගොදුරු වන්නාහ, ධර්මය නිසා මාගේ ජීවිතය තොරවීම නිසරු නොවේවැ"යි සිතා මහා ගිරි සිඛරයට නැඟ ගිනිවලක් (ගිනි ජාලාවක්) බඳු රාක්ෂයා ගේ දැල් වූ බියකරු මුඛය දැක මදකුදු කම්පා නොවී සිට රාක්ෂයා "අනිච්චාවත සංඛාරා - උප්පාදවයධම්මිනෝ, උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති - තෙසං වූපසමෝ සුඛෝ" (සියලු සංස්කාර ධර්මයන්ගේ අනිත්‍ය ස්වභාවය) යන ගාථාව කියන කල්හි බුදු බව පතා එක් වරම රාක්ෂයාගේ මුවට පැන්නේය.

ඒ මොහොතෙහිම ශක්‍රයා බියකරු වේශය අත්හැර නියම වෙස් ගනිමින් දහම් සොඬ රජ්ජුරුවන් දෙ අතින් වඩාගෙන දෙව්ලොව ගෙනයන සිතින් අහසට නික්මී කොදිව් මහදිව්

පසුකොට උතුම්වූ තව්තිසා දිව්‍ය ලෝකයට ප්‍රවිෂ්ඨව නන්දනොද්‍යානයද නන්දා පොකුණ ද තෙතිසක් කුඹින් ඡවලිත වූ ඵෙරාවන හස්තිරාජයාද නගර දිව්‍යාප්සරාවන්ද දකිමින් සුධර්මා නම් ධර්ම සභාවට ප්‍රවිෂ්ඨ ව දහම්සොඬ රජ්ජුරුවන්ව පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනයෙහි වඩා හිඳුවා ගඳ දුම් මල් පුදා ධර්මදේශනා කරන සේ ආරාධනා කළහ.

ආකාශ මධ්‍යයට පැමිණි චන්ද්‍රයා මෙන් දහම්සොඬ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දිව්‍ය සමූහයා පිරිවරාගෙන ධර්ම දේශනා කළ සේක. ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයා ඒ මිහිරි වූ ධර්මය අසා සන්තොෂයට පැමිණ ස්තුති සොෂා කොට ආශීර්ද පතා මනුලොවට ඇරලූහ. දහම්සොඬ රජතුමා නැවත තම රජ සැපතට පත්ව බුදුබව පතා පෙරසේම දැහැමින් සෙමින් රාජ්ජය කෙලේය.

එසමයෙහි දහම්සොඬ රජව උපන්නේ දැන් සම්මාසම්බුදු රජුන්ය.

387. සුතනු ජාතකය

තවද ධර්මිමාධිපතිවූ (ධර්මයට අධිපතිවූ) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි මව්පිය දෙදෙනාට උස්ථානකරන්නාවූ භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මෙහි වර්තමාන කථාව විස්තර වශයෙන් 'සාමි ජාතකයෙහි' පෙණෙන්නේය. මෙහි වනාහි:-

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ දුක්පත් ගොවිකුලයක උපන්සේක. උන්වහන්සේට නම් තබන්නාහු සතනුකුමාරයෝ යයි නම් තුබූහ.

එසමයෙහි බරණැස් රජ්ජුරුවෝ අමාත්‍ය මණ්ඩලය හා සමග සේනාව ඇරගෙණ දඩයමට ගොස් එක් බැද්දක් වටකොටගෙණ රැකවල් ලවා විධාන කරන්නාහු "යම් එකකු සිටිනා තැනින් මුවෙක් පළාගියේ නම් අඥා කරවමි" (දඬුවම් කරවමි) භයගන්වා කොටුපතෙක තුමූ සිටියහ. එක් පිණිමුවෙක් රජ්ජුරුවන් සිටිකඩින් ඉදිරියට එන්නේය. රජ්ජුරුවෝත් විෂපෙවූ කණුහීය (ලීයෙන් තැනූ ඊතලය) දුනුපිට ලා ඇද මුවාට විද්දාහ. මුවා හීය වළහා හීය වැදහොත්තා මෙන් අහවා වැටීහින.

රජ්ජුරුවෝත් "මුවා විත් කා වැටීහිනැ"යි සිතා ලගට ගියහ. රජ්ජුරුවන් ලහ එන්නාවූ මුවා නැගී සිට දිවගත. වටසිටියෝ "රජ්ජුරුවන් වහන්සේ සිටි තැනින් මුවා පළාගියේය"යි කියා වෙහෙසූහ. රජ්ජුරුවෝත් ලජ්ජාවී කඩුව අතට ගෙණ මුවා ලුහුබඳවාගෙණ තුන් යොදනෙක ගොස් මුවා අසුකොට කඩුවෙන් දෙපළු කොට සිතන්නාහු "මුවා මැරූ නියාව කී නමුත් නුවරවාසී අදහා නොගණිති" මුවා කදට බැඳ කර තබාගෙණ එන්නාහු බරණැස් නුවරට නුදුරුතැන නුගගසක් මුල සැතපී ඉඳ යන්නට වන්නාහු ඒ නුග ගසෙහි වසන මඛාදේව නම් යක්ෂයෙක් රජ්ජුරුවන් කරා ගොස් දඩමස්කද අල්වා "රඳව"යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "ඇයි කුමක් නිසා රැඳවීදැ?"යි විචාළාහ. යක්ෂයා කියන්නේ "මේ නුගසෙවන යට වන් කෙනෙකුන් කණ නියායෙන් වෙසවුණු රජ්ජුරුවන්ගෙන් වරලදිමි. මට ගොදුරුව යා නොහැක්කැ"යි කීය. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "මම එසේ කීනම් එකෙකිම් නොවෙමි. (මම සාමාන්‍ය කෙනෙක් නොවෙමි) බරණැස් රජෙමි, අද මට මේ දඩමස් කද ගෙණ මා නුවරට යවව, තොපට දවස බත්තලියක් හා මිනිසකු එවමි" කීහ. යක්ෂයාත් "යහපතැ"යි ගිවිස රජ්ජුරුවන් නුවරට යැවීය.

රජ්ජුරුවෝත් නුවරට ගොස් තමන් වැඩ පසස්නා අමාත්‍යයකුට කීහ. අමාත්‍යයා කියන්නේ "සාමීනි, අවධිය කීයේ ඇයිදැ?"යි (කාල සීමාවක් නොකීවේ ඇයිද?) කීහ. රජ්ජුරුවෝත් "නැතැ"යි කීය. අමාත්‍යයා කියන්නාහු "අවධියක් නොකියේ වැරැද්දැයි. එසේවුවත් භය නොකළ මැනව, නුඹ වහන්සේගේ ජීවිතය රැකදෙමි. මට සිරගෙය දුන මැනව"යි සිරගෙය ඇරගෙණ විධානය කරන්නාහු "රැකෙන්නා කැමති කෙනෙක් මේ බත්තලිය යක්ෂයාට දෙමි"යි කියා යවන්නාහු මෙම නියායෙන් තිරන්තරයෙන් බත්තලියක් හා මිනිසකු බිලිදීමෙන් සිරගෙයි මනුෂ්‍යයෝත් නිමාගියහ.

අමාත්‍යයා එපවත් රජ්ජුරුවන් වහනසේට කියා රජ්ජුරුවෝත් එපවත් අසා ජීවිතයට වඩා මනුෂ්‍යයෝ අර්ථයෙහි ලෝභ ඇත්තාහ. දහසින් බැඳි පියල්ලක් ඇතු පිට තබා ''මේ මසුරන් දහස ඇරගෙණ යක්‍ෂයාට බත්තලිය දෙව''යි නුවර බෙරලවා ''මසුරන් දහස ඇරගත් කෙනෙක් ඇත්නම් ඌ අත බත්තලිය යව''යි කීහ. අමාත්‍යයාත් එලෙස කළේය.

බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ ''ඒ මසුරන් දහස ගෙණ යක්‍ෂයාට බත්තලිය දෙව''යි නුවර බෙරලැවූ මසුරන් දහස ගෙණ මෑණියන්දෑට දී සිතන්නාහු ''මේ මසුරන් දහස මෑණියන්දෑට දී ගියකළ යක්‍ෂයා දමනයෙහි ලා ගතහොතින් නම් බොහෝ සම්පත් ලැබෙමි. නැත මේ යක්‍ෂයාට බිලිවෙමි. මසුරන් දහස කීප දවසක් රැකෙන්ට ඇත්තේ වේදැ''යි සිතා ''මෑණියන් වහන්ස, මම යක්‍ෂයාට බත්තලියක් ඇරගෙණ යෙමි'' කීහ.

එවිට මෑණියන්දෑ කියන්නාහු ''පුතඬ, තොප කී මසුරන් දාසෙන් මට ප්‍රයෝජන නැත, යක්‍ෂයා ලඟට තොපි නොයව''යි කීහ. බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු ''මෑණියන් වහන්ස, භය නොකළ මැනව, ඒ යක්‍ෂයා දමනයේ ලා අඬන්නාවූ නුඹ වහන්සේගේ මූණ සිනා සෙමින් එමි. මෑණියන් වහන්සේ කීපවාරයෙක කීවාවූ අවවාද නොගිවිස අස්වසා රජ්ජුරුවන් හා සමඟ රජගෙට ගියහ.

රජ්ජුරුවෝත් ''දරුව, තොපට උවමනා කිම්දැ?''යි කීහ. ''ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේගේ මිරිවැඩිසඟල (සෙරෙප්පු කූට්ටම) උවමැන''යි කීහ. ''කවර කාරණයකටදැ?''යි කීහ. ''දේවයන් වහන්ස, යක්‍ෂයා සන්තක බිම නොසිටිනා නිසාය''යි කීහ. ''යහපතැ''යි මිරිවැඩිසඟලදී ''තව කුමක් උවමනාදැ?''යි කීය. ''සේසත උවමැනවැ''යි කීහ. ''ඒ කවරක්දැ''යි විචාළාහ. ''යක්‍ෂයාගේ ඡායාවට යට නොසිටිනා නිසාය (සේසත යට සිටිනා විට යක්ෂයාගේ සෙවණට අසු නොවන බැවිනි) යි කීහ. ''යහපතැ''යි සේසතත් දී ''තව කුමක් උවමනාදැ''යි කීහ. ''ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේගේ මඟුල් කඩුව උවමැනව''යි කීහ. ''කවරකටදැ?''යි විචාළාහ. ''යක්‍ෂයා භයගන්වා ආරක්‍ෂාවටය''යි කීහ. ''යහපතැ''යි කඩුවත් දී ''තව කුමක් උවමැනාදැ?''යි කීහ. ''නුඹවහන්සේගේ රන්තලියේ නුඹවහන්සේ මේනිමවන්ට සපයන ලද රසමසවුලෙන් යුක්තවූ භෝජනය (රජතුමාට සූදානම් කළ රසවත් ආහාර) ලා දුන මැනව''යි කීහ. ''ඒ කවරටදැ?''යි රජ්ජුරුවෝ විචාළාහ. ''මා තරම් නුවණැත්තාවූ පුරුෂයකු ගෙණයන්නාවූ බත් ලෝ තලියෙන් සමාන බත ගෙණයාම යුක්ත නොවන හෙයිනැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''යහපතැ''යි රන්තලියේ බත් ලවා සරහාදී මෙකියන සියල්ලම ගෙණයන්ට මිනිසුන් සලස්වාදී යවූහ.

බෝධිසත්ඩයෝත් මේ හැම ඇරගෙණ නික්ම ගොස් නුගගස සමීපයේදී මිනිසුන් රඳවා බත්තලිය අතට ගෙණ රන්මිරිවැඩි සඟල පයලා සේසත අතට ගෙණ කඩුව උරයේ බහාගෙණ බත්තලිය බිම තබා කඩුව අතට ගෙණ කඩුපතින් බත්තලිය නුග ඡායාව යටට කොට ''මේ ගස වසන්නාවූ මඛාදේව නම් යක්‍ෂයා අපගේ රජ්ජුරුවන්ගෙන් එවන ලද රසමසවුලෙන් යුක්තවූ මේ තලිය ඇරගණුව''යි අඬගැසීය.

එවිට යක්‍ෂයා සිතන්නේ ''මෙතෙක්දා එන්නාවූ පුරුෂයන්සේ නොවෙයි වඤ්චාප්‍රයෝග දන්නා එකෙක, මා වඤ්චාකොට ගැලවීයෙමි සිතාය''යි කියා කියන්නේ ''තා ඉවත සිට කථාකරන්නේ ඇයිද, නුගගස යට සිට මා හා කථාකරව, බත්තලියත් මාගේය, තොපිත් මාගේ සන්තකමය, බත්තලියත් කමි, තොපිත් කමි''යි කීය.

එවිට බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු ''එඹල රාක්‍ෂසය, මා කයි නම් තටමය අඩුව. බරණැස් නුවර මට වඩා නුවණැති පුරුෂයෙක් නැත. එසේ වූ සුතනු කුමාරයන් වැනි නුවණැති ගුණ ඇති පුරුෂයකු කාපු රාක්‍ෂසයා අප තිබාදැ යි කියා සෙට පටන් තට ගෙණෙනා බත්තලියත් නැත, මිනිසාත් නැත. ඉදින් මා නොකා අලවූ නම් තොපට නිරන්තරයෙන් එවන බත්තලිය එවමි. ඉදින් මා කන්ට සිතී නමුත් කෑ නැත, තාගේ බිම මා නොසිටි හෙයිනුත් තාගේ ඡායාව නොසිටි හෙයිනුත් කෑ නැත, නුගගස ඡායාවට වන් කෙනෙකුන් විනා කෑ නැති හෙයිනුත් තමාම කෑ නැත. ඉදින් නොනැවත කයි නම් කඩුවෙන් දෙකඩ කෙරෙමි. ඉදින් අපගේ රජ්ජුරුවන්වහන්සේ ගොස් අල්වා ගනිමියි කී නමුත් තාගේ නුග ඡායාවෙන් ඉවත්ව සිටිහෙයින් කෑ නොහැක්ක''යි කීහ. එවිට යක්‍ෂයා ''මුන් කීයේ සැබෑව, මුන් කෑයේ වීම්නම් සෙට පටන් මට ගෙණෙන බත්තලියත්, මිනිසාත් නැත. එයින් අලාභයයි මා ගොසින් රජ්ජුරුවන් ඇල්ලිය නොහැක්කැයි මුන් කියේ කටයුතුය''යි සිතා ''යහපත තාගේ ජීවිතදානය

දිනිමි, තෙල තලියත්, සේසතත්, කඩුවත්, මිරිවැඩිසඟලත් රජ්ජුරුවන්ට දී අඬන්නාවූ මැණියන් සතුටු කරව''යි කීහ. ''තොපි ගොසින් සෙට පටන් මට එවන බත් තලිය හා මිනිසා එව''යි කීහ.

එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ ''යක්‍ෂයා මාගේ බසට නැමින මා සිතුවා මුදුන්පත් වීය''යි සිතා එවිට කියන්නාහු ''එම්බල යක්‍ෂය, ප්‍රාණඝාත කිරීම නම් මෙලෝ පරලෝ දෙකින්ම අලාභවන කටයුත්තය, ප්‍රාණඝාතාදිය නොකරව''යි යක්‍ෂයා දමනයේ ලාගෙණ ''මෙතන වනයේ වාසයකොට කම්කිමිද? බරණැස් නුවර වාසල්දොර දේවාලයක් සරහා රජ්ජුරුවන් වහන්සේට කියා දෙවමින්'' යක්‍ෂයා ලවා සේසත්ද රන් තලියද ගෙන්වාගෙණ නුවරට නික්මුණාහ.

මග දුටු දුටුවෝ ''සුතනු මානවකයෝ මඟදේව නම් යක්‍ෂයාද දමනයේ ලාගෙණ එති''යි නුවර වාසින්ට කීහ. නුවරවාසීහු රජ්ජුරුවන්ට දැන්වූහ.

රජ්ජුරුවෝත් සතුටුව අමාත්‍ය මණ්ඩලය හා සේනාව පිරිවරා සුතනු මානවකයන් ඉදිරියට පෙර ගමන් කොට ගොසින් බෝධිසත්ත්වයන් දැක සතුටුව රාක්‍ෂසයාට වාසල්දොර දෙවොලයක් කර නුවර සියල්ලවුන්ගෙන් බත් දෙවන ලෙස සලස්වා නුවරට ගොස් සුතනු මානවකයන්ගේ ගුණ කියන්නාහු ''එම්බා අමාත්‍යයෙනි, මාගේ ජීවිතය රැක දුන්නේත් නුවරවාසීන්ට සැපත දුන්නේත් සුතනු මානවකයන් නිසාය''යි ගුණ කියා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේට සෙනෙවිරත් (සේනාපති තනතුර) තනතුරු දී එතැන් පටන් බෝධිසත්ත්වයන්ගේ අනුශාසනායෙහි දශරාජධර්මයෙන් (රජෙකුට තිබිය යුතු යුතුකම් දහයක්. දාන, ශීල, පරිත්‍යාග ආදියයි) රාජ්‍යයකොට කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියාහයි වදාරා මේ 'සුතනු ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි රාක්ෂසයා නම් අංගුලිමාල මහා ස්ථවිරය. බරණැස් රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. සුතනු මානවකයෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළසේක.

388. ගිජ්ඣ ජාතකය

තවද ධර්මරත්නාකරවූ (ධර්ම රත්නයට ආකාරයක්වූ) සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි මව්පියන්ට උපස්ථාන කරන්නාවූ භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ දෙමව්පියටන්ට උපස්ථාන කරණ සේක. භික්ෂූන් වහන්සේ සර්ව්ඥයන් වහන්සේට එපවත් දැන්වූ සේක. සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ''දැන් මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙර උත්තමයෝත් දෙමව්පියන්ට උපස්ථාන කළෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාල සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ ගිජුලිහිණිව ඉපිද අඬු වූ දෙමව්පියන් රක්නාහ. බරණැස් නුවර එක් වැද්දෙක් අමුසොහොනක් සමීපයෙහි මලක් (සතුන් අල්ලා ගැනීමට දමන මල පුඩුවක්) ලාලීය. බෝධිසත්ත්වයෝ ගොදුරු සොයා ඇවිදිනාහු ඒ මල කරලාගෙණ මලෙහි බැඳි තමන් මලබැඳි සෝකයට වඩා තමන්ගේ දුක නොසිතා දෙමව්පියන්ගේ දුක සිතා අඬන්නාවූ ''අනේ මාගේ දෙමව්පියන් දෙදෙනා මා මල බැඳුනු නියාව නොදනිති, ගොදුරු සොයාලන කෙනෙකුත් නැත, දුක්ඛයෙන් ගල්ලෙන ඒ ඒ තැන වැටී අඬන්නාහ''යි කියා තමන්ගේ දුක් නොසිතා දෙමව්පියන්ගේ දුකට හැඬූහ. එවිට වැදි එතනට අවුත් බෝධිසත්ත්වයන් අඬන අඬ අසා කියන්නේ ''ගිජුලිහිණියන් මනුෂ්‍ය භාෂාවෙන් කථාකරන්නාවුන් දුටුවිරූත් (දැක පරුද්දක් නැති බව) නැත, ඇසුවිරූත් (අසා පුරුද්දක් නැති බව) නැත. තොපි තොප මලබැඳුන හෙයින් හයින් අඬවිද? නැත්නම් අනික් කවර කාරණයක් නිසා අඬ වැලපුදැ?''යි විචාළාහ. එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''මරණ භයින් අඬන්නේ නම් නොවෙයි, ඇස් අඳුවූ දෙමාපියන් මා රකින්නේය. මාගේ මව්පියන් දෙදෙනා පැන් නොලැබ තළු වියලී (උගුර තොල කට වේලී) මියන්නාහ. ඊට අඬමි'' කීහ. ඒ අසා වැදි කියන්නේ ''ඒ වන්නා එසේමය, ගිජුලිහිණියෝ නම් සියත් යොත්නෙක (යොදුන් සියයක්) ආකාශයේ යමින් සිට බිම තිබූ කුණු දක්නාහ. තොපි මා ළඟ මල නොදකින්ට කාරණා කිම්දැ?''යි කීහ. එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''යම් අකුශලයක් පැමිණෙන කල කිසිවකුත් නොපෙනෙන්නේය. වන්නාවූ විපත්තියම

පැමිණෙන්නේය''යි වැද්දාට කීහ. වැදි බෝධිසත්ඩයන්ගේ බසට සමාධිව කියන්නාහු ''තොප කී බසට සතුටුවූ මම තොප මලින් උනාඅරිමි (බැම්මෙන් මුදවා), සැපසේ ගොසින් තොපගේ දෙමාපියන් රකුව''යි කියා බෝධිසත්ඩයන් මලින් උනා අළ. එවිට බෝධිසත්ඩයෝත් ''තොපි තොපගේ බන්ධූන් සමග ජීවත්ව''යි වැද්දාට කියා තමන්ගේ දෙමාපියන්ට ගොදුරු ගෙණ වනයටම ගියාහයි වදාරා මේ 'ගිජ්ඣ ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි වැද්දා නම් ඡන්න ස්ථවිරය. බෝධිසත්ඩයන්ගේ මෑණියෝ නම් මහා මයා දේවිය, පියාණෝ නම් සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවෝය. ගිජුලිහිණිව උපන්නේ නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

389. දබ්බපුෂ්ප ජාතකය

තවද කරුණාවට පිහිට වූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් ලෝභී භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් උපනන්ද සඞ්ඛ්‍යාත භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ භික්ෂූන්ට කියනකල ''භික්ෂූනි, ලාභයෙහි ගිජුනොව ලදදෙයකින් යපෙව, අල්ප සන්තොෂවව''යි බණ කියන සේක. තමන්වහන්සේ ගමකට වන්කල එක් ගෙයක පාත්‍රයද, එක් ගෙයක සැරයැටියද, එක් ගෙයක පොත් මිටියද, එක් ගෙයක ඩබරාවදැ (පැන් කෙණ්ඩිය, පැන් පෙරන උපකරණ) යි කියා ගෙවල් සතරෙක පසෙක තමන්වහන්සේ නතුකොට ලාභ සත්කාරද ගරුභාණ්ඩ සපයාගෙණ උපාසකවරුන්ට අවවාද කියා බොහෝ වස්තු සොයා ගැලෙක පුරවාගෙණ සැවැත්නුවරට එනසේක.

සැවැත් නුවර භික්ෂූ වහන්සේ වැඩහිඳිනා විහාරයට අවුත් ගෙවල් එකක් දෙකක් පන්නා යනකලට වැලක පය පැකිළින. එවිට ''මේ ගෙවල්වලින් මට ලාභයක් ඇත මැනවැ''යි ඒ ගෙට වන්සේක් ඒ ගෙයි වසන මාළු භික්ෂු දෙදෙනකුන් වහන්සේ සංඝිකව ලත් වක්කාරි දෙකකුත් (රෙදි කඩ දෙකක්) ලක්ෂයක් වටනා පලසකුත් බෙදාගත නොහී තුබූයේය. ඒ දෙදෙනා වහන්සේ ''ස්වාමීනි, මේ අපට බෙදාදුන මැනව''යි කීහ. උන්වහනසේ ඒ වක්කාරි දෙක දෙදෙනාවහන්සේටදී තමන් වහන්සේ ''ඒ පලස විනේධර කෙනෙකුන්වහන්සේට විනා ගතයුතු නොවෙ''යි කියා තමන් වහන්සේ ඇරගත්සේක.

ඒ දෙදෙනා වහන්සේ ගිවිස්වා අරගත් දෙයක් නොවන බැවින් මුරගා භික්ෂූන්වහන්සේට කීසේක. භික්ෂූන්වහන්සේත් ධම්සභා මණ්ඩපයේ රැස්ව මෙපවත් කිය කියා වැඩඋන්තැනට සර්ඹඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්ඹභාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරාවදාළ කල්හි ඒ භික්ෂූ වහන්සේ ''ස්වාමීනි, අනික් කථාවකින් යුක්තව උනුමෝ නොවම්හ, උපනන්ද සඞ්ඛ්‍යාත නම් ස්ථවිරයෝ භික්ෂු දෙදෙනකුට වක්කාරි දෙකක් දී තුමූද පලස අරගත්තුය යන මේ කථාව කියා කියා උනුම්හ''යි කීහ. සර්ඹඥයන් වහන්සේ ''එම්බා මහණෙනි, මූ දැන්මතු නොවෙයි පෙරත් අනුන්ට ලාභය මදකොට දී තුමූ වැඩිතරමේ ලාභය අරගත්තෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ එක් ගහක් අසල වෘක්ෂදේවතාව උපන්නාහ. ඒ හහ අසළ දබ්බපුෂ්ප නම් කැණහිලකු හා කැණහිල් ධේනුවක් වාසය කරන්නීය. ඒ කැණහිල්දෙන ''රේමස්කන්ට දොළමි'' (ලූල් මාළු වැනි මාලු වර්ගයක් කෑමට ආසාව) යි කැණහිලාට කිව, කැණහිලාත් ගහ අසල බලා අවිදිනකලට අනුචාරී නම් දියකාවකු හා ගම්භීරචාරී නම් දියකාවකු හා දෙදෙනක් ඇත, ඉන් ගම්භීරචාරී නම් දියකාවා මසෙකු අල්වා ගත. ඒ කුඩමස්සා දියකාවාත් ඇරගෙණ දියයට වදින්ට වන. ඒ දියකාවා අනුචාරී නම් දියකාවාට කියන්නේ ''එම්බා අනුචාරී නම් දියකාවනෙනි, මේ මත්ස්‍යයා මාත් ඇරගෙණ දියයට වදින්ට උත්සාහ කෙරෙයි වහා අවුත් මට සහායව කුඩමස්සා අල්ව''යි කීහ.

එවිට දියකාවා කියන්නේ ''මේ තොපි නොබව, ඇල්ලුගැන්ම ස්ථිර නොකොට (බුරුල් කරන්නේ නැතිව) තරයේ අල්වව, මමත් එමි'' කියාගොස් කුඩමස්සා ඩෑගෙණ දෙන්න කැටිව ගොඩලා බෙදාගත නොහි උනුත් කණකලට කැණහිලා එතනට ආය. දියකාවෝ දෙන්නා කැණහිලා දැක ''එම්බා සබඳ, මේ කුඩමස්සා අපට සරියේ බෙදාදීලව''යි කීහ.

එවිට කැණහිලා කියන්නේ ''එම්බා මට බොහෝ අධිකරණ විචාරණ යුක්තිපසඳිනා (සාධාරණව නඩු ඇසිමට පුළුවන් බව) දනිමි, මේ කුඩමස්සා ධර්මිෂ්ටව බෙදමි'' කියා අනුචාරී දියකාවට වල්පත දිසාවදී ''ගම්භීරචාරී දියකාවාට ඉස දිසාව තරමැ''යි කියා දී ''ධර්මිෂ්ඨව බෙදූ මට මධ්‍යයේ කැබැල්ල යහපතැ''යි ඇරගෙණ ගියාහ. දියකාවෝ දෙදෙනත් ''අප සැපසේ බෙදාගෙණ කන්නාවූ රේමස ඇරගෙන ගියේය''යි මුරගෑය. ඒ කැණහිල් දෙනත් කැණහිලා ගෙණෙන රේමස දැක සමෘධිව කියන්නී ''මේ රේමස කොයින් සම්භවීදැ?''යි විචාරා යුක්ති කියා ගෙණා නියාව අසා ''මේ රේමස සම්භවූ නියාව සක්විති රාජ්‍යයක් ලත්විවර ඇත, මාගේ මනෝරථය (මනදොළ, අදහස) මුදුන්පත්ව නියාය''යි කියා තමාගේ ස්වාමියාට ප්‍රසංසා කොට රේමස කෑව.

සර්‍වඥයන් වහන්සේත් ''එම්බා මහණෙනි, භික්‍ෂූහු නම් අනුන්ට ලාභය නොවිඳුව''යි අවවාද කියා ''තමා ලාභසත්කාර විඳීම භික්‍ෂූන් කළ මනාදෙයක් නොවෙ''යි වදාරා මේ 'දබ්බපුෂ්ප ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි දියකාවෝ දෙදෙන නම් දැන් මහළු භික්‍ෂූහු දෙදෙනාය. කැණහිලා නම් උපනන්ද සඞ්ඛ්‍යාත ස්ථිවිරය. මේ චිත්තිය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කොට දුටුවාවූ වෘක්‍ෂ දේවතාව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

390. දසන්නක ජාතකය

තවද මහත්වූ ධෛර්‍යය ඇති සර්‍වඥයන් වහන්සේත් ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් ස්ත්‍රියක් කෙරේ පිළිබඳ සිත් ඇති භික්‍ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්නව ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්‍ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ ස්ත්‍රියක් කෙරේ පිළිබඳ සිත් ඇතිව වාසය කරණසේක. ඒ භික්‍ෂූන් වහන්සේ භික්‍ෂූහු ගෙණවිත් සර්‍වඥයන් වහන්සේට පෑ ''ස්වාමීනි, මේ මහණ ස්ත්‍රියක් කෙරේ පිළිබඳව වාසය කෙරෙ''යි දැන්වූ කල්හි ''සැබෑද මහණැ?''යි වදාරා ''දැන් මතු නොවෙයි, පෙරත් අනාර්‍ය්‍යකාරීවූ (අයහපත කරන්නාවූ) මෑ නිසා චෛතසික රෝගයෙන් (සිතේ ලෙඩින් පීඩාවට පත්වූයේ) මරණ ලබන්නේ නුවණැත්තවුන් නිසා ජීවිතය ලද්දාහුය''යි වදාරා ඉකුත්වත් කථාව ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ කල්හි පුරණ ලද බෝධිසම්භාර ඇති අප මහබෝසතානන් වහන්සේ බමුණු කුලයක උපන්සේක. උන්වහන්සේට සේනක කුමාරයෝයයි නම් තුබූහ. උන්වහන්සේ වැඩිවිය පැමිණ තක්සලා නුවරට ගොස් සියළු ශිල්ප ඉගණ අවුත් රජහට අර්‍ත්‍ථයෙන් ධර්‍මයෙන් (ආර්ථික දියුණුව හා දැහැමි ජීවිතය ගැන) අනුශාසනා කරන්නාවූ අමාත්‍ය වූසේක. සේනක පණ්ඩිතයන් වහන්සේයයි කී කල්හි චන්ද්‍ර සූර්‍යයන් මෙන් ලොව ප්‍රසිද්ධ සේක.

එකල්හි රජහුගේ පුරෝහිත බමුණුගේ පුත්‍රතෙම රාජසේවයට ආයේය. සර්‍වාභරණයෙන් සැරහුනාවූ උතුම්වූ රූපශ්‍රී ධරන්නාවූ රජහුගේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන් දැක පිළිබඳ සිත්වූයේ ගෙට ගොස් නිරාහාරයෙන් හොත්තේය, යහළුවන් විසින් විචාරණලදුව එපවත් කීය. රජතෙම පුරෝහිත පුත්‍රයානෝ දැක එපවත් අසා කැඳවා ගෙන්වා ''මම තට මේ බිසව සත්දවසකට දෙමි, සත්දවසක් තොපගේ ගෙයි වස්වා අටවෙනිදා කැඳවාගෙණ එව''යි කීහ. ඒ තෙමේ ''යහපතැ''යි පිළිගෙණ බිසව ගෙට කැඳවාගෙණ ගොස් එක තැන විසීමෙන් ඔවුනොවුන් කෙරේ පිළිබඳ සිත් අතිව කිසිවක්හට නොදන්වාම උදය හළ දොරින් ඇමට පළමු නික්මගොස් අන් රජක්හුගේ ආඥා පවත්නා (අණසක පවතින) රටකට වන්නාහුය. නැවත ගිය මගක් මෙන් ඔවුන් ගිය මග කවුරුත් නොදක්නාහු වෙති. රජ නුවර බෙරලවා නොයෙක් පරිද්දෙන් නුවර

පරීක්ෂා කරන්නේත් ගිය තැනක් දැනගතනොහී ඇ නිසා ඒ රජහට බලවත් සෝක උපන, හෘදය උනුවිය, බඩින් ලේ යන්නට පටන්ගත. බලවත් වෙදවරු ඇවිත් පිළියම්කොට ගුණකරන්නට නොහැකිවූවාහුය.

බෝසතනන් වහන්සේ ඒ දැක "මෝ හට වාතපිත්තාදියෙන් (වා පිත් කිපීමෙන්) උපන් ව්‍යාධියෙක් නොවෙයි, භායීයාව නුදුටු බැවින් මනෝදුක්ඛයෙන් ආ ව්‍යාධියෙක, (මානසිකව හටගත් රෝගයක්) උපායකින් ඕ හට පිළියම් කෙරෙමි"යි ආයුර නම්වූද පුක්කුස නම්වූද පණ්ඩිත අමාත්‍යයන් දෙන්නා කැඳවා "රජහට මේ බිසව නොදැක්මෙන් උපන් ලෙඩ විනා වෙන ලෙඩක් නැත, මේ රජ අපට උපකාරී එකෙක, උපායෙන් පිළියම් කරමිහ. රජගෙයි මළුවේ නැටුම් යොදා කඩුවක් ගිලින්නට දන්නා එකෙකු ලවා කඩුව ගිලින්ට සලස්වා රජ සිව්මැදුරු කවිළුව සමීපයෙහි ඉන්ට සලස්වා ඒ දක්වමිහ, ඒ දැක මීට වඩා දුෂ්කරයෙක් ඇද්දැ?"යි විචාරන්නේය, යහළු ආයුර පණ්ඩිතයෙනි, තෙපි එබසට "අසවල් දෙය දෙමි කියා ප්‍රතිඥා කොට කීම ඊටත් වඩා දුෂ්කරය" යි කියාලව. එම්බා පුක්කුස පණ්ඩිතයෙනි, තොපි "යමක් දෙමි කියා ප්‍රතිඥා කොට ඔහුගේ ආසාව වඩා නැවත නොදෙමියි කියා අසා විවේඡදය කිරීම (ආසාවන් බලාපොරොත්තු බිඳ දැමීම) ඊටත් වඩා දුෂ්කරය" යි කියාලව, ඉන් ඈත කියයුත්ත මම දනිමි" කියා වදාළසේක.

එසේ කියා නැටුම් යොදා රජහුගේ සමීපයට ගොස් "මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, නැටුම් බලා වදාල මැනව, ශරීර දුක්ඛයත් මඳක් ශාන්ත වෙයි" කියා රජහු කැඳවාගෙණ සිව්මැදුරු කවිළුව සමීපයේ නැටුම් බලා ඉන්ට සැලැස්වූවාහුය, බොහෝ දෙන නැටුම් පෑවාහුය.

එක් පුරුෂයෙක් තෙතිස් අඟල් දිග (අඟල් තිස්තුනක් දිග) ඇති තියුණු මුවහත් ඇති කඩුවක් ගිළීය. රජ ඒ දැක "මේ පුරුෂතෙමේ තියුණු ධාරා (සියුම් මුවාත) ඇති සතුරන් ඇඟ රුධිරපානය කරණ දසන්නක දෙශයෙහි උපන්නාවූ මේ කඩුව ගිළීය, මේ ඉතා දුෂ්කරයෙක් ලොව ඇද්දැ?"යි ආයුර පණ්ඩිතයන් අතින් විචාළේය. එබසට ආයුර පණ්ඩිතතෙම "දේවයන් වහන්ස, මේ පුරුෂයා තමන් අභ්‍යාසකළ (පුහුණු) හෙයින් කඩුව ගිළින්නේය. ඒ ඉතා දුෂ්කරයෙක් නොවයි. යමෙක් තමාට ආවේනික වූ ධනයක් අනිකක්හට දෙමි කියාද ඒ කීමම දුෂ්කර වන්නේය, ඉන් පිටත් දුෂ්කරයෙක් නැතැ"යි කියේය.

ඒ අසා රජ "කඩුව ගිලීමට වඩා දෙමි කියන බස දුෂ්කරවේල, මමද පුරෝහිත පුත්‍රයාට බිසව දෙමි කීමි, මා විසින් දුෂ්කරයෙක් කරණුලද" සලකන්නහට මඳක් සෝක නැතිවිය, නැවත "මේ දෙමි කීමට වඩා අනික් දුෂ්කරයෙක් ඇද්දැ?"යි පුක්කුස පණ්ඩිතයන් විචාරණුයේ "මේ ආයුර පණ්ඩිතතෙම කඩුව ගිලීමට වඩා තමා සන්තක දෙයක් දෙමි කීම දුෂ්කරය"යි කීය. එකල්හි පුක්කුසය පණ්ඩිත තෙම "දේවයන් වහන්ස, යමෙක් කාරිය සිද්ධියට නොපමුණුවන්නාවූ (ක්‍රියාවට නැන්විය නොහැකි) වූ නිෂ්ඵලවූ තෙපුල් කියන්නේ විනම් ජනයෝ ඔහු ඇසිරුව ජීවත් වම්හයි නොසිතති. එබැවින් යමෙක් දෙමි කියා ලබන අයගේ ආසාව වඩා නැවත නොදෙමි කීමට වඩා දුෂ්කරයෙක් ලොව නැතැ"යි කිය.

රජ ඒ බව අසා "මම පුරෝහිත පුත්‍රයාට බිසව දෙමි පළමුකොට කියා දිනිමි. නැවත අර ගන්නා සිතින් පරීක්ෂා කරවීමි, මා කළේ ඉතා දුෂ්කරයෙකැ"යි සිතන්නාහු රජහුගේ සිතෙහි සෝක මඳක් තුනීවිය. ඉක්බිත්තෙන් රජතෙම මේ සේනක පණ්ඩිතයන්ට වැඩි පණ්ඩිතකෙනෙක් ලොව නැත. එබැවින් මේ ප්‍රශ්ණය ඔවුන් අතින් විචාරමි සිතා "එම්බා සේනක පණ්ඩිතයෙනි, මේ පුක්කුස පණ්ඩිතතෙමෙ යමක් දෙමිකියා නොදෙමි කීම දුෂ්කරයෙකැයි කීය. දුෂ්කරයට වැඩි අනික් දුෂ්කරයෙක් ඇත්නම් ඒ තොපි කියව"යි කීයේය. එකල්හි මහබෝසතාණන් වහන්සේ මෙසේ වදාළසේක.

"මහරජ, යම් කිසිවෙක් මඳවූද බොහෝවූද දානයක් දුන්නේද, යමෙක් දන්දී පසුතැවිලි නොවේද, එතෙම ඊටත් වැඩියෙන් දුෂ්කර වන්නේ"යි මෙසේ අප මහබෝසතානෝ රජහට දන්වනසේක් දානයදී අපර චේතනාව (තුන්වැනි සිත, යමක්දී අවසානයේ ඇතිවන සිත) පිරිසිදුකොට ගන්නට දුෂ්කර බව වෙස්සන්තර ජාතකයෙන් දන්නේය. ජූජක නම් බ්‍රාහ්මණයාට පුත්‍රයන් දී ඔහු විසින් හිංසාව දැක මාගේ පුත්‍රයන් ගෙන එම්දෝදොයි බෝධිසත්වාදී මහොත්තමයෝ "දන්දී කවරෙක් පසුතැවිලි වන්නේහිදැ?"යි සිතූසේක.

රජ්ජුරුවෝ බෝධිසත්ත්වයන්ගේ වචනය අසා සලකාගත් සේක. ‘‘මම මාගේ සිතින්ම පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණ පුත්‍රයාහට මහේසිකාවදී සිත් දරාගන්නට නොහැකිවූයෙමි, සෝකකෙරෙමි, මිරිකුණෙමි, මට මේ සුදුසු නොවෙයි. ඉදින් මා කෙරෙහි ස්නේහ ඇත්නම් මේ ඓශ්වර්‍යය (රාජ සම්පත්) හැර නොයන්නීය. මට ස්නේහ නොකොට ගියාහ. ඇගෙන් මට කවර ප්‍රයොජනදැ’’යි සිතන්නාහුගේ පියුම් පත්හි දියබිඳු සෙයින් සියලු සෝකය පහව ගියේය. එකෙණෙහි කුක්ෂි රෝගය සන්හිඳී සුවපත්ව සිට බෝසතාණන්ට ස්තුතිකරණසේක්, ‘‘ආයුර පණ්ඩිතයෝද ප්‍රශ්නය ප්‍රකාශ කළෝය. පුක්කුස පණ්ඩිතයෝද එසේම ප්‍රශ්නය ප්‍රකාශ කළෝය. ඔවුන්ට වැඩියෙන් නුඹ වහන්සේගේ ප්‍රශ්න විසඳීම යහපතැ’’යි ස්තුතිකොට බෝසතානන් වහන්සේට සතුටුව බෝහෝ වස්තු දුන්සේක.

ශාස්තෘ වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ජාතක ධර්ම දේශනාව ගෙණ හැර දක්වා වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට මේ ජාතකය නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යාවසානයෙහි උකටළී භික්ෂූහු සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටිසේක.

‘‘එකල්හි රජහුගේ අගමෙහෙසුන් බිසව් නම් දැන් මේ පුරාණ දුතිකාවන්නීය. එකල්හි රජ නම් උකටළී භික්ෂූහුය. ආයුර පණ්ඩිතයෝ නම් මෞද්ගල්‍යායන ස්ථවිරයෝය. පුක්කුස පණ්ඩිත නම් ශාරිපුත්ත ස්ථවිරයෝය. එකල්හි රජහට අර්ත්‍ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කළාවූ සේනක පණ්ඩිතයෝ නම් දැන් බුදුවූ මම්මය’’යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

391. සත්තුභස්ත ජාතකය

තවද සර්වධර්මයන් ස්වයම්භූඥානයෙන් (සියලු දහයුතු ධර්මයන් තම නුවණින්ම දත්) දත්තාවූ අප තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුදු රජොත්තමයානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ප්‍රඥාපාරමිතාව අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද, මෙය විස්තර වශයෙන් උම්මග්ග ජාතකයෙන් පෙණෙන්නේය.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර ජනක නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ බ්‍රාහ්මණ කුළයක ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ සේනක නම්ව දිසාපාමොක් ආචාරීන් අතින් ශිල්පය නිමවා ඉගෙණ රජ්ජුරුවන් කරා අවුත් රාජ්‍යය දසරාජ ධර්මයෙන් (දාන, ශීල, පරිත්‍යාග, ඇදනැතිබව, මැදහත්බව, සිල්වත්බව, ක්‍රෝධ නොකරීම, අවිහිංසාව, ඉවසීම, අවිරුද්ධභාවය) අනුශාසනා කොට වස්සාරපෝයේ (වස් කාලයේ ප්‍රධාන පෝය හතර) නුවර වාසීන්ට ධර්මාසනාරූඪව බණ කියා බුද්ධලීලාවක් (බුදුවරයෙකුගේ විලාසයෙන්) මෙන් සියළු ලොකවාසීන් සතුටුකරමින් වාසය කරණසේක.

එසමයෙහි එක්තරා මාළු බ්‍රාහ්මණයෙක් මසුරන් දාසක් සිහාගෙණ එක් බ්‍රාහ්මණයෙකුගේ ගෙයක තබා ගොසින් කල්‍යාමකින් ‘‘මාගේ මසුරන් දෙව’’යි කියා ඉල්වීය. ඒ බ්‍රාහ්මණයාත් ‘‘තමාට දෙන්ට රන් නැති හෙයින් තමා දුක්පත් හෙයිනුත් තමාගේ දුව තෙලේ රණට සිලව්කොට (ඒ ණය වෙනුවට) ගෙණයව’’යි බ්‍රාහ්මණයාට පාවාදින. ඒ බමුණත් ඈ ගෙණගොස් තමාගේ ගෙයි රඳවා උන්නේය. බැමිණි තමන් තරුණ ස්ත්‍රී හෙයිනුත් කාමයෙහි අර්ත්‍ථීව (ගිජුව) පරපුරුෂයන් සේවනය බොහෝ කොට කරන්නීය. පරදාර පරපුරුෂ (පර අඹුවන් හා පර පුරුෂයන්) සේවනයෙහි තෘප්තියක් (ඇතිවීමක්, සෑහීමක්) නැත්තේය.

මේ ලෝකයෙහි නොපිරෙන්නාවූ වස්තු සොළසෙක් ඇත්තේය. ඒ කවරේද යත්? සාගරය තෙමේ සියලු ජලප්‍රවාහයෙන් තෘප්ති නිවාරණයකට නොපැමිණෙන්නේය, වහ්නි (ගින්න) තෙමේ ඉන්ධනයෙන් (දැවීමෙන්) තෘප්ති නිවාරණයකට නොපැමිණෙන්නේය, රජ්ජුරුවෝ රජ්‍යයෙන් තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නාහ, අඥානයා පව් කිරීමෙන් තෘප්ති නිවාරණයකට නොපැමිණෙන්නේය, ස්ත්‍රී මෛථුන ධර්මයෙන්ද (කාම සේවනයෙන්) සැරහීමෙන්ද දරුවන් වැදීමෙන්ද තෘප්ති නිවරණයකට නොපැමිණෙන්නීය, බ්‍රාහ්මණයා මන්ත්‍ර ඉගැන්වීමෙන්ද තෘප්ති නිවාරණයකට නොපැමිණෙන්නේය, ධ්‍යානයට සමවදින්නාවූ භික්ෂූ වහන්සේ ධ්‍යාන සමාපත්තියෙන් තෘප්ති නිවාරණයකට නොපැමිණෙන්නේය, ශෛක්ෂ පෘථග්ජනයන් වහන්සේ (කෙලෙස් සහිත පුහුදුන් පුද්ගලයා) කෙලෙසුන් තවන්නාවූ වීර්යයෙන් තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නේය, අල්පෙච්ඡ (ලද දෙයින් සතුටුවන) භික්ෂූන් වහන්සේ ධුතාඞ්ග (භාවනා කරන අය අනුගමනය කරන ධූතාංග 13) සමාදන්වීමෙන් තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නේය,

පටන්ගත්තා වූ වීර්‍යය ඇත්තේ වීර්‍යාරම්භයෙන් (වෙර දැරීමෙන්) තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නේය, ධර්මකථිකයන් වහන්සේ ධර්මසාකච්ඡාවෙන් තෘප්තියකට නොපැමිණෙනසේක, බුහුටි ධර්මධරයෝ (දක්ෂ ධර්මදේශකයෝ) පෂීත් බොහෝයයි තෘප්තියකට නොපැමිණෙනාහ, සැදැහැ ඇත්තෝ සංඝයාවහන්සේට උපස්ථාන කිරීමෙන් තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නාහ, ත්‍යාගී පුරුෂයා වස්තු පරිත්‍යාග කිරීමෙන් තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නාහ, නුවණැත්තා බණ ඇසීමෙහි තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නාහ, සිව්වනක් පෂීත් (භික්ෂු, භික්ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා යන සිව් පිරිස) බුදුන් දැකීමෙන් තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නාහ.

බැමිණිත් පුරුෂයන් කෙරෙහි තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නීය. ඇගේ සොරසැමියෙක් ඇත්තේය, ඌ හා තමා හා සැපසේ දවස් අරිණ නිසා තමාගේ සැමියාට කියන්නී, ‘‘එම්බල බමුණු, තට නිරන්තරයෙන් දර ගෙණෙන්නට, පිසන්නට, පරිත්තට (දාසියක් වෙන්නට) මට බැරිය, මෙරට සිහා රන් එක්කොටගෙණ වහා මට කෙල්ලක ගෙණව’’යි කීව. බමුණුත් අඹුවට උත්තර කියාගත නොහී අඹුවට කියන්නේ ‘‘එසේ වීනම් සොඳුර මට මාඟොපකරණ (මහ වියදම්) සපයා දෙව’’යි කියා විළඳ අත්සුනු (පොරි හා අග්ගලා) ආදීවූ දෙය සපයා පසුම්බියේ ලාගෙණ ගම් නියම්ගම් රාජධානිවල ඇවිද මසුරන් සත්සියය සිහාගෙණ කෙල්ලකු හා කොල්ලකු අරගණ්නට බරණැස් නුවරට එන්නේ අතරමග ගසක්මුල අත්සුනු පයිය තබා පයිය උනා අත්සුනු කා පැන් බොන්ට ගොස් පැන් බී එනකලට ඒ ගස වසන්නාවූ නාගයෙක් අවුත් අත්සුනු ගසයෙන් පයියට වන. බමුණා පැන් බී ආ තැනැත්තේ පයිය බැඳ කරතබාගෙණ යන්ට වන. ඒ වෘක්ෂයෙහි වාසය කරන්නාවූ දේවතාවෙක් බෝධිසත්වයන් වහන්සේගේ නුවණ දඹදිව ප්‍රකාශ කරණු සඳහා අර්ද්ධ ශරීරයක් දක්වා කියන්නේ ‘‘එඹල බ්‍රාහ්මණය, ගෙට ගියෙයිනම් තාගේ අඹුව මියෙයි, අතර මග ලැග්ගේ නම් තෝ මියෙයි’’යන බස්දෙක කියා අන්තර්ධාන විය. බ්‍රාහ්මණයන් වට පිට බලා කාත් නොදැක භයින් ත්‍රස්තව අඬ අඬා යන්නේය.

එදවස් පසළොස්වක් ලත් දිනය පැමිණ බෝධිසත්වයෝ බණ කියන්නට වන්සේක. බොහෝ මනුෂ්‍යයෝද ගඳ දුම්මල් පහන් ගෙණ බණ අසන්නට යන්නාහු බමුණු අන් ඇම දැක ‘‘කොයියවුදැ?’’යි විචාරා ‘‘බණ අසන්නට යම්හ’’යි යනු අසා පණ්ඩිතයෝ නම් නුවණැත්තාහුය. උන් ලඟට ගොස් මාගේ සෝක සන්සිඳුවාගණිමි යි පණ්ඩිතයන් බණ කියන්නාවූ ස්ථානයට ගොස් බණ පිරිස් කෙළවර අඬ අඬා බණ අසා සිටියේය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ විස්තර කොට බණ වදාරා වට බලන්නාහු බණ පිරිස් කෙළවර අඬ අඬා සිටිනා දැක ‘‘ඇයි තා අඬන්ට කාරණා කිම්දැ?’’යි ‘‘තට කුමණ අලාභයෙක් කවර අර්ථහානියෙක් ප්‍රාණහානියෙක් (ධන හානියක් හෝ ජීවිත හානියක්) සැලසිනිද? මට කිය, තාගේ සෝක සන්සිඳුවාලමි. ඇයි තෝ සේනක පණ්ඩිත නියාව නොදනිදැ?’’යි කීහ. එවිට බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ‘‘පණ්ඩිතයෙනි, එක් දේවතාවෙක් මට කියන්නේ අතරමග ලැග්ගොත් තෝ මියෙයි, ගෙට ගියොත් අඹු මියෙයි. එසේ හෙයින් ගෙටත් යානොහී අතර මගත් ලැග්ගනොහී මරණභයින් අඬමි’’යි කීහ.

බෝධිසත්වයෝ මිනිසුන්ට වන්නාවූ අන්තරාය පරීක්ෂා කරන්නාහු සමුද්‍රයෙහි ගැළුනාහුද බැල මච්ඡයන් (බලගතු මසුන්) විසින් ගන්නා ලද්දාහුද ගග වැටී හුන්නාහුද කිඹුලන් විසින් ගන්නා ලද්දාහුද රුකකින් හුනවාහුද කටුවෙන් විදිනා ලද්දාහුද විෂකෑවාහුද කරවැල්ඒවාහුද ප්‍රපාතයෙහි වැටීද අතිශීත අතිඋෂ්ණ ආදීරෝගයෙන් මඩනා ලද්දාහුයයි යන මෙතෙක් අන්තරාය ඇත. කවරදෝ හෝ යි පරීක්ෂා කොට අන්තරායක් නොදැක පරීක්ෂා කරණසේක් මූ කර තිබෙන පසුම්බි පයියේ අත්සුනුවන්ට කාරණා මූ අතරමග ගසක් මුලදී අත්සුනු පයිය බිම තබා පයිය උනා අත්සුනු කා පැන් බොන්නට යාදී මේ පයිය ඇතුලට අත්සුනු ගසයට සර්පයකු වන් නියාය. අතරමග ලැග්ගහොත් මෙතෙම අත්සුනු කන්ට පයියේ අත එලීනම් (අත දැම්මොත්) සර්පයා කඩා කා තෙමේ මියෙයි. ගෙට ගියොත් ‘‘මෙතෙක් දවස් ගොසින් කුමක් ගෙණාදැ?’’යි පසුඹිය උනා අතලයි. එවිට ඇගේ අත කඩා කා අඹු මියන්නීය යි කී නියායයි සිතින්ම පරීක්ෂා කොට සර්පයා දැනගතනොහී කෘෂ්ණ සර්පයකුවන්ට (කළු නාගයකු) උමමැනව, නොසැලී නිශ්ශබ්ද දී දරණලා වැදහොතේය. ඒකාන්තයෙන් නයාමයයි පරීක්ෂාකොට දිවසින් දුටු කෙනෙකුන්මෙන් සියල්ලම නුවණැසින් දැක බොහෝ දෙනාට කියවන පිණිස බමුණා අතින් විචාරා ‘‘බමුණ තාගේ පසුම්බියේ කුමක් ඇද්දැ?’’යි විචාළසේක.

''ස්වාමිනී, අත්සුනුය''යි කීය. ''ඒ අතරමගදී කෑදැ?''යි විචාළසේක. ''මහ එක් ගසක්මුල පසුම්බිය තබා අත්සුනු කෑමි'' කිව. ''තෝ පැන් බොන්නට ගියෙහිද? නොගියෙහිදැ?''යි විචාළසේක. ''ගියෙමි ස්වාමිනී'' කීය. ''එම්බල බමුණ, තෝ පැන් බී අවුත් අත්සුනු පයිය පරීක්ෂාකොට බැන්දෙහිදැ?''යි විචාළසේක. බමුණා කියන්නේ ''ස්වාමිනී, පැන් බොන්නට යන ගමනේත් සඳහන් මදව (කල්පනාව අඩුකමින්) නොබැන්දෙමි. ආ ගමනේත් පරීක්ෂා නොකොට බැඳගෙණ කර තබාගෙණ ආමි'' කීය. එවිට බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ ''එම්බල බමුණ තා කර තිබෙන්නාවූ පසුම්බිය ඇතුළේ සර්පයෙක් වැද හොන්නේය. එයින් නයෙක. දේවතාවා කීයේ නම් එයින් තට සැකවිනම් පසුඹි පයිය බිම තබා උනා දික් දණ්ඩකින් ගසා ලන්නා සූ සූ යන අනුකරණයෙන් මහත් පෙණයක් කොටගෙණ මේ බණ පිරිස් මධ්‍යයේ පිටවන්නේය''යි කී සේක.

බමුණා පසුඹියේ නාගයායයි කියන්නා මහ හයින් පසුඹිය බිමට දමා පසුඹිය උනා දණ්ඩකින් පසුඹියට ගසාලීය. නයා බෝධිසත්ඩයන් කී පරිද්දෙන් පෙණය කොටගෙණ පිටත්විය. නයින් කෙළවනසේ (නයි නටවන) දන්නා අභිකුණ්ඨීකයෙක් නයා අරගෙණ වලට (වනයට) අළුයේය. එතන සිටියාවූ බොහෝ බණපිරිස් මධ්‍යයේ සේනක පණ්ඩිතයන් වහන්සේ බමුණා අතතුබූ පසුඹියේ ඔත්තාවූ සර්පයා යම් කෙනෙකුන් අතින් නොඅසා දිවසින් දුටු කෙනෙකු මෙන් දැන සර්පයා විභාගකොට නයාමය යි වදාළසේක. යහපත නුවණ විශේෂයකැයි බොහෝ දෙනා සමාධිව පිළිඉස නටවා (රෙදි කඩ හිසේ කරකවමින්) අත්පොලසන් දීම් අසුරුසන් (ඇගිලි දෙකින් නගන හඬ) දිම් ආදීවූ බොහෝ සන්තෝෂයට පැමිණියාහ.

බමුණාත් සමාධිව ''සේනක පණ්ඩිතයෙනි, මා අත කෙතෙක් සම්පත් තිබුයේ වී නමුත් එතකුන් දීපියන්ට සමාධි ඇත, මා සිහා ලද්දේ මේ මසුරන් සත්සියය පමණයයි, මින් තොපට පුජා කෙරෙමි''යි කීහ. බෝධිසත්ඩයෝත් ''එම්බල බමුණ ප්‍රශ්ණ කියා වස්තු උපයන්නේ නොවෙමි. මේ තාගේ රනින් මට ප්‍රයෝජන කිම්දැ?''යි කියා තමන් වහන්සේගෙන් මසුරන් තුන්සියයක් දී දාස පුරා මින් කොල්ලකු ඇරගෙණැයි දී ''තා සිහා ඇවිදින්ට කාරණා කිම්දැ?''යි විචාළසේක.

බමුණු කියන්නේ ''පණ්ඩිතයත් වහන්ස, මාගේ බිරින්ද ''රට සිහා කෙල්ලෙකු කොල්ලෙකු ගෙණව මැනව''යි කී හෙයින් සිහා ඇවිදිමි'' කීය. එවිට පණ්ඩිතයෝ විචාරන්නාහු ''තාගේ අඹු තරුණ ස්ත්‍රියක්ද? මැහැළිදැ?''යි විචාළසේක. බමුණු කියන්නේ ''ස්වාමිනී, ළදරු ස්ත්‍රිය''යි කීය. බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු ''එම්බල බමුණ, තාගේ අඹුවට සොරසැමියෙකු ඇති හෙයින් ඔහු තමා හා ස්වේචඡා පරසේවනය (සිය කැමැත්තෙන් පරපුරුෂ සේවනය කිරීමට) කරන්නට උවමනා හෙයින් එතනින් තා නෙරණ නියායි'' (ගෙදරින් පිටමන් කරවන්නට ඇත) කියා ''එම්බල බමුණ, මේ මසුරන් දාස ගෙට ගෙණා ගියෙයි නම් තාගේ අඹු තමා සොරසැමියාට දීපියන්නීය, තෝ ගෙට ගෙණ නොගොස් මසුරන් දාස ඉවතෙක සඟවාලා ගොට ගොස් බැණනොනැගී ඉඳ තාගේ අඹුවට රන් ගෙණාමි නොකිය''යි උගන්වාලා යවූසේක.

බමුණත් ''යහපතැ''යි ගිවිස අතරමග ගසක්මුල මසුරන් දාස සඟවා ගෙට ගොසින් ''පින්වත දොර ඇරව''යි කීය. එවේලාවට බැමිණියත් සොරසැමියාත් වැදඔත්තාහ. බැමිණි නැගිසිට පාණ නිවා දොරහැර සොරසැමියා දොරබා බොක්කේ (දොර මුල්ලේ) සිටුවා බමුණා ගෙට කැඳවා සොරසැමි පිටතට යවා සමනන් ලඟ ඉඳ පසුම්බි පයිය බලා ''මෙතෙක් දවස් ගොසින් ගෙණා වස්තුයෙක් නැද්දැ?''යි විචාළීය. එවිට බමුණා අඹුව කෙරේ භයින් ''සොඳුර රැහැණි නොව (අමනාප නොවන්න) මම රන් මසුදහසක් ගෙනාමි. අසවල් තැන ගසක්මුල සඟවා තබාලීම්, උදෑසන ගෙනෙමි'' කීය. බැමිණි ඒ අසා දොරට ගොස් සොරසැමියාට සළකුණු කියා ''රන් තුබූ තැනින් ඇරගෙණ එව''යි කීය. සොරසැමියාත් ඈ කී සලකුණෙන් ගොස් රන් ඇරගෙණ ඔබ්බේ තිබීය. බමුණත් උදෑසනක්සේ රන්තුබූ තෙනට ගොස් රන් නොදැක බෝධිසත්ඩයන් කරා අඬාගෙන ගිය.

එවිට පණ්ඩිතයෝ ''ඇයි බමුණ රන් තුබූ තැන් බැමිණියට කියාපිද? රන් ගෙනා නියාව නොකියන්ට උගන්වා යව් ගමනේ කියාපිද? වන්නාට තොපගේ රන් ඇරදුනමනා වේදැ''යි කියා ''තොපගෙන් බමුණන් සත්දෙනෙකුත් තාගේ බිරින්දගෙන් බමුණන් සත්දෙනෙකුත්

ඇතුලුවූ දසසතරදෙනෙකුට සත් දවසක් දන්දී දවස දෙන්නකු නියායෙන් ඇර සත්වෙනි දවස් බමුණා තෝරාගෙණ කියව''යි සත්දවසකට වියදමත් දී යවූහ. බමුණාත් ''යහපතැ''යි ගිවිසගෙණ ගොස් බෝධිසත්ඩයන් කී සැටියට සත්වෙනි දවසක් දන්දී සත්වෙනි දවස් බමුණා තෝරාගෙණ බෝධිසත්ඩයන්ට කීය.

බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගෙන් පුරුෂයන් යවා බමුණා ගෙන්වාගෙන ''ඇයි බමුණ, මේ බමුණාගේ මසුරන් දාස සැඟවූයේදැ?''යි විචාළසේක. ''ස්වාමීනි, මම නොදනිමි'' කිය. පණ්ඩිතයෝ කියන්නාහු ''එම්බල බමුණ, මා සේනක පණ්ඩිත නියාව නොදනීදැ?''යි කීසේක. එවිට බමුණු සිතන්නේ පසුම්බි පයියේ උන් නයා කියාපු තැනැත්තා මේ තමායයි කියන්නාහයි භයගෙණ ''සැබැව ස්වාමීනි, මම මසුරන් දාස ඇරගතිමි'' කියා ''දැන් කොයිදැ?''යි විචාරා ගෙන්වාගෙණ බමුණාට දෙවා සොරකම් කළවුනුත් පරදාර කළවුනුත් විඳගතමනා ආඥා (විඳින්නට සිදුවන දඬුවම්) කරවා බමුණාට කියා බැමිණිත් ගෙන්වා ''මේ බැමිණිය තට උවමනාවේදැ?''යි විචාරා ''උවමැනව''යි කී කල්හි ඇටත් ''මතු මෙසේ දෙයක් නොකරව''යි ශික්ෂා කරවා බමුණාට පාවාදී බොහෝ වස්තු දී තමන් වහන්සේගේ ගෙය ගාවා ගෙයක්දී දැසිදස් දී රැක්කාහයි වදාරා මේ 'සත්තුභස්ත ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

එසමයෙහි බ්‍රාහ්මණයා නම් ආනන්ද ස්ථවිරය. එසමයෙහි දේවතාවා නම් ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි පඤ්ත් (පිරිස) නම් බුදු පිරිසය. සේනක පණ්ඩිතයෝ නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

392. අට්ඨිසේන ජාතකය

තවද ප්‍රඥා නැමති ප්‍රදීපයෙන් (නුවණ නැමති පහනින්) නසන ලද මොහ නැමති අඤකාර (මෝඩකම නැමති අඳුර) ඇති තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ අලවිනුවර අග්ගලා නම් චෛත්‍යයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කුටිකාර ශික්ෂාපදය (සෙනසුන් කුටියක් තැනීමට පැනවූ විනය නීතිය) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

හේ කෙසේද යත්?

මෙහි වර්‍තමාන කථාව මණිකණ්ඨ ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් එන්නේය. මෙහි වනාහි,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ බ්‍රාහ්මණ කුලයෙක ඉපිද අට්ඨිසේන නම් නමක්ව දිසාපාමොක් ආචාරීන් වසන්නාවූ තක්සලා නුවරට ගොස් සියලු ශාස්ත්‍ර ඉගෙණ අවුත් ගිහිගෙයි කළකිරී හිමාලය වනයට ගොස් ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් (තවුස් පැවිද්දෙන්) පැවිදිව වසන සමයෙහි ලුණුඇඹුල් පිණිස අවුත් බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවන්ගේ රජගෙයි වාසල සමීපයට පැමිණියාහ.

රජ්ජුරුවෝ මතුමහල්තලයෙහි සිටියාහු තපස්වීන් වහන්සේගේ දැමුනාවූ ඉන්ද්‍රියයන් (සන්සුන් වූ ඉඳුරන්) දැක සමාධිව (පැහැදී) රජගෙට ගෙන්වා වැළඳවූහ. තාපසයන් වහන්සේ අනුමෙවෙනි බණ වදාළසේක. රජ්ජුරුවෝ සමාධිව තමාගේ මගුල් උයනේ ඉඳිනා නියායෙන් සලස්වා තාපසයන්ට කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, මාගේ රාජ්‍යය උවමනා වීනමුත් ඉල්වා ඇරගත මැනව''යි ආරාධනා කළත් තාපසයන් වහන්සේ කිසි දෙයකුත් නොඉල්වන සේක.

රජ්ජුරුවෝ තාපසයන්ට කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, මා නොඅඳුනන බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ පවා මා සමීපයට අවුත් නොයෙක් සම්පත් ඉල්වා ගන්නාහ, නුඹ වහන්සේත් උවමනා යම් දෙයක් අරගත මැනැව''යි කීහ. එවිට තාපසයන් වහන්සේ කියන සේක් ''රජ්ජුරුවෙනි, කටින් කියා බත් පිළි ආදීවූ දෙය ඇරගැන්මද එලෙස නොව හස්තවිකාරයෙන් (අතින් ඇඟවීම) බත් දුන මැනවයි බඩ අතගෑමද පිළි දුනමැනවැයි ඉණ අත ගෑමද බුලත් දුනමැනවයි කට අතගෑමද යන මෙකී දෙයින් පෑමත් කටින් කියා ඉල්වීමත් තාපස්වරුන්ට අගනේ නොවෙයි. යම් අභිප්‍රායකින් සිඟා සිටිකල සිටියාවූ ක්‍රියා දැන පිළිගැන්වූ දෙයක් ඇත්නම් පිළිගෙණ අභිප්‍රාය සිද්ධවීනම් (අදහස ඉටුවීනම්) වූ පමණක් විනා නුවූයේ නම් නුවූයේ යයි ඉඳිනා විනා හස්තවිකාරයෙන් වුවත් මුවෙන් කියා වුවත් ඇරගැන්ම කාරණා නොවෙයි. රජ්ජුරුවෙනි, දෙමව්පියන් ගෙන් වුවත් යම් කෙනෙක් ඉල්වත් නම් ඉල්වන තැනැත්තන් කෙරෙහි

සියල්ලෝම අප්‍රිය වන්නාහ. නැසියකෙනෙක් වී නමුත් දසවිට යමක් ඉල්වත් (නිතර ඉල්ලීම) නම් මූට ඇත්තේ ඇමවේලෙහිම ඉල්වා කෑමයයි ඔහු මෛත්‍රියවත් නොකරන්නාහ''.

එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''යාචකයන් නම් ඉල්ලූකල විනා දෙන කෙනෙක් නම් නැත්තාහ. ඉල්වීමෙන් දෙන තැනැත්තෝ මා අතින් මෙසේවූ දෙයක් ඉල්වන්නේ යාචකයින් කෙරේ සමාධියෙන් දෙන්නෝය, එසේ හෙයින් ඉල්වීම යහපතැ''යි කීහ. ''තාපසයන් වහන්සේ, ඉල්වීමෙන් යාචකයන්ටත් දෙන්නන්ටත් ලාභය. නොඉල්වීමෙන් යාචකයන්ටත් අලාභය. දෙන්නන්ටත් අලාභය. නුඹ වහන්සේ බැණ නොනැගී වැඩ සිටිසේක. එසේ හෙයින් නුඹවහන්සේගේ අභිප්‍රායානුකූල වාසයටත් නුඹ වහන්සේගේ ධර්මමයටත් සතුටුවූ මම රතු වෘෂභයෙකු ප්‍රධාන කොට ඇති ගෙරින් දහසක් (රතු ගොණෙකු ප්‍රධාන කොට ඇති හරක් දාසක්) දෙමි''කීහ. තාපසයන් වහන්සේ ''මහරජ, අපි සරක් අසුන්කොට පට්ටිලා (අසුන් පට්ටි ගස්සනවා වාගේ) ඇවිදිමෝදැ''යි නොයිවසා වදාළසේක. රජ්ජුරුවෝත් තාපසයන්ගේ අනුශාසනාවෙහි පිහිටා කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහයි වදාරා මේ 'අට්ඨිසේන ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

393. කපි ජාතකය

තවද සූයීයමණ්ඩලය නැති ආකාශයට පූර්ණචන්ද්‍රමණ්ඩලයක් (පුන්සඳමඬලක් වැනිවූ) බඳුවූ සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ පොළව ගිළෑ (පොළව පලාගිය) කථාවක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

එක් දවසක් දම්සභාමණ්ඩපයෙහි රැස්වූ භික්ෂූන් වහන්සේ ''දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ සර්වඥයන් වහන්සේට විපරීතව පෂීත් හා සමග (විරුද්ධ පිරිස සමග) පොළොව ගිලුනේ වේදැ''යි කිය කියා වැඩ උන්තෙනට සර්ඥයන් වහන්සේ වැඩවදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''දැන්මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් අප කීවා නොකොට පෂීත් හා සමග මරණයට පැමිණියෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ වානරව ඉපිද රජ්ජුරුවන්ගේ උයනේ වඳුරන් පන්සියයක් ඇරගෙණ වාසය කරන්නාහ. අනිකුත් වඳුරෙක්ද පන්සියයක් වඳුරන් ඇරගෙණ වාසය කරන්නාහ.

එක් දවසක් රජ්ජුරුවන්ගේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා උයනට අවුත් ඉස්සෝදා නහා ගඳවිලවුන් ගෙන තමාගේ ගෙට යන්ටයයි නික්මින. එක් දුෂ්ට වඳුරෙක් බ්‍රාහ්මණයා යන්නාවූ මග තොරණ මත්තේ හිඳ බමුණා ඉස වර්වස් පිඩක් එළාලීය (අසූචි පිඩක් දැමීය). ''මේ කිමෙක්දැ?''යි උඩ බැලූකල කටේ වර්වස් පිඩක් එලිය. එවිට බ්‍රහ්මණයා වඳුරාට කිපී ''තොප ඇමට නිහඬ දන්නෙමි (තොපට නිහඬව කළ යුතු දෙය) වේදැ''යි කිපී තමාගේ ගෙට ගියේය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ මෙපවත් අසා ''දුර්ජනයන් ඉදිනා සමීපයෙහි ඉඳීම කටයුතු නොවෙ''යි කියා වඳුරන් දහස එක්කරවා අවවාද කියා හිමාලය වනයට යම්හයි තමන්ගේ වඳුරන් පන්සියය ඇරගෙණ එතනින් හිමාලය වනයට ගියේය. අනික් වඳුරාත් පන්සියයක් වඳුරෝත් ''මේ බ්‍රහ්මණයා වෛරීව (වෛර බැඳ) අපට කුමක් කොටපියදැ''යි කියා බෝධිසත්ත්වයන් කැටුව නොගොස් එම උයනේ රැඳුනාහුය.

එසමයෙහි එක් මෑල්ලක් වී ටිකක් අව්වේ වනාළුව, එක් සැඩ ඇති එළුවෙක් වී කන්ට වන, මෑලි ගිණිපෙණෙල්ලක් බලා ගැසූය. ඒ ගිනි එළුවා ඇදගත, එළුවාත් දිවගෙන ගොස් ඇත්හලට වැද තණෙහි (තණකොල වලට) ගිණි ඇවිලින, ඒ ගිණි තණෙහි වැදගෙන ඇත්හල තණකොල සීන් දඬුපතුත් ගින්නෙන් දා ඇතුපිට වැටී පිටදා වණව ගියේය. වෙදවරු පිළියම් කොටත් වණ බොහෝව තිබූ හෙයින් රජ්ජුරුවෝ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා කැඳවා කියන්නාහු ''බමුණානනි ඇතුන්පිට වණබොහෝය. වහා ගුණකරව''යි කීහ.

එවිට බමණු මෙවිට මනොරථය සිද්ධකෙරෙමි (අදහස සිදු කරමි) . ‘‘දෙවයන් වහන්ස, මේ වණ පිළියමට වඳුරන් මරා උන්ගේ මාංශ ගෙණ තෙල් සිඳ ඵැවොත් වණ ගුණවෙයි’’ කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ‘‘වඳුරෝ කොයි ඇද්දැ?යි කීහ. ‘‘ස්වාමීනි, උයනේ වඳුරෝ ඇතැ’’යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් දුනුවායන් ගෙන්වා වඳුරන් විද මැරූහ. ඉන් නායක වඳුරා විත් කා දිවගොස් බෝධිසත්ඩයන් වසන්නාවූ වනයෙහි වැටී මළහ.

බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ වඳුරා දැක තමන් වහන්සේ හා කැටිව ආවාවූ වඳුරන් පන්සියයට බණ වදාරණ සේක් ‘‘ගම් නියම් ගම් රාජධානියෙක්හි සතුරෝ ඇත්නම් නුවණැත්තෝ එතැන්හි නොවසන්නෝය. ඉදින් කිසියම් කාරියක් නිසා සතුරන් ලඟ දවසක් දෙදවසක් ඉඳිනේ වී නමුත් දුකසේ වසන්නේය. ලඝුවූ අව්‍යවස්ථි (අල්ප වූ නියම විදියට නැති) සිත් ඇති නෑ කෙනෙකුන් හෝ මිත්‍රකෙනෙකුන්ගේ බස් ගිවිස යමෙක් සිතුවක් කරන්නේ වීනම් එතෙම බෝහෝ දෙනාට සතුරු වන්නේය. කුමක් මෙන්දැයි යතහොත් නොකීකරු මේ වඳුරා වානර සමූහයාට පීඩා කෙළේය. සමූහය රකින නුවණැත්තෙමි යන සිත් ඇති අඥානතෙම යහපත් නොවන්නේය. එසේවූ සත්ඩයා තමාගේ සිත්වූ පරිද්දෙන් ගොස් නොකටයුතු කොටපියා මිය වැදහොත් වඳුරා පරිද්දෙන් ව්‍යසනයට (විපතට) පැමිණෙන්නේය. නුවණැති තැනැත්තෝ තමාගේ බඤුන්ට වැඩ කරන්නේය. නුවණැති ප්‍රඥාව කරන්නාවූ උත්තමතෙම තව්තිසා වැසි දෙවියන්ට උත්මවූ සක්දෙවි රජහුමෙන් නුවණැත්තේත් නෑයන්ට මෙලෝ පරලෝ දෙකින් ඉෂ්ට වන්නේය. යම් සත්ඩයෙක් පිරිසිදු ශීලයද විශිෂ්ටවූ ප්‍රඥාවද බොහෝ ඇසුවිරූ තැන් (බහුශ්‍රැත භාවය) ඇතියෙමියි තමා දකීද? එසේවූ සත්ඩතෙම තමාටද අනුන්ටද යන දෙපක්ෂයේ ඇත්තන්ටම වැඩක්ම කරන්නේය. ඒ කාරණය හේතුකොට ගෙණ ශීලප්‍රඥාදී උතුම් ගුණයෙහි තමා පිහිටා ගෙණ බොහෝ දෙනාට අවවාද අනුශාසනාකොට රක්නේ හෝය ගණසංගනිකාවයෙන් දුරුව (සමූහයාගෙන් ඇත්ව) ඉඳ කුසල් හෝ පුරන්නේ යනාදීන් බෝධිසත්ඩයෝ ධර්මදේශනා කළෝවේද මහණෙනි’’ වදාරා මේ ‘කපි ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි නොකීකරුව මරණයට පැමිණියාවූ වඳුරා නම් දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝය. වනාර රජව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය’’යි වදාළසේක.

394. බකබ්‍රහ්ම ජාතකය

තවද මරසෙනගට භයඩිකරවූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි බක බ්‍රහ්මයා අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

හේ කෙසේද යත්?

බකබ්‍රහ්මයෙක් වේහප්ඵල නම් බඹලොව පන්සියයක් කප් (කල්ප පන්සියයක්) ආයුෂ විඳ එයින් චුතව සුභකිණ්හ නම් බඹලොව සූසැටක් කප් (කල්ප හැටහතරක්) ආයුෂ විඳ එයින් චුතව ආභස්සර නම් බඹලොව අටකපක් අයුසංස්කාර (ආයුෂ) විඳිමින් සිටිකල්හි මෙකියන බ්‍රහ්මයා මාතෘ ගර්භයකින් ප්‍රසූත වීමක් නැති හෙයින් නිදා පුබුදිනා එකෙක් මෙන් බ්‍රහ්මලෝක තුනක ආයුසංස්කාර විදිහෙයින් මෙතෙම සිතන්නේ බ්‍රහ්මලෝකයෙහි උපදිනාහට ජරාවිළිපිළියවත් (මහලුවියට පත්වීමක්, ඇඟ රැලිවැටීම, කෙස්පැහීම) ගර්භෝත්පත්තියක්වත් (මව්කුස පිළිසිඳ ගැනීම) මරණයක්වත් නැති හෙයින් මේ බ්‍රහ්මලෝකයේ ආයුසංස්කාරය, නිත්‍යප්‍රසවය (ස්ථිරව බිහිවීම), මෙම ශාන්ති පුරයයි යනාදීන් පරමවූ මිථ්‍යාදෘෂ්ටියෙක් (දැඩි මිසදිටු බවක්) උපන. එපවත් සර්ඹඥයන් වහන්සේ දැන වදාරා කූටාගාරයක් (මුදුන් වහලක්) බිමවැටෙන්නේ සාරමසක් ගියකල එසේවූ බ්‍රහ්මලෝකයට ශක්ති සම්පන්න පුරුෂයෙක් දික්කල අතක් වක් නොකරණ කලින් වැඩ වදාරා බක නම් බ්‍රහ්මයාට පෙනී වදාළසේක.

උන්වහන්සේ දැක බක නම් මහාබ්‍රහ්මයා කියන්නේ ‘‘ගෞතම ගෝත්‍රයෙහි උපන්නාවූ නිදුකාණන් වහන්ස, වැඩියේ ඉතා යහපත, මේ බ්‍රහ්මලෝකය සේ නිත්‍යවූ අවලවූ ස්ථානයෙන් අනිත් තැනක නැති හෙයින් නුඹ වහන්සේ වැඩි නියාව ඉතා යහපත් වන්නේය’’යි කියා එපවත් සර්ඹඥයන් වහනසේ අසා වදාරණසේක් ‘‘එම්බල මහාබ්‍රහ්මය, තා වාසය කරන්නාවූ බ්‍රහ්මලෝකය නිත්‍යදාවද (ස්ථිර බව) අපරාධිත ස්ථානද (පරාජය නොවන තැන) මෙසේවූ මිත්ථ්‍යාදෘෂ්ටියක් ගන්ට තට විනා අනික් කෙනෙකුන්ට බැරිය’’යි වදාළකල්හි බකබ්‍රහ්ම සිතන්නේ ‘‘මා විසින් තනිව කියා මුන්වහන්සේ සිතට නැන්වීය නොහැක්කැ (අවබෝධ

කරවීම දුෂ්කරය)''යි සිතා කියන්නෙ ''මා හා මිත්‍රව වසන්නාවූ බ්‍රහ්මයන් සත්‍යතාවයක් ඇති හෙයින් ඔවුන් ඇමදෙනාගේ අභිප්‍රාය මා කීයේය''යි කිය. ''එසේ හෙයින් මා කීයේ ඇත්තමය''යි මේ බ්‍රහ්මලෝකය නිත්‍යදාවය කිය.

නැවත සර්ඹඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''එම්බල බ්‍රහ්මය, තාගේ මේ ලෝකය ඉදින් තා විඳින්නාවූ ආයුෂය එක් ලක්‍ෂ දසදහසක් අවුරුදුය, එසේහෙයින් තාගේ ආයුසංස්කාරයද තා කළ කුසල් අකුසල් දෙකද මා විසින් දක්නාලද. එසේ හෙයින් තා මේ මිත්‍ථ්‍යාදෘෂ්ටි ගැන්ම යුක්ති නොහෙ''යි වදාළකල්හි බ්‍රහ්මයා සිතන්නේ ''මේ සර්ඹඥයන් වහන්සේ සියල්ලම දනිමි වදාරණ සේක. මුන් වහන්සේ අතින් මා කළාවූ කුසල් විචාරමි'' සිතා කියන්නේ ''සර්ඹඥයන් වහන්සේ මා කළාවූ කුසල් දනිමි වදාළේ ඇත්තේවේද? ඒ මට වදාළමැනවැ''යි කීහ. ඒ අසා සර්ඹඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''එම්බල බ්‍රාහ්මණය, ගිය දවස එක් කල්පයෙක්හි තෝ එක්තරා වනයක් මධ්‍යයෙහි වාළුකා කාන්තාරයෙක (වැලි කතරක) තපස්වීභාවයෙන් පන්සලක් කොට ඒ තපස් රක්‍ෂා කරන්නේ එසමයෙහි එක්තරා වෙළෙන්දන් සමූහයෙක් ගැල් දහසක් බඩු පටවා ගමන්කරණ වෙළෙඳු එකියන වාළුකා කාන්තාරයට පැමිණ මං වැරදින, ගැල්වල පැටවූ දර පැන් නිමවා බොහෝ දුක්ඛයට පැමිණ ගැල් අදීනා ගවයන් උනා ගැල් එක්තැන්කොට ඒ ඒ ස්ථානයෙහි වැටී වැදහොත්තාහ. එපවත් ඒ පන්සල වසන්නාව තපස්වී දැක මොහු මියයාදී බලායාම සත්පුරුෂ ධර්මයට පිටතැයි මහත්වූ සෘද්ධියෙන් ගංගාවක් මවා බොහෝ ජනයාට අන්නපානාදිය දරපැන් ආදිය දී රැක්කේ වේදැයි ඒ ජාතියෙහි තොප කළ දෙය අළුයම දුටු සිනයක් මෙන් දිටිමි'' වදාරා දෙවනු වදාරණසේක් ''තොප එක් ජාතියක තපස්ව එක් වනයක වාසය කරන සමයෙහි සොරු පන්සියයක් එක්ගමක් පැහැර කොල්ලකා ඒ ගම ඉඳිනවුන් ලවාම උසුලාගෙණ යන්නාහ. තොපි මේ සොරුන් ගම් පැහැරපියා යන නියාව දැන මා වැනි එකෙකු මෙතන ඉන්දදී මෙතෙක් දෙනාට ගහට විඳින්ට කාරණා නොවෙයි කියා තොපගේ ආනුභාවයෙන් ගැයීම, පිඹීම් හා මහා සේනාව එන්නාක් මෙන් මවා සොරු ඉදිරියට ආකල්හි සොරු අප ආ නියාව රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දැන අප ඉදිරියට එනසේක් වනැයි භයින් ඇරගත් කොල්ලත් ඇර (අල්ලාගත් වස්තුව අතහැර) මිනිසුනුත් ඇරගියහ''යි වදාරා ''තොපකළ දෙය අළුයම දුටු සීනයක් මෙන් දිටිමි'' වදාරා ''තවද එක්තරා ගඟක් අසල වාසය කරන්නාවූ මනුෂ්‍යයෝ ඒ ගඟ කසල කරන්නාහ, දියකෙළිනාහ, එක් දවසක් මිනිස්සු බොහොදෙනා එක්ව ගඟට බැස ඔරු පාරු ආදීවූ දෙය ඇරගෙණ ඔබ්නොබ කෙළිනට වන්නාහ. ඒ ගඟ වාසය කරන්නාවූ නාගරාජයෙක් කිපී මහා නාගවෙශයක් මවා ගෙණ දියකෙළි මිනිසුන් ඔබ්නොබ ලුහුබඳවා භයගන්වා කඩා කන්ට වන. ඒ මනුෂ්‍යයෝ ඒ ඒ තැන සැඟවී අඩා මුරගාන්ට වන්නාහ. තෝ එසමයෙහි සෘද්ධිවන්ත තපස්වීව ඉපිද මනුෂ්‍යයන්ට වූ භය දැක ගුරුළු වේශයක් මවාගෙන ඒ නයා ලුහුබඳවා මිනිසුන්ගේ භය දුරු කෙළේය. ඒ තා කළාවූ කටයුත්ත අළුයම දුටු සීනයක්මෙන් දනිමි'' වදාරා ''තවද තෝ එක් ජාතියෙක් කේසව නම් තාපසව උයනේ වාසය කරණ කල්හි මම තොපට එසමයෙහි කප්පින නම් ශිෂ්‍යව උපනිමි. එතැන්පටන් තොපගේ උත්පත්තිය දනිමි'' වදාළ සේක.

බ්‍රහ්මයාත් තමාගේ උත්පත්තිය වදාළ බව තමාටම දැනුනු හෙයින් සමාධිව වැඳවැතිර ගිය, සර්ඹඥයන් වහන්සේත් උන්ගේ මිත්‍ථ්‍යා දෘෂ්ටිය බිඳ සම්‍යක් දෘෂ්ටියෙහි (හරි දැක්ම) පිහිටවූසේක. එවිට බ්‍රහ්මයාත් ''බුදුන් බුදුවූ බව නියමය''යි ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කොට බුදුන් කෙරේ පැහැද ගියවුන් ඇතුළුවූ දසකෙළදහසක් බ්‍රහ්මයෝ අමාමහා නිර්ඝාණයෙහි පිහිටුවා බ්‍රහ්මයන්ට දෙසූ ධර්මය ජේතවනාරාමයෙහි වැඩහිඳ අනද සාමීන් ඇතුළුවූ බොහෝ භික්‍ෂූ වහන්සේලාට වදාළසේක. බොහෝ භික්‍ෂූන් වහන්සේද අධිගම ආදීවූ දෙයට පැමිණිසේක. මේ ධර්මදේශනාව බොහෝ දෙනාට අභිවෘද්ධිය වීයයි වදාරා 'බකබ්‍රහ්ම ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

395. ගඩ්ගාර ජාතකය

තවද පඤ්චවිධඥෙයමණ්ඩලය (සංස්කාර, විකාර, ලක්ෂණ, නිර්ඝාණ, ප්‍රඥප්ති යන පහ) විශේෂයෙන් දත්තාවූ සර්ඹඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි හෙසජ්ජ සන්නිධිකාර ශික්‍ෂාපදයක් (බෙහෙත් වර්‍ග තබා ගැනීමේදී අනුගමනය කළයුතු ශික්‍ෂාපදය, පිලිගෙන සතියක් යන තුරු පාවිච්චි කළ හැකිය) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

හේ කෙසේද යත්?

සවීඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි පිලින්දිවච්ඡ නම් මහාතෙරුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වසනසේක් රෝගී තැනට ගිලන් පසක් නිසා රජගෙට ගොස් රජගෙයි දොර සිහා සිට තමන්වහන්සේගේ ශරීරාලෝකයෙන් රජගෙය රන්වන් කරවූසේක.

එවිට රජ්ජුරුවෝ බිසෝවරු රජ යුවරජ මහාමාත්‍යයෝත් සමාධිව උන්වහන්සේට චතුමධුරයෙන් (ගිතෙල්, මීපැණි, උක්සකුරු, සූකිරි යන සතර මිශ්‍රකර සාදන මිහිරි ආහාරයකි) කිරිපිඬු දුන්නාහ. උන් වහන්සේගේ විහාරයේ වැඩ හිඳිනා භික්ෂූන් වහන්සේ ඇමදෙනාවහන්සේට බෙදාදුන්සේක.

භික්ෂූන් වහන්සේත් එදවස් වළඳනා දෙයත් වළඳා ඉතිරි දෙය පාත්‍රවල ලා පසුදවස් වළඳන්ටයයි තුබූසේක. උපාසකවරුද මේ දැක "භික්ෂූන් වහන්සේලාට අප දුන් චතුමධුර තබන්ට කාරණා කිම්දැ?"යි උද්ඝෝෂණය කළාහ.

සවීඥයන් වහන්සේ එපවත් අසා වදාරා "මහණෙනි, ආහාරය තබා ඵලගිතෙල් සකීරා මී (හකුරු මී ආදිය) ආදීවූ ගිලාන ප්‍රත්‍යය (ගිලන්පස) ගිලනුන්ටයයි සිහා වැලදීම කටයුතු නොවෙයි, සත්දවසකින් ඔබ්බෙහි තිබූදෙය වැලදීමෙන් අකැපය"යි වදාරා මේ හෙසජ්ජ සන්ධිකාර ශික්ෂා පදය පණවා "එම්බා මහණෙනි, පෙර උත්තමයෝ එනුසුනු විවරකුත් කැපකළෝ (ලුනු කුඩු ස්වල්පයක් වුවද කැපකර පිළිගත්තා බව) වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිතවූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

හේ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස ගන්ධාර රට ගන්ධාර නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්ජය කරන සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ රජ්ජුරුවන්ට පුත්ව උපන්නාහ. ඒ රාජ කුමාරයන්ටත් ගන්ධාර කුමාරයෝයයි නම් තුබූහ. එසමයෙහි මියලුනුවර වේදේහ නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්ජය කරන්නාහ. ඒ ගන්ධාර රජ්ජුරුවෝත් වේදේහ රජ්ජුරුවෝත් දෙන්නම උනුන් නොදැකම මිත්‍රව ඉඳිනාහ.

එසමයෙහි එක් දවසක් ගන්ධාර රජ්ජුරුවෝත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයාත් පිරිවරා සඳල්ලේ (සඳලු තලයෙහි) උන්නාහ. එදවස් පූර්ණචන්ද්‍රයා පහළවිය. එවේලෙහි රාහු ඇවිත් සඳමඬල අල්වාගත. එවිට රජ්ජුරුවෝ "සඳමඬල මහත් හෙයින්වේද මීට අනර්ඝ (විපත්) පැමිණියේ කුඩා තරුවට හානියෙක් නැත්තේවේද, අපටත් මේ අන්තරාය පැමිණෙන්නේය"යි එම අරමුණක් කොටගෙන ගන්ධාර නුවරත් කාශ්මීර රටත් හැර හිමාලය වනයට වැද ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිවූහ.

වේදේහ රජ්ජුරුවෝත් ගන්ධාර රජ්ජුරුවෝ මහණවූ නියාව අසා "මාගේ යාහළුවානන් මහණවූකල මමත් මහණවෙමි"යි ගමන්ගේ එක්සියවිසි ගව්වක් (සැ.4 ක් ගව් එකයි) දිග පලළ ඇති වේදේහ රාජ්ජයත් කොටුළු පිරී සිටිනා (ගබඩා පිරී ඇති) සොළොස් දහසක් බත්ගම්ද අන්තඃපුර පිටිපුර යන සියල්ලම හැර හිමාලය වනයට වැද මහණවූහ.

කල්යාමකින් ගන්ධාර තාපසයෝත් වේදේහ තාපසයෝත් දෙන්නම උනුන් දැක වේදේහ තාපසයෝත් නොඅඳුනන හෙයින් ගන්ධාර තාපසයන්ට අත්පා මෙහෙවර කරන්නාහ. එක් දවසක් තාපසයන් දෙන්න කථාකොට කොට උන්කලට සඳමඬල නැංගේය. රාහු ඇවිත් සඳමඬල ගත. ගන්ධාර තාපසොයෝ කියන්නාහු "සඳපාන මදවන්ට කාරණා කිම්දැ?"යි විචාළාහ. වේදේහ තාපසයෝ කියන්නාහු "රාහු ඇවිත් සඳමඬලය ඇල්ලූ හෙයිනැ"යි කීහ. එවිට ගන්ධාර තාපසයෝ කියන්නාහු "එම්බා වේදේහ තාපසයෙනි, මහත් කෙනෙකුන්ටමය යම් හානියක් පැමිණෙන්නේය, මමත් මාගේ රාජ්‍යය හැර මේ වනයට එන්නෙම් මේ අරමුණක් කොටගෙන මාගේ ගන්ධාර රාජ්‍යය කාශ්මීර රට හැර ඇවිත් මහණවීමි"යි කීහ එවිට වේදේහ තාපසයෝත් "එසේද? නුඹ වහන්සේ ගන්ධාර තාපසයන් වහන්සේ නමැ"යි කීහ. "එසේ වීනම් මමත් මියුලු නුවර රජකම් කළාවූ වේදේහ රජ්ජුරුවෝ නම් මමය"යි කීහ.

එවිට ගන්ධාර තාපසයෝ කියන්නාහු "තොප මහණවූයේ ඇයිදැ?"යි විචාළාහ. "මාගේ යාළු ගන්ධාර රජ්ජුරුවන් මහණ වූ කළ මට රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජන කිම්දැ? යි සිතා මහණවීමි" කියා දෙන්නම උනුනුන් ඇඳිනගෙන සමාධිව එකතැන වාසය කරන්නාහු ලුනු ඇඹුල් සෙවුනා සඳහා නොබෝ කලකින් පසල්ගමකට ගොසින් දෙදෙනාම විටියේ සිහා යන්නාහ. ඒ ගම මනුෂ්‍යයෝ දවසක් එනුමුසුව ආහාරය පිළිගන්නාහ. දවසක් නිකම් ආහාරය දෙන්නාහ.

එක් දවසක් සිහා ගියකළ ලුනු බොහෝකොට දුන්හ. ඒ ලුනු වේදේහ තාපසයෝ ගඤ්ඣාර තාපසයන්ට දිලා තමනුත් අනුභවකොට ඉතිරි ලුනු කෙහෙල් පතෙක ලා පලයේ (වහලේ) සඟවා තුබූහ. පසුදවස් සිහා ගිය ගමනේ ලුනු නොලද්දාහ. එ දවස් වේදේහ තාපසයෝ තමන් තුබූ ලුනු ඇරගෙන ගඤ්ඣාර තාපසයන්ට පිළිගැන්වූහ. ගඤ්ඣාර තාපසයෝ ''අප වීථියෙහි සිහා ගිය ගමනේ ලත් එනක් නැත. මේ එනු කොයින්දැ?''යි විචාරා ''ඊයේ ගෙණා එනු තිබීමි''යි කී කල්හි එවිට ගඤ්ඣාර තාපසයෝ කිපී ''තොප සොළොස් දහසක් බත්ගම් ඇරපියා මහණවූයේ කිසිදෙයකත් ආලය නැතිව වේද? එසේවූ තොපි ලුනු සිහිත්තක් නිසා ලෝභකරන්ට කාරණා කිම්දැ?''යි භාසකොට (සිනාවට ලක්කර) කීහ.

එවිට වේදේහ තාපසයෝ කිපී ''නුඹ වහන්සේ ලොකවාසීන්ට අවවාද අනුශාසනා කොටගත නොහෙමී කියා තපසට ආයේය. මම කෝප කරන්ට කාරණා කිම්දැ?''යි කීහ. එවිට ගඤ්ඣාර තාපසයෝ කියන්නාහු ''තොපි උරණ වූ නමුත් කුමක් කරවු නමුත් මා අවවාද කියන්නේය. තොප කළේ ඉතා නපුරු කාරණයෙක් නොවෙයි. තාපසවරු නම් ලත්දෙයකින් යපෙන පමණක් විනා මෙලෙස කිරීම කළයුතු නොවෙයි'' කීහ. එවිට වේදේහ තාපසයෝ කියන්නාහු ''නුඹවහන්සේ මාගේ සිත කණස්සලු කරවා (සිත් තැවුල්කොට) අවවාද කිරීම නම් නොකැපෙන කරයකින් (දැලි පිහිය) හිස කපන්නාක් මෙනැ''යි කීහ. ''තෙපි කෙසේ කණස්සලු වී නමුත් මා කීයේ කාරණාය''යි වේදේහ තාපසයන්ට අවවාද කීහ.

වේදේහ තාපසයෝත් කාරණා කියා ගිවිස බෝධිසත්ඩයන්ගෙන් කමීස්ථාන (භාවනාවට අවශ්‍ය කමටහන්) ඉගෙන දෙන්නම හිමාලය වනයට ගොස් පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා කම්වූ පරිද්දෙන් මිය බඹලොව ගියහයි වදාරා මේ 'ගඤ්ඣාර ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි වේදේහ තාපසයෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. ගන්ධාර තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළ සේක.

396. මහා කපි ජාතකය

තවද අකුතොභයවූ (කිසි බියක් නැති) තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි බන්ධුසමාගමයක් (ඥාතීන්ගේ එකතුවක්) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මෙහි වර්තමාන කථාව භද්‍රසාල ජාතකයෙහි පෙනෙන්නේය. මෙහි වනාහී මහළුවරුන් වහන්සේ දම්සභාවේ රැස්ව ''සවීඥයන් වහන්සේ බන්ධුන් කෙරෙහි අනුග්‍රහ කරන සේකැ''යි කිය කියා වැඩ උන් තෙනට සවීඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''මහණෙනි, දැන්මතු නොවෙයි පළමුත් මහෝත්තමයෝ බන්ධුන්ට අනුග්‍රහ කළෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි අරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

හේ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ වානරව උපන්නාහ. මහත්වූ ශරීරයක් ඇත්තාහ. අසූදහසක් වඳුරන්ට නායකව වසන්නාහ. හිමාලය වනයෙහි ගංගාවක් සමීපයෙහි මහත්වූ අඹගසක් ඡායාසම්පන්නව (සෙවනින් යුක්තව) මහත්වූ අතුපතර ඇතිව ඉන්ද්‍රනීල පර්වතයක් මෙන් ශෝභමත් සිටිනේය. මෙහි පල්ලවයෙන් සශ්‍රීකය (කොළවලින් සරුසාරවූ) මෙහි අඹ කල පමණ මහත ඇත්තේය. රස දිව්‍යරසය, සුවඳ දිව්‍ය සුවඳය.

බෝධිසත්ඩයන් හා අසූදහසක් වඳුරෝ එලජාති කාගෙන ගියාහු අඹ ගස දැක දිව්‍ය රසවූ අඹ අනුභවකොට එහි වසන්නාහ. ඒ අඹගස එක් අත්තෙක අඹ ගොඩ වැගිරෙන්නේය (ගොඩබිමට වැටෙන්නේය). එක් අත්තෙක අඹ දියෙහි වැගිරෙන්නේය. බෝධිසත්ඩයෝ ඒ අඹ දියෙහි වැමීමෙන් මතු උපද්‍රවයෙක් සැලසුනි නම් නපුරැයි සිතා ''දියෙහි වැමීමෙන අඹ අත්තේ අඹ මැලසි අවස්ථාවේ නසව''යි (ලා අවස්ථාවේ, වැඩී ඉදෙන්නට පෙර) කියා වඳුරන්ට සම්මත කළාහ (නියෝග කළේය).

අසූදහසක් වඳුරෝ ඒ නියාවටම අඹ කන අවස්ථාවෙහි එක් අඹයෙක් දිමි කදළු අස්සේ තිබී මුකරා අසුදහසක් වඳුරන් ඇසට නොපෙණී විලිස්සව (ඉදිලා) ගඟ දියෙහි වැටුනේය. ඒ අඹ ගෙඩිය බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවන් නාන්ට එන තොට සමීපයෙහි දෙපිල දැල එල්වා තුබූයේය. ඒ අඹ ගෙඩිය ලෝදැල බැඳින. ලෝදැල් අකුලන්නට ගිය කෙවුලෝ (මසුන් මරණ අය) එකියන අඹය දැක කවර ඵලාජාතියක් බවත් නොදැන රජ්ජුරුවන්ට ගෙන ගොසින් දුන්නහ.

රජ්ජුරුවෝ ''මේ කවර ඵල ජාතියෙක්දැ?''යි විචාරා ''නොදනුම්හ''යි කීමෙයින් වැද්දන් ගෙන්වාගෙන ''මේ කවර ඵල ජාතියෙක්දැ?''යි විචාළාහ. ''ස්වාමීනි, හිමාලයේ ගඟක් සමීපයේ අඹයෙකැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ඒ වැද්දන් අත තුබූ සෙල්ලයෙන් (ආයුධයකින්) අඹය සස්වා (කපවා) පළමුයෙන් වැද්දන්ට කවා පසුව නුවරුන් පටන් රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මේ නිමවා (අනුභවකර) ''ඒ වැද්දන් ඇරගෙන ඒ ගස සමීපයට මග පාව''යි කියා චතුරංගණී සේනාව ඇරගෙන ඔරු පාරු පඩව් (ලෑලි වලට) ආදියට නැගී ගඟ ඔස්සේ ගොසින් අඹ ගස මුලට බැස රජ්ජුරුවෝ අඹරස අනුභව කොට ලැගුම්ගෙන වට චතුරංගනී සේනාව සලස්වා එතන බොහෝ ගිනිමැල බඳවා බොහෝ අරගල පැවැත්වූහ.

මධ්‍යම රාත්‍රියේ අරගල සන්සිඳී ගිනිත් නිවී නිශ්ශබ්දව මනුෂ්‍යයෝ නිදන්ට වන්නාහ. බෝධිසත්ඩයන් ඇතුළුවූ අසූ දහසක් වඳුරෝ අඹ ගසට නැගී අඹ කන්ට වන්නාහ. බොහෝ වඳුරන් හෙයින් බොහෝ අරගලවූ ගමනේ රජ්ජුරුවෝ පිබිද මනුෂ්‍යයන් පුබුද්දවා ''අඹ ගස බොහෝ වඳුරෝය. කොයිත් යානොදී නිදා නැගිකල්හි අඹ රසත් වඳුරු මසුත් කම්මැ''යි කියා වට රැකවල්ලවා දුනුවායනුත් ලැවූහ. වඳුරෝ ඒකසී භයපත්ව (එක වගේ බියපත්ව) බෝධිසත්ඩයන් සමීපයට ගොස් මෙපවත් කීහ. බෝධිසත්ඩයෝ මෙපවත් අසා ''තොපි හැම භය නොගනුව''යි කියා සන්තර්ණය (සනසා) කොට අඹගස අග අත්තට නැගී මහත්වූ වේග දක්වා එගොඩ කැලයකට පැනපූවාහ. බෝධිසත්ඩයෝ ගඟ එගොඩට පිනූ ගමනේම දුනු දිය නුළු දුන්නේ සියක් දුන්නයයි නියම දැන එවිවරටත් ගස බඳිනා විවරටත් වේවැලක් කඩාගෙන වේවැල ගසබැඳ බෝධිසත්ඩයෝ තමන්ගේ ඉහ බඳිනා පමණ පරීක්ෂා නොකොට ඉහබැඳ දෙවනුව පිනුවාහු අඹ අත්ත අල්ලා ගත්තාහ. ඉහ බඳිනා ප්‍රමාණය ලුහුඬුව ගිය හෙයින් බඳදීලා (වැල මදි ප්‍රමාණයට අත්ත අල්ලාගෙන) අත්ත අල්වාගෙන වැදඹත්තාහ. බෝධිසත්ඩයෝ වඳුරන්ට කියන්නාහු ''ඉහ බඳිනා ප්‍රමාණය පරීක්ෂා නොකළ හෙයින් අත්තපිට සැපසේ වැදහෝනට නොසේරුය. තොප හැම කිසි සැකයක් නොසිතා මාගේ ඉහ මැඩගෙන සැපසේ ගඟින් එතර පලායව''යි කීහ.

වඳුරෝ කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, අපගේ ප්‍රාණ ආසාවෙන් නුඹ වහන්සේගේ පිට මැඩගෙන යනවිනා නුඹ වහන්සේට ලන්වන්නටත් බම්හ''යි කියා බෝධිසත්ඩයන් වැඳ වඳුරෝ එකින් එකා නියායෙන් අසූදහසම ගඟින් එගොඩ ගියාහ. දේවදත්තයා ඒ ජාතියේ එකියන වඳුරන් හා එක්ව ඉපද අග අත්තට නැගී උන් තැනැත්තේ ආරලා බෝධිසත්ඩයන් පිටට පිනුගමනේ හෘදයමාංසයත් (හදවත) කඩාගෙන තෙමේ පලා ගියේය.

රජ්ජුරුවෝ නොනිදා උන් තැනැත්තෝ බෝධිසත්ඩයන්ගේ ක්‍රියාවත් වඳුරන්ගේ ක්‍රියාවත් දේවදත්තයන්ගේ ක්‍රියාවත් දැක පාන්වූ ගමනේ අටල්ලක් බාවා (අට්ටාලයක් තනා) ඊපිට මැස්සක් ලවා මැස්ස උඩට මිනිසුන් නංවා බෝධිසත්ඩයන් ඉඟබැදි වැල් උනවා බිමට බාවාගෙන වසටකඩක් (රෙදි කඩකින් වෙලා) වෙලා උලා නාවා මධුර ආහාර කවා සතපාක (සියක් වර සිඳින ලද) සහස්‍රපාක (දහස් වර සිඳින ලද) තෙල් ශරීරයෙහි ගල්වා රජ්ජුරුවන් තමන් වැදහෝනා යානේ තෙලිසමක් ලා බෝධිසත්වයන් එහි වැදහොවා රජ්ජුරුවන් කථා කරන්නාහු ''වීරපුරුෂ වූ වඳුරාණන් වහන්ස, නුඹ වඳුරන්ට කුමක් වන්නේද? වඳුරෝ නුඹට කුමක් වෙත්දැ?''යි විචාළහ.

බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු ''මේ අසූදහසක් වඳුරෝ මා නායක කොට තමන් ඇමට භයක් පැමිණියොත් අප ගලවාගත මැනවැයි මා රජ කොට තැබූහ. එසේ හෙයින් උන්ට පැමිණි භයින් සන්භිඳවීමි, මාගේ වසට බැඳිවැල එහුඬුව ගියහෙයින් වසට ඇද තිබෙන හෙයිනුත් වඳුරන් අසූදහස මාගේ පිට මැඩගෙණ ගිය ආයාසයෙකැ (පිට පාගාගෙන ගියාට මහන්සියක්) යි නොදනිමියි, මාගේ වඳුරන් සැපසේ පලාගිය ගමන්ම මට මහ සන්තෝෂය, සතුරන් මඩිනා හෙයින් අරින්දමය (සතුරන් දමනය කළ නිසා) යි රජ්ජුරුවන් විසිනුත් තමන්ගේ රාජ්‍යවාසීන්ට

භයක් පැමිණියේ නම් එයින් ගලවා දසරාජ ධර්මයට කොප්‍ය නොව රාජ්‍යය කිරීම විනා පැමිණි භයකට රාජ්‍යවාසීන් හැම මැරීම රාජ ධර්මයට ඇතුළත් නොවෙයි'' අවවාද කිය කියා වැදොත් ගමනේ ප්‍රාණය නිරුද්ධ විය.

රජ්ජුරුවෝ බෝහෝ වික්ෂේපයට (කණගාටුවට) පැමිණ නුවරවාසීන් එක්කරවා ''රජදරු කෙනෙකුන්ට කළමනා ආදාහණයක් මෙන් කරව''යි කියා ගැල් දහසකින් දර අද්දවා සොළොස් දහසක් බිසෝවරුන් පිළි අඳවා ඉසකේ පිටි මුදා හෙලවා රන්මල් රිදිමල් විලඳ ආදීවූ දෙය ඉසිනා නියායෙන් සලස්වා නුවරවාසීනුත් සොළොස්දහසක් බිසෝවරුනුත් සුසාන භූමියට යවා බෝධිසත්වයන් ආදාහන කරවූහ.

බෝධිසත්වයන්ගේ කපාලය නොදා (ඔලු කටට නොදැවී) තිබුවා රජ්ජුරුවෝ ගෙන්වා රන්පටක් ඉදිකරවා ජයකොන්තය (ජය සංකේත කරන ආයුධයක්) හා එක්ව මස්වා බරණැස් නුවරට ගෙනගොස් ගඳදුම්මල් ආදීවූ දෙයින් විශේෂයෙන් නුවර සරහා රන් දාගැබක් බඳවා ශීර්ෂ කපාලය (හිස් කබල) රන් දාගැබෙහි පිහිටුවා පූජා සත්කාරය කොට කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහයි වදාරා මේ 'මහාකපි ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයන්ය. එසමයෙහි වඳුරුව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

397. කුම්භකාර ජාතකය

තවද අද්භූත පුද්ගලවූ (සමාන්‍ය අයට නැති පුදුම ගුණ ඇති පුද්ගලයා) සර්වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ක්ලෙශ විෂ්කම්භයක් (කෙලෙස් නිග්‍රහයක්) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

මෙහි වනාහි විස්තර වශයෙන් ප්‍රව්‍රජ්‍යා ජාතකයෙහි පෙණෙන්නේය. මෙහි කෙළෙඹි පුත්‍රයෝ පන්සියයක් මහණව ජේතවනාරාමයෙහි වාසය කරන්නාහු එක් දවසක් රැ ඒ පන්සියයක් දෙනා වහන්සේම රාගචිත්තය (රාග සිතුවිලි) උපදවා කෙළෙස් වසඟවූ කල්හි සර්වඥයන් වහන්සේ අළුයම් වෙලෙහි බිලුරකිනා කිරලක මෙන්ද, වාලධිය රක්නා සෙමෙරක (වලිගය රකිනා සෙමෙර මුවා, දිවි පරදුවට තබා වලිගය රකිනා සතෙකි), මෙන්ද එක පුතෙකු රකිනා මවක් මෙන්ද, එක ඇසක් රකිනා එකකු මෙන්ද මාගේ භික්ෂූහු කවර ලෙස වාසය කෙරෙද්දෝ හෝ යි කරුණා සමාපත්තියෙන් නැගී ලොව බලා වදාරණසේක් මේ පන්සියයක් භික්ෂූන් වහන්සේ රාගචිත්තය උපදවා ක්ලෙශ වසඟවූ නියාව දැක භික්ෂූන් පන්සියයම තනිව කැඳවින්නම් මුන් ඇම ''අප සිතු සිතුවිල්ල සර්වඥයන් වහන්සේ දැනගත්තැ''යි භය ඇතිව මා කියන්නාවූ ධර්මය නොඅසන්නාහයි සිතා වදාරා අනද සාමීන් කැඳවා ''ආනන්දයෙනි, භික්ෂූන් එක්කරව''යි වදාළසේක.

අනද සාමීන් ජේතවනාරාමයෙහි වාසය කරන්නාවූ භික්ෂූන් වහන්සේ ධර්මසභා මණ්ඩපයට රැස් කරවූසේක. සර්වඥයන් වහන්සේත් ''එම්බා මහණෙනි, යම්සේ ක්ලෙශ වසඟයෙන් රාගචිත්තයෙක් උපන්නේ වීනම් ඒ දළු නොලවා (වැඩෙන්නට ඉඩ නොදී) වහාම නසාපිය යුත්තේය. පෙර උත්තමයෝ යම්තම් අරමුණක් දැක උපන්නාවූ ක්ලෙශයන් නසාපුවෝ වේදැ''යි වදාරා ආරාධිත වූ සර්වඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළ සේක.

හේ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ පසල් ගමක දුක්පත් කුඹල් කුලයෙක ඉපද වැඩිවිය පැමිණ බිරින්ද හා සමග තමන් හා දෙදෙන බැලමෙහෙකොට වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි කලිඟුරට දන්තපුර නුවර කරණ්ඩික නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවෝ එක් දවසක් මගුළුයන් යන්නාහු උයන් දොරකඩ පලගෙණ සිටියාවූ අඹගසෙක විලිකුන් අඹ (ඉදුණු අඹ) දැක ඉන් අඹ ගෙඩියක් කා ගියාහ, පස්සේ එන්නාවූ අමාත්‍යයන් හා සේනාව එකහිම අඹ කඩා කැට මුගුරු ආදිය ගසා අතුපත් කඩා අඹ ගසට බොහෝ විනාශ කළාහ.

රජ්ජුරුවෝත් රජගෙට යන්නාවූ අඹ ගස දැක මෙපවත් අසා සම්පත් ඇත්තවුන්ටත් වන්නාවූ අනර්ථය (අවැඩ, විපත) මේ අඹ ගස මෙනි, කුමකුත් නිරපේක්ෂව (බලාපොරොත්තුවක් නැතිව) වාසය කරන්නාවූ තාපසවරුන්ට කිසි භයෙක්වත් සිතට දුකෙක්වත් නැත, සියල්ලම අනිත්‍යය, දුක්ඛ, අනාත්මය (සාර වශයෙන් ගත යුක්තක් නැති බව) යි තිලකුණු භාවනාකොට එම අඹගස මුල සිට සියළු කෙලෙසුන් නසා පසේබුදුවූ සේක. පසේබුදුව ''ඉතිකින් මේ ශරීරය දෙවනුව උත්පත්තියක් වන්නෙත් නැත, මේ ඇට සැකිල්ල මේ ජාතියෙහිම නිරපෙක්ෂව ඇරපීමි. ඒ ඒ ජාතිවල ඇඹු කදුළු කියතොත් සමුද්‍ර ජලයටත් බොහෝව දුක්ඛයෙනුත් මිදුනෙමි''යි තිලකුණු භාවනාකොට වැතිරගෙණ වැඩ සිටිසේක.

එවිට අමාත්‍යයෝත් ''ඇයි ස්වාමීනි, රජගෙට වැඩිය මැනව, මෙතන වැඩ සිටිනේදැ?''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ''එම්බල මම පසේබුදුව ගියෙමි, මට රජ්ජුරුවන් වහන්සේයයි නොකියව'' වදාළසේක. අමාත්‍යයෝ කියන්නාහු ''පසේබුදුවරුන් වහන්සේ නම් තුන් සිවුරු (දෙපට සිවුර, තනිපට සිවුර, අඳන සිවුර යන තුන) පාත්‍රධරව ඉසමුඩුව මනාවේදැ?''යි කීහ. එවිට ඉස පිරිමැදළු සේක. ඉස කෙස් සතරඟුල් දික්ව තුන් සිවුරු පාත්‍රධරව ආකාශයට නැගී නඳුමූල පබ්භාරයට වැඩිසේක.

තවද එසමයෙහි ගන්ධාර රට තක්සලා නුවර තග්ගා නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවෝ එක් දවසක් සඳැල්ලේ (සදළු තලයෙහි) අමාත්‍යයන් පිරිවරා උන්නාහ. වීථියේ කුඩාකෙල්ලෙක් වැලි පූ කරන්නී තමා අත තුබූ රුවන් වලලු දෙක එක් අත ළූ හෙයින් ශබ්ද පවත්වන්නට වන. රජ්ජුරුවෝත් නිවීම යහපත සම්පත් නම් මිනිසුන්ට විනා සසරට සහයව සිටිනේ නොවෙයි, එසේ හෙයින් තනිව වාසය කරන්නාවූ තපස්වීවරයන් වහන්සේට කිසි භයෙක් නැත්තේය. එම අරමුණු කොට තිලකුණු භාවනා මෙනෙහිකොට සියළු කෙලෙසුන් නසා පසේබුදුවූසේක.

අමාත්‍යයෝත් ''ඇයි දේවයන් වහන්ස, බැන නොනැගී ඉඳිනේ ඇයිදැ?''යි කීහ. එවිට ''එම්බල මට දේවයනි නොකියව, මම පසෙන්බුදුව ගියෙමි'' කීහ. එවිට අමාත්‍යයෝ කියන්නාහු ''පසේබුදුන් කල අට පිරිකර ධරා සිටියමනා වේදැ''යි කීහ. ''එසේදැ''යි තමන්වහන්සේගේ ඍද්ධ්‍යානුභාවයෙන් (එර්දි බලයෙන්) අටපිරිකර ධරා ආකාශයට නැගී ගන්ධමාදන පර්වතයට වැඩිසේක.

තවද මියළු නුවර වේදේහ රට නිමි නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජයය කරන්නාහු එක් දවසක් මතුමාල් තෙලහි උන්නාහු අභානියේ (මිදුලෙහි) කෙල්ලක් දඩ මස් විකුණන්නීය, ඉන් එක දඩමස් කැටියක් උකුස්සෙක් ගසාගත, ඒ උකුස්සාගේ ඔළුවේ ඇන අනික් උකුස්සෙක් ගසාගත, ඌ අතින් අනිකෙක් ගසාගත මස් කැටිය ඇරපූ උකුස්සාට ගහටයෙක් නැතැයි මේ පඤ්චකාම ඇල්මත් මේ උකුස්සා මෙන, ඇල්ම නැති තැනැත්තේ නම් මස්කැටිය ඇරපු උකුස්සා මෙනැයි මෙම අරමුණු කොටගෙණ තිලකුණු සඳහන් කොට විදර්ශනා භාවනා (තිලකුණු භාවනාව) කොට පසේබුදුවූ සේක.

අමාත්‍යයෝ ''ඇයි ස්වාමීනි, බැන නොනැගී ඉඳිනේ ඇයිදැ?''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එම්බා මම පසේබුදුවීමි'' කී කල්හි ''පසේබුදුවූ කළ මෙසේ ඉඳිනේ ඇයිදැ?''යි විවාල කල්හි ''අටපිරිකර ධරව සිටින්ට උවමැනැවැ''යි කී කල්හි එවිට ඉස පිරිමැදළු සේක. අටපිරිකර ධරව අමාත්‍ය මණ්ඩලයා හා රාජ්‍යවාසීන්ට අවවාද කියා නඳුමූල පබ්භාරයට වැඩිසේක.

තවද පඤ්චාල රට උත්තරපඤ්චාල නුවර දුර්මුඛ නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන්නාහ. මතුමාල්තල උන්නාහු වීථියේ එක් වෘෂභයෙක් (ගොණෙක්) දෙනකට නැගෙන්ටයයි වන, අනික් මොල්ලිය මහත් වෂභයෙකු දිවගෙණ අවුත් ඒ ගොනා ඇන බඩපලා පියා ඒ දෙනට නැංගේය, රජ්ජුරුවෝත් පඤ්චකාමයෙහි ලෝභකිරීමෙන් තෙල ගොණා මරණට පැමිණියා මෙන් මරණට පැමිණෙන්නේයයි අනිත්‍යය, දුක්ඛය, අනාත්මයයි තිලකුණු භාවනා කොට විදර්ශනා වඩා පසේබුදුවූ සේක.

එවිට අමාත්‍යයෝ ''ඇයි ස්වාමීනි, බැනානොනැගී ඉඳිනේය?''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''මම පසේබුදුවීමි''යි කීසේක. ''පසේබුදුවූ කල මෙලෙස ඉඳිනේදැ?''යි ''අටපිරිකර

ධරා උනමැනවැ''යි කීහ. එවිට ඉසපිරිමැදළෑ ගමනේ අටපිරිකරධරව පාත්‍රයක් අතින්ගෙණ රාජ්‍යවාසින්ට අවවාද කියා නඳුමූල පබ්භාරයට වැඩිසේක.

පසේ බුදුන් සතරදෙනා වහන්සේම නඳුමූල පබ්භාරයෙන් නික්ම පසල්ගමකට බැස ගැටවටුගන්වා (සිවුරු පොරවන විලාශයක්, දෙවුර වසා සිවුර පෙරවීම) බෝධිසත්‍වයන් ඉඳිනාවූ ගෙට සිඟා වැඩිසේක. බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේ උන්වහන්සේලා සතරදෙනා වහන්සේ වඩා ඉඳුවා දන්වළඳවා ''ස්වාමීනි, නුඹ වහන්සේලා සතරදෙනාගේ ඉරියාපථයේ දැක සමාධිවීමි (ඉරියව්වලට පැහැදී), නුඹ වහන්සේලා සතරදෙනා වහන්සේ කවර අරමුණක් දැක පසේබුදු වුයේදැ?''යි විවාළසේක.

එවිට වැඩිමාළු බුදුන් වහන්සේ ''මම පල ගෙණ සිටි අඹ ගසකටවූ හානිත්, පලදා නොවූ ගසකට නුවූ හානිත් දැක අර්ත්‍ථය ඇති නැතැන්තවුට (ධනයඇති අයට) වන්නාවූ අනර්ත්‍ථයන් මේ අඹ ගසටවූ හානිය මෙනැයි අරමුණු කොට පසේබුදුවීමි''යි වදාළසේක.

දෙවෙනි බුදුන් වහන්සේ ''කුඩා කෙල්ලක අත තනිව තුබූ වලල්ල නොඇඹන නියාවත් වලලුදෙක එක්ව තුබූ ගමනේ අඹන නියාවත් දැන බොහෝ දෙනා හා වාසය කිරීමෙන් ඉන් ඊට ගැටීමෙන් සිතට වන්නාවූ ගහට මේ වලලු දෙකමෙනැයි මෙම අරමුණක් කොට පසේ බුදුවීමි''යි වදාළසේක.

තුන්වෙනි පසේබුදුන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''එක් උකුස්සෙක් මස්කැටියක් ඩෑගෙන ආකාශයට නැංගේය, අනික් උකුස්සෙක් ඌ ඔළුවේ ඇන ඒ මස්කැටිය ඇරගෙණ ගියේය. පඤ්චකාමයෙහි ආලය අළුවාවූ සත්‍වයා නම් මස් කැටියේ ආලය ඇරපු උකුස්සා මෙන් පඤ්චකාමයෙහි ඇල්ම කළාවූ සත්‍වයා නම් මස් කැටිය ඩෑගෙණ යන උකුස්සාමෙනැයි මෙම අරමුණක් කොට පසේබුදුවීමි''යි වදාළසේක.

සතරවෙනි පසේබුදුන් වහන්සේ වදාරණ සේක් ''එක් ගොණෙක් දෙනකට නැගෙන්ට උත්සාහ කෙරෙයි, ඉවත සිට අනික් ගොණෙක් දිවගෙණ අවුත් ඒ ගොණා අඟින් ඇණ බඩ පලා මරා තෙමේ ඒ දෙනට නැංගේය. පඤ්චකාමයෙහි ඇළුම් කළාවූ යම් සත්‍වයෙක් ඇත්නම් මේ ගොණා මෙන් විනාශයට පැමිණෙන්නේයයි මේ අරමුණක් කොට පසේබුදුවී ''යි වදාළසේක.

බෝධිසත්‍වයෝත් මේ නියාව අසා උන්වහන්සේ සතරදෙනා වහන්සේ කෙරේ සමාධිව උපස්ථාන කළසේක. පසේබුදුන් වහන්සේත් බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේට අනුමෙවෙනි බණ වදාරා නඳුමූල පබ්භාරයට වැඩිසේක. බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේත් බොහෝ කලකින් ''මෙසේවූ රජදරුවෝ මහත්වූ සම්පත් හැර පසේබුදුවිය. මම වනයට ගොස් මහණ වෙමි''යි තමන් වහන්සේගේ බිරිඳට කියනසේක් ''එම්බා භද්‍රාව, කලිඟුරට දන්තපුර නුවර කරණ්ඩික රජ්ජුරුවෝද, ගන්ධාර රට හා කාශ්මීර රට නායක තක්සලා නුවර තග්ගාරි රජ්ජුරුවෝද, වේදේහ රට මියළු නුවර නිමි රජ්ජුරුවෝද, පඤ්චාල රට උත්තරපඤ්චාල නුවර දුර්මුඛ නම් රජ්ජුරුවෝද යන මේ සතරදෙනාම තමතමන්ගේ මහත් රාජ ඓශ්වර්‍යය හැර පසේබුදු වූහ. ඒතරම් මහාසම්පත් ඇති රජ දරුවන් පවා පසේබුදුවූ කල අපට කන්ට බත් නැතිව අඳින්ට පිළි නැතිව දුක්ඛ ජීවිකාවෙන් දවස් අරුම්හ. අපට තමා මේ ගිහිගෙන් ප්‍රයෝජන කිම්දැ?''යි ''එම්බා භද්‍රාව, මම් වනයට වැද ඍෂිප්‍රවෘජ්‍යාවෙන් පැවිදිවන්නා කැමැත්තෙමි'' කිහ.

එවිට කියන්නාහු ''හග්ගව ගෝත්‍රයෙහි උපන්නාවූ කුඹකාරයන් වහන්ස, සිතුදේම යහපත ඊට බාදා නැතැ''යි කියා සිතන්නාහු ''මුන් වහන්සේ දරුවන් මා ඇහට දමා තමන්වහන්සේ මහණව ගියසේක් වීනම් දරුවන් පෝෂ්‍යකරන්ට බැරිය. මහණවීම නම් සිතූ සිත හා සමග වූවොත් විනා පසුව බොහෝ සිතිවිලි සිතීගියේ නම් කාරණා නොවෙයි. මුන්වහන්සේ අතින් අවසර ඉල්වාගෙණ යෙත්නම් යානොදෙන සේකැයි කලය ගෙණ පැනට යන්නාක්මෙන් ගොස් තාපසවරුන් වසන්නාවූ පන්සලට වැද පරිව්‍රාජිකාවූදැය, (පිරිවැජි මෙහෙණක්) බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේත් දරුවන් හැරපියා යානොහී මුන් වඩින වූකල යෙමි සිතා මදක් වැඩීගන්නා මාගේ දරුවෝ කටයුතු කාරිය දනිද්දෝ හෝ යි පරීක්ෂා කරණ නිසා දවසක් සාල්කරණසේක. එක් දවසක් යහපත්ව පිසනසේක. දවසක් මාළුයේ එනු මද කරණසේක, දවසෙක ඇඹුල් මද කරණසේක. ඒ දරුවෝ දෙදෙනෙක් ''ඇයි පියාණන් වහන්ස, අද බත් සාල්කළ සේක, අද කඩුකොට පිසූසේක, අද යහපත්ව පිසුසේක, අද මාළුයේ එනු මදකල සේක, අද ඇඹුල් මද කළසේකැ''යි කියන්නාහ.

බෝධිසත්ත්වයෝත් ''මාගේ දරුවෝ කටයුතු දැනගත්තුය''යි කියා නෑයන් අතට දරුවන් පාවාදී තමන් වහන්සේ තාපස්වරුන් වසන්නාවූ පන්සලට වැද මහණවූසේක.

එක් දවසක් තාපසයන් වහන්සේත් පරිබ්‍රාජිකා වහන්සේත් සිහා වැඩි ගමනේ වීථියේදී උනුනුන් දැක ''මාගේ දරුවන් මරාපියා මහණවූ සේක්ද? නොහොත් දමාපියා මහණවූ සේක්දැ?''යි විචාළසේක. ''මැරුයේත් නැත, දැමුයේත් නැත, උන්ගේ නෑයන් අතට පාවාදී මහණවීමි'' වදාළ තැන්පටන් මියනතුරා දෙදෙන උනුන් නොදැක කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහයි වදාරා මේ 'කුම්භකාර ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන්ගේ කුඩා දියණියෝ නම් උපුල්වන් මහා ස්ථවිරිය, පුතණුවෝ නම් රාහුල මහා ස්ථවිරය, පරිබ්‍රාජිකාවෝ නම් යසෝධරා ස්ථවිරිය, කුම්භකාරව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

398. දල්හධම්ම ජාතකය

තවද අප්‍රතිපුද්ගලවූ (සමාන පුද්ගලයෙකු නැති) තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ කොසඹෑනුවර ඝෝසිකාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි උදේනි රජ්ජුරුවන්ගේ භද්‍රාවතී නම් ඇතින්නක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මෙහි වනාහි විස්තර වශයෙන් මාතඞ්ග ජාතකයෙහි පෙණෙන්නේය. මෙහි වනාහි උදේනි රජ්ජුරුවන්ගේ භද්‍රාවතී නම් ඇතින්නක් ඇත්තීය. ඒ ඇතින්නී රජ්ජුරුවන්ට නොයෙක් කාරිය කොට දවස සියක් යොත්නක් ගොසින් එන්නීය. ඒ චණ්ඩප්‍රජ්‍යොත රජ්ජුරුවන්ගේ දුවනියනුත් ඒ ඇතින්නිය නිසා ලද්දාහ. රජ්ජුරුවෝත් ඒ ඇතින්න තමන්ට කටයුතු කරන්නට ශක්ති ඇතිව කරණතෙක් දවස් සියලු හස්ත්‍යාලංකාරත්දී (ඇතාට සුදුසු ඇඳුම් ආදිය) තමන් මෙහෙ නිමවන්නා සේ (තමන්ට ආහාර පිළියෙල කරන්නාසේ) ඇතින්නටත් කැවිලි සලස්වා ඇතින්න දුවීලව ගිය අවස්ථාවෙහි ඇතින්නට තිබූ රාජවෘත්තියත් ඇරගෙණ ඇතින්න උනා අලහ (ලිහා හැරියා, සේවයෙන් නිදහස් කළා). ඇතින්න එක් දවසක් සවීඥයන් වහන්සේ කරා ගොස් ''ස්වාමීනි, මාගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මා නිසා බිසවුන් වහන්සේත් ලත්සේක. ජීවිතයත් ලත්සේක. මා තරුණ දවස් සියලු රාජකාරියම කරවා මට සියලු හස්ත්‍යාලංකාරයෙනුත් සරහා මා සිටිනා ඇත්හල පෝරුවපිට (ලෑලි මත) සිටින්නට පයට ආයාසයයි (අපහසු නිසා) මොලකට තිල්ලත්(මොලොක් පලසක් වැනි දෙයක්) තනවා තමන් වහන්සේ මේ නිමවන සැටියේ රසමසවුලෙන් යුක්තවූ ආහාරයත් මට නිරන්තරයෙන්ම දෙවා මලමූත්‍ර බිම වගුරුවන්ට නපුරුයි මිදිවලන් තබා මෙසේ නොයෙක් ඉසුරුදී මා රැකිසේක. දැන් මා දුවීල අවස්ථාවෙහි තණසුහක් (තණකොල ටිකක් වත්) පමණකුත් නොලා උනා ඇරපුසේක. මම වනයෙහි වැටකේ අත්තක් යම්කිසි කොලබොල කඩා කා ජීවත්වෙමි. මාගේ පිරිහී ගියාවූ ඓශ්වර්‍යයෙහි පිහිටුවාලන්ට ස්වාමීනි නුඹ වහන්සේට විනා අනික් කෙනෙකුන්ට බැරිය''යි සවීඥයන් වහන්සේට කිව.

සවීඥයන් වහන්සේත් ''යහපතැ''යි පසුව දවස් රජගෙට සිහා වැඩිසේක. රජ්ජුරුවෝත් සවීඥයන් වහන්සේ ඇතුළුවූ මහා සංඝයා වහන්සේට දන්දී බණ අසා එකත්පස්ව උන්නාහ. සවීඥයන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන් අතින් විචාරණසේක් ''මහරජ, තොපගේ භද්‍රාවතී නම් ඇතින්න දැන් නොදකුම්හයි ඕ දන් කොයිදැ?''යි විචාරා වදාළසේක. ''ස්වාමීනි, දුවීලව ගිය හෙයින් පිටත උනාහළීමි'' කීහ. එවිට සවීඥයන් වහන්සේ ''මහරජ, තොපගේ බිසවුනුත් ඇ නිසා ලදුව, තොපගේ ජීවිතයත් ඇ නිසා ලදුව, එසේ වූ උපකාරී ඇතින්නට තිබූ තරන් අරගන්නට කාරණා කිමිද? කටයුතු කරන්නාවූ යම් කෙනෙකුන් තරුණ අවස්ථාවෙහි කටයුතු ගෙණ දුවීල අවස්ථාවෙහි උන් ස්ථානාන්තරය පිරිහෙලීම(තනතුරින් පහළ දැමීම) රජ්ජුරුවන්ට කටයුතු නොවේ''යි කියා ඇතින්න ගෙන්වා පළමු තිබූ ස්ථානාන්තරයෙක් ඇත්නම් ඒ සියල්ලම ඇතින්නට සලස්වා වදාළසේක. රජ්ජුරුවෝත් ඒ නියාවට ඇතින්නට පළමු තිබූ තරන් නියාවට අඩු නැතුව පසිඳුවයි නුවර බෙරලැවූහ.

එක් දවසක් දම්සභාවේ රැස්වූ භික්ෂූන් වහන්සේ ''සම්පත්තියෙන් පිරිහුනාවූ භද්‍රාවතී නම් ඇතින්න රජ්ජුරුවන්ට කියා සවීඥයන් වහන්සේ පළමු සිටි ස්ථානාන්තරයෙහිම පිහිටීම පිහිටුවූසේක් වේදැ''යි කියා කියා වැඩ උන් තෙනට සවීඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා

එපවත් අසා ''දැන් මතු නොවෙයි පෙරත් භද්‍රාවතී නම් ඇතින්නිය ස්ථානාන්තරයෙන් පිරිහුනු තෙනැත්තිය සම්පත්තියෙහි පිහිටු වූයෙම් වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර දල්හධම්ම නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන්නාහ. බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේ ඒ රජ්ජුරුවන්ට අමාත්‍යධුරයෙහි උපන්සේක. ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ ආචාර මෙවරෙහි දක්‍ෂ වූ යුද්ධයට කඩුසොටි (කඩු හා තෝමර වැනි ආයුධ) බැඳ සතුරන් මධ්‍යයට වැද යුද්ධ කරන්නට සමර්ථ වූ ඔටුදෙනක් ඇත්තීය. රජ්ජුරුවෝත් උදේනි රජ්ජුරුවන් භද්‍රාවතී නම් ඇතින්නට තිබූ යම් ස්ථානාන්තරයෙක් ඇත්නම් තමා රැක දුවීලව ගිය අවස්ථාවෙහි තුබූ රාජවෘත්තිය (රාජ්‍ය සේවය) ඇරගෙණ පිටතට අලහ.

එක් දවසක් රජ්ජුරුවන්ගේ මුලුතැන්ගෙට වලන් ලන්නාවූ කුඹලා වලන් පමාකෙළේය. රජ්ජුරුවෝත් කුඹලා ගෙන්වාගෙණ ''වලන් නොපසිඳින්නට (වලන් පිළිස්සීම නොකරන්නට) කාරණා කිම්දැ?''යි කීහ. ''ස්වාමීනි, ගොමවැරටි අදිනා ගොන් නැතිහෙයින් වලන් නොපිළිස්සූ නියාය, වලන් නොපසු නොවෙයි''' කීහ. රජ්ජුරුවෝත් එවිට කියන්නාහු ''අපගේ පරණ ඔටුදෙනෙක් ඇත්තීය. ඒ කොයිදැ?''යි විචාළාය. කුඹලා කියන්නේ ''ස්වාමීනි, ඕ ඉච්ඡාපරයේ (නිදහසේ) ඈ සිටිනීය''යි කීහ. ''එසේ නම් ඈ බැඳගෙණ ගොමරිති අද්දව''යි කුඹලාට පාවාදුන්හ. කුඹලාත් එතැන් පටන් ඈ බැඳගෙණ ගොමරිති අද්දවන්නේය.

එක් දවසක් බෝධිසත්‍වයන් දැක ඔටුදෙන කියන්නී ''මම පළමු රජ්ජුරුවන් වහන්සේට පක්‍ෂපාතිව සිට ලෙයි කඩුසොටි බැඳගෙණ සිට ඒ ඒ තැන යුද්ධත් කෙළෙමි, සියක් යොත්නේ සන්තානයකටත් පත්ලියා කර බැඳලුකල ඒ රජ්ජුරුවන් ලහට ගෙණගොස් සන්තාන පිරිමසාගෙණ උන්ගෙන් ලියා දුන් බස පතා අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට ගෙණවිත් දී නොයෙක් රාජකාරිය පරිමසා දිනිමි. දැන් දුවීලව ගිය අවස්ථාවෙහි මාගේ තරම් පදමුත් ඇරගෙණ මා පිටත තණකොලකා ජීවත්වන තෙනැත්තිය පිටතත් සිටියනොදී කුඹලාට වලන් පුළුස්සන ගොමවැරටි අදිනා නියායෙන් සලස්වා වදාළසේක. මේ විදිනා දුක්ඛයෙන් මුදන්ටත් පළමු සිටි ස්ථානාන්තරයෙහි පිහිටුවන්ටත් නුඹ වහන්සේට භාරය''යි වැඳහෙව කීය.

බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේ ඈ කී කටයුතු අසා ''යහපතැ''යි ''රජ්ජුරුවන්ට කියා තොප පළමු සිටි ස්ථානාන්තරයෙහි පිහිටුවා ලමි''යි නුවරට වැද රජ්ජුරුවන් වහන්සේ වැඳ එකත්පස්ව සිට අනික් කථාවක් උපදවා ''ස්වාමීනි, මේ රජගෙයි පළමු සිටි ඔටුදෙන් කොයිදැ?''යි විචාළසේක. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''දුවීලව පිටත සිටි තැනැත්තිය කුඹලා වලන් පුළුස්සන්ට ගොමවැරටි අදින්ට පාවාදුනුමි'' කීහ.

බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේ ''දේවයන් වහන්ස, යම් අසත්පුරුෂ කෙනෙකුන්ට යම් කෙනෙක් අර්ත්‍ථලාභව නම් උන්ට අනර්ත්‍ථකිරීම අසත්පුරුෂයන්ට සුදුසු පමණක් විනා නුඹවහන්සේ වැනි රජදරුවන් වහන්සේට තරම් නොවෙයි, එසේ හෙයින් ඔටුදෙන නුඹ වහන්සේ ඒ ඒ තැන රජ දරුවන් ලහට මෙවර ගොසින් කළ සන්තානත් (කළ වැඩ සිහිකර, සිත තුළ ධරා) ලෙයි ආයුධ බැඳගෙණ සතුරන් මධ්‍යයට වැද නොයෙක් වාරයේ කළාවූ යුද්ධත් නුඹ වහන්සේටම දැනෙන්නේ වේද? තමාට තරුණ අවස්ථාවෙහි රාජකටයුත්තක් කළාවූ යම් කෙණෙක් දුවීලව යන්නාවූ උන්ගේ ස්ථානාන්තරයෙනුත් පිරිහෙලා උනුත් ඇරපුකල නුඹ වහන්සේට දුක්ගන්නා සියල්ලෝය මුන් වහන්ස්ට දුක්ගැනීමෙන් කවර ප්‍රයෝජනයෙක්ද? තමන් වහන්සේට බොහෝ දුක්ගත් ඔටුදෙන පවා සිටි ස්ථානාන්තරයත් සියල්ලම පිරිහෙලා කුඹලාට ගොමවැරටි අදින්නට පාවාදීපුසේකැ යි කියා නුඹවහන්සේට යම් අවසරයකට නොලැබෙන්නාහ. නුඹවහන්සේට දුක්ගත් යම් කෙනෙකුන් තරුණ අවස්ථාවෙහිත් දුවීල අවස්ථාවෙහිත් නොහැර උන්ගේ තරම් පදමුත් ස්ථානාන්තරත් නොපිරිහෙලා රැක්ක මැනව. එවිට සියල්ලෝම නුඹ වහන්සේ කෙරෙහි තව අපගේ ස්වාමි අප කටයුත්තකට භව්‍යවුවත් අභව්‍යවුවත් රැකවදාරණසේකැයි රාජඅමාත්‍යාදීවූ සියල්ලෝම යම් අවසරයෙක නොහරණහ''යි රජ්ජුරුවන් වහන්සේට නොයෙක් කාරණා කියා අවවාදයෙහි පිහිටුවා ඔටුදෙනත් පළමු නියායෙන් ස්ථානාන්තරයෙහි පිහිටුවෝ වේදැයි වදාරා මේ 'දල්හධම්ම ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

“එසමයෙහි ඔටුදෙන නම් මේ භද්‍රාවතී නම් ඇතින්නය, අමාත්‍යව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය”යි වදාළ සේක.

399. සොමදත්ත ජාතකය

තවද මෛත්‍රී නැමති ජලයෙන් නිවන ලද කෝපාග්නි (කෝපය නැමති ගින්න) ඇති ලොකොත්තමවූ (ලොවට උතුම් වූ) සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් මහළු භික්‍ෂූන් වහන්සේ නමක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වල ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් මහළු භික්‍ෂූකෙනෙකුන් වහන්සේගේ අත්පා මෙහෙවර කරන්නාවූ එක් සාමණේර නමක් එක් ව්‍යාධියකින් (රෝගයකින්) කළුරිය කළසේක. ඒ මාළු භික්‍ෂූන්වහන්සේ උන් වහන්සේ මළාවූ ශෝකයෙන් අඩා වැලප ශාසනයෙහි සිතිවිල්ලක් නැතිව (සසුනට ඇල්මක් නැතිව) මහත් ශෝකයෙන් ඉඳිනාසේක. භික්‍ෂූන් වහන්සේ දම්සභාවේ රැස්ව ඉඳ “අසවල් මාළු භික්‍ෂූහු තමන්ගේ සාමණේර නමක් මළාවූ ශොකයෙන් අඩාවැලප ඉඳිනාහ”යි කිය කියා වැඩ උන් තෙනට සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදරා “මහණෙනි, මා එන්නට පුර්‍ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?”යි විචාරා මෙපවත් අසා “දැන් මතු නොවෙයි මහණෙනි, මේ භික්‍ෂූහු පෙරත් මේ සාමණේරයන් නිසා අඩාවැලප දුක්විඳිනවුන්ම මම සන්හිඳුවූයෙම් වේදැ”යි වදාරා “ඒ කෙසේදැ?”යි ආරාධිතවූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්නාහුය. එසමයෙහි එක් බ්‍රාහ්මණයෙක් පඤ්චකාමයෙහි ආදීනව දැක වනයට වැද තාපසව වාසය කරන්නාහ. එක් දවසක් එලාඵල කඩා ගියාහු එක් ඇත්පැටියෙකු දැක පන්සලට ගෙණවුත් සොමදත්තයයි නම් තබා දරුකොට වඩන්නාහු ඇත් පැටියා පන්සල රඳවා ගියහ. තාපසයන් වනයට යාදී තණකා අජීණීව දිරවාගත නොහී තාපසයන් එන වේලාවට වැටිහි . තාපසයෝත් එලාඵල ඇරගෙණ එන්නාහු “ඇයි? මෙතෙක් දවස් සෝමදත්තයෝ මා ඉදිරියට එන්නාහ. අද නාවෝය. මේ වැදොත්තෝ වනැ”යි ඇතා ලඟට ගොස් “මාගේ පුතනුවෝ වැදහෝන්යේ, නිදා වැදහෝත්තා මෙන් මා හා බැනනොනැගී වැදහෝනාහ”යි බැගෑපත්ව අඩා අතකර වැළඳගෙණ මහත්වූ ශෝකයෙන් නොකා නොබී අඩා වැලපුනාහ. ශක්‍රයෝත් තාපසයන් විඳිනාවූ ශෝකය දිවසින් දැක බමුණු වෙසක් මවාගෙණ තාපසයන් කරා අවුත් විචාරන්නාහු “ඇයි තාපසයෙනි, තොප අඹු දරුවන් ආලය හැර කිසිදෙයකත් නිරපේක්‍ෂව නොවේද තොප තපසට ආයේ, එසේ වූ තොප මේ ඇතකු නිසා අඬන්නට දොඩන්ට කාරණා කිම්දැ?”යි කීහ. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු “එම්බල ශක්‍රදේවේන්ද්‍රය, යම් කෙනෙක් බොහෝ දවසක් එකතැන වැස ඇරගියෝ නම් උන්ගෙන් වියෝවූකල ඇත්තාවූ ශෝක ස්වභාව ලෝකධර්‍මයෙක. සියල්ලෝම අඩා වැලපෙන්නාහ. එසේ හෙයින් මාගේ පුතනුවන් කෙරේ ශෝක ඉවසාගතනොහී අඬමි” කීහ.

එවිට ශක්‍රයෝ කියන්නාහු “මේ මළාවූ ඇතාට ශෝකයෙන් තොප ඇඬූ නියාව දනිද්ද? මළවුන්ට ඇඬීමෙන් තමාගේ ශරීරයට දුක්වන පමණක් විනා ඉන් ප්‍රයෝජන කිම්දැ? ඉදින් මළ කෙනෙක් උපදින් නම් නුඹ වහන්සේගේ බොහෝ නෑයෝ මළෝවේද? ඌ උපදින්නම් නුඹ වහන්සේත් මමත් දෙන්නම අඬමිහ”යි කීහ. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු “දේවේන්ද්‍රයෙනි, තොප මාගේ පුත්‍ර ශෝකාග්නි (පුතා නැතිවූ ශෝක ගින්න) නිවූ නියා ඉතා යහපතැ”යි වදාරාලා “තෙල් වත්කොට දල්වන්නාවූ ගින්නක් නිවූකලක් පරිද්දෙන් ශෝකය තුනීකරණලද. යම්සේ පයක ඇනුනාවූ හුලක් ඇර දුනමනා කලක් මෙන් මාගේ ළෙයි (සිතෙහි ඇතිවූ) තුබූ ශෝක නමැති උල උදුරාපුද, අද පටන් ශෝකත් නොකරමි නාඬමි නොදොඩමි”යි සන්හිඳුනු සේක. ශක්‍රයෝත් තාපසයන් වහන්සේ ශෝක සන්සිඳුවා තමන්ගේ දිව්‍ය ලෝකයටම ගියාහ.

“එසමයෙහි තාපසයෝ නම් මේ මාළුවූ භික්‍ෂූහුය. ඇත්පැටියා නම් සාමරණේරය. ශක්‍රව උපන්නෙම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්මය”යි වදාරා ‘සොමදත්ත ජාතකය’ නිමවා වදාළ සේක.

400. සුසීම ජාතකය

තවද සංසාර චක්‍රය මථනය (සසර ගමන නැවැත්වූ) කළාවූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි මහබිනික්මන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

එක් දවසක් දම්සභාවේ රැස්වූ භික්ෂූන් වහන්සේ සවීඥයන් වහන්සේ, "මේසා මහත් රාජෛශ්වර්‍යයක් (රජ ඉසුරු) තිබාපියා මහාබිනික්මන් කළේ වේදැ"යි කිය කියා වැඩඋන් ප්‍රස්ථාවට සවීඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්‍ව භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා "දැන් මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් මහබිනික්මන් කළෝ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි උන්ට පුත් රජ කුමාරකෙනෙක් උපන්නාහ. උන්ට බ්‍රහ්මදත්ත කුමාරයෝ යයි නම් තුබූහ.

ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ පුරෝහිත බ්‍රහ්මණයාගේ ගෙයි බෝධිසත්වයෝ උපන්නාහ. උන්ට සුසීම කුමාරයෝ යයි නම් තුබූහ. ඒ කුමාරවරහු දෙදෙනාම වැඩිවිය පැමිණ තක්සලා නුවර දිසාපාමොක් ආචාරීන් කරා ගොස් සියලු ශාස්ත්‍ර නිමවා ඉගෙණ නුවරට අවුත් යුවරජ තනතුරෙහි සිට පියාණන් ඇවෑමෙන් රාජ්‍යයට පැමිණ මාගේ යහළුවූ සුසීම කුමාරයනුත් පුරෝහිත තනතුරෙහි පිහිටුවා දෙන්නම දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍යය කරන්නාහු. එක් දවසක් රජ්ජුරුවෝ නුවර ප්‍රදක්ෂිණා කරන්නාහු තුමූ ඇත්කඳකට පැන්නැගී (ඇතුපිට නැගී) පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා තමන් පිටිපසේ ඉඳුවා නුවර ප්‍රදක්ෂිණා කරන්නාහ. රජ්ජුරුවන්ගේ මෑණියෝ සැදැල්ලහි සිටියාහු රජ්ජුරුවන් පිටිපස්සේ ඇතුපිට උන්නාවූ සුසීම කුමාරයන් දැක උන්කෙරේ අභිලාෂා (පිළිබඳව සිත් ඇතිව) ඇතිව "මුන් නොලදීන් නම් ප්‍රාණයෙන් කම් කිම්දැ?"යි ගෙට වැද යහන් මතුයෙහි මුනින් වැදඔත්තාහ. රජ්ජුරුවෝ නුවර පැදකුණු කොට රජගෙට අවුත් මෑණියන් ඉඳිනාවූ රජගෙට ගොස් "මෑණියන් වහන්සේ කොයිදැ?"යි විචාරා "ලෙඩට වැදහෝනාසේකැ"යි අසා "මෑණියන් වහන්ස, අපාසු කිම්දැ?"යි විචාළාහ.

බිසවුන් පුතනුවන්ට කියයතු දෙයක් නොවන හෙයින් ලජ්ජා ඇතිව බැණනොනැගී උන්හ. රජ්ජුරුවෝත් මාලිගාවට අවුත් අගමෙහෙසුන් බිසවුන්ට කියන්නාහු "මෑණියන් වහන්සේට ඇති අපාසු විචාරා එව"යි කියා බිසවුන් යවූහ. රජ්ජුරුවන්ගේ මෑණියෝත් ස්ත්‍රී නම් උන්සිත ඇත්ත (සිතෙහි ඇති දෙය) නොසඟවන හෙයින් යේලනියන්ට මෙපවත්කීහ. බිසවුන් රජ්ජුරුවන්ට කීහ. රජ්ජුරුවෝත් එපවත් අසා සුසීම නම් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයානන් කැඳවා කියන්නාහු "එම්බා සුසීම නම් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයානෙනි, මාගේ මෑණියන් වහන්සේට මෙසේවූ අභිප්‍රායක් ඇතිව ලෙඩසේක. උන් වහන්සේගේ මනෝරථය සිද්ධනුවූයේ නම් උන්ගේ ප්‍රාණය රැක්ක නොහැක්ක, තොප විසින් උන්වහන්සේ රැකදෙව, මම තොපට පුඤ්ඤ යුවරජ තනතුරෙහි සිටිමි" කීහ.

පුරෝහිත බ්‍රහ්මණයානෝ කියන්නාහු "ස්වාමීනි, මෙලෙස කීම ආචාරයෙක් (සුදුසු නොවේ, සිරිතක් නොවේ) නොවෙයි" කියා නොගිවිස්සාහ. රජ්ජුරුවෝත් නොයෙක් කාරණා කියා සුසීම නම් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයානන්ට මෑණියන් පාවාදී උන් රාජ්‍යයෙහි පිහිටුවා තුමූ යුවරජ තනතුරෙහි පිහිටියාහ. රජ්ජුරුවෝ එතැන් පටන් රාජ්‍යය කරන්නාහු ගිහිගෙය කලකිරී "කවර විටෙක මේ ගිහි බැඳනයෙන් (ගිහි ගෙයි විසීමෙන්) ගැලවීයෙම්දෝ හෝ"යි සිත සිතා තනිව සිටිනාහ, ඉඳිනාහ, ඇවිදිනාහ. බිසව් සිතන්නාහු මා මැහැලිසෙයින් මා කෙරේ ආලය මදව ඉඳිනාසේක්වනැයි සිතා එක් දවසක් රජ්ජුරුවන් ඉස බලන්නාක් මෙන් බල බලා ඉඳ තමුන් ඉසින් නරකෙන්දක් ආරගෙණ රජ්ජුරුවන්ට පෑ "දේවයන් වහන්ස, මම මතු නොවෙයි මැහැල්ලෙමි, නුඹ වහන්සේත් මහළුව ගියසේකැ"යි රජ්ජුරුවන්ට කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ මෘත්‍යුමාරයා (මරණයට ලංවී) අවුත් ඉසකේ අල්වා ගත්තාක් මෙන් කොට සිතා භයින් ත්‍රස්තව තුමූ තමන්ට අවවාද කියන්නාහු "එම්බා සුසීම කුමාරයෙනි, තොපගේ කළුවූ කෙස් විලිස්සෙන්ට (පැසෙන්න, සුදු වන්නට) වන, ඉතිකින් තොප මහණවන්ට යන්ට කලැ"යි කීහ.

එවිට බිසව් කියන්නාහු ''දේවයන් වහන්ස, මම නුඹ වහන්සේ වංචා කරණ නිසා මාගේ ඉසින් නරපතක් ඇරගෙන පෑමි, නුඹ වහන්සේ ඉස නරයෙක් නොවෙයි, මා නිශරණකොට (අනාථ කර) නුඹ වහන්සේ මහණවන්නට යනසේදැ?''යි කියා ''නුඹ වහන්සේ ඉතා විශිෂ්ට රූ ඇති සේක. බැළුවන්ට ප්‍රියකරු සේක. මේ අවස්ථාවෙහි මහණවීමට කාරණා නොවෙයි. මහණවන්නට නොගිය මැනව''යි කීහ.

එවිට බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු ''එම්බා මම මාළුවයසට පැමිණ සිටිනවුන් බොහෝ කොට දිටිමි. තරුණ අවස්ථාවෙහි අනුන් පොළඹන්නාවූ ස්ත්‍රීහු මැහැලි අවස්ථාවෙහි සැරයටි දඬුගත් අත් ඇතිව තුමූ තමන් පෙළඹා ගත නොහෙන්නාහ. මම ළදරුවනුත් මහල්ලනුත් දුටුවිරීමි, තොප කෙසේ කීවත් මහණවන්නට යෙමි'' කියා රාජකුමාරයන්ට රාජ්‍යය පාවාදී වනයට ගොස් සෘෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් (තාපස පැවිද්දෙන්) පැවිදිව පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහයි වදාරා මේ 'සුසීම ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. බිසව් නම් යසෝධරා ස්ථවිරිය. පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණවූයෙම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළ සේක.

401. කොටිසිඹලි ජාතකය

තවද සංසාර සාගරයෙන් පරතෙරට පැමිණියාවූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ක්ලේශ නිග්‍රහයක් (කෙලෙස් ගැරහීමක්) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් දවසක් පන්සියයක් භික්ෂූ වහන්සේට කාමවිතර්කයෙක් (කම් සැප පිළිබඳව තර්ක කිරීම) උපන. ඒ උපන් කාමවිතර්කය සර්වඥයන් වහන්සේ දැන වදරා ''මහණෙනි, කාමවිතර්ක, ව්‍යාපාදවිතර්ක (ව්‍යාපාදය නම් අනුන් නැසේවායි සිතන සිතුවිල්ල. ඒ ගැන තර්ක කිරීම), විහිංසාවිතර්ක (හිංසා කල යුතුයැයි තර්ක කිරීම) සිතීමෙන් මාර්ග්ග නැමති (සෝවාන් ආදී මාර්ග ඵලවලට) ඵලවිපාකයට බාධකය, යම් ගස්බිලයෙක (ගස් බෙනයක) පක්ෂියෙක් වර්වස් කළේ (මල පහකිරීම) නම් ඒ වර්වසින් නුගපැලය ඇතිව ඒ ගස විනාශයට පැමිණෙන්නා මෙන් රහත් ඵල නැමති විපාක නසාපියන්නේය. එමෙන් කාමවිතර්ක නොසිතව''යි වදාරා ''දේවතාවා තමාගේ ගස උන් පක්ෂියා දැක බාගියේද, (බිය වීම) එමෙන් මහණෙනි, කාමවිතර්කයන් උපන්කල ඊට භීරුකව (බිය ඇතිව) වාසය කරවයි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් වහන්සේ රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි එක්තරා ඉඹුල්වනයක ගුරුළු රජ්ජුරුකෙනෙක් වාසය කරන්නාහ. ඒ ගුරුලා මහත්වූ ශරීරයක් ඇතිව සමුද්‍රජලය (මුහුදු ජලය) දෙබෑ කොට නාගභවනයට වැද මහත්වූ නාගරාජයකු ඩැහැගෙණ (අල්වා ගෙන) පිටත ආකාශයෙන් යන කලට නාගයා මහත් වෘක්ෂයෙක් වෙලාගත. ගසත් උදුරා ඇරගෙණ ගුරුළු රජ්ජුරුවෝ තමන්ගේ වෘක්ෂයේ ඉඳ නාගයා ඉස මොල ආදීවූ දෙය අනුභව කොට නාගයාත් වෘක්ෂයත් එලීය (අත හැරියා, බිමට දැමීය).

වැටෙන වෘක්ෂය සමුද්‍රයෙහි වැටෙන්නට වන වෘක්ෂයේ උන් පක්ෂියෙක් ඒ ගසින් පිටත ගුරුළු රජ්ජුරුවන් උන් වෘක්ෂයේ ගොසින් උන්නේය. ඒ වෘක්ෂයේ උන් දේවතාවා භයින් ත්‍රස්තව වෙවුලන්නට වන.

එවිට ගුරුළු රජ්ජුරුවෝ දේවතාවා දැක ''ඇයි, තොප මා වැනි කෙනෙකුත් මහත්වූ ශරීරයක් ඇති නාගරාජයෙකුත් ඇවිත් උන් ගමනේ නොවෙවුලා දැන් වෙවුලන්නට කාරණා කිම්දැ?''යි විචාළේය.

දේවතාවා කියන්නේ ''මේ පක්ෂියා අනුභව කරන්නේ නුග දිඹුල් ආදි වූ ඵලජාතිය, මාගේ ගස ඉඳ ගස් බිලයෙක වර්වස් කෙළේ නම් නුග ගසෙක් හෝ යම් ගසෙක් ඇතිවීනම් මාගේ විමානය නසින්නේය. එසේ හෙයින් ඉදිරියේ වන උපද්‍රව (විපත) දැක භයින් වෙවුලා ගියෙමි''

කීයේයයි වදාරා මේ ‘‘කොටිසිඹලි (ලොකු ඉඹුල් ගස, මල් නැතිව ගෙඩි හටගන්නා අට්ටික්කා ගසටද සිම්බලි යයි කියයි) ජාතකය’ නිමවා වදාළ සේක.

‘‘එසමයෙහි ගුරුලා නම් ශාරිපුත්ත ස්ථවිරය. එසමයෙහි දේවතාවා නම් බුදුවූ මම්මය’’යි වදාළ සේක.

402. ධුමකාරි ජාතකය

තවද නිර්මිමලවූ (පිරිසිදු වූ) පස්පෑදිස්නා (පාට පහකින් බබළන්නාවූ) ඇස් ඇති සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ ආගන්තුක සංග්‍රහයක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

කෝසල රජ්ජුරුවෝ පරණ මහා අමාත්‍යයන් හා යෝධයන් හැර අමුතුව ඇතිකළ (අළුතෙන් පත්කළ, අමතර) අමාත්‍යයන් හා යෝධයන් ඇරගෙණ පරණ ජනයන් කෙරෙහි නිස්සාරව (නොසලකා හැරීම) පවත්නාහ.

එසමයෙහි රජ්ජුරුවන්ට සොරුන් කැටි (සමඟ) යුද්ධයෙක් පැමිණියේය. රජ්ජුරුවෝ පරණ අමාත්‍යයන් හා යෝදයනුත් අළුත් මුදලිවරුන් හා ඇම සේනාවත් ඇරගෙණ සටනට ගියාහ. පරණ අය කෙරේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ සරුකාරියක් (ගණන් නොගෙන) නැතිව අලසේක. තමන් වහන්සේගේ අළුත් මුදලිවරුන් හා සේනාව ඇරගෙණ සටන් කරවා ගන්නාසේක්වා යි මැලිවූහ. අළුත් මුදලිවරුන් හා ඇමති සේනාවත් අපට වලගොඩ නොදැනෙයි (පරිසරය ගැන දැනීමක් නැති බව, මඟතොට ගැන දැනීමක් නැති බව) කියා තමන් නොදන්නා හෙයින් තොරතුරු නොදැන පසුබටහ. සොරුන් සටන් කොට සේනාව බින්දවූහ (පැරැද්දුවා). රජ්ජුරුවෝ සටනේ පැරද බිඳී නුවරට අවුත් පරණ මහ අමාත්‍යයන් හා යෝධයන් ඇරගෙණ උන්ගෙනුත් කටයුතු කරවා ගතත් නුහුණුයෙමි. අළුතුන් ගෙනුත් නුහුණුයෙමි. ‘‘මට වූයේ අලාභයෙකැ’’යි කියා ‘‘මේ මට මතුවූ දෙයෙක් දොහෝ පෙරත් රජදරුවන්ට මෙසේවී දෝ හෝ යි සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ලඟට ගොස් විචාරමි’’යි ජේතවනාරාමයට ගොස් සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වැඳ එකත්පස්ව ඉඳ මෙපවත් කීහ. සර්ව්ඥයන් වහන්සේත් ‘‘මහරජ, දැන්මතු නොවෙයි පෙරත් එසේම වීය’’යි වදාරා ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

යටගිය දවස කුරුරට ඉඳිපත් නුවර ධනඤ්ජය කොරව්‍ය රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්ජය කරන්නාහ. ඒ රජ්ජුරුවන්ට අර්ඨයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නාවූ විධුර නම් පණ්ඩිතකෙනෙක් ඇත්තාහ. ඒ රජ්ජුරුවෝත් පරණ අමාත්‍යයන් හා යෝධයන් හැර අළුත් අමාත්‍යයන් හා සේනාව ඇති කරන්නාහ. පළමු මුදලිවරුන් කෙරේ සාරයක්වත් (ගරු සරුවක්) විචාරයක්වත් (විමසීමක්) නැත්තාහ. එසමයෙහි රජ්ජුරුවන්ගේ පසල්ගම (පිටිසර ගමක) කුපිත (කැරැල්ලක්) විය. රජ්ජුරුවෝ උන් හා කැටිව යුද්ධයට ගියහ. පරණ අමාත්‍යයෝ ‘‘රජ්ජුරුවන් වහන්සේ අප කෙරේ විචාරයක් සමැන්මක්* (සැලකිල්ලක්. ගණන් ගැනීමක්) (*සමනීමක්, යනු ඇතැම් පොතක එයි) නැතිසේක. තමන් වහන්සේගේ අළුත් මුදලිවරුන් හා සේනාව ලවා යුද්ධ කරවා ගන්නා සේක්ව’’යි කියා යුද්ධයට නොවැද සිටියාහ. අමුතුව ඇතිකළ අමාත්‍යයන් හා සේනාවද තමන්ට යුද්ධයෙහි තොරතුරු නොදැනෙන හෙයින් සටන් කරණසේ නොදැන පසුබටහ. සතුරු සෙනගත් රාජ සේනාව සටනට නොවදනා හෙයින් තරයේ යුද්ධයට වන්හ. ඒ සේනාව පසුබස්නා සතුරු සේනාව බල වැඩී එන හෙයින් රජ්ජුරුවෝ සිටිය නොහී පසුබැස නුවරට ගොසින් තමන්ගේ විධුර පණ්ඩිතයන් අතින් විචාරන්නාහු ‘‘පණ්ඩිතයෙනි, මම පරණ මහා අමාත්‍යයන් හා සේනාව හැර අමුතු මුදලිවරුන් හා සේනාව ඇතිකොට පරණුන් ගෙනුත් නුහුණුයෙමි. අලුතුන් ගෙනුත් නුහුණුයෙමි. මාසේම පෙරත් අතින් කෙනෙකුන්ටත් මෙලෙස විදෑ?’’යි විචාළාහ.

එවිට පණ්ඩිතයෝ කියන්නාහු ‘‘යුධිෂ්ඨිර ගොත්‍රයෙහි උපන්නාවූ ධනඤ්ජය කොරව්‍ය රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මේ කුමක්ද? මෙවිතරටත් වඩා විශිෂ්ඨ ගොත්‍ර ඇති ධුමකාරි නම් බ්‍රාහ්මණයාණන් කෙනෙක් ඇත්තාහ. උන්ගේ එළුපට්ටියෙක් ඇත. ඒ එළුවන්ට සීත අවදියෙහි (සීත කාලයෙහි) වට ගිණිදුම් (වටේට ගිනි රස්නය ලබාදීම) කරන්නාහ. සවස ගාලේ ලන්නාහ. කිරී තෙල් කන්නාහ, තනකොල ගෙනවිත් ලන්නාහ, එසමයෙහි වර්ෂා කාලය පැමිණියේය. වනයෙහි සිට මුවෝ පන්සියයෙක් බ්‍රාහ්මණයානන් වසන්නාවූ පන්සල ලඟට

ආවාහ. බ්‍රාහ්මණයාත් යහපත්වූ මුවරැල දැක එළුවන් කෙරේ ආලය හැර මුවන් එක්කොට ගෙණ තණකොළ කවා උන් පෝෂ්‍ය කර එළුවන් කෙරේ ආලය අලහ. එළුවෝත් එතැන්පටන් ගාලේ ලන්නන් නැතිහෙයින් ඒ ඒ තැන ඉසිරගොස් (සී සී කඩ ගොස්) සිංහ ව්‍යාඝ්‍රයන් හා වගුන් (වලසුන්) දිවියන් අතින් විනාශයට පැමිණියාහ. මුළෝත් වෂ්ා කාලය නිමායන්නා තමන් වසන්නාවූ වනයට පලාගියාහ. බ්‍රාහ්මණයාත් අළුත් මුවන් දැක එළුවන් කෙරේ ආලය හැර ලබන කිරි දී කිරියෙනුත් (මුදවපු කිරි) නොවී එළුවන්ගෙනුත් නුවූයේයයි මුවන් ගෙනුත් නුවූයේය”යි කියා “රජ්ජුරුවන් වහන්ස, අළුතුන් දුටුවයි පරණ අමාත්‍යයන් හා සේනාව දුරුකිරීමත් කටයුතු නොවෙයි. අමුතුව ඇතිකර ගන්නාවූ ප්‍රධානයන් හා සේනාවත් ඇතිකළ මනාමය. පරණ අමාත්‍යයන් හා සේනාවත් උන් උන්ගේ ස්ථානාන්තරයෙන් නොපිරිහෙලා (තනතුරෙන් පහත නොදමා) තරම් පදවි (සුදුසු තනතුරු) දී රැක්ක මැනව. එසේ කල්හි පරණුනුත් අළුතුනුත් සියල්ලෝම එක්සිත නුඹවහන්සේගේ පැමිණි යම්ම කාරියක් පිරිමසන්නාහ”යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝත් විධුර පණ්ඩිතයන් කීවාවූ අවවාදයෙහි පිහිටා පරණ මහ අමාත්‍යයන් හා යෝධයනුත් නොහැර අමුතුව ඇතිකළ මුදලිවරුන් හා සේනාවත් වෙනසක් නොකොට රැක පණ්ඩිතයන් කෙරේ සමාධිව (පැහැදී) බොහෝ දැසිදස් ආදීවූ වස්තු දී තමන් කළාවූ කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහයි වදාරා මේ ‘ධුමකාරි ජාතකය’ නිමවා වදාළ සේක.

“එසමයෙහි බ්‍රාහ්මණයා නම් කෝසල රජ්ජුරුවෝය, ධනඤ්ජය කොරව්‍ය රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය, විධුර පණ්ඩිතව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය”යි වදාළ සේක.

403. ජාගර ජාතකය

තවද ප්‍රඥාවිෂයාතික්‍රාන්තවූ (නුවණ විෂය ඉක්මවූ) ධර්මිකාය ඇති සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි නොනිදා සක්මන් කරන්නාවූ උපාසකයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් සෝවාන් (සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතවරාමාස යන සංයෝජන නැසීමෙන් ලබන තත්වය) උපාසකයෙකුත් වෙළඳහු පන්සියයක් බඩු ගැල්පුරා වෙළඳාමට යන්නාහු අතරමග පඩංගු බැඳ (නවාතැන් ගෙන) උන්නාහ. රෑව යන්නා සොරු පන්සියයක් වෙලඳුන් මරා බඩු හැරගනුම්හයි කැටමුගුරු දඬුපත් (පහරදීමට යොදාගන්නා ගල් පොලු වැනි ආදිය) ආයුධගත් අත් ඇතිව ආවාහ. සෝවාන් වූ වෙළෙඳානෝ සක්මන් කොට සිටියාහු මංපහරින්ට ආ සොරු “මේ මිනිසා නිදාපු කළ සොරකම් කරම්හ”යි සිතා සිටිනාහ. ඒ වෙළෙඳා තුන්යම් රාත්‍රියෙහිම නොනිදා සක්මන් කොට පාන් කොටපුවාහ. සොරුන් සිටියාසේම සිට පාන්කොට පාන්වන්නා තමන්ගෙණා කැටමුගුරු දඬුපත් දමා වෙළෙඳුන්ට “තොප ඇමම රැකුනේත් තොප වස්තු රැකුනේත් මුන් නිසාය, බොහෝ උපකාරව”යි කියා පළාගියාහ.

වෙළඳුන් ගැල්ගෙණ වෙළඳාමට ගොස් වෙළෙඳාම් කොට ගෙණ නුවරට අවුත් සර්ඥයන් වහන්සේ කරා ජේතවනාරාමයට ගියහ. සර්ඥයන් වහන්සේත් “ඇයි උපාසකය, මෙතෙක් දවස් කොයි ගියාදැ?”යි විචාරා වෙළඳුන් වෙළෙඳාමට ගිය නියාවත් අතරමග ලැගි නියාවත්, නොනිදාම සක්මන් කළ නියාවත්, සොරුන් ආ නියාවත්, තමන් කළ නියාව දැක සොරු පාන්වන තුරු සිට පාන්වන්නා අත තුබූ කැටමුගුරු දමාගිය නියාවත් සර්ඥයන් වහන්සේට කීහ.

සර්ඥයන් වහන්සේත් “එම්බල උපාසකය, පෙර උත්තමයෝත් නොනිදා සක්මන් කොට දේවතාවන් අතින් සාධුකාර ලද්දෝ වේදැ”යි වදාරා “ඒ කෙසේදැ?”යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ බ්‍රාහ්මණ කුලයක ඉපිද පඤ්චකාමයෙහි (රූප, ශබ්ද, ගන්ධ ආදී පස්කම්හි) ආදීනව (දොස්) දැක ඍෂිප්‍රව්‍රජාවෙන් (තවුස් පැවිද්දෙන්) පැවිදිව වනයෙහි වාසය කරන්නාහු රෑ නොනිදා රාත්‍රිය තිස්පැයෙහි සක්මන් කරන්නාහ.

එක් දේවතා දුවක් කියන්නී ''නිදන්නාවුන් අතුරෙන් නොනිදන තැනැත්තෝ කවුරුදැ? නොනිදන්නවුන් අතුරෙන් නිදන්නෝ කවුරුදැ?''යි දේවතාදුව විසින් විවාල කල්හි ඒ ප්‍රශ්නය විසඳන්නාවූ මහාබෝධිසත්ඩයෝ දේවතාදුවට ''මේ ලෝකයෙහි යම් සත්ඩකෙනෙක් ශීලසඤ්ඤමයද (ශීලයෙන් තැන්පත්ව) ඉන්ද්‍රිය දමනයයි (ඇස්, කණ්, නාසාදී පසිඳුරන් පාලනය කිරීම) කියනලද භාවනා මනස්කාරයෙන්ද සතරමග සතරඵලය නිර්‍ාණ ධර්‍මයෙහි කියන ලද නවලෝකෝත්තර (සතර මග ඵල නිවන්) සද්ධර්‍මය නොදන්නාහු වීනම් සම්මොහ නිද්‍රායෙන් නිදන්නාවූ සත්ඩයන් අතුරෙන් මම ඒ ධර්‍මතාවය දැන වාසය කරණ හෙයින් මම නොනිදන්නා නම් වෙමි. යම් ක්ෂීණශ්‍රාවක (රහතන් වහන්සේ) කෙනෙකුන් වහන්සේ රාග ද්වේෂ මොහයයි (ඇල්ම, තරහ, මුලාව යන කෙලෙස්) කියන ලද යම් සකල ක්ලේශයන් දුරුකොට සම්මෝහ නිද්‍රායෙන් පිබිද වසනසේක්ද, එසේවූ රහතුන් වහන්සේ අතුරෙන් ක්ලේශ විධ්වංශනය (කෙලෙස් පලවා හැරීම) කොට සම්මෝහ නිද්‍රායෙන් දවස් යවන හෙයින් මම නොනිදන්නා නම් වෙමි''යි මේ ප්‍රශ්ණදෙක විසඳීමෙන් මහාබෝධිසත්ඩයන් බණ කී කල්හිද සතුටුවූ දේවතා දූ මාත් දන්නාසේමය. මහපුරුෂයාණෝ කීයේයයි සියළු වන දෙවියන් සන්තුෂ්ටි කෙරෙමින් ස්තුතිකොට සාධුකාර දුන්නීය. බෝධිසත්ඩයෝත් එතැන වැස කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියාහයි වදාරා මේ 'ජාගර ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි දේවතා දී නම් උපුල්වන් මහා ස්ථවිරීය. තාපසව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළ සේක.

404. කුම්මාසපිඬි ජාතකය

තවද චක්‍රලක්ෂණයෙන් (රෝද ලකුණු) විභූෂිතවූ (කවන ලද්දාවූ) ශ්‍රීපාද ලක්ෂණ ඇති තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි මල්ලිකා දේවීන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

මල්ලිකා දේවීන්ගේ උත්පත්තිය මෙසේ දතයුතු:- එක් මාලාකාරයෙකුගේ (මල් මාලා තනන්නෙකුගේ) විශිෂ්ටවූ රූ ඇති දුවක් ඇත. ඇට නම් තබන්නාවූ මල්ලිකා දේවියයි නම් තුබූහ. ඕ තොමෝ තමා හා සමවයස් ඇති කුමාරිකාවරුන් ඇරගෙණ මල් වත්තට යන්නී කොමුපිඩු (යව සහලෙන් තැනූ පිටිටු) සතරක් ගෙණ ගියාය. සර්‍වඥයන් වහන්සේ සිභා වඩිනා දැක තමා අත තිබූ කොමුපිඩු සතර සර්‍වඥයන් වහන්සේගේ පාත්‍රාධාතූන් වහන්සේට පිළිගැන්නුවාය. සර්‍වඥවන් වහන්සේ කොමුපිඩු පිළිගෙණ සිනා පහල කොට වැඩිසේක. අනඳ සාමි සිනා පහළ කළ නියාව දැක ''ඇයි ස්වාමීනි, සිනා පහළ කළේය''යි විචාරා සර්‍වඥයන් වහන්සේ වදාරණ සේක් ''මේ කුමාරිකාවට අග මෙහෙසුන් තනතුරු අද දවස් පැමිණෙයි'' වදාරා ජේතවනාරාමයට වැඩිසේක.

කෝසල රජ්ජුරුවෝ යුද්ධයට ගියාහු යුද්ධයෙහි පරාජයව අසකුපිට නැගී ඇවිත් මල්වත්ත සමීපයට පැමිණියාහ. මාලාකාර කුමාරිකාවෝ රජ්ජුරුවන් දැක ඒ ඒ අත පලාගියාහ. මල්ලිකාදේවි මහත්වූ ධෛර්‍යය (එඩිතරකම) ඇති හෙයින් කිසි කාංසාවක් (සැකයක්) නැතිව සිට රජ්ජුරුවන් ලඟට අවුත් අසුගේ රැන අල්වාගෙණ සිටියාහ. රජ්ජුරුවෝ කුමාරිකාවන් දැක ''තොපි සස්වාමිකදැ?''යි (ස්වාමියෙක් සිටිනවාද) විචාරා ''අස්වාමිකයෙමි''යි කී කල්හි මල් වත්තට අවුත් අසු පිටින් බැස සැකයක් නැතිව ඇකය පිට ඉසතබා ගිමන් නිවාගෙණ රජ්ජුරුවෝ රජගෙට ගොස් මහත්වූ පෙරහරින් එවා මල්ලිකා කුමාරින් ගෙන්වා රුවන්රැසක්පිට සිටුවා අභිෂේක ජලය වත්කොට සොළොස් දහසක් (දාසය දාසක්) බිසෝවරුන්ට අගමෙහෙසිකා නියාවට සලස්වා මහත්වූ ස්නේහයෙන් (ආදරයෙන්) වාසය කරන්නාහ. මල්ලිකා දේවීත් රජ්ජුරුවන් කෙරේ අධික ස්නෙහය ඇත්තාහ. සර්‍වඥයන් වහන්සේට උපාසිකා තනතුරෙහි සිටිනීය. මල්ලිකාදේවීන් අග්‍රමෙහෙසිකා වූයේ සර්‍වඥයන් වහන්සේට පිළිගැන්වූ කොමුපිඩුයෙහි අනුසසෙනැයි නොයෙක් තෙන ප්‍රකාශ විය.

මේ කතාව දම් සභාවේ රැස්වූ මහළුවරුන් (වයසක පැවිදි අය) වහන්සේ කිය කියා වැඩ උන් තෙනට සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නට පූර්‍ව භාගයෙහි කිනම් කතාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''මහණෙනි, මා වැනි ලොව්තුරා සර්‍වඥයන්ට දන්දී එමවිට මහත් ඓශ්වර්‍යය ලබන්නට අමුතු කිම්ද? පළමු පසේබුදුන් වහන්සේට

දන්දි එවිට ඓශ්වර්‍යය (සම්පත්) ලද්දෝ වේදැ''යි වාදරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිතවූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ දුප්පත් කුලයෙක ඉපද අනුන්ට බැළමෙහෙකොට ජීවත් වන්නාවූ ළඟු නැති, තෙල් නැති කොමුපිඬු සතරක් ඇරගෙණ අනුන්ට බැළමෙහෙයට (කුලියට) හී සාන්ට යන්නාහු පසේබුදුන් සතරදෙනකුන් වහන්සේ වාසල සිහා වඩින්ටය යි සිටි නියාව දැක සිතන්නාහු ''මා අත තුබූ කොමුපිඬු සතර පිළිගන්වමි'' සිතා ආරාධනා කොට පසේබුදුන් සතරදෙනා වහන්සේ කැඳවාගෙණ ඡායාසම්පන්න (අතුපතර විහිදී ඇති) වෘක්‍ෂයක් සමීපයට ගොස් රුප්පය පිස (අතුගා) වැලිපායා (වැලි එකතු කොට) වැලිගොඩ සතරක් තනා වැලිගොඩ සතරපිට වඩා හිඳුවා ගොටුවෙන් (කොළ ගොටිට) පැන් ගෙණවිත් පිළිගන්වා ඉන තුබූ කොමුපිඬු සතර මෑත්කොට ''ස්වාමීනි ගැත්තවුට (යටහත් තැනැත්තාට, අසරණයාට) අනුකම්පා කොට වලඳා පින්පුරවා වදාළ මැනවැ''යි මහත්වූ ආදරයෙන් පාත්‍ර සතරට කොමුපිඬු සතර පිළිගන්වා වැළඳවූහ. පසේබුදුන් වහන්සේ කරුණාවෙන් වළඳා අනුමෙවෙනි බණ (වළඳා අවසානයේදී කියන බණ, පුණ්‍යානුමෝදනාව) වදාළසේක. බෝධිසත්ත්වයෝත් මහත් සන්තෝෂයෙන් බණ අසා ''මතු මෙසේ වූ දුක්ඛිත කුලයෙක නොඉපද ධනේෂ්වරවූ (ධනවත්) කුලයක උපදිම්ව''යි ප්‍රාර්ථනා කළාහ. පසේබුදුන් වහන්සේත් ''තොප කළ ප්‍රාර්ථනාව සිද්ධ වේවා''යි කියා තමන් වහන්සේලා වසන ස්ථානයට වැඩ වදාළ සේක.

එවිට ඒ සිට නොබෝ කලකින් බෝධිසත්ත්වයෝ නැසී උපදිනාහු එම බරණැස් නුවර බිසවුන් කුස පිළිබඳගත් ගමනේ දසඑකඩමසකින් (එකක් අඩු දස මසකින්) වැදූහ. රාජකුමාරයෝ රාජ්‍යයට පැමිණ නුවර සරහා ඔටුනු පැළඳ ඒ ඒ තැන සිටිනා අමාත්‍ය මණ්ඩලයා හා බ්‍රාහ්මණ සමූහයා පඬුරු පාක්කුඩම් (තෑගි බෝග) ගෙණ ඒ ඒ තැන සිටිනවුන් හා සොළොස් දහසක් බිසෝවරුන් සොළොස් දහසක් නාටක ස්ත්‍රීන් පඤ්චාඩ්ගික තූර්‍ය (ආතත, විතත, විතතාතත, ඝණ, සුසිර යන පහ) නාදයෙන් පිරිවරණ ලද ශක්‍රදෙවෙන්ද්‍ර විලාසයෙන් (සක්දෙවිඳු මෙන්) ඉඳ සිතන්නාහු ජාතිස්මරණඥාණ නුවණ (පෙර ජාති සිහි කරණ නුවණ) පහළවූ හෙයින් ''මේ සියළු ඓශ්වර්‍යය මා ලද්දේ පසේබුදුන් වහන්සේට පිළිගැන්වූ කොමුපිඬු සතරෙහි විපාකයෙනැ''යි සිතා සිංහාසනයේ ඉඳ ප්‍රීතිවේගයෙන් උදන් අනන්නාහු ගාථා දෙකක් කීහ.

එහි අභිප්‍රාව නම්:- ''මම පසේ බුදුන් වහන්සේට ගිය ජාතියෙහි දුන්නේ එනු නැති තෙල් නැත්තාවූ පින්නෙහි තබා ඉදිකළ කොමුපිඬු සතරක් දන්දී බ්‍රාහ්මණ ගෘහපති අමාත්‍ය මණ්ඩලයන් හා සොළොස් දාසක් බිසෝවරුන් සොළොස් දාසක් නාටක ස්ත්‍රීන් හා ඇත්, අස්, රථ, පාබල චතුරඩ්ගිනී සේනාව හා පඩිවාඩ්ගික තූර්‍යනාද හා තුන් සියයක් යොදුන් මේසා බරණැස් නුවරක් හා සියළු සම්පත්තීන් අඩුවක් නැතිව මා ලද්දේ පසේ බුදුන්වහන්සේට මා දුන් කොමපිඬු සතරිනැ''යි ගාථා දෙකින් රාජ්‍යයට පැමිණ ඔටුණු පලඳිනා ගමනේ කීහ.

තුන්සියයක් යොදුන් නුවර බොහෝ මනුෂ්‍යයන් හා බ්‍රාහ්මණ ගෘහපති අමාත්‍යය මණ්ඩලය හා රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ඔටුනු පැළඳ වැඩඉඳ වදාළ ගාථා දෙකයයි කියා බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ ඉගෙණ කියන්නාහු මෙහි අර්ත්‍ථය නොදන්නාහ. කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ දුවණියන් රජ්ජුරුවන්ට අගමෙහෙසිකා කළහ. ඒ බිසව ගාථා දෙක ඉගෙණ එක්වන් කියන්නාහ. මෙහි අර්ත්‍ථ කවර විටක විචාරම් දෝ හෝ යි සිතා උන්කලට එක් දවසක් බිසවුන් රජ්ජුරුවන්ට කළ සංග්‍රහයක් නිසා සමාධියෙන් (පැහැදීමෙන්) බිසවුන්ට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''තොප කැමති වරයක් ඇරගණුව''යි කීහ. බිසව ''සෙසු මට අඩු කිමිද? මට නුඹ වහන්සේ ඔටුනු පැලඳ ඉඳ වදාළ ගාථා දෙකෙහි අර්ත්‍ථ අසන්නා කැමැත්තෙමි, ඒ මට වදාළ මැනවැ''යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝ ''තොපට තනිව නොකියමි. දොළොස් යොදුනක් පමණ බරණැස් නුවර බෙරපියවි කරවා (අඩ බෙරගසා) රාජද්වාරයෙහි රත්නයෙන් විසිතුරු වූ මණ්ඩපයක් කරවා රත්නපර්‍යඞ්ක පණවා (රත්තුන් ආසනයක් පනවා) අමාත්‍යයන් හා බමුණු වෙළඳ ආදින් විසින්ද, නුවර වැස්සන් විසින්ද, සොළොස් දහසක් පමණ පුරහනාවන් විසින්ද පිරිවරණ ලදුව මේ කීවවුන් මැදයේ රත්නපර්‍යඞ්කයෙහි හිඳ කියමි'' කිවුය. ''යහපත රජ්ජුරුවන් වහන්සැ''යි

බිසවුන් පිළිගත්හ. රජ්ජුරුවෝද මෙපරිද්දෙන් සියල්ල සමුර්ද්ධකරවා (සම්පූර්ණ කරවා) දිව්‍ය සමූහයා විසින් පිරිවරණ ලදුව ශක්‍රදෙවේන්‍ද්‍රයා පරිද්දෙන් මහත්වූ ජනසමූහයා පිරිවරණ ලදුව රත්නපයීයඞ්කයෙහි උන්හ. මල්ලිකාදේවීද සඞ්ගහරණයෙන් සැරසි ස්වණ්ණයෙන් විසිතුරු කරණ ලද හද්‍රපීඨයක් (යහපත් පුටුවක්) අතුට එකත් පසෙක ඇස් කෙළවරින් රජ්ජුරුවන් බල බලා කථා කරන්නට සුදුසු වූ ස්ථානයෙ හිඳ ‘‘රජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ සතුටු සතුටුව කියන්නාවූ මංගල ගීතිකාවගේ අර්‍ථ මට ආකාශ තලයෙහි සම්පූර්‍ණ චන්‍ද්‍රයාසේ ගෙණහැර පාණ කලක් පරිද්දෙන් ප්‍රකාශකොට වදාළ මැනවැ’’යි කියා කියන්නී මෙසේ කිවුය. ‘‘කුසල ධර්‍මයෙහි අධ්‍යාස ඇත්තාවූ රාජෝත්තමයාණන් වහන්ස, එක්වක් නුඹ වහන්සේ තර කොට සතුටු සිත් ඇතිව ගාථා දෙකක් වදාළ සේක්ද, රාජ්‍යය වර්‍ද්ධනය කරන්නාවූ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, ඒ ගාථාවෙහි අර්‍ත්‍ථ නුඹ වහන්සේ අතින් විචාරමි, ඒ මට ප්‍රකාශ කොට වදාළ මැනවැ’’යි කිවුය.

ඉක්බිත්තෙන් බිසවුන්ට ගාථාවන්ගේ අර්‍ථ ප්‍රකාශ කොට කියන්නාහු මහබෝසතාණෝ මෙපරිද්දෙන් කියාත් ‘‘එම්බා භද්‍රාව, මම මේ බරණැස් නුවර නාමගොත්‍රයෙන් අප්‍රසි ධ වූ එක්තරා දිළිඳු කුලයෙක්හි උපනිමි, ඒ කුලයෙහි උපන්නාවූ මම ද දිලි බැවින් අනුන්ට මෙහෙවර කොට ජීවත්වන්නෙමි අනුන්ට මෙහෙකරුව උපන්නෙමි අනුන්ගේ දුක්පත් වියදමෙන් රැකෙන්නාවූ මමද දුශ්ශීලභාවය හැර (වැරදි වලින් වැළකී) පඤ්චශීලසංවරයෙහි පිහිටියෙමි (පන්සිල් රැක්කෙමි). සිල්වත් මා විසින් එදවස් කළමනා කර්මිමාන්ත කරන පිණිස නික්මුණාවූ මම මහමාවතකට නැග කර්‍මාන්ත භූමියට යන්නෙමි භික්‍ෂාව පිණිස බරණැස් නුවරට වදනා සමෘද්ධවූ ආචාරයන් (තැන්පත්වූ පැවැත්ම) හා ශීලයන් ඇති රාගාදි පරිලාහයන් (කෙලෙස් දැවිල්ල) සන්හිඳවීමෙන් සිහිල්වූ කාමාදී ආශ්‍රවයන්(කාමාදී කෙලෙස්) රහිත වූ බුදුන් වහන්සේ සතරනමක් දිටිමි. උන් වහන්සේලා කෙරෙහි සිත පහදවාගෙණ වැලිගොඩ සතරක්කොට ඊමත්තේ කොල අතුට වැඩහිඳුවා දක්‍ෂිණොදකය දී කර්මිමාන්ත භූමියෙහිදී මා කන්ටයයි ගෙණයමින් සිටි තෙල් මී සකුරු ආදී කිසිවකුත් රසයක් නැත්තාවූ කොමුපිඩු සතර සතරදෙනා වහන්සේගේ පාත්‍රවලට ස්වහස්තයෙන් (සියතින්ම) සිත පහදවාගෙණ පිළිගැන්වීමි, ඒ කුශල කර්‍මයාගේ විපාක මෙබඳු වන්නේයයි මෙබඳු කුසලවිපාක හේතුකොටගෙණ ධන ධාන්‍යාදීන් හා වස්ත්‍රාභරණ ආදීවූ සියළු සම්පත්තින් පිරුණා වූ උතුම්වූ මේ පෘථිවි මණ්ඩලය අනුභවකෙරෙමි (පොළොව පාලනය කරමි), හද්‍රාව තොප ප්‍රධාන කොට ඇති සොළොස් දහසක් පුරහනන් හා මාගේ මේ සියළු සමෘද්ධ මුළුල්ලම ඒ පසේබුදුන් සතරදෙනා වහන්සේට චෙතනාත්‍රය ශුද්ධකොටගෙණ (මුල, මැද, අග යන තුන් සිතුවිලි පිරිසිදු කොටගෙන) මා පිළිගන්වා ඒ කොමුපිඩු සතර නිසා’’යි යනාදීන් තමන් පූර්‍වජාතියෙහි කළ කුශලය ප්‍රකාශකොට කිවාහුයි.

මෙපරිද්දෙන් මහබෝසතානන් තමන්ගේ පූර්‍වජාතියෙහි කළ කුශලයාගේ විපාක විස්තරකොට කී කල්හි ඒ අසා පහන්වූ සිත් ඇති මල්ලිකා දේවි කියන්නාහු ‘‘මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස මෙලෙසින් ප්‍රත්‍යක්ෂකොට (ඇස් පනාපිටදී) දානයෙහි විපාක දන්නාවූ නුඹ වහන්සේ මෙතැන් පටන් කොට එක බත්පිඩක් පමණකුත් ලැබ ධාර්මික ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදීන්ට දන්දීම අනුභව කළ මැනැව’’යි බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේට ස්තුති කොට කියන්නී ‘‘කුශලයෙහි අධිපති වූ රජ්ජුරුවන් වහන්ස නුඹ වහන්සේ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ දුගී මගී යාචකයන්ට ලත් දෙයක් ශක්ති විවරකින් දානපරිත්‍යාග කොට අනුභව කළ මැනව දානාදීකුශලයෙහි ප්‍රමාදයක් නුවුව මැනව පතිරූපදෙවාසාදී (සුදුසු ප්‍රදේශයක වාසය) චතුර්විධවූ ධර්‍මචක්‍රය පැවැත්වුව මැනව, යම්සේ අන්‍යවූ අඥානගතියට (වෙනත් අනුවණ ගතියකට) යන්නාවූ සත්‍වයෝ ලෝකවාසීන් උක්යතෙක ලා පෙලන්නාක් මෙන් (උක් යන්ත්‍රයක දමා පොඩි කරන්නාක් මෙන්) පීඩාකොට වස්තු රැස්කරන්නාහු අධර්මිෂ්ඨ වෙත්ද, නුඹවහන්සේද එපරිද්දෙන්ම අධර්මිෂ්ඨ නුවුව මැනව.

දානං සිලං පරිච්චාගං - අජ්ජවං මද්දවං තපං,
අක්කොධො අවිහිංසාච - ඛන්තීඤ්ච අවිරොධතා.

කියනලද්දා වූ මේ දසවිධවූ රාජධර්‍ම රැක්ක මැනව, නොහළ මැනවැ’’යි අවවාද කළාහ. ඒ මල්ලිකා දේවී කී බස් පිළිගත්තාවූ මහබෝසතාණෝ මෙලෙස කියත් ‘‘සොඳුර’’ කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ දුවනියනි, එම මා විසින් දන්දෙන ලද්දේයයි තෘප්තියක් නොකොට නැවත නැවත බුද්ධාදීවූ මහාත්මයන් හැසුරුණාවූ දාන මාර්‍ගයෙහි හැසිරෙමි. අග්‍රදක්‍ෂිණෙය්‍ය (පූජා ලැබීමට උතුම්ම සුදුස්සා) බැවින් අර්‍හත්වූ ඒ උත්තමයෝ මම දක්නට මනාමය. යහපත, එසේ හෙයින් ඔවුන්ම දක්නා කැමැත්තෙමි’’. ඒ මල්ලිකා දේවින්ගේ සියළු සමෘර්‍ද්ධිය (සියලු

දියුණුව) දැක ‘‘සොඳුර, දැන් මා විසින් පූර්‍ව ජාතියෙහි කළාවූ මාගේ කුශලකර්‍මය* (*‘මාගේ කුශලානුභාවයෙන්’ සමහර) තොපට ප්‍රකාශ කොට කියන ලද, තෙපි වනාහී මේ සොළොස් දහසක් පමණ පුරහනාවන් හා නාටක ස්ත්‍රී සමූහයා මධ්‍යයෙහි රූපයෙන්ද, ලීලායෙන්ද, ස්ත්‍රී විලාසයෙන්ද තොප හා සදෘශාවූ (සමාන වූ) එකද ස්ත්‍රියක් නැත. තෙපි කවර කුශලයක් කොට මේ සම්පත්තිය ලද්දාහුදැ?යි විචාරන්නාහු බෝධිසත්ත්වයෝ මෙසේ කියත් ‘‘සොඳුර, කොසොල් රජ්ජුරුවන්ගේ දියණියෙනි තොපි රූපසම්පද්ධියෙන් (රූප ශෝභාවෙන්) ත්‍රයත්‍රිංසත් (තිස් තුනක්) දිව්‍යලෝකයෙහි ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන්ගේ එක්තරා දිව්‍යස්ත්‍රියක් මෙන් මේ ස්ත්‍රී සමූහයා මධ්‍යයෙහි සොභාමත්වූ පූර්‍වජාතියෙහි කවර නම් උත්තම කුශල කර්‍මයක් කළාද, කවර කාරණයෙකින් මෙ ලෙස රූපශ්‍රීයෙන් යුක්ත වූවාහුදැ?යි විචාළාහුයි.

ඉක්බිත්තෙන් බෝධිසත්ත්වයන්ට ඒ මල්ලිකාදේවී පූර්‍ව ජාතියෙහි තමා කළාවූ කුශලකර්‍මය ජාතිස්මරණ ඥාණයෙන් දැක කියන්නී මෙසේ කියා, ‘‘මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, මම පූර්‍ව ජාතියෙහි එක් කෙළෙඹි කුලයක්හට දාසව උපනිමි, අනුන් විසින් ඒ ඒ කටයුතු කරණ පිණිස නියෝග කරණලද එකකිමි, සෙසු කෙල්ලෝ නම් දුශ්ශීලහ, මම වනාහී කායවාක්මනඃ (කය, වචන, සිත යන තුන) යන ද්වාරත්‍රයෙන් කිසිත් අකුශලයක් නොකොට නිරන්තරයෙන් පන්සිල් රක්‍ෂා කිරීමෙන් ශීලසම්පන්නයෙමි, පරවඤ්චාදියක් (අනුන් රැවටීමක්) නොකොට දැහැමින් සෙමෙන් පවත්වන ලද ජීවිකා ඇත්තෙමි, ආචාර සම්පන්නයෙමි, ගුණ ඇත්තෙමි, යහපත්වූ දර්‍ශනයන් ඇත්තෙමි, ප්‍රියවූ ස්වභාගයක් ඇත්තෙමි, ඉක්බිත්තෙන් මම එකල්හි ස්වාමි දරුවන් විසින් මට කොටස් කොට තබනලද්දාවූ මට පැමිණි බත් කොටස සිඳුනාලද ක්ලේශයන් ඇති පසේබුදු කෙනෙකුන් වහන්සේට හටගත්තාවූ සොම්නස් ඇතිව ආහාරයෙහි ලෝභ තෘෂ්ණා රහිතව ආදි මධ්‍යාවසාන (මුල, මැද, අවසාන) කොට ඇති චෙතනාත්‍රය සුද්ධකොට ගෙණ පිළිගැන්වීමි, හේ මම ආයුපමණින් එහි සිට කාලක්‍රියා කොට සැවැත්නුවර කොසොල් රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන් කුස පිළිසිඳගෙණ එයින් බිහිව දැන් නුඹ වහන්සේට පාදපරිචාරිකාව වෙසෙමින් මෙබඳු සම්පත්තියක් අනුභව කෙරෙමින් මෙසේවූ රූපසම්පර්ද්ධියකින් (දියු රූ සපුව) යුක්තයෙමි, රජ්ජුරුවන් වහන්ස ඒ පසේබුදුන් වහන්සේට අනුන්ට දාසිව සිට සිත පහදවා ගෙණ මා දන් දුන්නාවූ බත් කොටසෙහි විපාක මෙබඳු වන්නේය’’යි කියා තමාගේ පූර්‍ව චරිතය ප්‍රකාශ කළාහ.

මෙසේ රජ්ජුරුවන් හා මල්ලිකා බිසව් හා සමග දෙදෙනා තමන් ගේ පූර්‍ව ජාතියෙහි කළාවූ කුශලකර්‍මය විස්තර කොට නුවර සතරවාසල් දොර හිඳ නුවර මධ්‍යයෙහි ද මාලිගා දොරකඩද යන මේ ස්ථානවල්හි දන්හල් සයක් කරවා සියළු දසදහසක් යොදුන් ජම්බුද්වීපයෙහි නගුල් උඩ බඳවා (ගොවි තැන් වැඩ නවතා) මහදන් පවත්වා පඤ්චශීල සංරක්‍ෂණයෙන් පේවස් රක්‍ෂාකොට (සිල් රැක) ජීවිතයාගේ ආයුෂ කෙළවර ස්වර්‍ගයම පරම ප්‍රතිෂ්ඨාකොට (උතුම්ව පිහිටා) ඇත්තාවූ හෙවත් දිව්‍යලෝකයෙහි උපන්නාහයි තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ජාතක ධර්‍මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා ‘කුම්මාසපිණ්ඩි ජාතකය’ නිමවා වදාළ සේක.

එකල්හි මල්ලිකාදේවිය නම් රාහුල මාතාවෝය. රජ්ජුරුවෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ’’යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

405. පරන්තප ජාතකය

තවද ලොවුතුරා සර්‍වඥයන් වහන්සේ රජගහ නුවර නිසා වේළුවනාරාමයෙහි වාසය කරණසේක් දෙවිදත් ස්ථවිර වහන්සේගේ වධයට උත්සාහ (මරන්න කළ උත්සාහයක්) කිරීමක් අරභයා මේ ජාතකය වදාළසේක.

එකල්හි ධර්‍මසභාමණ්ඩපයෙහි මේ කථාව ඉපදවූහ. ‘‘ඇවැත්නි, දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ සර්‍වඥයන් වහන්සේ මැරීම පිණිස උත්සහ කෙරෙති, දුනුවායනුත් මෙහෙයුහ, මුදුනට ගල් පෙරළූහ, නාලාගිරි නම් හස්තියාද සිඟායන ඉදිරියෙහි මෙහෙයූහ, සර්‍වඥයන් වහන්සේට විනාශය පිණිසම උපාය උත්සාහ කෙරෙති’’යි කථා කොට භික්‍ෂූන් වහන්සේ වැඩ උන්සේක. සර්‍වඥයන් වහන්සේ ධර්‍මසභාමණ්ඩපයට වැඩ ‘‘මහණෙනි, මා එන්නට පූර්‍ව භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?’’යි විචාරා වදාළ කල්හි ‘‘මහණෙනි, මේ දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ දැන් මතු නොවෙයි, පූර්‍වයෙහිත් උත්සාය කළේය. ඒ උත්සාහයෙන් මාගේ චිත්තොත්‍රාස (සිතේ

තැති ගැන්මක්) පමණකුත් නසන්ට නොහැකි විය, තෙමේම දුක් අනුභව කෙලේ වේදැ''යි වදාරා ඉකුත්වත් ගෙණහැර දැක්වූසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි මහා බෝධිසත්ඩයෝ ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන් කුස පිළිසිඳ මව් කුසින් බිහිව වැඩිවිය පැමිණියාහු තක්සලා නුවරට ගොසින් උගතමනා සියලු ශිල්පයන් උගත්තාහ. සියලු සතුන්ගේ ශබ්දය තෝරාගන්ට නිසි මන්ත්‍රයකුත් (සතුන් හඬ තේරුම් ගන්න මන්ත්‍රයක්) උගත්හ. ඒ බෝධිසත්ඩයෝ ආචාරීන්ට තමන් නික්ම යන නියාව කියා නැවත බරණැස් නුවරට ගියාහ. පියරජ්ජුරුවෝ ඒ බෝධිසත්ඩයන් යුවරජ තනතුරෙහි තිබූහ. ඔවුන් එලෙස තිබුවත් මරවනු කැමැත්තේ, ඇස දකින්ට නොකැමැත්තාහ. (ඇසට දකින්නටවත් කැමති නැත)

ඉක්බිත්තෙන් එක් කැණහිල් බැල්ලක් (නරි දෙනක්) තමාගේ පැටියන් දෙන්නෙක් ඇරගෙණ රාත්‍රියෙහි මනුෂ්‍යයන් නිදාපු කල්හි දිය යන හොරොව්වෙන් (කානුවක් අස්සෙන්) ඇතුළු නුවරට වන. බෝධිසත්ඩයන් වැදහෝනා ගබඩාවට නුදුරු ස්ථානයෙක්හි එක් ශාලාවෙක් ඇත. ඒ ශාලාවෙහි එක් මගී මිනිසෙක් තමා පයළෑ වහන්සඟල (සෙරෙප්පු කුට්ටම) ගලවා පාමුල තබාගෙණ එක් පෝරුවක් (ලෑල්ලක්) මත්තෙහි වැදහොත්තේය. ඒතාක් කල් නොනිදුයේය. කැණහිල් පැටියෝ දෙන්න කියන්නාහු ''අම්ම බඩසාය (කුසගිනියි), අප කනදෙයක් දෙව''යි කියන්නා කැණහිල්දෙන් කියන්නී ''තෙලේ ගෙයි වැදහෝනා පුරුෂයා ලඟ වහන්දෙකක් තිබෙයි උන් නිදාපියන්නා (නින්දට ගියාම) වහන් දෙක දීලමි'' කීව. එකියන කථාව බෝධිසත්ඩයෝ අසා ''තෙල ගෙය කවුරුදැ?''යි විචාරා ''ස්වාමීනි, මම''යි කියන්නා ''බිමතිබු වහන්දෙකක් ඇත්නම් උඩ තබාලව''යි කියන්නා වහන්දෙක උඩ තිබූහ. කැණහිල් ''මුන්ට මා කෙළේ කවර සතුරුකමක්දැ?''යි කියා එතනින් පලාගියාහ. එතන සමීපයෙහි පොකුණක් ලඟට කැණහිල්දෙන හා දරුවෝ දෙන්න පැමිණ කැණහිල් පැටියෝ කියන්නාහු ''අම්ම අප බඩසාය''යි කිවුය. කැණහිල්දෙන් කියන්නී ''තෙල පොකුණෙහි මිනිසෙක් මියගියේය, දැන් මදකින් ඉලිප්ප (මතුවූවාම) ගියකල මිනිය කමිහ, අත මුන්දක් හා කනලන මෙවර දෙකක් (අරුන්ගල් දෙකක්) හා කඩපොල්ල (රෙදි කැබැල්ල) ඇරගනිති මිනිය අපටය''යි කීහ.

බෝධිසත්ඩයෝ ඒ අසා මිනිසුන් ගෙන්වා ''තෙල පොකුණේ මිනිසෙක් මියගිය අතලන මුන්දක් හා කණ ලන මෙවරදෙක හා කඩපොල්ල ඇරගෙණ මිනිය නොයිල්පෙන නියායෙන් පොකුණේ දියයට තබව''යි කීවාහ. ඒ කැණහිල්දෙන් බෝධිසත්ඩයන් කෙරේ වෛර බැඳ ''පළමුත් මාගේ දරුවන් කන්නට තිබූ වහනුත් උඩ බැඳ එල්වා අලාභ කළව, දැනුත් කන්ට උන් මිනියෙනුත් නොකාලව, අදට සත්වෙනි දවස් තොපගේ රජ්ජුරුවන්ට සටනට පසල් රටින් (ඈත පිටිසර ගමකින්) රජ්ජුරුකෙනෙක් එන්නාහ, සටනට තොප යවන්නාහ, තෙපි ඒ සටනේ වැටෙන්නාහ, එවිට තොපගේ ඇහමස් කමි'' කියා කැණහිල්දෙන් පළා ගියාය.

බෝධිසත්ඩයෝත් මේ සිත තබාගෙණ උන්නාහ. එද සත්වෙනි දවසට පසමිතුරු රජ්ජුරුවන් හා සේනාව සටනට අවුත් වාසල්දොරකඩ කඳවුරු බැඳගත්හ. රජ්ජුරුවෝත් බෝධිසත්ඩයන්ට ''සේනාව ඇරගෙණ සටනට යව''යි කීහ. බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහ ''පියාණන් වහන්ස, අද මට නොසිහෙයි (අද මම සටනට සෑහෙන්නේ නැත), මම සටනට නොයෙමි'' කීහ. ''සටනෙහි මියතත් රැකෙතත් (මළත් නොමළත්) තොපිම යන්නාහ''යි කීහ. ''යහපත පියාණන් වහන්ස, යෙමි'' කියා සේනාව ඇරගෙණ අනික් වාසලකින් පිටත් කඳවුරු බැඳගෙණ වැද උන්සේක. රජ්ජුරුවෝ ''මාගේ පුතණුවෝත් නුවරින් පිටත් මට විපක්‍ෂව උන්නාහ, සතුරෝත් ඇවිදින් ඉඳිති, ඉතිකින් මාත් මාගේ ජීවිතය රැක ගණුත් යහපතැ''යි අග්‍රමෙහෙසිකා බිසවනුත් පුරෝහිත බමුණන් පරන්තප නම් කොල්ලකුත් ඇරගෙණ නුවරින් පිටත් වනාන්තරයට වැද පන්සලෙක වාසය කළාහ. බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේත් පිය රජ්ජුරුවන් නුවරින් පලාගිය නියාව අසා නුවරට අවුත් සතුරන් සාදා (පරදවා) නුවරට වැද රාජ්‍යය කරමින් උපන්නාහ.

එසමයෙහි බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවෝත් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාත් දෙන්න පරන්තප නම් කොල්ලාත් බිසවුනුත් පන්සල රඳවා එලාඑල කඩාගියාහ. මෙසේ නිරන්තරව උන් දැකීමෙන් බිසව් පරන්තප නම් කොල්ලා කෙරේ අභිලාෂා උපදවා (ආසාව ඇතිකර ගෙන) ඔහු සමග ලෝකාස්වාදරතියෙහි (කාමසේවනයෙහි) යෙදුනාහ. මෙසේ නිරන්තරයෙන් වාසය කරන්නාහු

එක් දවසක් පරන්තප නම් කොල්ලාට බිසව් කියන්නාහු ''තොප හා අප හා කරණ කටයුත්ත රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දන්නාසේක් නම් කටයුතු නොවෙයි (අනතුරුදායකයි), රජ්ජුරුවෝ තොප අතට කඩුවත් අඳනාකඩත් දී නාන්ට යන්නාහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ දියට බටවිට ඉස අල්වා කඩුවෙන් දෙකඩ කොට කපාපියව''යි කීහ. ඒ පරන්තප නම් කොළුත් ''යහපතැ''යි කියා උන්නේය. ඒ බිසවුන් බරණැස් රජ්ජුරුවන් අයිතිවූ දරුගර්භයක් ඇත්තේය. එක් දවසක් රජ්ජුරුවෝ පන්සල රඳා පුරෝහිත බමුණා එලාඑල කඩා යවා තුමූ නාන්ටයයි පරන්තප නම් කොල්ලා අතට අඳනාවත් කඩුවත් දී ගඟට ගොස් අඳනාකඩ ඇඳගෙණ ස්නානයට ගඟට බැස නාන කල්හි පරන්තපයාත් කඩුව අතින් ගෙණ දිවගොස් රජ්ජුරුවන්ගේ ඉසකේ අල්වාගත. මරණභයින් තැතිගෙණ මහත් කොට අඬ ගැසූහ. පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාත් එලාඑල කඩාගියේ එතනට නුදුරුවූ තැන උස් ගසක් උඩ ඵලාඑල කඩා උන්නේ රජ්ජුරුවන් ගැසූ අඬ අසා භයින් බිම වැටී කැලැයෙක ඉවත සැඟවී උන්නේය.

පරන්තපයාත් රජ්ජු වන් ඉස කපා පොළුකොට ගසා වලෙකලා වසා ගස අත්ත සැලීගියා දැක ''මේ ගස අත්ත සැලෙන්ට කාරණා කිම්දැ?''යි ගසමුලට ගොස් ගසවටා බලා කාත් නොදැක බිසවුන් ඉඳිනා පන්සලට ගොස් රජ්ජුරුවන් මැරූ නියාව බිසවුන්ට දන්වා දෙන්නම සැකයක් නැතිව එකතැන්හිම වාසය කරන්නාහ. ඒ බ්‍රාහ්මණයාත් ඇස්දෙක නැසීගියාක්මෙන් (අන්ධ වූ ආකාරයෙන්) ඇසපියාගෙණ ඒ ඒ තැන වැටී වැටී සැරයටියක් අතට ගෙණ බිසවුන් ඉන්නාවූ පන්සලට ගියේය. පරන්තප නම් දාසයාත් ''ඇයි බ්‍රාහ්මණය, මේ තට කුමක් වුයේදැ?''යි විචාළාහ.

බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ රජ්ජුරුවන් නොඅඳුනන කෙනෙකුන් මෙන් ''දේවයන් වහන්ස, එලාඑල කඩා ගිය ගමනේ ඇස්දෙක අන්ධවීය''යි කීහ. එසේ වීනම් නයෙකු අල විෂධූමයකින් (නයෙකු පිට කළ විෂ දුමකින්) ඇස්දෙක අන්ධවූ නියාය''යි කියා ''භය නොගනුවයි මම තොපි රකිමි''. බිසවුනුත් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාත් දෙන්නා පන්සල ඉඳවා පරන්තපයා වනයට ගොස් එලාඑල කඩා ගෙණෙන්නේය. මේ නියායෙන් දවස් අරිනා කල්හි එක් දවසක් ''එම්බා දෙවීනි, රජ්ජුරුවන් මරන්ටයයි ඉසකේ අල්වා කඩුව කොපුවෙන් අයන විට එක් ගසෙක ඉඳ මිනිසෙකු හෝ ශාඛාමෘගයෙකු (වදුරෙකු) හෝ නොදැනෙහි බිම වැටීහින. මේ අත්ත සැලීමෙන් යම් දවසෙක මට අනර්ථ වන්නේය''යි බිසවුන්ට ගාථාවකින් කියා බ්‍රහ්මණයා නිදන එකකු මෙන් වැදහෙව. එක් දවසක් පරන්තපයා එලාඑලයට යාදී තමාගේ බිරිඳ කෙරේ ශෝකයෙන් අඬන එකකු මෙන් කියන්නේ ''මාගේ විශිෂ්ටවූ රූ ඇති ප්‍රියවූ දර්ශනයක් (දැකුම්කලු වූ) ඇති මාගේ හෘදයක් වැනි මාගේ භාර්යාවන් නොදැක තැවෙන්නාවූ මාගේ හෘදය අත්ත සැලීගිය සංකාවෙන් තැවෙන්නාවූ පරන්තපයාගේ හෘදය මෙනැ''යි අඟවා කීහ. බිසව් ඒ අසා ''කුමක්ද තොපි කියන්නේය''යි විචාළාහ. පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාත් ''තමාගේ බිරින්ද කෙරේ අඬමි'' කියා පිරිමසා තිබීය, බිසව් බඩ දරුගර්භයක් මුකුරා දසඑකඩ මසකින් කුමාරයකු වැදූහ. ඒ කුමාරයාත් වැඩිවිය පැමිණ සොළොස් ඇවිරිදි වූ කල්හි එක් දවසක් කුමාරයන්ට කියන්නේ ''කුමාරයෙනි ඔයට නාන්ට යමිහ. මාගේ සැරයටිය කොණ අල්වාගණුව''යි කුමාරයන් අතට සැරයටිය අගදී ඔයට ගොස් දෑස්හයා කුමාරයන් බැළෑයේය. එවිට රාජකුමාරතෙම ''බමුණා අන්ධ නොවන්නේහිදැ?''යි විචාළේය. ''රාජකුමාරයාන් වහන්ස, දෑස් අන්ධයයි මේ උපායෙන් රැකුනෙමි''(ඇස් අන්ධ වේසය නිසා දිවි රැකුණු බව) කියා ''නුඹ වහන්සේගේ පියාණන් වහන්සේ දන්නා සේක්දැ?''යි විචාළ කල්හි ''එසේය දනිමි'' කියා කීයේය.

එවිට බමුණු කියනුයේ ''මේ පුරුෂතෙම තොපගේ පියා නොවන්නේය. තොපගේ පියාණෝ බරණැස් රජ්ජුරුවෝය. දාසවූ මේ පුරුෂයා තොපගේ මෑණියන් කෙරෙහි වරදවා පැවත මේ ස්ථානයෙහි තොපගේ පිය රජ්ජුරුවන් මරා වැලළුයේය''යි ඇරගෙණවුත් පෑයේය. එවිට කුමාරයාට බලවත්වූ ක්‍රෝධ ඉපිද ''දැන් කුමක් කෙරෙමිදැ?''යි බ්‍රාහ්මණයා අතින් විචාළේය. එවිට බ්‍රාහ්මණයා කියනුයේ ''ඒ දාසයා විසින් තොපගේ පිය රජ්ජුරුවන්ට මේ තොටෙදී යමක් කරන ලදද එපරිද්දෙන් කරව''යි කියා රජ්ජුරුවන් මැරූ සියලු ප්‍රවෘත්තිය රාජ කුමාරයන්ට කියා එදවස් පටන් ඛඩ්ගශිල්පයෙහි ශික්ෂා (කඩු ශිල්පය පුහුණු කරවා) කරවූයේය.

ඉක්බිත්තෙන් නොබෝ දවසකින් රාජකුමාරතෙමේ කඩුවත් අඳනා කඩත් ගෙණ ''පියාණන් වහන්ස, නහන පිණිස ගඟට යමිහ''යි කීයේය. එවිට පරන්තපයා ''යහපතැ''යි කියා රාජකුමාරයා එක්ව නහන තොටට ගොස් ඔහු ස්නානය පිණිස ගඟට බට කල්හි රාජකුමාරතෙම දකුණතින් කඩුව හයා වමතින් ඔහුගේ කෙස්වැටිය ගෙණ ''මාගේ පියාණන්

වහන්සේ මේ ස්ථානයෙහිදී හඬව හඬවා මැරුයෙහිය. මමද තා එපරිද්දෙන්ම මරමි'' කීයේය. එවිට මරණ භයින් භයපත් විලාපයකුත් කියා අඬන්නාවූ පරන්තපයාද ''මා රජ්ජුරුවන් මරන්නාවූ කාලයෙහිම මනුෂයෙකු විසින් හෝ මෘගයෙකු විසින් හෝ ගසෙක ශාඛාවෙක් සොලවන ලද ඔහු විසින් ඉදිරි භයෙක් උපදින්නේ යයි කල්පනා කරන ලද, ඒ භය දැන් මා කරා පැමිණියේය''යි ''ආගමානූන සෝ භච්චෝ''යි ගාථා දෙක කියා හැඬුයේය.

ඉක්බිති කුමාරතෙම කියනුයේ ''කොල දුෂ්ට වූ (ද්‍රෝහී වූ) දාසය, ස්නානය පිණිස ගඟට යම්හයි විශ්වාසයෙන් මාගේ පියාණන් වහන්සේ කැඳවාගෙණ ගොස් ස්නානය කරන්නාවූ උන් වහන්සේ මරා කඩ කඩ කොට කපා වළලන්නාවූ තෝ මේ ක්‍රියාව කවරෙක් දන්නේද? ඉදිරි මට මෙබඳු භයෙක් වන්නේයයි මා වඤ්චා කෙළෙහිය. ඒ උන් වහන්සේට පැමිණියා වූ මරණ දැන් තා කරා පැමිණියේය''යි කියා ඔහු එතැනිම ජීවිතක්ෂයට (මරණයට පත්කර) පමුණුවා වළලා කොල අතු කඩා වසා කඩුව සෝධා ස්නානය කොට පන්සලට ගොස් ඔහු මැරූ බව පුරෝහිත බමුණාට කියා මෑනියන්ට පරිභවබැණ (නින්දා අපහාස කොට) ''වෙනෙහි වාසය කිරීමෙන් කවර ප්‍රයෝජනයෙක්දැ?''යි ඔවුන් තුන්දෙනාම බරණැස් නුවරට ගියාහුය.

බෝධිසත්ත්වයෝ තුමූ රාජ්‍යයට පැමිණ මළනුවන්ට යුවරජ තනතුරු දී දානාදි කුසල් කොට දිව්‍යලෝකයෙහි උපන්නේයයි තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පරන්තප ධර්මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

එකල්හි පියරජ නම් දේවදත්ත ස්ථවිරය. ඕහට පුත්‍රව උපන්නාවූ රාජ කුමාරයෝ නම් තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුදුරජවූ මම්මය''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

සත්වෙනි නිපාත වණ්ණනාව නිමි.

තවද අටවැනි නිපාතය (පරිච්ඡේදය) දක්වමි. ඒ කෙසේද යත්?

406. කච්චානි ජාතකය

අෂ්ටොත්තර ගත මංගල ලක්ෂණයෙන් විරාජමාන වූ ශ්‍රීපාදපද්ම (එකසිය අටක් මහුල් ලකුණෙන් බබළන සිරිපා දෙක) ඇති සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි මව්පියන්ට උපස්ථාන කරන්නාවූ උපාසකයකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් උපාසකයෙක් දෙමව්පියන්ට සකසාම (තමා අතින්ම සකස් කොට) උපස්ථාන කරන්නෙහිය. උන්ගේ දෙමව්පියෝ පුතුනුවන්ට කියන්නාහු ''පුතණ්ඩ, උපස්ථාන කිරීමකුත් ගොවිතැන් බත් කිරීමකුත් තොපට මහා ආයාසය (වෙහෙසක්), තොපි තොපට සුදුසු තෙනකින් බිරිඳක් ගෙණ එව. උන් ගෙනාකල උන් අපට උපස්ථාන කරන්නාහ. තොපි ගොවිතැන් බත් කරන්නාවේදැ''යි කීහ.

ඒ උපාසකයා කියන්නේ ''මා උපස්ථාන කරණසේ උපස්ථාන කළ එද්ද? මා විනා අනිත් කෙනෙක් මාගේ සිතසැටියට (හිතේ හැටියට) උපස්ථාන කෙරෙත්දැ?''යි නොගිවිස්සාහ (පිළිගත්තේ නැත). උන් නොගිවිස්සත් දෙමව්පියෝ සුදුසු කුලයකින් බිරින්දක් ගෙණවිත් ලූවාහ. ඒ ස්ත්‍රීන් ආදවස් පටන් සමනන්ටත් ඉතා ලෙන්ගතුව (හිතවත්ව) වාසයකොට නැදිමයිලන්ටත් (නැන්දා මාමාට) සැපසේම උපස්ථාන කරන්නී කල්යාමකින් නැන්දනියන් කෙරේ කලකිරී උණුපැන් ඉල්ලුවොත් ඉතාම ඇඟ සම්යන ලෙසට උණුපැන් දෙන්නීය. ඇල්පැන් ඉල්ලුවොත් ඉතා සීතයෙන් වෙව්ලන ලෙසට ඇල්පැන් දෙන්නීය. මාළුයේ එනු මදයයි කීවොත් ඉතා එනු බෝ කරන්නීය. එනු බෝයි කිවොත් ඉතාම මද කරන්නීය. ඇඳ මකුණෝයයි කීවොත් අසල ගෙවල ඇත්තන්ට නුඹ ඇමට ඇසෙන නියායෙන් නොවේද? මා ඇඳ මකුණන් ගැසූයේයයි කියන්නීය. තොමෝම ඒ ඒ තැන සෙම් සොටු කාරා දමා ''කවුරුදැ?''යි විචාළ කල ''නුඹගේ මෑණියන්දැය''යි කියන්නීය.

එක් දවසක් සමණයන්ට (සැමියාට) කියන්නී ''නුඹගේ මෑණියන්දැට පිස පෑර තිබන්ට (කෑම පිළියල කිරීම) හා සොප්පනි තිබන්නට (ආවතේවාකම් කරන්න) අපට බැරිය, නුඹගේ මෑණියන්දෑ මෙතන ඉඳිතොත් මම නොඉඳිමි. උන් මේ ගෙන් යව්ව මැනවැ''යි කීහ. එවිට උපාසකයා කියන්නේ ''තොපි නම් සග බාලහෙයින් (වයස්ගත නොවූ නිසා) තොපට කොයිත්

ගොසින් ඉන්දහැක. මාගේ මැණියන් වහන්සේ මැහැලිව දුවිල සේක. උන්දෑ කොයි යන්දෑද? තෝ යෙයි නම් පළායව''යි කියා තමාගේ බිරින්දට කෝප කළහ. එතැන් පටන් පළමු නියාවට දියුණුවක්ව නැන්දනියන්ට උපස්ථාන කරන්නාහ.

උපාසකයා එක් දවසක් ජේතවනාරාමයට ගොස් සවීඥයන් වහන්සේට වැඳ එකත්පස්ව ඉඳ බණ අසා සවීඥයන් වහන්සේට එපවත් කීයේය. සවීඥයන් වහන්සේ වදාරණ සේක් ''තොප අඹුවන් කීවා නොගිවිසි පමණක්විනා පෙර තාගේ බිරින්දගේ බස් ගෙණ මැණියන් පහකොටපුයේ (ගෙදරින් පලවා හැරීම) වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේද?''යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාලසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්වයෝ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව උපන්නාහ. යටකී ප්‍රවෘත්තිය (පුවත) මෙන් වන්නාහ. මෙහි වනාහි උපාසකයා තමාගේ බිරින්දගේ බසට මැණියන් ගෙයින් පහකොටපුවාහ. උයිත් එතැන්පටන් ඇතමෑත ඇවිද බැලමෙහෙකොට ජීවත්වන්නාහ. එසමයෙහි උන්ගේ යෙහෙළනියන්ට දරු ගර්භයෙක් ඇතිවිය. දස එකඩ මසකින් (එකක් අඩු දස මසකින්) දරුවන් ලැබ දවසින් දවසට සියලු සම්පත්තියෙන් අඩුවක් නැතිව දවස් අරනාහ ''මේ මැහැලි මාගේ ගෙයි ඉන්නා තෙක් අපට කිසිවැඩෙක් නොසැලසින, උන්දෑ ගියදවස් පටන් දරුවනුත් ලැබී සැපසේ අභිවෘද්ධියම සැලසුනැ''යි කීවාහ.

එවිට උපාසකයාගේ මව් තමා ගෙයින් පිටත් කළ පසු දරුවන් ලද්දැයි අසා මෙසේ සිතුවාය. ''ඉඳින් මේ ලෝකයෙහි ධර්මය නොනැසී පවතී නම් බිරින්දගේ බසට මවුන් තලා හෙයින් පිටත් කළ දරුවෝ මෙලෙස දරුවන් ලැබ සුවපත් වෙත්ද? එසේ හෙයින් ධර්මය නැසුනේවන. ඒ නැසුනාවූ ධර්මයට ''පිතෘපිණ්ඩ දානය කෙරෙමි'' (නැසුණු ධර්මය වෙනුවෙන් මතක දානය දීම) සිතා ඒ මැහැලි එක් දවසක් තල මුං සාල් වලන් සැදි සාළු (උපකරණ) අරගෙණ අමුසොහොනකට ගොස් ලිප් කැටට මිණිඉස්කබල් තිබා ගිනිමොලොවා ගහට ගොස් ඉස් සෝදා නහා හන්පෙරවි පිළි (ඇදිවත්) සෝදා බැඳි ලිප ගාවට ඇවිත් ඉසකේ මුදාහෙලා සාල් දොවුන් අරින්ට (සහල් සේදීමට) පටන්ගත්තීය.

එකල්හි පුරණ ලද බෝධිසම්භාර ඇති බෝධිසත්වයෝ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රව ඉපිද එදවස් දිවසින්ම මනුෂ්‍යලෝකය බලන්නාහු ඒ මැහැල්ල කරන්නාවූ ක්‍රියාව දැක බමුණුවෙසක් මවාගෙණ මගයන එකෙකු මෙන් ඒ ඈ සිටිනා තැනට ගොස් ''සොහොනේදී බස් පිසන කෙනෙක් නම් නැත. එම්බා කව්වානි නම් තැනැත්තෙනි, ඉස සෝදා නහා සුදුපිළි හැඳ මිනී ඉස්කබලින් ලිප් බැඳ තලකිරිබත් පිසන්නේ කාටදැ?''යි විවාළේය.

එවිට මැහැලි කියන්නී ''බමුණානෙනි, මේ ලෝකයෙහි වැඩිමහළු නෑයන්ට ආදර සත්කාර කිරීම ආදීවූ සුචරිත ධර්මය නැසුනේය. එසේ හෙයින් මම ඒ නැසුනාවූ ධර්මයට පිතෘපිණ්ඩ දානය කෙරෙමි'' කී කල්හි ශක්‍රබ්‍රාහ්මණතෙම කියනුයේ ''එම්බා කව්වානීය, අසදෘශවූ ආනුභාව (අසමාන වූ ආනුභාව) හා දහසක් නුවණැස් ඇති සද්ධර්ම ස්වරූපවූ සක්දෙව් රජතෙම ධර්මය පවත්වමින් ජීවත්වන්නේය. එසේ හෙයින් ධර්මය නොනැසුනේය''යි කීයේය.

එබස් අසා මැහැලි කියන්නී ''බමුණානෙනි, කුමක් කියව්ද? මේ ලෝකයෙහි යම් සත්වයෙකුගේ කුශලධර්මයෙහි නොයෙදී පාපයෙහි යෙදී වාසය කෙරෙත්ද? එබඳුවූ සත්වයෝම පුත්‍රදාරා, දැසි, දස්, ගව මහිසාදී (මීහරකුන්) ධනධාන්‍ය සම්පත්තියෙන් සමෘද්ධවෙති (දියුණු වෙති). පළමු වඳවූ මාගේ යෙහෙලනියන් (ලේලිය) අද්‍රෝහී වූ කුල ජ්‍යෙෂ්ටවූ (පවුලේ වැඩිමහලු වූ) මා තලා ගෙයින් පිටත්කොට දරු වදා සියලු අපගේ කුලයට ප්‍රධානවූවාය. තොප කුමක් කීවත් ධර්මය නැසුනැයි යනු ඒකාන්තයෙන් මට සැකයක් නැතැ''යි කීවාය.

ඉක්බිති සක්දෙව්රජ කියනුයේ ''කාත්‍යායනිය, තෝ යම් ධර්මයක් මළායයි කිවු නම් ඒ ධර්මය නම් අනිකෙක් නොවෙයි, ජීවමාන වූ මම්මය, අන් කාරියක් නැතිව තොප නිසාම මෙතැන්හි පැමිණියෙමි. යම් ස්ත්‍රියක් තොප තලා ගෙයින් නෙරා දරුවන් ලැබ ප්‍රබලවූද ඈ දරුවන් හා එක්ව මාගේ ධර්ම තේජසින් දවා අළුකෙරෙමි'' කිවුය.

එවිට මැහැලි ''අනේ මේ කුමක් කියන නියාද? මාගේ මුනුබුරා හා යෙහෙලිය සැපසේ ඉදීම යහපතැ''යි සිතා කියන්නී ''ස්වාමීනි, සක්දෙව් රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මා පිණිස මෙතැන්හි

වැඩිසේක් වීනම් මාගේ පුතාද යේලිද මුනුබුරාද අපි හැමදෙන ඔවුනොවුන් හා සමග සතුටුව යම්සේ වාසය කරමෝද, එම නුඹ වහන්සේටත් කැමතිවේව''යි කී කල්හි ''උන් විසින් දුකට පමුණුවනු ලැබූ තෝ සත්පුරුෂධර්මය (සත්පුරුෂයා සතුරාගේ දියුණුව වුවත් අගය කරයි) නොහැර ඔවුනොවුන්ට යහපතක් කැමති වූයේය''යි සන්තෝෂව ''තොපි හැමදෙනාම ඔවුනොනුන් හා සමග සතුටුව එක්තැන්හි වාසය කරව''යි කියා සක්දෙවිරජ ශක්‍රාත්මභාවයෙන් සැදී පැහැදි අහස්හි සිට කියනුයේ ''නොබව කාත්‍යායනිය, තොපගේ පුතනුවන් හා යෙහෙලනියෝ මාගේ ආනුභාවයෙන් පෙරමහට අවුත් ක්‍ෂමා කරවා තොප කැඳවාගෙණ යෙති. කුශලධර්මයෙහි අප්‍රමාදව වසව''යි අවවාදකොට තමා වාසය කරන්නාවූ දිව්‍ය ලෝකයටම ගියේය.

ඔවුන් දෙදෙන ශක්‍රානුභාවයෙන් මෑණියන්ගේ ගුණ සිහිකොට ''අපගේ මෑණියන් වහන්සේ කොයිදැ?''යි ගම මනුෂ්‍යයන් අතින් විචාරා ''අමුසොහොන දිසාවට ගිය''යි යනු අසා අඬාගෙණ ගොස් දැක පසෙක අඬා වැටී ''මෑණියන් වහන්ස, අපගේ දෝෂ ක්‍ෂමා කළ මැනව''යි කීවාහුය.

ඒ මැහැලි ප්‍රේමයෙන් මුනුබුරා වඩාගත්තීය. මෙසේ සමගිව ඔහු හැමදෙන ගෙට අවුත් ශක්‍රයන්ගේ ආනුභාවයෙන් ඒ කාත්‍යායනි තොම යෙහෙලියන්දෑ පුතනුවන් මුනුබුරානන් විසින් ඒ ශක්‍රානුභාවයෙන් කරණලද උපස්ථාන විඳ සැපසේ වාසය කළෝ වේදැයි චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට මේ ජාතකය පූර්‍වාපරසන්ධි ගළපා (අතීත වර්තමාන චරිත ගළපා) නිමවා වදාළ සේක. චතුස්සත්‍ය ධර්මදේශනාවගේ අවසානයෙහි උපාසකතෙම සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය.

''එකල්හි මෑණියන්ට උපස්ථාන කළ පුරුෂයා නම් දැන් වර්තමාන කාලයෙහි මාතෘපස්ථායක වන්නේය. එකල්හි භාර්‍යාවූ ස්ත්‍රීතොම දැන් මේ ස්ත්‍රිය. ශක්‍රදේවේන්ද්‍ර නම් සම්‍යක් සම්බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ ගෙණහැර දක්වා වදාළ සේක.

407. අෂ්ටශබ්ද ජාතකය

තවද කරුණා නිධානවූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වාසය කරණසේක් මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි කොසොල් රජ්ජුරුවන් විසින් අසනලද විභාග නැති (තේරුම් කළ නොහැකි) භයානක ශබ්ද අටක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වා වදාළ සේක.

මෙහි වර්තමාන කථාව යට 'ලෝබකුම්හි ජාතකයෙහි' පෙණෙන්නේය මේ ජාතකයෙහි කොසොල් රජ්ජුරුවන් විසින් ''ස්වාමීනි, තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්ස, මේ ශබ්දයන් ඇසුවායින් කුමක් වන්නේදැ''යි විචාළ කල්හි ''නොබව මහරජ, මෙයින් කිසි අන්තරායෙක් නොවන්නේය. මෙබඳුවූ භයානක ශබ්ද තොපිම නොඇසුවව, පෙරත් රජදරුවෝ මෙබඳු ශබ්ද අසා බමුණන්ගේ බස් ගෙණ සව්වතුෂ්ක (සියල්ල හතර බැගින් ගන්නා) නම් යාගයක් කරණු කැමැත්තාහු නුවණැත්තවුන්ගේ බස් අසා යාගයට මරණු පිණිස ගෙණාවූ සත්‍වයන් නොමරණ පිණිස නුවර බෙරලවා අභයදානය දුන්නාහු වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ බ්‍රාහ්මණ කුලයෙහි ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ ගිහිගෙයි කලකිරී හිමාලය වනයට වැද ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් (තවුස් පැවිද්දෙන්) පැවිදිව වාසය කොට ලුණු ඇඹුල් පිණිස බෝධිසත්ත්වයෝ බරණැස් නුවර ආ ගමනේ රජ්ජුරුවන්ගේ මගුල් උයනේ වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි බරණැස් රජ්ජුරුවෝ මධ්‍යම රාත්‍රි වේලෙහි ශබ්ද අටක් ඇසූහ. ඒ ශබ්ද අට කවරේද යතහොත් පළමු කොට රජ්ජුරුවන්ගේ උයන සමීපයෙහිදි දියසුන් (දිය හිඳුනු) පොකුණක් සමීපයෙහි හිඳ කොකෙක් අඬාලීය. දෙවෙනිව ඒ අඬට අනතුරුව රජ්ජුරුවන්ගේ ඇත්හල තොරණ සමීපයේ ඉඳ කැවිඩි ධේනුවක් අඬළුව. තුන්වෙනිව ඒ අඬට අනතුරුවම රජ්ජුරුවන්ගේ රජගෙයි කැණිමඩලේ (වහලේ මුදුන් කොත) කඳපණුවෙක් අඬාලීය. සතරවැනිව ඒ අඬට අනතුරුව රජ්ජුරුවන්ගේ රජගෙයි මැදිරියේ ඉඳිනා කොවුල්ලෙක් අඬාලීය. පස්වෙනිව ඊට අනතුරුව රජ්ජුරුවන් වඩනා (ඇති කරණ) මුවෙක් අඬාලීය. සවෙනිව

ඊට අනතුරුව මැදිරියේ හිදිනා වඳුරෙක් අඬාලීය. සත්වැනිව ඊට අනතරුව මැදිරියේ හිඳිනා කින්නරාවක් (කිඳුරු දෙනක්) අඬලුව. අටවැනිව ඊට අනතුරුව රජ්ජුරුවන්ගේ මඟුල් උයනට ආකාශයෙන් වඩනාවූ පසේබුදු කෙනෙකුන් වහන්සේ උදන් ගාථා (ප්‍රීතිය ප්‍රකාශ කරණ වාක්‍ය) වදාළ සේක.

මේ ශබ්ද අටම ඒ රජ්ජුරුවන් ඇසූහ. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ තුන්යම් රාත්‍රියෙහි භයින් නොනිදාම පාන්කළහ. පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාත් පාන්වූ පසු රජගෙට අවුත් රෑ නිදිලත් සැටිය විචාළේය. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''මට සැපයෙක් නම් කොයි ද? රෑ මෙසේවූ ශබ්ද අටක් අසා භයපත්ව නිදි නොලද්දෙමි'' කීහ. එවිට පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා සිතන්නේ ''අප කන්ට කැවිල්ලක් ලා ගියේය''යි බමුණානන් සත්කාර එක්කොට කියන්නේ ''මේ මහා භයංකරවූ ශබ්දයෙක, මීට සවීචතුෂ්ක නම් යාගයක් කළොත් විනා නපුරෑ''යි රජ්ජුරුවන්ට කියා ''බොහෝ ප්‍රාණීන් එක්කරවාගෙණ යාගයක් කරවන්ට උවමැනවැ''යි නොයෙක් සතා සතුන් පක්ෂීන් මිනිසුන් ඇතුළුවූ අය යාගයට එක්කරවූහ. එවිට ඒ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාගේ අතවැසිවූ බමුණෙක් කියන්නේ ''ආචාරීන් වහන්ස, අප උගත් වේදශාස්ත්‍රයෙහි ප්‍රාණයක් නසා කරන්ට කී යාගයක් දුටුයේ නැත, මෙතෙක් ප්‍රාණ නසා පව්කරන්නාවූ කාරණා කිමිදැ?''යි කීහ.

එවිට පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ''තොපිම රජ්ජුරුවන්ට පක්ෂපාතව ගියාද? මෙතෙක් දෙනාට වන්නාවූ ලාභ අලාභ කරවුදැ?''යි කෝප කළාහ. ඒ අතවැසිත් ආචාරීන් අතින් කෝප අසා ''කෙතෙක් කෝප කළත් මා මේ ප්‍රාණවධයට එක් වන්නේ නැතැ''යි පලාගොස් මේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාටත් රජ්ජුරුවන්ටත් පිරෙන්නාවූ පාප සංසිඳුවාපියන්ට නිස්සෝ (සුදුසු කෙනෙක්) කව්රුදැයි පරීක්ෂාකොට රජ්ජුරුවන්ගේ උයනට යන්නාවූ තාපසයන් කරා ගොස් කියන්නාහු ''තාපසයන් වහන්ස, අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ඊයේ රෑ ශබ්ද අටක් අසා වදාරා ඒ ශබ්ද අට ඇසූ නියාව පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාට කීසේක. පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාත් තමා රැකෙන උපායට සවීචතුෂ්ක නම් යාගයක් කළ මැනවැයි ප්‍රාණීන් රැස්කරවාගෙණ මරන්ට උවමැනවැයි යාග ශාලාවක් ඉදි කරවා ඒ ශාලාවෙහි මෙකී අය බැඳගෙණ ප්‍රාණවධයට එක්කරන්නාහ. ඔබ වහන්සේ වැනි ඍද්ධි ඇති තාපසයන් වහන්සේ මෙතන වැඩ ඉන්දදී රජ්ජුරුවන් වහන්සේට පිරෙණ පාපය නැතිකොට හික්මවා වදාළ මැනවැ''යි කීහ.

එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවෝ අප ලඟට අවු නම් මේ ශබ්ද අටෙහි විපාකත් කියා රජ්ජුරුවන් හික්මවන පමණක් විනා අප ඉස අකුස්සක් (හෙන්ඩුවක්) බැඳගෙණ රජ්ජුරුවන් ලඟට ගොස් හික්මවන්නේදැ''යි කීහ.

එවිට බ්‍රාහ්මණයා ''මම ගොසින් රජ්ජුරුවන් වහන්සේ කැඳවාගෙණ එමි'' කියා රජ්ජුරුවන් ලඟට ගොස් කියන්නේ ''ස්වාමීනි, නුඹ වහන්සේ ඇසූ ශබ්ද අටේ අර්ථ විභාගකොට කියන්නට දන්නාවූ තාපස කෙනෙකුන් වහන්සේ මඟුල් උයනේ වැඩ ඉඳිනාසේක. නුඹ වහන්සේ එතනට ගොස් අර්ථ විචාළ මැනවැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ''යහපතැ''යි උයනට ගොස් තාපසයන් වැඳ ඇසූ ශබ්ද අට තාපසයන්ට කීහ.

තාපසයෝ ඒ ශබ්ද අටෙහි අර්ථ විසඳන්නාහු ''පළමුවන ශබ්දයෙහි කොකෙකු ඇඹූ කාරණය නම් පළමු මේ පොකුණේ මත්ස්‍යයන් කා පැන් බී වාසය කෙළෙමි. දැන් මැඩියන් කා ජීවත්වෙමි, තමාගේ වික්ෂේපයෙන් (කණගාටුවෙන්) අඬාලීය. මින් රජ්ජුරුවෙනි තොපට වන්නාවූ අනර්ථයෙක් නැත. පොකුණ බිඳුවා පැන් පුරවා පියන්නා දැනුත් කොකා විසින් කිසි වික්ෂේපයක් නැතිව සැපසේ ඉඳිනේය''යි කී කල්හි රජ්ජුරුවෝ පොකුණේ කසල හරවන්ට අමාත්‍යයන්ට කීහ. ''මින් තොපට වන්නාවූ භයෙක් නැතෙ''යි කියා බෝධිසත්වයෝ දෙවෙනි ශබ්දයේ අර්ථ විසඳන්නාහු ''රජ්ජුරුවෙනි, ඇත්හල තොරණ වසන්නාවූ කැවිඩි තමාගේ දරුවන් ඇතුන් මරාපු හෙයින් පුත්‍රස්නේහයෙන් (දරු සෙනෙහසින්) ඇඹූහ. තොපට මින් අනර්ථයෙක් නැතැ''යි කියා තුන්වැනි ශබ්දයෙහි අර්ථ විසඳන්නාහු ''රජ්ජුරුවෙනි, තොපගේ රජගෙයි කැණිමඩුල්ලේ කඳපණුවෙක් වාසය කරන්නේය. ඒ තමා යන එන තැනක් නැතිහෙයින් මම මින් කවර දවසෙක ගැලවී පලායෙමිද? ගොදුරක් කවර කලක බඩපුරා ලබමිදැ?යි කියා ඇඬීය. මිනිසෙකු ගෙන්වා කැණිමඩුල්ල බිඳවා කඳපණුවා ඇරගෙණ ඔබ්බේ ලවාපියවයි සැපසේ තමා කැමති තැනක ඇවිදින්නේය. මින් තොපට වන අන්තරාය නැතැ''යි කීහ.

සතරවන ශබ්දයේ අර්ථ කියන්නාවූ බෝධිසඤ්ඣයෝ ''මහරජ්ජුරුවෙනි, තොපගේ මැදිරියේ ඉඳිනා කොවුලු මම මේ මැදිරියෙන් ගැලවී ගියේ නම් සැපසේ ඒ ඒ ගස් උඩවල හිඳ එලාඑල අනුභවකොට සැපසේ ඇවිදිමි කියා ඇඬුව. මින් තොපට වන්නාවූ අනර්ථයෙක් නැතැ''යි කියා පස්වැනි ශබ්දයෙහි අර්ථ කියන්නාහු ''මුවා මුවරැලට නායකව වනයේ වාසය කරන්නේ වැද්දෙකුට අසුව මේ සා බන්ධනයකට පැමිණියෙමි, ඉදින් මිදීගියෙම් නම් සැපසේ වනයෙහි වාසය කරන්නෙම් වේදැයි කියා ඇඬීය. මින් තොපට වන්නාවූ අන්තරා නැතැ''යි කියා සවෙනි ශබ්දයේ අර්ථ කියන්නාවූ තාපසයෝ ''රජ්ජුරුවෙනි, මේ වඳුරු වැදිරියෙක නිසා කාමයෙහි ගිජුව අවුත් බන්ධනයකට පැමිණියෙමි, ඉදින් මේ දුකින් මිදී ගියෙම් නම් සැපසේ වනයේ ඇවිදිනෙම් වේදැයි කියා ඇඬීය. මින් තොපට වන්නාවූ භයෙක් නැතැ''යි කියා සත්වන ශබ්දයේ අර්ථ කියන්නාහු ''මේ කින්නරයා එක් දවසක් පර්වතයකින් ඇඳිරියෙහි බස්නේ තමාගේ කින්නරාඟනාවට අතදී බැස තමාගේ ස්ථානයෙහි සැපසේ වැදහෙව ලෝකස්වාදරතියෙහි (කම් සුව විඳීම) යෙදී වාසයකොට දැන් එසේ වූ කින්නරාවක් හැර බන්ධනයට පැමිණියෙමි, මින් මිදී ගියෙන් නම් සැපසේ වනයට වැද වාසය කරන්නෙම් වේදැයි ඇඬීය. මින් තොපට වන්නාවූ භයෙක් නැතැ''යි අටවැනි ශබ්දයෙහි අර්ථ කියන්නාහු ''එක් පසේබුදු කෙනෙකුන් වහන්සේ හිමාලය වනයේ සිට කාල ක්‍රියාවට ආසන්න හෙයින් මනුෂ්‍යාපතයෙහි (මිනිස් වාසයෙහි) බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන්ගේ උයනේ කාලක්‍රියා කෙරෙමි උයනට යනසේක් මේ ජාතියෙන් දෙවැනි ජාතියෙක උත්පත්තියෙක් නොවන්නේය. මින් චුතව නිර්වාණ පුරයට පැමිණ නිවන් සැප අනුභව කෙරෙමියි ප්‍රීති වාක්‍ය කිය කියා උදන් අන අනා වැඩසේක. මින් තොපට වන්නාවූ අන්තරායෙක් නැතැ''යි කියා මේ ශබ්ද අටෙහි අර්ථ විසඳා වදාළ සේක.

රජ්ජුරුවෝ තාපසයන් වහන්සේ කෙරේ සමාධිව (පැහැදී) පසේ බුදුන් වහන්සේගේ කඳ (දේහය) ආදාහන කරවා බන්ධනාගාරයෙහි සිටියාවූ සතුන් බන්ධනයෙන් උනා හැරවුවයි වදාරා මේ 'අෂ්ටශබ්ද ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. බ්‍රාහ්මණ මානවකයා නම් ශාරිපුත්ත ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි තාපසව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

408. සුලසා ජාතකය

තවද දිගුපුළුල්වූ නුවන් (දිග පළල ඇස්) ඇති සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි අනේපිඬු මහසිටාණන් ගේ දාසියක අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

අනේපිඬු මහාසිටාණන්ගේ පුණ්‍යලක්ෂණයෙන් දියනිකෙනෙක් ඇත. උන්ගේ දාසියක් ''උයන් කෙළියට යෙමි'' තමාගේ ස්වාමි දුව අතින් ලක්ෂයක් වටිනා පළඳනාව ඉල්වා අතකර ලාගෙණ උයන් කෙළියට යන්නිය දැක එක් සොරෙක් ඈ අතකර තිබූ ආභරණ දැක ඒ ආභරණයෙහි ලෝභකොට ''මෑ මරා පියා ආභරණ අරගණිමි'' ඈ හා කැටිව ක්ලේශවසඟයෙන් (ආලවන්ත ලෙස) කථාකොට ඈට රා මස් ආදිවූ දෙය දෙන්නේය. ඔයිත් ක්ලේශ වසඟයෙන් දෙකියි ඇරගන්නීය.

ඒ සොරාත් ඈ උයන්කෙළි කෙළ ඉක්බිතිව ඈ හා ලොකස්වාදරතියෙහි (කම්සුව විඳීම) යෙදෙනා ලෙස එක් තෙනකට ගොස් කියන්නේ ''මෙතන නපුර ඔබ්බට යම්හ''යි (ඈට) කීය. එවිටත් සිතන්නී රහසිගතව කරණ දෙයකට මෙතනට වඩා නිසි තැනක් නැත, මෙතනින් මා ඔබ්බට ගෙණ යන්නේ මරන්ට වනැයි සිතා තීක්ෂණ උපායක් (සියුම් උපායක්) සිතා කියන්නී ''රා මස් කා මාගේ සර්වාංගය වියලි (මළු සිරුරම මැලවී) ගියේය. මට පැන් උකාදීලා (වතුර සපයාදී) මට පැන් පොවා ලව''යි ලිඳක් කරා ගෙණ ගොස් කලය හා ලනුව සොරා අතට දින. සොරාත් සැබැවින්ම කියන දෙයක්වනැයි සිතා ලනුවෙන් කලය කට බැද කලය ලිඳට ලාලීය. එවිට පිටිපස්සේ සිටි ස්ත්‍රිය දැතින් තරයේ ඇන ලිඳට එලා ඉසට උළුකැටකින් ගසා මරා ගෙට ගොස් තමාගේ ස්වාමිදුවට මෙපවත් කියා ආභරණ පාවා දුන්නාය. ඒ ඇසූ සැටිය පුණ්‍යලක්ෂණ දේවී පියාණන්ට කීය. අනේපිඬු මහාසිටාණෝ ජේතවනාරාමයට ගොස් සර්ඥයන් වහන්සේට එපවත් කීහ. සර්ඥයන් වහන්සේ ''දැන්මතු නොවෙයි සිටාණෙනි, පෙරත් ඒ ස්ත්‍රිය පුරුෂයා

මැරුවිරුයේ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සඞ්ඝයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි ඒ නුවර සුලසා නම් වෛශ්‍යා ස්ත්‍රියක් (ගණිකාවක්) ඇත. ඒ නුවර සඞ්ඝකා නම් සොරෙක් නිරන්තරයෙන් ගෙවල් සොරකම් කොට ඇවිදිනේය. රජ්ජුරුවෝ එපවත් අසා ගම් රැකවලුන් විධානකරවා ඒ සොරා අල්වාගෙණ උල අන්ට (උල තබන්නට) විධාන කළහ.

ගම් රැකවලුන් (ගම් රකින්නන්) විසින් ඌ ඇරගෙණ උල අන්ට ගෙණයන කල්හි සුලසා නම් වෛශ්‍යාව තමාගේ ගෙයි උඩුමාලේ සිටින තැනැත්තිය ඒ සොරු දැක කනේරු ජාතකයෙහි කී පරිද්දෙන් ඔහු කෙරෙහි අභිලාෂා (ආසාව උපදවා) ඇතිව සිතන්නී ''මෙසේවූ වීරපුරුෂයෙකු ගලවා ගතිම් නම් සැපසේ ඇතිතෙක් දවසට ඉච්ඡාපරයෙන් (හිතේ හැටියට) වාසය කරන්නෙම් වේදැ''යි සිතා තමාගේ ගෙයි පළමු සිටි සිටුපුත්‍රයෙකුත් මසුරන් දාසකුත් ගම්රැකවලුන්ට දී ඒ සොරු ගලවාගෙණ තමාට ස්වාමිකොට ගෙයි රඳවාගෙණ උන්නීය.

සොරුත් කීපදවසක් ඇගේ ගෙයි වැස සිතන්නේ ''මෙතන මා ඉඳ ප්‍රයෝජන කිමිද? මෑ මරාපියා මෑ අතකර ලන ආභරණ ඇරගෙණ යෙමි'' සිතා වෛශ්‍යාවට කියන්නේ ''එම්බා හද්‍රාව, මා ඒ දවස් පිටතලහයා බැඳලා (දැත් පිටිපසට තබා බැඳ) උල අනින්ට ගෙණයන දවස් පර්‍වතයක වසන දේවතාවෙකුට ආරාධනාවක් කෙළෙමි. ඒ ආරාධනාවට බලි දුනමැනවැයි (බිළි පූජාවක් දීම) බොහෝ මිනිසුන් හා බත්තලියක් ඇරගෙණ තොප හා මා හා දෙන්නාම සඞ්ගරණයෙන් සැරසී රුක්දෙවියාට බලි දෙන්ට උවමැනව''යි කීහ.

වෛශ්‍යා ස්ත්‍රී කියන්නී ''යහපත නුඹ වහන්සේගේ අභිප්‍රාය නියාවට (කැමති පරිදි) බලි දුනමැනවැ''යි කියා බොහෝ පූජා භාණ්ඩ ඇරගෙණ සොරතෙමේ පඤ්චායුධ (ආයුධ පහක්) සන්නද්ධව පර්‍වතය ලඟට ගොසින් කැටිව ගියවුන් පර්‍වතය පාත රඳවා සාඞ්ඝක නම් සොරා සුලසා නම් වෛශ්‍යාව ඇරගෙණ පර්‍වතය උඩට නැගීගණ ගොස් ගල මත්තේ තබා කියන්නේ ''තොප ශතප්‍රමාණ (අඩි සියයක් පමණ) උස ඇති පර්‍වතය උඩට බලිදෙන්ට ගෙණායෙමි නොවෙයි, තොප මරා අතකර තිබූ ආභරණ අරගන්ට අයේය''යි කීය.

එවිට සුලසා කියන්නී ''තොප කෙරේ ස්නෙහයෙන් මාරු දී ගලවාගතිමි, තොප ඒ මරණින් ගැලවූ මා මරා ප්‍රයෝජන කිමිද? මාගේ ආභරණත් ඇරගෙණ මා තොපට වහල් නියාවට (යටහත් දාසියක් ලෙස) බොහෝදෙනා මැදයේ කියා වහල්කොට ගණුව''යි කිව

එවිට සාඞ්ඝකයා කියන්නේ ''මම මෙසා වනතුරු මිනියක් නොමරා වස්තුවක් ඇරගත්විරු නැත, සොරු මිනී නොමරා වස්තු ඇරගැණීම ආචාර නොවෙයි (සුදුසු නැත. සිරිත නොවේ), තොපගේ තෙල උතුරු සළුව බිම තබා තොප ආභරණ ගලවා කඩෙයි ලා පොදිය (රෙදි කඩට දමා ගැට ගසා) බැඳ ලව''යි කිය.

එවිට සුලසා කියන්නී ''මා මැරුණ පසු මා කටයුතු දැන පුරුෂයන් හා කැටිව වාසයෙන් යෙදෙන අවස්ථාවෙහි පටන් තොප කෙරෙන් ඇති ස්නෙහයට වඩා ස්නේහයක් ඇත්තේ නැත. ඉතිකින් මේ දැක්මෙන් අනික් දැක්මක් නොවත්වූව (අවසාන දැක්ම වන නිසා), තොප සතර තැනක සිට වැඳ පැදකුණුකොට (වටේ යමින් කරන වැඳීම) සිපගෙණ සනාපියන්ට උවමැනව''යි කිව. සොරුත් ''යහපතැ''යි ගිවිස්සේය.

ඒ වෛශ්‍යාවත් කී පරිද්දෙන්ම වැඳ පැදකුණුකොට ඉදිරියෙන් සනහපියා පිටිපස්සට ගොසින් වඳින්ට නැඹුරු වන්නාක් මෙන් නැඹුරුව පටිපස්ස අල්වාගෙණ ශතප්‍රමාණ පර්‍වතයෙන් හෙලාපුව එවිට ඇට බැට (ඇට කටු) සුනුවිසුනුව කැඩී ප්‍රාණය විනාශ විය.

ඒ බලාසිටියාවූ වෘක්ෂදේවතාවා ''හැමතැන්හිම පුරුෂයන්ම නුවණැතැයි කියාම නැත. ස්ත්‍රීන් නුවණැත්තෝමය. සාඞ්ඝක නම් සොරා සුලසාවන් මරන්ට උත්සාහකොට තෙමේ නුනුවනින් මෙළේය. සූක්ෂමවූ නුවණ ඇතිව දුටු ප්‍රස්ථාවකට (තැනට සුදුසු නුවණ) කාරිය සිතාගෙණ නොහෙන්නාවූ යම්කෙනෙක් ඇත්නම් සාඞ්ඝකයා මෙන් නස්නාහුය''යි දේවතාවා කීයේය.

ඒ සුලසා නම් වෛශ්‍යාත් පර්‍වතයෙන් බැස තමාගේ පඤ්ත්(පිරිස) සිටිතැනට ගියාය. ඒ පරිවාරස්ත්‍රී කියන්නාහු ''නුඹ වහන්සේගේ ස්වාමීන් වහන්සේ කොයිදැ?''යි විචාළාහ. ''උන්ගේ

දෙයක් මට නොකියව''යි කියා රථයකට පැන නැගී තමාගේ ගෙට ගියායයි මේ ජාතකය ගෙණහැර දක්වා වදාරා මේ 'සුලසා ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''ඒ සමයෙහි සොරා නම් මේ සොරාමය, එසමයෙහි සුලසා නම් මේ දාසිමය, එසමයෙහි වෘක්ෂ දේවතාව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළ සේක.

409. සුමංගල ජාතකය

තවද අසමසමවූ (සම කළ හැකි කෙනෙක් නැති) සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි රාජෝවාදයක් (රජුට කළ අවවාදයක්) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද

ඒ කෙසේද යත්?

සර්ව්ඥයන් වහන්සේ කෝසල රජ්ජුරුවන්ට වදාරණසේක් ''මහරජ, රජදරුවන් නම් සන්හිඳී (සැනසීමෙන්) වාසය කටයුතුය, පෙරත් රජදරුවෝ සන්හිඳී වාසය කළෝවේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රජ්ජය කරණ සමයෙහි ඒ නුවරට පසේබුදුකෙනෙකුන් වහන්සේ වැඩිසේක. රජ්ජුරුවෝ පසේබුදුන් වහන්සේ දැක තමන්ගේ උයනට වඩා ගෙණගොස් උයනේ වැඩහිඳිනා නියායෙන් සලස්වා තමන්ගේ සුමංගල නම් උයන්ගොව්වා පසේබුදුන් වහන්සේට අත්පා මෙහෙවර (ඇප උපස්ථාන) කරණ නියායෙන් සැලැස්වූහ.

ඒ උයන්ගොව්වාත් ආදරසම්භාවනා (ගරු සරු ඇතිව) ඇතිවම රජ්ජුරුවන් කී සැටියේම පසේබුදුන් වහන්සේට අත්පා මෙහෙවර කරන්නේය. පසේබුදුන් වහන්සේත් රජගෙන් වළඳා උයනේ වාසය කරණ සේක. කීප මසක් වැස උයන්ගොව්වාට වදාරණසේක්''සුමංගලය, පිටිසර ගමකට ගොසින් එන්නට යෙමි''යි උයන්ගොව්වාට කියා පිටිසර ගමකට වැඩිසේක. උයන්ගොව්වාත් උන්වහන්සේ පිටිසර ගමකට ගිය නියාව කියා උයනට නොගියේය. පසේබුදුන් වහන්සේත් පිටිසර ගිය කීප දවසකින් උයනට වැඩිසේක. උයන්ගොව්වා උන් වහන්සේ වැඩි නියාව නොදන්නේය. උදෑසන තමා දෙන අමුතු බතකට (විශේෂ ආහාර වේලකට) මුවන් විදින්ටයයි ගියේය. පසේබුදුන් වහන්සේ උයනේ සලවට (ගල් ආසනයේ) සිව් රෙන් මොට්ටක්කිලිය (සිවුරෙන් හිස වැසෙනසේ තබා) ගසා වැඩඋන්සේක. උයන්ගොව්වාත් මේ වැදහෝනේ මහා මුවෙකැ යි සිතා ඇරගෙණ විද්දේය. ඒ හීය ලෙන් ඇනී පිටින් (පපුව පසාකර ගෙන ගියේය) නැංගේය. එවිට පසේබුදුන් වහන්සේ ''ඇයි සුමංගලය මමය''යි වදාළ සේක. එවිට උයන්ගොව්වා අත දුන්න දමාපියා ''ස්වාමීනි, මහා මුවෙකැයි සිතා විද්දෙමි'' කියා ''ක්ෂමා කළ මැනවැ''යි කියා වැඳ වැතිර ගියේය.

පසේබුදුන් වහන්සේ ''ඉතිකින් කළමනා කිම්දැ? (දැන් කළ යුත්තක් නැත) යි කියා ''මා ඇඟ ඇනී ගිය මේ හීය ඇද දමාපියව''යි කී සේක. එවිට හීය ඇදපු කීප පැයකින් ප්‍රාණය නිරුද්ධ විය (පිරිනිවන් පෑහ). උයන්ගොව්වාත් පසේබුදුන් වහන්සේට විදි නියාව රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ඇසූ සේක් වීනම් මට ආඥාකරණ සේකැයි (මරණ දඬුවම නියම කරාවි) භයින් අඹු දරුවන් ඇරගෙණ වලට (කැලෑවට) වැද ගියේය. ඒ උයනේ වසන්නාවූ අනික් කෙනෙක් නැත්තාහ. දේවතාවෝ පසේබුදුන් වහන්සේ විත් කා මළසේකැයි බරණැස් නුවර මුළුල්ලේ සැලකළාහ.

රජ්ජුරුවෝත් එපවත් අසා අමාත්‍යමණ්ඩලයා හා සමග උයනට ගොස් පසේබුදුන් වහන්සේ ආදාහන කරවා නුවරට ගියාහ. උයන්ගොව්වා අවුරුද්දක් සැඟවී ඉඳ තමා සිත (තමාට හිතවත්) එක් අමාත්‍යයෙකුට පෙණී ''රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මා කෙරේ කෝප ඇතිසේක් දෝ හෝ යි නියමකළ මැනැව''යි කීය. ඒ අමාත්‍යයාත් රජ්ජුරුවන් කරා ගොස් ''ස්වාමීනි, සුමංගල නම් උයන් ගොව්වා උයනට එලාඑල ඇතිකරන්නට ඉතා සමර්ථය, ඌ ගිය තැන් පටන් උයන ඉතාම නපුරුව ගියේය''යි කීය. රජ්ජුරුවෝ ඌ දිසාවට මුනත්නොලා (පැත්ත නොබලාම) උන් කියන බසුත් නොඇසුවාහ. ඒ අමාත්‍යයාත් ගෙට අවුත් ''තව කෝප සන්නොසිඳුනේය, නැවත අවුරුද්දක් සැඟවී ඉඳුව''යි කියා යවීය.

එයින් අවුරුද්දක් සැඟවී ඉඳ පළමු පරිද්දෙන්ම ඇවිත් ඒ අමාත්‍යයා දිට. ඒ අමාත්‍යයාත් පළමු පරිද්දෙන්ම රජ්ජුරුවන්ට කීයේය. රජ්ජුරුවෝ දෙවෙනි වාරයේත් නොඇසුවාහ. ඒ වාරයේත් ''තව අවුරුද්දක් සැඟවී ඉඳුව''යි කියා යැවීය. එවකත් ගොසින් අවුරුද්දක් සැඟවී ඉඳ තුන්වෙනි වාරයේත් ඇවිත් දිට. ඒ අමාත්‍යයාත් තුන්වෙනි වාරයේත් රජ්ජුරුවන්ට කීය. රජ්ජුරුවෝ තුන්වෙනි වාරයේ උගේ පවත් අසා ගෙන්වා ගෙණ පාවයි අමාත්‍යයාට කීහ. ඒ අමාත්‍යයාත් තමාගේ ගෙයි උන් උයන්ගොව්වා රජ්ජුරුවන්ට ගෙණවිත් පෑහ. රජ්ජුරුවෝත් උයන්ගොව්වා දැක ''ඇයි තා පසේබුදුන් වහන්සේ කුමට විද්දේදැ?''යි විචාළාහ. ''ස්වාමීනි, පසේබුදුන් වහන්සේ උයනට ආ නියාව නොදත්තෙමි. මම මුවන් විදින්ටයයි ගියෙමි. ඉස වසා සිවුර ලාගෙණ වැඩ උන් තැනැත්තන් වහන්සේ මහමුවෙකැ යි සිතා නොදැන විද්දෙමි''යි කීහ. රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ''නොදැන කළ වරදට කරන්නේ කිමිදැ?''යි කියා ඌට බොහෝ වස්තු දී පළමුසේම උයන රැකවලට සැලැස්වූහ.

ඒ අමාත්‍යයාත් ''ඇයි ස්වාමීනි, දෙමුරෙක මා දන්වන ගමනේ බැණ නොනැගී වැඩඉන්ටත් දැන් වූකලී මූට ප්‍රාසාද දෙන්ටත් කාරණා කිමිදැ?''යි විචාළාහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එම්බා ඉසුරුමතුන් වීනම් යම් කෙනෙකුන්ගේ වැරැද්දක් ඇසූ කල තමාගේ කෝප නිවීගිය අවස්ථාවේ ගෙන්වාගෙණ උගේ වැරදි විචාරා නිවැරදි හෙයින් මූට ප්‍රසාදත් දී ඌට උයනත් සැලැස්වීමි''යි රජ්ජුරුවෝ කීහ. එතන උන්නාවූ අමාත්‍ය මණ්ඩලයා සාධුකාර දී බොහෝ කෝලාහල කළාහ. අරගල සන්හිඳියන්නා උයන්ගොව්වා නැගිසිට රජ්ජුරුවන් වහන්සේ වැඳ ''ස්වාමීනි, නුඹ වහන්සේ ශ්‍රී කාන්තාවත් ලක්ෂ්මීත් නොහැර පවතිත්වයි නිරන්තරයෙන් සියල්ලවුන් කෙරේ කෝපයෙන් නොවී දැහැමින් සෙමෙන් රාජ්‍යය කරණසේක්වයි, සියක් අවුරුද්දක් සැපසේ බොහෝ දෙනා කෙරේ මෛත්‍රී කොට මින් චුතව (මරණයට පත්ව) දිව්‍යලෝකයට ගොස් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කරණසේක්ව''යි ආවඩා ස්තුති සෝෂා කෙළේයයි වදාරා මේ 'සුමංගල ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි පසේබුදුන් වහන්සේ ආදාහන කරවා පූජා කළාවූ රජ්ජුරුවෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

410. ගඩ්ගාමාල ජාතකය

තවද අප්‍රතිවාදීවූ (වෙනත් වාද කළ හැකි කෙනෙක් නැති) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි පෙහෙවස් (සිල් රකින) රැකs උපාසකයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් උපාසකයෙක් පෙහෙවස් රැක සර්ඥයන් වහන්සේ ලඟ බණ අස අසා උන්නාහ, සර්ඥයන් වහන්සේ ''පෙර උත්තමයෝ යන්තම් වේලෙකත් (ටික කාලයක් හෝ) පෙහෙවස් රැක්කෝ වේදැ''යි වදාරා ආරාධිතවූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි ඒ නුවර සුචිපරිවාර නම් සිටාන කෙනෙක් ඇත්තාහ. උන්ගේ පරිවාරත් (පිරිවර ජනයා) තමනුත් නිරන්තරයෙන් පන්සිල් රකිණාහ. පෝය අටසිල් රැක යටත් පිරිසෙයින් බැලමෙහෙකරන්නන් දක්වාත් ''පන්සිල් රකුව''යි පන්සිල් රක්වන්නාහ.

එසමයේදී බෝධිසත්ඩයෝ එක්තරා දුප්පත් කුලයක ඉපද ඉණ බඩ පැදගන්නා විවරකුත් නැතිව (හරියාකාර වස්ත්‍රයක්වත් නැතුව) දවසරින්නාහු සුචිපරිවාර සිටානන්ගේ ගෙයි බැල මෙහෙකරන්ටයයි කියා ආවාහ. සිටානෝත් බෝධිසත්ඩයන් දැක ''කුමට අවුදැ?''යි විචාරා ''බැලමෙහෙ කරන්ට ආමි'' කී කල්හි සිටානෝ බෝධිසත්ඩයන් දැක උවමනා කෙනෙකැ යි පන්සිල් රකුවයි නොකියාම මේ බැලමෙහෙ දෙවයි විධාන කළාහ. බෝධිසත්ඩයෝ එතැන් පටන් බැලත් ඇරගෙන මේවර කරන්නාහ.

එක් දවසක් සිටානෝ තමන්ගේ ගෙට විධාන කරන්නාහු ''එම්බා හෙට අටවක පෝයය වේලාපසම බත් පිස කා අවසර ඇමදෙනම පෙහෙවස් රකුව''යි කියා විධාන කළාහ. බෝධිසත්ඩයෝ එබස් නොඇසූහ. උදෑසනක්සේම තමන් කමීන්ත කරන මේ බිමට ගොස් කමීන්ත කරන්නාහ. සිටානෝත් බෝධිසත්ඩයන් නොදැක ''එම්බල බැල මෙහෙකරන

තැනැත්තන් දුටුයේ නැතැ''යි කියා ''උන්ට බත් තබව''යි කියා බත් තුබූහ. බොධිසත්වයෝ කමීන්ත කොට ගෙට ආකල්හි ''බත්කව''යි බත් කන්ටලූහ. බෝධිසත්වයෝ ''මෙතෙක් දවස් මේ වෙලාවට මේ ගෙයි කන බොන අරගල බොහෝව තිබෙයි. අද අරගලයකුත් නැතිව කන බොන කෙනෙකුන් නැතිව ඉන්ට කාරණා කිම්දැ?''යි විචාළාහ. බත්ලන කෙලී (බත් පිළියෙල කරන කාන්තාව) කියන්නී ''අද අටවක පෝය හෙයින් ඇමදෙනාම පේවුය (සිල් ගත්හ). එසේහෙයින් වේලපසම කා බී පෙහෙවස් රකිනාහ''යි කිව.

බෝධිසත්වයෝ එපවත් අසා ''මේ වේලාවට පෝය ඇද්දැ?''යි විචාරා ''රෑ තිස්පැය පෝය ඇතැ''යි යනු අසා සුවිමහපරිවාර සිටානන් කරා ගොසින් ''මම පෙහෙවස් රකිමි''යි ''මා පෙහෙකරවාළුව (සිල් සමාදන් කරවීම) මැනව''යි සිටානන් අතින් අටසිල් ඇරගෙණ පේවස් ඉටාගෙන වැදඔත්තාහ. දාවළුත් බත් නොකන හෙයිනුත් රෑ මධ්‍යම රාත්‍රී වෙලාවට හසිලාක (ආහාර නොගැනීම නිසා ඇතිවන ආමාශගත රෝගයක්) නම් රුජාවෙක් පහරින්ට වන. සිටානෝ එපවත් අසා ''මී හා විලඳ හා සකිරා එලඟිතෙල් (මීපැණි හා පොරි, හකුරු හා ගිතෙල්) අනුභව කරව''යි ගෙණගියාහ.

බෝධිසත්වයෝ ''මා දුකසේ රකිනා ශීලය අර්ද්ධ දවසක මා සමාදන් වූයේය. මම මේ ඇම අනුභව නොකරමි''යි නොකළාහ. රුජාවත් තරකොට ගන්ටවන (ආමාරුව වැඩි වන්නට විය), සිටානෝත් චුතවන (මරණාසන්න බැවින්) අවස්ථා හෙයින් වීථියෙහි පිල ලවාපුහාව (වීථියෙහි අයිනක තැබුව). බරණැස් රජ්ජුරුවෝ පසුව දවස් මහත්වූ සේනාවාහනයෙන් හා මහත්වූ ඓශ්වර්‍යයෙන් නුවරට පිටත්වූවාහ. බෝධිසත්වයෝ රජ්ජුරුවන්ගේ ඓශ්වර්‍යය දැක එහි ලොභ ඉපදවූහ. එක්ෂණයෙහි (ඒඅවස්ථාවේදීම) ප්‍රාණය නිරුද්ධ විය. චුතිසුද්ධව (චුතිය පිරිසිදුව මළ නිසා) ප්‍රාණය නිරුද්ධවූවා සමග අගමෙහෙසුන් බිසවුන් කුස පිළිසිඳ ගත්තාහු දස එකඩමසකින් වැදුවාහ. ඒ කුමාරයන්ට නම් තබන්නාහු උදය කුමාරයෝයයි නම් තුබූහ. ඒ රාජකුමාරයෙත් වැඩිවිය පැමිණ පියාණන්ගේ ඇවැමෙන් රාජ්‍යයට පැමිණියාහ.

එක් දවසක් මතුමාල්තෙලෙහි හිඳ තමන්වහන්සේ කළාවූ පින් දැක ''මෙසේවූ කුශලයක් කොට මෙසේවූ ඓශ්වර්‍යයක් ලදිමි''යි උදන් අනා ඉන්නාසේක. ඒ නුවර උතුරුදිග දොරටුපාලයා රත්‍රන් සතරවියටක් (වී ඇට සතරක් බර රන්) උපායගත. දකුණුදිග දොරටුපාලයාගේ අඹුත් එසේම රත්‍රන් සතරවියටක් සොයාගෙණ උතුරු දිග වාසල පවී රේවලක් කැණ නිධාන කළාහ.

එක් දවසක් නුවර උත්සව කෙළියෙක් ඇතිවිය. එවිට අඹු කියන්නී ''නුඹ වහන්සේ අත යම් වස්තුයෙක් ඇත්නම් ඇරගෙණ විකොට උත්සවකෙළි කෙළුම්හ''යි කීහ. එවිට දොරටුපාලයා ''උතුරුදිග දොරටුවේ රත්‍රන් සතර වියටෙක් නිධාන කෙළමි. ඒ ගෙණෙන්ට යෙමි''යි කණ මල්ගන්වාගෙණ (කණේහි මල් රඳවාගෙන) දොළොස් ගව්වක් දිග පළල ඇති නුවර හෙයින් වහ වහා යන්නේය.

රජ්ජුරුවෝ මතු මාල්තෙලෙහි උන්නාහුය. දොරටුපාලයා කණ මල්ගන්වාගෙණ යන්නාහු දැක රජ්ජුරුවෝ සිතන්නාහු ''මෙසේවූ තද අව්වේ කකියාගිය වැල්ලේ (රත්වූ වැලි මත) දොළොස් ගව්වක් සමාධිව කිසි ආයාසයක් නැති කෙනෙකුන් මෙන් යන්නේය. මා මූ අතින් විචාරන්ට උවමැනවැ''යි ලඟ සිටි පුරුෂයෙකු කැඳවා ''කණ මල්ගන්වාගෙණ සමාධි සමාධිව යන්නේය. ඒ පුරුෂයා කැඳවාගෙණ එව''යි කියා යැවූහ. ඒ පුරුෂයාත් ගොසින් දොරටුපාලයාට කියන්නේ ''ස්වාමි තොප කැන්දුසේකැ (කැඳෙව්ව) යි කිය. එවිට දොරටුපාලයා කියන්නේ ''ස්වාමි කුමට කැන්දුසේක්දැ?''යි කීය. එසේදවුවත් ඒ ගිය පුරුෂයා කැඳවාගෙණ අවුත් රජ්ජුරුවන්ට පෑය. රජ්ජුරුවෝත් දොරටුපාලයා දැක ''එම්බල දොරටුපාලය, තෝ ඉතා රත්වගියාවූ භූමියෙහි කකියන වැල්ලේ පය බිම ඔබාගත නොහැකි මගයන්නාවූ තෝ ගී කිය කියා සමාධි සමාධිව කණ මල් එල්වාගෙණ යන්නේය. තට කවර සමාධියකින් පිණ පිණා යන්නෙහිදැ?''යි විචාළාහ.

එවිට දොරටුපාලයා කියන්නේ ''ස්වාමීනි, මාගේ භාර්‍යයාව උත්සව කෙළියක් කෙළුම්හයි කිව. එසේ හෙයින් මාගේ නිධානයෙක් දකුණු දිග දොරටුව කෙරේය. ඒ ඇරගෙණ එන නිසා යෙමි'' කීහ. ''කිමෙක්ද නිධානය රත්රන් ලක්ෂයකට ඇද්දැ?යි විචාළාහ. ''එසේ නැතැ''යි කීහ. ''පණස් දහසකට ඇද්දැ''යි විචාළාහ. ''එහෙත් නැතැ''යි කිහ. ''එසේකල සතළිස් දහසකට ඇද්දැ''යි කිහ. ''එසේත් නැතැ''යි කීය. ''තිස් දහසකට, විසිදහසකට, දසදහසකට, පන්දහසකට

ඇද්දැ”යි විචාළාහ. “එසේත් නැතැ”යි කීය. ක්‍රමයෙන් විචාරා “දහසකට ඇද්දැ?”යි විචාළාහ. “එසේත් නැතැ”යි කීය. “එසේ කල නවසියයෙක්ද? අටසියයෙක්ද? සසියයෙක්ද? පන්සියයෙක්ද? සාරසියයෙක්ද? තුන්සියයෙක්ද? දෙසියයෙක්දැ?”යි විචාළාහ. “එසේත් නැතැ”යි කිහ. “එසේ කල සියයෙක්ද? අනුයෙක්ද? අසුයෙක්ද? සැත්තෑවෙක්ද? සැටෙක්ද? පණසෙක්දැ?යි විචාරා “දසකලදෙක්දැ?”යි කීහ. “එසේත් නැත ස්වාමීනි” කිය. “එසේ කල පස්කලදෙක්ද? සතරකලදෙක්ද? තුන්කලදෙක්ද? දෙකලදෙක්ද? කලදෙක්ද? දසකෙක්ද? පසකෙක්ද? තුනකෙක්ද? අකෙක්දැ?”යි විචාළාහ. “එසේත් නැත ස්වාමීනි” කීය. “එසේ කල විසිවියටෙක්දැ?”යි කීය. “එසේත් නැත ස්වාමීනි” කීය. “දසවියටෙක්දැ?”යි කීහ. “එසේත් නැත ස්වාමීනි” කීහ. “එසේ කල මදටෙක්දැ?”යි කීහ. “එසේත් නැත ස්වාමීනි” කීය. “එසේ කල සතරවියටෙක්දැ?”යි කීහ. “එසේය ස්වාමීනි” කීය. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු “රත්‍රන් සතරවියටක් නිසා දැන් සඟවිවක් ආයේවේද? ඉදිරියෙත් සඟවිවක් ගියමනාවේද? මම තට රත්‍රන් සතරවියටක් දෙමි”යි. “ඇරගෙණ පළායව”යි කීය. “ඒ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු “මම රත්‍රන් අටවියටත් දෙමි, ඇරගෙණ පළායව”යි කීහ. එවිට කියන්නේ “මේ රත්‍රන් අටවියටත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු “මම රත්‍රන් සොළොස්වියටත් දෙමි” කීහ. “මම සොළොස්වියටත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීහ. “එසේකල රත්‍රන් අකක්දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් අකත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ වීනම් රත්‍රන් කලදක් දෙමි” කීහ. “මේ කලදත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කිය. “එසේකල දෙකලදක් දෙමි” කීය. “මේ දෙකලදත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගනිමි” කීහ. “එසේකල අටකලදක් දෙමි” කීහ. “මේ අටකලදක් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගණිමි” කීය.

“එසේ වීනම් සොළොස් කලදක් දෙමි” කීහ. මේ සොළොස් කලදක් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කල දෙතිස් කලදක් දෙමි” කීහ. “මේ දෙතිස් කලදත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ වීනම් සැටසතර කලදක් දෙමි” කීහ. “ඒ සැටසතර කලදක් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කල රත්‍රන් සියයක් දෙමි” කීහ. “ඒ රත්‍රන් සියයත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේකල රත්‍රන් දෙසියයක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් දෙසියයත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේකල රත්‍රන් සාරසියයක් දෙමි” කීහ. “මේ සාරසියයක් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කළ රත්‍රන් අටසියයක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් අටසියයක් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගනිමි” කීහ. “එසේ කල රත්‍රන් දාසක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් දාසත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය.

“එසේ කල රත්‍රන් දෙදාසක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් දෙදාසත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කල රත්‍රන් සාරදහසක් දෙමි” කීය. “මේ රත්‍රන් සාරදහසක් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කල රත්‍රන් අටදාසක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් අටදහසක් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කල රත්‍රන් සොළොස් දහසක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් සොළොස්දාහත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කල රත්‍රන් දෙතිස්දාසක් දෙමි” කීහ. “රත්‍රන් දෙතිස්දාහත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය.

“එසේකල රත්‍රන් සූසැටදහසක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් සූසැටදහසක් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේකල රත්‍රන් එකසිය විසිඅටදාසක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් එකසිය විසිඅටදාසත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීහ. “එසේ කල රත්‍රන් දෙලක්ෂ සතළිස් දාසක් දෙමි” කීහ. “ඒ රත්‍රන් දෙලක්ෂ සතළිස්දාසත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කල රත්‍රන් පන්ලක්ෂයක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් පන්ලක්ෂයත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කල රත්‍රන් දසලක්ෂයක් දෙමි” කීහ. “ඒ රත්‍රන් දසලක්ෂයත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ කල රත්‍රන් විසිලක්ෂයක් දෙමි” කීහ. “ඒ රත්‍රන් විසිලකෂයත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ වීනම් රත්‍රන් සතලිස් ලක්ෂයක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් සතළිස් ලක්ෂයත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ වීනම් රත්‍රන් අසූලක්ෂයක් දෙමි” කීහ. “මේ රත්‍රන් අසූලක්ෂයත් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගනිමි” කීය. “එසේ වී නම් රත්‍රන් අනූලක්ෂයක්

දෙමි" කීහ. "මේ රත්‍රන් අනුලක්ෂයක් ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් ගනිමි" කීය. "එසේ වීනම් රත්‍රන් කෙළක් දෙමි" කීහ. "මේ රත්‍රන් කෙළ ගනිමි, මාගේ රත්‍රන් සතර වියටත් ගනිමි" කීය. "එසේ වීනම් රාජ්‍යයෙන් කැබැල්ලක් දෙමි" කීය. එවිට දොරටුපාලයාත් "යහපතැ"යි ගිවිස්සේය. රජ්ජුරුවෝ ඔහු දැලිඅන්දම් තබ්බවා ඔහු ඉස්සෝදා නහවා සළු අඳවා රාජ්‍යය කණුගස්වා (රාජ කුමාරයෙකුට ඔබින පරිදි සරසා) දුන්හ. ඒ රාජ්‍යයත් තමාගේ රත්‍රන් සතරවියටත් තුබූ භාගය නොහැර ගත. එසේ හෙයින් අර්ද්ධමාස රජ්ජුරුවෝ යයි නම් තුබූහ. ඒතැන් පටන් උදය රජ්ජුරුවෝත් අර්ද්ධමාස රජ්ජුරුවෝත් නොවෙනස්ව රාජ්‍යය කරන්නාහ.

එක් දවසක් උයනට ගියාහ. උදය රජ්ජුරුවෝ අර්ද්ධමාස රජ්ජුරුවන්ගේ කලවයෙහි ඉස තබා වැදහෙව නිදාපුවාහ. අර්ද්ධමාස රජතෙම "මොහු මරාපියා රාජ්‍යය මම ඇරගතිමි, රජ්ජුරුවන්ගේ ඉස කපාපියමි" කඩුව අතටගෙණ සිතන්නාහු "මා රත්‍රන් සතරවියටක් පමණ වස්තු ඇති තැනැත්තහු මෙසා මහත් රාජ්‍යශ්‍රීයක පිහිටවූ තැනැත්තෝයයි කඩුව බිම තබා දෙවැනිවත් තුන්වෙනිවත් ක්ෂමාකළ මැනව"යි කීහ. එවිට උදය රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "යාළු මට කළ වැරැද්දක් නැත. ක්ෂමා කරන්නේ කිමිදැ?"යි කීහ. එවිට අර්ද්ධමාස රජ්ජුරුවෝ තමන් කළ සැටිය කියා උදය රජ්ජුරුවන් ක්ෂමා කරවූහ. උදය රජ්ජුරුවෝත් "එසේ කළ රාජ්‍යය තොපිම හැරගනුව"යි කීය. අර්ද්ධමාස රජ්ජුරුවෝත් "තොපගේ රාජ්‍යයෙන් මට ප්‍රයෝජන නැතැ"යි රජ්ජුරුවන්ට රාජ්‍යය පාවාදී වනයට ගොස් ඍෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිවූහ.

උදය රජ්ජුරුවෝත් "අර්ද්ධ රාත්‍රියෙහි (රෑ අඩක්) පේවස් රැකි පමණකින් මේසා මහත් රාජ්‍යශ්‍රීයක් ලදිමි"යි මාගේ යාළුවූ අර්ද්ධමාස රජ්ජුරුවෝත් තපසට පළාගියාහ. මම ගිහිගෙයි සිටියෙම් ඇමවේලේම ගාථාවක් කිය කියා ඉඳිනාහ. බිසව් ගාථාවෙහි අභිප්‍රාය (අදහස් කරන දෙය) අහන්නා කැමැත්තාහ. ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ ගංගමාල නම් නාවිසයෙක් (රජුගේ නාසයේ දිග ලොම් කපන තැනැත්තා) ඇත්තේය. රජ්ජුරුවෝ එක් දවසක් බිසවුන්ට කියන්නාහු "ගංගාමාලයා මාගේ ඇහලොම්ලා (ඇහ පිරිමැද) දැළිකපන වේලෙහි (රැවුල කපන අවස්ථාවේ) ඌ ඉල්වූ යම් වරයක් දෙන්ට අභිප්‍රාය"යි කීහ.

බිසව් නාවිසයා කැඳවා කියන්නාහු "ගංගාමාලය අද පටන් රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ දැළි කපන කල පළමු කොට නාසයේ ලොම් උදුරා පසුව දැළි කපා ඇහලොස් බාවාළු විට රජ්ජුරුවෝ තොපට කොල තා කැමති වරයක් ගනැ"යි කියති. එවෙලෙහි "ස්වාමීනි, මට අනික් වරයකින් ප්‍රයෝජන නැත. නුඹ වහන්සේ කියන්නාවූ ගාථාවේ අර්ත්‍ථ කිවමැනවැයි කියා කියව"යි බිසව් උගන්වා ඇරිකල්හි නාවිසයාත් එක් දවසක් රජ්ජුරුවන්ගේ දැළි බාන්ට ගොසින් ආදි කොට නාසයේ ලොම් උදුරන්ට වන. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "මේ කිමෙක්දැ"යි "ආදිකොට නාසයේ ලොම් උදුරන්නේය"යි කීහ. නාවිසයාත් කියන්නේ "නාසා කර්‍මාන්ත නම් අපූර්‍ව දත් දෙයක් කරන්නාහ"යි කියා ආදිකොට නාසයේ ලොම් හා පසුව දැළිය කපා ඇහ ලොම්බෑය. රජ්ජුරුවෝ සමාධිව "තා කැමති වරයක් ගණැ"යි කීහ.

ගංගාමාලයා "ස්වාමීනි, මට සෙසු වරයකින් කම්නැත. නුඹ වහන්සේ ඇමවිට කිය කියා ඉඳිනාවූ ගාථාවෙහි අර්ත්‍ථ කිවමැනවැ"යි කීය. රජ්ජුරුවෝත් 'කුම්මාසපිණ්ඩ ජාතකයෙහි' අර්ත්‍ථ කීවාක් මෙන් ගාථා වෙහි අර්ත්‍ථ කියන්නාහු "අර්ද්ධ රාත්‍රියෙහි රැකි පෙහෙවස් ආනුභාවයෙන් මේසා මහත් සම්පතක් ලදිමි. මාගේ යාළුවූ අර්ද්ධමාස රජ්ජුරුවෝත් තපසට ගියාහුය. මම ගිහිගෙයි සිටියෙමි"යි මේ ගාථාවෙහි අර්‍ථයයි කීහ. ඒ ගංගාමාල නාවිසයා එපවත් අසා හිමාල වනයට ගොස් ඍෂි ප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව විදර්ශනා වඩා සකල ක්ලේශයන් නසා පසේබුදුවූ සේක.

පසේබුදුව බරණැස්නුවර උයනට ආවාහ. රජ්ජුරුවෝත් ගංගාමාල නම් පසේබුදුන් වහන්සේ උයනට වැඩිසේකැයි අසා මහා සේනාව හා සමග උයනට ගියාහ. රජ්ජුරුවන්ගේ මෑණියෝත් උයනට ගියාහ. ගංගාමාල නම් පසේබුදුන් වහන්සේ "බ්‍රහ්මදත්තයෙනි සැපසේ උනුදැ"යි විචාරා වදාළ සේක. රජ්ජුරුවන්ගේ මෑණියෝ "ඇයි ගංගාමාලය, තොපි පසේ බුදුව ගියයි ජාතිය පලාගියේද? මාගේ දරුවන්ට බ්‍රහ්මදත්තයයි කියන්නේ, තෝ තාගේ විචර නොදනිදැ?"යි බිසව් කියා කීහ. රජ්ජුරුවෝ "එලෙස නොකිව මැනව මෑණියන් වහන්ස, උන් වහන්සේ සියලු කෙලෙසුන් නසා පසේබුදුව ගියසේක. උන්වහන්සේට ජාතියෙන් කම් කිම්දැ?යි මෑණියන් අස්වැසූහ. සේනාවත් එලෙස දොඩන්ට වන්හ. රජ්ජුරුවෝ සේනාවත් අස්වසා තුමූ පසේබුදුන් වහන්සේට වැඳ වැකිර ගියාහ. රජ්ජුරුවන් ඇතුළු සියල්ලවුන්ම පසේබුදුන් වැඳ එකත්පස්ව සිටියාහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝත් ''ස්වාමීනි, මාගේ මෑණියන් වහන්සේත් නුවර වාසිනුත් නොදැන කී දෝෂයට ක්‍ෂමා කළ මැනවැ''යි ක්‍ෂමා කරවාගත්හ. රජ්ජුරුවෝත් පසේබුදුන් වහන්සේත් රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කියා නන්දමූලක පබ්භාරයට වැඩිසේකැයි වදාරා මේ 'ගඟාමාල ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි උදය රජ්ජුරුවෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්මය''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

411. චෙතිය ජාතකය

තවද වීතරාගීවූ (පහවූ රාගය ඇති) සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ පොළොව ගිලූ කථාව අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

ධර්‍මසභාවේ රැස්වූ මාළුවරුන් වහන්සේ ''දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් පොළොව පලාගෙණ නරකයට ගියේය''යි කිය කියා වැඩ උන් තැනට සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්‍ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''දැන්මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙරත් දෙවදත්ත ස්ථවිරයන් පොලව පලාගෙණ නරකයට ගියේය''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

යට ප්‍රථම කල්පයෙහි මහාසම්මතය, රොජය, වරරෝජය, කල්‍යාණය, වරකල්‍යාණය, උපොසථය, මඤ්ඣාතුය, වරමඤ්ඣාතුය, චරය, උපචරය යි යන රජ දරුවෝ දස දෙනෙක් වූහ.

ඉන් උපචර නම් රජ්ජුරුවන්ගේ පුත් චෙතිය නම් රජෙක් චෙතිය රට සොත්‍ථිය නම් නුවර රාජ්‍යය කරන්නේය. ඒ රජහුගේ කපිල නම් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයක් ඇත. ඒ පුරෝහිත බ්‍රහ්මණ ''මම වෘද්ධයෙමි (වැඩිමහලු වෙමි), රජ්ජුරුවෙනි, දිවපැන යා නොහෙමි. මට මින් කම් නැතැ''යි තුමූ පැවිදිව පඤ්චාභිඤ්ඤා අෂ්ට සමාපත්ති උපදවා උයනෙහි තාපසව වාසය කරන්නාහ. තමන්ගේ පුරෝහිත ධුරය අනික් කෙනෙකුන්ට නොසලස්වා තමන්ගේ පුතනුවන්ටම භාරකොට තපසට ගියාහ. කපිල තාපසයන්ගේ කොරකළඹ නම් මළනුකෙනෙක් ඇත. රජ්ජුරුවන් හා කොරකලඹයන් හා බාලදා පටන් පුරුද්දාහ. රජ්ජුරුවෝත් කොරකලඹයාට කියන්නේ ''ඇයි තොපගේ බෑනන් වහන්සේ සිටි පුරෝහිත ධුරයට තොපි සිටුව''යි කීහ.

එවිට කොරකලඹයෝ ''අපගේ බෑනන් වහන්සේ තාපසවූ පමණක් විනා තමන් වහන්සේ ධුරයට නොසැලැස්වූ සේක. ඉන් උන් වහන්සේ සැලසුවොත් විනා ධුරයට සිටින්නේ කෙසේදැ?''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''තොපි මම් වැඩිමාළු කෙරෙමි. තොපගේ බෑනන් තොපට බාල කෙරෙමි'' කීහ. එවිට කොරකලඹයෝ කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, උන් වහන්සේ ප්‍රයෝග දන්නා සේක. නුඹ වහන්සේට ආකාශයෙන් වැටෙන්නාසේ දක්වන සේක. පොළොව ගලන්නාසේ (පොළොවෙහි ගිලෙන) දක්වන සේක. ඊට භය නොගෙණ තරයේ සිටිනාසේක් (කම්පා නොවී, නොසැලී) වීනම් යහපතැ''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''කවර විෂ්මයෙක් (පුදුමයක්) පෑවෝතිනුත් තරයේ සිටිමි. සැකයක් නොසිතව''යි කීහ. ''ඒ කවර දවස්ද? කියන්නේය''යි විචාළේය. ''අදට සත්වෙනි දවස්ය''යි කීහ.

මේ කථාව නුවර මුළුල්ලේ සැලව ''අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ අදට සත්වෙනි දවස් බොරුවක් කියන සේකල. බොරු නම් උල්ද? වටද? සතරැස්ද? නිල්ද? සුදුදැ?''යි කියා නුවරවාසී මැසිපිට මැසි ලමින් ඒ ඒ තැන රැස්වූහ. තාපසයන්ගේ පුතනුවෝත් තාපසයන් ලඟට ගොස් ''සෙට රජ්ජුරුවන් වහන්සේ බොරු කියනසේකැ''යි පියාණන් වහන්සේට කීහ. උන් වහන්සේත් උයනින් අවුත් ආකාශයේ වැඩ සිටිසේක. රජ්ජුරුවෝත් සව්‍ාභරණයෙන් සැරසී ආකාශයෙහි සිටියාහ. තාපසයෝ කියන්නාහු ''මහරජ, බොරු කීකල සතරදිග රැකගෙණ සිටිනා දෙවියෝ පලා යන්නාහ. මෙලෝ පරලෝ දෙකින්ම අවැඩ පැමිණෙන්නේය. එසේ හෙයින් බොරු නොකියව මැනැව''යි කීහ. තාපසයන් එසේ කීවත් රජ්ජුරුවෝ ''නුඹ වහන්සේ බාලසේක. කොරකලඹයෝ වැඩි මහළුය''යි කීහ.

එවිට සතර දිග රැකවල්ගෙණ සිටි දෙවියෝ සතරදෙන තමන් අත තුබූ කඩුසතර රජ්ජුරුවන් පාපිට දමා පළාගියාහ. රජ්ජුරුවෝ ඒ දැක භයපත්ව කොරකලඹයන් මූන බැළුහ. එවිට කොරකලඹයා කියන්නේ ''ආදිම කියෙම් වේද? නුඹ වහන්සේ භය ගන්නා නියායෙනැ''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ තාපසයන්ට කියන්නාහු ''තාපසයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ බාල සේක. කොරකලඹයා වැඩිමාළය''යි කීහ. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''මහරජ, එකවිට කී බොරුවෙන් රැකවල සිටි දෙවියන් පලා ගිය නියාව දුටුවාවේද? දෙවැනි බොරුවෙන් බිම වැටී හුනුව මුඛයෙන් හමන මහනෙල්මල් සුවඳ නැතිව දුර්ගඤ්ඣ (දුගඳ) හමන්ට වන. සඳුන් සුවඳ හමන්නාවූ ශරීරයෙන් අසුචි ගඤ්ඣ හමන්නට වන. මේ දැකත් තොපට ප්‍රත්‍යක්ෂ නොවේද? පළමුසේම සැබෑවයෙහි සිටුව. බොරු කියා අවීචියට නොයව''යි කීහ.

ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ කොරකලඹයන් මූණ බැලූහ. කොරකලඹයා කියන්නේ ''නොබව මැනව රජ්ජුරුවන් වහන්ස මේ මායමැ''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''තාපසයන් වහන්ස නුඹ වහන්සේ බාලයා සේක. කෝරකලඹයා වැඩිමාළ ය''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවන්ගේ දන දක්වා පොලොව ගැලපිය (ගිලුනා). එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''මහරජ, පළමුසේ සැබෑවයෙහි පිහිටා තොපගේ අභිවෘද්ධිය පළමුසේම වන්නේය''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''මහ තාපසයන් වහන්සේ බාලසේක. කොරකලඹයා වැඩිමාළය''යි කීහ. එවිට උකුල දක්වා පොලොව ගැලපිය. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''මහරජ, බොරුකීම නම් මෙලෝ පරලෝ දෙකින්ම අවැඩ සැලසෙන්නේය. බොරු කියන තැනැත්තවුට දරුවෝ ඇති නොවන්නාහ. ඉදින් ඇතිවෙත්නම් ගැණු දරුවෝ ඇතිවන්නාහ. ඉදින් පිරිමි පුතෙක් ඇතිවී නමුත් නොකීකරු වන්නාහ. බොරු කියන තැනැත්තවුගේ මුඛයෙන් උපනුපන් ජාතියෙහි දුර්ගඤ්ඣ වෑහෙන්නේය. බැලුවන්ට අනිභිප්‍රාය (අප්‍රිය වීම) වන්නේය. මහරජ සැබෑවයෙහි පිහිටා පෙරසේම රාජ්‍යශ්‍රීයෙහි පිහිටිය මැනවැ''යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ මේ තාපසයන්ගේ සඃර්ධියෙන්ම වන දෙයැකැයි සිතා කියන්නාහු ''තාපසයන් වහන්ස, කොරකලඹයා වැඩි මාළය. නුඹ වහන්සේ බාලය''යි කීහ. එවිට තනමත්ත (පපුව තෙක්) දක්වා ගැලපීය. එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු ''මහරජ, බොරු කියා අවීචිනරකයට නොගොස් සැබෑවයෙහි පිහිටා නුඹ වහන්සේ ඓශ්වර්‍යයෙන් නොපිරිහී පළමු රජ්‍යශ්‍රීය වින්ද මැනවැ''යි කීහ. එපවත් රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''නුඹ වහන්සේ බාලය''යි යන බසම කීහ. එවිට සෙනෙහැති (ආදරය ඇති) මවක පුතකු රත්පලසකින් (රතු පොරෝණයකින්) වසාගෙණ යන කලක් පරිද්දෙන් අවීචිමහනරකයෙන් ගිනිකඳෙක් අවුත් රජ්ජුරුවන් වටකොටගෙණ අවීචිනරකයට ඇරගෙණ ගියේය.

ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ රාජකුමාරවරු පස්දෙනෙක් ඇත්තාහුය. ඒ පස්දෙනම එතනට ආවාහුය. ඒ තාපසයෝ රාජකුමාරයන්ට කියන්නාහු ''තොපි ඇම මේ නුවර නොයිඳුව''යි කියා වැඩිමාළු රාජ කුමාරයන්ට කියන්නාහු ''මේ දිසාවට ගිය කල්හි අසවල් තැන ඇත්රුවෙක් ඇත. එතන නුවරක්කොටගෙණ ඉඳුව''යි කීහ. එහි වනාහී හස්තිපුර නම් වෙයි දෙවැනි රාජකුමාරයන්ට කියන්නාහු ''මේ දිසාවෙහි ගියකල අස්රුවෙක් ඇත. එතන නුවරක් කොටගෙණ ඉඳුව''යි කීහ. ඒ වනාහී අශ්වපුරය නම් වෙයි. තුන්වෙනි කුමාරයන්ට කියන්නාහු ''මේ දිසාවේ අසවල් තැන සිංහ රුවෙක් ඇත. තොපි එතන නුවරක් කරගෙණ ඉඳුව''යි කීහ. ඒ වනාහී සිංහපුර නම් වෙයි. සතරවෙනි කුමාරයන්ට කියන්නාහු ''අසවල් තැන පර්‍වත දෙකක් ඇත. ඒ පර්‍වතයෙන් වැටෙන්නාවූ ජලධාරා දධ දධයයි වැගිරෙන්නේය. තොපි ඒ ස්ථානයෙහි නුවරක් කොටගෙණ ඉඳුව''යි කීහ. ඒ නුවර දද්ධර නම් නුවර වෙයි. පස්වෙනි කුමාරයන්ට කියන්නාහු ''තොපි මේ නුවර පස්කොටා කන්දක් කොට පවුරු ලවා (ප්‍රාකාරයක් බැඳ) මාලිගා ඉදිකොට වසව''යි කියා යවූහ. කුමාරයෝ පස්දෙනත් තාපසයන් කී සැටියෙන් ඒ ඒ තැන නුවර කොටගෙණ දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍යය කොට කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහයි වදාරා මේ 'වෙතිය ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි වෙතිය රජ්ජුරුවෝ නම් දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝය. කපිල තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළසේක.

412. ඉන්‍ද්‍රිය ජාතකය

තවද වීතදෝෂවූ (පහවූ ද්වේශය ඇති) සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එක් ස්ත්‍රියක් කෙරේ පිළිබඳ සිත් ඇති භික්‍ෂුකෙනෙකුන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් කෙළෙඹි පුත්‍රයෙක් ඉතා වෘද්ධ අවස්ථාවෙහි ''මහණවෙමි''යි සර්‍වඥයන් වහන්සේ කරා ගොස් ''මහණවන අභිප්‍රාය ඇත්තෙමි''යි කීය.

සර්‍වඥයන් වහන්සේත් ''තුලූ (මොහු, මේ තැනැත්තා) මහණකරව''යි එක්කෙනෙකුන් වහන්සේට භාරකළසේක. උන් වහන්සේත් ඒ කෙළෙඹි පුත්‍රයා මහණ කළසේක.

ඒ මහණ, භික්‍ෂූන් වහන්සේ හා සමඟ දන් වලඳන්ට ගිය කල සෙසු භික්‍ෂූන් වහන්සේට යහපත් අසුන් පණවන්නාහ, මේ භික්‍ෂූන් වහන්සේට එක් විවර කොළොඹුවක් (ඉඳ ගැනීමට ප්‍රයෝජන වන ලී කොට කැබැල්ලක්) හා පුටුවක් ලන්නාහ. කැඳ පිළිගන්වන කල සැන්දෙන් උළුගැටිගිය (හට්ටි පතුලට ඇලුණ) සැලිපත්ලේ තිබූ කැඳ වත් කරන්නාහ. අවුළුපත් (කැවිලි වර්ග) පිළිගන්වන කලත් කැඩිකැඩීගිය පොඩි පිළිගන්වන්නාහ. බත් පිළිගන්වන කළ දඹකඩ දඹුබත් (දන් කොඩය) දෙන්නාහ. එයින් යපෙන විවරට නොලබන්නාහ. මෙසේ විඳ තමන්ගේ පුරාණ දූතිකාව (කලින් සිටි භාර්‍යාව) වසන්නාවූ ගෙට යන්නාහ. ඒ දූතිකාවන් පාත්‍රය බලා යහපත් බත් මාළු පිස වලඳවන්නීය. ඒ මහණුත් දවස් පතා ආසාව පිස වලඳවන බතෙහි ආසා ත්‍රිෂ්ණාවෙන් නිරන්තරම ඒ ගෙට සිඟා එනසේක.

ඒ ස්ත්‍රී මුන්වහන්සේ මා කෙරේ ඉතකම් ඇතිසේක් (නැවතත් හිතවත් බව) දෝ හෝ යි පරීක්‍ෂා කරන්නට උවමැනව යි පුරුෂයන් සතරදෙනෙකුට අමුතු බතක් දෙමි යි උන් ඇමත් ගෙයි රඳවා තොමෝ පිසන ගෙයි වට තිරයක් බඳවා කැවුම් පිසින්නීය. ඒ වේලාවට ඒ භික්‍ෂූ වහන්සේ සිඟා වැඩිසේක. උන් වහන්සේට ආයුණු (දීමට කසිවක් සූදානම් නැති බව අහවන කීමක්) කීහ. උන් අයුණු කීවත් නොයනසේකැ යි කීහ. දෙවෙනිවත් තුන්වෙනිවත් අයුණු කීවත් නොයනහෙයින් නොදන්නා කෙනෙක් මෙන් තිරය ඉවත් කොට එලියට අවුත් ''අපගේ දරුවන්ගේ පියානන් වහන්සේය''යි කියා ගෙට වඩාගෙණ අවුත් උන් වහන්සේ වඩා ඉඳුවා දන්වළඳවා කියන්නාහු ''නුඹ වහන්සේ මහණව ගිය සේක. ස්ත්‍රී නම් කණවැදඹුව ඉඳිනා කල ඉතා ආඵාසුව, මා කැඳවා පිටිසරින් ආවාවූ පුරුෂයෝ මූ ඇම සිටිනෝය. නුඹ වහන්සේ දහවිටක් මාගේ ගෙට වඩිනාසේක. ඒසේ හෙයින් අන් පුරුෂයෙක් මෙතනට එන්ට නොසිතන්නාහ. මේ පුරුෂයන් හා සමගවම පිටිසර යෙමි. නුඹ වහන්සේ ගිහිකල මා කීකළ දෙයක් ඇත්නම් ක්‍ෂමාකළ මැනැවැ''යි ''නුඹ වහන්සේ රකිණා ශීලය යහපත් කොට රැක්ක මැනව, මම පිටිසර යෙමි. එවිට භික්‍ෂූන් වහන්සේ එබස් අසා ලෙන් ඇතීගිය හීයක් මෙන් (පපුවේ ඇතීගිය ඊතලයක් මෙන්) මහත්වූ ශෝකයට පැමිණ ''මම තොප ඇර වාසය කළ නොහෙමි. මේ මාගේ තුන්සිවුරු පාත්‍රා ගුරුන් වහන්සේට දෙන්ට යෙමි, මම අසවල් තෙනදී සිවුරු අරිමි, එතනට පිළිසඟලක් (ඇදුම් දෙකක්) එව''යි කියා ගුරුන් වහන්සේට පාත්‍රා සිවුරු දෙන්ටයයි විහාරයට ගොසින් ගුරුන් වහන්සේට තමන්වහන්සේගේ පාසිවුරු ඇරගන්නට කීසේක.

ගුරුන්වහන්සේ ''ඇයි කුමක් නිසාදැ?''යි විචාළසේක. ඒ භික්‍ෂූන් වහන්සේ කියනසේක් ''මම මාගේ පුරාණ දූතිකාව ඇර වාසය කළ නොහෙමි. මට ශාසනයෙන් ප්‍රයෝජන නැත, සිවුරු අරිමි'' කීහ. එවිට ගුරුන් වහන්සේ උන් වහන්සේ නොකැමැති කරවාම සර්‍වඥයන් වහන්සේට දැක්වූසේක. සර්‍වඥයන් වහන්සේ ''ඇයි මේ මහණහු නොකැමැති කරවා අපට පෑයේ ඇයිදැ?''යි විචාළ කල්හි ''ස්වාමීනි, මේ මහණ තමාගේ පුරාණ දූතිකා කෙරේ අභිලාෂයෙන් සිවුරු අරිමි යි කීහ''යි වදාළසේක.

සර්‍වඥයන් වහන්සේ ''දැන්මතු නොවෙයි පෙරත් මේ මහණ මේ ස්ත්‍රිය නිසා ධ්‍යානයෙන් (දැහැණෙන්) පිරිහී ප්‍රාණ විනාශයට (පණ නසා ගැනීමට) පැමිණ තෙනැත්තවුට ප්‍රාණ රැක දුනුමෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාට පුත්ව උපන්නාහ. උන් උපන් දවස් රාත්‍රියෙහි නුවර මුළුල්ලෙහි ආයුධ දිලිහී ගියේය. එසේ හෙයින් උන්ට නම් තබන්නාහු ජෝතිපාල කුමාරයෝයයි නම් තුබූහ.

ඒ කුමාරයන් වැඩිවිය පැමිණ තක්සලා නුවරට ගොස් ශිල්ප ඉගෙණ රජ්ජුරුවන්ට ශිල්ප දක්වා පුරෝහිත ධුරයට පැමිණ "මට ගිහිගෙයින් කාරිය නැත, තපසට යෙමි" උතුරුවාසල් දොරකඩට නික්ම ගිවුළුවනයට ගොස් ඍෂිප්‍ර ජ්‍යාවෙන් පැවිදිව ජෝතිපාල තාපසෝය යි මේ නමින් ප්‍රසිද්ධ පංචාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා වාසය කරන්නාහු බොහෝ දහස්ගණන් තාපසවරුන්ට ගණශාස්තෘව (නායක ගුරුවරයා) පිරිවරා ඉන්නාහ.

උන්ගේ අතවැසි (ගෝලයන්) ශ්‍රේෂ්ඨවූ තාපසවරුන් සත්දෙනෙක් ඇත්තාහ. ඉන් සාලිස්සර නම් තාපසයෝ තමන් වසන්නාවූ ගිවුළුවනයෙන් නික්ම සුරද්ධත නම් ජනපදයෙහි සාදෝදිකා නම් ගඩිගාව සමීපයෙහි සියදහස්ගණන් තාපසයන් පිරිවරා වාසය කරන්නාහ. දෙවැනි මෙණ්ඩිස්සර නම් තාපසොය් පජරඤ්ඤු රජ්ජුරුවන්ගේ විජිතයෙහි ලම්බවූලක නම් නියම්ගම් නිසා සියදහස්ගණන් තාපසවරුන් පිරිවරා වාසය කරන්නාහ. ඉන් පඨිත නම් තාපසයෝ වනාන්තරයක ජනපදයත් නිසා සියදහස්ගණන් තාපසවරුන් පිරිවරා වසය කරන්නාහ.

කාලදේවල තපස්වීන් වහන්සේ අවන්ති නම් රට දක්ෂිණාපථයෙහි (දකුණු මාර්ගයෙහි) සියදහස්ගණන් තාපසවරුන් පිරිවරා වාසය කරන්නාහ. කිසවච්ඡ නම් තාපසොය් දණ්ඩකී නම් රජ්ජුරුවන්ගේ කුම්භවතී නම් නුවර නිසා උයනෙහි එකාලව (තනියම) වාසය කරන්නාහ.

අනුශිෂ්‍ය නම් තාසයෝ බෝධිසත්ත්වයන්ට උපස්ථායකව සමීපයෙහි වාසය කරන්නාහ. කාලදේවල තාපසයන්ගේ මල්වූ නාරද නම් තපස්වී මධ්‍යදේශයෙහි ආරඤ්ඤගිරි නම් පඨිතප්වාලාන්තරයේ (පඨිත වලල්ල අතරෙහි) එක් ගල්ගුහාවෙක උදකළාව වාසය කරන්නාහ.

ආරජගිරි නම් පඨිතය සමීපයෙහි බොහෝ මනුෂ්‍යයන් ගැවසී ගත්තාවූ එක් නියම්ගමෙක් ඇත. ඒ පඨිතයටත් ගමටත් අතුරෙහි එක් ගඟාවෙක් ඇත.ඒ ගඟාවට ජලස්නානය පිණිස බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ බස්නාහ. උතුම් රූ ඇති සටවෙටිකාවොත් (කළ ගෙඩි ගත් තරුණියන්) පුරුෂයන් පොළඹවමින් ඒ ගංතෙර ඉඳිනාහ. එකල නාරද නම් තාපසයෝ ඉන් එක් කුම්භදාසියක් (කළ ඇතැති දස්සක්) දැක ඈ කෙරේ පිළිබඳ වූ සිත් ඇතිව ධ්‍යානයෙන් පිරිහී නිරාහාරව වීරිය කෙරෙමින් ක්ලේශවසඟයට (කෙලෙස් හරිතව) පැමිණ සතියක් වැදහොත්තාහ. එකල ඒ තාපසයන්ගේ කාලදේවල නම් තාපසයෝ දිවසින් පරීක්ෂාකොට ඒ කාරණය දැන ආකාශයෙන් අවුත් නාරද නම් තාපසයන් උන් ගල්ලෙනට වන්නාහ. නාරද නම් තාපසොය් බැනන් දැක "පින්වතානන් වහන්ස, කුමක් පිණිස ආසේක්දැ?"යි කීහ. එබසට කාලදේවල තාපසයෝ කියන්නාහු "පින්වත්වූ තොප අනාථ නියාව දැක තොප රක්නා පිණිස ආමි" කීහ. එබසට නාරද තාපස තෙම "පින්වත්තෙම සිස්වූ අවස්තුකවූ බොරුව (හේතුවක් නැති බොරුවක් කීම) කියන්නේය"යි තුමූ බොරුවෙන් තාපසයන් තැතිගැන්හූහ. එසේද වුවත් කාලදේවල තාපසයෝ "මොහු ඇරපීම නොවටනේය"යි සාලිස්සර නම් තාපසයන්ද මෙණ්ඩිස්සර නම් තාපසයන්ද පඨිතසිස්ස නම් තාපසයන්ද යන තාපසවරුන් තුන්දෙනා ගෙන්වූහ. නාරද තාපස තෙම ඔවුන් තුන්දෙනා දැකත් මුසාවාදයෙන් තැතිගැන්වූයේය.

තවද කාලදේවල තාපසයෝ ආකාශයෙන් ගොස් සරහංග ශාස්තෘන් වහන්සේ කැඳවාගෙණ ආහ. උන් වහන්සේ නාරද නම් තාපසයන් දැක උන් ඉන්ද්‍රිය වසඟයට (ඉඳුරන් පිනවීමට) පැමිණියා දැන "ඉන්ද්‍රිය වසඟයට පැමිණියෙහිදැ?"යි විචාරා ඔහු විසින් එබස් අසමින් හුනස්නෙන් නැගී වැඳ "ස්වාමීනි" දැන්වූ කල්හි "එම්බල නාරදය, ඉන්ද්‍රිය වසඟයට ගියාවූ සත්ත්වයෝ ඒ ආත්ම භාවයෙහිම වියලෙමින් මතුමත්තෙහි මහත්වූ දුක් අනුභව කොට දෙවැනි ආත්මභාවයෙහි නරකයෙහි උපදනේ වේදැ"යි වදාරා ධර්මදේශනා කරන්නාහු "එම්බල නාරදය, මේ ලෝකයෙහි යම් පුරුෂයෙක් තෙම රූපාදියෙහි සුඛවූ සෝකයෙන් දුකට පැමිණෙන්නාහ"යි ධර්මදේශනා කළසේක. එබස් අසා නාරද තාපසයෝ "ආචාරීන් වහන්ස, කාමයෙහි යෙදීම නම් සැපවන්නේය, එබඳුවූ සැපයක් කුමක් පිණිස දුකැ යි කියනසේක්දැ?"යි විචාළාහ.

සරහඟ ශාස්තෘන් වහන්සේ ''එසේවීනම් නාරදයෙනි අසව''යි කියන්නාහු ''එම්බා නාරදයෙනි, මේ ලෝකයෙහි සැපයට අනතුරුවූ දුකකුත් ඇත. දුකට අනතුරු වූ සැපයකුත් ඇත. ඒ කවරේදැ?යි යතහොත් යම් සත්වයෙක් ස්වල්පවූ කාමසැපය පිණිස නරකයෙහි උපදනේය. සමහර සත්වයෙක් ශිල්රක්ෂා කරණ අවස්ථාවෙහි විදර්ශනා කර්මස්ථාන (විදසුන් කමටහන්) වැඩීමෙන් මිරිකී දුක්විඳ සිල් රක්ෂාකොට ඒ ශීල බලයෙන් යට කියන ලද බොහෝ දිව්‍ය මනුෂ්‍ය සම්පත් හා නිර්වාන සැපයට පැමිණෙන්නාහ. එසේ හෙයින් තොපි දුක්ඛමූලිකවූ (දුකට මුල් වූ) කාමසැපය හැර දිව්‍යලෝක සම්පත් හා නිර්වාණ සැපයට පැමිණෙන්නට නිසිවූ සිල් රක්ෂාකොට ධ්‍යාන සැප ප්‍රාර්ථනා කරව''යි කීහ.

එවිට නාරද තාපසෝ කියන්නාහු ''ආචාරීන් වහන්ස, මේ දුක්ඛය ඉතා සහනයකොටගත (විඳ දරා ගැනීමට) නොහැක්කේය. එසේ හෙයින් මම සහනය කළ නොහෙමි'' කීහ. ඉක්බිති බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු ''නාරදයෙනි, දුකක් නම් උපන් කල ඉවසිය යුතුය''යි ධර්මදේශනා කරන්නාහු මෙසේ කියත්, ''එම්බා නාරදයෙනි, යම් සත්වයෙක් තෙම කායිකවූද චෛතසිකවූද (සිතුවිලි පිළිබඳ) දුකැයි කියන ලද කටයුක්තක් උපන් කල්හි අප්‍රමාදවම ඒ කටයුක්ත හරණාවූ උපාය කරන්නේය. සහනසීලීවූ ඒ කටයුක්තට අනුව නොපැවත ඒ ඒ උපායෙන් ඒ කටයුක්ත මැඩ විනාශයට පමුණුවා නුවණැත්තාවූ පුරුෂයා ආකෘත්‍යයාගේ (නොකළ යුත්තෙන් ඈත්වීම) අන්තිමයයි කියන ලද ධ්‍යාන සැපයට පැමිණෙන්නේය. එසේ පැමිණෙතත් නොමිරිකී පැමිණෙන්නේය''යි කීහ. නැවත නාරද තාපසයෝ ''ආචාරීන් වහන්ස, කාමසැපය නම් උතුම් වූ සැපයෙක එසේ වූ සැපය මම අල නොහෙමි'' කීහ.

නැවත බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු ''එම්බා නාරද තාපසයෙනි, වස්තුකාමයෙහි ප්‍රාර්ථනා පිණිස ධර්මය හැරපීම සුදුසු නොවන්නේය. යම් අනර්ථයක් උපන් කල්හි ඒ අනර්ථය වලකනු කැමැත්තේ අවැඩට සිටියාවූ ධර්මය ඇරපීම සුදුසු වන්නේය. තවද අසවල් අනර්ථයෙක් මට උපනේය යි මෙසේ අනර්ථය පිණිසත් සුදුසු නොවන්නේය යි ව්‍යායාම් කිරීමෙන් මුදුන් පැමිණෙන ලද ධ්‍යාන සැපය ඇරපීම නසාපීම සුදුසු නොවන්නේය'' යනාදීන් මෙසේ සරහඟ ශාස්තෘන් විසින් ගාථා සතරකින් ධර්මදේශනා කළ කල්හි කාලදේවල තාපසයෝත් තමන්ගේ මලණුවන්ට අවවාද කරන්නාහු ''එම්බා නාරදයෙනි, යම් ගෘහපතියෙක් කෘෂිවනික් (ගොවිතැන් හා වෙළඳාම) ආදීවූ වස්තු උපදවන පිණිස යම් දුකක් ගන්නේ වීනම් ඔහු විසින් ගන්නාවූ දුක දුකෙක් නොවන්නේය. යහපත්ම වන්නේය. එසේම උපයාගත්තාවූ වස්තුව ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ පුත්‍රකලත්‍ර මිත්‍රාදීන්ට සංවිභාගකොට පරිත්‍යාග කිරීම දුක් නොවන්නේය. යහපත්ම වන්නේය. එසේවූ වස්තු ලැබීමෙහි උඩඟු නොවීමත් යහපත් වන්නේය. එසේවූ අර්ථයාගේ විපත්තියෙහි (ධන හානියේදී) සෝක නොකිරීමත් යහපත් වන්නේය. එසේ හෙයින් නාරද තාපසයෙනි, තොපි මාගේ ධ්‍යාන පිරිහුනේය යි සෝක නොකරව. ඉදින් තොප ඉන්ද්‍රිය වසඟයට නොගියා නම් නටුවාවූ තොපගේ ධ්‍යානය නැවතත් ප්‍රකෘතිවන්නේය''යි කීහ.

මෙසේ කාලදේවල තාපසයෝ නාරද තාපසයන්ට අවවාද කී නියාව තථාගතවූ සර්ඥයන් වහන්සේ බුදුව වැඩ ඉඳ වදාරණසේක් ''එම්බා මහණෙනි, ඒ කාලදේවල තාපසතෙම මෙසේ මේ මහණ අවවාදයක් කීද, යම් සත්වයෙක් තෙම ඒ අවවාදය පිළිනොගෙණ ඉන්ද්‍රියයන්ගේ වසඟයට පැමිණියේ වීනම් ඒ සත්වයාට වඩනාවූ ලාමක සත්වයෙක් නැත්තේ වේදැ''යි වදාළසේක.

ඉක්බිති සාරහඟ ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාරණ සේක් ''මෙසේ එව නාරද තාපසයෙනි, මා කියන්නක් අසව, යම් සත්වයෙක් තෙම පළමුව කළමනා කටයුත්තක් නොකෙරේද? එසේවූ සත්වතෙම වල්වන්නාවූ මානවකයක්හු (කැලේ අතරමන්වූ මිනිසෙකු) මෙන් ශෝක ගන්නේය, අඬන්නේය, විලපින්නේය''යි කියා, මින් තවද පෙරවූවක් කියන්නාහු ''එම්බා, යටගිය දවස කසී නම් නියම් ගමෙක තරුණ වූ එක් බ්‍රාහ්මණ කුමාරයෙක් විශිෂ්ටවූ රූ ඇත්තේය. ඇත්බල ඇත්තේය. එක් දවසක් ඒ පුරුෂතෙම සිතන්නේ ''කිමෙක්ද? මා විසින් සී සෑම් ආදියකොට දෙමව්පියන් විසින් පෙළෙන ලද්දෙමි, එසේ හෙයින් මට දෙමව්පියන්ගෙනුත් ප්‍රයෝජන කිමිද? පුත්‍රදාරාවන්ගෙනුත් (අඹුදරුවන්ගෙන්) මට ප්‍රයෝජන කිමිද? දන් පින් කිරීමෙනුත් මට ප්‍රයෝජන කිමිද? එසේ හෙයින් කිසිකෙනෙකුන් පොෂ්‍යයක් නොකොට පිනකුත් නොකොට වලට (වනයට) වැද මුවන් මරා කාගෙණ තමා විවරක්ම පෝෂ්‍ය කෙරෙමි''යි සිතා පඤ්චායුධයෙන් සන්නද්ධව ගෙණ හිමාලය වනයට වැද නොයෙක් මෘගජාතීන් (ගොණ, මුව ආදී සතුන්) මරා කාගෙණ හිමාලය මධ්‍යයෙහි වැඳඹු නම් ගංතෙර

ගලින් වටකරන ලද පවිත්‍ර ජාලාවකට පැමිණ මුවන් මරා අඟුරෙහි පැළුවූ (අඟුරු මත පිළිස්සූ) මස් කමින් වාසය කරමින් එක් දවසක් සිතන්නේ ඇමදා ශක්ති සම්පන්නයෙමි. දුර්වල කාලයෙහි ඇවිදගත නොහෙමි. එසේ හෙයින් දැන්ම නොයෙක් මෘගජාතින් මරා ඇරගෙණ පවිත්‍ර ජාලයෙහි ඇතුළෙහිලා දොරක් ඉදිකොට අඟුළු ලා මුවන් මරවාගෙණ වනයෙහි නොඇවිදීම අභිප්‍රාය වූ පරිද්දෙන් මෘගජාතින් මරාකමි සිතා එපරිද්දෙන්ම වාසය කරමින් කල්යාමකින් ඔහු විසින් කරන ලද අකුශල කර්මඵල මුදුන් පැමිණෙන්නේය. ඉහජාතියෙහිම දෘෂ්ටධර්මවේදනීයයෙහි (මෙලොව වශයෙන් ලැබෙන විපාක) පැමිණියේය.

තමාගේ අතපයත් නොලද්දේය, ඇතින් මෑත පෙරළීගතත් නොහෙන්නේය, කිසි කෑමක් පීමක් වේවායි නොදන්නේය, ශරීරය ඉතා මළානික වූ දුර්වල වූයේය. නොමියම මනුෂ්‍ය ප්‍රේත වූයේය. නියහෙහි පොළොව පැළෙන්නාක් මෙන් ඔහුගේ ශරීරය ඒ ඒ තැනින් පැලී ඉරා වැටුනේය. මෙසේ කල්යාමකින් සිව් නම් රට සිව් නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් "වලට (වනයට) වැද අඟුරු පැලහූ මස් කමි" කියා අමාත්‍යයන්ට රාජ්‍යය පාවාදී පඤ්චායුධ සන්නද්ධව වලට වැද මුවන් මරා මස් පලහා කමින් පවිත්‍ර ජාලාන්තරයට පැමිණ ඒ පුරුෂයා දැක භයින් ත්‍රස්තව ධෛර්‍යය උපදවාගෙන "එම්බල පුරුෂය, තෝ කවරෙක්දැ?"යි විචාළාහ. ඒ කියන්නේ "ස්වාමීනි, මම මනුෂ්‍යප්‍රේතයෙකිමි (මිනිස් ප්‍රේතයෙකි), මා විසින් කරණ ලද අකුශල කර්මඵලයාගේ විපාකය ඉහාත්ම භාවයෙහිම (මේ ආත්මයදීම) අනුභව කෙරෙමි. තොපි වනාහි කවුරුදැ?"යි විචාළේය. රජ්ජුරුවෝ "මම සිව් නම් රජ්ජුරුවෝය"යි කීහ. නැවත ඒ පුරුෂයා "එසේකල කුමක් පිණිස මේ ස්ථානයට අව්දැ"යි විචාළෝය. "මුවන් මස් කණ පිණිස ආමි"යි කීහ. නැවත ඒ පුරුෂ තෙම කියන්නේ "රජ්ජුරුවෙනි, මමත් ඒ කරණ කොටගෙණ මේ ස්ථානයට අවුත් මනුෂ්‍ය ප්‍රේත වීමි" යනාදීන් තමාගේ ආද්‍යන්ත රජ්ජුරුවන්ට විස්තර වශයෙන් කියන්නේ "රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මම මේ ලොකයෙහි ඓශ්වර්‍යය දෙන්නාවූ කටයුතු කොට, ශිල්පශාස්ත්‍ර නොයිගෙණ, උපායෙන් වස්තු නූපදවා, ආවාහ විවාහ නොකොට, ශිල්රක්ෂා නොකොට, මාගේ ක්‍රියා වලක්වන්ට සුදුසු වූ කල්‍යාණ මිත්‍රයන් භජනය නොකොට, මෙසේ යස දායකවූ (කීර්තිය දෙන්නාවූ) ලෝකධර්‍මයට නිඳාකොට හැර මේ වනයට වැද මට සැප කැමතිව අනුන්ට දුක්දීමෙන් ඉහාත්ම භාවයෙහිම මනුෂ්‍ය ප්‍රේත වීමි, තොපි වනාහි අකුසල්නොකොට තොපගේ සියනුවරට ගොස් දානාදී කුසල් කරව"යි කීයේය.

රජ්ජුරුවෝ ඔහු කී බස් "යහපතැ"යි ගිවිස සිය නුවරට ගොස් දානාදීවූ කුසල් කොට ස්වර්ගොත්පත්තියට (දෙව්ලෝ උපදීමට) ගියහ"යි යනාදීන් මේ කාරණය ගෙණහැර දක්වා තාපසයන් සන්හිඳුවූහ. තාපසයෝ සාරභඬග ශාස්තෘන් වහන්සේගේ කථාවෙන් සංවේගයට පැමිණ වැද ක්‍ෂමා කරවාගෙණ කිසිණුපි යම් (කසින භාවනා වඩා) කොට නටුවාවූ ධ්‍යානය උපදවාගත්හ.

සරභඬග ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ තාපයන් එතන රැඳිය නොදී කැඳවාගෙණ තමන් වහන්සේගේ ආශ්‍රමයට වැඩිසේක.

මෙසේ බුදු රජානන් වහන්සේ මේ ධර්‍ම දේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා මේ 'ඉන්ද්‍රිය ජාතකය' පූර්‍වාපර සන්ධි ගලපා නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යයාගේ කෙළවර ශාසනයෙහි උකටලී (කළකිරුණු) වූ භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටිසේක.

"එසමයෙහි නාරද තාපසයෝ නම් දැන් මේ ශාසනයෙහි උකටලී මහණය. එසමයෙහි කාලිස්සර තාපසයෝ නම් දැන් මේ ශාරීපුත්ත ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි මෙඩිස්සර තාපසයෝ නම් දැන් මේ කාශ්‍යප ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි පවිත්‍ර තාපසයෝ නම් දැන් මේ අනුරුද්ධ ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි කාලදේවල තාපසයෝ නම් දැන් මේ කාත්‍යායන ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි අනුශිෂ්‍ය තාපසෝ නම් දැන් මේ ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි කිසවච්ඡ තාපසයෝ නම් දැන් මේ මෞද්ගල්‍යායන ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි සරභඬග තාපසයෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි වදාළසේකි.

413. ආදිත්ත ජාතකය

තවද ලෝකත්‍රයට ප්‍රදීපයක් බඳුවූ (තුන්ලොවටම පහනක් වැනි) සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ අසදෘස දානයක් (සාමාන්‍ය අයට දිය නොහැකි) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මෙහි විස්තර වශයෙන් මහාගෝවිඳ ජාතකයෙහි පෙණෙන්නේය. මෙහි වනාහී ''කෝසල රජ්ජුරුවෝ ක්‍ෂෙත්‍රය දැනම (දිය යුතු අය දැනගෙන දන්දීම) දානය දුන්නේය. දන් දුන් නියාව ඉතා යහපතැ''යි දම්සභාවේ රැස්වූ භික්‍ෂූන් වහන්සේ කිය කියා වැඩ උන් තෙනට සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්‍ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''දැන් මතු නොවෙයි මහණෙනි, පෙර උත්තමයෝත් ක්‍ෂෙත්‍රය දැනම දන්දුන්නෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළ ස්ක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර සිවිරට විරඳ නම් නුවර භරත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි රජ්ජුරුවන්ගේ සමුද්‍රවිජයා නම් අග්‍රමෙහෙසිකා කෙනෙක් ඇත්තාහ. ඒ රජ්ජුරුවෝත් ඒ බිසවුත් බොහෝ දුගී මගී යාචකයින්ට දන් දෙන්නාහ. දන්දී එක් දවසක් බිසවුත් රජ්ජුරුවෝත් එකතැන ඉඳ කියන්නාහු ''මෙතෙක් දෙන්නාවූ දානය නිසිතෙනකට දෙන්ට නොලබම්හ. අප සිතට සමාධියක් (සිතේ එකඟත්වයක්) නොවන්නේය''යි කීහ.

බිසව් කියන්නාහු ''මම දන් ඉදිකරවමි. නුඹ වහන්සේ පසේබුදුන් වහන්සේ වඩනා නියායෙන් ආරාධනා කළ මැනැවැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''කෙසේ ආරාධනා කෙරෙම්දැ?''යි කීහ. ''මල් සතරමීටක් ඇරගෙණ නැගෙණහිරට දමා ආරාධනා කළ මැනැව''යි කීහ. ඒ දිග පසේබුදුන් වහන්සේ නැතිහෙයින් නොවැඩි සේක. පසුව දවස් දකුණු දිගට මල්දමා ආරාධනා කළහ. ඒ මල් නඳුමූල දිගත් (නන්දමූල පර්වතය ඇති පැත්තට) පසේබුදුන් වහන්සේ නැති හෙයින් නොවැඩිසේක. තුන් වෙනි දවසුත් බස්නාහිට මල් දමා ආරාධනා කළහ. ඒ දිග පසේබුදුන් වහන්ස් නැති හෙයින් නොවැඩිසේක. සතරවෙනි දවස උතුරු දිගට මල් සතරමීටක් දමා ආරාධනා කළාහ. ඒ මල් නඳුමූලක පබ්භාරයට ගොස් පන්සියයක් පසේ බුදුන් වහන්සේ වඩනා තැනට ගොස් වැගිරින. පසේ බුදුන් වහන්සේ මේ කාරණය දැක දිවසින් බලා ''භරත රජ්ජුරුවෝ අපට ආරාධනා කරන්නාහ''යි කියා පසේ බුදුන් සත්දෙනෙකුන් වහන්සේ තොරා භරත රජ්ජුරුවන්ගේ ආරාධනාවට ගොස් සිඟව (පිඬු සිඟා වඩින්න) යි යවුසේක.

උන් වහන්සේලා සත්දෙනා වහන්සේත් ගැටවටුගන්වා (සිවුරු පොරවන ක්‍රමයක්. දෙවුර වසන) ආකාශයෙන් අවුත් රජ්ජුරුවන්ගේ රජගෙයි සමීපයෙහි සිඟා වැඩ සිටි සේක. රජ්ජුරුවෝත් පසේ බුදුන් වහන්සේලා දැක ප්‍රීතියෙන් පිනා දන්දී පසුව දවසටත් ආරාධනා කොට ශ්‍රමණ පරිෂ්කාර (පැවිදි පිරිකර) ඉදිරියෙහි තුබූහ.

උන් වහන්සේලාත් ශ්‍රමණ පරිෂ්කාර පිළිගෙන වඩනා පසේබුදුවරයන් වහන්සේලාගෙන් පළමු වඩනා පසේබුදුන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට අනුමෙවෙනි බණ වදාරණසේක් ගාථා දෙකක් කීසේක. ''මහරජ, යම් ගෙයක් ගිනි වැදගත්කල ගෙයි තුබූ වස්තු ගින්නේ දන හෙයින් වහ වහා ගෙන් පිටත ලද්ද? එමෙන් ජරාමරණ තමාට පැමිණෙන්නාට පළමුව තමා සෙවී වස්තුව (සපයා ගත් වස්තුව) දානවිෂයෙහි පරිත්‍යාගකොට (දන්දී) මහරජ දිව්‍යලෝක සම්පත්තිය විඳුව''යි රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කොට තමන්වහන්සේට දුන් පිරිකරත් ඇරගෙණ කැණිමඩල පලාගෙණ ආකාශයට පැණනැගී නන්දමූලක පබ්බාරයට වැඩිසේක.

දෙවැනිව වඩනා පසේ බුදුන් වහනසේ රජ්ජුරුවන්ට අනුමෙවැනි බණ වදාරණසේක්.''මහරජ, දන්දෙන්ට ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් ඇතිව වස්තුව දන්නොදී චේතරණී ආදීවූ මහනරකවල වැටී පැසෙන්නාහ. මහරජ වස්තුව ඇතිව දන්දී මතු ස්වර්ගමොක්‍ෂ සම්පත් විඳුව''යි රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කියා ආකාශයට පැණනැගී පස්වනක් වලා (පාට පහකින් යුත් වලාකුළු) මඩිමින් තමන් වහන්ස්ට දුන් පිරිකර ගෙණ නන්දමූලක පබ්භාරයට වැඩිසේක.

තුන්වැනිව වඩනා පසේබුදුන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන්ට අනුමෙවෙණි බණ වදාරණ සේක් ''මහරජ, දන්දීමද යුද්ධකිරීමද සමාන වන්නේය. ඒ කවර හෙයින්ද යත්? සෞරවීයය (සූරකම) ඇති පුරුෂයෝ බොහෝ සතුරන් ජයගන්නේය. ස්වල්ප වූ පුරුෂයෝ බොහෝ මසුරු සිත් ජයගන්නේය. මහරජ එසේ හෙයින්ම දානමානාදී බොහෝ පින්කම්කොට ස්වර්ගමොක්‍ෂ සැප විඳුව''යි රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කොට තමන්වහන්සේට පිළිගැන්වූ පිරිකරත් ඇරගෙණ ආකාශයට පැණනැගී නඳුමූල පබ්භාරයට වැඩිසේක.

සතරවෙනිව වඩනා පසේබුදුන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන්ට අනුමෙවෙනි බණ වදාරණ සේක් ''මහරජ, යහපත් ගුණ ඇති ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට දුන්නාවූ දානය පරලොවෙහි යහපත් විපාක දෙන්නේය. ඒ එසේමය. යහපත්වූ භූමියෙහි වපුලාවූ බීජුවට යහපත් සස්‍යඵලය (බිත්තර වී හොඳ නම් අස්වැන්න හොඳබව) දෙන්නේද? එමෙන් යහපත් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට දුන්නාවූ දානයත් මහවිපාක දෙන්නේය''යි රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කියා තමන් වහන්සේට දුන් පිරිකරගෙණ ආකාශයට පැණනැගී නන්දමූලක පබ්භාරයට වැඩිසේක.

පස් වැනිව වඩනා පසේබුදුන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන්ට අනුමෙවෙනි බණ වදාරණ සේක් ''මහරජ, උත්තමයන් සිටිනා තරම් පදමටත් තමන්ගේ ජාති ගොත්‍රයටත් නපුරු යි කියාත් පරලොව භයත් මෙලොව අපකීර්තිය නිසා පවු නොකරන්නාහ. සමහර කෙනෙක් එකෙකු මරාපුව යි එකෙක් අප නසාපියාද? පව් නම් කුමක්ද? පින් නම් කුමක්ද? උදාර සිතින් පවුකරන්නාහ. මහරජ එලෙස පවුනොකොට පින්කම්කොට සැප විඳුව''යි රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කොට තමන් වහන්සේ අටපිරිකරගෙණ නන්දමූලක පබ්භාරයට වැඩිසේක.

සවෙනිව වඩනා පසේබුදුන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන්ට අනුමෙවෙනි බණ වදාරණ සේක් ''මහරජ, දන්දීමට වඩා සිල්රැකීම උත්තමය, සිල්රැකීමට වඩා සමථ විදර්‍ශනා (කෙලෙස් යටපත් කිරීම) වඩා කෙලෙසුන් නසා පසේබුදුවීම උත්තමය''යි අවවාද කියා අටපිරිකරගෙණ ආකාශයට නැගී නන්දමූලක පබ්භාරයට වැඩිසේක.

සත්වැනිව වැඩිපසේ බුදුන් වහන්සේ රජ්ජුරුවන්ට අනුමෙවෙනි බණ වදාරණ සේක් ''මහරජ, යම් දෙයක් ලබමි යි කරන්නාවූ හීනවූ බ්‍රහ්මචරියායෙන් රජව උපදනාහ. මධ්‍යමව කරන්නාවූ බ්‍රහ්මචරියායෙන් දිව්‍යලෝක සැපත් ලබන්නාහ. උත්තම වූ බ්‍රහ්මචරියායෙන් නිර්‍වාණ සම්පත්තිය ලබන්නාහ. මහරජ ඒ උත්තම බ්‍රහ්මචරියාව රැක අමෘතමහා නිර්‍වාණ සම්පතියට උත්සාය කරව''යි අවවාද කියා ටපිරිකර ගෙණ ආකාශයට නැගී නන්දමූලක පබ්භාරයට වැඩිසේක.

රජ්ජුරුවෝත් ආකාශයෙන් යන්නාවූ පසේබුදුන් වහන්සේ බලාසිට මහත්වූ ප්‍රීතින් පිණා පසේබුදුන් වහන්සේ වදාළ අවවාද සිත තබා දසරාජ ධර්‍මයෙන් රාජ්‍යය කොට පරලොව ගියාහයි වදාරා මේ 'ආදිත්ත ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි ඒ සමුද්‍රවිජයා බිසව් නම් රාහුලමාතාවූ යසෝධරා ස්ථවිරාවෝය. භරත රජ්ජුරුවෝ නම් බුදුවූ මම්මය''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

414. දිවි ජාතකය

තවද පරහිත නිරතවූ (අනුන්ගේ යහපතෙහි ඇලුනු) සර්‍වඥයන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි එළුදෙනක අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

වටකොට ගල්වැටක්සේ තිබෙන්නාවූ එක දොරකඩක් ඇති ගිරිගර්භ (පර්‍වත ගුහාව) නම් විහාරයෙහි මුගලන් සාමි වාසය කරණසේක. එළු ගොපොල්ලොත් (එළුවන් බලාගන්නා අය) ''මෙතන එළුවන්ට උපද්‍රව නැතැ''යි ඒ ගල් අස්සේ එළුවන් ලාලා පලායන්නාහ. උදැසනක් පාසා එළුවන් තණට අරණාහ. මෙසේ එක් දවසක් එළුවන් ගාලෙන් ඇරපුකල්හි එළුවන් පලායන්නාහ. එක් එළුදෙනක් පසුවෙලා යන තැනැත්තිය දිවියෙක් දැක ''අල්වාගෙණ කමි'' සිතා ගල්පසුර (ගල්තලාව) දොරකඩ රැක ගෙණ එලිගෙණ (බැහැර නොවී බලාගෙන) උන්නේය.

එළුදෙනත් දුරදී දිවියා දැක ''මේ දිවියා රැක ඉඳිනේ මා අල්වාගෙණ කන්ටය''යි සිතා ''ආපස්සේ යන්නාමුත් මා ලුහුබන්දා අල්වාගෙණ යන්නේය. මූ උන් දොරකඩින්ම යෙමි'' කිළිපොලා අන්දෙක කෙළින් ඉඳුවා දිවියාගේ ඇස්වර බලා මහත්වූ වේගයෙන් පැනගෙණ දිවගොස් තමාගේ බල එළුවන් හා සමග එක්ව ගියාය. මේ දුටු මුගලන් සාමීන් සර්‍වඥයන් වහන්සේට මෙපවත් දැන්වූ සේක. සර්‍වඥයන් වහන්සේ ''එම්බා මුගලන, දැන් ගැලවී පළාගියා පමණක් විනා පෙර මේ දිවියා එළුදෙන අඩව අඩවා බෙල්ල කඩාකා මැරුයේ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස මගධ රට බොධිසත්ත්වයෝ එක්තරා දුප්පත් කුලයෙක ඉපද තාපසව මුගලන් සාමීන් වාසය කරන්නාවූ ගිරිගර්භ නම් පර්වතවලල්ලසේම ගල්වැටක් ඇතුලේ වාසය කරන්නාහ. එසමයෙහි එළගොපොල්ලෝ ඒ ගල්වලල්ල ඇතුලෙන් තණට පිටත් කරන්නාහ. එක් දවසක් එළුවන් ගාලෙන් පලාගියහ. එළුදෙනක පසුව පියා යන්නිය දැක එක් දිවියෙක් අල්වාගෙණ කමි සිතා ඇවිත් දොරකඩ රැකගත එළුදෙන් "මුන්ට උපායක් කියා ගැලවෙමි" සිතා කියන්නී "කිමෙක්ද? මයිලනුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේට පාසු අපාසු නැද්ද? නුඹ වහන්සේගේ සුවදුක් විචාරාගන්නා ලෙස මාගේ මෑණියන් වහන්සේ මා එවුසේකැ"යි කීහ. එවිට දිවි කියන්ගේ "වල්පතද මිරිකාගෙණ (වලිගය හකුලාගෙන) ඇවිත් මා ඉදිරියේ සිට නෑකම් බණවූදැ?"යි කීය. එවිට එළුදෙන් කියන්නී "නුඹ වහන්සේ නැගෙණහිරට මුනලා උන් හෙයින් නුඹ වහන්සේ ඉදිරියට ආමි මා වල්පත මිරිකුයේ කෙසේ දැ?"යි කිව සප්තමහා සාගරයද, සප්තකුල පර්වතයෝද (සත් කුල පව්), සක්වළ ගලද යන මේ සියල්ල වටකොට මාගේ වල්පතමය. තොප මා වල්පත නොමිරිකා ආයේ කෙසේදැ?"යි කීය. එවිට එළුදෙන් "මම භයගතින් නම් ආකාශයෙන් ඇවිත් බැසපියමි, නුඹ වහන්සේගේ වල්පත මා මිරිකුයේ කෙසේදැ?"යි කිව. එවිට දිවියා කියන්නේ "තොප මෙතනට එන වෙලාවට මුවන් හා ඌරෝ, ගොණෝ මෙතන සිටියෝ ඉවත පලාගියෝය. උන්මට ගොදුරුව සිටියවුන් ඉවත පළාගිය හෙයින් ඉන් තොප උන් මාරුවට කමි" කීහ. එවිට එළුදෙන් අඬ අඬා කියන්නී "මා මෙසේ වූ කන්නලව් කිය කියා යාච්ඤා කළදී (බැගෑපත්ව ඉල්ලද්දී) කුමට මා කන්නේදැ"යි කිව. එවිට දිවියා කියන්නේ "අප දරුණුවූ කෲරවූ සත්ත්වයන්ට තොපගේ කන්නලව්වෙන් කම් කිම්දැ?"යි කියා එළුදෙනගේ බොටුවට පැණ බෙල්ල කඩාගෙණ මස් කෑය.

සර්ව්ඥයන් වහන්සේත් ඒ අසත්පුරුෂවූ දිවි ඒ එළුදෙන කී කන්නලව්ව නොඅසා ඇගේ ජීවිතක්ෂය කෙළේවේද මුගලනැ"යි වදාරා මේ 'දිවි ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

අටවෙනි නිපාත වර්ණනාව නිමි.

තවද නවවැනි නිපාතය (පරිච්ඡේදය) දක්වමි. ඒ කෙසේද යත්?

415. ගිජ්ඣ ජාතකය

තවද එක් කලක සකලගුණනිධානවූ (සියලු ගුණ තැන්පත්වූ) විශුද්ධ (පිරිසිදු වූ) චිත්තසන්තාන (සිත් සතන්) ඇති අප තිලෝගුරු බුදු රජානන් වහන්සේ දෙවිරම් වෙහෙරේ සිව්බඹ විහරණයෙන් (මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ඛා) යුක්තව වාසය කරණ සේක් නොකීකරුවූ භික්ෂුවක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වා වදාළ සේක.

එක් කුළ පුත්‍රයෙක් නෛයීයානික (නිවණට පමුණුවන) බුදුසස්නෙහි මහණව ආචාර්‍යය උපාධ්‍යායන් විසින් හා සබ්‍රහ්මචාරීන් (තමන් සමග එකට ගුණදම් පුරණ අය) විසින් "මෙපරිද්දෙන් හිඳුව, මෙපරිද්දෙන් හැසිරෙව්, මෙසේ පාසිවුරු ධරව, මෙසේ පිඬුසිහව, මෙසේ පස්විකා වලඳව (දන් වලඳන විට, මද වැඩීම පිණිස නොව හුදෙක් ජීවත්වීම පිණිසම යයි සිතීම), පසිඳුරන් වසඟ නොකරව, රෑ දෙවේලෙහි නිදිවර්ජිතකොට (වැඩිපුර නොනිදා) ග්‍රන්ථධුර (පොත පත ඉගෙනීම හෙවත් අධ්‍යාපනය ලැබීම) විදර්ශනාධුර (අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම යන තුන වැඩීම) පුරව, මේ ආගන්තුකවත (තමන් වෙත එන ආගන්තුක භික්ෂූන් වෙනුවෙන් කළ යුතු යුතුකම්), මේ ගමිකවත (භික්ෂූන් ගමෙහි හැසිරෙන විට අනුගමනය කළයුතු ප්‍රතිපත්ති), මේ තුදුස්කදුවත (චුල්ල වග්ග, මහා වග්ග දෙකේ සඳහන් ආගන්තුකත වත් ආදී වත් දාහතර), මේ අසූවක් මහවත (මහවත් අසූව), එහි තොප විසින් මනාව පැවත යුත්තේය, තෙලස් ධූතාංග (යෝගාවචරයෙකු විසින්අනුගමන කළ යුතු පිළිවෙත් දහතුන) ගුණයෝද රක්ෂා කටයුත්තාහ යි අවවාද කරණු ලබන්නේ කීකරු නුවූයේය. ඔවුන් කී අවවාද ආදරයෙන් නොපිළිගන්නේය. "තොපි මට අවවාද කරණුවාද? මම මට වැඩ අවැඩම මම දනිමි" කීයේය. භික්ෂූන් වහන්සේ ඔහු නොකීකරු බව දම්සභා මණ්ඩපයෙහි කිය කියා වැඩ උන්සේක.

එබස් සර්ව්ඥයන් වහන්සේ දිවකනින් අසා දම්සභා මණ්ඩපයට වැඩ "මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තවුදැ?"යි විචාරා "මෙනම් කථාවකින් යුක්තව උනුම්හ"යි යනු අසා ඔහු කැඳවා "සැබෑද මහණ, තෝ නොකීකරුයෙහිදැ?"යි විචාරා "එසේය

ස්වාමීනි'' දැන්වූ කල්හි ''කවර හෙයකින් මහණ, තෝ මේ බුදුසස්නෙහි මහණව තමාට වැඩ කැමැත්තවුන්ගේ බස් නොකරන්නෙහිද? පෙරත් තෝ නුවණැත්තවුන්ට නොකීකරුව වේරඹ වාතයට (ඉහළ අහසෙහි ඇති තද සුළඟක්) පැමිණ සුනුවිසුනුවූයෙහිදැ''යි වදාරා ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

පෙර ගිජඣ නම් පර්වතයෙක මහබෝසතාණන් වහන්සේ ගිජුලිහිණිව උපන්සේක. උන් වහන්සේගේ පුත්‍රවූ සුපත්‍ර නම් ගිජු රජෙක් නොයෙක් දහස් ගණන් ගිජුලිහිණියන් පිරිවැරූයේ ශක්ති සම්පන්න වූයේ වයෝවෘද්ධවූ මව්පියන් පිඹුරුමස් ආදී ගොදුරු ගෙණවුත් දී රක්ෂා කරන්නේය.

එසේ රක්ෂාකරන්නාවූ අහස ඉතා දුරතැන් නැගී යාමට සමර්ථ තමන් වහන්සේගේ පුත්‍රවූ සුපත්‍ර නම් පක්ෂිරාජයාට අවවාද කරණ මහබෝසතාණන් වහන්සේ ''එම්බා පක්ෂිරාජය, තොප අහස්කුසට නැගි කල්හි මේ දඹදිව මුළු පොළොව දියපිට ඉලුපුලක් මෙන් පෙණේද? නැවත යම් තැනකට පැමිණියාවූ තොපට සාගර ජලයෙන් පරිවර්ත්තනවූ (වට කරන ලද) මෙම ජම්බුද්වීපය රථසකක් (කරත්ත රොදයක්) මෙන් වටව පෙණෙන්නේය. එතැනින් නැවත ඈත නොයව''යි වදාළසේක. ඒ පක්ෂිතෙම ඒ අවවාදය ''යහපතැ''යි පිළිගත්තේය.

එක් දවසක් අළුත වට වැස්සෙහි ගිජුලිහිණියන් හා සමඟ අහසට පැන නැගී ඔවුන් පසුකොට අහසට ඉතා දුර තැනට ගියේය. ඕහට බෝසතාණන් වදාළ පරිද්දෙන් දඹදිව රථසකක් මෙන් වටව පෙණුනේය. එසේත් නොනැවත නොකීකරුව පක්ෂිරාජ තෙමේ ගොස් වේරඹ වාතයට පැමිණ සුනුවිසිනු වූයේය. ඒ නොකීකරුවූ පක්ෂිරාජයා නිසා ජීවත් වන්නාවූ පක්ෂීහුද ඔහුගේ මව්පියෝද අඹුදරුවෝද යන සියල්ලම විනාශයට පැමිණියෝය. ''එමෙන් මේ ශාසනයෙහි යමෙක් වැඩිමහල්ලන්ගේ අවවාද වචනය පිළිගෙණ එපරිද්දෙන් නොපවත්නේ වීනම් ඒ ගිජුලිහිණියාගේ අවවාදගෙණ එසේ නොපැවත විනාශයට පැමිණියාවූ ලිහිණිරජු මෙන් මහත්වූ ව්‍යසනයට පැමිණෙන්නේය. එසේ හෙයින් මහණ තෝ ද ඒ නොකීකරු ගිජුලිහිණියාමෙන් නොවී වැඩකැමැත්තාවූ මහතුන්ගේ (ගුණ නුවණින් වැඩි උත්තමයා) අවවාද වචනය කරව''යි වදාළ සේක.

මෙසේ බුදුන් විසින් අවවාද කරණ ලද ඒ මහණ තෙම එතැන් පටන් කීකරු වූයේය.

සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ''මහණෙනි, එකල්හි නොකීකරු ගිජුලිහිණියා නම් දැන් මේ නොකීකරු මහණ වන්නේය. එකල්හි අවවාද දුන් ගිජුලිහිණියා නම් දැන් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි මේ ජාතකය පූර්වාපර සන්ධි ගළපා නිමවා වදාළ සේක.

416. කොසම්බ ජාතකය

තවද චන්‍ද්‍රමණ්ඩලය (සඳ මඩල) මත්තෙන් යන්නාවූ සූර්යරශ්මි පරිද්දෙන් සියළු ලොව මැඩගෙණ පවත්නා ගුණ ප්‍රබන්ධයෙක් ඇති විශුද්ධවූ (අතිශයින් පිරිසිදුවූ) සම්‍යක් සම්බුදුරජෝත්තමයන් වහන්සේ එකසමයෙක්හි කොසඹෑනුවර සමීපයෙහි ඝෝෂිත නම් සිටානන් විසින් කරවා පිළිගන්වනලද ආරාමයෙහි වාසය කරණසේක් කොසඹෑ නුවරවැසි කලහාකාරී භික්ෂුවක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වා වදාළසේක.

බුදුන් එහි වැඩ වසන සමයෙහි විනයපිටකය (භික්ෂූන් සඳහ පනවන ලද විනය කරුණු ඇතුළත් කොටස) නොපිරිහෙලා ධරන්නාවූ එක් තෙරකෙනෙකුන් වහන්සේද, එසේම සූත්‍රපිටකය (සූත්‍ර කොටස් ඇතුළත් ග්‍රන්ථ පහ) ධරන්නාවූ එක් තෙරකෙනෙකුන් වහන්සේද, යන මේ දෙදෙනෙකුන් වහන්සේ එක් සෙනස්නේ වාසය කරණසේක. එකල ඒ දෙදෙනා වහන්සේගෙන් සූත්‍ර ටිකය ධරන්නාවූ තෙරුන් වහන්සේ එක් දවසක් නහනගෙට ගොස් උදක කෘත්‍යයකොට (ස්නානය කොට) ඉතිරි දිය භාජනයෙහි තබා නික්ම ගියසේක.

ඉක්බිති විනයධර තෙරුන් වහන්සේද නහනගෙට වැද ඒ බඳුනෙහි තුබූ දිය දැක ''ඇවැත්නි, නහන කොටුවේ බඳුන්හි ඉතිරි දිය තබා ආවෝ තොපිදැ?''යි වදාළසේක. ''එසේය ඇවැත්නි, අපි ය''යි කී කල්හි එබසට විනයධර තෙරුන් වහන්සේ ''මෙහි ඇවැත් (සුළු වරදක්) ඇතිබව තොපි නොදනුදැ''යි කී සේක. ''එසේය ඇවැත්නි, අපි නොදනුම්හ''යි කීසේක. විනයධර තෙරුන් වහන්සේ එහි ඇවැත්වන බව කීසේක.

එබස් අසා සූත්‍රධර තෙරුන් වහන්සේ ''එසේවීනම් ඇවැත්නි, ආපත්තියට පිළියම් කෙරෙමි''යි කීසේක. එබසට විනයධර තෙරුන් වහන්සේ ''ඇවැත්නි, තොපි නොදැන සිහි නැතිව (අමතක වීමකින්) අව නම් ආපත්ති නැතැ''යි වදාළසේක. එබස් ඇසූ සූත්‍රාන්තික තෙරුන් වහ්සේ අනාපත්ති යන සංඥා ඇතිවූසේක.

ඉක්බිති විනයධර ස්ථවිරතෙම තමන්ගේ අතවැසි භික්ෂූන්ට ''මේ සූත්‍රාන්තික ස්ථවිරතෙම ආපත්තියට ඇවදත් ඇවැත් ඇති බව නොදත්නේය''යි කීසේක. එබස් ඇසූ භික්ෂූහු සූත්‍රාන්තික තෙරුන් වහන්සේගේ අතවැස්සන් දැක ''තොපගේ උපාධ්‍ය ස්ථවිරයෝ ආපත්තියට වැදවත් එහි ඇවැත් ඇතිබව නොදනිති''යි කීවාහුය. එබස් ඇසූ අතවැසි භික්ෂූ එපවත් තමන්ගේ උපාධ්‍යයන් වහන්සේට කීවාහුය. එබසට තෙරුන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''මේ විනයධර තෙරුන් වහන්සේ පළමුවෙන් ආපත්ති නැතැයි කියා දැන් ආපත්ති ඇතැයි කියනසේකැ යි බොරු කියන කෙනෙකැ''යි කීසේක.

එසඳ ඔහුගේ අතවැසි භික්ෂූහු ගොස් විනයධර තෙරුන්වහන්සේගේ අතවැස්සන් දැක ''තොපගේ උපාධ්‍ය ස්ථවිරයෝ බොරු කියන කෙනෙකැ''යි කියා මෙසේ ඔවුනොවුන් හා විවාදකොට ඒ සූත්‍රාන්තික තෙරුන් වහස්සේට අවසරයක් බලා ලැබගෙණ ඇවැත් ආපත්ති නොදැක්මෙහි ''උක්ෂෙපනිය කර්මය (උක්ඛෙපනීය කර්මය, සිදුවූ ඇවත නොදන්නවුන්ට කරන විනය කර්මය)'' කළාහුය. එතැන් පටන් ඒ දෙදෙනා වහන්සේට උපස්ථාන කරන්නාවූ උපාසකවරුද, උන් වහන්සේගේ අවවාද පිළිගන්නා භික්ෂුභික්ෂුණී ද, අරක්ගත් දෙවියෝද, ඔවුන්ට දෘෂ්ටමිත්‍ර (දුටු මිතුරුවූ) දෘඨමිත්‍රවූ (දැඩි මිතුරුවූ) දෙවියෝද, අකාසස්ථ දෙවියෝද, අකනිටා බඹලොව වැසි බ්‍රහ්මයෝදැයි යන සියළු පෘථග්ජනයෝද දෙපක්ෂයකට බෙදී මහත් කෝලාහල පැවැත්වූවාහුය.

එකල එක් භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ බුදුන් කරා එළඹ ''ස්වාමීනි, මේ සූත්‍රධර තෙරුන්වහන්සේට උක්ෂෙපනීය කර්මය කළේ ධර්මයෙන, අධර්මයෙන් නොවෙයි. එතකුදු වුවත් මේ සූත්‍රධර තෙරුන් වහන්සේගේ පක්ෂයෙහි භික්ෂූහු අධර්මයෙන් කළ උක්ෂෙපනීය කර්මයෙකැයි සිතා ඒ තෙරුන් වහන්සේ උසස්කොට පිරිවරාගෙණ ඇවිදිනාහුය''යි දැන්වූසේක.

එකල භාග්‍යවත් වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ''හින්නො භික්ඛුසංසො''යි වදාරා ඒ භික්ෂූන් සමීපයට වැඩ ඒ විනයධර තෙරුන් වහන්සේ විසින් කළාවූ උක්ෂෙපනීය කර්මයෙහිද සූත්‍රධර තෙරුන් වහන්සේගේද අවන් ඇවැත් නොදැන්මෙහිද දෝෂවදාරා වැඩිසේක.

ඉක්බිති භික්ෂූන් එතන එකසීමාවෙහිදී පෝය පවුරුණු ආදිය කොට භෝජනශාලාවෙහි හිඳිනා අසුන් පිණිස විවාධ කළකල්හි දෙවෙනිවත් එතැන්හි වැඩ දබරකරන්නාවූ දෙන්නෙකු එකතැන නොහිඳිනා පරිද්දෙන් අතුරෙහි එකි එකී ආසනයකට බිම තබා ඉඳිනා ලෙසට භොජනශාලාවෙහි වත් පණවා ''මහණෙනි, විවාද කිරීමෙන් ප්‍රයෝජන නැතැ''යි එහි දෝෂ වදාරා වැඩිසේක.

එකල්හි සවීඥයන් වහන්සේට වන වෙහෙස නොදකැමැත්තාවූ එක්තරා ධර්මවාදී වූ භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ ''ස්වාමීනි, තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්ස, මදක් කල් ඉවසා වදාළ මැනව, නිරුත්සාහව ඵලසමාපත්ති (උත්සාහයෙන් තොරව විඳින ඵල සම්පත්) සැප අනුභව කළ මැනව, අපි මේ විවාදයෙන් වන යහපතක්වත් නපුරක්වත් දක්නමෝ වේදැ''යි කීසේක. එබස් අසා ඒ භික්ෂුහට ධර්මදේශනා කරන්නාවූ සවීඥරාජෝත්තමයානන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

මහණෙනි. පෙර බරණැස් නුවර උපභෝග පරිභෝග වස්තුයෙන් හා සියළු සේනාවාහන ධනසමෘද්ධියෙන් (ධන සම්පත් ඇති) සමන්විත වූ බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජකු රාජ්‍යය කරණ කල්හි කොසොල් රට සේනාවාහන ආදිය නැත්තාවූ දීඝතිස්ස නම් රජෙක් රාජ්‍යය කරන්නේය.

එකල ඒ බ්‍රහ්මදත්ත නම් කසී රජ තමාගේ හස්ත්‍යාශ්වාදී චතුරංගිණි සේනාවාහනයන් සන්නද්ධකොට සරහා දීඝතිස්ස නම් කොසොල් රජු කරා සටනට නික්මින. එකල්හි කොසොල් රජතෙම බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවන්ගේ සෙනග ගෙණ තමා කරා සටනට එති යනු අසා සිතනුයේ ''මේ රජ උපභෝග පරිභෝග වස්තුවෙන් හා නිධාන කොට තිබූ කෙළකෝටිගනන් ධනයෙන් ආඪ්‍යයහ (ධනයෙන් දියුණුය). මහත් සේනාවාහන ඇත්තේය. මම වනාහී එබඳු

සේනාවාහන ධනසමෘද්ධියක් නැතිහෙයින් ඒ රජු හා යුද්ධකරන්ට නොහැක්කෙමි. එසේ හෙයින් බැහැරගොස් ජීවත්වීම උතුම් වන්නේය''යි සිතා තමාගේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන් කැඳවාගෙණ ඔහු එන්නට පළමුකොට තෙමේ නුවරින් නික්ම ගියේය.

ඔහු ගිය ඉක්බිති ඒ බ්‍රහ්මදත්ත රජ තමාගේ සේනාවාහන සමඟ ඒ කොසොල් රජහුගේ නුවර ගෙණ වාසය කළේය. ඉක්බිති කොසොල් රජ්ජුරුවෝ තමන්ගේ බිසවුන් හා සමග අනුක්‍රමයෙන් බරණැස් නුවරට ගොස් එහි එක්තරා කුඹලුන්ගේ ගෙයක වාසය කරන්නාහු එකල රජහුගේ බිසවුන්ට දරුගැබක් පිහිටා ඉරුදාවන වේලෙහි සන්නාහසන්නද්ධවූ (යුද ඇදුමෙන් සැරසී) සිව්රඟසෙනග යහපත් තෙනක සිටියා දක්නට ද ඔවුන් ආයුධ සේදූ දිය බොන්නටද දොළොක් උපන. එකල බිසව්තොම ''දේවයන් වහන්ස, මම ගර්භිණී වූයෙහි, මට මෙවැනි දොළකුත් උපන්නේය''යි තමන්ගේ කොසොල් රජහට කිවාහුය. රජු එබස් අසා ''සොදුර, දිලිඳුවූ අපට සන්නාහයෙන් සන්නද්ධවූ සිව්රඟසේනඟ යහපත් තෙනක සිටියා දැකීම් හා ඔවුන් ආයුධ සේදූ දිය බොන්නට කොයින් ලැබෙන්නේදැ''යි කීහ. බිසව් ''එසේවීනම් දේවයන් වහන්ස, මාගේ ජීවිතය නොතිබෙන්නේය''යි කීවාහ.

එසමයෙහි බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවන්ගේ පුරෝහිත බමුණෙක් ඒ දීඝතිස්ස නම් කොසොල් රජහට මිත්‍රව වාසය කරන්නේය. එකල ඒ කොසොල් රජ තමාගේ මිත්‍රවූ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා ලඟට ගොස් ''එම්බා යහළුව, තොපගේ යෙහෙලනීවූ අපගේ බිසවුන්ට ගැබෙක් පිහිටා මෙසේ දොළෙක් උපන්නේය''යි කීහ. ''එසේවීනම් දේවයන් වහන්ස, මම ඒ බිසවුන් දක්නා කැමැත්තෙමි''යි බමුණා කීහෙයින් කොසොල් රජ තමාගේ බිසව් කැඳවාගෙණ ඒ බමුණුන් කරා ගියේය. පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාද එන්නාවූ බිසවුන් දුරදීම දැක උනස්නෙන් නැගිසිට උතුරුසළුව ඒකාංශ (උඩු කයේ එක පැත්තක් වැසෙන පරිදි සළුව දමා ගැනීම) කරගෙන බිසවුන්ට නමස්කාර කොට සිට ''තොපගේ කුස පිළි දඟත්තේ කොසොල් රටට අධිපතිවන්නාවූ මහා පිනැති රජෙකැ''යි තුන්යලක් (තුන් වාරයක්) උදන් අනා ''දේවයන් වහන්ස සතුටුවුව මැනව, සූර් යෝද්ගමන (ඉර උදාවෙන වේලයෙහි) සන්නාහයෙන් සන්නද්ධව සිටියාවූ චතුරංගී සේනාව දක්නටද, ඔවුගේ ආයුධ සේදූ දිය බොන්නටද ලැබෙන්නේය''යි කොසොල් රජහට කියා ගිවිස්සා තෙමේ බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවන් කරා ගොස් ''දේවයන් වහන්ස, සෙට උදෑසන චතුරංගිණි සේනාව සන්ධව සිටීමද, ඔහුන් තමන්ගේ ආයුධ සේදීමටද කාරණයක් දිටිමි. ඊට විධාන කළ මැනැව''යි කීයේය.

''එසේවීනම් සගයෙනි, තොප පුරෝහිත බමුණන් කියාලූ පරිද්දෙන් සැරහීගණුව''යි රජ සේනාවට නියෝග කළේය. ඔවුහුද රජහුගේ නියෝග වූ පරිද්දෙන් සැරහී තමන් වහන්සේගේ ආයුධ සේදුවාහුය.

එකල දීඝතිස්ස නම් කොසොල් රජහුගේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන්ට ඉරුදයෙහි සන්නාහයෙන් සන්නද්ධ සිව්රඟසෙනඟ දැකීමද, ඔවුන් ආයුධ සේදූ දිය බීමටද සිද්ධවිය. ඉක්බිති බිසව් මුහුකළ ගැබ් ඇතිව (මෝරා ගිය ගැබ් ඇති) දස එකඩ මසකින් පුත්කුමරුවකු වැදුවාහුය. ඕහට දීඝායු කුමාරයෝ යයි නම් තබා වැඩිවිය පැමිණ නුවනැති වූ කල්හි පියරජතෙම සිතනුයේ ''බ්‍රහ්මදත්ත රජ අපට බොහෝ අනර්ථ කළේය. මොහු විසින් අපගේ බලවාහන, ජනපද, රන්රුවන් ගබඩා, කොටුගෙවල් ආදිය පැහැරගන්නා ලදී. ඉදින් අප අඳුනන්නේ වීනම් අප තුන්දෙනා මරන්නේය. එසේහෙයින් දීඝායු කුමාරයන් නුවරින් පිට වාසයකරවුව මැනවැ''යි සිතා ඔහු පිටිනුවරට වැස්සුයේය.

ඒ දීඝායු කුමාරයාද අප්‍රසිද්ධ වේශයකින් වසන්නේය. කොසොල් රජු හා බිසවුන් එහි වසන්නා දැක බ්‍රහ්මදත්ත රජ හට දැක්වූවාහුය. ''එසේවීනම් කොල, තෙපි ඒ රජ හා බිසව හා සමග අල්වාගෙණ එව''යි නියෝග කොට මිනිසුන් ගමන් කරවා ගෙන්වාගෙණ වධයට විධාන කරණුයේ ''සගයෙනි, මේ රජු බිසව් හා සමග දැඩි ලනුවකින් පිටිතොල හයා (දෑත් පිටුපසට කර බැඳ) බැඳ කරයෙන් ඉසකේ මුඩුකොට වධ බෙර ගස්වමින් වීථියෙන් වීථියෙහි ගෙන ගොස් දකුණු වාසල් දොරින් නික්මයා එතනදී දෙදෙනා සතරකඩක් කොට පොළු ගසා වලසතරක ලා එව''යි කීයේය.

එබස් ඇසූ ජනයා ''යහපති දේවයන් වහන්සැ''යි රජුහුගේ නියෝගවූ පරිද්දෙන් බිසව හා එක්කොට රජුපිටිතොල හයා බැඳ ඉසමුඩුකොට වීථියෙන් වීථියට ගෙනයන්ට පටන් ගත්හ.

ඒ වේලෙහි දීඝායු කුමාරතෙම ‘‘තමාගේ මව්පිය දෙදෙනා බොහෝ දවසක් නොදක්නාලදහ. ඔවුන් දක්නෙමි’’යි බරණැස් නුවරට ගොස් පිටිතොල හයා බැඳ වීථියෙහි යන්නාවූ මව්පියන් දැක ලඟට යනුව අභිමුඛවිය. එකල කොසොල් රජ එන්නාවූ ඔහු දුරදී දැක ‘‘පුත දීඝායු කුමාරය, දුර බලව, ලඟ නොබලව වෛරයෙන් වෛරය නොසන්හිඳෙයි වෛර නොකිරීමෙන්ම වෛර සන්හිඳෙ’’යි කීයේය.

ඔහු එසේ කී කල්හි ‘‘මනුෂ්‍යයෝ මේ කොසොල් රජු උන්මත්ත නන් දොඩන්නේය(පිස්සුවෙන් කතා කරන බව), මෝහට දීඝායුවක් නම් කොයින්ද? කවුරුන් දැක මේ මෙසේ කියන්නෙහිදැ’’යි කීවාහුය. ඔහු එසේ කී කල්හි මනුෂ්‍යයෝ මේ කොසොල් රජු උන්මත්ත නම් දොඩන්නේය, මෝහට දීඝායුවක් නම් කොයින්ද කවුරුන් දැක මේ මෙසේ කියන්නෙහිදැයි කීවාහුය.

එකල ඒ රජතෙම ‘‘සගයෙනි, මම උමතුව නන් දොඩන්නෙම් නොවේමි යි යමෙක් නුවණැත්තේ වීනම් ඒ දන්නේය’’යි නැවත නැවතත් කීයේය. ඉක්බිති මනුෂ්‍යයෝ ඒ රජහුගේ බිසව හා සමග රජුහුගේ නියෝගවූ පරිද්දෙන් නුවර ඇවිදුවා දකුණු වාසලන් පිටතට ගෙණගොස් සතරකඩක් කොට කපා වලසතරක ලා රැකවල් ලවා ගියාහුය.

එකල දීඝායු කුමාරතෙම බරණැස් නුවරට වැද රා ඇරගෙණ රැකවලුන් පොවා (ආරක්ෂකයන්ට රා පොවා) ඔවුන් රා මදින් මත්ත ඒ ඒ තැන හුනුකල්හි තෙමේ දරසෑයක් බැඳ මව්පියන්ගේ මෘතදේහ දරසෑයට නැග ගිණිදල්වා දොහොත් මුදුනෙහි බැඳ තුන් යලක් වටකොට ඇවිද්දේය (තුන් වරක් සොහොන වටේ යාම).

එසඳ බ්‍රහ්මදත්ත රජ ප්‍රසාදයෙහි මතුමහල්තලයෙහි සිට එසේ දරසෑය වට ඇවිදිනා කුමාරයා දැක ‘‘සැක නැතිවම කොසොල් රජුගේ නෑකෙනෙක, මොහු කෙරෙන් මට අනර්ත්‍ථයක් වන්නේය. කවුරුන් මොහු ඇති බව මට නොකීවාහුය’’යි සිතුවාහුය.

ඉක්බිති ඒ කුමාරතෙම වලට (වනයට) ගොස් කැමති පමණක් අඩා වැලප බරණැස් නුවරට වැද එහි වාසය කෙරෙමින් එක් දවසක් ඇත්හලට ගොස් ඇත්ගොව්වා දැක ‘‘ආචාරීනි, මම හස්ති ශිල්පය උගන්නා කැමැත්තෙමි’’ කියා ‘‘යහපති උගණුව’’යි කී කල්හි එදා රැ ඒ ඇතහල ලැග ‘‘අළුයම නැගීසිට මියුරු කට හඬින් ගී කිය කියා විනා ගෑවෝ කවුරුන්දැ’’යි විචාරා ‘‘දේවයන් වහන්ස, හස්ත්‍යාචාරීහුගේ අතවැස්සෝය’’යි අසා ‘‘ඔහු කැඳවාගෙණ එව’’යි කියා ගෙන්වාගෙණ ‘‘ඇත්හල ගී කිය කියා විනා ගෑවෝ නොපිදැ?’’යි විචාරා ‘‘එසේය දේවයන් වහන්ස, අපිය’’යි කී කල්හි ‘‘එසේ වීනම් දැනුත් ගී කිය වීනා ගායනා කරව’’යි නියෝග කළේය.

එකල දීඝායු කුමරතෙම බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවන්ගේ සිත් ගන්නා කැමතිව මධුරස්වරයෙන් ගී කිය කියා වීනා ගායනා කෙරෙමින් රජහුගේ සිත් ගෙන උපස්ථාන කරන්නේ රජහට පළමු නැගීසිට ගායනා කෙරෙයි, රජහට ඉක්බිතිව තෙමේ සැතපෙයි, කටයුතු කවර්දැ?යි රජහු විචාරයි. රජහට සිත්වූ පරිද්දෙන් ප්‍රිය තෙපුල් කියයි, මෙසේ දීඝායු කුමාරතෙම නොබෝ කලකින් බ්‍රහ්මදත්ත රජහට අභ්‍යන්තරව (ලඟ ඇසුරට පත්ව) විස්වාස වූයේය.

ඉක්බිති එක් දවසක් බ්‍රහ්මදත්ත රජහු විසින් ‘‘දීඝායු කුමාරය, මම මුව දඩයමට යනු කැමැත්තෙමි, රථය යොදව’’යි කී කල්හි ‘‘යහපත දේවයන් වහන්ස’’යි රථය යොදා රජහු රථයට නංවා තෙමේ රථය පදිනේ සේනාව හෝ රථයක් හෝ ආසන්න නොවන පරිද්දෙන් වහා රථය පැදගෙන ගියේය. එසඳ රාජකුමාරයාට කියනුයේ ‘‘කොල, මම මිරිකුණු ශරීර ඇත්තෙමි, මදක් සැතපෙණු කැමැත්තෙමි, රථය රඳවාපියව’’යි කීයේය. එකල ඒ කුමාරතෙම ‘‘යහපත දේවයන් වහන්ස’’යි රථය අතහැර තෙමේ රුක් සෙවනක අරමිණිය බැඳගෙණ උන්නේය. එකල රජ දීඝායු කුමාරයා උකුලේ හිස තබා සැතපී විඩාවගිය ශරීර ඇති හෙයින් වහා නිද්‍රාවට පැමිණියේය.

එකල දීඝායු කුමාරතෙම සිතනුයේ ‘‘බ්‍රහ්මදත්ත රජ අපට බොහෝ අවැඩ කෙළේය. මොහු විසින් අපගේ යාන වාහන ජනපද කොෂ්ටාගාරාදිය (ගබඩාවල්) පැහැර ගන්නා ලද. අපගේ මව්පිය දෙදෙන මොහු විසින් මරණ ලද්දාහුය. දැන් මට ඒ වෛරය සිද්ධ කරන්ට කල්වන්නේය’’යි කොපුවෙන් කඩුව හමාගෙණ සිතනුයේ ‘‘මාගේ පියරජ්ජුරුවන් වහන්සේ මරණ කාලයේහිදී දීඝායු කුමාරය, තෝ දුරබල, ලඟ නොබලව, වෛරයෙන් වෛරය

සන්නොසිඳෙනේය වෛර නොකිරීමෙන්ම වෛර සන්හිඳෙන්නේය යි කී සේක. ඒ මාගේ පියානන් වහන්සේගේ බස් ඉක්මවන්ට නුසුදුසුය''යි කඩුව කොපුවෙහි බහාගෙණ මෙසේ දෙවැනි තුන්වැනිව කඩුව කොපුවෙන් හයාගෙණ පිය රජහු කී තෙපුල් සිහිකොට නැවතත් කොපුවේ බහා ගත්තේය.

එකල බ්‍රහ්මදත්ත රජ භයින් තැතිගෙණ වහා නැගී සිටි කල්හි දීඝායු කුමාරතෙම ''දේවයන් වහන්ස, භයින් තැතිගෙණ නැගී සිටියේ කුමක් නිසාදැ?''යි කීයේය. ඒ පුරුෂයාට කියනුයේ ''මා සැතපුන කල්හි දීඝතිස්ස නම් කොසොල් රජහුගේ පුත් වූ දීඝායු නම් කුමාරයෙක් කඩුවක් ගෙණ මා දෙපළු කොට එළුයේයයි ස්වප්නයෙන් (සිහිනෙන්) දිටිමි, එයින් මම භයගෙණ නැගී සිටියෙමි'' කීයේ. එසඳ දීඝායු කුමාරතෙම වමතින් බ්‍රහ්මදත්ත රජුගේ ඉසකෙස්කැටිය ගෙණ දකුණතින් කඩුව තියාගෙණ ''දීඝතිස්ස කොසොල් රජහුගේ පුත්වූ දීඝායු කුමාරයා නම් මමය, තොපි අපගේ පියරජ්ජුරුවන් හා මෑනියණුත් මරා සේනාවාහන ජනපද ආදියත් පැහැරගෙණ බොහෝ අවැඩ කළෝ වේද? මම යම් පුරාණ වෛරයක් සිත තබා ඒ සිද්ධ කරණු කැමැති වන්නේ නම් දැන් ඊට කල් වන්නේය''යි කීයේය.

එකල බ්‍රහ්මදත්ත රජ භයගෙණ දීඝායු කුමාරයෝ පය වැඳගෙණ හෙව ''එම්බා දීඝායු කුමාරයෙනි, මාගේ ජීවිතය දෙව''යි කීසේක. එබසට දීඝායු කුමාරයා විසින් ''නුඹ වහනසේගේ ජීවිතය දෙන්ට මම කවරෙක්ද? මාගේ ජීවිතය නුඹ වහන්සේ දුන මැනවැ''යි කී කල්හි ''එසේ වීනම් තෙපිත් මාගේ ජීවිතය දෙව, මම තොපගේ ජීවිතය දෙමි'' කියා රජ්ජුරුවන් හා කුමාරයන් දෙදෙන ඔවුනොවුන් ජීවිතදානයදී මතු විරුද්ධ නොවන ලෙස සත්තය (පොරොන්දු) කළාහුය.

ඉක්බිති බ්‍රහ්මදත්ත රජතෙම ''දීඝායු කුමාරය, නුවරට යම්හ, රථය පදවාගෙණ සේනාවාහන ලහට අවුත් ඔවුනොවුන් හා සමග බරණැස් නුවරට වැද ඇමති මණ්ඩලය පරිවරා හිඳ ''සගයෙනි, තොපි කොසොල් රජහුගේ පුත්වූ දීඝායු කුමාරයා දුටුවාහු නම් ඕහට කුමක් කරව්දැ?''යි විචාළේය. එබසට සමහර කෙනෙක් ''දේවයන් වහන්ස, අපි ඔහුගේ අත් කපමිහ''යි කීවාහුය. සමහර කෙනෙක් ''කන් සිඳුම්හ''යි කීවාහුය. සමහර කෙනෙක් ''නාසා සිඳුම්හ''යි කීවාහුය. සමහර කෙනෙක් ''කන්නාසා සිඳුම්හ''යි කීවාහුය. සමහර කෙනෙක් ''ඉස සිඳුම්හ''යි කීවාහුය. එසඳ බ්‍රහ්මදත්ත රජතෙම කියනුයේ ''සගයෙනි, දීඝතිස්ස කොසොල් රජහුගේ පුත්වූ දීඝායු කුමාරයා නම් මේය, මෝහට කිසිවකුත් නොකොට යුත්තේය. මොහු විසින් මාගේ ජීවිතය දෙනලදැ''යි කියා ඉක්බිත් බ්‍රහ්මදත්ත රජතෙම දීඝායු කුමාරය ''තොපගේ පිය රජ්ජුරුවන් විසින් දුර බල, ලඟ නොබල, වෛරයෙන් වෛරය සන්නොසිඳෙයි, වෛර නොකිරීමෙන් වෛර සන්හිඳෙයි කීවේ කුමක් නිසාදැ?''යි විචාළේය.

එබසට දීඝායු කුමාරතෙම කියනුයේ ''දේවයන් වහන්ස, අපගේ පිය රජ්ජුරුවන් වහන්සේ විසින් දුර බලව යි කීයේ නම් බොහෝකල් වෛර නොකරවයි කී නියාය. ලඟ නොබලව යි කීයේ නම් මිත්‍රයන් හේද නොකොරව යි කියාය. වෛරයෙන් වෛර නොසන්හිඳෙයි, වෛර නොකිරීමෙන්ම වෛර සන්හිඳෙයි කීයේ නම් නුඹ වහන්සේ විසින් මාගේ මව්පියන් මරණ ලද්දාහුය යි ඉඳින් නුඹ වහන්සේ මැරූයේ වීනම් නුඹ වහන්සේට වැඩකැමැත්තාහු කෙනෙක් මා මරන්නාහුය. එසඳ මට වැඩකැමැත්තාවූ කෙනෙකුන් ඔහුන් මරති. මෙසේ වෛරයෙන් වෛර නොසන්හිඳෙන්නේය. දැන් නුඹ වහන්සේ විසින් මාගේ ජීවිතය දෙනලද, මා විසිනුත් නුඹ වහන්සේගේ ජීවිතය දෙන ලද, එසේ වෛරයෙන් වෛර නොසන්සිඳන්නේය, වෛර නොකිරීමෙන්ම සන්හිඳෙන්නේය''යි කියා ''දේවයන් වහන්සැ''යි කීයේය.

එකළ බ්‍රහ්මතත්ත රජතෙම ''මේ කුමාරයා පියානන් සංක්‍ෂේපයෙන් (කෙටියෙන්) කී දෙයෙහි අර්ත්‍ථ විස්තරයෙන් දන්නේය, ඉතා නුවණැත්තාවූ පුරෂයෙකැ''යි විෂ්මයපත්ව පිය රජ්ජුරුවන් සන්තකවූ සේනාවාහන, ජනපද, කොෂ්ටාගාරාදිය තැන්පත්කොටදී තමාගේ දියනිකෙනෙකුන් පාවාදී මිත්‍රව විසුයේයයි අප තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවන්ගේ හා දීඝායු කුමාරයන්ගේ මේ කථාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා ''මහණෙනි, සඤ්ඤයන්ට වධබන්ධනාදී දණ්ඩනිග්‍රහකොට ආයුධ බලයෙන් ආඥාවක්‍රය (අණසක) පවත්වා රජකරණ රජ දරුවෝ පවා මෙබඳුවූ ඉවසීමට හා කීකරු බවට පැමිණෙන්නාහුය. තොපි අවිපරීතවූ (වෙනස් නොවන) ධර්‍මවිනය ඇති ශාසනයෙහි මහණව කවර කාරණයකින් ඉවසාගත නොහෙව්ද? කීකරු නොහෙව්දැ?''යි දෙතුන් වෙනිවත් විවාද නොකරණසේ අවවාද වදාරා එසේත් නොසන්හිඳෙන හෙයින් ''මේ භික්‍ෂූහු ද්වේෂයෙන් මඩනාලද (වෛරයෙන්

කළඹන ලද) සිත් ඇත්තාහ. මොහු සන්හිදුවන්ට නොහැක්කේය''යි එතැනින් වැඩ දෙවෙනි දවස් වළඳා ඉක්බිති ගඳකිළියෙහි මදක් සැතපී සෙනසුන් පිරිකර තැන්පත් කොට තබා තමන් වහන්සේ පාසිවුරු ගෙණ ඒ අසමගි භික්ෂු සංඝා මධ්‍යයේ ආකාශයෙහි වැඩ සිට වදාරණ සේක් ''මේ කලහකාරී භික්ෂු සංඝයාතෙම වටින් එකවිටමත් ශබ්ද පැවැත්වීමෙන් මහ හඬ ඇත්තාහුද වෙති, ගුණයෙන් සමානත් වෙති, මොවු අතුරෙන් කිසිවකුත් මම නුවණැත්තෙමි නොසිතා පණ්ඩිතමානීව (උගතුන් යයි සිතාගෙන) භික්ෂු සංඝයා බෙදන කල්හි මා නිසා මේ භික්ෂුසංඝයා වහන්සේ බිඳෙන සේකැ යි කිසි කාරණදෙයකුත් නොසිතුයේය. තවද මෙහි භික්ෂුසංඝයාතෙම ද්වේෂයෙන් සිහිමුළාව අපි නුවැණැත්තමිහ, සතරසතිපට්ඨානාදීවූ ආර්යධර්මමයන් අරමුණු නොකොට කටහයා යමක් කියනු කැමැත්තේ වීනම් එපමණක් බස් සබමැද ගෞරවයක් නැතුව කියමින් අලජ්ජී බවට පැමිණෙත්. ඒ විවාදය මෙබඳු මහත් ආදීනව ඇත්තේ යයි සලකාගත නොහෙන්නේද? තවද මට අක්‍රොෂ (බැණ වැදුණු) කළේය, හස්තපාදාදීයෙන් තැළුයේය, කුළුදෙයි (සිත් රිදවන දේ) ආදිය කියවා මා පැරදවුයේය, මාගේ පරිභෝග වස්තු පැහැරගත්තේයයි යමෙක් තණ පිදුරු ආදියෙන් කුණුමස් වසා වෙලන්නෙකු මෙන් නැවත නැවත වෛර බඳීද? ඔහුගේ වෛරය නොසන්හිඳී ඔහු දුකට පමුණුවන්නේය. යම් කෙනෙක් එබඳු වෛරය තමන් සිත්හි නූපදවා පවතිත්ද ඔහුගේ වෛරය වහා සන්හිඳීමට පැමිණෙන්නේය. තවද මේ සඤ්ඤ ලෝකයෙහි 'අනඤ්ඤමේ අකරී' යනාදීවූ නව අඝාත (වෛරය ඇතිවීමට හේතුවන කරුණු නවයක්) වස්තූන් කරණ කොටගෙණ උපදනා වෛරයෝ කෙළ කුණු මලමූත්‍රාදී අසූචි වැකිතැන් එම අසුචියෙන් සොධා පිරිසිදුකොට ගත නොහැක්කාමෙන් වෛරයෙන් වෛර සන්හිඳිය නොහැක්කාහ. එබඳු අසුචි වැකිතැන් පිරිසිදු දියෙන් සෝදා පිරිසිදු කරන්නාසේ ක්ෂාන්ති මෛත්‍රී ආදීවූ ගුණයෙන්ම සන්හිඳවිය හැක්කාහ. අවෛරයෙන් වෛර සන්හිඳවීම පෙර බුදුවරයන් ගියාවූ මාර්ගයෙක්මය. තවද සඟමැද කෝලාහල කරණකල්හි අපරීක්ෂාකාරීව නුවණැති භික්ෂූ අපි හැමවෙලේම මරු මුඛයට යම්හ යි නොසලකන්නාහ. මෙයින් යම් නුවණැති භික්ෂුකෙනෙක් අපි සතතයෙන් මරුමුඛයට යම්හයි (නිරන්තරයෙන් මරණයට ලඟාවන බව) නොසලකා ඒ විවාද සන්හිඳීමට උත්සාහ නොකරෙත් නම් ඔවුන් නිසා ඒ විවාදය සන්හිඳෙන්නේය. තවද සඤ්ඤයන්ගේ ඇට බිඳ තලා පණ ගන්නා රජදරුවෝ පවා අවාහ විවාහ සම්බන්ධයෙන් මිත්‍රභාවයට පැමිණ සමගිව වාසය කෙරෙතියි, මහණෙනි, ක්ෂාන්තිය (ඉවසීම) ගුරුකොට පැවිදිවූ තෙපි කවර හෙයකින් එසේ නොවව්ද? ඉදින් යමෙක් නුවණැතිව තුනුරුවන්හි හටගත් සැදැහැති තමා හා එක්ව වසන්ට නිසිවූ ධෛර්‍ය සම්පන්න කල්‍යාණ මිත්‍රයෙකු ලද්දේ වීනම් ඒ තෙම තමාට වන්නාවූ සියළු උපද්‍රව දුරුකොට සතුටු සිත් ඇතිව සිහි නුවණින් යෙදී වාසය කරන්නේය. තවද මෙලෝ පරලෝ වැඩ නොදන්නා අඥානයන් හා එක්ව විසීමට වඩා ඇත් රලින් වෙන්ව වල්හි (වනයේ) උදකළාව වසන්නාවූ මේ පාරිලෙය්‍ය නම් හස්තිරාජයාගේ ගණය හැර (පිරිසෙන් ඈත්ව) තනිව විසීම උතුම් වන්නේය''යි තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ නොයෙක් කාරණා කියාත් ඒ කලහාකාරී භික්ෂූන් සමගි කොටගත නොහී බාලකලෝනකාර නම් ගමට වැඩ එහි හඟු නම් තෙරුන් වහන්සේට සමගිව විසීමෙහි අනුසස් වදාරා එයින් තුන් කුලපුතුන් වසන තැනට වැඩ සමගි වාසයෙහි අනුසස් වදාරා එයින් පාරිලෙය්‍ය නම් වනයට වැඩ එහි තුන්මසක් වාසයකොට නැවත කොසඹෑ නුවරට අවුත් සැවැත්නුවරට වැඩිසේක.

එකල කොසඹෑ නුවර උපාසකවරු ''මේ භික්ෂූහු අපට අනර්ථකාරීහ (අවැඩ කරන පිරිසක්). මුන් කරණ පීඩා ඉවසාගත නොහී අප බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩිසේක. අපි මුන් වහන්සේලාට නමස්කාර නොකරමිහ යි සිහා ආකල ආහාර නොදෙමිහ. එකල මොහු දුරයාමක් හෝ සිවුරු ඇරීමක් බුදුන් පැහැදවීමක් හෝ කරති''යි සනිටුහන්කොට එසේම කළාහුය.

භික්ෂූහුද ඔවුන් පැවැත්වූ දඬුවමින් පීඩාවට පැමිණ සැවැත්නුවරට ගොස් බුදුන් ක්ෂමා කරවූවාහුය.

මෙසේ භාග්‍යවත් වූ සර්ඥයන් වහන්සේ මේ ජාතකය ගෙනහැර දක්වා පූර්වාපරසන්ධි ගළපා වදාළසේක.

''එකල්හි දීඝායු කුමාරයාගේ පිය රජ්ජුරුවෝ නම් දැන් සුද්ධෝදන මහරජ්ජුරුවෝය. එකල්හි ඔහුගේ මෑණියෝ නම් දැන් මහාමායා දේවිය. එකල්හි දීඝායු කුමාරයෝ නම්

සියළුසඤ්ඤයන් කෙරෙහි පතළකරුණායෙන් සමතිස් පෙරුම්පුරා සවාසනා සවීක්ළෙශයන් (වාසනා සහිත සියලු කෙලෙස්) ප්‍රහීණකොට බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ වදාළසේකි.

417. මහ ගිරා ජාතකය

තවද ආත්මාර්ත්‍ථ පරාර්ත්‍ථ (තමාගේ යහපතත්, අනුන්ගේ යහපතත්) සාධනයෙන් ලොකොත්තමවූ (ලොවට උතුම් වූ) ගෞතම නම් අප බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්සමයක දෙවිරම් වෙහෙර වැඩවසන සමයෙහි එක් මහණකු අරභයා මේ ජාතක ධර්මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ මහණතෙම බුදුන් කෙරෙන් කමටහන් ගෙන කොසොල්දනව්වට ගොස් එක් පසල්ගමක් (පිටිසර ගමක්) නිසා විසීය.

ඒ ගම්වැසි මිනිසුන් ඒ භික්ෂුහට යාම් ඊමට සැප තැනහි හෝනා ඉඳිනා සෙනසුන් කරවාදී උපස්ථාන කළාහුය. ඔහු වස් විසූ පළමුවැනි මස ඒ ගම ගින්නෙන් දා ගියේය. වපුල බිජු පමණකුදු (ගොවිතැක් පවා විනාශ වූ බව) නොවීය. එයින් ඒ ගම්වැස්සෝ ඒ මහණට පිණිබොජුන් (ප්‍රණීත ආහාර) දෙන්නට නොහැකිවූහ.

ඒ මහණද සැපසේ සෙනස්නෙහි වසන්නේ සැප අහර නොලැබීමෙන් සතරමග සතරඵලයට පැමිනෙන්ට නොහැකිවිය. වස් තුන්මස ඉක්බිති බුදුන් වඳිනට ගියාහ. ඕහට සවීඥයන් වහන්සේ පිළිසඳර කතාකොට ''කිමෙක්ද? මහණ, අහරින් දුකෙක් නැද්ද? සෙනසුන් සැපදැ?''යි විචාරා වදාළසේක. ඒ මහණද එපවත් බුදුන්ට දැන්වීය.

එකල්හි බුදුරජානන් වහන්සේ ''මහණ, මහණුන් විසින් නම් සැප සෙනස්නක් ඇත. ප්‍රත්‍යයෙහි ලොල්ව (සිව්පසයට ගිජුව) හැසිරීම් හැර ලද මේ කිසිවක් අනුභව කොට මහණදම් පිරියයුත්තේය. පෙර නුවණැත්තෝ තිරිසන් යෝනියෙහි ඉපද තමා වසන රුක මළ කල්හි එහි සුනු (දිරා හැලෙන කුඩු) අනුභව කරන්නාහුම ලෝභසඤ්ඤාරය (ලෝභීව හැසිරීම) හැර මිත්‍රධර්මය නොබිඳ අන්තැන්හි නොගොස් විසුවාහුය. තෝ කවර හෙයකින් ආහාර ස්වල්පය රුක්ෂය සැප (තරමක් අපහසුකම් ඇති) සෙනස්න හැර ආයෙහිදැ?'' යි වදාරා ඔවුන් විසින් ආරාධිතවූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

පෙර එක් කලෙක හිමවත දිඹුල්වනයෙක (විශාල දිවුල් වනයක) නොයෙක් දහස් ගණන් සුවගණයා (ගිරවි සමූහයක්) විසූහ. ඔවුන් අතුරෙහි එක් ගිරවෙක් තමා ලත් නාරුක ඵල කල ඵල අනුභවකොට සෙසු කල කොල, දළු, සුබු කා ගහ දිය බී යැපී උන් රුකින් අන් රුකකට නොගොස් අපිස් සතොස් (ලද දෙයින් සතුටුව) ගුණයෙන් වෙසෙයි.

ඔහුගේ මෙම ගුණමහිමයෙන් ශක්‍රභවනය කම්පාවිය. එවිට දහස් නැණසකින් සක්වළ බලන සක්දෙවිරජානෝ එබඳු ගුණවතුන් ඒ බෝසතුන් දැක ඔහු ගුණ විමසනු සඳහා තමා මහිමයෙන් හිමවත සුහුඹුල් දිඹුල්රුක (සරුවට තිබුනු දිවුල් ගස) නොවෙලා වියලා වෙලෙප් දලු කොළ සුඹුළු නැති උඩින් යටින් ඇදුරු සිදුරු නැති සිදුරුව සුනු වැහෙන දිරුණු කණු පමණක් කෙළේය.

ගිරාරජද එසේ වුවද එහි සුනු අනුභවකොට ගඟින් පැන් බී ළොබින් අන් රුකත් කරා නොගොස් අවු සුලඟින් දිඹුල් සිදුරු ඇතිව එම දිඹුල් කණුව මත්තෙහි උන්නේය.

එසඳ සක්දෙව් රජද පෙරසේ ''ඔහුගේ මිත්‍රගුණය ලොවට දන්වා ඒ රුක අමාඵල ගන්වා එමි''යි හංසරාද වෙසින් එම වෙස්ගත් සුජාතාවන් හා සමග අවුත් ඒ දිරුනුතුරට නුදුරු තුරු අතුරෙක හිඳ මහ බෝසතාණන් වහන්සේ සමඟ කථාකරණුයේ ''එම්බා ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, තොපගේ පියාපතර මෙන් නිල්වූ අතුපතුරෙන් නිලඹරසේ හොබනාවූ (නිල් අහස මෙන් බබළන) තොපගේ තුඩ වැනි රන්විලිකුන් ඵලයෙන් පියුම්රාමිණිරුවන් (පද්මරාග මාණික්‍යයෙන්) ගහණ නිල් ජලතලාවක් මෙන් බබලන බොහෝ දිඹුල් රුක් මෙහි හාත්සප රැඳී සිටියේය. එතකුදු වුවත් තෝ මළ කණුවෙහි බැඳී (දිරව්ව කණුවක රැඳී) ඉන්නාක් මෙන් මේ මළ කණුවෙහි උන්නේය. කවර හෙයකින් මේ කණුමරවැල්ලෙහි ආලය කෙළෙහිදැ?''යි විචාලේය. එබසට ගිරා රජ්ජුරුවෝ ''එම්බල හංසය, බොහෝ දවස් මේ ගස වැස රසඵල

විලිකුන් (ඉදුණු ගෙඩි) අනුභව කළමහ. එයින් රැක එල නැතත් පළමුවෙන් සිත්ම (මුලින් පවති හිතවත් බව දැනුත් ඇති බව) දැනුත් තරකරමහ. හංසරාද මේද එක් සත්පුරුෂ ධර්මයෙකැ''යි කීයේය.

එබසට හංසරාජතෙම ''එම්බා ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, වගුල කොල ඇති වියළි මළගස පක්ෂීහු විපක්ෂී මෙන් (පක්ෂීන් නොවන්නාක් මෙන්) නිරපේක්ෂව (බලාපොරොත්තුවක් නැතිව) හැරයෙති. ඒ පක්ෂීන් එසේ යාමෙහි තොපි කවර දෝෂයක් දැක නොයවිදැ''යි විචාළේය. එසේ විචාළාවූ හංසයාට කාරණා දක්වන්නාහු මහබෝසතාණන් වහන්සේ ''එම්බල හංසය, යම් පක්ෂිකෙනෙක් එල කැමැත්තාවූ රුක් සේවනය කෙරෙද්ද? එල නැති කල නිෂ්ඵලය යි හරිද්ද? අත්වැඩ මිස පරවැඩ නොතකන ඒ පක්ෂීහු මිත්‍ර පක්ෂය නසන හෙයින් පක්ෂපාත නම් වෙති''යි වදාළසේක.

එබසට ඒ හංසතෙම ''එම්බා ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, යහළු බවද මෛත්‍රියද කාමරාග විස්වාසයෙන් අන්‍යවූ ප්‍රකාශ විශ්වාසයද යන මේ උතුන් ගුණයන් යමෙක් කැමැත්තේ වීනම් ඒ නුවණැත්තවුන් විසින් ප්‍රසංසා කටයුතු වන්නේය. ඒ ගුණයෝ තොප කෙරෙහි ඇත්තාහ. එයින් මරාමිණින් නිපන්නාක් වැනි (මරකත මැණිකකින් කලාක් වැනි, කොළපාට මැණික් විශේෂයක්) පියාපතරින් හා රන් මැණිකෙන් කලාක් වැනි මුව තුඩින් රුවන් රුවක් මෙන් බබලන අනගි ගුණමිණිගණගිහිණි (ගුණ නැමති මැණික් සමූහයෙන් යුක්තවූ) ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, තොපට සතුටුවූ වරයක් දෙන්නෙමි, තොප කැමැත්තක් ඉල්වා ගණුව''යි කීයේය.

එබසට බෝසතානන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''එම්බල හංසරද, අද යම් වරයක් දෙනු කැමැත්තෙහි නම් හුනු දිරුණු මේ රුක්කණුව පිරුණු රුකක් මෙන් එල පත්‍ර ශාඛාවෙත් සැරහුනා දක්නා කැමැත්තෙමි. ඒ එසේමය. මා හැඟි නිධානයක් (වටිනා නිධානයක්) ලද දිලින්දක්හු මෙන් මෙවන් රුක දැක නිරන්තරයෙන් සතුටු වෙමිද? එබඳු වරයක් දෙව''යි වදාළසේක.

එසඳ සක්දෙව්රද හංස වේසය හැර දිව්‍යවේසය ගෙණ සුජාතාව හා සමග නොපමාව දිය ගෙණවුත් අමාවක් මෙන් ඒ රුක්හි නමාලීය. එකෙණෙහි ඒ රුක්කණුව බෝසතානන්ගේ සිහිල් කුලුණු ගුණවත් (කරුණා ගුණයට) සෙවන කෙරෙමින් පිරුණු බුදුකුරුදම් (පාරමී ධර්ම) ලොවට පහලවන්නාක් මෙන් තුරුණු අකුරු (තරුණ අංකුර) දළුපතර මියුරු රසඵල විහිදී අතුපතර ඇතිව පෙණුනේය.

එසේ පහළවූ රුක දැක සක්දෙව් රජහට සතුටුව ස්තුති කරණ මහබෝසතානන් වහන්සේ ''එම්බා සක්දෙව් රජානෙනි, අද මේ නොමද පෙලෙන් මනනද (ගෙඩි වලින් අඩු නැති) මේ රුකලක් මම පැහැද යම් සැපයකට පැමිණියෙමිද? එසේම තොපිද සුරරද ඉසුරෙන් ඇමසඳ සුවපත් වේවා''යි වදාළසේක. එසඳ සක්දෙව් රජාණෝ මෙසේ බෝසතානන්ගේ සිත සතුටුකොට අහසට පැණනැඟී අවට පිහිටි රුවන් දොරටු දහසකින් සැඳුම්ලත් තමන්ගේ පුරයටම ගියේය.

අප තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුද්ධ රාජෝත්තමයන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා ''මහණෙනි, මෙසේ පුරාතනයෙහි නුවණැත්තාවූ තිරිසන් ජාතියෙහි ඉපිදත් ප්‍රත්‍යාලෝභය (සිවුපසයට ගිජු නොවීම) හැර වාසය කළාහුය. තෝ මේ නෛර්යාණික (නිවණට පමුණුවන) ශාසනයෙහි මහණව කවර හෙයකින් ප්‍රත්‍යාලෝභයෙන් යුක්තව හැසිරේදැ?''යි අවවාදකොට කමටහන් දී ඔහු පළමු විසූ තෙනටම ගමන් කරවූ සේක. ඒ මහණද එතැන්හි ගොස් පඤ්චස්කන්ධය ඛයවයහෙයින් (ඇතිවන නැතිවන ස්වභාවය) දක්නේ රහත් ඵලයට පැමිණියේය.

පෙර ඒ අප ලත් රුක සඵල කළ සක්දෙව් රජාණෝ නම් දැන් මේ ශාසනයෙහි කිසිකෙනෙකුන් විසින් විරුද්ධ නොකොටහැකි ගුණමහිම ඇති අනුරුද්ධ ස්ථවිරයෝය. දිරා වගුලතුර (දිරාපත් කඩා හැලෙන ගස) නොහැර මිතුරු ගුණ පුරා ඒ ගිරා රජ්ජුරුවෝ නම් දැන් සවිනේ දැන විනේදන නිවන්පුර ලන මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

(තවත් පොතෙක මෙසේ එයි)

තවද ආත්මාර්ත්ථ පරාර්ත්ථ සාධනයෙන් ලොකොත්තමවූ ගෞතම නම් අප බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්සමයක දෙව්රම් වෙහෙර වැඩවසන සමයෙහි එක් මහණකු අරභයා මේ ජාතක ධර්මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ මහණතෙම බුදුන් කෙරෙන් කමටහන් ගෙන කොසොල්දනව්වට ගොස් එක් පසල්ගමක් නිසා විසීය.

ඒ ගම්වැසි මිනිසුන් ඒ භික්ෂුහට යාම ඊමට සැප තැනහි හෝනා ඉඳිනා සෙනසුන් කරවාදී උපස්ථාන කළාහුය. ඔහු වස් විසූ පළමුවෙනි මස ඒ ගම ගින්නෙන් දා ගියේය. වපුල බිජු පමණකුදු නොවීය. එයින් ඒ ගම්වැස්සෝ ඒ මහණට පිණි බොජුන් දෙන්නට නොහැකිවූහ.

ඒ මහණද සැපසේ සෙනස්නෙහි වසන්නේ සැප අහර නොලැබීමෙන් සතරමඟ සතරඵලයට පැමිනෙන්ට නොහැකිවිය. වස් තුන්මස ඉක්බිති බුදුන් වඳිනට ගියාහ. ඕහට සර්ව්ඥයන් වහන්සේ පිළිසඳර කතාකොට "කිමෙක්ද මහණ, අහරින් දුකෙක් නැද්ද? සෙනසුන් සැපදැ?"යි විචාරා වදාළසේක. ඒ මහණද එපවත් බුදුන්ට දැන්වීය.

එකල්හි බුදුරජානන් වහන්සේ "මහණ, මහණුන් විසින් නම් සැප සෙනස්නක් ඇත, ප්‍රත්‍යයෙහි ලොල්ව හැසිරීම් හැර ලද මේ කිසිවක් අනුභව කොට මහණදම් පිරියයුත්තේය. පෙර නුවණැත්තෝ තිරිසන් යෝනියෙහි ඉපද තමා වසන රුක මළ කල්හි එහි සුනු අනුභව කරන්නාහුම ලෝභසඤ්ඤාරය හැර මිත්‍රධර්මය නොබිඳ අන්තැන්හි නොගොස් විසුවාහුය. තෝ කවර හෙයකින් ආහාර ස්වල්පය රූක්ෂය සැප සෙනස්න හැර ආයෙහිදැ?" යි වදාරා ඔවුන් විසින් ආරාධිතවූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් සමයෙක්හි හිමවත දිඹුල්වනයෙක නොයෙක් ලක්ෂ ගණන් ගිරව් විසූහ. එයින් එක් ගිරා රජෙක් තමා වසන රුක ගෙඩි ඇති කල්හි ගෙඩි අනුභවකොට ඒ නැති කල්හි දළු, කොල, සුඹුළු අනුභවකොට ගඟින් පැන් බී අනික් රුකකට නොගොස් අපිස් සතොස් ව වසන්නේය.

ඔහුගේ අපිස්සතොස් ගුණයෙන් ශක්‍රභවනය කම්පාවිය. සක්දෙව්රජ විමසනුයේ ගිරා රජහු දිවසින් දැක ඔහුගේ ගුණ විමසනු සඳහා තමාගේ ආනුභාවයෙන් දිඹුල්රුක දිරවා අතු වෙලෙප් නැති, කණු පමණක් කෙළේය. ඒ තෙම උඩින් යටින් කළ සිදුරෙන් වෑහෙන සුනු පමණක් ඇතිව සිටියේ ඒ ගිරා රජද ඒ සුනු අනුභවකොට ගඟින් පැන් බී අවු සුලඟින්වත් දුක් නොතකා දිඹුල් කණුව මත්තෙහි උන්නේය.

ඒ දුටු සක්දෙව් රජ එහුගේ උතුම් ගුණය දැක ඔහු ලවා මිත්‍රගුණය කියවා වරයක් දී දිඹුල් රුක අමාඵල කොට එමියි සිතා එක් හංසරාජ වේසයක් මවාගෙන එම හංසධෙනුව සුජාතා නම් අසුරකන්‍යාවත් ඉදිරිකොට දිඹුල් වනයට ගොස් ඒ මළ රුකට නුදුරු තෙනක හිඳ ඒ ගිරාරජහු හා සමග කථාකරණුයේ "එම්බා ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, මිත්‍රභාවය නැසුනු රුක යම්කලෙක මධුරඵල ඇත්තේද එකල පක්ෂීහු අත්තෙන් අත්තට පැන ඇවිද ඵල අනුභව කෙරෙති, යම් කලෙක ඵල නැත්තේ ද එකල ඵල නැතැයි දැන ඒ ඒ දිග යන්නාහු වෙති. පඵළු කලඹක්* (*කඩක්) මෙන් රත්වූ මුඛතුඩයක් ඇතිව වසනකල වෙනෙහි පලාවන් පෑයමෙන් නිල්වූ පියාපත් ඇති එම්බා ගිරාරජ්ජුරුවෙනි කුමක්නිසා තෙපි වනාහි මේ දිරුණු කණුව මත්තෙහි සෝකව සිතා හිඳිනාහු ද, ඵලාඵල නිසා වෙනෙහි හැසිරීම යහපත, කුමට මෙහි නිරාහාරව ඉඳ මියවිද? තොප මෙම කණුවේ නොහැර ඉඳිනා කාරණය මට කියවයි කීයේය. ඒ ගිරාරජ හංසයාට තමා කෙළෙහි ගුණ දන්නා බව හා එයින් ඒ රුක නොහරනා පරිදි කියන්නේ "එම්බල හංසය, යම් කෙනෙක් යම් කෙණෙකුන්ට යහඵවූනම් නුවනැත් මහතුන් ගුන සිහිකරන්නා වූ ඔහු තමන්ගේ යහඵවන් භෝග සම්පත්තියෙන් පිරිහුනත් ජීවිතාන්තය දක්වා සුවදුක්හි ඔහුන් නොහරණාහුමය. මමත් ඒ සත්පුරුෂයන් අතුරින් එක්තරා එකකිමි. එයින් මේ රුක මට ප්‍රිය වඩන හෙයින් ඤාතීද වන්නේය. එක්ව බොහෝ කලක් පුරුදු බැවින් මිත්‍රද වන්නේය. එබැවින් මගේ දිවි රැකීම නිසා පිරිහුනාවූ මේ රුක් කනුව හැර අන්තැනකට නොයෙමි. එසේ යාම ගුණධර්මයෙක් නොවෙයි" කීයේය.

එකල සක්දෙව්රජ වරයක් දෙනු කැමැත්තේ පක්ෂපත්‍රයම යානාවක් කොට අහස ද්වාරණය කරන්නාවූ එම්බා ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, මිත්‍රභාවය ස්නෙහය ප්‍රකාශ වූ විස්වාසය යන මේ ගුණ තුන යමෙක් කැමැත්තේ වීනම් ඒ නුවනැත්තාවුන් විසින් ප්‍රශංසා කරනු ලබන්නේය.

ඒ සියළු ගුනයෝ තොප කෙරහි ඇත්තාහුය. එසේ හෙයින් තොපට වරයක් දෙනු කැමැත්තෙමි. තොප කැමති දෙයක් ගනුවයි කීයේය.

ඒ අසා ගිරා රජ්ජුරුවෝ වර ඉල්වන්නාහු එම්බල හංසය මේ රුක නැවත ඕජා සහිත වේද, විහිදුනු අතුපතරින් හා හටගත් මධුර ඵලයෙන් යුක්ත වේද ඒ වරය කැමැත්තෙමි කීහ. එසේ කී ගාරා රජහට වරදෙන්නාවූ සක්දෙවුරජතෙම එම්බා ගිරා රජ්ජුරුවෙනි එසේ උවහොත් මහත් අතුපතරෙන් හා ඵල පත්‍රයෙන් යුක්තවූ මේ රුක නොදක්නෙහිය. මේ රුක හා තාගේ සහවාසයද වන්නේය. ඇසිල්ලකින් මේ රුක නොදක්නෙහිය, මේ රුක මධුර ඵලගෙණ සිටින්නේ යයි කියා ඒ ශක්‍රදෙවෙන්‍ද්‍රතෙම තමාගේ හංසවේසය හැර සුජාතාවන් සමග දිව්‍යරූපයෙන් සිට ගඟින් දියගෙන දිඹුල් කණුවෙහි වත්කලේය. එකෙණෙහි ඒ කණුව අතුවෙලෙප් දළු කොල මිහිරි ඵල ගෙණ මුඩු (*මිඩි) නිල්මිණි පවුරක් මෙන් බබලමින් සිටියේය.

ඒ දැක සක්දෙව් රජහට ස්තුතිකරණ ගිරාරජ්ජුරුවෝ ‘‘එම්බා ශක්‍රදෙවෙන්‍ද්‍රයෙනි අද මේ ඵල පත්‍රශාඛාවෙන් විචිත්‍ර වූ මේ රුක දැක යම්බඳු සතුටකට පැමිණියෙම්ද තොපිද එසේ තොපගේ නෑයන් හා සතුටුව’’යි කීයේය. ඉක්බිති මෙසේ ඒ වෘක්ෂය පත්‍රශාඛාවෙන් සරහා තමාගේ දිව්‍යපුරයටම ඒ ශක්‍රදෙවෙන්‍ද්‍රතෙම ගියේය.

අප තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුද්ධ රාජෝත්තමයන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා ‘‘මහණෙනි, මෙසේ පුරාතනයෙහි නුවණැත්තාහු තිරිසන් ජාතියෙහි ඉපදත් ප්‍රත්‍යාලෝභය (සිවුපසයට ගිජු නොවීම) හැර වාසය කළාහුය. තෝ මේ නෛර්‍යාණික (නිවණට පමුණුවන) ශාසනයෙහි මහණව කවර හෙයකින් ප්‍රත්‍යාලෝභයෙන් යුක්තව හැසිරේදැ?’’යි අවවාදකොට කමටහන් දී ඔහු පළමු විසූ තෙනටම ගමන් කැරවූ සේක. ඒ මහණද එතැන්හි ගොස් පඤ්චස්ඛන්ධය ඛයවයභෙයින් (ඇතිවන නැතිවන ස්වභාවය) දක්නේ රහත් ඵලයට පැමිණියේය.

එකල දක්දෙව්රජානෝ නම් දැන් මේ ශාසනයෙහි අනුරුද්ධ ස්ථවිරයෝය. ගිරාරජනම් බුදුවූ මම්ම වේදැයි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

418. සුළුසුව ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි බිය සහර සරණ (බියකරු සංසාරයේ හැසිරෙණ) අසරණ සරණ (අසරණයින්ට පිහිට වන) කරුණානිධානවූ අප බුදුරජාණන් වහන්සේ විපත්තියට සැවැත්නුවර නොහැර දෙව්රම් වෙහෙර විහරණය (වැඩ වාසය කරණ) කරණසේක් තමන් වේරංජානුවර විසූ කරුණු අරභයා මේ ජාතක ධර්මදේශනාව දක්වා වදාළසේක.

බුදුන් වේරංජානුවර වස්වැස වස් පවරා ඒ පුරහැර දෙව්රම් වෙහෙරට පැමිණි කල්හි දම්සභා මණ්ඩපයෙහි රැස්ව උන් භික්ෂූහු ‘‘ඇවැත්නි අප තථාගතයන් වහන්සේ විපත්තියට නොපත් සම්පත්තියෙන් මහත් කැත්කුලෙහි (ක්ෂත්‍රිය කුලය, රජ කුලය) උපන් ලත් බැවින් හා සදොස් කෙලෙස් සතුරන් (දොස් සහිත කෙලෙස් සතුරන්) නසා නිදොස් පිරිසිදු බුදුබැව් ලත්බැවින් ඉතා සිව්මැලිසේක. මහත් සෘද්ධිමහිම ඇතිසේක. එතකුදුවුවත් වේරංජා නුවර වැසි වේරංජා නම් බමුණගේ පැවරීමෙන් (ආරාධනාවෙන්) වස් ලැබ වසවත්මරු කළ සිත්පෙරළියෙන් (සිත් වෙනස් කරවීමෙන්) සිහිනොලත් ඒ බමුණාගේ එකදවසකුත් මදකුත් ආහාරයක් නොලැබද ලොභසංවාරය (ආහාරයට ගිජුව සොයා යාම) හැර දවස් පතා නැලියක් යවසාලින් කලපිටි දියත්තකින් (යවසාල් පිටියෙන් කල තලපයක් හෝ කැඳකින්) එපමණකින් වස් තුන්මසක් අන් තැනකට නොගොස් විසූසේක. බුදුන්ගේ අපිස් සතොස් ගුණය (ලද දෙයින් සතුටුවීමේ ගුණය) ඉතා ආශ්චර්‍යීය (මහත් පුදුමයකි) ය’’යි කීවාහුය.

සර්ව්ඥයන් වහන්සේ එබස් දිවකණින් අසා දම්සභා මණ්ඩපයට වැඩ බුද්ධාසනයෙහි වැඩහිඳ ‘‘එම්බා මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි මෙතැන්හි කවර කථාවක් පහළකොට උනුදැ?’’යි විචාරා ‘‘මෙනම් කථාවකින් යෙදී උනුම්හ’’යි දැන්වූ කල්හි ‘‘මහණෙනි, දැන් සවිනේ දැන බුදුවූ බුදුවරයන්ගේ ලොල් සසරින් දුරුවීම ආශ්චර්‍යීය නොවෙයි, පෙරතිරිසන් යෝනියෙහි උපන්නාහුද ඔහු ලෝභසංවාරය හැර විසුවාහුවේදැ’’යි වදාරා ඒ අසනු කැමති මහණුන් විසින් ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

පෙර එක් කලෙක හිමවත තුමුල් දිඹුල්වනයෙක (විශාල දිවුල් වනයක) නොයෙක් දහස් ගණන් සුවගණයා (ගිරවි සමූහයක්) විසූහ. ඔවුන් අතුරෙහි එක් ගිරවෙක් තමා ලත් නාරුක ඵල කල ඵල අනුභවකොට සෙසු කල කොල, දළු, සුබුළු කා ගඟ දිය බී යැපී උන් රුකින් අන් රුකකට නොගොස් අපිස් සතොස් ගුණයෙන් වෙසෙයි.

ඔහුගේ මෙම ගුණමහිමයෙන් මහමෙර ගිරිමුදුනෙහි පිහිටි පුරදුරුපුර (සක්‍ර පුරය) කම්පාවිය. එවිට දහස් නැණසකින් සක්වළ බලන සක්දෙව්රජානෝ එබඳු ගුණවතුන් ඒ බෝසතුන් දැක ඔහු ගුණ විමසනු නිසා තමා මහිමයෙන් හිමවත සුහුඹුල් දිඹුල්රුක (සරුවට තිබුනු දිවුල් ගස) නොවෙලා වියලා වෙලෙප් දලු කොළ සුඹුළු නැති උඩින් යටින් ඇඳුරු සිදුරු නැති සිදුරුව සුනු වැහෙන දිරුණු කණු පමණක් කෙළේය.

ගිරාරජද එසේ වුවද එහි සුනු අනුභවකොට ගඟින් පැන් බී ළොබින් අන් රුකත් කරා නොගොස් අවු සුලඟින් දිඹුල් සිදුරු ඇතිව එම දිඹුල් කණුව මත්තෙහි උන්නේය.

එසඳ සක්දෙව් රජද පෙරසේ ''ඔහුගේ මිත්‍රගුණය ලොවට දන්වා ඒ රුක අමාඵල ගන්වා එමි''යි හංසරද වෙසින් එම වෙස්ගත් සුජාතාවන් හා සමග අවුත් ඒ දිරු තුරට නුදුරු තුරු අතුරෙක හිඳ මහ බෝසතාණන් වහන්සේ සමඟ කථාකරණුයේ ''එම්බා ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, තොපගේ පියාපතර මෙන් නිල්වූ අතුපතුරෙන් නිලඹරසේ හොබනාවූ (නිල් අහස මෙන් බබළන) තොපගේ තුඩ වැනි රන්විලිකුන් ඵලයෙන් පියුම්රාමිණිරුවන් (පද්මරාග මාණික්‍යයෙන්) ගහණ නිල් ජලතලාවක් මෙන් බබලන බොහෝ දිඹුල් රුක් මෙහි හාත්සප රැඳි සිටියේය. එතකුදු වුවත් තෝ මළ කණුවෙහි බැඳී (දිරවිව කණුවක රැඳී) ඉන්නාක් මෙන් මේ මළ කණුවෙහි උන්නේය. කවර හෙයකින් මේ කණුමරවැල්ලෙහි ආලය කෙළෙහිදැ?''යි විචාලේය. එබසට ගිරා රජ්ජුරුවෝ ''එම්බල හංසය, බොහෝ දවස් මේ ගස වැස රසඵල විලිකුන් (ඉදුණු ගෙඩි) අනුභව කළම්හ. එයින් රුක ඵල නැතත් පළමුවෙන් සිත්ම (මුලින් පැවති හිතවත් බව දැනුත් ඇති බව) දැනුත් තරකරම්හ. හංසරද මෙද එක් සත්පුරුෂ ධර්මයෙකැ''යි කීයේය.

එබසට හංසරාජතෙම ''එම්බා ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, වගුල කොල ඇති වියළි මළගස පක්ෂීහු විපක්ෂි මෙන් (පක්ෂීන් නොවන්නාක් මෙන්) නිරපේක්ෂය (බලාපොරොත්තුවක් නැතිව) හැරයෙති. ඒ පක්ෂීන් එසේ යාමෙහි තොපි කවර දෝෂයක් දැක නොයව්දැ''යි විචාලේය. එසේ විචාළාවූ සංඝයාට කාරණා දක්වන්නාහු මහබෝසතාණන් වහන්සේ ''එම්බල හංසය, යම් පක්ෂිකෙනෙක් ඵල කැමැත්තාවූ රුක සේවනය කෙරෙද්ද, ඵල නැති කල නිෂ්පලය යි හරිද්ද අන්වැඩ මිස පරවැඩ නොතකන ඒ පක්ෂීහු මිත්‍ර පක්ෂය නසන හෙයින් පක්ෂපාත නම් වෙති''යි වදාළසේක.

එබසට ඒ හංසතෙම ''එම්බා ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, යහළු බවද මෛත්‍රියද කාමරාග විස්වාසයෙන් අන්‍යවූ ප්‍රකාශ විශ්වාසයද යන මේ උතුන් ගුණයන් යමෙක් කැමැත්තේ වීනම් ඒ නුවණැත්තවුන් විසින් ප්‍රසංසා කටයුතු වන්නේය. ඒ ගුණයෝ තොප කෙරෙහි ඇත්තාහ. එයින් මරාමිණින් නිපන්නාක් වැනි (මරකත මැණිකකින් කලාක් වැනි, කොළපාට මැණික් විශේෂයක්) පියාපතරින් හා රන් මැණිකෙන් කලාක් වැනි මුව තුඩින් රුවන් රුවක් මෙන් බබලන අනගි ගුණමිණිගණගිහිණි (ගුණ නැමති මැණික් සමූහයෙන් යුක්තවූ) ගිරා රජ්ජුරුවෙනි, තොපට සතුටුවූ වරයක් දෙන්නෙමි, තොප කැමැත්තක් ඉල්වා ගණුව''යි කීයේය.

එබසට බෝසතානන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''එම්බල හංසරද, අද යම් වරයක් දෙනු කැමැත්තෙහි නම් හුනු දිරුණු මේ රුක්කණුව පිරුණු රුකක් මෙන් ඵල පත්‍ර ශාඛාවෙන් සැරහුනා දක්නා කැමැත්තෙමි. ඒ එසේමය. මා හැඟි නිධානයක් (වටිනා නිධානයක්) ලද දිලි දක්හු මෙන් මෙවන් රුක දැක නිරන්තරයෙන් සතුටු වෙමිද, එබඳු වරයක් දෙව''යි වදාළසේක.

එසඳ සක්දෙව්රද හංස වේසය හැර දිව්‍යවේසය ගෙණ සුජාතාව හා සමග නොපමාව දිය ගෙණවුත් අමාවක් මෙන් ඒ රුක්හි නමාලිය. එකෙණෙහි ඒ රුක්කණුව බෝසතානන්ගේ සිහිල් කුලුණු ගුණවත් (කරුණා ගුණයට) සෙවන කෙරෙමින් පිරුණු බුදුකුරුදම් (පාරමී ධර්ම)

ලොවට පහලවන්නාක් මෙන් තුරුණු අකුරු (තරුණ අංකුර) දළුපතර මියුරු රසඵල විහිදී අතුපතර ඇතිව පෙණුනේය.

එසේ පහළවූ රුක දැක සක්දෙව් රජහට සතුටුව ස්තුති කරණ මහබෝසතානන් වහන්සේ "එම්බා සක්දෙව් රජානෙනි, අද මේ නොමද පෙලෙන් මනනද (ගෙඩි වලින් අඩු නැති) මේ රුක ලත් මම පැහැද යම් සැපයකට පැමිණියෙම්ද, එසේම තොපිද සුරරද ඉසුරෙන් ඇමසඳ සුවපත් වේවා"යි වදාළසේක.

එසඳ සක්දෙව් රජාණෝ මෙසේ බෝසතානන්ගේ සිත සතුටුකොට අහසට පැණනැගී අවට පිහිටි රුවන් දොරටු දහසකින් සැදුම්ලත් තමන්ගේ පුරයටම ගියේය. මෙසේ සියලු ලොව පතළ මහාකරුණා ඇති බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ජාතක ධර්මදේශනාව ගෙණහැර නිමවා වදාළ සේක.

පෙර ඒ අප ලත් රුක සඵල කළ සක්දෙව් රජාණෝ නම් දැන් මේ ශාසනයෙහි කිසිකෙනෙකුන් විසින් විරුද්ධ නොකොටහැකි ගුණමහිම ඇති අනුරුද්ධ ස්ථවිරයෝය. දිරා වගුලතුර (දිරාපත් කඩා හැලෙන ගස) නොහැර මිතුරු ගුණ පුරා ඒ ගිරා රජ්ජුරුවෝ නම් දැන් සවිනේ දැන විනේදන නිවන්පුර ලන මම්ම වේදැ"යි තමන් වහන්සේ ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

419. හාරිත ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි තුන්ලොවට පතළවන නව අරහාදී බුදුගුණයෙන් අප්‍රතිසමවූ (සම කෙනෙකු නැති) සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි චතුර්විද ආර්ය්‍ය විහරණයෙන් (සිව් වැදෑරුම් ඵලසමාපත්ති සැපයෙන්) යුක්තව වාසය කරණසේක් වස්ත්‍රාභරණයෙන් සැරහී සිටි මාගමක (කාන්තාවක්) දැක සිත උපන් බලවත් රාගයෙන් සස්නෙහි දුකින් දිවි පවත්වන මහණෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වා වදාළසේක.

දික් නිය, ලොම්, කෙස් ඇති සිවුරු හරණා කැමතිව (ගිහිවීමට) සිටියාහු දැක ඇදුරු තෙරුන් විසින් නොකමැති පරිද්දෙන් තමා කරා කැඳවාගෙණ ආ ඒ මහණහට "සැබෑද මහණ, තෝ සස්නෙහි උකටලීවූයෙහිදැ? (කළකිරුණු)"යි විචාරා "ස්වාමීනි, සැබෑව"යි දැන්වූ කල්හි "ඊට කාරණා කවරේදැ?"යි වදාරා "සැරහුනු ස්ත්‍රියක දැක සිත උපන් කෙලෙසුන් නිසාය"යි දැන්වූ සඳ "මහණ, කෙළෙස් නම් සියළු ගුණ නහණ කෙනෙක. මඅ ආස්වාදයක් නැත්තේය. සතර අපායෙහි උපදනේය. කේල්ශයෝ කවර හෙයකින් තා මැඩ නොපවත්නේද? ඒ එසේමය, මහමෙර පැහැර උපුටාගෙණ යන තරම් මහපවණ (මහමෙර ගසා ගෙන යාමට තරම් බලගතු සුළඟට) පරණලාපතෙක පැකිළ (පරඬලයක පැකිලී නවතින්නේ නැතුව වගේ) සිටින්නේ නොවෙයි. මේ ක්ලෙශයා නිසා බෝධිසම්භාරයන් පුරණ ලද පඤ්චාභිඤ්ඤා අෂ්ටසමාපත්තියෙන් පිරිසිදු මහපුරුෂයෝ පවා ස්ත්‍රීරූපය දැක සිහිඵලවාගත නොහී ධ්‍යානයෙන් පිරිහුනාම වේදැ"යි වදාරා ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

පෙර බරණැස් නුවර බඹදත්ත නම් රජක්හු රජ කරණ සමයෙහි අප මහා බෝසතානන් වහන්සේ අසූකෙළක් (කෝටි අසූවක්) ධන ඇති බමුණුකුලයක උපන් සේක. රන්වන්වූ ශරීර ඡවි (ශරීරයේ හම රන්වන් පාට) ඇති බැවින් ඕහට හාරිත කුමාරයෝය යි නම් තුබුවාහුය. ඒ තෙම වැඩිවිය පැමිණ තක්සලා නුවරට ගොස් දිසාපාමොක් ආචාරීන්ගෙන් උගත් ශිල්ප ඇත්තේ දාරපරිග්‍රහකොට (අඹුදරුවන් පෝෂණය කොට) මව්පියන්ගේ ඇවෑමෙන් රැස්කොට තිබූ අසූකෙළක් වස්තු දැක මේ වස්තුව පෙණෙන්නේය. මේ වස්තුව ඉපදවූ පුරුෂයෝ දක්නා නොලැබෙති. මා විසිනුත් මරහු මුඛයට පැමිණ සුනුවිසුනු විය යුතුය (මමත් මරණයට පත්වන බව) යි මරණ භයින් භයපත්ව මහදන්දී හිමවතට වැද තවුස් පැවිදිවූ සත්වෙනිදා පඤ්චාභිඤ්ඤා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා වනමුල් වනඵල අහරින් එහි කලක් වැස එනු ඇඹුල් සෙවුනා පිණිස හිමවතින් බැස ගම් නියම්ගම් පිළිවෙළින බරණැස් නුවරට පැමිණ රජ උයන්ලැග දෙවෙනි දවස් බරණැස් සිඟා ඇවිදිනාසේක් රජගෙයි දොරට පැමිණිසේක.

බඹදත් රජ උන් වහන්සේ දැක පහන්සි ඇත්තේ කැඳවා නගන ලද සේසත් (සුදුකුඩ) ඇති සිංහාසනයෙහි වඩාහිඳුවා නොයෙක් රසබොජුන් වලඳවා අනුමෙවෙනි බණ අසා ඉතා

පැහැද ‘‘වහන්ස, කොයි වඩිනාසේක්ද?’’යි විචාරා ‘‘මහරජ, වස්වසන තැනක් බලා යමිහ’’යි වදාළ කල්හි ‘‘වහන්ස, එසේද?’’යි විචාරා ‘‘එසේය’’යි වදාළ ඉක්බිති උන් වහන්සේ කැඳවා ගෙණ උයනට ගොස් උන් වහන්සේට හෝනා හිඳිනා සෙනසුන් කරවාදී උයන් ගොව්වා අත්පා මෙහෙවර කරණුකොට සලස්වා වැඳ අවසරගෙණ ගියේය. මහබෝසතානන් වහන්සේ එතැන් පටන් දොලොස් අවුරුද්දක් නිබඳ රජගෙයි වළඳා උයන්හි වාසය කළසේක. එක් දවසක් බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ සතුරන් ගෙන් කිපුනු පසල් දනව්ව (පිටිසර ගමක අරගලයක්) සන්හිඳුවා ලනු පිණිස යනුවෝ ‘‘අපගේ පින්කෙත නොනසා රක්‍ෂාකරව’’යි කියා මහබෝසතානන් වහන්සේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන්ට භාරකොට ගියෝය. එතැන් පටන් දේවීතොම මහබෝසතානන් සිය අතින් වළඳවන්නීය.

ඉක්බිති එක් දවසක් මධුරාහාරය සපයා තිබා බෝසතානන් කල්යවනු යෙන් තොමෝ සුවඳපැන් නහා සීන් සිළුටු සළුවක් හැඳ සිව්මැදුරු කව්ළු දොර හැර ඇඟ පවන් ගසමින් මිටි ඇඳෙක හොත්තීය. බෝසතානන් වහන්සේද ඉතා දහවල් කොට හැඳ පෙරව භික්‍ෂාභාජනය (පාත්‍රය) ගෙණ අහසින් ඇවිත් කවුළුදොර සමීපයට පැමිණි සේක. වඩනා ඒ බෝසතානන් වහන්සේගේ වාක් වීචරයෙහි ශබ්දය අසා (වැහැරී සිවුරෙහි හඬ ඇසී) වෙලෙව්ව (කලබලවී) ඇඳින් නැගිසිටිනා බිසවුන්ගේ සිළුටුසළුව මදක් ලිහිල්ව ඉනින් ඉනීහිණ (දුහුල් සළුව ඉණෙන් හැලුනි). ඒ විෂභාගාරම්මණය (හේතු කාරණය, නිරුවත් කය දැකීම) මහබෝසතානන් වහන්සේගේ ඇසට අරමුණ විය. නොයෙක් කෙළ ලක්‍ෂගණන් අවුරුදු මුළුල්ලෙහි සිත් සනහා විසූ රාගය (සිත තුල යටපත් වී තිබුණු රාගික හැඟීම) පෙට්ටියක හොත් සර්පයෙකු මෙන් උත්ගතව ධ්‍යානය නැසීය. ඒ තෙම සිහි එළවාගත නුහුනුයේ ගොස් බිසව අතගෙණ ලෝකාස්වාදරතියෙන් (අඹුසැමීන් ලෙස එක්වීම) යෙදී ආහාර වළඳා නැවත උයනටම ගියේය. එතැන් පටන් දවස්පතා එසේම පැවැත්තේය.

එසේ පවත්නා තාපසයන් වහන්සේගේ ඒ රහස මුළුනුවර ප්‍රකාශ වුයේය. නුවර රැකවල සිටි අමාත්‍යයෝ ඒ බව පත්‍රලියා (පත්තිරුවක ලියා) රජ්ජුරුවන්ට ගමන් කරවූවාහුය (යොමු කරවූහ). රජ්ජුරුවෝ ඒ අසා ‘‘අමාත්‍යයෝ තාපසයන් කෙරේ මා බිඳුවනු කැමැත්තාහුවනැ’’යි අදහා නොගෙණ පසල්දනව්ව සෙමෙහි තබා බරණැස් නුවරට නැවත අවුත් නුවර පැදකුණුකොට රජගෙට වැද බිසවුන් වසන ගෙට ගොස් ‘‘සැබෑද සොඳුර, අපගේ ආර්‍ය්‍ය වූ තාපසයන් වහන්සේ තොප කෙරෙහි වරදවා පැවතිසේක්ද?’’යි විචාළේය. එසඳ බිසව් ‘‘සැබෑව, දේවයන් වහන්ස’’යි කීවාය. එත් රජ්ජුරුවෝ අදහා නොගෙණ ‘‘තාපසයන් වහන්සේම විචාරමි’’යි උයනට ගොස් බෝසතානන් වැඳ එකත්පසව හිඳ කාරණය විචාරන්නාහු ‘‘එම්බා තාපසයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ අසධර්‍ම සේවනය (කාමයේ වරදවා හැසිරීම) කෙරෙති යි අප විසින් අසනලද, කිමෙක්ද? එය සැබෑබසෙක්ද? නොහොත් බොරු බසෙක්ද?’’යි විචාළේය.

එකල්හි බෝසතානන් වහන්සේ ‘‘ඉදින් මේ රජ මා බොරුයයි කීවත් අදහාගන්නේය. එසේද වුවත් සත්‍ය වචනය වැනි මෙලොවට පිහිටෙක් නම් නැත්තේය. සත්‍ය වචනයෙන් දුරුවූ කෙණෙක් බෝමැඩ ඉඳ බුදුවන්නට නොහැකිවෙති, එයින් මා විසින් සැබෑවක්ම කිය යුතුය’’යි සිතූසේක. ඒ එසේමය, බෝධිසත්ත්වයන්ට කිසිකලෙකත් ප්‍රාණඝාතයද, අදත්තාදානයද, කාමමිථ්‍යාචාරයද, සුරාපානයද සිද්ධවන්නේය. කවර කලෙකත් තුන් අඟින්යුක්ත (කරුණු තුනකින් යුතු) බොරුව සිද්ධනොවන්නේය. එබැවින් සැබෑවක්ම කියන්නාවූ ඒ මහබෝසතානෝ ‘‘එම්බා මහරජ්ජුරුවෙනි’’ තොප විසින් යමක් ඇසිමි යි කියන ලදද ඒ සැබෑ දෙයක්මය. එය සියළු සත්ත්වයන් මෝහකරවන්නාවූ කාය ගුණයෙහි මමත් මුළාව අසත්පථයට (මුළාවෙහි අන්තයට ගොස්) පැමිණියෙමි’’යි වදාළසේක.

එබසට රජ්ජුරුවෝ ‘‘එම්බා තාපසයන් වහන්ස, මෙලොව ගිලන් මිනිස්සු තමන්ට උපන් ව්‍යාධිය (රෝගය) ඖෂධයෙන් සන්සිඳුවා ගනිති. උපන් පිපාසය දියෙන් සන්සිඳුවා ගනිති. නුඹ වහන්සේ වූකලී සිත උපන්නාවූ රාගය කිසිසේත් දුරු කොටගත නුහුනුසේක. එසේකල මේ සූක්‍ෂම අර්ත්‍ථ සිතීමට සමර්ත්‍ථ වූ නුවණින් (සියුම්ව සිතන්නට හැකි නුවණ) ප්‍රයෝජන කවරේදැ?’’යි කීයේය. එසේ කී රජහට ඒ කෙළෙසුන්ගේ දැඩි බව හා එහි නුවණ නොපවත්නා බව දක්වන්නාවූ මහබෝසතානන් වහන්සේ,

‘‘චත්තාරො මෙ මහාරාජ - ලොකෙ අතිබලා භූසා
රාගො දොසො මදො මොහො - යත්ථ පඤ්ඤා නසාධති’’

යන මේ ගාථාවෙන් ''එම්බා මහරජ්ජුරුවෙනි, මේ ලොව්හි සියළු සත්‍වයන්ට අනර්ත්‍ථ කිරීමට අසමර්ත්‍ථ වූ අධික බල ඇති වස්තූහූ සතරදෙනෙක් වෙති .ඔහු කවරේද? ශීලසමාධ්‍යාදී බොහෝ ගුණ එකවිට නසන හෙයින් රාගයද (ඇල්ම බලවත් බව) එක් බලවත් එකෙකි, ක්‍ෂාන්ති (ඉවසීම), මෛත්‍රී ආදීවූ විශිෂ්ට ගුණයන් නසන හෙයින් ද්වේෂයද (තරහ ගතිය) එක් බලවත් එකෙකි, බොහෝ කලක් පුරුදු ශීලසංවරාදීවූ සතිවිප්‍රවාසයට (සිහි මුළාව) පමුණුවා අනර්ත්‍ථකාරී හෙයින් බලමද පුරුෂමදාදීවූ (කාමුක අහංකාර ගති) මදයද ඉතා දැඩි බලවත් එකෙකි, අමෘත මහා නිර්‍වාණ ප්‍රතිලාභයට කාරණා වූ අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම ස්වභාව පරිඥානය (තිළකුණු පිරිසිද නොදැක) මැඩ පවත්නා හෙයින් මෝහයද (මුළාව) දැඩි බලවත් එකෙකි, යම්සේ ගැඹුරු මහවතුරෙහි වැටුන එකෙක් එහි පිහිනා සිටිය නොහේද, එසේම මේ කෙලෙසුන් උපන් සිත නසන පැවති ප්‍රඥාවෙන් පිහිට නොලබන්නේය''යි වදාළසේක.

ඒ මහබෝසතානන් වහන්සේගේ තෙපුල් අසා බඹදත් රජ්ජුරුවෝ ''ස්වාමීනි, තාපසයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ පිරිසිදුයයි කියාද සිල්වතැයි කියාද නික්ලේශීයයි (කෙලෙස් නැතැයි) කියාද ස්වාභාවික ප්‍රඥා ඇතිසේකැයි කියාද අප විසින් සලකණ ලද්දේ වේදැ?''යි කීයේය. එබසට භාරිත තාපසයන් වහන්සේ ''එම්බා මහරජ්ජුරුවෙනි, ශුභාකාරයෙන් (යහපත් අයුරින්) රාගය හා පැවැත්තාවූ ලාමකවූ අකුශල විතර්කයෝ (අකුසල සිතුවිලි) ධ්‍යානසමාපත්ති ආදී විශේෂ ගුණයෙන් යුක්ත බලවත් නුවණැති ඍෂිවරයනුත් නස්නාහුමය''යි වදාළසේක. ඉක්බිති ඒ මහබෝසතානන්ගේ සිත උපන් කෙලෙසුන් දුරුකිරීමෙහි උත්සාහ වඩන්නාවූ බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුවෝ ''එම්බා තාපසයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේගේ සිත උපන් මේ රාගය නම් ශරීරවණ්ණය හා ගුණවණ්ණය නසන්නේය. ඒ දුෂ්ටවූ රාගචේතනාව දුරුකළ මැනව. ඒ එසේමය, නුඹ වහන්සේ ලොව බොහෝ දෙනාට නුවණැති කෙනෙකැ යි අභිමතසේක්මය''යි කීයේය.

ඉක්බිති පුරණ ලද බෝධිසම්භාර ඇති ඒ මහබෝසතානන් වහන්සේ සිහි එලවා වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෙහි ආදීනව සලකා වදාරණ සේක් ''එම්බා බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෙනි, නුවණැති ඇස අන්ධකරණ හෙයින් මේ රාගාදී ක්ලේෂයෝ අන්ධකාරයක් වැන්නේය. තමන් උපන් චිත්තසන්තානයෙහි කුසල් නසන හෙයින් හා කෘරවූ විපාක (දරුණු ප්‍රතිඵල) දෙන හෙයින් විෂයක් වැන්නේය. දෙලොව නසන හෙයින් දුක්ඛදායක වෙති, එසේ හෙයින් ඔවුන් නසනු කැමැත්තාවූ මම නුවණින් මෙනෙහි කිරීමය යි කියනලද ඔවුන්ගේ උත්පත්ති කාරණා සොයන්නෙමි. මෙසේ රාගෝත්පත්ති (රාගය ඉපදවීමට) කාරණය දුටුවාවූ මම සුභනිමිත්තාදී බන්ධනයෙන් යුක්ත රාගය ප්‍රඥා නමැති ඛඩ්ගයෙන් (කඩුවෙන්) කපා හරිමි. මහරජ, මට මදක් අවසර දෙව''යි අවසර ගෙණ පන්සලට වැද කිසුනු මඩුල්ල බලා නැවතත් රූපාරූප ධ්‍යානයන් උපදවා අහස බද්ධපර්‍යංකයෙන් (අරමිණිය ගොතාගෙන) වැඩහිඳ රජ්ජුරුවන්ට ධර්‍මදේශනා කොට ''මහරජ, මම අස්ථානයෙහි විසූනිසා (අනවශ්‍ය තැනක සිටි නිසා) මහජනයා මැද මෙබඳුවූ නින්දාවට පැමිණියෙමි. එසේ හෙයින් සඬ සංචාර විරහිතවූ (මිනිස් ඇසුර නැති) හිමාලවනයටම යන්නෙමි. තෙපිද කුසල් කිරීමෙහි පමානොව''යි කියා රජහු අඬ අඬා සිටියදීම සත්පරාක්‍රම ඇති ඒ තාපසයන් වහන්සේ නැවත හිමාලවනයටම ගොස් නොපිරිහුනු ධ්‍යානයෙන් බ්‍රහ්මලෝකයෙහි උපන්සේකැ යි චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශ කොට මේ ජාතක ධර්‍මදේශනාව නිමවා වදාළ සේක. මේ චතුස්සත්‍ය ධර්‍මදේශනාවගේ අවසානයෙහි උකටලී ඒ මහණ රහත් බැව්හි පිහිටියේය.

නැවත සර්‍වඥයන් වහන්සේ ''එම්බා මහණෙනි, එකල ඒ බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ නම් දැන් මේ ශාසනයෙහි ධර්‍මභාණ්ඩාගාරික වූ ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. භාරිත තාපසයෝ නම් දැන් මේ ලොව්තුරා බුදුවූ මිමම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ ගෙණහැර දක්වා වදාළ සේක.

420. රාජොවාද ජාතකය

තවද මහර්ෂීවූ (ඉසිවරුන්ටත් ඉසිවරයෙකු වූ) සර්‍වඥරාජෝත්තමයානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසනසේක් රාජෝවාදයක් (රජකෙනෙකුට කළ අවවාදයක්) අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

මෙහි වනාහී රාජෝවාදය විස්තර වශයෙන් 'තේසකුණ ජාතකයෙ'හි පෙණන්නේය.

මෙහි සර්‍වඥයන් වහන්සේ කෝසල රජ්ජුරුවන්ට වදාරණසේක් ''මහරජ, පෙර රජදරුවෝ දසරාජධර්‍මයෙන් (දාන, සීල, පරිත්‍යාගාදී රාජ ධර්‍ම දහයට) අකොප්‍යව (විරුද්ධ නොවී) රාජ්‍යය

කළෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස්නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන්නාවූ දසරාජධර්මයෙන් යෙදි රාජ්‍යය කෙරෙමින් තමන්ගේ නුගුණයක් කියන කෙනෙක් ඇද්දෝ හෝ යි අන්තඃපුර පිටිපුර වීථිපුර නුවර මුලුල්ලෙහි පරීක්ෂාකොට තමන්ගේ නුගුණයක් කියන කෙනෙක් නැති හෙයින් පිටිනුවර ගොස් පිටිනුවරත් තමාන්ගේ නුගුණයක් කියන කෙනෙකුන් නොදැක ''වනාන්තරයට යෙමි''යි හිමාලයට ගොස් බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ තපස් කරණ පන්සලට පැමිණියහ.

බෝධිසත්ත්වයානන් වහන්සේත් රජ්ජුරුවන් දැක ''ගමන් ශ්‍රමදාහ (ගමන් මහන්සිය) නිවා මේ නුගපත් ශර්කරා රස (හකුරු රස නුග කොල) වැන්න මේ අනුභවකොට පැන් බී සැනපී ගණුව''යි කියා දුන්සේක.

රජ්ජුරුවෝත් නුගපත් අනුභවකොට ''තාපසයන් වහන්ස, නුගපත් නම් තිත්ත රසය. මේ පැනි රසවන්ට කාරණා කිම්දැ?''යි විචාලාහ.

එවිට බෝසතානන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''පින්වත් පුරුෂය, රජදරුවන් ධර්මිමිෂ්ඨව රාජ්‍යය කරණ හෙයින් මේ නුගපත් තිත්තරසය නැතිව පැණිරස වන්නේය''යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන් ධර්මි ෂ්ඨ කල නුගපත් පැණිරස වන්නේත් අධර්මි ෂ්ඨ කල තිත්තරස වන්නේත් ඊට කාරණා කිම්දැ?''යි විචාළාහ.

එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''පින්වත් පුරුෂය, රජදරුවන් අධර්මිමිෂ්ඨවූ කල පොළොව රසයද සරියනක් පාත බැස (පොළෝ රසය රියන් හයක් යටට අඩුවන බව) පොළොව ඕජාව නැතිවෙයි. එහෙයින් නුගපත් තිත්තරස වන්නේය''යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ ''රජදරුවන් අධර්මිමිෂ්ඨවූ කල නුගපත් තිත්තරසය වේදැ?''යි කීය. රජ්ජුරුවෝ තමන් රජබව නොහඟවා තමන් බරණැස් නුවරට ගොස් ''තාපසයන් කී බස පරීක්ෂා කෙරෙමි'' සිතා නොබෝ දවසක් අධර්මිමිෂඨව රාජ්‍යය කොට තාපසයන් කී බස සැබෑව, බොරුව පරීක්ෂාකෙරෙමි''යි ''ඉදින් නුගපත් කව යි දුන්කල රජ්ජුරුවන්ට තිත්තට ගියේ නම් තපසයන් කී බස සැබෑව, පැණිරස වීනම් තාපසයන් කී බස බොරුය''යි සිතා මේ නියායෙන් නොබෝ දවසක් අධර්මි ෂ්ඨව රාජ්‍යකොට දෙවැනිවත් හිමාලවනයට බෝධිසත්ත්වයන් ලඟට ගියාහ. බෝධිසත්ත්වයෝ පළමු පරිද්දෙන් ''නුගපත් කව''යි දුන්හ.

රජ්ජුරුවෝ නුගපත් සපා තිත්තරස හෙයින් කෙල සමග නුගපත් ඉවත ලා ''තාපසයන් වහන්ස, නුගපත් තිත්ත රසය''යි කීහ.

එවිට බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ වදාරණ සේක් ''පින්වත් පුරුෂය, රජ්ජුරුවන් අධර්මි ෂ්ඨවූ සැටිය, එසේ හෙයින් නුගපත් තිත්ත රසය''යි කීහ. දියෙහි පීනන ලෙස තොටකින් ගොන් එළෑකල පළමු පිනන්නාවූ ගොණා එල්ල තොටටම නොපීනා පාසා ඉවත පීනාද, සෙසු ගෙරිත් ඔහු පස්සේ පීනත්ද එසේහෙයින්ම රජ්ජුරුකෙනෙක් අධර්මි ෂ්ඨව රාජ්‍යය කෙරෙත් නම් ඒ රාජ්‍ය වාසීන් අධර්මිමිෂ්ඨ වන්නාහ. එසේ කල්හි රාජ්‍යවාසීන්ටත් රාජ්‍යයටත් සැපයක්වත් වැඩක්වත් නොසැලසෙන්නේය. යම් තොටකින් ගොනෙකු දිය පීනන ලෙස දියෙහි එළෑද, පළමු පීනන්නාවූ ගොණා වංකයක් නැතිව දිය පීනා ගොඩ නැගේද, පසුපස්සෙහි පීනන ගෙරින් ඉඳුරාම පීනායෙත්ද, එමෙන්ම රජ්ජුරුකෙනෙක් ධර්මිමිෂ්ඨව රාජ්‍යය කෙතේද, රාජ්‍යවාසී එපරිද්දෙන්ම වාසය කරන්නාහ. එසේහෙයින් රාජ්‍යයටත් මනුෂ්‍යයන්ටත් සියලු අභිවෘද්ධියත් (දියුණුව) සැපත් ඵලවන්නෙය''යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝද ''ස්වාමීනි, ආදී මේ නුගපත් පැණිරස කෙළෙමුත් මමය. දෙවැනිව තිත්තරස කෙළෙමුත් මමිමය''යි තමන් රජ නියාව අඟවා නුවරට ගොස් දසරාජධර්මයෙන් රාජ්‍යය කළාහ යි වදාරා මේ 'රාජොවාද ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයන්ය. තාපසව උපන්නේ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදළ සේක.

421. පදමානවක ජාතකය

තවද කරුණානිධානවූ (කරුණාව තැන්පත්ව ඇති) තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි 'පියවර අසවළුන්ගෙය (අහවල් අයගේ)'යි දැන්වීම අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

සැවැත්නුවර සිටානකෙනෙකුන්ගේ පුතෙක් ඇත. ඒ පුත් වනාහි සත් අවුරුද්දක් ගිය යම්ම කෙනෙකුන්ගේ පියවර අවසළුන්ගේය යි පියවර සලකුණෙන් ගොස් උන්සිටි යම්ම තෙනකට ගොසින් සිටිනා නුවණ පහළවිය. එසේ හෙයින් ඕහට පදමානවක කුමාරයෝයයි නම් තුබූහ.

පියාණෝ පුතනුවන් පරීක්ෂාකරණ පිණිස අනික් ගෙයක සැඟවී උන්නාහ. පුතනුවෝ අවුත් පියාණන් විචාරා ''ගෙය නැතැ''යි කී හෙයින් පියාණන් උන් තෙනට පියවර සලකුණෙන් ගොසින් සිටියාහ. දෙවැනි මුරයකුත් පුතනුවන් පරීක්ෂාකරනු පිණිස සිටානන්ගේ ගෙට වැද පැලදොරින් අනික් ගෙයකට වැද ඒ ගෙයි පැලදොරින් ගොසින් තමන්ගේ ගෙට වැද වීථියට බැස වීථියෙන් පිටත මගබලා ගොස් ජේතවනාරාමයට ගොස් බුදුන් වැඳ සිටියාහුය. පුතනුවෝ ගෙට අවුත් පියානන් විචාරා ''නුදුටුම්හ''යි කී හෙයින් සිටානන් ගිය පියවර සලකුණෙන් ගොස් අනික් ගෙයකට වැද ඒ ගෙයි පැලදොරින් තමන්ගේ ගෙට අවුත් වීථියට බැස පිටමග ඔස්සේ ගොසින් ජේතවනාරාමයට ගොසින් පියානන් ලඟ සිටියාහ. සිටානෝ සවීඥයන් වහන්සේට දන්වන්නේ ''ස්වාමීනි, මාගේ පුත්‍රයාට සැඟවී මෙතනට ආමි. මාගේ පියවර සලකුණෙන් සොයාගෙණ අවුය. මුන්ගේ නුවණ යහපත් නියාය''යි දැන්වූහ. සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

හේ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස්නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනකුන් රාජ්‍යය කරණ කල්හි රජ්ජුරුවන්ගේ අග්‍රමෙහෙසිකා බිසව් අනාචාරයෙහි (කාමයෙ වරදවා) යෙදී වාසය කරන්නාහුය. රජ්ජුරුවන් විසින් එපවත් අසා කෝපවූ කල කියන්නාහු අනාචාරයේ සිට ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මම එසේ නොකෙලෙමි. එසේවූ අනාචාරයක් කෙළෙම් නම් අස්මුහුණක් ඇතිව යක්ෂණිව උපදිත්''යි කියා බොරු දිවිලීය (බොරුවට දිවුරීම). දිවුල නොබෝ කලකින් මිය ඒ දිවිල පරිද්දෙන් අස්මුහුණක් ඇතිව යක්ෂණිව ඉපිද වෙසමුණි රජ්ජුරුවන්ට දොළොස් අවුරුද්දක් පැන් ඇද දිගින් තිස්ගව්වක් හා පලලින් පස්ගව්වක් ඇති වනාන්තරයක් මිනීකන නියායෙන් වරලැබ ගල්ගුහාවක වාසය කරන්නීය.

එසමයෙහි එක්දවසක් බ්‍රාහ්මණයෙක් තමාගේ පිරිවර හා සමගින් ගමනක් යන්නේ ඒ වනාන්තරයට පැමිණිසේක. ඒ යකින්නී දුර එන්නාවූ බ්‍රාහ්මණයා දැක එතනට පැමිණ කර ඉඳුවාගෙන තමාගේ ගුහාවට ගෙණ ගියාය. බ්‍රාහ්මණයාගේ ශරීර පහස (සිරුර ස්පර්ෂය) තමා ශරීරයේ වැදගත් ගමනේ සමාධියෙන් (පැහැදීමෙන්) බ්‍රාහ්මණයා තමාට ස්වාමිපුත්‍රකොට තබාගෙණ ඔහුට බත්බුලත් ආදීවූ දෙය බැගින් ගෙණගොස් බ්‍රාහ්මණයාට දෙන්නීය. තොමෝ මිනීමස් කන්නීය. එ කියන බ්‍රාහ්මණයා හා යක්ෂණි මහත් සන්තෝෂයෙන් වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි ශ්‍රීමත්වූ බෝධිසත්ඩයෝ බ්‍රාහ්මණයානන් නිසා යකින්න බඩ පිළිසිඳ දසඑකඩමසකින් (මාස නවයයි දින 15 යි) වදාපුව. බෝධිසත්ඩයෝ වැඩිවිය පැමිණියාහ. යකින්නී මස්කන්ට යනකල පුතනුවන් හා ස්වාමිපුත්‍රයානන් ගල්ගුහාවේ ලා ''සැඟවී පලායනි''යි සිතා මහත් ගල්ලෑල්ලකින් දොරකඩ වසා යන්නීය. එක්දවසක් බෝධිසත්ඩයෝ ගල්ලෑල්ල ඉවත් කොට දොරමිදුලේ සිටියාහ. යකින්නී අවුත් වැදගියාය. බෝධිසත්ඩයෝ ගල්ගුහාවට වන්නාහ. යකින්නී ''කවුරුද මේ ගල්ලෑල්ල ඉවත්කළෝය?''යි කිව. බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ''තොපගේ පුතනුවෝ තුලු (මෙම) ගල්ලෑල්ල ඉවත්කළෝය''යි කීහ. යකින්නී පුත්‍රසෙනෙහයෙන් කුමක් (කිසිවක්) නොකිව.

එක් දවසක් බෝධිසත්ඩයෝ පියානන්ට කියන්නාහු ''මපියානන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේගේ මුහුණත් මාගේ මුහුණත් එකපෑ මුහුනුවරය (මුහුණුවර සමාන බව), මැණියන් වහන්සේගේ මුහුණුවරය වෙනය, මීට කාරණා කිමිදැ?''යි කීහ. එවිට බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ''තොප හා අප හා මිනිස්සුව, මෝ යකින්නීය''යි කියන්නා, බෝධිසත්ඩයෝ ''මුන් යකින්නී කල අප එකතෙන වාසය කරන්නේ කෙසේදැ?''යි කියා බෝධිසත්ඩයන් වහන්සේ පියානන්

ඇරගෙණ නික්මුණකලට යකින්නී වහා අවුත් ගල්ලෙන බලා නොදැක මගට ගොසින් දෙන්නා එක්ව අල්වාගෙණ ''ඇයි බමුණ කුමක් කෙළේදැ?''යි විචාරන්නා ''මම නොවෙයි දරුවෝය''යි බ්‍රාහ්මණයා කීයේය. යකින්නී පුත්‍රසෙනහයෙන් කුමකුත් නොකළීය (කිසිවක් නොකළාය).

මේ නියායෙන් තුන්වාරයක් මගට ගිය ගමනේ යකින්නී ගෙණාව. පසුව දවසෙක බෝධිසත්ඩයෝ සිතන්නාහු මේ නියාවට ගොසින් ගැලවිය නොහැක්ක. මාගේ මෑණියන් අතින් ''ඉම විචාරාගෙණ (සීමාව අසාගෙණ) යෙමි'' සිතා බෝධිසත්ඩයෝ මෑණියන්ට සුරතල් කොට ''විචාරාගනිමි'' සිතා ''මෑණියන් වහන්ස, දෙමාපියන් සන්තක වස්තුනම් දරුවන් සන්තකය, එසේහෙයින් නුඹ වහන්සේ මීනීකන ඇතුලත ඉම ගම (සීමාව) මට කියන්ට උවමැනව''යි කියන්නා යකින්නී බෝධිසත්ඩයන්ට ''අසවල් පර්‍වතය අසවල් ගස ඇතුළුතැන මාගේ ඉමය''යි දිගින් තිස්එක්ගව්වක් හා පළලින් පස්ගව්වක් හා ඇතුළතැන ඉම කිව.

බෝධිසත්ඩයෝ එක් දවසක් යකින්නී ගොදුරු කන්ට යාදී (ගොදුරු සොයා ගිය අතර) පියානන් කර ඉඳුවාගෙණ පවනට බඳු වේගයෙන් දිවගෙණ ගොස් යකින්නියගේ ඉම මධ්‍යයට පැමිණ සිටි කලට යකින්නී ගල්ලෙනට අවුත් බලා නොදැක මහත් වේගයෙන් ඉම ඉවරට අවුත් කියන්නී ''පුත තොප හා තොපගේ පියානන්ට කවර අපාසුවක් දැක මා ඇර යවුද? තොපගේ පියානන් නොදැකීමෙන් මාගේ ජීවිතය තිබෙයි යන්නක් නොසිතව''යි කියද්දීම ගඟින් එගොඩ බැස බෝධිසත්ඩයෝ කියන්නාහු ''මෑණියන් වහන්ස නුඹ වහන්සේ යකිනියක, අපි මිනිස්සුය එක තැන වාසය කිරීම අපාසුය''යි කීහ. එවිට යකිනි කියන්නී ''පුත තොප හා වියෝවීමෙන් මාගේ ජීවිතය නොතිබෙ''යි (මම ජීවත් නොවන බව) කියද්දීත් බෝධිසත්ඩයෝ ''මෑණියන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ කෙසේ කීවත් නුඹ යකකුව අපි මිනිස්සුව එක තැන වාසය බැරිය''යි කියා ''නික්මෙමි''යි කීහ. යකින්නි ''පුත තොපි ගිහිගෙයි වාසය කිරීම නොයෙක් දේ ඉගෙණ ගෙණ වාසය කරන්ට උවමැනව, දොළොස් අවුරුද්දක් කල් සොරකමෙන් වී නමුත් පදලාංඡනයකින් (පා සටහනකින්) අල්වා ගන්නා නිමිත්ත කියන්නාහු චින්තාමාණික්‍යායක් (සිතූ පැතූ සම්පත් දෙන මැණිකක්) මෙන් පෙනෙන්නාවූ යහපත් දිව්‍ය මන්ත්‍රයක් ඇත, ඉගෙණගෙණ යව''යි කීහ. ඒ ''යහපතැ''යි කියා වැදඔත්තේය. මන්ත්‍රය ඉගෙණගෙණ වැඳලා ''මෑණියන් වහන්ස, වැඩිය මැනව''යි කියා බෝධිසත්ඩයන් නික්මෙන අකාර දැක්වූ ගමනේ ''පුත මා ඇරපියා යව්දැ?''යි කියා ළෙයි අතගැසූ ගමනේම (පපුවට අතින් ගැසූ මොහොතේ) ළය දෙකක්ව පැලී මළාය. බෝධිසත්ඩයන් හා පියානෝ දෙවෙනිව ගඟින් මෙගොඩට ඇවිත් ආදාහණකොට අඩා වැලප නික්මුනාහුය.

යක් දරුවෝ වෑවෙති (සමාන වෙයි) යක් දෙමව්පියෝ නොවෑවෙති කියත. එසේහෙයින් පියානන් හා සමගව බෝධිසත්ඩයන් හා දෙදෙනා බරණැස්නුවරට ගොසින් රජ්ජුරුවන් ගේ වාසල සිට කියා යවූහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''සොරාගේ පියවර සලකුණෙන් ගොස් සොරකම් අසුකරන්නට වූ පදමානවකයෝ නම් තොපිදැ''යි විචාළාහ. ''සබඳ දරුව, තොපි සොරකම් අසු කරන්නේය''යි විචාරන්නාවූ එවේලෙහි බෝධිසත්ඩයෝ ''සැබෑව ස්වාමීනි, දොළොස් අවුරුද්දක් කළ සොරකමුත් පාදලාඤ්ඡනයකින් අල්වා පාවාදෙමි'' කීහ.

රජ්ජුරුවෝ ''යහපති, මා හා කැටිව සේවය කරව''යි කී ගමනේ ''ස්වාමීනි, සේවාකමට සිටීමට මස්සෙන් දාසක් නියාවට පඩි (මසුරන් දාසක් පමණ වැටුප්) දුනමැනවැ''යි කියා සලස්වාගෙණ රජ්ජුරුවන්ගෙන් පඩිකා සේවය කරන්නාහ.

එසමයෙහි එක් දවසක් රජ්ජුරුවන්ගේ පුරෝහිත බමුණා රජ්ජුරුවන්ට කියන්නේ ''ස්වාමීනි, මූ සොරකම් අසු කරමි කියති. ඒ සැබෑ බවත් බොරු බවත් නොදෙනෙයි. ඒ පරීක්ෂා කරන්ඩ උවමැනවැ''යි කියන්නා රජ්ජුරුවෝ ''යහපතැ''යි කියා පුරෝහිතයානෝත් රජ්ජුරුවෝත් මතුමහලට නැගී භාණ්ඩ තුබූ ගබඩාවේ දොර හැර ඉන් සම්පත් ඇරගෙණ ඉණිමගින් පාත බැස රජගේ වට තුන්විටක් ඇවිද පහුරේ ඉණිමග වතුරුවා (පෙරලා) ඊපිටින් බැස අධිකරණ ශාලාවේ නැතක් වේලා සිට දෙවැනිව ඉණිමගින් ඇතුළට අවුත් මගුල් උයනේ පතස වටකොට (වලක් වටේ) තුන් විටක් ඇවිද පතස ඇතුලේ ගෙණගිය සම්පත් සඟවා තබා රජගෙට ගියාහ.

පසුව දවසක ''භාණ්ඩාගාරේ සොරකම් කළෝය''යි නුවර මුලුල්ල (නගරය පුරා) ප්‍රකාශ විය. රජ්ජුරුවෝ බෝධිසත්ඨයන් කැඳවා කියන්නාහු ''ඊයේ රෑ උඩුමාලේ ගබඩාවේ සොරකම් කොට ගත්තාහ, අපට අල්වාදෙව''යි කීහ.

බෝධිසත්ඨයෝ උඩුමාලට නැගී මන්ත්‍රය දුන් මෑණියන් වහන්සේට නමස්කාර කොට කියන්නාහු ''දේවයන් වහන්ස, මෙතැන සොරුබෑය, (සොරුන් දෙදෙනා) අධිකරණ ශාලාවේ මදක් වෙලා සිට දෙවැනිව එම ඉණිමගින් පතසට ගොසින් පතස වට තුන්විටක් ඇවිද පතසට බැස දියෙහි තුබූ සම්පත් ඇරගෙණ රජ්ජුරුවන්ට දුන්හ. එවිට සියදහස් ගණන් මනුෂ්‍යයෝ දාස සියගණන් පිළි ඉස සිසාරා (වස්ත්‍ර ඉස වටා කරකවා) නැටුම් ඔල්වරසන් දී මහත්වූ සන්තෝෂවූහ.

රජ්ජුරුවෝත් එවිට ''සොරකම් කල සොරුන් නම අපට කිව මැනව''යි කී කල්හි ''ස්වාමීනි, සම්පත් තිබූ පසු සොරුන්ගෙන් ප්‍රයෝජන කිමිද? සොරකම් කල සොරුන් නම මම දනිමි. මම නොකියමි. මෙතනමය''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''සොරුන්ගේ නම අසන්ට උවමැනව''යි තත්පරව (දැඩිව) කියන්නාහු බෝධිසත්ඨයෝ ''ස්වාමීනි, සොරුන් නම කිය නොහැක්කේය. බොහෝ සම්පත් ඇති මනුෂ්‍යයෙක සොරකම් කළේය. නම් කී කල බොහෝ දෙනා විපක්ෂ වන බැවින් අසවල්හු යයි නම කිය නොහැක්ක, කාරණයෙක් දක්වමි'' කියා කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, යටගිය දවස බරණැස්නුවර පාඨළි නම් විද්දතෙක් (වීණා ශිල්පයෙක්) ඇත. ඒ විද්දතා ගඟින් එතර ගමනක් යන්ට යයි කියා යන තැනැත්තේ ගඟට බසිනා ගමනේ ගඟවතුර හෙයින් වීණාව තමාගේ බොටුවේ බැඳගෙණ අඹුව උරෙහි එල්වාගෙණ ගඟින් එගොඩ පිනන කලට ගඟ මධ්‍යයෙහි වීණාවට දිය ඉකී මියන්ට වන්කලට අඹුව අතහැර ගොඩපිනා සිට කියන්නේ ''දැන් මදකින් තොප පැන් බී මියෙහි, තොප බොහෝ ගී දන්නෙහි වේද? ඉන් ගීයක් මා රැකෙණ නියායෙන් (මාගේ ජීවිකාව පිණිස) උගන්වා ලව''යි කිව.

එවිට විද්දතා කියන්නේ ''මියෙන කල තොපට කුමන ගීද උගන්වන්නේය''යි කියා කියන්නේ ''පැන් මුල්ව පිපාසා පටන් ආදීවූ දෙයද අනිකුත් බොහෝ වැඩියේ යෙදෙන්නාවූ පැනින් මා මරණකල මා කළමනා කිමිදැ?''යි කීයේය. ''එමෙන් සියළු මනුෂ්‍යයන්ට අභිවෘද්ධිදායකවූ (දියුණුව සලසන) කෙනෙකුන් විසින් වූ දෙයක, එසේ හෙයින් සොරකම් කළවුන් කියනොහැක්ක. ස්වාමීන්ඩම දැනෙයි''යි කියද්දීත් තත්පරවම රජ්ජුරුවෝ ''සොරුන්ගේ නම කියන්ට උවමැනවැ''යි කියන්නාහ. එවිට බෝධිසත්ඨයෝ ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, අසවළුනැයි කීමෙන් බොහෝ උපද්‍රව සැලසෙ''යි කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මෙම නුවර එක් කුඹලෙක් වලකින් පස් කපා මැටිගෙණ පිටත යන්නේ එම මැටි ගත් වල දවසක් වැසීමෙන් දියපුරා වැසින. කුඹලා මැටි කපමින් සිට කියන්නේ ''මට ප්‍රතිෂ්ඨාවූ (පිහිට වූ) හැමිය නිසා මට භය පැමිණෙන්නේය''යි කීය.

එමෙන් ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මේ සොරකම කළවුන්ගේ නම කිය නොහැක්ක, නම් කීමෙන් බොහෝ අලාභයට මූලික වෙයි. නුඹ වහන්සේටත් සොරුන්ගේ නම් දැනෙයි'' කියාදීත් ''මට මේ ව්‍යාඛ්‍යාන (අර්ථ නිරූපනයන්) කීමෙන් ප්‍රයෝජන නැත. සොරුන්ගේ නම මට කියන්ට උවමැනැව''යි කීහ.

නැවත බෝධිසත්ඨයෝ කියන්ට භයකෙරෙයි කියා අනික් කාරණාවක් දක්වමින් කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මෙම නුවර පුරුෂයෙකුගේ ගෙයක් ගින්නෙන් වැදගෙණ ඒ ගෙයි ගිනි වැදගත් පුරුෂයා තමාගේ ගෙයි සම්පත් දොරට දෙමින් සිට අනික් පුරුෂයෙකු කැඳවා තමාගේ සම්පත් ඇද පිටතට ලාපියව''යි කියන්නා ''යහපතැ''යි සහායව ගෙන් පිටතට සම්පත් අදිනා කලට දොර වැසීගිය හෙයින් දුම් සිසෑරී දොරකඩ සොයාගත නොහන තැනැත්තේ සියළු ආහාරයන්ද පිසින්නාවූ සීත කාලයෙහි සීත නිවාරණය වන්නාවූ සියළු කුණප දවා අන්තර්ධාන කරන්නාවූ ගින්නෙන් මෙසේවූ භය කරන්නේ කිමිදැ?''යි කීවාසේම ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, සොරකම් සැලසුනේ සියලු සතුන්ට ප්‍රතිෂ්ඨාවූ තැනකින. මා අමුතුව අසවළුනැ යි කීවමනා දැ?''යි කීහ. එසේ කියෙද්දීත් රජ්ජුරුවෝ ''මට වඤ්චාකොට කීමෙන් ඒ නොදැනෙයි, සොරු අසවළුය යි කිය මැනවැ''යි කීහ.

බෝධිසත්ඨයෝ නැවත කාරණක් දක්වා කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මේ නුවර පුරුෂයෙකු වාතව්‍යාධි රුජාවෙන් (වාත අමාරුවකින්) පීඩිතව පෙළෙමින් සිට කියන්නේ

"සියළු සත්වයන්ටද දාහකරණ අවස්ථාවෙහි දාහ සන්හිඳුවන්නාවූ පවනින් මට ආයාස (වෙහෙස) පමුණුවන්නාහුය". "එමෙන් සියළු මනුෂ්‍යයන්ට වැඩදායක කෙනෙකුන් කළ සොරකමය. එසේහෙයින් කියනොහැක්කැ"යි කීහ. "මේ ව්‍යාඛ්‍යාන කීමෙන් මට ප්‍රයෝජන නැතැ, සොරුන් අසවළුයයි කියව"යි කීහ.

බෝධිසත්වයෝ නැවත කාරණ දක්වන්නාහු "රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මෙම නුවර එක් පුරුෂයෙක් බත් අජීණීකොට කා දිරවා ගත නොහැකි තැනැත්තේ කියන්නේ සියළු මනුෂ්‍යයන් ජීවිතාරක්ෂා වන්නේය. එසේවූ බත්කා දිරවාගත නොහී ප්‍රාණය යන්නේයයි ඇඬීය. එමෙන් සියළු මනුෂ්‍යයන්ට ප්‍රතිෂ්ඨාව යසදායක (කීර්තිය දෙන) තැනකින්ම කළ සොරකමය. එසේහෙයින් කිය නොහැක්කේය"යි කියදීත් තත්පරවම "සොරුන්ගේ නම කියමැනවැ"යි කීහ.

නැවතත් බෝධිසත්වයෝ අනිත් කාරණක් කියන්නාහු "රජ්ජුරුවන් වහන්ස, හිමාලය වනයෙහි එක් මහ වෘක්ෂයෙක බොහෝ පක්ෂි වාසය කරන්නාහ. ඒ වෘක්ෂයේ අතු දෙකක් ඊ ඊ ගැටී ගිනිවැදගත. ඊ පක්ෂීන්ට නායක වූ පක්ෂියා කියන්නේ "තොපට පළමු ප්‍රතිෂ්ඨාවූ වෘක්ෂයෙන්ම ගිනි ගැටී වෘක්ෂය දවන්නේය. තොප දන්නා යම් අතකට ගොස් ජීවත්ව"යි කී කල්හි ඒ ඒ අත ගියහ. එමෙන් රජ්ජුරුවන් වහන්ස, සියළු මනුෂ්‍යයන්ට ප්‍රතිෂ්ඨා කෙනෙකුන් වහන්සේ කීකල සොරකම හෙයින් කිය නොහැක්කෙමි" කීහ. රජ්ජුරුවෝ "වංචාවෙන් මෙසේ කීවයි අදහා නොගනිමියි සොරකම් කළෝ අසවල්ලුයයි කියව"යි කීහ.

බෝධිසත්වයෝ නැවතත් කියන්නාහු "රජ්ජුරුවන් වහන්ස, කාරණාවක් දක්වමි. ඒ කෙසේද යත්, මේ නුවර බොහෝ කිඹුලුන් ගහණවූ ගහක් සමීපයෙහි ගමෙක එක්තරා පුරුෂයෙක් තමාගේ කණුවැන්දඹු මවක් රකිනේය. එකියන පුරුෂයාගේ මවු "දරුවෝ මට බොහෝ දුක්ගෙණ පෝෂ්‍ය කරන්නාහ. එසේහෙයින් මුණ්ට බිරින්දක් ගෙණෙමි සිතා එක්තරා ස්ත්‍රියක් ගෙණවිත් සරණපාවා දුන. ඒ ස්ත්‍රිය පුරුෂයාට දරුවන් වදා ඒ ගෙට වල්ලභ ස්ත්‍රී වූහ. ඒ ස්ත්‍රී තමා නැන්දාට කනස්සළුව බොහෝ නුගුණ කියන්නී "නුඹදෑගේ මැණියන්දෑ මේ ගෙයි ඉන්දෑ නම් මා මේ ගෙයි ඉන්නේ නැත" ඒ කාන්තව කියන්නීය. ඒ පුරුෂයා කියන්නේ "එසේ කල කුමක් කරමෝදැ"යි කීහ. "කිඹුල්ලු බොහෝ ඇති ගඟ දමාපුවොත් යහපතැ"යි කියා "තොපගේ මැණියෝත් අපගේ මැණියෝත් එකතැන සැතපෙති. එසේහෙයින් ඇඳ සලකුණට වැලක් බඳව"යි කීහ. "යහපතැ"යි කියා ගොසින් නැන්දා වැදොත් (වැතිරී සිටින) ඇඳ වැලක් බැඳ අවුත් සැමියාට කිව. ඒ පුරුෂයා කියන්නේ "මිනිසුන් වැදෝනා තුරු නිදාපියව"යි කියා බිරින්ද අස්වසාලා නිදිගන්වා මධ්‍යම රාත්‍රී වෙලෙහි තමාගේ මැණියන් ඇඳ බැඳලූ ලණුව තමාගේ බිරින්දගේ මැණියන් වැදෝනා ඇඳ බැඳලා අඹුව පුබුදුවාගෙණ ගොසින් දමමි කියා ලණුව අල්වාගෙණ ගොස් ඇඳ ඔසවාගෙණ ගඟට ගෙණගොස් මැල්ල ගඟ මධ්‍යයට දැමූහ. මැල්ල දැමු ගමන් කිඹුල්ලු ගසා කාපූහ.

පසුවදා පාන්වූ පසු ස්ත්‍රීගේ මැණියන් නැතිව පුරුෂයාගේ මැණියන් උන්නා දැක "මාගේ මැණියන් දමාපුවේය. තොපගේ මැණියෝ උන්නේය. උනුත් මරන්ට උවමැනව"යි කීහ. එසේකල "කෙසේ මරමෝදැ" විචාළෝය. "ගඟට දමන්ට බැරිය අමුසොහොනක දමාපියව"යි කිවුය. "යහපතැ"යි කියා මැල්ල වැද නිදන කලට මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි දෙන්න කැටිව ඇඳ ඔසවාගෙන අමුසොහොනට ගෙණ ගොස් ඇඳ තබලා පුරුෂයා කියන්නේ "ගිනි ගෙනාවේ නැත. තොපි ගොසින් ගිනි ඇරගෙණ එව"යි අඹුවට කිව. අඹුව "තනිව ගිනි ගෙණ නොහෙමි" කිව. "එසේ වීනම් දෙන්නම ගොසින් ගෙණෙමිහ"යි කියා දෙන්නම ගියාහුය. ඒ පවනන් ඇතිතෙන පවන් ඇවිත් ඇඟ වැදගත්තේය. මැහැලි වහන්සේ පිබිද නැගීසිට වටපිට බලා අමුසොහොනන නියාව දැන "මා මරන්ට කළ උපායක් වේදැ"යි සිතා එතන තිබූ මිනියක් ඔසවා ඇඳ තබාලා ඉනකඩකින් වසාගිය තැනැත්තී සොරුන් සොරකම්කොට අවුත් වස්තු තුබූ ගල්ලෙනට වැදගියාය.

දෙමල්ලෝ ගිනිගෙණවිත් මැල්ලයයි සිතා දවාපියා ගෙට ගියාහ. සොරුන් තමන් වස්තු තිබූ ගල්ලෙනට අවුත් එහි උන් මැල්ල දැක "යකින්නියකැ"යි යන භයින් යකදුරකු ලඟට ගොසින් "මේ සැටි යකින්න පහකරන්නට මට භාරය"යි කියා ගල්ලෙන සමීපයට ආකල්හි මැලි කියන්නී "මම යකකු නෙවෙමි, තොපසේම මිනිස්සුය"යි කිව. "එසේ වීනම් තොප අදහාගන්නේ නැතැ"යි කීය. මැලි කියන්නී "එසේ වීනම් තොප හා මා හා දිවෙන් දිව ගැවොත්

විනා නැත්නම් සැක ඇත්තෙමි''යි කී හෙයින් යකදුරාත් එම නියාවට සිටිසඳ දිව දික්කොටලී. මැහැලි දිව ඩැහැගත්තීය. තමන් කටට දිවින් කැබැල්ලක් කඩාගත්තාහු.

එවිට යකදුරා භයින් දිව අවුත් කියන්නේ ''යකින්න නියාව සැබෑමය''යි කියන්නා සොරු දිවපුවාහුය. මැහැලි ගල්ලෙන තුබූ රත්‍රන් අත කර ලාගෙණ යාපත් පිළි හැඳ යහපත් පිළි පෙරවා ගෙණවුත් තමාගේ පුත්‍රයාගේ ගෙට වන්හ. එවිට යෙහෙළනියෝ දිවගෙණවුත් වැඳ ''ඇයි නැන්දනියෙනි, නුඹ දවාපුවෝවේද කෙසේ ආද?''යි විචාළීය. මෑලි කියන්නී ''අමුසොහොනේ දැවූවන් මේ ගෙට එනමනාය''යි කීව.

එබසට යෙහෙළනියෝ තමන්ගේ සමනන්ට (සැමියාට) කියන්නාහු ''මාත් එසේම සැරහීගෙණ එන නියායෙන් එම අමු සොහොන දවාපුව මැනවැ''යි කිව. ''යහපතැ''යි කියා තමාගේ අඹුව ගෙණගොස් අමුසොහොනේ දවාපුව. පසුව දවස් තමාගේ මෑණියන් ආ වේලාවට නොඑන හෙයින් කියන්නේ ''මෑණියෙනි, මාගේ බිරින්ද නේනට කාරනා කිම්ද? ඊයේ නුඹ මේ වේලෙහි ආයේවේද? අද මුන් නේනට කුමන කාරණායෙක්දැ?''යි විචාළේය. මෑලි කියන්නී ''දවාපු මිනිස්සු ගෙට එද්දැ?යි පුතනුවෙනි, තොප වඩා වර්ද්ධනය කොට තොපගේ ඓශ්වර්‍යය බලමි සිතා තොපට බිරින්ද ගෙණවිත්ලා රැකෙන්ට උන්නෙමි. තොපගේ බිරින්දගේ බස් ගෙණ මා මරන්ට උත්සාහ කළා වේදැ?''යි කියා ''එමෙන් ප්‍රතිෂ්ඨාවූ ස්ථානයෙකින්ම මේ සොරකම් පැමිණෙන්ට උවමැනවැ''යි කීය.

එවිට රජ්ජුරුවෝ ''මෙසේ සඟවා කීමෙන් අපට නොදැනෙයි, සොරා අසවලායයි අපට කිවමැනව''යි කියන්නාහු ''සොරකම් කළෝ අසවල්ලුය යි කියව, නොකීවොත් තෙපිය සොරකම් කෙළේය''යි කීහ. එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ ''ඒසේ වීනම් මාගේ වරද නැතැයි නුවරවාසීන්ට දෙස්ගන්වා කියන්වාහු අසව මේ නුවර සොරකම්කළෝ රජ්ජුරුවන් හා පුරෝහිතයාය. තමා සොරකම්කොට අනුන් සොරකම් කරති'' කීහ. එවිට අසා සිටි සේනාව ඉසකට කැටක් කැබලිත්තක් බැගින් ගසා (හිසට ගල් ගසා) රජ්ජුරුවනුත් පුරෝහිතයාත් ජීවිතක්ෂයට පමුණුවාපුවහ''යි වදාරා මේ 'පදමානවක ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක.

''එසමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන්ගේ පියානෝ නම් සුද්ධෝධන රජ්ජුරුවෝය. මෑණියෝ නම් මහාමායා දේවිය. එසමයෙහි සොරකම ඇල්ලූ බෝධිසත්ත්වයෝ නම් බුදුවූ මම්මය''යි වදාළ සේක.

422. ලොමසකාශ්‍යප ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි විශුද්ධ ගුණමහිමයෙන් (පිරිසිදු ගුණ බලයෙන්) ලෝක ප්‍රසිද්ධවූ සම්‍යක් සම්බුදුරාජෝත්තමයානන් වහන්සේ දෙවිරම් වෙහෙර වැඩ වසනසේක් උකටලී (කළකිරුණු) මහණකෙනෙකුන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වා වදාළසේක. ඒ මහණහට ''සැබෑද මහණ, තෝ උකටලීයෙහිදැ?''යි වදාරා ''සැබෑව ස්වාමීනි'' දැන්වූ කල්හි ''මහණ, කේලශයෝ තමා මහත් යසවතුන්ද (පැසසුම් ලබන්නන්) අයසට (අපකීර්තිය) පමුණුවති. පිරිසිදු සතුන්ද සකිලිටු කෙරෙති. තොප වැන්නවුන් කුමකැ යි උකටලි නොකරැද්ද''යි වදාරා ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

පෙර බරණැස බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුවන්ගේ පුත්වූ බ්‍රහ්මදත්ත කුමාරද පුරෝහිත බමුණාගේ පුත්වූ කාශ්‍යප නම් කුමාරද යන මොහු දෙදෙන යාළුව එක ගුරුන්ගේ සමීපයෙහි ශිල්ප උගන්නාහුය. ඔවුන් දෙදෙනා අතුරෙන් බ්‍රහ්මදත්ත කුමාරතෙම පිය රජ්ජුරුවන් ඇවැමෙන් රාජ්‍යශ්‍රීයට පැමිණියේය. ''බ්‍රහ්මදත්ත කුමාර වනාහී මාගේ යහලු රාජකුමාරතෙම රාජ්‍ය සම්පත්තියට පැමිණියේය. එතෙම මට බොහෝ ඓශ්වර්‍යය (සම්පත්) දෙන්නේය. අකුශල වර්‍ධනයට කාරණාවූ ඒ සම්පත්තියෙන් මට කවර ප්‍රයොජනද? මම මව්පියන්ද රජදරුවන්ද විචාරා පැවිදිවෙමි'' සිතා ඒ තමා සිතූ ලෙසම මව්පිය දෙදෙනා හා රජ්ජුරුවන් විචාරා හිමාලය වනයට ගොස් තවුස් පැවිදිවූ සත්වෙනිදා පඤ්චාභිඥා අෂ්ට සමාපත්ති උපදවා නමින් ලෝමසකාශ්‍යපය යි ප්‍රසිද්ධව ඇවිදිලි අහරින් (පිඬු සිහමින්) යැපී දවස් හරන්නේය. එතෙම වසඟවූ (හික්මවන ලද) පසිඳුරන් ඇත්තේය. සෝරවූ (උග්‍ර දැඩි) තපස් ඇත්තේය. ඔහුගේ තපෝ තේජසින් ශක්‍රභවනය කම්පා වූයේය.

ඒ විමසා බලන්නාවූ සක්දෙව් රජතෙම ඒ ලෝමසකාශ්‍යපයන්ගේ තපෝ තේජසිනැයි දැන ''මේ තාපසයෝ ඉතා උග්‍රවූ තපෝ තේජස් ඇත්තේය. ඉදින් සිතුවාහු නම් ශක්‍ර සම්පත්තිය පැහැරගන්ට සමර්ත්‍යෝය. එබැවින් බරණැස් රජ්ජුරුවන් හා සහායකොට ගෙණ ඔවුන්ගේ තපෝ තේජස් බිඳපුව මැනවැ''යි මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි බරණැස් රජ්ජුරුවන්ගේ ශ්‍රීයහන් ගබඩාව තමාගේ ශරීරසෝභාවෙන් බබුලුවා අහස සිට ''මහරජ නැගිටුව''යි කීයේය. ''තෝ කවරෙක්දැ?''යි කී කල්හි ''ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ නම් මමය''යි කීය. ''කුමට ආයෙහිදැ?''යි විචාළ කල්හි ''මහරජ, තොපි සියළු දඹදිව එක්සත්කොට රජකරණු කැමැත්තෙහිදැ?''යි විචාරා ''ඒ කුමක් නියා නොකැමැතිවෙද්දැ?''යි කී කල්හි එසේ වී නම් ''මහරජ, තෝ ලෝමසකාශ්‍යපයන්ගෙන්වාගෙණ පසුසාතයාගය (සිව්පාවුන් නසා කරණ යාගය) කරව, එයින් තෝ මා මෙන් අජරාමර වෙයි. සියලු දඹදිව එක්සත් කරන්නේය''යි කීයේය. ඔහුගේ බස් බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ ''යහපතැ''යි පිළිගත්තාහුය. ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයාද ''එසේ වීනම් මහරජ පමා නොව''යි කියා දිව්‍ය පුරයටම ගියේය.

දෙවැනි දවස් බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ සය්හ නම් අමාත්‍යයා කැඳවා ''යහළු, තෙපි මාගේ ප්‍රියයහළු වූ ලෝමසකාශ්‍යප තාපසයන්ගේ සමීපයට ගොස් අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ තාපසයන් ලවා පසුසාත යාගය කරවා සියලු දඹදිව එකරජකරණු කැමතිසේක. නුඹවහන්සේ යම් පමණක් ඊට කැමැතිසේක් වීනම් සියල්ල දෙනසේක. මා හා සමග වැඩිය මැනව යි කියා කැඳවාගෙණ එව''යි කීයේය. ඒ අමාත්‍යයාද ''යහපතැ''යි පිළිගෙණ තාපසයන් වසන තැන නොදැන නුවර බෙර හසුරුවා පිරිවරින් ඒ බෝසාතානන් වසන තැනට ගොස් තාපසයන් වහන්සේ වැඳ එකත්පස්ව හිඳ රජ්ජුරුවන් කී අසුන් (පණිවිඩය) දැන්වූයේය.

එකල්හි ඒ ලෝමසකාශ්‍යපයන් වහන්සේ ''එම්බා සය්හ අමාත්‍යයෙනි, තොපි කුමක් කියව්ද? සක්වලගළ අවසන් කොට ඇති මහාසමුද්‍රයෙක්හි පලනාලද රත්නකුණ්ඩයක් (රන් කරාබුවක්) මෙන් බලා සියළු ජම්බුද්වීපය මට දෙතත් පසුසාත යාගයෙන් ප්‍රාණඝාත කොට නින්දිතව ලබන්නාවූ ඓශ්වර්‍යය මමත් නොකැමැත්තෙමි. යම් ජීවිකාවක් තොප අපායට පමුණුවන්නාවූ අධර්‍මය මුල්කොට පවතීද, එබඳු සැපත් ලැබීමට මම්ම නින්දා කරන්නෙමි. ඒ එසේමය, මෙලොව යමෙක් ලග්නා පැල් පමණක් (නතරව සිටින්නට පැලැක්වත්) නැතිව භික්‍ෂා පාත්‍රය අතින්ගෙණ සිහා ජීවිකාව කෙරෙද්ද, යමෙක් අධර්‍මයෙන් මුළු ලොව වසඟකොට රාජ්‍යශ්‍රී විඳීනේද, ඔහුගේ ඒ රජසුව වැලඳීමට වඩා භික්‍ෂාචාරයෙන් ජීවත්වන්නාවූ ඒ දුක්ඛිතයාගේම ජීවිකාවම සියදහස්ගුණයෙන් උතුම් වන්නේයයි වදාළසේක.

උන් වහන්සේ බස් ඇසූ සය්හ අමාත්‍යතෙම නැවත බරණැස් නුවරට ගොස් රජ්ජුරුවන්ට එපවත් දැන්වීය. ''එසේ නොවඩිනා කල කුමක් කරමෝදැ''යි රජ නිරුත්සාහ විය. නැවත ශක්‍රදේවේන්ද්‍රතෙම මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි අවුදින් අහස සිට ''කිමෙක්ද මහරජ, ලෝමසකාශ්‍යප තාපසයන් කැඳවා යාග නොකරන්නේහිදැ?''යි විචාළේය. ''ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෙනි, කැඳවා ගමන් කරවුම්හ. නොවඩනා සේකැ''යි කීයේය.

ඒ බසට ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ ''එසේ වීනම් මහරජ, තොපගේ චන්ද්‍රාවතී කුමාරිකාවන් සඨීහරණයෙන් සරහා සය්හ අමාත්‍යයා හා සමඟ ගමන් කරවා ඉදින් යාග කළහොත් තොපට රජ්ජුරුවෝ මේ කුමාරිකාවන් දෙන්නාහුය යි කියවා ලව. ඒකාන්තයෙන් මේ කුමාරිකාවන් කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇති තාපසයෝ එන්නාහුය''යි කීයේය.

එබසට බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝද එබස් අසා ''යහපතැ''යි පිළිගෙණ දෙවැනි දවස් චන්ද්‍රාවතී කුමාරිකාව සරහා සය්හ අමාත්‍යා හා සමඟ ගමන් කරවූහ. එසඳ ගොස් මහබෝසතානන් වැඳ පිළිසඳර කථාකොට දිව්‍ය කණ්‍යාවක් වැනිවූ රාජ කුමාරිකාවන් තාපසයන් දක්වා තෙමේ එකත් පසෙක සිටියේය. ඒ ලෝමසකාශ්‍යපයෝද ඉන්ද්‍රිය සංවරය බිඳ ඒ කුමාරිකාවන් දෙස බැළුවාහුය. ඈ කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් උපන් හෙයින් ධ්‍යානයෙන් පිරිහුණාහුය.

සය්හ අමාත්‍යයා තාපසයන් කුමාරිකාව කෙරෙහි පිලිබඳ සිත් ඇති බව දැන ''තාපසයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ ඉදින් යාග කරනසේක් වීනම් අපගේ රජ්ජුරුවෝ තොපට මේ කුමාරිකාවන් අත්පා මෙහෙකරණ පිණිස දෙනනාහුය''යි කීයේය. එබසට තාපසයෝ රාග චේතනාවෙන් කම්පාවූවාහු ''කිමෙක්ද, මේ කුමාරිකාවන් මට දෙද්දැ?යි විචාරා ''එසේය යාගකරන්නාවූ තොපට දෙන්නාහුය''යි කීකල ''යහපත එසේ වීනම් යාගය කරමි''යි කියා

කුමාරිකාවන් හා සමඟ රථයානාවකට නැගී ජටාමඩුලු නොහැර තවුස්වෙසින්ම බරණැස්නුවරට ආයේය.

එසඳ බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝද තාපසයන් එති යනු අසා යාගාවාටයෙහි (යාග භූමියෙහි) කර්‍මන්ත පටන්ගැන්වුවාහු ආවාවූ ඒ තාපසයන් දැක ''එම්බා තාපසයෙනි, සෙට යාගය කරම්හ, ශක්‍රයාසේ අජරාමරව යාගය කළ අවසන තොපට දියණියන් පාවාදෙමි'' කීයේය. ලෝමසකාශ්‍යපයෝද ''යහපතැ''යි පිළිගත්තාහු බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝද දෙවැනි දවස් තාපසයන් කැඳවාගෙණ චන්ද්‍රාවතී කුමාරිකාවන් හා සමඟ යාගකරණ තැනට ගියේය. එතැන්හි හසත්‍යාස්ව ගවමහිසාදීවූ (ඇත්, අස්, ගව, මීගව) සියළු සිවුපාවෝ බැඳ සිටුවන ලද්දාහුය.

ඒ ලෝමසකාශ්‍යප තාපසයෝද ඔවුන් මරා යාග කරන්නට පටන්ගත්තාහු ඉක්බිති එතැන්හි රැස්වූ මහජනයෝ ''එම්බා තාපසයෙනි, මේ තොපට සුදුසු නොවෙයි, තපස්වීව සිට ප්‍රාණඝාතකර්‍ම නොකරව''යි කියා නැවතත් කියන්නාහු ''මෙලොව ඝණාඤ්ඣකාර (ගණුදුර) නැසීමට ඉර සඳ දෙදෙනාහැර වෙන බලවත් දෙයක් නැත්තේය. චන්ද්‍ර සූර්‍යයයෝ එම්බා තාපසයෙනි, බලවත්වෙති. ඉෂ්ටා නිෂ්ටවූ (සුභ අසුභ) අරමුනු වේග ඉවසීමෙහි හෙවත් සිත උපන්නාවූ රාගද්වේෂයන් සන්හිඳිමෙහි සිල්වත් මහණ බමුණෝම ලොව බලවත් වෙති. මහමුහුද දියකඳ නවතාලීමට වෙරල බලවත් වන්නේය. මේ සියලු බලවත් සතුන්ට වඩා සියල්ලවුන් තමා වසඟ කරණ හෙයින් ස්ත්‍රීහුම ඉතා බලවත් වෙති. දැන් මෙලොවට ප්‍රත්‍යක්ෂවන නියාය. ඒ එසේමැයි, සියල්ල නිරාලයව හැර (ආසාවක් නැතිව) උදකලාව මහවලට (මහා වනාන්තරයට) වැද පැවිදිව උග්‍රවූ තපෝ තේජස් ඇතිව අහසින් යන තරම් ඍද්ධිමහිම ඇතිව වසන මේ ලෝමසකාශ්‍යප නම් තාපසයානන් චන්ද්‍රවතී නම් රාජකුමාරිකාතොමෝ තමා වසඟකොට පියානන් උදෙසා වාචාපෙය්‍යය යාග (වචනයට පමණක් සීමාවූ යාගය) කරණසේ යොදා සතර අපායෙහි උපදවා දුක් දෙන්නාවූ ප්‍රාණඝාත කර්‍මය කරන්නී වේදැ''යි කීවාහුය.

එසමයෙහි ඒ ලෝමසකාශ්‍යප තාපසයෝ යාග කරණු පිණිස මඬගල හස්තියාගේ ශ්‍රීවය ගෙණ දකුණතින් කඩුව ගෙණ ඔසවාගත්හ. එකෙණෙහි හස්තිරාජතෙම මරණභයින් තැතිගෙණ මහත්කොට නාද කෙළේය. ඔහුගේ බැගෑ අඬ අස අසා සෙසු චතුෂ්පාද ජාතිහුද එසේම නාදකළාහු. ඒ දුටුවාවූ මහජනයෝ මහත් අඬින් (මහ හඬින්) ඇඬුවාහුය. තාපසතෙම ඔවුන්ගේ අඬ අසා මහත් කොට කළකිරීමට පැමිණියේය. තමාගේ තවුස්වෙස් බැලීය. එකෙණෙහි පළමුවෙන් සිත උපන් රාගය මුළාව සලකාගත නුහුනු ජටාමඩුල්ලද දික්ව තිබෙන දැලිරැවුළුද ළෙහි රෝමයන්ද දැක තවුස්වෙස්නියාව දැන ''ඉතා නුසුදුසු පාපකර්‍මයෙක් මා විසින් කරණ ලදැ''යි සිත උපන් උද්වේගය එතැන්හි ප්‍රකාශකොට කියනුයේ ''චන්ද්‍රවතී කුමාරිකාව කෙරෙහි ලෝභය උපදවා ඒ නිසා මා විසින් යම් මේ අකුශල කර්‍මයක් කරණලදද, ඒ දැඩිවූ දුක්ඛවිපාක දෙන්නේය. මෙසේ අකුශල කිරීමට කාරණා කවරේදැයි බලන්නාහු මම නුනුවණින් සලකාගැන්ම යයි කියන ලද අයෝනිසෝ මනස්කාරයම (සිහි නුවණ නොමැති බව) දිටි . එසේහෙයින් මේ කඩුවෙන් මට කම් නැත. ප්‍රඥා නැමති කඩුව ගෙණහැර සුභනිමිත්තය හා බැඳී පවත්නාවූ මේ රාගය කපා හරින්නෙමි'' කීයේය.

එබස් ඇසූ බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවෝ ''එම්බා තාපසයන් වහන්ස, දැන්ද මේ චන්ද්‍රවතී කුමාරිකාවන්ද මේ රාජ්‍යයද සත්රුවන් රැසක්ද දෙමි. තොපි භය නොගෙණ යාගය කරව''යි කීයේය. එබසට තාපසයන් වහන්සේ ''එඹා රජ්ජුරුවෙනි, ඉතා බොහෝ ඓශ්වර්‍යය දෙමි කීවත් කාමසම්පත්තියට මම නොකැමැත්තෙමි. තොප දෙමි කී චන්ද්‍රවතී කුමාරිකාවන්ද රාජ්‍යයද තොපටම වේව යි මම වනාහි අපේක්ෂාවක් නැත්තෙමි'' කියා ඒ ජනමාධ්‍යයෙහිම සිට කිසුනු භාවනාකොට (කසින භාවනාව) ධ්‍යාන උපදවා අහස උෟරුබද්ධාසනයෙන් (අරමිණිය ගොතාගෙන) ඉඳ රජහට ධර්‍මදේශනා කොට පින් කිරීමෙහි පමා නොවන ලෙස අවවාදකොට යාග ශාලාව බිඳුවා සියලු මහජනයාට අභය ඉල්වා දී රජහු යාඥා කළද අහසින්ම තමා වසන තැනටම ගොසින් ජීවිතාන්තය දක්වා බ්‍රහ්මවිහාර භාවනා කොට බඹලොව උපන්සේකැ යි මෙසේ මේ ජාතක ධර්‍මදේශනාව දක්වා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට පුඵාපර සන්ධිගලපා නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍ය ධර්‍මදේශනාවගේ අවසානයේ උකටලී මහණ රහත් ඵලයට පැමිණිසේක.

“එකල්හි සය්හ අමාත්‍යයෝ නම් දැන් මේ ශාසනයෙහි ශාරිපුත්ත ස්ථවිරයෝය. ලොමස කාශ්‍යප තාපසයෝ නම් දැන් ලොච්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ”යි තමන් වහන්සේ ගෙණහැර දක්වා වදාළ සේක.

423. සක්වාදා ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි දෙවි බඹ නා සුර ගරුඩ ගුරුළු මිණිරැස් දියෙන් දෙව් සිරිපා පියුම් ඇති ගොයුම්ගොත්හි උපන් අප බුදුරජානන් වහන්සේ දෙවිරම් වෙහෙර සිව්බඹ විහරණයෙන් (මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ෂා) විහරණය කරණසේක් ප්‍රත්‍යයෙහි (සිව්පසට) ලෝභී සිත් ඇති එක්තරා මහණකු අරභයා මේ ජාතක කථාව ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

ඒ මහණ ඉතා තමා ප්‍රත්‍යයෙහි ලෝභී හෙයින් ඇදුරුවත් (ආචාර්‍ය වත්) තෙරවත් (තෙරුන් වහන්සේලාට කළ යුතු වත්) ආදිය උදාසීනව නොකර හැර උදැසනම සැවැත්නුවර විශාඛා මහා උපාසිකාවන්ගේ නිවෙසනට ගොස් වැඩහිඳ නොයෙක් අවුළු හා සමග එලවූ කැඳ වළඳා දහවල් රසමසවුලෙන් යුත් පිණිබොජුන් (ප්‍රණීත ආහාර) අනුභව කොට එයින් තෘප්තියට නොගොස් සුළුඅනේපිඬු මහසිටානන් කොසොල් රජුන් ආදීන්ගේ ගෙවල පස (ප්‍රත්‍ය) ලොල්ව ඇවිදිනේය.

එකල්හි එක් දවසක් දම්සභා මණ්ඩපයට වටින් ඇවිත් රැස්ව උන් භික්ෂූන් ඔහුගේ ලොල් අසර (හැසිරීම) අරභයා කථාවක් කිය කියා උන්නාහුය.

එකල බුදුරජානන් වහන්සේ දම්සභාවට වැඩ “මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්‍ව භාගයෙහි තෙපි කිනම් කථාවක් කිය කියා උනුදැ?”යි විචාරා වදාරා “ස්වාමීනි, අපි අසවල් භික්ෂූන්ගේ ප්‍රත්‍යයෙහි ලොල් බහුලබව කිය කියා උනුම්හ”යි දැන්වූ කල්හි ඔහු කැඳවා “සැබෑද මහණ, තෝ ලෝභසඤ්ඡාර (ලොල්ව ඇවිදීම) ඇත්තෙහිදැ?යි විචාරා “සැබෑව ස්වාමීනි” දැන්වූ කල්හි මහණ කවර හෙයකින් ප්‍රත්‍යයෙහි ලොභ කෙරෙහිදැ යි පලමුත් තෝ ආමිසයෙහි ලොල්ව බරණැස්නුවර මහත් ඇත්කුණු ආදිය සිත්සේ අනුභවකොටත් නොපිරුණු සිත් ඇතිව එයින් ගොස් ගංහා තීරයෙහි සඤ්ඡාරණය කෙරෙමින් අසවල් පසල්දනව් නැති හිමව් පියසට (හිමවතට) පිවිසියෙහි වේදැ”යි වදාරා එපවත් අසනු කැමැති මහණුන් විසින් ආරාධිත වූ බුදුරජානන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බඹදත් නම් රජකු රජකරණ සමයෙහි එපුර මළ ඇත්, අස් ආදීන්ගේ කුණපයෙන් දිව්වටා (දිවි පැවැත්ම) නොපසුබට ඇවිටියෙන් (ආසාවෙන්) ඇවිදිනා කපුටුවෙක් එයින් නොසතුටුව ගොස් මස් අනුභව කෙරෙමින් ගංතෙරට පැමිණ මළ මසුන් කා කීපදවසක් එහි වැස නැවතත් එහි කළ ආලයෙන් හිමාලයට වැද නොයෙක් වනමුල් වනඵල අනුභව කෙරෙමින් ගොස් මස් කැස්බන්ගෙන් ගැවසී නිලුපුල් ඈ පස්පියුමෙන් සැදුම්ලත් පියුම් විලකට පැමිණ එහි සෙවෙල් කමින් පෙමින් උනුන් නොහැර එක්ව වසන සක්වාවන් දෙදෙනකු දැක “මොහු මනා වණ්ණසම්පත්තියෙන් (ශරීර පැහැයෙන්) සමන්විතය. මොවුන්ගේ භොජනය ඉතා සිත පිනවන්නේ යයි එයින් මොවුන් කන ගොදුරු විචාරා මමත් එම අනුභව කරන්නට වීම්නම් මැනවැ”යි සිතා ඔවුන් සමීපයට ගොස් අදරින් පිළිසඳර කථාකොට විසිතුරු අතුපතරක හිඳ ඔවුන්ට ප්‍රසංශායුත් තෙපුල් (වර්ණනාත්මක වචන) බණනේ, “එම්බා පක්ෂීනි, රන්වන් පිළිපෙරෙවියවුන් බඳුව යුක්මව එක්ව සතුටු සිතින් මේ තැන්හි ඇවිදිනා තොපට මනුෂ්‍යයෝ කවර පක්ෂිකෙනෙකුනැයි කියද්ද? ඒ අපට වහා කියව”යි කියේය.

ඔහුහට තමා වංශය දක්වා කියන්නාහු සක්වා ලිහිණිතෙම, “ආමිස ලෝභයෙන් මිනිසුන්ට මෙහෙකොට හැසිරෙන්නාවූ එම්බල කපුටුව, ප්‍රිය සංවාසයෙන් එක්ව කිසි භයක් නැතිව පියුම් විල්හි වාසය කරන්නාවූ අපට සක්වා ලිහිණි නම් පක්ෂිජාතියකැයි කියාද සියළු පක්ෂීන් කෙරෙන් මොහු කල්‍යාණගුණ ඇත්තාහුය යි කියාද මනුෂ්‍යයෝ කියන්නාහුය”යි කීයේය.

එබසට කපුටුතෙම “අනින්දිතවූ (නින්දා නැති) එම්බා චක්‍රවාකයෙනි (සක්වා ලිහිණිය), තාගේ මේ ශරීර වණ්ණය හා කායබල ඉතා අනල්පය, කිමෙක්ද? තොපි මේ සුපිපි තඹරකරෙහි (නෙළුම්) කවර ඵලයක් අනුභව කරවුද? නොහොත් ස්වණ්ණවණ්ණ වීමට නිසි කවර ප්‍රාණීන්ගේ ශරීරමාංශයක් අනුභව කරව්දැ?යි විචාළේය. එසඳ චක්‍රවාකතෙම කියනුයේ “එම්බල කපුටුව, මේ තටාකයෙහි අනුභව කිරීමට නිසි පලාඵලයෙක්ද නැත. මේ චක්‍රවාක ජාතියෙහි උපන් අපට

මාංසයක් නම් කැලම නැත. එයින් අපි මේ පියුම්විලෙහි සෙවෙල් පමණක් අනුභවකොට වසම්හ. තොපි කපුටුවන් මෙන් දිවිවැඩුම පිණිස පරපණ නොනසම්හ''යි කියේය. එබසට කපුටුතෙම කියනුයේ ''එම්බා වක්‍රවාකයෙනි, තොපගේ මේ ආහාර අපට අරුචිකරන්නේය, රන්වන් සිරුරු ඇතිව මේ වක්‍රවාක ජාතියෙහි උපන්නාවූ තෙපි නින්දිතවූ ආහාර අනුභව කිරීමට සුදුසු නොවව, ඒ කාරණයෙන් තොපගේ මේ ශරීර වණ්ණයට අපට විමැතිවූයේය (සැක ඇති විය). අපි වනාහි රණමුඛයෙහි නිර්භීතවූ (යුධ පිටියෙහි බිය නොවූ) සූර පුරුෂයන් මෙන් මිනිසුන් කෙරෙන්ම සළුල රස හා එනු තෙල් මුසු මියුරු රස ආහාර රැගෙණ කැමතිලෙස අනුභව කරම්හ. එතකුදු වුවත් තෙල තොපගේ ශරීරය පැහැ වැනි පැහැයෙක් අපට නැත්තේය. එසේහෙයින් සෙවෙල් පමණක් අනුභවකොට වසම්හයි කීවාවූ තොපගේ බස් අදහා නොගනිමි''යි කීවාහුය.

එකල්හි කපුටුවාගේ වණ්ණසම්පත්තිය නොවීමට හා තමාගේ ශරීරවණ්ණ සෞන්දර්යයට කාරණා කියන්නාවූ ඒ සක්වා ලිහිණිතෙම ''එම්බල කපුටුව, තොපි අනුන් අයිති දෙය පැහැරගෙණ කන හෙයින් නොපිරිසිදු ආහාර ඇතිව ඒ මතුද නොවෙයි, ජනයාගේ කිසි ප්‍රමාදයක් දුටුකෙණෙහි ඔවුන් සතුවූ ආමිෂයෙහි හෙන්නේහිය, එකල්හි ඔහු කැටකැබලිති ආදියෙන් පැහැර ලුහුබඳවති, එයින් තොපට කන බොන දෑ දුකසේ ලැබෙන්නේය, ඒ තමා අමුසොහොන්හි දැමූ මිනීමස් ආදියෙනුත් සතුටු නොවව, තවද එම්බල කපුටුව, යමෙක් අනුන් වෙහෙසදී ලත් දෙයින් දිවිපවත්වාද? ඒ තෙමේ එයින් නින්දිතව පසුතැවිලියට පැමිණ ශරීරවණ්ණයෙන් හා කාය බලයෙන් පිරිහෙන්නේය. ඉඳින් එම්බල කපුටුව, යමෙක් අනුන්ට පීඩා නොකොට දැහැමෙන් සෙමෙන් ලද දෙය අනුභව කරන්නේ වීනම් ඒ නුවණැති උත්තමයාගේ කායබල හා වණ්ණසම්පත්තිය වැඩෙන්නේය. එසේහෙයින් මේ ශරීරවණ්ණය නම් අනේකප්‍රකාර ආහාරයෙන්ම වන්නේය නොවෙයි, කර්ම්ම චිත්ත ඍතුවෙනුත් වැඩෙන්නේය''යි කීයේය. මෙසේ ඒ සක්වා ලිහිණිතෙම නොයෙක් කාරණයෙන් ඒ කපුටුවාට අපහාස කළේය.

එකල ඒ කපුටුතෙම ''අපගේ අවණ්ණ කී තොපගේ වණ්ණයෙන් අපට ප්‍රයෝජන කවරේදැ?''යි ඕහට දොඩාගෙණ ගියේය යි කියා මෙසේ සියළු ලොක අනුශාසක ශාක්‍යකුලතිලකවූ අප තථාගතයන් වහන්සේ චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට මේ ජාතක ධර්මදේශනාව දක්වා වදාළසේක. එසිවිසස් වණ්ණ දෙසුන් අවසන්හි පසලොල් ඒ මහණ අනාගාමී ඵලයෙහි පිහිටියේය.

''එකල කපුටුවා නම් ප්‍රත්‍යාලෝහිවූ මෙ කල මේ මහණ වන්නේය. සක්වා ලිහිණි නම් දැන් මේ සවිනෙන් ගිහිනි මේ රාහුලමාතා වන්නීය. ඒ සක්වා ලිහිණියා නම් සවිසත වෙත පතල කරුණා ඇති මෙත් සමතිස් පෙරුම් (පාරමී, උපපාරමී, පරමත්ථ පාරමී වශයෙන් තිහකි) පුරා විදුරසුන් අරා පස්මරුන් මරා ලොවිතුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ ගෙණහැර දක්වා වදාළ සේක.

424. හලින් ය ජාතකය

සමස්ත ලොකෙකනායකවූ (ලොවට එකම නායක වූ) විශුද්ධගුණගණාධාර (පිරිසිදු ගුණ සමූහයට ආධාර වූ) සද්ධර්මරාජන් වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වාසය කරණ කල්හි පතිකුලයට නොගොස් දෙමාපියන්ගේ ගෙයි වැඩුනු වයසින් මහත් එක කුමාරිකාවක් විසින් එක්තරා මහණක්හුගේ චිත්ත ලෝභයක් අරභයා වදාළසේක.

මෙහි වර්තමාන කථාව මතුකියන 'චුල්ලනාරද ජාතකයෙ'හි වර්තමාන කථාව හා සමාන වන්නේය, අතීත කථාව වනාහී මේ මතු කියන ආකාරයෙන් දතයුතු.

ඒ කෙසේද යත්?

පෙර බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත රජක්හු රාජ්‍යශ්‍රී අනුභව කරණ කල්හි පුරණලද බෝධිසම්භාර ඇති අප මහබෝසතානන් වහන්සේ කසී රට එක් බමුණු මහසල් කුලයෙක (බ්‍රාහ්මණ මහාසාර කුලයක) ඉපිද උගත් ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ඇතිසේක් දාරපරිග්‍රහ (අඹුදරුවන් පෝෂණය කොට) කොට විසූසේක.

උන්වහන්සේගේ භාර්යාවූ බ්‍රාහ්මණ කුමාරිකාතොමෝ පුතකු වදා නැසුනාය. එකල බ්‍රාහ්මණ කුමාරතෙම සිතනුයේ ''මාගේ ප්‍රිය භාර්යාවූ මේ කුමාරිකාවන් කරා පැමිණියාවූ මරණය කුමකැ යි මා කෙරේ ලජ්ජාවේද? එබැවින් මට මේ ගිහිගෙයි විසීමෙන් කම් නැත.

කාමසම්පත්තිය හැර පැවිදිවෙමි'' සිතා සිතූ ලෙසම සියල්ල හැර ඒ බ්‍රාහමණ කුමාරයා පමණක් කැඳවාගෙණ හිමාලය වනයට ගොස් ඔහු හා සමඟ තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදිව ධ්‍යානාභිඥා උපදවා වනමුල් ඵල ආහාරකොට එහි වාසය කෙළේය.

එකල්හි පසල් දනව්වෙහි (පිටිසර ජනපදයක) වසන්නාවූ බොහෝ සොරහු ගම්පැහැර එහි මනුෂ්‍යයන් අල්වාගෙණ උන් ලවා බඩු පොදි ගෙන්වාගෙණ තමන් වසනතැනට එන්නාහු වෙති. ඔවුන් අතුරෙන් රූපශ්‍රීසාරවූ ශයප්‍රයෝග (රුවින් යුත් කපටිකම් දන්නා) දන්නාවූ එක් ස්ත්‍රියක් මොහු අල්වාගෙණ දාසිකොට මෙහෙගන්නාහු වෙති. එබැවින් ''එක් උපායකින් මොවුන්ගෙන් මිදී යායුතුය''යි සිතා ''ස්වාමීනි, සිරුරු කිස කරුණු කැමැත්තෙමි. මදක් දුරුව සිටිය මැනවැ''යි කියා සොරුන් වලහා සැහවී ගොස් වල්හි ඇවිදිනී, මහබෝසතානන් වහන්සේ තාපසකුමාරයා පන්සල සිටුවා එලාඵල පිණිස වැඩිකල්හි පෙරවරු පන්සලට අවුත් තමාගේ රූපශ්‍රීයෙන් තාපසකුමාරයා පොළඹවා ඔහුගේ ශීල භේදකොට ඔහු තමා වසඟවූ බැව් දැන ''මොහු රවටා මිනිස් පියසට කැඳවාගෙණ යෙමි''යි සිතා කථාකරන්නාවූ ඒ කුමාරිකාතොමෝ ''එම්බා තාපස කුමාරයෙනි, ජනසඤ්චාර (මහජනයා ගැවසෙන්නේ නැති) රහිතවූ මේ මහා වල්හි රූපාදීවූ පඤ්චවිධ කාමකොටඨාසයෝ බොහෝසේ නොලබන හෙයින් නැවත නැවත විසිය නොහැක්කේය, යමෙක් ගම්හි වාසයකොට ඒ රූපාදීවූ පඤ්ච කාමකොටඨාසය ඉවසන්නේ වීනම් ඒ මහත්වන්නේය. හෙවත් ඔහුගේ ශීලයම මහත්ඵල වන්නේය''යි කීවාහුය.

එබසට ඒ ඇසූ තාපස කුමාරතෙම ''මාගේ පියානන් වහන්සේ එලාඵල පිණිස වලට වැඩිසේක. ආකල්හි උන්වහන්සේ විචාරමි'' කීයේය. එකල්හි ඒ ස්ත්‍රිතොම මේ කුමාරයාට පියානකෙනෙකුන් ඇත්ල, ඉඳින් ඒ තාපසතෙම මා දුටුයේ වීනම් එලාඵල ගෙණෙන කලත් දඩු කෙළවරින්ම තළා විනාශයට පමුණුවන්නේය, එබැවින් මා පළමුකොට යායුතු යයි සිතා ''එම්බා කුමාරයෙනි, මම් මග අතුසන් කඩා (අතු කඩා සළකනු තබා) පළමු යන්නෙමි, තෙපි පසුව එවයි කියා ගියාය.

ඒ ස්ත්‍රිය ගිය කල්හි එපන්සල සැපවියයුතු දරදිය නොසපයා උදක් සෝක කරමින් උන්නේය. එලාඵල ගෙණ එන තාපසයන්ට පෙර ගමන් පමණකුත් නොකෙළේය. එයින්ම තාපසයන් වහන්සේ මේ ස්ත්‍රී වසඟයට වීයයි දැන ''කුමක් නිසා තෝ දරදිය නොසපයා සෝකකොට උන්නෙහිදැ?''යි විචාළසේක. එබසට කුමාරතෙම ''ස්වාමීනි, බැද්දෙහි ඉඳ රක්‍ෂා කළාවූ සිල් මහත්ඵල නොවෙයි කියාද, ගම ඉඳ රක්‍ෂා කළාවූ සිල් මහත්ඵල වෙයි කියාද ඇසීමි. එබැවින් මම ගමට ගොස් සිල් රක්‍ෂා කරණු කැමැත්තෙමි. මාගේ යාළුවානෝද මා එන්ඩ කියා තුමු පළමුවෙන් ගියෝය. ඔවුන් හා සමඟ මමද යනු කැමැත්තෙමි. එම්බා තාපසයන් වහන්ස, මේ මහවලින් ගමට ගියාවූ මම කෙබඳු සීලයක් කෙබඳු වෘතයක් ඇති පුරුෂයෙකු සේවනය කෙරෙම්ද? කෙබන්දක්හු සේවනය කිරීමට මට යහපත්ද? වදාළ මැනැව''යි කීයේය.

එබසට තාපසයන් වහන්සේ ''එම්බල කුමාරය, මෙලොව යමෙක්හට කයින් සිද්ධවන්නාවූ ප්‍රාණඝාතය, අදත්තාදානය, කාමමිතථ්‍යාචාරය යි කියනලද අකුශලයෝද, වචනයෙන් සිද්ධවන චතුර්විධ අකුශලයෝද, (බොරුව, කේලම, රළු වචන, හිස් වචන) මනසින් සිද්ධවන්නාවූ අභිද්‍යාය (මෝඩකම), ව්‍යාපාදාදීවූ (කෝපය) ත්‍රිවිධ අකුශලයෝද සිද්ධ නොවෙද්ද හෙවත් නැත්තාහුද එබඳු සඤයා මවගේ ළෙහි වැතිර මව භජනය කරන්නාවූ ප්‍රිය පුත්‍රයෙකු මෙන් මෙයින් ගම ගියාවූ තෝ භජනයකර. නැවත යමෙක් දැහැමෙන් හැසිරේද එසේ දැහැමෙන් හැසිරෙන්නෙත් අනුන්ට නින්දා නොකෙරේද පිරිසිදුවූ චාරිත්‍ර ඇති තෙනත්තහු ඒ පුරුෂයා භජනය කර. එම්බා තාපසකුමාරය, සියලු දසදහසක් යොදුන් දඹදිව සියළු මනුෂ්‍යයෝම නැසී එක පුරුෂයෙක් පමණ සිටියේ වී නමුත් ඒ පුරුෂ කසායෙන්වූ (කහ) පෑහය අවු ආදියෙන් නැසී බොහෝ කලක් නොපවත්නේද එමෙන්ම වහා නැසෙන්නාවූ සෙනහස ඇත්තේද වඳුරන්සේ වඤ්චලවූ (සෙලවෙන චපල ගති) ප්‍රවෘත්ති ඇත්තේද එක අරමුණක පවත්නා සිත් නැත්තේද ඒ පඤ්චකාම ගුණකොටඨාශයෙහි ඇවිල එකෙණෙහි විරත්තවීම (නොඇලීම) ස්වභාවකොට ඇත්තේද එබඳුවූ පුරුෂයා භජනය නොකර, යම්සේ ගැල් ආදීවූ යානාවෙන් යන්නාවූ සඤයෝ වලගොඩ කණුපහණ (උල් ගල්) ආදියෙන් සම නොවන්නාවූ මාඟියද අපවිත්‍රයෙන් ගැවසීගත්තාවූ මාඟියද හැර තමන්ට සැපවූ මාඟියෙහි යෙද්ද එපරිද්දෙන් දඬෙන් ගැසූකල කිපෙන්නාවූ සර්පියකු මෙන් කාරණා කාරණා නොදැන මදකින් කිපෙන

අසත්පුරුෂයා භජනය නොකර හෙවත් දුරු කරව. තවද එම්බල තාපසකුමාරය, නුවණැත්තාවුන් විසින් භජනය නොකොට යුතුවූ අමිත්‍ර වූ අඥානයා අතීතානාගත වර්‍තමාන කාලත්‍රය සංඛ්‍යාත හැම කල්හි නිරන්තරයෙන් ඔහු හා සමඟ භජනය සමාගමය යි කියනලද විශ්වාසය නොකර, ඒ එසේමය, එබඳු අඥානයා භජනය කරන්නාහට බොහෝ අවැඩ වන්නේය. එසේහෙයින් තොපට වැඩවනු පිණිස මේ යථොක්ත ගුණයෙන් යුත් අඥානයා භාජනය නොකර, ඔහු භජනය කරන්නාහට බොහෝ දුක් වන්නේය'' යනාදීන් මෙසේ අවවාද කොට ''මේ මාගේ අවවාදවූ පරිද්දෙන් පිළිපදුව, මාගේ වචනයෙහි පිහිටුව''යි කීයේය.

මෙසේ පියානන් විසින් අවවාද කරණ ලද්දාවූ ඒ කුමාරතෙම කියනුයේ ''මම මනුෂ්‍යපථයට ගියෙම් වීන්නම් නුඹ වහන්සේ වැනි පණ්ඩිත කෙනෙකුන් වහන්සේ ලැබගත නොහැක්කෙමි. එතැන්හි යාමට භය ඇත්තෙමි. එසේහෙයින් නුඹ වහන්සේ සමීපයෙහි වාසය කෙරෙමි'' කීයේය. ඔහු එසේ කී කල්හි නැවතත් අවවාද දෙන්නාවූ තාපසතෙම කිසුණුපිරියම් (කසින පරිකර්‍ම භාවනා) ඉගැන්වූයේය. ඒ කුමාරතෙම නොබෝ කලකින් පඤ්චාභිඥා අෂ්ට සමාපත්තීන් උපදවා තමන්ගේ පිය තාපසයන් හා සමඟ බ්‍රහ්ම ලෝකයට ගියේය යි මෙසේ දේවාතිදේව වූ අප තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුදුරජානන් වහන්සේ මේ ධර්‍මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට ජාතකය නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යාවසානයෙහි උකටලී වූ මහණතෙම සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය.

''එකල්හි මනුෂ්‍යපථයට යෙමි යි කැමතිවූ තාපසකුමාරයෝ නම් මේ උකටලී මහණය. එකල්හි මනුෂ්‍යපථයට කැඳවූ කුමාරිකාව නම් මෙකල්හි මොහු උකටලී කරවූ මේ කුමාරිකා වන්නීය. එකල්හි ඒ බ්‍රාහ්මණ කුමාරයන්ට අවවාදදුන් පිය තාපස නම් දැන් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාල සේක.

425. සමුග්ග ජාතකය

තවද මහිනීයා (පිදිය යුතු) මහානුභාව ගුණොපෙත (ගුණයෙන් යුක්තවූ) නවාද්ධ්‍යා විද්‍යාචරණ (අෂ්ට විද්‍යා හා පසළොස් චරණ ධර්‍ම) ධර්‍මමයෙන් නිර්‍මලවූ අප තථාගතයන් වහන්සේ එක් සමයෙක්හි ක්ලෙශ ඝර්‍මාභිතප්ත (කෙලෙස් ග්‍රීස්මයෙන් තැවුණු) සත්‍වයන් ධර්‍මාමෘත පානය කරවමින් ජේතවන විහාරයෙහි චතුර්විධ බ්‍රහ්ම විහරණයෙන් වාසය කරණසේක් දුදසුන් (දුකසේ දැකිය යුතු) නිවන් දක්වන බුදු සසුන් වැද පැවිදි වද කෙළෙසුන් වසඟවෙමින් සස්නෙහි කලකිරී වසන එක් මහණකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වා වදාළසේක.

එක් දවසක් සර්‍වඥයන් වහන්සේ ශාසනයෙහි ලාභය හා සමඟ කෘශවූ දේහ (කෙට්ටු වූ සිරුරු) ඇති සිතෙහි උපන් රාගය හා සමග ගතෙහි ඉපිලි නහර ඇති ක්ලෙශයන් හා සමග වැටුනාවූ ක්ලෙශයන් ඇති ශාසනයට මුඛවූ සිත් (සසුනට යොමුවූ) හා සමග දික්වූ නඛ (නියපොතු) ඇති සිල් හා සමඟ කිලුටුවූ සිවුරු ඇති ඒ භික්ෂූහු ශික්ෂාවෙහි අපේක්ෂා නැතිව වසන බව දැක ''කිමෙක්ද මහණ, තෝ ශාසනයෙහි උකටලී වූයෙහි වේදැ?''යි විචාරා වදාරා ''එසේය ස්වාමීනි'' දැන්වූ කල්හි ''මහණ, ස්ත්‍රීහු නම් මායා සාඨෙය්‍යාදී (මායම් කපටිකම් ආදී) නොයෙක් වඤ්චාප්‍රයෝග දන්නා කෙළෙහිගුණ නොදන්නා අයහ. එසේහෙයින් තෝ කුමට ප්‍රාර්ත්‍ථනා කෙරෙයිද? පෙර දරුණුවූ දානවරාක්ෂයෝ (එනම් රකුස් විශේෂයක්) පවා ඔවුන් කුක්ෂියෙහි (උදරයෙහි) තබා රක්ෂා කරන්නාහු තමන් අයිති කොට ගත නුහුනුවාහුය. තෝ කෙසේ අයිතිකොටගත හැකිවන්නේහිදැ?''යි විචාරා මේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

සියල් සිරින් තිදස්පුර පසස්කළ (තව්තිසාව ප්‍රදර්ශන කළ) දොළොස් යොදුන් බරණැස් නුවර පෙර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජකු රාජ්‍යශ්‍රී අනුභව කරණ සමයෙහි පුරණලද බෝධිසම්භාරයන් ඇති අප මහබෝධිසත්වයන් වහන්සේ වස්තුකාම ක්ලේශකාම හැර නිල්මහමේකුළු (කලු වැහිවලා) මෙන් බබලන ගණසා මඩලෙන් (ගණයට වැඩුණු අතු පතරින්) හොබනා විදුලිය මෙන් සුපිපි ලිය වැලැඳි විසිතුරු පතරින් හා ලපළුපත් කමින් තමන් සුතන් (තම දරුවන්ට) කවමින් පෙමින් ඔවුනොවුන් ඇඟ තොළු තබා කෙළනා මුවකැලන්ගෙන් හා සුනිල් මිණිගල් මුදුනෙහි රහනා ලිය කිදුරන්ගේ මියුරු ගියෙහි ලොබින් ගොදුරෙහි ලොභ නොකොට සිටිනා සිරලන්ගෙන් හා විමල් වැලිතලාවල මොණර කිකිළින් මැදෙහි පිලඹරා නටනා (පිල් විදහා නටන) බලවත් මොණරුන්ගෙන් හා පිළිමල් ගජන් ඇන උරිරුවැකි (රුධිරය තැවරුණු) දලින්

මදමත් ඇත්මුලින් හා සුපුල් පලොල් මිදෙලී සල් විසල් වනපෙතින් වගුළ නොයෙක් සුවඳ මුවරද ගෙණ වැහෙන සිහින් හඟුලැල්ලෙන් සැදුන්ලත් විවිධ ජනාලයවූ (නොයෙක් ජනයාට ආසා ඇතිකරණ) හිමාලයට වැද ක්ලෙශ තාපයට හේතුවූ තාපස ප්‍රවෘජ්‍යාවෙන් පැවිදිව පංචාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා වනමුල් ඵලාහාරම ආහාරකොට වාසය කරණසේක.

එකල උන් වහන්සේ වසන පන්සල අසල තුමුල් (විශාල) ගල්ගුහාවෙක වසන මනුෂ්‍ය මාංශ භක්ෂණය (අනුභව) කරණාපේක්ෂ එක් රාක්ෂයෙක් අතුරතුරෙහි මහබෝසතානන් වහන්සේ කරා එළඹ බණ අසන්නේය. ඒ බණ අස අසාත් තමා පරහිංසාවෙහි සතුටුවන පවිටුජන්මයෙහි උපන් හෙයින් මහවනමැද මහජනයා එන යන මග රැක සිට දනන් ලුහුබඳවා අල්වාගෙණ සල්ව සල්වා දෙකපොළින් ලේ වගුරුව වගුරුවා කන්නේ. එකල කසීරට වාසිවූ දුටු දුටුවන් විසින් කරණ රුසිරින් මනාවූ එක්තරා කුමාරිකාවක ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදයෙක සරණ ගොස් වාසය කරන්නී, එක් දවසක් තමාගේ දෙමාපියන් දකිනු පිණිස පිරිවර ජනයා හා සමග අවුත් නැවත තමා වසන පසල් දනව්වට යෙමින් ඒ වන මැදට පැමිණියාය.

එකල්හි ලෙලෙන දිව් නැමති සලවිදුලිය ඇති වක්ව තිබෙන බැම නැමති දිලියෙන්නාවූ ඉදුසැව් ඇති උදුල දළයුවල (බබළන දළ දෙක) නැමැති හඡන බලපෙළ ඇති උරිරු (ලේ) පානය කිරීමෙන් කෙසරු සලාවෙහි රැඳි මදින් වැහෙන ලේබිඳු නමැති පොද පතර ඇති පතල සැඩහඬ නමැති මිහිගුම් ඇති කුරිරු දරුණු වෙස් ඇති ඒ දානව රකුස්තෙම අහස්කුස පහළ නිල්මහමේකුළක් මෙන් අවුත් ඒ වනමැද මගට බටුයේය.

එවෙලෙහි ඒ පරිවාර ජනයෝ තම තමා අත තුබූ අවි දමා ඒ ඒ අත දිව්වාහුය. එසඳ ඒ දානවතෙම යානාවේ යා නොහී උන් උතුම්වූ රූපශ්‍රීයෙන් කාන්තවූ ඒ කාන්තාව ඒකාන්ත කොට තමා වසන තැනට ගොස් ප්‍රිය භාර්යාකොට තබා තෙල් මී සකුරු සාල් ආදීවූ නොයෙක් තොස කරණ උපකරණ ගෙණවිත් පෝෂ්‍ය කෙරෙමින් විචිත්‍ර වස්ත්‍රාභරණයෙන් සරහා අනිකකු නොදන්නා ලෙස රක්නා කැමතිව නොඅඩුවූ සෙනහසින් කරඬුවෙක ලා ගැල කුක්ෂියෙහි (ගිල උදරයෙහි තබා) තබා රක්ෂා කරන්නේය.

මෙලෙස රක්නාවූ එතෙම එක් දවසක් ජලස්නානය කරණු කැමතිව සිහිල් සිලිල් පිරි (සීතල ජලයෙන් පිරුණාවූ) නිමල් කමල් විලකට ගොස් බඩ තුබූ කරඬුව වමාරා එයින් ඈ පිටතට ගෙණ පළමු කොට නහවා නොමද සුවඳ විලවුන් ගල්වා නන් විසිතුරු රුවන් ආභරණ පලඳවා ‘‘මදක් තොප ශරීරයෙහි තෙත් සිඳුවාගණු’’යි තෙමේ එතැන්හි සැක කටයුතු කිසිකෙනෙකුන් නැති හෙයින් නහන තොටට බැස දුරුව සිට දිය නාන්නේය.

එසඳ ඒ කුමාරිකාවෝ වයස්සුපුත්‍ර නම්වූ උතුම් රූපශ්‍රීධර විද්‍යාධරයෙකු (අහසින් යන දේව විශේෂයක්) බඩිගායුධ සන්නද්ධව (කඩු හා ආයුධ වලින් සැරසී) අහසින් එනවා දැක ඔහු කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇතිව ‘‘මෙසේ එව’’යි අත්සන් කොට කැඳවූවාය.

එසඳ විද්‍යාධරතෙම සුරපුරෙන් බස්නා සුරකුමරෙකු මෙන්ද ගුවන් කුසින් එන රුවන් රුවක් මෙන්ද ඈ කෙරෙන් ඒ රකුසාගේ මතු වෙන්වීමට පෙර නිමිතිව පතිතවන උල්කාපාතයක් මෙන්ද වහා අහසින් බටුයේය.

එකල ඒ කුමාරිකාවෝ ඔහු කරඬුවේ හිඳුවා දානවයාගේ ආගමනය බලමින් කරඬුව මත්තේ හිඳ දියනා ගොඩනැගී එන්නාවූ ඒ දානවයාට තමා දක්වා ඔහු ලඟට එන්නට පළමුකොට ගතගබගිලි විදුලියක් මෙන් ඒ කරඬුව ඇතුළට වැද තමා සළුවෙන් ඉසවසා පෙරව නොවලසා ඔහු වසාගෙන ඔත්තාය. ඒක්ෂණයෙහි ඒ රාක්ෂසතෙම අවුත් පරීක්ෂා නොකොට පළමු පරිද්දෙන්ම කරඬුව ගැල තමා වසන ගුහාවට යෙමින් අතරමගදී සිතනුයේ ‘‘ඒ අපගේ තාපසයන් වහන්සේ බොහෝ කලක් නොදක්නා ලද. ඉන් උන්වහන්සේ කරා ගොසින් දැක පැහැද වැඳපුදා බණ අසා යෙමි’’යි පන්සලට ගියේය.

තාපසයන් වහන්සේද එන්නාවූ ඔහු දුරදීම දැක දෙදෙනකු කුස තුල වසන බව දිව්‍යචක්ෂුරභිඥානයෙන් (දිවසින්) දැක අඥානවූ ඕහට විඥාපන කරණු (අවබෝධ කරවීමට) කැමැතිව වදාරණසේක් ‘‘එම්බා පින්වත්නි, තොපි තුන්දෙනා කොතැන්හි අවුද? බොහෝ කලකින් අද මෙතැන්හි තොපගේ පැමිණිම වුයේය. කිමෙක්ද තොපි නිදුක් නිරෝගීවව්ද? යහපත මෙසේ අවුත් තෙල අස්නෙහි හිඳුව’’යි වදාළසේක. එබස් අසා ඒ දානව රාක්ෂසතෙම ‘‘මේ තාපසයන් වහනසේ එකලාව මෙතැන්හි ආ මට තුන්දෙනෙකැයි වදාරණසේක.

කිමෙක්ද? තඤ්ඩය දැන කියනසේක්ද? නොහොත් උන්මඤ්ඩ (පිස්සුවෙන්) නන්දොඩනසේක්දැ?''යි සිතා තාපසයන් කරා එලඹ වැද එකත්පස්ව හිඳ එපවත් පුළුස්නා අදහසින් කතාකරණුයේ ''කිමෙක්ද? තාපසයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ කිසි සහයක් නැතිව මෙතැන්හි ආ මට තෙපි තුන්දෙනා කොයිසිට අවුදැ?''යි වදාළේය.

එබසට තාපසයන් වහන්සේ ''එම්බා රක්ෂසය, තෝ මේ කාරණය ඉදුරා අසනු කැමැත්තෙහිදැ?''යි වදාරා ආදරයෙන් ''එසේය ස්වාමීනි'' දැන්වූ කල්හි ''පළමු තෝද තාගේ කුක්ෂිගත (කුස තුල) කරඬුකයෙහි තබා ප්‍රෙමභාරයෙන් රක්ෂාකරණ ලද භාර්‍යයාවද යන දෙදෙනා තනිවම විසූහ. දැන් වනාහී ඕ තොමෝ වයස්සුපු නම්වූ විද්‍යාධරයකු හා සමග පාපයෙහි ලැජ්ජා නොකොට තමා අධ්‍යාසයවූ (අදහස් කළ) පරිද්දෙන් ලොකස්වාදරතියෙහි (කාම සේවනය) යෙදී ඉන්නීය. එසේ හෙයින් තොප තුන් දෙනෙකුයයි කීමි''යි වදාළසේක.

එබස් අසා දානව රක්ෂතෙම සිතනුයේ ''විද්‍යාධරයෝ නම් අනල්පවූ මන්ත්‍ර ජපනය කොට මායාකාරයෙන් සඤ්චාරණය කරණා අයෙක ඉඳින් මාගේ කුක්ෂිගතවූ ඔහුගේ කඩිගය ස්වහස්තගත (තම අතට පත්) වීනම් බඩපලාගෙණ පලායන්ටත් සමර්ත්‍ථවන්නේය''යි භයින් තැතිගෙණ සිත් ඇතිව වහා කරඬුව වමාරා තාපසයන් වහන්සේගේ ඉදිරියෙහි තබා නිදානයක් මෙන් රක්ෂා කළ ඒ කරඬුයෙහි පිධානය හළුයේය. ඒක්ෂණයෙහි ඒ විධ්‍යාධරතෙම කූටයන්ත්‍රයකින් නික්මුනු ශරීරයක් මෙන් මන්ත්‍ර ජල්පනය (මන්ත්‍ර ජපකර) කොට අහසට පැනනැංගේය.

එසඳ ඔහු දැක මහබෝසතානන්ට බොහෝසේ සතුටුව ස්තුතිකරණ ඒ දානව රාක්ෂසතෙම ''උග්‍රවූ තපෝ තේජසින් අග්‍රවූ තාපසයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ මේ කාරණය දත් පරිදි ඉතා යහපත. නිරන්තරයෙන් මාගේ ප්‍රාණය මෙන් කුක්ෂියෙහි තබා රක්ෂාකරණ ලද්දාවූ මේ ස්ත්‍රී පවා මිත්‍රද්‍රෝහී කමීකොට අන්පුරුෂයෙකු කරා සරාගව (ආලය) එලීය. එසේහෙයින් මේ ලෝකයෙහි අන් සඤ කෙනෙකුන් විසින් කෙළෙස් ප්‍රවේශනයෙන් (කෙළෙස් ඇතුළුවීමෙන්) අවසඟව (වසඟ නොවී) ස්ත්‍රීවසඟයට පැමිණියාහුද ඔහු ඉතා නින්දාවට පැමිණෙන්නාහුය. ඒ එසේමය. සවස උදෑසන ගිනිදෙවියාට යාගකොට වෙනෙහි වාසයකරණ තාපසයන් විසින් රක්ෂාකරණ ලද වහ්නියක් (ගින්නක්) පරිද්දෙන් තොමෝ මා විසින් නිරන්තරයෙන් ආදරයෙන් රක්ෂා කරණ ලදුව මෙබන්දෝ පවා ඔවුන් කුසතුළ තබා රැකගත නුහුනුවාහුය, එසේවූ ස්ත්‍රීද පතිව්‍රතා ධර්ම්මය කවරෙක් අප විසින් රක්ෂාකරණ ලද්දේය යි සිතා විශ්වාස කරන්නේද? ඒ එසේමය. ස්ත්‍රීහු නම් ලෝකස්වාදය රතියෙන් සම්පූර්‍ණ නොවන්නාවූ සිත් ඇති බැවින් අගාධවූ මහා සමුද්‍රයාගේ පත්ලය වැන්නේමය. එසේවූ ඔවුන් කෙරෙහි රාග වශයෙන් බැඳුනාවූ නුවණැක්තාවූ සඤතෙම මෙලෝ පරලෝ දෙක්හි මහත් දුක්ඛයට පැමිණෙන්නේය. එසේහෙයින් විසුද්ධවූ (පිරිසිදුවූ) ධ්‍යන ප්‍රතිලාභය (ධ්‍යාන උපදවා ගැනීමට) ප්‍රාර්ත්‍ථනා කරන්නාවූ ප්‍රඥාවන්ත උත්තම සඤයෝ සියලු දෝෂයට වාසස්ථානවූ පඤ්චඉන්ද්‍රියයන්ට උත්සව ක්‍රීඩාවූ භවසාගරයට දියසලාවූ (දිය සුළිය) ලෝභ ලතාවට තුමුල් මුල්වූ (විශාල මුල්) අපායට වාසල් දොරවූ සසර මහවෙනෙහි සරණ සඤ වඟී නමැති මෘගයන්ට පාසවූ අපාය නමැති සමුද්‍රයට ගෙන යන ජලප්‍රවාහ (ජල පාරක්) බඳුවූ අවිශ්වාස වූ ස්ත්‍රීන් විශ්වාස නොකරන්නාහුය''යි කියා ඒ දානව රාක්ෂසතෙම මතු ආලවක සුවිරෝම බරරෝමාදීවූ චණ්ඩ සඤයන්ගේ අභිමාන (අහංකාරය) හැර නමස්කාර බහුමාන කිරීමට පූර්‍වනිමිත්ත දක්වා යුගාන්ත වාතවේගයෙන් (යුග කෙළවර සුළඟ) පතිතවූ පර්වතකූටයක් මෙන් ලෝසත්හට බෝසත්කරණ බෝසත්වූ ඒ තාපසයන් වහන්සේගේ ශ්‍රීපාදය වැඳහෙව ''මෝහ නැමැති ගණඳුරට දිවයුරුහු බඳුවූ ක්ලේශ නමැති දාවානලයට (ලැව් ගින්නට) මහා මේඝයක් බඳුවූ මෛත්‍රී නමැති ලතාවට තෝතැන්නක් බඳුවූ කරුණා නැමති ගංගාවට හිමාලය බඳුවූ ශීලාදී ගුණරත්නයට රත්නාකරයක් බඳුවූ දහම් නමැති අමාවට මහමුහුද බඳුවූ නුවණ නමැති පහණට රන්පහයක් බඳුවූ නිවන්මඟට රුවන්හිණක් (රන් ඉණිමගක්) බඳුවූ තුන්ලොවට තිලකවූ ස්වාමීනි, තාපසයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ නිසා අද මාගේ දිවි ලබනලද නැතහොත් මේ විද්‍යාධරයා ලවා මදකලකින් මේ මා මරාපුවා වේදැ?''යි මහබෝසතානන් වහන්සේට ප්‍රසංශා කෙළේය.

ඉක්බිති මහබෝසතානන් වහන්සේද ඒ දානව රක්ෂසයාට ධර්ම්දේශනා කොට ''මෑ කෙරෙහි තෝ රෝෂණයෙන් (තරහෙන්) කිසි රෝෂයක් (පළිගැනීමක්) නොකරව''යි අවවාද කොට ඔහු පඤ්චශීලයෙහි පිහිටවූසේක.

එකල ඒ දානව රක්‍ෂසතෙම ‘‘මම තී කුසතුල තබා රක්‍ෂාකරන්නෙමිද අධර්මසේවනයෙන් වලකාගත නුහුනුයෙමි, අන්කවරෙක් තොප ඔයින් වලකා රක්‍ෂාකොටගත හැකිවන්නේදැ?’’යි කියා ඈ ගමන්කරවා තෙමේ තමා වසන තැනටම ගියේය යි මෙසේ අතීතානාගත වර්තමාන යන කාලත්‍රයවර්තිවූ (තුන්කලට අයත්) සර්ධර්මයන් ස්ර්වාකාරයෙන් අවබෝධ කළාවූ අප බුදුරජානන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට පූර්‍වාපර සන්ධි ගළපා මේ ජාතකය නිමවා වදාළසේක.

මේ ධර්මදේශනාවසානයෙහි උකටලී වූ ඒ මහණතෙම දහසක්නයින් ප්‍රතිමණ්ඩිතවූ (අලංකාරවූ) සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය.

‘‘එකල්හි රාක්‍ෂයාගේ කුක්‍ෂියෙහි දෙදෙනෙකු වසන බව දිව්‍යඥානයෙන් දැක ඕහට වන අවැඩ වලකා ප්‍රාණඝාතාදී පාපකර්මයන් නොකරණ ලෙස අවවාදකොට පඤ්චශීලයෙහි පිහිටුවූයෙම් දැන් අසාරවූ සංසාර සාගරයෙහි නිමග්නව සඤ්චාරණය (ඇවිදින්නාවූ) කරන්නාවූ සත්ව වර්ගයා එයින් ගොඩලා අමාමහ නිවන්පුරයට පමුණුවන්නාවූ මම්ම වේදැ’’යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

426. පූතිමාංශ ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි සකල සත්‍වයන් කෙරෙහි අකාරණ පරමවත්සලවූ (හේතුවක් නැතිව ඇතිවන මහත් ආදරය) අප තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ දෙවිරම්වෙහෙර වැඩ වසන සේක්, ඉන්ද්‍රිය සංවරය අරභයා මේ ජාතකය වදාළසේක.

එක් සමයෙක්හි බොහෝ භික්‍ෂූහු චක්‍ෂුරාදී ඉන්ද්‍රියයෙහි සිහි නමැති දොර නොවසා වාසය කරන්නාහ. එකල සකල ගුණ නිධාන වූ සර්ව්‍ඥරාජොත්තමයානන් වහන්සේ මේ භික්‍ෂූ ට අවවාද කරන්නට වටනේය යි ආනන්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේට මෙහෙවර වදාරා (සංවිධානය පවරා) ඒ වෙහෙරෙහි සියළු භික්‍ෂූන් රැස්කරවා සරහන ලද උතුම්වූ බුද්ධාසනයේ හිඳ වදාරණසේක් ‘‘මහණෙනි, මහණුන් විසින් රූපාදීවූ අරමුණු සුභනිමිත්තාකාරයෙන් (සුභ නිමිති වශයෙන්) නොගතයුත්තේය, ඉදින් ඒ අරමුණු සුභාකාරයෙන් ගෙණ කාලක්‍රියා කෙළේ වීනම් අපායෙහි ඉපද බොහෝ දුක් විඳින්නේය. එසේහෙයින් මහණෙනි, තෙපි අසුභවූ රූපාදී ආරම්මණයන් සුභාකාරයෙන් ගෙණ වාසය කරව, තවද මහණෙනි, රූපාදී අරමුණු ගොදුරුකොට වාසය කරන්නාවූ පුද්ගලතෙම ඉහාත්ම භාවයෙහිම මහත් විනාසයට පැමිණෙන්නේය. එසේහෙයින් රූපාදීන් සුභාකාරයෙන් බැලීමට වඩා ගිනිගෙණ දිලියෙන අය සලාකායෙන් (යකඩ හැන්දෙන්) චක්‍ෂු ප්‍රාසාදය පිරීමැදීම (ඇස පිරිමැදීම) උතුම් වන්නේය’’යි කියා වදාරා ‘‘මහණෙනි, තොප විසින් රූපය බැලියයුතු කලත් ඇත, ඒ නොබැලියයුතු කලත් ඇත. එයින් බැලියයුතු කල්හි සුභාකාරයෙන් නොබලා අසුභාකාරයෙන් බලව, එසේකල්හි තොපි සතර සතිපට්ඨානය (කායානුපස්සනා දී සතිපට්ඨාන සතර) ආයීයවූ අෂ්ටාංගික මාර්ග්ගය නවවිධවූ ලෝකෝත්තර ධර්මය යන ගොචරයෙන් නොපිරිහෙව (ගුණ ධර්ම වලින් ඇත් නොවීම). එසේ නොපිරිහී ඒ ගොචරයෙහි හැසිරෙන්නාවූ තොප කරා ක්ලේශමාරතෙම පැමිණෙන්ට අවසරයක් නොලබන්නේය. ඉදින් තෙපි කෙලෙසුන් වසඟ බවට පැමිණ සුභ නිමිත්තාකාර වශයෙන් ඒ රූපය බැලුවාහු වීනම් පූතිමාංශ (කුණු මස්) නම්වූ සිඟාලයා මෙන් තොපගේ ගොචරයෙන් පිරිහෙන්නාහු ය’’යි වදාරා එපවත් අසනු කැමති මහණගණයා විසින් ආරාධිත වූ බුදුරජානන් වහන්සේ ඉකුත් වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

පෙර බරණැස්නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජකු රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි හිමාලය වනප්‍රාන්තයෙහි එක් අරණ්‍ය ප්‍රදේශයෙක ගල්ගුහාවෙක්හි නොයෙක් සියගණන් එළුවෝ වාසය කරති.

ඔවුන් වසනාතෙනට නුදුරු තැන්හි එක් ගල්ලෙනක පූතිමාංශ නම්වූ කැණහිලෙක් තමාගේ වේනි නම්වූ භාර්‍යාව හා සමග වාසය කෙරෙමින් එක් දවසක් ඈ හා සමග ඒ වනාන්තරයෙහි ගොදුරු සොයා ඇවිදිනේ ඒ ගුහාවෙහි වසන එළුවන් දැක එක් උපායකින් මොවුන් මරා මස් කෑ යුත්තේය යි සිතා ගොස් දවස දවස එකි එකී එළුවකු බැගින් මරා කන්නේය. මෙසේ ඔවුන් දෙදෙන එළුවන් කමින් ස්ථූලවූ ශරීර ඇතිව මහත් ශක්තිසම්පන්න වූවාහුය.

මෙසේ කල්යාමකින් ඒ සියලු එළුවෝ විනාශයට පැමිණියාහුය. ඔවුන් අතුරෙන් මෙලමාන නම්වූ එක් එළුදෙනෙක් නුවණැත්තීය. උපායෙහි දක්ෂ වන්නීය. එම කැණහිල්තෙම ඈ මරා කන්ට නොහැකිව ඒ තමාගේ භාර්යාවූ වේනි නම් සිවල් ධෙනුව හා සමග මන්ත්‍රණය කරණුයේ ''සොඳුර, සියළු එළුවෝම අප විසින් මරා කනලදින් නිමාවට ගියාහුය. මේ එළුදෙන එක් උපායකින් මරන්ට වටනේය, එසේහෙයින් තෝ තනියම ගොස් ඒ එළුදෙන හා සමඟ මිත්‍රව තොප ඈ හා සමඟ විස්වාසවූ කල්හි මම මළ ආකාර දක්වා හෙව නිදිමි, එකල තෝ ඈ ලඟට ගොස් ''යෙහෙලිය, මාගේ ස්වාමිපුත්‍රයා මළේය, මමද කිසි පිළිසරණයක් නැත්තෙමි, දැන් තොප ඇර අනික් කෙනෙක් මට නැත, එසේහෙයින් අපි දෙදෙන ගොස් අඩා වැලප ඔහුගේ ආදාහනකෘත්‍ය කරමිහ''යි කියා ඈ කැඳවාගෙණ මෙතැන්හි එව, එසේ කල්හි මම හොත්පලින් පැනනැගී ඇගේ බොටුව ඩැහැ මරමි'' කීයේය.

එසඳ ඒ වේනී නම් සිවල්දෙන්තොම ''යහපතැ''යි ඔහුගේ බස් පිළිගෙණ ඒ එළුදෙන හා සමඟ මිත්‍ර විස්වාසය උපන් කල්හි පළමු ඒ සිඟාලයා කී සියල්ලම එළුදෙනට කීවාය. එසඳ ඒ එළුදෙන්තොම කියන්නී ''යෙහෙලි, තීගේ ස්වාමිපුත්‍රයා විසින් මාගේ සියළු නෑයෝ මරා කන ලද්දාහුය. එසේහෙයින් ඔහු කරායන්නට මම භය ඇත්තෙමි'' කීවාය. ''යෙහෙලි, තෝ භය නොව මළාවූ ඒ තෙම තොපට කුමක් කරන්නේදැ?''යි කීවාය. එබසට නැවතත් ඒ එළුදෙන කියන්නී ''තොපගේ ස්වාමිපුත්‍රතෙම ඉතා දැඩිවූ මන්ත්‍රණ ඇත්තේය, එසේහෙයින් මම ඔහු සමීපයට නොයමි'' කියාද නැවතත් ඒ සිවල්දෙන විසින් යාච්ඤාකරණ ලදුව මෙසේ කියන්නේ ''ඒකාන්තයෙන් මළනියාව වේදැ''යි සිතා ඇගේ බස් ගිවිස ඈ එක්ව නික්ම ගියාය.

එසේ යන්නීත් ''කුමකින් කුමක් වේදෝ හෝ''යි ඒ කැණහිලා කෙරෙහි සැකයෙන් සිවල්දෙන ඉදිරිකොට විමසමින් යන්නීය.

එකල ඒ සිඟාලතෙම එන්නාවූ ඔහුන්ගේ ශබ්දය අසා ''එළුදෙන් ආවා හෝ''යි ඉස ඔසවා ඇස දල්වා බැලුයේය. එකල ඒ එළුදෙන්තොම එසේ බලන්නාවූ ඔහු දැක ''මේ පාපිෂ්ඨ ගුණ ඇති දුෂ්ට තෙනැත්තේ මා රවටා මරා කනු කැමතිව මළවෙස්ගෙණ හොත්තේය''යි නැවත යන්ට නික්මුනාය.

එකල සිවල්දෙන විසින් ''යෙහෙලි, තෝ කවර හෙයකින් නැවත යන්නෙහිදැ?''යි විචාරණලදුව තමා යන කාරණා සිවල්දෙනට කියන්නාවූ ඒ එළුදෙන ''එම්බල යෙහෙලි, තීගේ ස්වාමීපුත්‍රවූ පූතිමාංශ නම්වූ සිඟාලයාගේ බැලීම මට යහපත් නොවන්නේය. එසේහෙයින් මෙබඳුවූ වඤ්චා ප්‍රයෝග දන්නා අසත්පුරුෂයා කෙරෙන් දුරුවීම යහපතැ''යි කියා තමා වසන තැනට ගියාය.

ඒ සිඟාල ධෙනුව ඒ එළුදෙනගේ ගමන් වලකාගත නොහී කිසිත් නැතිව තමාගේ ස්වාමිපුත්‍රයා ලඟට ගොස් සෝක කෙරෙමින් නොයෙක් සිතිවිලි සිතා කලකිරී උන්නාය. එකල එසේ උන්නාවූ ඒ සිවල්දෙනට විධාන කරන්නාවූ ඒ සිඟාලතෙම ''එම්බල වේනීය, තෝ පළමු මාගේ යෙහෙලියවූ එළුදෙන් මට බොහෝ ස්නෙහ ඇත්තීය, මා කීවා කරන්නීයයි ගුණ වණීනා කොට අප ලඟට කැඳවාගෙණ එම් කියා ගොස් දැන් වනාහී අප සමීපයට නොඇවිත් දුරසිටම නැවත යන්නාවූ ඈ වලකාගත නොහී තෝ මෙතැන්හි අවුත් උමතුවාක් (සිහි මුලාවෙන්) මෙන් ඉඳ කුමට සෝක කරන්නේහිදැ?''යි කීයේය.

එබසට සිවල්දෙන්තොම කියන්නී ''එම්බල ස්වාමිපුත්‍රය, තෝ පළමුවෙන් මළවුන්ගේ ආකාර දක්වා හෙව ඈ ලඟට ආ කල්හිම නැගීසිට බොටුව ඩැහැ මරමි මන්ත්‍රණය කොට දැන් ඈ සමීපයට එන්ට පළමුවෙන් ඉස ඔසවා බැළුයෙහිය. එසේ හෙයින් පරීක්ෂා නුවණැත්තෙහිත් තෝමය''යි කීවාය.

මෙසේ ඒ වේනී නම් සිවල්දෙන් තොම තමාගේ ස්වාමිපුත්‍රයානන් හිඳුවා ඉක්බිති ''ස්වාමිපුත්‍රයානන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ සෝක නොකළ මැනව, නැවතත් මම ඈ උපායකින් මෙතනට කැඳවාගෙණ එමි, එකල නුඹවහන්සේ ඈ පමානොවී අල්වාගත මැනවැ''යි කියා ඈ සමීපයට ගොස් කියන්නී ''එම්බල යෙහෙලිය, පළමු ආ තොප ගියගමනින් බොහෝ වැඩවිය, තොප එතැන්හි ගොස් ආ තැන්හි මාගේ ස්වාමිපුත්‍රයා දැන් සිහි ලැබ ජීවත්වන්නේය, එසේහෙයින් ප්‍රිය පඬුරක් ලදින් සතුටු කරන්නාක් මෙන් ඒ අපගේ ස්වාමිපුත්‍රයා කරාගොස් පිළිසඳර කථාකොට එව''යි කීවාය.

එසඳ ඒ එළුදෙන්තොම "මේ පව්ටු තෙනැත්තී මා රවටා කනු කැමැත්තීය, මොවුන් වෛර කරවා ගැන්ම සුදුසු නොවන්නේය, එසේහෙයින් උපායෙන්ම මෑ රවටා දුරුකෙරෙමි" සිතා කියන්නී "යහපත යෙහෙලිය, තොප සතුටුකොට එමි, එසේ එන නමුදු බොහෝ පිරිවර ගෙණ එමි. ඒ එන්නාවූ අපට කෑ යුතුවූ භෝජනයන් සපයා තබව"යි කීවාය.

ඉක්බිති ඒ සිවල්දෙන්තොම විචාරන්නී "මම තොප කීවාවූ පර්ෂදට (පිරිසට) යම් භෝජනයක් පිසමි, ඒ කීගේ පරිවාර ජනයෝ කෙබඳු වන්නාහුද? කිනම් ඇත්තාහුද? ඔවුන් අපට නොවලහා කියව"යි කියා කීවාය.

එබසට එළුදෙන්තොම තමාගේ පිරිවර කියන්නී "එම්බල වේනීය, සුනඛයන් පන්සියයක් පිරිවරකොට ඇත්තාවූ මාලිය නම්වූද චතුරක්ඛ නම්වූද පිඟිය නම්වූද ජම්බුක නම්වූද යන මොහු සතරදෙන මාගේ පිරිවර වන්නාහ. මේ සියල්ලවුන් පිරිවරාගෙණ එන්නාවූ මට තෝ ගොස් අහර සපයා තබව. ඉඳින් තෝ ආහාර සපයා නොතිබුවා නම් මාගේ පිරිවරවූ දෙදාසක් බල්ලෝ තොප දෙදෙනා මරා මස්කන්නාහුය"යි කිවාය. එබස් අසා ඒ සිඟාල ධෙනුතොම "යහපත ඉඳින් තොමෝ එතැන්හි ගියා නම් අපට මහත් අනර්ඝ වන්නේය. එසේහෙයින් නොයන පරිද්දෙන් කෙරෙමි" සිතා කියන්නී "එම්බල යෙහෙලිය, තොප මේ වසන තැනින් නික්ම ගියකල්හි තොපගේ උපකරණ විනාශ වන්නේය. එසේහෙයින් තොපගේ යහළුවූ ඒ සිඟාලයාට තොප නිදුක් නිරෝගි බව මම කියාලමි. තෝ අනික් තැන්හි නොගොස් මෙතැන්හිම සැපසේ වාසය කරව"යි ඒ එළුදෙනට කියා තොමෝ මරණ භයින් තැතිගෙණ වේගයෙන් ස්වාමිපුත්‍රයා ලඟට ගොස් ඔහු කැඳවාගෙණ අන්තැනක විසීමට ගොස් නැවත ඒ ගුහාවට නොආවාහුය යි සර්ඹඳයන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාරා පූර්වාපර සන්ධි ගළපා මේ ජාතකය නිමවා වදාළසේක.

"ඒ අරණ්‍ය ප්‍රදේශයෙහි වනස්පති වෘක්ෂයෙහි (විශාල ගසක) අධිගෘහිතව (අරක්ගෙන සිටි) ඒ සිඟාලයාගේ හා සිවල්දෙනගේ භාෂණය (කථාව) ඇසූවාවූ දේවතාවා නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්මය"යි තමන් වහන්සේ දක්වා වාදාළසේක.

427. නිත්වටු ජාතකය

තවද එක් සමයෙක්හි මහනීය ගුණ (පිදිය යුතු ගුණ ඇති) මහිම සම්‍යක් සම්බුද්ධ රජොත්තමයානන් වහන්සේ ධර්මාමෘත වර්ෂාවෙන් (දහම් අමා වැස්සෙන්) ක්ලේශ දහන නිර්වාපණය (කෙලෙස් දැවීම නිවා) කොට වෛනෙය (හික්මවිය හැකි) ජනයන් මනදොළ පුරමින් ලකුළු ගිජුකුළු පව්වෙහි ආයීය ර්යියාපථ (උතුම් ඉරියව් පැවැත්මෙන්) විහරණයෙන් වාසය කරණසේක්, මේ ජාතක ධර්මදේශනාව ගෙණහැර දක්වා වදාළසේක.

එසමයෙහි ප්‍රසිද්ධ දම්සභා මණ්ඩපයෙහි විශුද්ධ බුද්ධාශන පිරිවරා උන් ශික්ෂාකාමී භික්ෂූහු බලා "ඇවැත්නි, මේ දෙවදත්ත ස්ථවිරයෝ නම් ලජ්ජා නැති එකෙක, ඔහු සිත සංජාත උතුම් ගුණ ලවයකුත් (ගුණ බිඳක්වත්) නැත්තේය. එසේ සිටින් බුදුවනු කැමැත්තේය. මුළුලොවට පතල අපමණ ගුණ ඇති බුදුරජානන් වහන්සේගේ සසුන් වැද කෙළෙසුන්ම දැරීය, අජාසත් රජු හා සමග නිවන් මග වලකන්නාක් මෙන් බුදුන් විදීමට දුනුවායන් යෙදීය. අපායමග එළිකරන්නාක් මෙන් ගල් පෙරළීය, අධර්මී නමැති රජ ප්‍රදක්ෂිණා (අදහම පැදකුණු කරන්නාක් මෙන්) කරන්නාක් මෙන් මදැතු බුදුන් සිඟා වඩනා පුරවීථියෙහි හැරවූයේය. තමාගේ සිල්සෙනඟ භග්න කරන්නාක් මෙන් සංඝභේද කළේය." යනාදීන් සත්ගුණයෙන් අස්ථීර වූ දේවදත්ත ස්ථවිරයාගේ නුගුණ පහළ කළාහුය.

එබස් දිවකණින් අසා ලොවට මතුවන වැඩ නිසා අසාධාරණ වූ බුද්ධමහිමයෙන් ධර්මාජන්වූ (දහමට අධිපතිවූ) සර්ඹඳයන් වහන්සේ දම්සභා මණ්ඩපයට වැඩ ප්‍රඥප්තවූ බුද්ධාසන මස්තකයෙහි වැඩහිඳ රත්න ප්‍රතිමාවන් මෙන් නිශ්චලව උන් භික්ෂු ගණයා බලා "එම්බා භික්ෂූනි, මා එන්නාට පළමුවෙන් මෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා "මෙනම් කථාවකින් යුක්තව උනුම්හ"යි අසා "මහණෙනි, මා නිසා අසාරවූ දේවදත්ත ස්ථවිරතෙම දැන් මතු වද යෙදුයේ නොවෙයි, බෝසත් කලත් මහත් වද යෙදුයේ වේදැ"යි වදාරා සංක්ෂේපව පැවති එපවත් විස්තරයෙන් අසනු කැමති ගණයා විසින් ආරාධිත වූ සර්ඹඳයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළ සේක.

ඒ කෙසේද යත්?

පෙර දොළොස් යොදුන් බරණැස්නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජක්හු රාජ්‍යශ්‍රී අනුභව කරණ කල්හි වෙද වෙදාංග සමය සමයාංග (ආගම දහම) ශිල්ප ශාස්ත්‍රයෙහි නිෂ්පත්තියට (පරතෙරට) පැමිණි දිසාපාමොක් ආචාරියෙක් ඒ බරණැස වසන පන්සියයක් පමණ මානවකයන්ට ශිල්ප උගන්වනුයේ, එක් දිනයෙක ‘‘සම්බාධවූ (බාදා ඇතිකරණ) මේ ගෘහ වාසය මටත් පළිබෝධය (උවදුරු සහිතය). ශිෂ්‍යයන්ගේ ශිල්ප ඉගැන්මටත් බාධාය, එබැවින් හිමවත් වනයට යෙමි’’ සිතා එපවත් අතවැස්සන්ට කියා වල්හි (වනයේ) කල්යවා විසීමට නිසි තල සහල් තෙල් මී සකුරු වස්ත්‍රාභරණ නොහැර ගෙණ පිරිවර අතවැස්සන් හා සමඟ මහමගගෙවා විවේක ජනාලයවූ (විවේකය කැමති ජනයාට හිතකර) හිමාලයෙහි ජනමන නන්දනවනයක් මෙන් හොබනා එක් අරණ්‍ය ප්‍රදේශයකට පැමිණ මග අසල් තැනෙක (මාඟියට ආසන්න) පන්සල කරවා විසීය.

ඒ පන්සියයක් අතවැස්සෝද පන්සල්කොට එතැන විසුවාහුය. ඔවුන්ගේ නෑයෝද තමන්ගේ උපකරණ ඔවුන්ට එවන්නාහු වෙති. එපන්සලට අසල්වූ පසල් දනව්වෙහි වසන ජනයෝද ශිල්ප උගන්වා වසන්නාවූ ඒ ආචාරීන්ගේ ගුණ කථා අසා ප්‍රසන්නවූ සිතින් අන්නපානාදීවූ උපකරණ එවන්නාහුය. තවද එයින් එක් මිනිසෙක් ‘‘මෙයින් ආචාරීහට නිදුක් වේවා’’යි කියා කිරි දෙනෙකු හා වස්සෙකු එවීය. ඒ ඇදුරා වසන මැදුරට නුදුරු තැන්හි එක් තුරු සිදුරෙක දරුදෙදෙනකු ගොරුකවා ගෝ දෙනෙක් (ගව දෙනෙක්) වාසය කරන්නීය. ඒ වනයෙහි වසන උග්‍රවූ සිංහ ව්‍යාඝ්‍රයෝද විග්‍රහනොවී (වෙනසක් නැතිව) ඕහට උපස්ථානයට එති. නොමදහත්වද ලොවට මහත් මහිම දක්නට මෙත් බෝසත්වූ අප මහබෝසතානෝ තිත්වටු (වටු විශේෂයක්) ජන්මයෙහි ඉපද ඒ මානවකයන් හා කැටුව විශ්වාසීන්ව වසන්නාවූ ඒ ඇදුරුහු හදාරවන වෙදත්‍රය විස්තරයෙන් දැන චිත්‍ර කථිකව (දක්ෂ කථිකයෙකුව) තිත්තිර පණ්ඩිත වූසේක.

ඉක්බිති අතවැසි මානවකයන් වෙද ප්‍රමාණය නිමවා නිපුණ කරන්නාට පළමුකොට (වේදය ඉගනීමට පෙර) දිසාපාමොක් ආචාරීතෙම මරහු විසින් වසඟ කරණ ලද්දේවිය. අතවැස්සෝ ඔහුගේ ආදාහන කෘත්‍ය නිමවා වැල්ලෙන් චෛත්‍යයක් කොට නිත්‍යයෙන් පූජාකොට විලාප කියා හඬති.

බෝසතානන් වහන්සේ අඬන කාරණ විචාරා ‘‘මිත්‍රයෙනි, වේදත්‍රය තව විස්තර කොට වදරා නොනිමියේය. එසේහෙයින් හඬම්හ’’යි මානවකයන් කී කල්හි ‘‘එසේවුවහොත් තොප උගත් ඒ වේදත්‍රය දැන් කියව’’යි කී කල්හි ලෝකෙක නෙත්‍රවූ (ලොවට එකම ඇසක් වැනිවූ) ඒ තිත්තිර පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විශේෂවත්වූ මනුෂ්‍ය භාෂාවෙන් ග්‍රන්ථිස්ථාන නිශ්ශෙෂ (ගැටලු තැන් අත් නොහරිමින්) කොට පඨිත මස්තකයකින් ගඟා ප්‍රවාහයක් බානා පරිද්දෙන් වෙද මන්ත්‍රොද්ධාරණය කළසේක. එසඳ මානවකයෝ තුටුපහටු සිත් ඇතිව තිත්තිර පණ්ඩිතයන්ගේ සමීපයෙහි වෙදමන්ත්‍ර ඉගැන්මට පටන්ගත්තාහුය.

ඒ බෝසතානෝ දිසාපාමොක් තනතුරෙහි සිට ශිල්ප උගන්වනසේක. ඔහුද උන්වහන්සේට ඇදුරු නොවන තරම් සොඳුරු පැහැසර රන්මැදිරියක් කරවා එහි වැඩහිඳුවා රන්තැටියෙන් මී විළඳ දී ඇමසඳ නොමඳ සුවඳ කුසුම් පුදා හැමඳ මනනඳ මහත් සත්කාර කෙරෙති. ‘‘තිත්තිර පණ්ඩිතයෙකු පන්සියයක් මානවකයන්ට ග්‍රන්ථ හදාරති’’යි උදාරවූ කීර්ති ඝෝෂාව බුද්ධොත්පාද කාලයක් මෙන් ලොව පතළේය.

ප්‍රසිද්ධ සම්පත්ති භාරයෙන් හා සුරනරවර සුරපුරයක් සේ බබලන රජගහනුවර ගිරිසිඛර සුරන්ට (පඨිත මුදුන්හි දෙවියන්ට) බිලිදෙන පිණිස අවුරුදු පතා කරණ මහපුද මෙන් එකල සකල ජම්බුද්වීපයෙහි වසන මිනිසුන් විසින් සන්තෝෂව මහත් උත්සවයට උද්ඝෝෂණය කරණ ලද ඒ උත්සව ක්‍රීඩාව නිසා තමන්ගේ මව්පියන් විසින් කියා එවූ කල්හි ඒ බ්‍රාහ්මණ මානවකයෝ පන්සියයද පන්සලත් බෝසතානනුත් ගෝදෙනට රක්ෂාකරණ පිණිස නියෝග කොට පණ්ඩිතයන් වැඳ අවසර ගෙණ ගියෝය.

එකල කලිහුරටින් සටකපට (අනුන් රවටන) දුෂ්ට පාපිෂ්ට (පව්කාර) මනුෂ්‍යයෙක් උපචිත (රැස් කරණ ලද) වඤ්චා සඤ්චයක් (බොරු ගොඩක්) සේ උස්වූ ජටාවක් බැඳ, තමා මුවාකොට මුවන් මැරීමට ඇඟ වැසූ වල් කැලෑවක් ඇදිසේ වල්කැලෑපෙරව (පතුරු ඇඳුම් හෙවත් වැහැරි සිවුරු පොරවා), චිත්ත විවෙක විභාග (සිත්වල ස්වභාවය) නොදැක්මෙන් කරුණාවෙන් තොරව මස් පලහා (පුළුස්සා) කණ අග්නිකපාලයක් (ගිනි කබලක් වැනි) මෙන් භික්ෂා

පාත්‍රයක්ද, ශුෂ්ක මාංශ ගුප්තකොට (වියලි මස් සඟවා) තබන ගබඩාවක් බඳු ඩබරාවක්ද, තුන්කල් සිත වංකබව දක්වන්නාක් මෙන් වංකත්‍රයක් ඇති පිරිකරක්ද, අපායට මානයට යෂ්ටියක් බඳුවූ චාරයෂ්ටියක්ද (සැරයටියක්) ගෙණ, තමා මැරූ ගණනට එබූ බිඳු වැනි තිත්පෙලින් නුවුන් අඳුන් දිවිසමක් ඒකාංශයෙහි කොට රුධිර පානයෙහි ලේ රැඳි රත්ව ගියාක් වැනි මහත් තඹ රැවුලකින් හා වෑහෙන ලේ බිඳුවට තිබූ පිහිල්ලක්සේ දික්වූ දැලිවලල්ලකින් (තාපස උපකරණයක්) යුක්ත සඤ්ඤා සන්තාප වඤ්චා තාපස වෙසකින් උපායෙන් සතුන්ට දුක්දෙන අපායෙහි යමපල්ලකු මෙන් ඒ පන්සලට පැමිණියේය.

ඔහු දැක ගොදෙන්ද සොයා යන ගොදුරු තබා දයාබර සබා තාපසයෙකැ යි නොබා ගොස් ඔහු කෙරහි භක්තියෙන් බත්පිස කවයි සහල් ආදිය දක්වා දී ගොදුරු පිණිස ගියාය. ඒ තාපසයාද එදා උදෑසන බත්පිස හැමකලම සංග්‍රහ කළාවූ ජනයන්ට නිග්‍රහකරණ දුර්‍ජනගුණය අවබෝධ කරන්නාක් මෙන් ඒ ගෝධෙනුවගේ දරු දෙදෙනා මරා මස්රසයෙන් බත් අනුභවකොට දහවල් මැදිරියෙහි උන් ලොවට කල්‍යාණ මිත්‍රවූ කුශලයට ජන්මක්ෂෙත්‍රවූ (උපන් බිමක් වැනි) සද්ධර්මයට ඒකවිඡත්‍ර (එක කුඩයක්) මෛත්‍රියට පාත්‍රවූ චාරිත්‍රයෙන් පවිත්‍රවූ පක්ෂපත්‍රයෙන් විචිත්‍රවූ තිත්තිර පණ්ඩිතයන් වහන්සේ ඒ තාපසතෙම තමාගේ පූර්‍ව වෛරය හා සමග එළියට ගෙණ වනදේවතාවන් හා සමග හඬව හඬවා ඒ වෙනෙහි සිංහ ව්‍යාඝ්‍රයන් හා සමඟ වික්ෂේපකොට අතවැස්සන් හා සමග දුකට පමුණුවා තමාගේ අකුශල් හා සමග ගිණිදල්වා කුශල්මුල් හා සමග ඵලභාවීර රිවිබව් (වීරත්වය) හා සමඟ අනුභවකොට එසේද වස්සාද මරා කා නැවත දරුවන් මැරූ බැව් නොදැන කිරිදෙන පිණිස පැමිණි දෙනද මරා භවස මස් අනුභවකොට පරලොව යාත්‍රාවට ගමන් ගතවන්නාසේ පන්සලින් නික්ම ගස්මුලෙක හෙව වස්සාගේ හා දෙන්නාගේ බැගෑපත් හඬසේ ප්‍රධ්වනි නාද සේ ගොරව ගොරවා නිදන්නට පටන්ගත. ගෝදෙන් ගොදුරු බිමින් අවුත් දරුවන් දෙදෙනා නොදැක බලා ඇවිදිනීය.

එසේ තමා ලග්නා බිලෙන් පාව ඇවිදිනා ඒ ගෝදෙන දැක වනදේවතාවෙක් විසිතුරු අතුරෙකින් (ආකාරයකින්) පෙනී මනහර සොඳුරුවර දිව්‍යරූපයෙන් සිට මියුරු තෙපුලින් කථාකරනුයේ ‘‘එම්බල, තොප විසින් යමෙක්හට අදරින් ආහාර සපයාදී මහත් සත්කාර කරණ ලදද, ක්‍රූරවූ ඒ චෝර පුරුෂතෙම තොපගේ දරුදෙදෙනා මරා කා තෙල තුරුමුල හෙව නිදන්නේය. දැන් තොප ගොසින් දලින් ඩැහැ එයින් ජීවිතක්ෂයට පමුණුවව, ප්‍රාණවධ කැමති ඔහු ජීවත්වීම තොපට නොකැමැතිවෙයි’’ කීවේය.

එබසට ගෝදෙන දේවතාවට කියන්නී ‘‘එම්බල දිව්‍යපුත්‍රය, මේ කුල පුත්‍රතෙම බාලපුත්‍රයන් වඩනා දාසී ස්ත්‍රියකගේ මළමුත්‍රයෙන් රැවුනු වස්ත්‍රයක් මෙන් අපවිත්‍රවූ චාරිත්‍ර ඇති රෞද්‍රවූ එක් වැදිපුත්‍රයෙක, දුෂ්ටකමීයෙන් කයීනවූ (තදවූ) මොහුගේ ගාත්‍රයෙහිද මොළොක් තැනක් නොදන්නෙමි. එයින් ඩැහැ මරන්ට නොකැමැත්තෙමි’’ කියා නැවතත් ඔහු කෙළෙහිගුණ නොදන්නා බව පෙන්වා කියන්නී ‘‘එම්බල දේවතාව, තවද මෙලොව යමෙක් උපකාරී ජනයන්ට ප්‍රත්‍යුපකාර හෙයින් අකෘතඥවේද, නිරන්තරයෙන් ගොදුරු සොයා යන පක්ෂියෙකු මෙන් විපක්ෂව සියල්ලවුන්ගේ සිරුරම දක්නා සුළුවේද, එබඳු දුර්ජ්ජනයාට චතුස්සාගර පරියන්ත නගර නිගම ග්‍රාම රමණීය සමස්ත සම්පත්ති සම්භාර සමලංකෘත (සම්පත් සමූහයෙන් අලංකාරවූ) සකල පෘථිවි මණ්ඩලය සත්කාර පූර්‍වාඩ්ගමකොට දුන්නේවී නමුත් එසේත් ඔහුගේ සිත්ගත නොහැක්කේය’’යි මෙසේ රුක්දෙවියාට කියා ගෝදෙන ඒ තවුසා නිසා හයින් අන්තැන්හි ගිය කල්හි බෝසතානන්ගේ මෛත්‍රී මහිමයෙන් මිත්‍රව වෙනෙහි වසන සිංහ ව්‍යාඝ්‍රයන් දෙදෙනා අතුරෙන් සිංහරාජතෙම කියනුයේ ‘‘එම්බා ව්‍යාඝ්‍රරාජය, ධර්‍මාධර්‍ම විභාගය දේශනාඥානයෙන් ප්‍රතිමණ්ඩිතවූ අපගේ තිත්තිර පණ්ඩිතයන් වහන්සේ දැන් සත් අට දවසක් නුදුටුම්හ. තෙපි ගොස් ඒ ගුණවත්හුගේ පවත් දැන එව’’යි ව්‍යාඝ්‍රරාජයා ගමන් කරවිය.

එසේද ගෝදෙන ගිය වේලෙහිම ගොස් මිනිස් බඳින් රඳන පවුකඳක් මෙන් නිදන ඡඩවූ ඒ තාපසයාගේ විපත්නිලතාවෙහි (විපත් වැලෙහි) හටගත් විචිත්‍රාංකුර පත්‍රයක් (විසිතුරු අංකුර කොළයක්) මෙන් ජටාතුරෙහි පෙණෙන තිත්තිර පණ්ඩිතයන්ගේ පක්ෂපත්‍රයන්ද පැතිරගිය ඔහුගේ කර්මරාශිය සේ විසිර ගිය දෙනගේ හා වස්සාගේ ඇට රාශියද ගුණෙන් සිස්වූ මහතාපසයාගේ සිතුසේ බෝසතුන්ගෙන් සිස්වූ මැදිරිය දැක මේ පාපිෂ්ටයාගේ දුෂ්ටකමීයෙනැයි රුෂ්ටව (කිපී) පයින් ඇන පිබිදවිය. ඒ තාපස නැගීසිට තමාගේ බෝසතුන්

මරා රැස්කළ අකුශල කර්මය දෘෂ්ට ධර්මවෙදනා (මෙලොව වශයෙන් විපාක දෙන කර්ම) මූර්තිමත්ව පෙණුනාක් මෙන් භයංකාරව සිටි ව්‍යාඝ්‍රයා දැක භයින් තැතිගත්තේය.

එසඳ ව්‍යාඝ්‍රතෙම ''මේ සත්ත්වයින් මරා කෑවේ තෝ වේදැ''යි විචාරා ඔහු ''නොමැරීමී'' කී කල්හි ''මේ සතුන් තා නොමැරුව මේ වෙනෙහි වෙන මරන්නෝ නැත. එයින් බොරු නොකියව''යි කියා භය ගැන්විය. හෙද භය පත්ව ''සෙස්සවුන් මැරීමී. තිත්තිර පණ්ඩිතයන් නොමැරීමී'' කියා නැවතත් එය ගිවිස්වනු පිණිස කලිඟුරට තමා උපන්තැන් පටන් වට නොයෙක් රට ඇවිද තමා කළ පවිටුකම් ආදිය කී කල්හි එසේත් නොගිවිස අනිස ''තෝ මෙසේ කියයිදැ?''යි ඇවිස සිංහ රජ්ජුරුවන් සමීපයට එව යි කියා පවිටු තවුසා තමන් හට පෙරටු කොටගෙණ ගියේය. ඔහු ඉදිරිකොට එන ව්‍යාඝ්‍රරාජයාට කථාකරන්නාවූ සිංහරාජතෙම රාහුමුඛයට නොපැමිණි පූර්ණ චන්ද්‍රයා මෙන් සම්පූර්ණ වූ පූර්ණගාත්‍රයන් ඇති හෙයින් සුබාහු නම්වූ ''එම්බා ව්‍යාඝ්‍ර රජ්ජුරුවෙනි, ඉතා සීඝ්‍රවූ මනුෂ්‍යයෙකු කැඳවා ගෙණ මෙතැන්හි ආයෙනිය. ක්‍රියාවික්‍රිය (ගණු දෙණු ආදියක් නැති) කිසාකර්මාන්ත රහිත මේ වනාන්තරයෙහි වසන තොපට මනුෂ්‍යයන්ගෙන් කවර ප්‍රයෝජනයෙක්ද? එබැවින් සැබැවින් මොහුගෙන් සිද්ධවන යම් ප්‍රයෝජනයෙක් ඇද්ද? ඔහුට නොවලහා කියව''යි කීයේය.

එබසට ව්‍යාඝ්‍ර රජතෙම ''එම්බා සිංහරාජ, සත්ගුණ රන්නයට නිධාන වෙදත්‍රයට උපදෙශවූ සද්ධර්මයට අසාධාරණවූ තොපට කල්‍යාණමිත්‍රවූ යම් තිත්තිර පණ්ඩිත කෙණෙක් ඇද්ද, ඕහට පැමිණියාවූ වධය අධර්මවූ මේ අසත්පුරුෂයා විසින් කළ පාපකර්මයෙන් ඇසුවාවූ මම මොහුගෙන් පැමිණියායයි සිතමි. ඒ එසේම සකල ජනානන්දකර (සියලු ජනයාට සතුට ගෙන දෙන) මධුර ලාබයෙන් මනෝහරවූ ඒ තිත්තිර පණ්ඩිතයන් මේ වනාන්තරයෙහි දැන් ජීවත්ව ඉන්නාහු නොවෙති'' කීයේය.

එබසට සිංහ රාජතෙම විචාරණුයේ ''එඹා ව්‍යාඝ්‍රය, තා විසින් අසන ලද මේ පුරුෂයාගේ ජීවිකාවෘත්තිය නිසා ප්‍රවෘත්ති වූ කර්මයෝ නම් කවරහුද? පාපනීවරණ කාරනාවූ ශ්‍රමණ වේසයෙන් සිටිනා මේ මානවකයා කවර ප්‍රතිඥාවක් ගෙණ තිත්තිර පණ්ඩිතයන්ගේ විනාශයට මොහු සැක කරන්නෙහිදැ?''යි විචාළේය.

එකල සියල්ල ප්‍රකාශ කොට කියන්නාහු ව්‍යාඝ්‍රතෙම කියන්නේ ''මනෝහර රූපහාරවිහාර බලපරාක්‍රමයෙන් (රූපයෙන් හා බලයෙන් නොඅඩු) මෘගරාජන්වූ එඹා සිංහරජ්ජුරු වහන්ස, මේ පුරුෂ තෙම කලක කලිඟුරට වසනකල කපට වෙළඳුන්ගේ බඩුපොදි ඉසින් උසුලා බඩ වැඩීම පිණිස ගමින් ගම ඇවිද දාසයකුමෙන් වාසය කළේය. කලෙක තුලාකූට මානකූට (කිරුම් මැනුම්) කෂපනාදී (කහවණු) වාටුක්‍රියාවෙන් වෙළඳාම් කළේය. කලෙක කණු ගසා වේවැල් බැඳ එල්ලී යායුතුවූ දුර්ග්ගමාඟියෙහි සාඛා මෘගයෙකු (වඳුරෙකු මෙන්) මෙන් සංචාරයද කෙළේය. කලෙක මුළු මුළුව නටා ඇවිදිනා නළු නාටකයන් හා කැටුව වැටුප් නිසා යටත්ව ඇවිද්දේය. කලෙක නිරය ගිනිදැල් ඉසලීමට පෙරනිමිත්ත පානාක් මෙන් වරදැල් වැද්දන් හා වල්වැද දැල් ඉසලීය. කලෙක සිරුරෙහි අඟුරුගුරු තවරකර (අඟුරු දැලි ගාගෙන) දොරින් දොර මුගුරු සරඹපෑ අඟුරු තරවෙසින් ඇවිද්දේය. කලෙක විකිණි මස් පිණිස ගිහි වල්වැද නොමද මලිනි ලිහිණියන් බදා දිළිඳු වැදිවෙසින් ඇවිද්දේය.

කලෙක වී මැනදීමෙන් ගෙණ දිවිපවත්වා කොටගුළු රක්ෂා කළේය. කලෙක අනර්ඝයට හැරි දොර සේ බෙදූ දුකෙල ඇවිදිනා ධූර්තයන්ට පැහැද පසඇට ගෙණදී ඇවිද්දේය. කලෙක දිවසැපතට පැමිණ මැඩියන් අණුභව කරණ සර්පයෙකු මෙන් උතුම් තවුස් වෙස් දරා දහනවූ අකුශල් කෙළේය. කලෙක රජුන්ට අපරාධ කෙළෙන් අත්පා කපාහල නරන් කරා සොර මැදුම් රෑ (මධ්‍යම රාත්‍රී) ගොස් කුඩා දුම්පැලේ නවතා එයින් දිවිරැක ඇවිද්දේය. කලෙක ජීවිකාව නිසා ආජීවකයන් කෙරෙහි පැවිදිව උනු බත් වළඳා දැත් දවා ඇවිද්දේය.

මොහු විසින් ජීවිකාවෘත්තිය නිසා කරණුලද මේ යථොක්ත අනාචාර ප්‍රවෘත්තිය ඇසූහෙයින්ද චිත්තයෙහි ක්ලේශ ජටාවෙන් අවුල්වූ මොහුගේ ජටා අතුරෙහි තිත්තිර පණ්ඩිතයන්ගේ පක්ෂ පත්‍රයන් (පිහාටු) දුටු හෙයින්ද, ලොවට වධහිංසා නොවන බැවින්ද මරන්ට නුසුදුසු දෙන හා දරුවන් මරා කෑ හෙයින්ද, තිත්තිර පණ්ඩිතයන්ගේ වධයට දැන් මොහුම සැක කෙළෙහි''යි කීයේය.

එකල්හි සිංහරාජතෙම කොපුයේ භයාලන කඩුපත් සේ භයානක සේ තියුණු නඹ පන්තීන් නික්මවා (නිය පෙළ විහිදුවා) ''සබඳ කොල, තෝ අපගේ තිත්තිර පණ්ඩිතයන් මැරූයෙහිදැ?''යි විවාළේය.

එකල්හි ජරාමරණ හැර යා නොහැකි ක්‍රූරවූ සිංහ ව්‍යාඝ්‍ර දෙදෙනාගේ අතුරෙහි සිට භයින් අනිකක් කිය නොහී බිලියක් වමාරණ මත්ස්‍යයෙකු මෙන් මහත් උත්සහයෙන් ''ස්වාමීනි සැබව''යි කීයේය. එබස් අසා සාධාරණ සිංහරාජතෙම නොමරා හරණ අභිප්‍රාය වීය. ව්‍යාඝ්‍රතෙම නොමරා හරණ අතිදුෂ්ටයාගේ ජීවත්වීම ලොවට ඉෂ්ට නොවන්නේය''යි කියා ධර්‍ම නමැති ශරීරයෙහි හටගත්තාවූ පුණ්ඩරීකයක් (නෙළුම් මලක්) සේ කෘරවූ ඒ පුරුෂයා වෛද්‍යාචාර්‍යයකු සැත්කම් කරන්නාක් මෙන් දලගින් පැහැර පලා ඒ වෙනෙහි සත්‍වයන්ට සාන්ති කොට අපායට යන්නාවූ ප්‍රාණයට පසු ගමන් කරන්නාකේ මෙන් පතිතවූ ඔහුගේ මෘතදේහය දැක ''මේ පරිභව කටයුතු ද්‍රෝහී පුරුෂතෙම අනුභව නොකටයුතු එකෙකැ''යි ඔහුගේ මෘතදේහයත් අපායේ හෙලන්නාක් මෙන් භූමිවිදාරණය කොට එහි බහා පස්වසාලමින් වනදේවතාවන් අස්වසාලීය.

ඉක්බිති උත්සව ක්‍රීඩාවට ගිය පන්සියයක් මානවකයෝ පන්සලට පැමිණ බෝසතානන් නොදැක ''අනේ අපගේ පණ්ඩිතයානන් වහන්සේ කොයි වැඩසේක්දැ?''යි තැනින් තැන වැටී පෙරලී ගතින් ගත් වැල්ලෙන්, අතින් ගත් කුසින්, ඉසින් ගත් පරණුලින්, නෙතින් ගත් කඳුලෙන්, සිතින් ගත් සෝකින් ඒ පන්සල හාත්පසින් බලා නැවත පන්සලට වැද ගාඤ්චීයන්ගේ ගීතිකා මෙන් මනොහර ශක්‍රයන්ගේ සභාමණ්ඩපය මෙන් පළමු පණ්ඩිතයන්ගේ මධුරාලාපයෙන් ප්‍රතිමණ්ඩිතවූ (මිහිරි කතාවෙන් ලක්‍ෂණවූ) මෙපන්සල දැන් නිරිඳුන් හැරගිය කඳවුර මෙන් නිශ්‍රීක වූයේය. පෙර මාණික්‍යාරත්නයෙන් ඒකාලෝකවූ වෛපුල්ල පර්‍වත ගුහාව සේ බබලන මේ රන්මැදිරිය දැන් ඇඳිරියක් සේ තිබුයේය. පෙර වේද සැදෑරීමෙන් එකකෝලාහලවූ මේ ආශ්‍රමය දැන් රැල සුං මුහුදක් සේ නිශ්ශබ්ද විය. සද්ධර්‍ම ප්‍රදීපය නිවුනු නියාය, වෙදත්‍රය මුළුපුට නියාව (මුලින්ම උපුටා දැමුවක් වැනිය), සුගති මාර්‍ගය වැසූ නියාය, අපායට දොර හළ නියාය, ගුරුප්‍රදේශ විනාසවූ නියාය, මෙබඳු පණ්ඩිත කෙනෙකුන් කවර කලෙක දකිමෝද? මෙවැනි වචනාමෘතයක් කවර කලෙක ලබමෝද? මෙබඳු ශාස්ත්‍රාර්‍ථක් (උතුම් දැනුම් සම්භාරයක්) කවර කලෙක අසමෝද? මේ මහතානන්ගේ මධුර ශබ්දයෙහි බැඳී උන් මේ වෙනෙහි පක්‍ෂිහු දැන් කවරක්හුගේ ශබ්ද අසා සතුටුවෙද්ද? මුන්වහන්සේගේ මෛත්‍රී මහිමයෙන් මිත්‍රවවිසූ නිත්‍යවිරෝධි සත්‍වයෝ මතු කෙසේ විස්වාසව වෙසෙද්ද? මුන්වහන්සේගේ සද්ධර්‍ම ගභාවෙහි ගිලී සැනසුනු වනදේවතාවෝ මතු කෙසේ සැනසෙද්ද? යනාදීන් මෙසේ වෙනවෙනම විලාප කියා ඇඬීමෙන් යුගාන්ත වාත ප්‍රහාත සමුද්‍රයාගේ තරඟ සෝෂාව සේ ඒ සියලු මහවනය එකකෝලාහල කොට ඒ පන්සියයක් බ්‍රාහ්මණ මානවකයෝ තමන්ගේ වාසස්ථානවලට ගියාහුය.

මෙසේ ක්‍රෝධයෙන් ප්‍රමත්තවූ (ප්‍රමාද වූ) දහම්හි අව්‍යක්තවූ දේවදත්ත ස්ථවිරතෙම පෙරත් වධ යෙදුයේම වේදැ යි මේ ජාතක ධර්‍මදේශනාව පූර්‍වාපරසන්ධි ගළපා නැවතත් විශුද්ධ (පිරිසිදු) විද්‍යාචරණ ගුණයෙන් ප්‍රශස්ත (උතුම්වූ) ලොකෙක නායක සාන්තිප්‍රදායක (සැනසුම දුන්නාවූ) ශාක්‍යකුලතිලක ශාස්තෘ වූ තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුද්ධ රාජොත්තමයානන් වහන්සේ ''එම්බා මහණෙනි, එකල තාපස වේසයට පැමිණ ප්‍රාණවධ කළාවූ අධම පුරුෂ නම් මෙකළ මේ ශාසනයට පැමිණ මහණදම් තබා අකුසල් කරන්නාවූ දෙවදත්තස්ථවිරයන් වන්නේය. එකල තාපසයා කෙරෙහි භයින් පලාහැර අන්තැන්හි ගිය ගෝධෙනුව නම් මෙකල මේ ගෞතම ගොත්‍රයෙහි ඉපද සසර භයින් ගිහිගෙය හැර ශාසනයෙහි මහණවූ කිසාගෝතමී ස්ථවිරී වන්නීය. එකල ඒ තවුසා නසා මිතුරුගුණ මනිම දැක්වූ ව්‍යාඝ්‍රරාජයා නම් මෙකල මේ කෙලෙසුන් නසා සෘද්ධිමහිම දැක්වූ මෞද්ගල්‍යාන ස්ථවිර වනන්ය. එකල ඒ වෙනෙහි සියළු මෘගයන්ට උතුම්වූ සිංහරජ්ජරුවෝ නම් මෙකල මේ ශාසනයෙහි සියලු නුවණැත්තන්ට උතුම්වූ ශාරිපු ස්ථවිර වන්නේය. එකල ශිල්පයෙන් අගතැන්පත් දිසාපාමොක් ආචාර්‍ය නම් මෙකල සියළු ධුතාඞ්ගයෙන් අගතැන්පත් මහාකාශ්‍යප ස්ථවිර වන්නේය. එකල පන්සියයක් කුලපුත්‍රයන්ට වෙදත්‍රයෙන් අනුශාසනා කළාවූ තිත්තිර පණ්ඩිතයෝ නම් මෙකල භුවන්ත්‍රය (තුන් ලෝ වැසි සත්වයන්ට) වාසිවූ ජනයන්ට පිටකත්‍රයෙන් (සූත්‍ර, විනය, අභිධර්මයය යන තුන් පිටකයෙන්) අනුශාසනා කොට අජරාමර වූ අමෘත මහා නිර්‍වාණයට පමුණුවන්නාවූ බුදුවූ මම්මවේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසෙක.

නවවෙනි නිපාත වණ්ණනාව නිමි.

තවද දසවැනි නිපාතය දක්වමි. ඒ කෙසේද යත්?

428. චතුද්වාර ජාතකය

තවද සුරාසුරවර (උතුම් දෙවියන් හා අසුරයන්) චක්‍රවාටවූඩාමණිමරීචිසඤ්වයපරිවුඹිත (සක්වල මුදුන්හි සිළුමිණේ කාන්ති සමූහය ස්පර්ශවූ) වරණ නඛමයුඛ (පා නිය රැස්) ඇති සවීඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි නොකීකරු භික්ෂුකෙනෙකුන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වනලදී. මෙහි විස්තර වශයෙන් නවවැනි නිපාතයෙහි 'ගිජඣ ජාතකයෙහි' විස්තර වශයෙන් පෙණෙන්නේය.

මෙහි වනාහි "සැබෑද මහණ? තා නොකීකරුව වාසයකරන්නේය"යි විචාරා "සැබව ස්වාමීනි" කී කල්හි "දැන් මතු නොවෙයි මහණ, තෝ පෙරත් නොකීකරුව වාසය කළේ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස කාශ්‍යප සවීඥයන් වහන්සේගේ කාලයෙහි එක් ගමෙක දුක්පත් උපාසකයකු හා උපාසිකාවක් ඇත්තීය. උන්ගේ මිත්තවින්දක නම් පුතෙක් ඇත්තේය. ඔහුගේ දෙමව්පියෝ තුමූ ශ්‍රද්ධා සම්පන්නයහ. ශීලාචාරයෙන් යුක්තයහ. ඒ මිත්තවින්දක නම් කුමාර ඉතා අනාචාරශීලීව (නරක ගති ඇතිව) දවස් අරනේය. එසමයෙහි ඒ උපාසකයා මළේය. උපාසිකාව සැමියා මළත් කළමනා දම්පින් අඩුවෙක් නැතුව කරන්නාහුය. පුතනුවන්ට "එම්බා පුත, මෙලොව ඇත, පරලොව ඇත, දන්පින් කරව"'යි අවවාද කීහ.

ඒ මිත්තවින්දකතෙම "පින්කම් කොට කුමන කාරියෙක්ද? පින්කම් කොට ලබන්නේ කිම්දැ?"යි මෑණියන් කීවා නොකොට දසවිධ පින්කම් (දාන, සීල, භාවනා, පිං ගැනීම, පිං දීම, බණ කීම, බණ ඇසීම, පිදිය යුත්තන් පිදීම, වතාවන් කිරීම, සිත පිරිසිදු කිරීම) කළවුන්ට නම් තබා මාසේ වූවාය. පවිකලවුන්ට "මෙසේවූ නපුරුකැ"යි කීහ. "ඒ යාපත නපුර මම්ම දනිමි. නුඹට ඇයිදැ?"යි කියා අනාචාරශීලීව වසන්නේය.

එක් දවසක් පිරුණු පසළොස්වක් ලත් පෝය පැමිණියේය. මිත්තවින්දකයාගේ මෑණියෝ කියන්නාහු "එම්බා අද පෝහෝදවසය, තොපට මසුරන් දහසක් දෙමි, විහාරයට ගොස් බණ අසා එව"යි පුතනුවන්ට කීහ. පුතාත් "යහපතැ"යි සම්පතෙහි කළ ලෝභයෙන් දාවල් මුළුල්ලේ ඈත මෑත ඇවිද දුෂ්ටකම් කොට සවස් වේලෙහි ගණයට (පිරිසට) ගොස් තමාට බණ නොඇසෙන තෙන දුර වැදහෙව නිදා නැගී උදැසනක් සේ ඇසමුව සෝදා ගෙට ආයේය. උන්ගේ මෑණියෝත් "අද මාගේ පුතනුවෝ බණ අසා තෙරුන් වහන්සේ කැඳවාගෙණ එන්නාහුය"යි කැඳ අවුළුපත් ඉදිකොට උන්නාහුය. ඒ මිත්තවින්දකයාත් තනිවම ගෙට ගියේය. මෑණියෝ කියන්නාහු "ඇයි පුත තෙරුන්නාන්සේ කැඳවාගෙණ නොආයේදැ?"යි කීහ.

එවිට කියන්නේ "මම මසුරන් දහස නිසා බණ අසන්ට ගිය පමණක් විනා තෙරුන් වහන්සේ කැඳවාගෙණ එන්ට ගියෙන්දැ?"යි කීහ. "එසේ වීනම් තොප බණ ඇසුයේම මට ලාභය, තොප මේ කැඳබත් බී අවුළුපතුත් (කැවිලි වර්ග) අනුභව කරව"යි කීහ. "මට මසුරන් දාස දුනහොත් විනා කැඳ අවුලුපත් අනුභව නොකෙරෙමි"යි කියා මසුරන් දාස ඇරගෙණ අවුළුපත් අනුභවකොට වෙළඳාමට ගොස් වෙළඳාම්කොට මසුරන් එක්ලක්ෂ විසිදාසක් සොයාගෙණ මෑණියන්ට ගොස් කියන්නේ "මෑනියන් වහන්ස, මම වෙළඳාමට යෙමි" කීහ. "පුත, සමුද්‍රයෙහි නැව් නැගී කරණ වෙළඳාම් නම් විස්වාස කළ නොහැක්ක. මාගේ ගෙයි අසූදහසක් සම්පත් ඇත. වෙළඳාමට යන්නේ මේ සම්පත් මදිවැදැ?"යි පුතනුවන් එකරුත්ත (එක්වරම) අල්වා ගත්තාහ.

ඒ මිත්තවින්දකයා මෑණියන් අතගලවා කන්සට පාරක් ගැසීය. ඒ පාර කා මෑණියන් මූර්ඡාවට පැමිණ වැටී යන්නා තෙමේ පඩිවි නැගී (නැවකට නැගී) සදවසක් මුද යාත්‍රා කළ කල්හි ඒ නැව සමුද්‍ර මධ්‍යයේ ඇනක් ගසාපුවාක් මෙන් නොසැලවී සිටියේය. ඒ නැවට නැංගාවූ බොහෝදෙනා "මේ නැවට නැංගාවූන්ගෙන් අකුශල් කළ කෙනෙකුන් ඇති නියාය" කියා කුශපත් ලා බැලූහ.

ඒ මිත්තවින්දකයා නම ලිව් කුශපත ගිලී ගියේය. ඔහු ලෑල්ලෙක ඉඳුවා සමුද්‍රයට අලහ. ඒ ලෑල්ල බඩතබා පිනන්නේ දෑවාණමය ප්‍රාසාදයක (දැවයෙන් කළ මැදුරක) විමානප්‍රේත නම් ස්ත්‍රීන් සතරදෙනෙකු ඉන්නා ස්ථානයකට පැමිණියේය. ඔහු සතරදෙනම ඒ මිත්තවින්දකයා දැක තමන්ගේ ප්‍රාසාදයට ඇරගෙණ කවා විමාන ප්‍රේතයන් විසින් සත්දවසක් සැපවිඳ සත්දවසක් දුක් විඳිනාහ, එසේහෙයින් ''දුක්විඳිනට යන්නාවූ අපි ඇම අපගේ කටයුත්තට යම්හ, අප එනතුරු උකටලී නොවව''යි ඔහු ඒ ප්‍රාසාදයේ රඳවා ගියාහ. ඒ දිව්‍යස්ත්‍රීන්ගේ ප්‍රාසාදයෙහි සම්පත් වින්ද නොහී ඒ ලෑල්ල බඩතබා පිනාගෙණ යන්නේ දිව්‍යස්ත්‍රීන් අටදෙනෙකු ඉඳුනාවූ රිදීමය විමානයකට ගියේය.

එතනිනුත් උන්හැම දුක්විඳිනට යාදී එතනත් නොරඳා අනික් සොළොස් දෙනෙකු හිඳිනා මැණික්මය ප්‍රාසාදයකට ගියේය. එතනිනුත් නොරඳා උන් හැම දුක්විඳිනට යාදී දිව්‍යස්ත්‍රීන් දෙතිස් දෙනෙකු ඉඳිනා රත්රන්මය විමානයකට ගියේය. එතනිනුත් උන්සැම දුක්විඳිනට යාදී ලෑල්ල බඩ තබාගෙණ පීණායන්නේ වට පවුරක් ඇති වාසල් සතරකින් යුක්තවූ නුවරක් සේ බොහෝ නරකයෙහි පෙණෙන්නාවූ මනුෂ්‍යයන් දැක එතනට පැමිණියේය. එතන එක්පවුලක පුරුෂයෙක් උරවක්‍රමාලාවක් (ඉසට දමන කැපෙන ආයුධයක්) ඉස තබාගෙණ පැසෙන්නේය (දුක් විඳින්නේය).

ඒ මිත්තවින්දකයා නෙළුම් මලක් ඉස තබාගෙණ සිටින්නාසේ පෙනී ඔහු ලය පස්තැනකින් යදමකින් මසා තිබෙන්නේය. ඒ මූට අවුල්හරක් සේ පෙණෙන්නේ. ඌගේ ඇඟ මුළුල්ල උරවක්‍රමාලාවෙන් කැපී ලෙයින් තැවරී පිරී තිබෙන්නේය. ඒ මූට රත්සඳුන් ඇඟ ගැල්වූවාක් මෙන් පෙණෙන්නේය. ඒ තමාගේ වේදනාවෙන් මුරගානේ ගී කියන හඬක්සේ ඇසින. ඒ මිත්තවින්දක පුරුෂයා ඔහු කරා ගොස් කියන්නේ ''එම්බල පුරුෂය, මේ නෙළුම්මල මට දීපියව නැතක් දවස තා අත තිබෙන්නේය''යි කීය. ඒ පුරුෂයා කියන්නේ ''එම්බල නෙළුම්මලෙක් නොවෙයි, තට ඒ කුමටදැ?''යි කියා සිතන්නේ ''මුන් මාසේ මෑණියන් මරා ආ කෙනෙකැ''යි සිතා ''මාගේ අකුශල ගෙවුමට පැමිණෙන නියාවවේදැ''යි සිතා ''එසේ වීනම් අරගනැ''යි ඌ ඉසට දැමීය. ඌ ඉස තබාගෙණ තැවෙන්ට වන ''මේක නෙළුම්මල නොව හැර ගණැ''යි වේදනාව ඉවසාගත නොහී වටපිට දිවයන්ට වන, ඒ පුරුෂයා අන්තර්ධාන විය. බෝධිසත්වයෝ දිව්‍යපුත්‍රව ඉපිද සමුද්‍රයෙහි ඇවිදිනාහු එතනට පැමිණියාහ. ඒ පුරුෂයා දිව්‍යපුත්‍රයා අතින් විචාරන්නේ ''එම්බල දිව්‍යාරාජය, මම කුමන අකුශලයක් කොට මෙතනට පැමිණියෙම් මේ දුක්ඛය විඳිම්දැ''යි ''ඒ මට නොදැනෙයි මට කියව''යි බෝධිසත්වයන් අතින් විචාළේය.

එවිට බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු ''එම්බල තෝ මසුරන් එක්ලක්ෂ විසිදාහසක් සොයාගෙණ දෙමව්පියන් කීවා නොකොට මැණියන් කන්සට (කෑමට) ගසා මූර්ඡාකරවා පඩවූ නැගී සමුද්‍රයෙහිදී පඩව්ව නොයන හෙයින් තොප මූදට දමාපුහ. තෝ ලෑල්ල බඩතබාගෙණ දියපීනා දිව්‍ය ස්ත්‍රීන් සතරදෙනෙකු ඉඳිනා විමානයට ගියේය. එතනිනුත් තෘෂ්ණාබලයෙන් රඳාගත නොහී අට දෙනෙකු ඉඳිනා විමානයට ගියේය. එතනිනුත් තෘෂ්ණාබලයෙන් රඳාගත නොහී දොළොස් දෙනෙකු ඉඳිනා විමානයට ගියේය. එතනිනුත් තෘෂ්ණාබලයෙන් මෑණියන් කනස්ට ගැසූ අකුශලින් එතනින් රඳාගත නොහී දෙතිස් දෙනෙකු ඉඳිනා විමානයට ගියේය. එතනිනුත් තෘෂ්ණාබලයෙන් රඳාගත නොහී මෙතනට පැමිණ මෙසේවූ දුක්ඛයකට පැමිණියේය. තෘෂ්ණා නමැති වල කෙතෙක් උත්සාහකර පිරුවෝතිනුත් පල්ලපුරා ගත (අඩියවත් පුරවන්නට බැරිය) නොහැක්කේය. ඒ තාගේ තෘෂ්ණා බලයෙනුත් මෑණියන්ගේ කන්සට ගැසූ අකුශල් බලයෙනුත් මේ උරවක්‍රමාලාව ඉස තබාගන දුක්විඳින්ට පැමිණියේය''යි කීහ.

එවිට මිත්තවින්දක තෙමේ ''මේ දිව්‍යපුත්‍රයා මාගේ උත්පත්ති සියල්ලම දන්නේය. මා මේ දුකින් මිදෙනකලුත් දන්නේය. මුන් විචාරමි'' සිතා කියන්නේ ''එම්බල දිව්‍යරාජය, මම මේ අකුශලයෙන් කෙතෙක් දවසින් ගැලවෙම්දැ?''යි විචාළේය.

එවිට බෝධිසත්වයෝ කියන්නාහු ''එම්බල මිත්තවින්දකය, තා මේ දුනික් මිදෙන කල් මෙතෙකැ යි කියන්ට නොදනුම්හ. අනන්තාපරිමාන කලක් (අප්‍රමාණ කාලයක්) මෙහි පැසෙන්නේ වේදැ''යි දිව්‍යරාජයා අන්තඩීනවීයයි වදාරා මේ 'චතුද්වාර ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එකල ඒ මිත්තවින්දක නම් දැන් මේ නොකීකරු භික්ෂුහුය. එසමයෙහි දිව්‍යරාජන්ව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්මය''යි තමන්වහනසේ දක්වා වදාළසේක.

429. කෘෂ්ණ ජාතකය

තවද ශාක්‍යකුල නායකවූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ කිඹුල්වත්පුර නිග්‍රෝධාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි සිනාවක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

හේ කෙසේද යත්?

සවීඥයන් වහන්සේ භික්ෂුසංඝයා පිරිවරා කිඹුල්වත්පුර ඒ ඒ ස්ථානවල් බලා ඇවිදිනා ගමනේ එක්තරා භූමියක් දැක එතන මදවේලා වැඩහිඳ සිනහ පහළ කළසේක.

අනදසාමින් සවීඥයන් වහන්සේ සිනා පහළ කළ නියාව දැන ''සවීඥයන් වහන්සේ නොකාරණයෙක (හේතුවක් නැතිව) සිනා පහළ කළසේක. ඒ කාරණය විචාරමි''යි සිතා සවීඥයන් වහන්සේ සමීපයට අවුත් ''ස්වාමීනි, මෙතන වැඩ සිට සිනා පහළ කලේ කවර කාරණයකින්දැ?යි විචාළසේක. ''එම්බා ආනන්දයෙනි, පළමු මෙතන උග්‍රවූ තේජස් හා පඤ්චර්ධි (සෘද්ධි පහ) අෂ්ට සමාපත්ති (සමාපත්ති අට) ඇති ක්‍රිෂ්ණ (කලු පාට) තාපස කෙනෙක් උන්නාහ. උන් සිතා සිනා පහළ කෙළෙමි'' වදාළසේක. ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස්නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ඩයෝ උතුම්වූ බ්‍රාහ්මණකුලයෙක උපන්සේක. ශරීරය ඉන්ද්‍රනීල මාණික්යයකට බඳුවූ පැහැ ඇති හෙයින් ක්‍රිෂ්ණ කුමාරයෝ යයි නම් තිබූහ. බෝධිසත්ඩයෝ වැඩිවිය පැමිණ දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයට ගොස් උගතමනා ශිල්පශාස්ත්‍ර ඉගෙනගෙණ අවුත් තමන් පියානන්ට ශිල්පශාස්ත්‍ර පෑකල්හි පියානන්ගේ අයාමෙන් (පියාගේ මරණයෙන් පසු) පුරෝහිත ස්ථානාන්තරයට පැමිණ තමන්ගේ දෙමව්පියන් මුතුන් මීමුතුන් ඇතුළුවූවන්ගේ නොයෙක් වස්තු ලියා තුබූ ස්වණ්පත්‍රය (රන්පත) ගෙන්වා බලා ''මේ වස්තු නම් රජදරුවන්ගෙන්, සොරුන්ගෙන්, සතුරන්ගෙන් දියෙන් ගින්නෙන් ඇතුළුවූ පඤ්චප්‍රකාරයට පැමිණ නස්නේය. මෙසේවූ සම්පත් දානමුඛයට පමුණුවා පඤ්චර්ධි අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා සැපසේ වාසය කරමි. මාගේ මෙතෙක් වස්තු රජ්ජුරුවන් වහන්සේට කියා දන් දෙමි''යි රජ්ජුරුවන් සමීපයට ගොස් ''ස්වාමීනි, මාගේ දෙමාපියන් මුතුන් මීමුතුන් ඇතුළුවූවන්ගේ බොහෝ සම්පත් ඇත. ඒ සම්පත් ඔබවහන්සේ ගෙන්වාගත මැනව''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''බමුණ, මාගෙන් තා කැමති සම්පත් හැර ගණුව. තාගේ සම්පත් මට හැයිදැ?''යි රජ්ජුරුවෝ කීහ. බමුණාතෝ කියන්නේ ''ස්වාමීනි, මාගේ බොහෝ සම්පත් දානමුඛයට පමුණුවා තපස් කරන්නෙමි''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''තොපගේ සම්පත් කැමති සැටියේ දානමුඛයට පමුණුව''යි කී ගමනේ ''යහපතැ''යි බෝධිසත්ඩයෝ ගෙට අවුත් සම්පත් තිබූ ගබඩාවල යතුරු අරවා සියළු යාචකයෝ ඇවිත් කැමති සැටියට සම්පත් ගෙණ යෙඩ''යි විධාන කළාහ.

යාචකයෝ අවුත් සත් ය සත් දවාලක් සම්පත් ඇද නිමාවෙක් නුදුටු හෙයින් බෝධිසත්ඩයෝ ''සම්පත් බලා සම්පත් දන්දී යෙත් නම් ජරාව හෝ පැමිණෙයි, ව්‍යාධිය හෝ පැමිණෙ''යි සිතා ''කැමති සඩකෙනෙකුන් ගෙණ යෙඩ''යි කියා ගබඩාවල යතුරු හරවා තපසට නික්ම එක් වානාන්තරයෙක මුඩ නම් ගසක් මුල වාසය කරන්නාහ. බෝධිසත්වයෝ ඒ ගසමුල විනා අනික් ගසක් මුලකට පලාඵල කඩා නොයන හෙයින් රුකඛමූලිකාඞ්ගයත් (ගස මුල විසීමේ ධුතාංගය) පුරන්නාහ. වනාන්තරයෙහි වාසයකරණ සෙයින් අරණ්‍යකාඟයත් පුරන්නාහ. එක් ගමෙක නොවසන හෙයින් අඛ්භොකාසිකාඞ්ගයත් (එළිමහනේ වාසය) පුරන්නාහ. පලාඵලයක් එකතැනක ඉඳ විනා සිතූ සිතූ තැනක ඉඳ නොකණ හෙයින් ඒකාසනිකාඞ්ගයත් (එක අසුනක හිඳ වැලඳීම) පුරන්නාහ. නොනිදා ඉන්නා හෙයිනුත් ඉදින් නිදන නමුත් භූමියෙහි විනා මැස්සෙක ඇදෙක නොසැතපෙන හෙයින් නෙසජ්ජිකාඞ්ගයත් (ඇදක නොනිදන ප්‍රතිපත්තිය) පුරන්නාහ. මෙසේවූ ධුතාඞ්ගයෙන් හා ප්‍රථම ධ්‍යාන ද්විතීය ධ්‍යානාදී පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා වාසයකරන්නාහ.

තවද බෝධිසත්ඩයෝ තමන් ගස ඵලජාති අමුවුවත් විලිකුන්වුවත් (ඉදුනත්) එම අනුභව කරන්නාහ. මල් ඇතිදා මල් අනුභව කෙරෙති. මල් නැතිදා සාඛාජාති අනුභව කරන්නාහ. තමා ඉදිරියේ තිබූ දෙයෙක් විනා ඉවත තිබූ දෙයකට අත නොපොවන්නාහ. ඇල්ළු අත්තේම තිබූ

එල ජාතිවුවත් මල් ජාතිවුවත් අනුභව කොට මේ නියායෙන් සෝරවූ (දුෂ්කරවූ) තපස් කොට පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි මෙකියන කෘෂ්ණ තාපසයන්ගේ ආනුභාවයෙන් ශක්‍රයාගේ පණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය හුණුවිය. ඒ කියන ආසනය හුණුවන්නේ සතර කාරණයකින්ය. හේ කෙසේද යත්? ශක්‍රයාගේ ආයුෂ මද අවස්ථාවේ හුණුවන්නේය, යම් කෙණෙක් ශක්‍රසම්පත්ති ප්‍රාර්ථනා කෙරෙත් නමුත් හුණවන්නේය, යම් තපස්වී කෙනෙකුන්ගේ ශීල තේජසින් හුණුවන්නේය, මහාගුණවතුන් කුකුස් ඉපදවීමෙන් උණුවන්නේය, මේ සතර කාරණයෙන් ශක්‍රයන් නොකමැති කරවා පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය හුණු වන්නේය.

එවිට ශක්‍රයෝ තමන්ගේ ආසනය නොකැමැති කරවා හුණුවූ හෙයින් පරීක්ෂාකළ ගමනේ මෙකියන කෘෂ්ණ තාපසයන්ගේ ආනුභවයෙන් උණුවූ නියාව දැන එතනට අවුත් බෝධිසත්වයන්ගේ පිටිපස්සේ සිට කියන්නාහු ‘‘ඒකාන්තයෙන් මේ පුරුෂතෙම කෘෂ්ණවූ ශරීර ඇත්තේය. කෘෂ්ණවූ ඵල අනුභව කරන්නේය. කෘෂ්ණ භූමියෙහි සෙය්‍යාව (බිම නිදීම) කරන්නේය. එසේහෙයින් මේ පුරුෂයාගේ ක්‍රියාව මාගේ සිතට ප්‍රිය නොවන්නේය’’යි කියා බෝධිසත්වයන් පිටිපස සිට කියන්නාහු ‘‘ඒකාන්තයෙන් මේ පුරුෂයා තමන්ගේ නුගුණ කී කල්හි කීපෙත්දෝ හෝ යි නොකිපෙත්දෝ හෝ යි පරීක්ෂා කරණු සඳහා ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ බෝධිසත්වයන්ට කිපෙන්ට නිසි බස් කීහ.

කෘෂ්ණ තාපසයෝ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන් කී බස් අසා ‘‘ඒ මා හා සමග කථා කරන්නේ කවරෙක්දෝ හෝ යි’’ දිවසින් පරීක්ෂා කරණ තැනැත්තේ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන් නියාව දැන කරකැවී ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන්ගේ මුණ නොබලාම කථාකරන්නාහු ‘‘ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෙනි, ඇඟ සම කළුවූවයි සත්‍යතෙමේ කෘෂ්ණ නම් නොවන්නේය. යමෙක් අභ්‍යන්තරයෙහි ශීල සමාධි ප්‍රඥා විමුක්ති විමුක්තිඥාන (කෙලෙස් වලින් මිදීමේ නුවණ) දර්‍ශනයෙන් සමන්විතවූයේ නම් එබඳු සත්‍යතෙම සන්තානයෙන් පිටත්කරණ ලද රාග ද්වේෂාදී අකුශල ධර්‍මයන් ඇතිබව හේතුකොටගෙණ බ්‍රාහ්මණ නමුදු වන්නේය, තපස්වී නමුදු වන්නේය. යම් සත්‍යයෙක්හු සන්තානයෙහි රාග ද්වේෂාදී වූ අකුශල ධර්‍මයන් බහුලව පවතී නම් ඒ සත්‍යතෙමේ ක්ෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණාදීවූ යම් කිසි උත්තම කුලයක උපන්නේ වීනමුත් සවණ්ණරූපයක් හා සමානවූ රන්වන්වූ ශරීර සෝභාවෙන් යුක්තවූයේ වීනමුත් කෘෂ්ණවූ අකුශල ධර්‍මයෙන් සමන්විත බැවින් කෘෂ්ණ නම් වන්නේය’’යි කීහ. මෙසේ කියා මේ ලෝකයෙහි සත්‍යයන් කෘෂ්ණභාව කරන්නාවූ අකුශල ධර්‍ම අනේක ප්‍රකාරයෙන් විස්තරකොට කියා ඒ අකුශල ධර්‍මයන්ට නින්දාකොට ශීලාදී ගුණධර්‍මයන්ට ප්‍රශංසාකොට ආකාශයේ සඳමඬල ගෙණහැර පානාසේ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන්ට ධර්‍මදේශනා කළහ.

ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ බෝධිසත්වයන්ගේ ධර්‍මකථා අසා සතුටුවූ සිත් ඇතිව වරයෙන් ආරාධනා කරන්නාහු ‘‘තපස්වීන් වහන්ස, ලොව්තුරා බුදුකෙනෙකුන් වහන්සේ මෙන් නුඹවහන්සේ විසින් මනාකොට කියන ලද්දාවූ මේ සුභාෂිත (යහපත් වචන) වචනය නිසා නුඹවහන්සේට වරදෙනු කැමැත්තෙමි. නුඹවහන්සේ සිතූ යම් වරයෙක් ඇත්නම් මාගෙන් ගත මැනව යි සියළු වරම් දෙමි’’ කීහ. එබස් අසා මහාබෝසතාණෝ කියන්නාහු ‘‘සියළු දෙවියන්ට අධිපතිවූ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෙනි, ඉඳින් තෙපි මට වරදෙනු කැමැත්තා නම් නොකිපීම් වශයෙන් කිසිසේත් කෝප කටයුතු වස්තුයෙහි කෝප නොකිරීම් ගැටෙන්නට නිසි වස්තුයෙහි නොමගැටීමය, ද්වෙෂයෙන් ද්වෙෂය නොකිරීමය, අනුන් සන්තක වස්තුයෙහි කිසිදෙයකත් ලොභ නොකිරීමය, දු දරුවන් ආදීවූ විඤ්ඤාණක වස්තු හා ධනධාන්‍යාදීවූ අවිඤ්ඤාණක වස්තුයෙහි ලොභ නොකිරීම, ඉඳින් ඒ සියල්ලම මා සන්තක වී නමුත් ඒකාන්තයෙන් එහි ලෝභ නූපදවා මෙබඳුවූ චතුරාඞ්ගයෙන් සමන්විතවූ මාගේ ප්‍රවෘත්තිය කැමැත්තමි. එසේ හෙයින් ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෙනි, ක්‍රොධ නොකිරීමය, ද්වෙෂය නොකිරීමය, පරසම්පත්තියෙහි ලොභ නොකිරීමය, මා සන්තකවූ සවිඤ්ඤාණක අවිඤ්ඤාණක වස්තුවෙහි ස්නෙහ නොකිරීමයයි යන මේ වරසතර මට දෙව’’යි ඉල්වූහ. එබස් අසා ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ කියන්නාහු ‘‘තපස්වීන්වහන්ස, නුඹවහන්සේ ක්‍රොධය, ද්වෙෂය, ලොභය, ස්නෙහය යන මේ සතරෙහි ආදීනවයන් දුටුසේක්ද, අපි එහි ආදීනවයන් නොදනුම්හ මා විසින් විචාරණ ලද්දාවූ නුඹවහන්සේ ඊට කාරණා කිවමැනවැ’’යි කීහ.

ඉක්බිති මහබෝසතානෝ ''එසේ වීනම් ශක්‍රදේවේන්‍ද්‍රයෙනි අසව'' කියා කාරණා කියන්නාහු ''නොයිවසන්නාවූ ස්වභාව ඇති සත්‍වයාගේ අක්‍ෂාන්තියෙන් (නොඉවසීමෙන්) උපන්නාවූ ක්‍රොධය තෙමේ පළමුකොට ස්වල්පව ඉපද පසුව ඊමත්තේ බොහෝව උපදනේය. යමක්හට උපන්නේ වීනම් ඒ සත්‍වයා එහිම අලවන්නේය. ඒ කෝප කටයුතුවූ වස්තුව ඇර යා නොදෙන්නේය. පෙරල පෙරලා අක්‍රොෂ (බැණ වැදීම) පරිභවාදිය කරවන්නේය. නැවත කායික චෛතසික දුක්ඛසංඛ්‍යාතවූ පීඩාවෙන් සමන්විත වූ ක්‍රෝධය නිසා ප්‍රාණඝාතාදී අකුශල කර්මමයන් කොට දානශීලාදී වූ සුචරිත ධර්මමයෙන් දුරුව මෙලෝ පරලෝ දෙකින් වධ බන්‍ධන චිත්ත පීඩාදියට පැමිණ දුක්කම්කටුල් ආදී බොහෝ දුක් අනුභව කරන්නේය. එසේහෙයින් ක්‍රෝධ නම් මෙසේ අනෙකප්‍රකාර ආදීනව ඇත්තේය යි දැන කෝපයත් නොකැමැත්තෙමි''.

''තවද ශක්‍රදේවේන්‍ද්‍රයෙනි, කිපීම ස්වභාව කොට ඇති ක්‍රෝධයෙන් කිපී පසුව අප්‍රතිකාර ස්වභාවවූ ද්වේෂයෙන් නොසතුටුවූ සිත් ඇති සත්‍වන්ට පළමුකොට එම්බල කොල තෝ දාසයා නොවේදැයි පරුෂ වචනයන් පිටත් වන්නේය. ඒ පරුෂ වචනයට අනතුරුවම ඇත මෑත ඇවිදීම් වශයෙන් අතින් අත ගැන්ම වන්නේය. ඊට අනතුරුව උපක්‍රම වශයෙන් පාණිප්‍රහාරය (අතින් ගැසීම) වන්නේය. ඊට අනතුරුව ඔවුනොවුන්ට දණ්ඩෙන් පැහැරීම වන්නේය. දණ්ඩප්‍රහාරය ඉක්ම ඒකතෝධාර (එක පැත්ත කැපෙන) උභතෝධාර (දෙපැත්ත කැපෙන) ඇති ඛණ්ඩිතල (කඩු තලය) කණ්ඩු ආදීවූ ආයුධයෙන් ඔවුනොවුන්ට පැහැරීම් වන්නේය. යම් කලෙක ශස්ත්‍රයෙන් ඔවුනොවුන්ගේ ජීවිත විනාශ කෙරේද, එසඳ ද්වේෂ මස්තක ප්‍රාප්තවූයේ වෙයි. යම්සේ ඇඹුල් නොවන්නාවූ මොරුවත් කාඩිවත් කල්යාමෙන් පාකයට ගොස් (පැසීමට පත්ව) නැවත ඇඹුල්වේද, එක ජාති ඇත්තාවූම මෝරු හා කාඩි ඇඹුල ඇඹුල් නැත්තේය යි කියනු ලැබේද, එපරිද්දෙන්ම පළමුකොට උපන්නේ ක්‍රොධ නම් වෙයි. මුකුරා ගොස් මතු මත්තෙහි උපදනේ ද්වේෂ නම් වෙයි. ඒ තෙමේ අකුශල මුක්ත වශයෙන් සමාන ජාති ඇත්තේ වීනමුත් ක්‍රොධය ද්වේෂ යයි වෙන් වෙන් කොට කියනු ලැබෙයි. ඇඹුල් නැති වස්තුවෙන් යම්සේ ඇඹුල උපන්නේද, එපරිද්දෙන් ද්වේෂයත් කෝපයත් උපන්නේ, යම්හෙයකින් ඒ ද්වේෂය අනේක ප්‍රකාරවූ ආදීනව ඇත්තේද, එසේහෙයින් ද්වේෂයත් නොකමැත්තෙමි.

''තවද ශක්‍රදේවේන්‍ද්‍රයෙනි, දෙවෙනි දාවල් ගම් පැහැර කොල්ලකා මනාද ආයුධ ශරීරයෙහි තබා මෙනම් දෙයක් සාහසික ක්‍රියාවෙන් වස්තු ගැම්මද, රත්රන් නොවන දෙය රත්තරනැයි ඒ හා සමාන වූ වස්තුවක් පෑ අනුන් සන්තක වස්තු ගැම්මද, නැවත අනෙකප්‍රකාර වඤ්චා ප්‍රයෝගයෙන් මෙරමා මෝහ පමුණුවා වස්තු ගැම්මද යන මේ පාපධර්මයෝ ලෝභයෙන් මඩනා ලද්දාවූ සත්වයන් කෙරෙහි පෙනෙන්නාහ. ලොභ රහිතවූ සත්‍වයෝ මෙබඳුවූ අකුශල කර්මමය නොකෙරෙති. මෙසේ ලොභ නම් අනේකප්‍රකාර ආදීනව ඇත්තේය. එසේ හෙයින් ලෝභයත් නොකැමැත්තෙමි''.

''තවද ශක්‍රදේවේන්‍ද්‍රය, අරමුණෙහි ඇලෙන්නාවූ ස්වාභාව ඇති සෙනෙහයෙන් ග්‍රන්ථිතවූ (ආදරයෙන් බැඳුනු) නැවත උත්පත්ති වශයෙන් ගැලවුනාවූ හුයින් මල් ගෙතුවාක් මෙන් අනේකප්‍රකාර ආලම්බනයෙහි (අරමුණෙහි) පවත්නාවූ අභිද්‍යා කායහස්කයෙන් (දැඩි ලෝභකම නැමති අතින් ගෙතුනාවූ) ගෙතුනාවූ ස්වණ්‍ණාදියෙන් උපන්නාවූ ස්වණ්‍ණාභරනාදීන් මෙන් මනසින් උපන් බැවින් මනෝමයට අභිජ්ඣාකාය ග්‍රන්ථාදීහු (අභිද්‍යා නැමති ක්ලේශය) ඒ ඒ අරමුණෙහි පවත්නාහ. ඒ ලෝභාදී ධර්මයෝ සන්තානයෙහි ඉඳ බලවත්වූ සන්තාපය උපදවමින් අත්‍යර්ත්‍යයෙන් සත්‍වයන් මිරිකා පීඩාකරන්නාහ. මඬගල බෝධිසත්‍වයන්ට දරුවන් දන්දී බලවත් ශෝකයෙක් උපන, වෙස්සන්තර බෝධිසත්‍වයන්ටද දරුවන් දන්දී මහත්වූ දොම්නස් උපන, මෙසේ පිරූ පාරමිතා ධර්මයන් ඇති මහබෝධිසත්‍වයන්ට පවා මෙසේ සංඛ්‍යාත අකුශල ධර්මමයෝ තැවිලි කරන්නාහ. මේ ස්නෙහයෙහි ආදීනව වන්නේය. එසේහෙයින් ස්නෙහයත් නොකැමැත්තෙමි'' කීහ.

එබස් අසා ශක්‍රදේවේන්‍ද්‍රයෝ ''කෘෂ්ණ පණ්ඩිතයෙනි, තොප විසින් මේ ප්‍රශ්නය සවීඥ විලාසයෙන් මනාකොට කියනලද තොප කෙරෙහි ඉතා සතුටු වීමි. එසේහෙයින් නැවතත් තොපට වරයක් දෙමි''යි කීහ. එබස් අසා මහබෝසතානෝ කියන්නාහු ''දෙදෙව්ලොව දෙවියන්ට අධිපතිවූ ශක්‍රදේවේන්‍ද්‍රයෙනි, ඉදින් තොපි මට වරයක් දෙනු කැමැත්තා නම් නිරන්තරයෙන් උදකලාව මේ වල්හි (වනයෙ) වසන්නාව මාගේ තපසට අන්තරාය කරන්නාවූ ව්‍යාධියෙක් නූපදවයි එසේවූ වරයක් දෙව''යි කීහ. ශක්‍රදේවේන්‍ද්‍රයන්ගෙන් කෘෂ්ණ

පණ්ඩිතයෝ වරගන්නා තැනැත්තෝ ආමිස නිශ්‍රිතවූ වරයක් නොගනිමි, තපෝකර්‍ම නිශ්‍රිතවූ වර ගණිති කියා වඩවඩාලා ප්‍රසන්නව ‘‘නැවතත් වරයෙක් දෙමි’’ කීහ. බෝධිසත්ත්වයෝ වර ගන්නාහු ‘‘ව්‍යාජයෙන් ධර්‍මදේශනා කෙරෙමි’’ සිතා ධර්‍මදේශනා කරන්නාහු ‘‘ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයනි, මා නිසා මට වැඩ කැමති බැවින් කිසි සත්ත්වයක් හට කිසිකලෙක කායද්වාර, වචීද්වාරය මනෝද්වාරය යි යන ත්‍රිවිධවූ කර්‍මමද්වාරයෙන් උපන්නාවූ ප්‍රාණඝාතාදීවූ දශ අකුසල කර්‍මමපථයෙහි (තිදොරින් සිදුවන අකුසල් දහය) මිදී පිරිසිදු චිත්ත සන්තාන ඇතිවෙමිව’’යි කියා මෙසේ මහබෝසතානෝ යථොක්තවූ කාරණයන් කියා වර ගන්නා තැනැත්තෝ ප්‍රව්‍රජ්‍යාවට සුදුසුව වර ගත්තාහ.

ශක්‍රයෝ කෘෂ්ණ තාපසයන්ට වරදී ‘‘නිදුක් නිරෝගීව මේ වෘක්ෂමූලයෙහි ඉඳ සැපසේ වාසය කරව’’යි කියා වෘක්ෂයෙන් ඵල එල්ලවයෙන් නිර්මිතකොට (මවා) ශක්‍රයෝ තමන්ගේ ශක්‍රභවනයට ගියාහ. කෘෂ්ණ තාපසයෝත් එම වෘක්ෂමූලයෙහිම ඉඳ නොපිරිහුනු ධ්‍යානයෙන් බඹලොව ගියහයි වදාරා මේ ‘කෘෂ්ණ ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි ශක්‍රයෝ නම් දැන් අනුරුද්ධ මහා ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි කෘෂ්ණ තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ’’යි වදාළසේක.

430. චතුපොසථ ජාතකය

චතුපෝසථ ජාතකය පූණ්ණජාතකය හා සදෘශය. තවද චතුපෝසථ ජාතකය විධුර ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙනෙන්නේය.

431. සංඛ ජාතකය

තවද ශාක්‍යකුලකේතුවූ (ශාක්‍ය කුලයට කොඩියක් බඳුවූ) තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි සවීපරිෂ්කාර (සියලු පිරිකර සහිත) දානයක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලද.

ඒ කෙසේද යත්?

සැවැත්නුවර එක්තරා උපාසකයෙක් සවීඥයන් වහන්සේ ඇතුළුවූ සියළු භික්ෂූ වහන්සේ පවරා සත් දවසක් දන්දී ඉක්බිති ස්වර්පරිෂ්කාර දානයක් දින. ඉන් වහන්දානය (සෙරෙප්පු දානය) විශේෂයෙන් දුන්නේය. ඉන් සවීඥයන් වහන්සේට දුන්නාවූ වහන්සඟලෙහි අගය දහසක් වටනේය. දෑගසව්වන් දෙදෙනා වහන්සේට දුන්නාවූ වහන්සඟල පන්සියයක් වටනේය. භික්ෂූන්වහන්සේට දුන් වහන්සඟල සියය සියය වටනේය. මේ නියායෙන් උපාහණ (පා වහන්) දානය මහත්කොට දින.

සවීඥයන් වහන්සේ ‘‘උපාසකය, තොප දුන්නාවූ වහන්දානය තොපි කැමති යම් ප්‍රතිෂ්ඨාවකට (පිහිට පිණිස) පැමිණෙයි. එසේහෙයින් තොපට මහත්වූ විපාක දෙන්නේය. පළමු උත්තමයෝ පසේබුදුන් වහන්සේ සඟලක් හා පත්කුඩයක් (තල කොළයෙන් තැනූවක්, ගොටු අත්ත) දන්දී සමුද්‍ර මධ්‍යයෙහි ප්‍රතිෂ්ඨාව ලද්දේ වේදැ’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස්නුවර මෝලී නම් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්ජය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ඒ රජ්ජුරුවන්ට සංඛ නම් පුරෝහිතව මහත්වූ සම්පත්තින් වාසය කරන්නාහ. සතර දන්හල් කරවා දවස් පතා මහත්වූ දානය දුගී මගී යාචකයන්ට දුන්නාහුය. එසේ දන් දෙමින් සිතන්නාහු ‘‘මාගේ සම්පත් යම් නියායෙක අඩුව ගියේ නම් ඒ දවස් මාගේ දානය පිරිහෙයි. ඊට පළමු වෙළඳාම් ආදියෙන් සම්පත් උපදවා එමි’’යි සිතා ‘‘අරිට්ඨපුරයට ගොස් වෙලඳාම් කොට සම්පත් ගෙණෙන්ට උවමැනවැ’’යි පඩව් තොටට (නැව් තොටට) යන සංඛ නම් බ්‍රාහ්මණතෙම පය වහන්සඟලක් ලා පත්කුඩයක් ගෙණ පසුඹිය කරලාගෙණ මධ්‍යාහ්න වේලේ පඩව් තොටට යන්නාහ.

එදවස නන්දමූලක පබ්භාරයෙහි වාසය කරන්නාවූ පසේබුදුන් වහන්සේ ලොවට කාරුණාවෙන් බලා වදාරණසේක් සංඛ නම් බ්‍රාහ්මණයානන් පඩව් නැගී යාත්‍රාවට යන නියාව

දැන වදාරා යාත්‍රා ගියකල මුන්ට වන උපද්‍රව ඇද්දෝ හෝ යි නැද්දෝ හෝ යි පරීක්ෂාකොට සමුද්‍ර මධ්‍යයෙහිදී මුන්ට වන උපද්‍රව දැක ඒ උපද්‍රව මා එතනට ගියකල වහන්සඟලක් හා පත්කුඩය දන්දීමෙන් වැලකී ප්‍රතිෂ්ඨාව (පිහිට) ලැබේනි යි දැන වදාරා එතනට එන්නාවූ පසේබුදුන් වහන්සේ ගිනි අහුරු මෙන් කකියන්නාවූ (පිච්චෙන්නාවූ) වැලි මැඩගෙණ මධ්‍යාහ්න වේලේ අවුත් සංඛ නම් බ්‍රාහ්මණයානන් දුටුසේක. බෝධිසත්ත්වයෝ පසේබුදුන් වහන්සේ දැක ඡායා සම්පන්න (සෙවෙන ඇති) වෘක්ෂයක් සමීපයට ගොස් පසුම්බියෙහි තිබූ තෙලින් පසේබුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රීපාදය මැඩ වහන්සඟල පසේබුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රීපාදයේ ලා පත්කුඩයත් අතටදී "ස්වාමීනි, පත්කුඩය ඉසට ගෙණ වහන්සඟල පයලා නොමිරිකී (පීඩාවක් නැතිව) කරුණාවෙන් වඩනේ යහපතැ"යි කීහ.

පසේබුදුන් වහන්සේ බෝධිසත්ත්වයන්ට අනුමෙවෙනි බණ වදාරා තමන් වහන්සේ පළමු විසූ නන්දමූල පබ්භාරයට පස්වණක් වලාමඩිමින් ආකාශයෙන් වැඩිසේක. බෝධිසත්ත්වයෝ බොහෝ මනුෂ්‍යයන් හා සමගින් යාත්‍රාකරන්නාහු සමුද්‍ර මධ්‍යයට පඬිව්ව ගියකලට එක් ඇලියකින් පඬිව්ව බිඳී පැන් ඉකෙන්ට වන, මනුෂ්‍යයෝ පැන් ඉසින්ට වන්නාහ. පැන් ඉසගත නොහැකිව පඬිව්ව නැසෙන්ට වන්කලට මනුෂ්‍යයෝ අඬන්ට වන්නාහ. බෝධිසත්ත්වයෝ කිසි සැකයක් නැතිව එලගිතෙලින් සකීරා අනා බඩපුරා කා තලතෙල් ශරීරයේ ගල්වා පිලි තරකොට ඇඳ අතවැස්සාත් මේ නියායෙන් සලස්වාගෙණ කුඹ උඩට දෙන්නම පැණෙගී තමන්ගේ නුවර අසවල් දිසාය යි නියම දැන මනුෂ්‍යයන් කන්ට එක්වූ මස්කැස්බන් වලහා (මහහැර) ඉස්බක් තැන් බෝධිසත්ත්වයන් හා අතවැස්සා හා පැණපුව, සත්ර සත්දවාලක් සමුද්‍රයෙහි පීණන කලට සතරවරම් දෙවියන් විසින් දෙමවුපියන්, පඤ්චශීල, අෂ්ඨංගශීලය රක්ෂා කරන්නාවූ දානාධ්‍යාස කරන්නාවූ යම්ම සත්ත්වයෙක් සමුද්‍රයෙහි වැටුනේ වීනම් උන්ට ප්‍රතිෂ්ඨාය යි සැලැස්වූ මණිමේඛලාද (එනම් දෙව් දුව) අපරීක්ෂිතව (පරීක්ෂාවක් නැතිව) උන්නී සත්වෙනි දවස සමුද්‍රය බලා සත්ර සත්දවාලක් පීණන්නාවූ බෝධිසත්ත්වයන් දැක තුමූද දිව්‍යාභාරණයෙන් සැරහී රන්තලියකින් බත් ඇරගෙණ බෝධිසත්ත්වයන් සමීපයට අවුත් ආකාශයේ සිට "එඹල පුරුෂය, තෝ නිරාහාරයෙන් මූද පීණන්නේ සත්ර සත්දවාලෙක මා ගෙණා මේ රන්තලියේ බත් අනුභව කරව"යි කීහ.

බෝධිසත්ත්වයෝ "එඹල ස්ත්‍රිය, මම පේවීමි, වේලා නොවරද්දා විනා වේලා වරද්දා බත් නොකමි, තෝ පලාය"යි කීහ. එවිට පස්සේ පිනුයේ අතවැසි මණිමේඛලා දුව අවුත් සිටිනා නියාව නොපෙණෙන්නේය. බත්කන්ට කීවාද නොඇසෙන්නේය. බෝධිසත්ත්වයෝ වේලා වරද්දා බත් නොකමි, රන්තලියේ බත් තෝ ඇරගෙණ පළාය යි කී බස් අසා අතවැසි සිතන්නේ "සංඛ නම් බ්‍රහ්මණයානන් වහන්සේ සුකුමාල හෙයින් හා සත්ර සත්දවාලක් නිරාහාර හෙයින් නිකම් ප්‍රලාප කියනසේකැ"යි සිතා කියන්නේ "සංඛ නම් බ්‍රාහ්මණයානන් වහන්සේ බොහෝ ඇසුපිරූ තැන් ඇතිසේක. බොහෝ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් මා කථා ආදියත් ඇතිව දානධ්‍යාශය කළසේක. සත්ර සත්දවාලක් බත් නොකෑවයි මරණාසන්නයෙහි නිකම් ප්‍රලාප කුමට දොඩනසේක්ද? වේලා වරද්දා බත් නොකමි, තොප ඇරගෙණය යි මෙසේවූ ප්‍රලාප කියන්ට නුඹවහන්සේට මා විනා අනික් කෙනෙකුන් නැතිව ඉඳ මේ කියන්නේ කාටදැ?"යි විචාළේය.

එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ "මේ දිව්‍යස්ත්‍රී මුන්ට නොපෙණෙන නිසා වේදැ"යි සිතා "එඹල සබඳ, මා ඉදිරියෙහි දිව්‍යස්ත්‍රියක් බවත් නොදැනෙයි, සෘද්ධි ඇති මනුෂ්‍යස්ත්‍රියක් බවත් නොදැනෙයි, රන්තලියකින් බත් ඇරගෙණ කන්ට කියයි ඈ හා කැටිව කථාකෙළෙමි, නිකම් ප්‍රලාපයක් නොකියමි" කීහ. එවිට අතවැසි කියන්නේ "දිව්‍යස්ත්‍රියෙක බව මනුෂ්‍යස්ත්‍රියෙක බව විචාරන්ට උවමැනවැ"යි දෙපයින් පින පිනා දැතින් නමස්කාරකොට "අපට ගැලවීමක් ඇද්දැ?යි විචාළ මැනවැ"යි කීයේය. සංඛ නම් බ්‍රාහ්මණයාත් මුන් කීයේ කටයුතුය යි "විචාරමි"යි සිතා "විශාල වෘක්ෂස්ථල (පළල් පපුව) ඇති සිහින් වූ සිගුවලඟයක් (සිහින් ඉඟ) ඇති දෙවිදුනු හා සමානවූ භ්‍රූයුග්මයක් (ඇහි බැම දෙකක්) ඇති සූර්යමණ්ඩලයක් මෙන් ශරීරශෝභා ඇති සර්වාලංකාරයෙන් සැරහෙන ලදුව මා ඉදිරියේ සිටිනා තෙපි දිව්‍යස්ත්‍රියෙක්ද? සෘද්ධි ඇති මනුෂ්‍යස්ත්‍රියක්දැ?"යි විචාළේය. එවිට දිව්‍යස්ත්‍රී කියන්නී "සතරවරම් දෙවියන් විසින් සමුද්‍රහුණු (මුහුදුබත්) මේ සත්කෙනෙක් ඇත්නම් උන්ට ප්‍රතිෂ්ඨාවට සිටුවනලද මණිමේඛලා දූ නම් මමය, තෙපි කිසි භයක් නොවී තොපට උවමනා වස්ත්‍රාභරණ අන්නපානද ඇත්වාහන අස්වාහන ඇතුළුවූ වාහනයක්ද ඇරගණුව, කිසි භයක් නොගණුව"යි කීව.

බෝධිසත්ත්වයෝ ''එඹල දිව්‍යස්ත්‍රිය, මට උවමනා දෙයක් දෙමි කියන්නේ මාගේ ජාතිගොත්‍ර බලාද? නොහොත් මා කළ කුශලයක් බලාදැ?''යි විචාළේය. දිව්‍යස්ත්‍රී කියන්නී ''තොප පඬව් නැගෙන්ට එන ගමනේ තොප පසේබුදුන් වහන්සේට දුන් පත්කුඩය හා වහන්සඟලේ ආනුභාවයෙන් මා තොපට කැමති දෙයක් දෙමි. කීයේත් තොපට මෙතන පෙණී ප්‍රතිෂ්ඨාවූයේත් (පිහිට වූයේ) ඒ කුශල බලයෙනැ''යි කිව.

එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''අපට අනික් දෙයකින් ප්‍රයෝජන කිමිද? අපගේ මෝලිනී නම් නුවරට පළායන නියායෙන් යහපත් වරය ඇති රිටි පළුපත් ඇති පඬව්වෙක (රිටවල් හා හබල් ඇති නැවක) අප ලා අපගේ නුවරෙහි ලා පියව''යි කීහ.

එවිට දිව්‍යස්ත්‍රී ''යහපතැ''යි කියා අටඉස්බක් දිගද සතරඉස්බක් පළලද ඉස්බක් ගැඹුරුද ඇති සත්රුවන් නැවක් මවා මැණික්මය කුඹයකින්ද රත්රන්මය රැනද රිදීමය රුවලද මවිතකොට සත්රුවන්ද ඒ නැවපුරා බෝධිසත්ත්වයන්ට නැව පා එහි වඩාහිඳුවූහ.බෝධිසත්ත්වයෝ අතවැස්සා නැවලන්ට කී ගමනේ මණිමේඛලා දූ කියන්නි ''උන් කළ කුශලයක් නැතිව ඉන්දදී නැව ලන්නේ කෙසේදැ?''යි කිව. බෝධිසත්ත්වයෝ තමන් කළ කුශලයන් පින් දුන්හ. පින් අනුමෝදන්වූ ගමනේ දෙව්දූ අතවැස්සාත් උස්වා නැව ලාගෙණ බෝධිසත්ත්වයන් මෝලිනී නම් නුවරට ගෙණ ගොස් උන්ගේ ගෙය සත්රුවනින් පුරාලා මනිමේඛලා දූ ගියාය.

බෝධිසත්ත්වයෝ සම්පත් ගෙන නොයෙක් කුශල් කොට කම්වූ පරිද්දෙන් මියපරලොව ගියහ යි වදාරා මේ 'සංඛ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි මණිමේඛලා දූ නම් දැන් උපුල්වන් මහාස්තවිරිය. එසමයෙහි අතවැස්සා නම් දැන් මේ ආනන්ද ස්ථවිරය, එසමයෙහි සංඛ බ්‍රාහ්මණව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

432. චුල්ලබෝධි ජාතකය

තවද ශීල සමාධි ප්‍රඥායෙන් යුක්තවූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි කෝපී භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

එක් භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ තද රළු පරුෂව කීවන්ගේ බසට කෝපිව වාසය කරණසේක. සර්‍වඥයන් වහන්සේ එපවත් දැන වදාරා ''සැබෑද මහණ, තෝ කෝපිව වාසය කරන්නේය?''යි විචරා වදාරා ''සැබැව ස්වාමීනි'' කී කල්හි ''මහණ, තා කෝපයෙක් නැත්තාවූ බුද්ධශාසනයෙහි මහණව කෝපවන්ට කාරණා කිමිද? පෙර උත්තමයෝ බුද්ධශාසනයෙන් පිටත් තාපසභාවයෙහි සිටත් කෝපකළමනා ස්ථානයෙහි කෝපනුවූවෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස්නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරුකෙනෙකුන් වහන්සේ රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ එක් බ්‍රහ්මණ කුලයෙක උපන්හ. උන්ට නම් තබන්නාහු බෝධිසත්ත්ව කුමාරයෝයි නම් තුබූහ. ඒ කුමාරයෝත් වැඩිවිය පැමිණ තක්සලා නුවර දිසාපාමොක් ආචාරීන් කරා ගොස් උගතමනා ශිල්ප නිමවා ඉගෙණ දෙමව්පියන්ට ශිල්ප පෑවාහ.

දෙමව්පියෝත් පුතනුවන් කෙරෙහි සතුටුව සුදුසු කුලයකින් බිරින්දක් ගෙණවිත් පාවාදෙන්ට උත්සාහ කළාහ. ඒ කුමාරයෝ ''මට බිරින්දගෙන් කාරිය නැත. මම තපසට යෙමි''යි නොගිවිස්සාහ. දෙමව්පියෝත් උන් නොගිවිස්සත් සමාන කුලයකින් කුමාරිකාවක් ගෙණවිත් විවාමඟුල් කරවා පාවා දුන්හ. බිරින්ද පාවාදුන් පමණක් විනා කෙළෙස් වසඟයෙන් (රාගී හැඟීමෙන්) මූණ පමණකුත් නොබලා එකගෙයි වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි දෙමව්පියෝ දෙදෙනාම කාලක්‍රියා කළාහ. බෝධිසත්ත්වයෝ බොහෝ සම්පත් බලා කියන්නාහු ''මේ සම්පත් තෙපි ඇරගණුව''යි බිරින්දට කීහ. කුමාරිකාව කියන්නී ''ඇයි ස්වාමීනි නුඹ වහන්සේ කොයි වඩනා සේක්ද, මට සම්පත් පාවාගන්ට කියන්නේ ය?''යි කීහ. බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''මම හිමාලය වනයට තපසට යෙමි''යි කීහ. ''ඇයි ස්වාමීනි

ස්ත්‍රීන්ට තපස් කරන්ට නපුරුදැ?"යි විචාළාහ. "නපුරු නොවෙයි තොපට පුළුවන් වීනම් තපස් කරව"යි කීහ.

එවිට දෙන්නම ඒ දෙමව්පියන්ගේ සම්පත් හැර හිමාලය වනයට ගොස් සෘෂිප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව දස අවුරුද්දක් අඛණ්ඩ (කඩ නොකර) ශීලය යහපත්ව රක්ෂා කළ පමණක් විනා පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවාගත නුහුනුවාහ. ඇඹුල් ලුණු සෙවුනා පිණිස මනුෂ්‍යපථයට (මිනිස් වාසයට) ගොස් බරණැස් රජ්ජුරුවන්ගේ උයනෙහි වාසය කරන්නාහ.

ඒ උයන රක්නා උයන්ගොව්වා උයනේ යහපත්වූ පලාඵල ඇරගෙණ රජ්ජුරුවන් කරා ගොස් රජ්ජුරුවන්ට පලාඵල දින. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "එඹල උයන්ගොව්ව, අප කීප දවසකින් උයන්කෙලියට එම්හ. උයන යහපත්කොට සරසව"යි කීහ.

උයන්ගොව්වාත් "යහපතැ"යි උයනට ගොස් උයන කසළ හැර සරහාලීය. රජ්ජුරුවෝත් උයනට ගොස් උයන්කෙලි කෙළ ඒ ඒ තැන ඇවිදිනාහු තාපසයන් හා පරිව්‍රජිකාවන් දැක වැඳ එකත්පස්ව සිටියාහු පරිබ්‍රාජිකාවන් දැක උන් කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇතිව පරිව්‍රජිකාවන් පුවත් තාපසයන් අතින් විචාරන්නාහු "ස්වාමීනි, මේ පරිබ්‍රාජිකාවන් වහන්සේ නුඹවහන්සේට කුමක්වන සේක්ද?"යි විචාළාහ. "මහරජ, කුමක්වෙද්ද? එක්ව තපස් කරණ තැනැත්තෝය. එසේද වුවත් මා ගිහිකල පාදපරිචාරිකාවෝය (බිරිඳ)"යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ "මේ තාපසයන් වහන්සේ කෝප ඇතිසේක්දෝ නැතිසේක්දෝ හෝයි පරීක්ෂාකරන්ට උවමැනවැ"යි සිතා කියන්නාහු "තාපසයන් වහන්ස, ඉඳින් යමෙක් පරිව්‍රජිකාවන් වහන්සේ බලයෙන් උදුරාගෙන යන කෙනෙක් වීනම්ද ඇත්නම්ද කෝප ඇද්ද නැද්දැ?"යි විචාළාහ.

තාපසයෝ කියන්නාහු "මහරජ රහත් නූනහෙයින් කෝප නැත කියද්ද ඉඳින් කෝපයක් ඇතිවුවත් මම වනාහි ඇවිලෙන ගින්නෙක පැන්කල සලා ගිනි නිවන්නාසේම සන්තානයෙහි කෝපය අඩුකරණ පමණක් විනා අනුන්ට දැනෙන නියායෙන් කෝප නොකෙරෙමි. මාගේ ජීවිතය දක්වාත් කෝප නොකෙරෙමි"යි කීය.

රජ්ජුරුවෝත් තමන්ගේ එක්තරා අමාත්‍යයෙකු කැඳවාගෙණ "තෙල පරිව්‍රජිකාවන් ඇරගෙණ රජගෙට ගෙණයව"යි කීහ. ඒ අමාත්‍යයාත් පරිව්‍රජිකාවන් අත අල්වාගෙණ මුරගාවා "මෙසේවූ අධර්මයෙක් ඇද්ද? මෙසේවූ අධර්මයෙක් මේ ලෝකයෙහි පවත්නා නියාය"යි කියා මුරගාව මුරගාවා රජගෙට ගෙණ ගොස්ලීය. තාපසයෝත් කරඹස බලා බැණනොනැගී උන්නාහ.

රජ්ජුරුවෝත් කල්යවා එතන නොසිට රජගෙට ගොස් පරිව්‍රජිකාවන්ට කියන්නාහු "මාගේ සොළොස් දහසක් පුරහනාවන්ට නායක කොට අගමෙහෙසුන් තනතුරෙහි පිහිටුවාලමි. මේ තපස් කිරීමෙන් කුමණ කාරියෙක්දැ?යි කීහ. පරිබ්‍රාජිකාවෝ කියන්නාහු "මහරජ, තොපගේ සම්පත්තීන් මට කුමණ ප්‍රයෝජනද? තපස් කිරීම උත්තමය"යි කියා නොගිවිස්සාහ.

රජ්ජුරුවෝත් ඒ පරිබ්‍රාජිකාව නොගිවිස්නා හෙයින් එක් ගෙයක ලවා තාපසයෝ උරණ (තරහ වී) ඇද්දෝ හෝ යි නැද්දෝ හෝ යි පරීක්ෂාකරන්ට උවමැනවැ යි තනිව උයනට ගොස් පදසන් (පා හඬ) නො ඇසෙන නියායෙන් තාපසයන් වසන ස්ථානයට ගියාහ. තාපසයෝ පරණ වල්කලාවක් (පට්ටාවලින් සාදන ලද) ඇරගෙණ ගෙත්තම් (මැහීම) කරන්නාහු, රජ්ජුරුවන් එන නියාව නොදත් හෙයින් බැණනොනැගී උන්නාහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "ඇයි තාපසයන් වහන්ස, මාගේ ජීවිතාන්තය දක්වාත් කෝප නොකෙරෙමි යි කියාවේද නුඹවහන්සේ කියේය. මා ඇවිත් සිටිනා මෙතෙක් වේලා බැණනොනැගේ, කෝප නැත්තෙන්දැ?"යි කීහ.

එවිට තාපසයෝ කියන්නාහු "මහරජ, එවිට උපන්නාවූ කෝපය එවිටම නැහාවූ ධූලි රැසක් වැසිවැස නිවාපුවාසේම සන්හිඳුවාපීමි" කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "තාපසයන් වහන්ස, මෙසේවූ කෝපයට අඩභුවන්නට කාරණා කිමිදැ?"යි කීහ. තාපසයෝ කියන්නාහු "මහරජ, දඬුදෙකක් එක්ව ගැකල ගිනි වැටෙන්නේය. නැවත ඒ ගිනි දඬුදෙකම දවන්නේය. මහරජ එමෙන් මේ කෝපය ඇතිවූ කල එවිටම නිවාපියතොත් විනා කෝපය දිවුණු කල තමාටම ආයාස (විපත්) වන්නේය. එසේවූ කෝපය වහා නසාපිය යුත්තේය"යි බොහෝ නය

(කරුණු කියා) දක්වා කෝපයෙහි ආදීනව කීයේය. රජ්ජුරුවෝත් තාපසයන් වහන්සේ විශිෂ්ඨකොට (විශේෂ කොට) කියන ලද්දාවූ ධර්මයෙහි සතුටුව තමන්වහන්සේ පරිව්‍රජිකාවන් උදුරාගෙණ ගියාවූ මා කෙරෙහි කෝපයක් නොකොට බණ වදාළසේකැයි සතුටුව අමාත්‍යයකු කැඳවා පරිව්‍රජිකාවන් ගෙන්වා තාපසයන්ට පාවාදී උයනේ වාසය කරණ නියායෙන් ආරාධනා කොට වස්වා උපස්ථාන කළාහ.

නොබෝ කලකින් පරිව්‍රජිකාවෝ මළහ. තාපසයෝත් හිමාලය වනයට ගොස් පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා නොපිරිහුනු ධ්‍යානයෙන් බඹලොව ගියහයි වදාරා මේ 'චුල්ලබෝධි ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

එසමයෙහි පරිව්‍රජිකාවෝ නම් යසෝධරා ස්ථවිරිය. රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. චුල්ලබෝධි තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්මය''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

433. කණ්හදීප ජාතකය

තවද ශාක්‍යකුල චූඩාමාණික්‍යවූ (ශාක්‍යකුලයට මුදුන් මිණක් වැනිවූ) තිලෝගුරු බුදුරජානන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි ශාසනයෙහි උකටලීවූ (කළකිරුණු) භික්ෂුකෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වනලදී.

මෙහි වනාහි ජාතක කථාව 'කුස ජාතකයෙහි' විස්තර වශයෙන් පෙණෙන්නේය. මෙහි වනාහි සර්ව්ඥයන් වහන්සේ භික්ෂූ වහන්සේ ගෙන්වා ''තෝ වනාහි ශාසනයෙහි උකටලී වූයේ සැබෑදැ?''යි වදාළ ගමනේ ''සැබෑව ස්වාමීනි, ශාසනයෙහි සිටින්ට අභිප්‍රාය (කැමැත්ත) නැත්තෙමි''යි සිව්වනක් පෂීත් (පිරිස) මද්ධ්‍යයෙහි කීසේක.

සර්ව්ඥයන් වහන්සේ එවිට වදාරණසේක් ''පෙර උත්තමයෝ පණස් අවුරුද්දක් ශාසනයෙහි අභිප්‍රාය සිටිනා ගමනේ මෙහි වාසය කරන්ට අනභිප්‍රායෙමි (අකැමැත්ත) යන බස කියාගත නොහී සිටියේ වේද තොපි භික්ෂු භික්ෂුණී උපාසක උපාසිකාය යන සිව්වනක් පෂීත් මද්ධ්‍යයෙහි ශාසනයෙහි උකටලී වීමියි නිර්ලජ්ජාවම කියෙහි වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස වත්සර නම් රට කොසඹෑ නුවර රජ්ජුරුකෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරණ සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ එක්තරා බ්‍රාහ්මණ කුලයක ඉපිද වැඩිවිය පැමිණ අනික් බ්‍රහ්මණ කුමාරයෙකු හා දෙන්න පඤ්චකාමයෙහි (පස්කම් සැපයෙහි) ආදීනව දැක හිමාලය වනයට ගොස් ඍෂිප්‍රවෘජ්‍යාවෙන් පැවිදිව දීප තාපසයෝ ය මඬප තාපසයෝය යි මේ නමින් දෙන්නාම වාසය කරන්නාහ.

එණු ඇඹුල් පිණිස බරණැස්නුවර පසල්ගමෙක (පිටිසර ගමෙක) අවුත් මඬප්ප උපාසකයාගේ ගෙට අවුත් වන්හ. ඒ දෙදෙනා වහන්සේ පළමුත් ඒ උපාසකයා අඳුනන හෙයින් දෙදෙනාවහන්සේට සිව්පසයෙන් (සිවුරු, පිණ්ඩපාත, සෙනසුන්, බෙහෙත්) දන් දෙන්නේය. මඬප තාපසයෝ ඒ ගම සිට බරණැස් නුවරට අවුත් ඒ නුවර අවිමුක්ත නම් සුසාන භූමියෙහි වාසය කරන්නාහ. ඒ නුවර සොරු සොරකම්කොටගෙණ යන කලට මනුෂ්‍යයෝ දැක සොරුන් ලුහුබඳවා ගත්කලට සොරු පවුරයට සොරුවිවෙන් (තාප්පය යට දිය බසින කාණුවෙන්) දිවගෙණ ගොස් මඬප තාපසයන් වසන සුසාන භූමියට තමන් ගෙන යන සම්පත් දමා දිවූහ.

මනුෂ්‍යයෝ සොරුන් නොදැක තාපසයන් දැක ''එසේද දාවල් සිහාකා ර සොරකම් කරන්නේදැ?''යි කියා අල්වාගෙණ ගොස් රජ්ජුරුවන්ට පෑහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''ගෙණ ගොස් උල ඇනපියව''යි කීහ. ''යහපතැ''යි එම සුසාන භූමියට ගෙණ ගොස් කිහිරි උලක් ඉදිකොට අන්නට (අනින්නට) වන්නාහ. ඒකියන උල නො ඇනෙන්නේය. කොසඹ උලක් ඉදිකොට උල අන්ට වන් ගමනේ එකියන කොසඹ උලත් නොහැනෙන්නේ යහුලක් ඉදිකොට අන්ට වන් ගමනේ යහුලත් නොඇනෙන්ය.

තාපසයෝ එවිට ''මා නොකළ කර්ම්මය මං විඳිනේය යි මම කුමන අකුශලයක් කෙළෙම්දැ?''යි පරීක්ෂා කළ කල්හි දිවැස් පහළවිය. එවිට පරීක්ෂා කළාහු යටගිය ජාතියෙහි

වඩුවකුට පුඩ උපන් ගමනේ කොබෝලීල දඬු සසින තැනැත්තේ කොබෝලීල කුරක් ඇරගෙණ මැස්සකු අල්වා උල ඇනි අකුශලය දැක කළ කමීය විපාක දෙන්නේය යි ''දැන් කවර උලක් ඉදිකොටගෙණ උල අනිතත් නොහැනෙයි, කොබෝලීල උලක් ඉදිකොටගෙණ අනුව''යි කීහ. ''යහපතැ''යි එකියන පුරුෂයෝ කොබෝලීල උලක් ඉදිකොටගෙණ තාපසයන් උල ඇන එතනට එන්නෝ ඇද්දෝ හෝයි පරීක්ෂාකරන්නට උන්නාහ. දීප තාපසයෝ ''මාගේ මඬප තාපසයන් නැතක්දා (කීප දවසකින්) මා නොදකින්නේව''යි සිතා දක්නට එන්නාහු අතර මගදී මඬප තාපසයන් උල ඇනි නියාව අසා වහා අවුත් මණ්ඩප තාපසයන් දැක කියන්නාහු ''තාපසයෙනි තොපකළ කමීයෙක්ද තොපට විපාක දෙන්නේය''යි විචාළ ගමනේ එවිට තාපසයෝ ''මා කළ අකුශලයේ විපාක දිනැයි නොකළ දෙයෙක් විපාක දේදැ''යි කීහ.

එවිට දීප තාපසයෝ කියන්නාහු ''තොප කළ අකුශල විපාක දුන්නේය. රජ්ජුරුවන් කෙරේ අමෛත්‍රියක් (වෛරයක්) සිතුදැ?''යි විචාළ කල්හි ''මා කළ අකුශලය විපාක දුන්නේය. රජ්ජුරුවන් කෙරේවත් වද කළවුන් කෙරේවත් අමෛත්‍රියක් නොසිතමි''යි කීහ. දීප තාපසයෝ ''මෙසේ වූ මෛත්‍රියක් ඇත්තවුන්ගේ සෙවනේ ඉඳීම යහපත් වන්නේය''යි සැතපි උන්නාහ. මඬප තාපසයන්ගේ ලේ බිඳු දීප තාපසයන් ඇඟ වැම්මී කළු පෑයට ගැලසුනේය (ගලාගියේය). මේ නියාව රජ්ජුරුවන්ට ඉවත බලා උන් මනුෂ්‍යයෝ කී කල්හි රජ්ජුරුවෝ ''අපරීක්ෂිතව (සොයා නොබලා) මඬප තාපසයන් උල අන්ට කීයෙමි, බලන්ට යෙමි'' කියා අවුත් දීප තාපසයන්ට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''තාපසයන් වහන්ස මේ ලේ වැම්මෙන මෙතන නුඹවහන්සේ උන්නේ කුමක් නිසාදැ?''යි විචාළ ගමනේ දීප තාපසයෝ කියන්නාහු ''මේ නිරපරාධ මඬප තාපසයන්ට මේ අකුශලය සැලසුනු හෙයින් උන්ට ආරක්ෂා පිණිස මෙතන උනිමි''යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝ එවිට ''මා පරීක්ෂා නොකොට තාපසයන්ට උල අන්ට කියේය''යි සිතා මඬප තාපසයන් උලින් ගලවන්ට උත්සාහ කළ ගමනේ උලින් නොහැරෙණ (නොගැලවෙන නිසා) හෙයින් එවිට මඬප තාපසයෝ තමන් මැස්සා උල ඇනි ගමනේ නොමළ උල කඩාගෙණ පලාගොස් ජීවත්වූ නියාව දිවසින් දැක ''රජ්ජුරුවෙනි, මේ උල මා බඩින් නොහැරෙන්නේය. මා රකිණා කැමැත්තා නම් සම හරියේදී කියතතින් මේ උල කප්පව''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''කියතක් ගෙණව''යි කියත ගෙන්වා කැප්පු උල් කැබැල්ල බඩම තිබුයේය. එසේහෙයින් එතැන් පටන් ආනි මඬප්ප තාපසයෝය යි කියත්. දීප තාපසයන් ශරීරයේ ලේ වැම්මී කළුවූ හෙයින් කණ්හදීප තාපසයෝය යි මේ නමින් ප්‍රසිද්ධ වූහ. රජ්ජුරුවෝත් තාපසවරුන් වැඳ ක්ෂමා කරවාගෙණ රජගෙට ගියහ. තාපසවරුත් මහුල් උයනේ ඉඳ වනමුනතට (තුවාලයේ මුදුනට) බෙහෙත් කොට සුවකොටගෙණ මඬප තාපසයන් උන් ගමට ගියාහ. මඬප්ප උපාසක තාපසවරුන් දෙදෙනා එන නියාව අසා පෙරගමන් කොට වඩාගෙණ ගොස් වලඳවා වැඩහිඳිනා අසුන් පණවා උල ඇනි කථාව කිය කියා උන්නාහ. මඬප්ප උපාසකයාගේ යඤ්ඤදත්ත නම් පුතෙක් ඇත. ඒ පුත් බඹරක් ඇරගෙණ කෙළිමින් සිටිකලට ඒ ගැසූ බඹරා ගොස් එතන සමීපයෙහි තුඹසෙක නයෙකුගේ ඉස වැදගත. ඒ කුමරා බඹරා ගෙණෙන්ට ගිය තැනැත්තේ තුඹස ඇතුලේ වැටීගිය බඹරය දැක අරගන්ටය යි අතපොවා ඵැකලට කෝපවීපියා වැදහොත් නයා කුමාරයාගේ පොවාඵූ අත ඇඟිල්ල දෂ්ට කෙළේය. කුමාර විෂමූර්ඡාව (විෂ වැදී සිහි නැතිව) වැටීගිය තැනැත්තහු දීප තාපසයන්ගේ පාමුල ලා කියන්නාහු ''තාපසවරු නම් බොහෝ මන්ත්‍ර හා ඖෂධ දනිති, එසේහෙයින් තෙල කුමාරයාගේ විෂ බෑව මැනවැ''යි කීහ.

එවිට තාපසයෝ සත්‍යක්‍රියා කරන්නාහු ''මා මහණවූ සත් දවසක් මාගේ අභිප්‍රායෙන් වාසය කෙළෙමි. මේ පණස් අවුරුද්දක් මුළුල්ලෙහි අනභිප්‍රායෙන් (අකැමැත්තෙන්) තපස් කෙළෙමි, අසවල් තාපසයෝ අනභිප්‍රායෙන් තපස් රක්ෂාකෙරෙති කිසිකෙනෙකුන්ටත් නොභඟවා වාසය කෙළෙමි, මේ සැබෑ වීනම් මේ සත්‍යක්‍රියායෙන් මේ යඤ්ඤදත්ත නම් කුමාරයාගේ විෂ බසීව''යි සත්‍යක්‍රියා කළ ගමනේ කුමාරයාගේ තනමත්ත (තන තිබෙන ප්‍රදේශයට) පමණට විෂ බැස ගියේය.

බෝධිසත්වයෝ ''මම මට පිළිවන් විවර සත්‍යක්‍රියා කෙළෙමි, මඬප්ප උපාසකයෙනි, තොපිත් තොපගේ සත්‍යක්‍රියාවෙන් විෂබාව''යි කීක්ල්හි මඬප්ප උපාසකයෝ කියන්නාහු ''මම දුටු යම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ කෙනෙකුන්ට දන්දෙමි. එදවසුත් මාගේ අභිප්‍රායෙන් දන්පින් කෙළෙමි. අසවල් උපාසක අනභිප්‍රායෙන් දන්පින් කරන්නේය යි කිසිකෙනෙකුන්ටත්

නොහැහුනේය. ඒ සැබෑ වීනම් යඤ්ඤදත්ත කුමාරයාගේ විෂ බසීව''යි කියා සත්‍යක්‍රියා කළ ගමනේ ඒ කුමාරයාගේ විෂ උකුළසරියට බැස ගියේය.

මඬප්ප උපාසක තමන්ගේ භාර්‍යයාවට කියන්නේ ''තෙපි තොපගේ සත්‍යක්‍රියාව කොට විෂ බාව''යි කී කල්හි එකියන භාර්‍යයාව කියන්නී ''තොප දැක්කදී මා සත්‍ය ක්‍රියා කරන්නේ කෙසේදැ?''යි කිව. එවිට මඬප්ප උපාසක කියන්නේ ''තොපි කිසි සැකයක් නැතිව සිත ඇත්ත කියව''යි කී කල්හි ඒ ස්ත්‍රී කියන්නි ''එඹල පුත, තොප සකසා කෑ නයා කෙරේ මම අසමාධියෙන් (එකඟතාවයකින් තොරව) නම් තොපගේ පියානන් කෙරෙත් මම අසමාධියෙමි, උන්කෙරේ මම අසමාධි නියාව තොපගේ පියානෝ නොදන්නාහ. පිටතකින් කෙනෙකුන්ටත් නොහඟවා වාසයකෙළෙමි. මේ සැබෑ වීනම් යඤ්ඤදතත කුමාරයන්ගේ විෂ බසීව''යි සත්‍යක්‍රියා කළ ගමනේ විෂ බැස සැපසේ ඇවිද්දාහ.

එවිට මඬප්ප උපාසක බෝධිසඤයන්ට කියන්නේ ''ස්වාමීනි, මේ පණස් අවුරුද්දේ ආලය නැතිව තපස් රක්‍ෂාකළේ කෙසේදැ?යි විචාළකල්හි තාපසයෝ කියන්නාහු ''මෙලෝ පරලෝ ඇතැයි මම මහණවීමි, මහණවූ ගමනේ සිවුරු ඇරපියත් නම් කෙලෙතොල්ලා (මෝඩයා) සිවුරු පොරව සිටිය නුහුනුයේය යි නින්දා පරිහාර (පරිභව) අසාගත නොහී අනභිප්‍රායෙන් වුවත් වාසය කෙළෙමි'' කීහ.

ඊට බෝධිසඤයෝ ''මඬප්ප උපාසකයෙනි, තොප අප ඇම ඇතුළුවූ ශ්‍රමණ බ්‍රහ්මණයන්ට මෙතෙක් දවස දන් දෙන්නාහු අනභිප්‍රායෙන් දන් දුන්නේ කුමක් නිසාදැ?''යි විචාළාහ. මඬප්ප උපාසක කියන්නේ ''මාගේ සත්මුතු පරම්පරාවේ පැමිණ ආ කුශලය හෙයින් කෙළෙමි. නොකොළොත් මට නින්දා කෙරෙති සිතා කෙළෙමි'' කීහ.

එවිට මඬප්ප උපාසක තමන්ගේ භාර්‍යයාව අතින් විචාරන්නේ ''භාර්‍යයාවෙනි, තොපි කුමාරි අවස්ථාවේ අවුත් මෙතෙක් දවස් මා කෙරෙහි නිරාලයෙන් (ආලයක් නැතිව) වාසය කොට එක් දවසකුත් ආලය නැති නියාව නොහඟවා වයෝවෘද්ධ වයසට පැමිණෙන කල් කෙසේ වාසය කළාදැ?''යි විචාළ කල්හි එවිට ස්ත්‍රී කියන්නී ''මාගේ සත්මුත්තන් පරම්පරාවේ එකසරණක (එක විවාහයක් පමණයි) විනා දෙසරණක උන් කෙනෙක් නැත්තාහ. එසේහෙයින් තොප කෙරේ ආලය නැත්ත නොහඟවා උනිමි'' කීහ. එවිට බෝධිසඤයන්ට ''ස්වාමීනි, මා කීයේ පුරුෂයන් දැක්කදී කිවමනා දෙයක්ද, මාගේ දරුවන් නිසා මා කියේය, ඊට ක්‍ෂමා කළ මැනවැ''යි කීව.

එවිට බෝධිසඤයෝ ''තොප එසේ සිතිය යුතු නොවෙයි. මෙතැන් පටන් උන් කෙරේ ආලය ඇතිව වාසය කරව''යි කියා එබැවින් ඒ පුරුෂයා කියන්නේ ''ඉනිඹබේ මට අවිස්වාස නොවව''යි කියා ක්‍ෂමා කෙළේය. එවිට ස්ත්‍රී ''යහපතැ''යි කියා ක්‍ෂමා කරවා ගත්තාහ. එවිට මඬප්ප උපාසක බෝධිසඤයන්ට කියන්නේ ''ස්වාමීනි, නුඹ වහන්සේත් අපි හැම දුන්නාවූ දානය අනුභව කොට සැපසේ වික්‍ෂේප නොවී (සිත් අමනාප නොකර) ශීලය රැක්ක මැනැවැ''යි අවවාද කීය. තාපසයන් වහන්සේත් ''යහපතැ''යි එතැන් පටන් ශීලය රක්‍ෂාකරණ සේකැ යි එවිට තාපසයන් වහන්සේ මඬප්ප උපාසයක්නට කියනසේක් ''තමා අභිප්‍රායෙන්ම කුසල් කරන්නේය. උපාසකයෙනි, තොප දෙන දානය යහපත්ව සිත පහදවාගෙණ දෙව''යි කියා අවවාද කීසේක.

එතැන්පටන් සිත පහදවා දන් දෙන්නේය. ස්ත්‍රීන් එතැන්පටන් තමාගේ පුරුෂයා කෙරෙහි ස්නෙහයෙන් වාසය කරන්නීය. මඬප්ප උපාසකයාත් තමා අභිප්‍රායෙන් කුශල් කරන්නේය. බෝධිසඤයෝත් නොපිරිහුණු ධ්‍යානයෙන් පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා බඹලොව ගියහයි මේ 'කණ්හදීප ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි ස්ත්‍රී දැන් විශාඛාවෝය. එසමයෙහි මඬප්ප උපාසක නම් ආනන්ද ස්ථවිරය. යඤ්ඤදත්ත කුමාරයෝ නම් දැන් මේ රාහුල ස්ථවිරය. එසමයෙහි මඬප තාපසයෝ නම් ශාරිපුත්ත ස්ථවිරය. එසමයෙහි කණ්හදීපායන තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

***

439. නිග්‍රෝධ ජාතකය

තවද සියළු සත්ත්‍වයන්ට අභිවෘද්ධිදායක වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ කථාවක් අරභයා මේ ජාතකය වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

එක් දවසක් භික්ෂූ වහන්සේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේට කියනසේක් ''දේවදත්ත ස්ථවිරය, සර්ව්ඥයන් වහන්සේ තොපට බොහෝ උපකාරව උපසම්පදාවත් උන්වහන්සේගෙන් ලැබී ප්‍රථම ධ්‍යානයත් ලදුව, එසේ බොහෝ උපකාර කළා වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේට තොප අනුපකාරී වන්ට කාරණා කිමිදැ?''යි වදාළසේක. එවිට දේවදත්ත ස්ථවිරයෝ වදාරනසේක් ''සර්ව්ඥයන් වහන්සේ තණ පතක් අග වැද ගත් තෙල් බිඳුවක් විවරත් උපකාර මට කෙළේ නැතැ''යි කීසේක. එවිට භික්ෂූන් වහන්සේ ''මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන් නපුර කියා 'බුදුන් තමන්ට තෙල් බිඳුවක් විවරත් උපකාරයක් නොකළැ'යි කියති'' නුගුණ කියා වැඩඋන් තෙනට සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පුර්ව්භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''දැන්මතු නොවෙයි, පෙරත් දේවදත්ත ස්ථවිරයන් කළ උපකාර මකා කළ ගුණ නොදත්තෝ වේදැ''යි වදාරා ''හේ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස රජගහ නුවර මගධ නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ඒ නුවර එක් සිටාණ කෙනෙක් ඇත්තාහ. ඒ සිටාණන්ගේ පුත් වූ සිටු කුමාරයෙක් ඇත්තේය. ඒ සිටු කුමාරයාට එක් සමාන කුලයකින් සිටු දුවක ගෙනවුත් සරණ පාවා දුන්හ. ඒ සිටු කුමාරයාගේ ගෙයි වසන්නා වූ ඒ සිටු දුවට දරු කෙනෙක් නැත්තාහ. ඒ සිටු පුත්‍රයාගේ දෙමව්පියෝ කියන්නාහු ''මේ වඳ තැනැත්තිය අපගේ ගෙයි ඉඳ කාරිය කිමිදැ''යි කියා ඉඳිනාහ. ඒ සිටු කුමාරිකා තමාගේ කිරී මැණියන් කැඳවා විචාරන්නී ''අම්ම, දරුවන් ඇති වූ ගෑණුන්ට කවර ක්‍රියාවක්දැ?''යි විචාරා ''ඒ ක්‍රියාව උන් අතින් අසා දැරි ඇත්තෙමි'' අහවා ඔසප් සහවා බඩපිළි තබා බැඳ තලා අතපය උදුම්මා ''දොළදුකැ''යි ඇඹුල් කා ප්‍රයෝගයකින් තනපුඩු කළුකොට ගෙන ඉඳ නවමස් පිරී දසමසට පැමිණ කල්හි වදන කල් විය. ''ප්‍රසවන්ට කවර ක්‍රියාවක්දැ?''යි විචාරා ''දෙමව්පියන්ගේ ගමට යෙමි'' කීහ.

එවිට සිටුපුත්‍රයාත් රථයක් සරහා ඒ රථයට සිටු කුමාරිකාව නන්වා බොහෝ දැසිදස් පරිවාර පිරිවරා යන්නාහ. උන්ට ඉදිරියේ වෙළඳහු කෙනෙක් වෙළඳාම්කොට ගෙන යන්නාහු දෙගව්වෙන් දෙගව්වට ඉදිරියේ ලැග ලැග යන්නාහ. උන් දෙගව්වෙන් දෙගව්වට අල අල තැන සිටු කුමාරිකා ලගිනීය. වෙළෙඳුන් හා කැටුව යන්නා වූ දුක්පත් දැරි ඇති ස්ත්‍රියක් ඇත්තීය. දසමස් පිරී විලි පහරින්ට වන. ඒ ස්ත්‍රී වෙළෙඳුන් යා දී නුග ගසක් මුල ඉඳ දරුවන් වදා ''තමා හා කැටුව ආ වෙළෙඳුන් පලාගිය හෙයින් දරුවන් නිසා රැඳිනී නම් මාගේ බොහෝ කටයුතු කාරිය නස්නේය''යි වැද මසින්ම දරුවන් නුග ගස මුල තබා ගියාහ.

ඔහු දුක්පත් ස්ත්‍රිය බඩ පිළිසිඳන පමණක් විනා කෘතාධිකාර බුඩාංකුරයාණන් වහන්සේය. එසේ හෙයින් කවුඩෙක්, බල්ලෙක් ඒ ලේ ගඩුව අන්තරාය කළ නුහුනුයේය. ඒ සිටු කුමාරිකාවත් වෙළෙඳුන් හල ලැග්මේ ඇර නුග ගස මුලට ගිය තැනැත්තී පොළොවේ වසා ඔත් කුමාරයන් දැක කාත් නොහඟවා ඒ දරුවන් වඩා ''බඩ බිලි පහරින්ට වනැ''යි අඟවා වට තිර බඳවා විලි ලා ඇඟ ලේත් ගාගෙන දරුවන් වඩා මෑත ඇරගෙන නාවා කිරි පොවා එතනම රඳා තමන්ගේ සමනන්ට පත් ලියා යවූය.

ඒ සිටු කුමාරයාගේ දෙමව්පියෝත් එතනට අවුත් ''දරුවන් වදන නියාවේද ගමට යන්ට ආයේය. දරුවන් වදාපු පසු ගමට යන්නේ ඇයිදැ?''යි තමන්ගේ සමනන්ගේ ගමට ගියාය. ඒ කුමාරයා නුග ගස මුල උපන් හෙයින් 'නිග්‍රෝධ කුමාරය'යි නම් තුබූහ. එමදාම ඒ නුවර අනික් සිටාණ කෙනෙකුන්ගේ බිරින්දක් අත්තක් අල්වාගෙන පුතණු කෙනෙකුන් වැදූහ. අත්ත අල්වාගෙන සිට උපන් හෙයින් 'සාඛා කුමාරයෝය'යි නම් තුබූහ. එමදාම සිටාණන්ට මේවර කරන්නා වූ සන්නාලියාගේ බිරින්දක් කැපූ කෙළවර රෙදි ගොඩක් පිට පුතණු කෙනෙකුන් වැදූහ. ඌට නම් තබන්නාහු 'මුත්තිය කුමාරයෝය'යි නම් තුබූහ.

එවිට සිටාණෝත් ඒ එක දා උපන් කුමාරයන් තුන්දෙනාට කිරිමවුන් සලස්වා සියලු වැටුප් උත්තාංති සලස්වා වැඩිවිය පැමිණි කල දිසාපාමොක් ආචාරීන් ලඟට ශිල්ප උගන්වා නිසා යවූහ.

සිටු කුමාරයෝ දෙන්න තමන් අත සම්පත් ඇති සෙයින් දීලා ශිල්ප උගන්නාහ. මුත්තිය කුමාරයා තම අත සම්පත් නැති හෙයින් නිග්‍රෝධ කුමාරයෝම ශිල්ප උගන්වන්නාහ. මෙසේ තුන්දෙනා ශිල්ප නිමවා ඉගෙන නුවරට යන්නාහු ''රටවල් බලාගෙන නුවරට යමිහ''යි ඒ ඒ තැන ඇවිදිනාහු, බරණැස් නුවරට යන්නාහු එක්තරා දේවාලයක රැ වැද ඔත්තාහ. ඒ කුමාරවරුන් ඒ නුවරට එන්නාට පළමු සත් දවසෙක බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවෝ මළාහ. ඒ නුවර රජකමට නිසි කෙනෙකුන් නැති හෙයින් අමාත්‍යවරු ''පුස්සරථය නුවර අරුම්හ''යි කථා කළාහ. ඒ කුමාරවරුන් දේවාලයේ වැදොත් කලට එතන ගසක් උඩ කුකුළෝ දෙන්නෙක් වැද හොත්තාහ. උඩ අත්තේ වැදොත් කුකුළා වර්ෂස් පාරක් ලාභ. පාත අත්තේ වැදොත් කුකුළාගේ ඉස වැගුරුණේය. එවිට කුකුළු කියන්නේ ''තෝ මාගේ විචර නොදනිද? මාගේ ඉස නාන ගෙයක් කොට සිතා ගෙණිදැ?''යි කෝප විය. එවිට අග අත්තේ වැදොත් කුකුළු කියන්නේ ''මම නොදත්තෙමි, තොපි පාත අත්තේ වැදොත් නියාය. ඊට ක්‍ෂමා කරව'' නොදැන කෙළෙමි කියාදීත් කෝප විය. එවිට ''මාගේ තඤ තමා නොදනිද? තමා මට කෝප කරන්නේය''යි කියා ''තා මෙසේම මානී පසු තාගේ තඤ කියා බලව''යි අග අත්තේ වැදොත් කුකුළු කීය. පාත වැදොත් කුකුළු එවිට කියන්නේ ''මාගේ තඤ අසව, යම් කෙනෙක් මා මරා මාගේ මස් කැවූ නම් එදවසම සේසත් දාසෙන් ලැබෙන්නේය''යි කීහ.

එවිට උඩ අත්තේ වැදොත් කුකුළු කියන්නේ ''තාගේ මස් කෑ කෙනෙකුන් ලබන්නේම සේසත් දාසෙක් වේද? මෙපමණක් ගෙන තා පෑය, මාගේ පඤ්චමධුර මාංශය යම් කෙනෙක් කෑවෝ නම් රාජ්‍යය ලබති. සඟ මාංශය කෑ කෙනෙක් සෙනෙවිරත් ධුරය ලබති. ඇට නහර මුසු මස් කැවූ නම් භාණ්ඩාගාරයේ නායක කම් කරන්නේ වේදැ''යි කීයේය. එවිට කුකුළන් දෙන්න කථා කරන කලට නිග්‍රෝධ කුමාරයොත්, ශාඛා කුමාරයෝත් දෙන්න වැදහෙව නිදන්නාහ. මුත්තිය කුමාරයෝ නිග්‍රෝධ කුමාරයන්ගේ පය උකුලේ තබාගෙන මැඩ මැඩ උන්නාහු මේ කුකුළන් දෙන්නාගේ කථාව අසා ''දවස දාස ලැබෙන කුකුළන් කිමිද? රාජ්‍යය හා සෙනෙවිරත් ධුරය හා භාණ්ඩාගාර නායක කම් ලබන්නා මෙසේ වූ කුකුළා වේද? යහපතැ''යි සිතා නිග්‍රෝධ කුමාරයන්ගේ පය උකුලෙන් බා සෙමින් ගසට නැගී අත්තේ වැදොත් කුකුළා අල්වාගෙන මරා පඤ්චමධුර මාංශය වෙනම පිස තබා සඟ මාංශය වෙනම පිස තබා ඇට නහර මාංශය වෙනම පිස තබා වැදහෙව නිදන කුමාරවරුන් දෙන්නා පුබුදුවා නිග්‍රෝධ කුමාරයන්ට රාජ්‍යය ලැබෙන මාංශ ලා සාඛා කුමාරයින්ට සෙනෙවිරත් ධුරය ලැබෙන මාංශය ලා තුමූ භාණ්ඩාගාරයේ නායක කම් ලැබෙන මාංශ ලාගෙන කා මුත්තිය කුමාරයෝ කියන්නාහු ''නිග්‍රෝධ කුමාරයන්ට රජ්‍යය ලැබෙයි. සාඛා කුමාරයන්ට සෙනෙවිරත් ධුරය ලැබෙයි. මට භාණ්ඩාගාර නායක කම් ලැබෙන්නේය''යි කීහ.

එවිට නිග්‍රෝධ කුමාරයන් හා සාඛා කුමාරයෝ කියන්නාහු ''තොපට දැනෙන්නේ කෙසේදැ?''යි විචාළාහ. එවිට මුත්තිය කුමාරයෝ කුකුළා කී ප්‍රවෘත්තිය කීයේය. නිග්‍රෝධ කුමාරයෝ ''යහපතැ''යි කියා පාන් වන්නාට පළමු මූන සෝදා තුන් දෙනම මඟුල් උයනට ගොසින් නිග්‍රෝධ කුමාරයෝ මඟුල් ශාලාවට නැගී ඉස වසා කඩ ලාගෙන වැදහොත්තාහ. සාඛා කුමාරයන් හා මුත්තිය කුමාරයා හා දෙන්නම බිම වැදොත්තාහ.

ඒ වේලාවට පුස්ස රථය පිට පඤ්ච රාජ කකුධ භාණ්ඩ තබා පුස්ස රථය අලහ. රථය මඟුල් උයනට ගොසින් මඟුල් සල වට වැදොත් නිග්‍රෝධ කුමාරයන් පාමුලට ගොසින් රථය පස්සැ පෑ නුවරට මූණ ලා සිටියේය. එවිට පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණ වැදොත් නිග්‍රෝධ කුමාරයන් පාමුලට ගොස් පය වසා තුබූ ඉන කඩ ඉවත්කොට පය ලක්‍ෂණ බලා බරණැස් නුවර තබා ජම්බුද්වීපය ඒකච්ඡත්‍රකොට රාජ්‍ය කරන්ට ලක්‍ෂණ දැක ''ධෛර්ය පරීක්‍ෂා කරන්නට උවමැනවැ''යි සිතා පඤ්චාංගික තූර්ය නාදය එකවිට පැවැත් වූහ. එවිට නිග්‍රෝධ කුමාරයෝ කිසි චකිතයක් නොවී ඉවසා, තිබූ ඉන කඩ ඉවත්කොට බලා ඇලට නැමී මදක් වැදහෙව නැගී සිට ආසන පිට උන්නාහ. එවිට පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ''ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේට රාජ්‍යය පැමිණියේය. රාජ්‍යය කළ මැනවැ''යි කීහ. නිග්‍රෝධ කුමාරයෝ ''මෙනුවර රජ්ජුරුවන් වහන්සේ කොයිදැ?''යි විචාළාහ. එපවත් අසා ''මළහ''යි කීහ. ''රාජ කුමාරවරු නැද්දැ?''යි කීහ. ''රාජ කුමාරවරු නැත. නුඹවහන්සේ රාජ්‍යය කළ මැනවැ''යි කීහ. එවිට ''යහපතැ''යි

ගිවිස වටතිර බඳවා දැලි රැවුළු අන්දම් තබා රුවන් රැසක් පිට සිටුවා අභිෂේකකොට රාජ්‍යයට පැමිණි වුහ.

එවිට නිග්‍රෝධ රජ්ජුරුවෝ සාඛා කුමාරයන්ට සෙනෙවිරත් ධූරය දුන්නාහ. මුත්තිය කුමාරයෝ රජ්ජුරුවන් හා කැටිව රජගෙට ගියහ. රජ්ජුරුවෝ සාඛා සෙනෙවිරදුන්ට කියන්නාහු ''අපගේ දෙමව්පියනුත් කැඳවාගෙන එව''යි කීහ. සාඛා සෙනවිරද්දු ''මට බැරිය, නොයමි'' කීහ. රජ්ජුරුවෝත් මුත්තිය කුමාරයන් කැඳවා ''රජගහ නුවරට ගොසින් අපගේ දෙමව්පියනුත් තොපගේ දෙමව්පියනුත් කැඳවාගෙන එව''යි කීහ. මුත්තිය කුමාරයෝ ''යහපතැ''යි ගිවිස රජගහ නුවරට ගොස් රජ්ජුරුවන්ගේ දෙමව්පියන් කැන්දුහ. ''අපගේ සම්පත් ඇත. අප එන්නේ නැතැ''යි කීය. සාඛා කුමාරයන්ගේ දෙමව්පියනුත් කැන්දුහ. ඔයිත් කියන්නාහු ''අපට පොහොසත්කම එපයි, අප එන්නෙ නැතැ''යි කීහ. මුත්තිය කුමාර තමාගේ දෙමව්පියන් කැන්දු ගමනේ ''සන්නාලි මේවර පමණ ඇත, අප එන්නේ නැතැ''යි කීහ. මුත්තිය කුමාරයෝ දෙවෙනිව බරණැස් නුවරට අවුත් ''සාඛා සෙනෙවිරදුන්ගේ ගෙට අවුත් බත් කා ගමන් විඩා නිවා ගනිමි'' සිතා සෙනෙවිරදුන්ගේ ගෙට ගොස් දොරකඩ සිට කියන්නේ ''සාඛා සෙනෙවිරදුන්ගේ යහළු වූ මුත්තිය කුමාරයෝ ආවෝ යයි කියාලව''යි මිනිසුන් අත කියා යවූහ.

එවිට සෙනෙවිරදු බත් කමින් ඉඳ සිතන්නේ ''රාජ්‍යයට පැමිණෙන මාංශය නුදුන්නේය. සෙනෙවිරත් ධූරයට පැමිණෙන මාංශය දුන්නේය''යි කෝපයෙන් බස් කා ඉක්බිති දොර අවුත් කියන්නේ ''මුත්තිය කුමාරයෝ නම් කවුරුද? මුන් අඳුනන්නේ කවුරුදැ?''යි කියමින් ''මුන් සෙව්වෝද අපට මිත්‍රයෝය. තුළු අනුව''යි කියා අන්නවා බන්දවා පිටකර ගෙන නෙරපූහ. එවිට මුත්තිය කුමාරයෝ ''සෙනවිරදුන්ගෙන් සංග්‍රහ ලදිමි. රජ්ජුරුවෝ කුමක් කෙරෙද්දෝ හෝයි, එයිත් පරීක්ෂා කරමි'' සිතා රජගෙට ගොස් රජ්ජුරුවන්ට කියා යවීය. එවිට රජ්ජුරුවෝ සිංහාසනයෙන් උන්නාහු මුත්තිය කුමාරයන් ආ නියාව අසා ගොස් මුත්තිය කුමාරයන් සිපගෙන ''යහළු කිමෙක්ද? මාගේ දෙමව්පියෝ නොයෙද්ද?'' විචාළාහ. ''තමා කී පවතුත් නොයෙම්මැ''යි කී පවතුත් රජ්ජුරුවන්ට කීයේය. සාඛා සෙනෙවිරද්දු ''මුත්තිය කුමාර තමාට කළ දෙය රජ්ජුරුවන්ට කියා බිඳවාපු නම් නපුරැ''යි සිතා ''තමා කළ දෙය මා කෙරේ හයින් දැක්ක දී කිය නොහෙන්නේ වේදැ''යි සිතා මුත්තිය කුමාරයන්ට පස්සේ ආයේය. මුත්තිය කුමාර රජ්ජුරුවන් දුටු ගමනේ ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹවහන්සේත් රාජ්‍යය ලද්දේ මා නිසාය. සාඛා සෙනෙවිරදුන් සෙනෙවිරත් ධූරය ලද්දේත් මා නිසාය. එසේ හෙයින් සාඛා සෙනෙවිරදුන්ගේ ගෙට ගොස් ගමන් විඩාව සන්හිඳුවා ගණිමි සිතා ගියෙමි. මට නොකී නොකළ ගහටයෙක් නැත, නුඹවහන්සේට කියා කළෝද නොකියා කළෝදැ''යි කියේය.

රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''උන් මට කීයේ නැත. මා ලත් රාජ්‍යය තොප සන්තකය. තොප නිසාය මා රාජ්‍යය ලද්දේය''යි කියා ''මම මෙසේ වූ අමැදහත්කම් කරම්දැ''යි කියා රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එම්බල මුත්තිය කුමාරයෙනි, අසත්පුරුෂයාගේ ගුණ නම් බැඳපු බිත්තරයක් සේය. බැඳපු බිත්තර වපුට සසා එල දෙයක් දැක්ක නොහැකිද? එමෙන් දුර්ජනයාට කෙතෙක් සත්පුරුෂකම් කලත් ඒ අසත්පුරුෂම වන්නේය. සත්පුරුෂයෝ නම් යහපත් බිජුවක් සාර භූමියක වපුළ කල යහපත් සසා එල ලබන්නා සේ සත්පුරුෂයාට කළ උපකාර මහත් ඉෂ්ට විපාක දෙන්නේය''යි කියා රජ්ජුරුවෝ වට සිටි අමාත්‍යයන්ට කියන්නාහු ''අමාත්‍යයෙනි, මා රාජ්‍යය ලද්දේත් උන් නිසාය, සාඛා සෙනෙවිරදුන් සෙනවිරත් ධූරය ලද්දේත් උන් නිසාය, එසේ වූ තැනැත්තන් මුන් ගෙට ගිය ගමනේ බොහෝ සංග්‍රහකොට උපස්ථාන කළමනා තැන මුන්ට නොකී නොකළ ගහටයක් නැත්ල, මෙසේ වූ අමැදහත් කෙළෙහි උපකාර නොදන්නා තෙනැත්තහු මෙතන සිටින මා අභිප්‍රාය නැත. තුළු ගෙනගොස් අඩයටි තෝමරාදීයෙන් ඇන මරා පියව''යි කියා ''මුත්තිය කුමාරයෙනි, තොපි සෙනවිරත් ධූරය කරව''යි කීහ.

එවිට මුත්තිය කුමාර ''රජ්ජුරුවන් වහන්සේ, මා නිසා සෙනෙවිරදුන් ජීවිතක්ෂයට පමුණා සෙනවිරත් ධූරයෙනුත් පිරිහෙන්නේය''යි සිතා ''මා නිසා මුන්ගේ ජීවිතයටත් අර්ථයටත් විනාශයක් නොපැමිණේවයි, රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ඒ කවරේද, වරදක් කළා යයි මුන් ජීවිතක්ෂයටම පැමිණි වූ කල ඉදිරියේ මුන් ලවා කරවා ගතමනා කටයුත්තක් පෙණුනු විට මුන් උපදවාගත හැකිද? මූ බිනුයේ මට වේද, නුඹවහන්සේ ක්ෂමා කළ මැනවැ''යි කී හෙයින් ''එසේ වීනම් ජීවිතදානය දුනුම්හ. උන්ගේ සෙනෙවිරත් ධූරය තෙපි කරව''යි කීහ. එවිට මුත්තිය කුමාරයෝ ''ස්වාමීනි, මූ කටයුතු කිරීමෙහි දක්ෂයෝය. සෙනවිරත් ධූරයෙහිම සිටිඋ''යි කියා

ස්ථානාන්තරයෙන් නොපිරිහෙණ ලෙසට සැලැස් වූහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''මුත්තිය කුමාරයෙනි, තොපි එසේ වීනම් සේනාවට පඩිප්‍රසාද දීමෙන් නායකකර්‍යය ඇති භාණ්ඩගාර නායක කම් කරව''යි කියා භාණ්ඩාගාරික නායක කමට මුත්තිය කුමාරයන් සැලැස්වූහ. එතැන් පටන් භාණ්ඩාගාර නායක කම් ඇති විය.

මුත්තිය කුමාරයන්ට ගෙවල් දොරවල් හා අඹුදරුවන් ඇතිවී මහත් වීභවයකට පැමිණ තමන් දරුවන් ට අවවාද කියන්නාහු ''දරුවෙනි, යහපත උවත් නපුර උවත් නිග්‍රෝධ රජ්ජුරුවන්ට සේවයකොට ඉඳිතොත් විනා සාඛා සෙනෙවිරදුන් හා භජනය නොකරව, සාඛා සෙනෙවිරදුන් ගෙන් කෙතරම් යසස් ලබන්නා බලාත් නිග්‍රෝධ රජ්ජුරුවන්ගෙන් ආඥා විඳ මියයාම උත්තමය, සාඛා සෙනෙවිරදු අසත්පුරුෂයෝය, උන් හා භජනය නොකර නිග්‍රෝධ රජ්ජුරුවන්ටම සේවය කරව''යි තමන්ගේ දරුවන්ට අවවාද කියා තුන්දෙන කම් වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහයි වදාරා මේ 'නිග්‍රෝධ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි සාඛා සෙනෙවිරදු නම් දේවදත්ත ස්ථවිරය. මුත්තිය කුමාරයෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. නිග්‍රෝධ රජ්ජුරුවෝ නම් බුදුවූ මම්ම ය''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

440. තක්කාරි(තක්කළ) ජාතකය

තවද ශාක්‍යකුල ප්‍රසාදනීය වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි පිතෘ උපස්ථාන කරන්නා වූ කෙළෙඹි පුත්‍රයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

එක්තරා පුරුෂයෙකුගේ දරුවෝ ඇත්තාහ. ඇමට ම බාල පිරිමි පුතෙක් ඇත්තේය. ඔහුගේ මෑණියනුත් සහෝදර නෑයනුත් මළ ගමනේ පියාට උපස්ථාන කරන්නේය. එකියන පුරුෂයා තමාගේ පුතාට කියන්නේ ''එම්බල පුත, තොප ඇමදාම දුක් විඳිනට මහා ආයාසය, එසේ හෙයින් තොපට බිරින්දක් ගෙනව''යි කීයේය. පුත්‍රයා කියන්නේ ''බිරින්දක් එපාය''යි කීහ. එසේ කීවත් පියා සුදුසු කුලයකින් බිරින්දක් ගෙනවුත් පාවා දුන්නේය. එකියන ස්ත්‍රීත් තමාගේ මයිලාට කැවිලි, පෙවිලි සැප සේ සලස්වා වාසය කෙරෙයි.

පුරුෂයාත් තමාගේ බිරින්ද තමාගේ පියාට කැවිලි ආදී වූ දෙයින් අඩුවෙක් නොකරන හෙයින් මධුර රසයක් ගෙනාවත් තමාගේ බිරින්ද අතට දෙන්නේය. ස්ත්‍රීත් තමාගේ මයිලාට උණුපැන්, සිහිල්පැන්, කැවිලි, පෙවිලි ආදී වූ දෙය අඩුවක් නොව පිරිමසන්නීය.

කල් යාමකින් මයිලා කෙරේ කලකිරී කැවිලි ආදී වූ දෙයිනුත් අපාසුව කෙළේය. සෙම්, සොටු ආදී වූ දෙයත් ගේ මුළු ලේ ලා තමෝ තමාගේ සැමියාට කියන කල ''නුඹගේ පියාණන්දෑ ගෙයි මුළුල්ලේ සෙම්, සොටු ලා නරක් කරනදැයි, උන් රඳවාගෙන මා ඇරපියන්න'' තමාගේ සැමියාට කියන්නීය. පුරුෂ කියන්නේ ''තෝ පලා ගිය නම් අනික් බිරින්දක් ගෙනෙමි. මාගේ පියාණන්දෑ කුමට යවත්දැ?''යි කෝපකොට කීයේය. එසේ කීවත් ''මා රඳවාගෙන උන්දෑ ඇරපියන්න, නොහොත් උන්දෑ රඳවාගෙන මා ඇරපියන්නැ''යි තමාගේ සැමියාට කියන්නී, නැවතත් කෝප කළ කල්හි ස්ත්‍රී භයපත් ව පළමු සේ තමාගේ මයිලාට කැවිලි, පෙවිලි ආදියෙන් සැප සේ උපස්ථාන කරන්නීය. පුරුෂතෙම බිරින්දගේ අඩදබරයෙන් සර්‍වඥයන් වහන්සේ දකින්ට කීප දවසකින් ගොස් දිට.

සර්‍වඥයන් වහන්සේ එකියන පුරුෂයා දැක ''ඇයි පුරුෂය, තා කීප දවසක් නොආයේය?''යි වදාරා වදාළ කල්හි තමාගේ බිරින්ද තමාගේ ගෙන් නාරින්ට කී කථා ප්‍රෘත්තිය කීයේය. සර්‍වඥයන් වහන්සේ එපවත් අසා වදාරා ''එම්බල පුරුෂය, තෝ පළමු ජාතියෙහි තාගේ පියා මරා වල ලා පස් ගසන්ට වන් ගමනේ හත් ඇවිරිද්දෙන් මා කී අවවාද තොප සිත් තිබූ හෙයින් තෝ ගිවිසි පමණක් විනා පළමු ජාතියෙහි මේ නියාවට වන්නේ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි එක්තරා ගමෙක පුරුෂයෙක් තමාගේ පියාට වර්ථමාන කථාව මෙන් අත් පා මෙහෙවර කරන්නේයයි දතයුතු. මෙහි වනාහි පිටිසර ගමෙක පියා හා පුතා හා පුතාගේ බිරින්ද හා තුන්දෙන වාසය කරන්නාහු. යෙළි මයිලාට නුරුස්සා තමාගේ ස්වාමියාට කියන්නී ''නුඹගේ

පියාණන්දෑ මැරුවොත් විනා මා ඉන්නේ නැතැ”යි කීවාය. පුරුෂ කියන්නේ “මිනියක් නිකම් අනාථයේ ගසා මරන්නේ කෙසේදැ?”යි කීයේය. එවිට ස්ත්‍රී කියන්නී “නුඹගේ පියාණන්දෑට නුඹ කියන කල ‘පියාණන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ පළමු පිටිසර ගමෙක අසවළුන්ට දීපු ණය ඉල්වා ගියෙමි, අපට දෙන්නේ නැතැ’යි කියා නුදුන්නෝය. නුඹවහන්සේ ඇතිව ඉන්දදී දීපු ණය නොලැබෙන කල නුඹවහන්සේ මළ කල තමාම නොලබන්නේ වේදැයි රථයක ලාගෙන ‘ඒ ණය ඉල්වාගෙන එන්ට යම්මැ’යි කියා ගොසින් අමුසොහොනක වල සාරා වළ ලා පස්වසා ඔළුව තලා මරාපියා එව”යි කිව.

එකියන කෙළෙඹි පුත්‍රයාගේ සත් ඇවිරිදි පුතෙක් ඇත. ඒ පුත් තමාගේ මව තමාගේ පියාට කියන කථාව අසා “මාගේ පියාණන් වහන්සේ මාගේ මුත්තණුවන් මරන්ට උත්සහ කරනසේක. උන්වහන්සේ මැරීමෙන් බොහෝ අකුසල් පිරෙයි, ඒ අකුසලය මා වලකන්ට උවමැනවැ”යි සිතා තමාගේ මුත්තණුවන් මරන්ට උත්සහ කරන්නවුන් දැක මුත්තණුවන් වහන්සේ හා එක්ව එදා රෑ වැද හොත්තේය. පසුව දා එකියන පුරුෂ තමාගේ බිරින්ද කී සැටියේ තමා පියා රථයක ලාගෙන යන්ට වන එවිට එකියන පුතා රඳන්ට කීවත් නොරඳා රථයට නැගී තුන්දෙන නික්මුනාහ. අමුසොහොන සමීපයට ගොස් පුතණුවන් හා පියාණන් රථයේ ඉන්ද දී රථයෙන් බැස අමුසොහොනේ සතරැස් වලක් සාරන්ට වන්හ.

එවේලෙහි උන්ගේ පුතණුවෝ රථයෙන් බැස පියාණන් සමීපයට ගොස් “පියාණන් වහන්ස, මෙතන වල සාරන්නේ කවරේටද? මෙතන පෙනෙන්නා වූ කටුඅල වැල්අල ආදී වූ දෙයින් පෙනෙන දෙයක් නැත වල සාරන්නේ කවරේටදැ?”යි විචාළේය. එවිට පුරුෂ කියන්නේ “එම්බල පුත, මපියාණන් වහන්සේ ලෙඩ දුක් අතිවැ ඉතා දුර්වලව ගියසේක. වයෝවෘද්ධ ව ගිය හෙයින් මා පියාණන් වහන්සේට දුක් දෙන්නේ ඇයිදැ?යි සිතා මරා වළලන්ටය”යි කීයේය.

එවිට කුමාර “පියාණන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ සිතූ සිතිවිල්ල යාපත් නොවෙ”යි කියා පියාණන් අත තුබූ උදැල්ල ඇරගෙන තුමූත් වලක් සාරන්ට වන්හ. එවිට පියා කුමාරයාගේ විශිෂ්ට වූ කාරණා බල කියන්නේ “ඇයි පුත, තෙපි මේ වල සාරන්නේ කවරකටදැ?”යි විචාසේක. එවිට කුමාරයා කියන්නේ “ඇයි පියාණන් වහන්ස, දරුවෝ දෙමව්පියන් කොට එන චාරිත්‍ර කරන්ට උවමනා වේද? නුඹවහන්සේගේ පියාණන් මරා වළලන්ට වල සාරණ කල නුඹවහන්සේත් ඔබලත් වූ කල වළලන්දැයි මම වළ සාරා තිබ්බිමි” කීහ.

එවිට පුරුෂ කුමාරයාට කියන්නේ “ඇයි පුත, මට සුත ප්‍රේමයෙන් වදාගත් දරුවෝ වේද, නොකම්කළු වූ බස් කියන්නේ කවරේදැ?”යි විචාළේය. කුමාර කියන්නේ “නුඹවහන්සේ අවලක්ෂණයක් නිසා මා කීයේ නොවෙයි, නුඹවහන්සේ මෙලෙස කරන්නා මමත් ඒ ලක්ෂණයෙකැයි සිතා කෙළෙමි, නුඹවහන්සේ ඊට ක්ෂමා කළ මැනවැයි, පියාණන් වහන්ස, යම් කෙනෙක් දෙමව්පියන්ට නොකළමනා දෙය කෙරෙත් නම් ඉන් වැඩෙක් නැත, අවැඩමය”යි කීයේය. ඒ වේළෙහි කෙළෙඹිපුත්‍ර කියන්නේ “පුත, මා සිතාගෙන කළ දෙයෙක් නොවෙයි, තොපගේ මැණියන් වහන්සේ මට එක්වන් කන්සන් කරන හෙයින් කෙළෙමි, තොප කීයේ ඉතා ඇත්තමය, මෙවක් පටන් මෙසේ වූ දෙයක් නොකෙරෙමි” කෙළෙඹිපුත්‍ර කියේය.

කුමාර ඒ වේලෙහි තමන්ගේ පියාණන්ට කියන්නේ “පියාණන් වහන්ස, ස්ත්‍රීන් කීවා කිරීමෙන් කටයුතු නොවෙයි, මතු මෙසේ වූ දෙයක් නොකියන්නේ යයි කියා අපගේ මැණියන් වහන්සේ භය ගන්වා කෝපකොට ගෙන් යවාපුව මැනව, මෙසේ වූ නොකටයුත්තක් නොකියනසේකැ”යි කුමාර කීයේය. “යහපතැ”යි කියා තුන් පිතුපියෝ රථයට නැඟි ගෙට එන්ට වන්නාහ. කෙළෙඹිපුත්‍රයාගේ අඹු “මාගේ ගෙන් අද කාලකණ්නියා පහව ගියේය”යි මහා සමාධියෙන් ගෙයි ගොම පැන් සඳුන් ඉස තුමුත් පිරිසිදු ව කිරිබත් ආදී වූ දෙය පිසමින් සිටි කලට තුන් පිතුපියන් දුර එන්නාවුන් දැක මහා කණස්සළුව “මාගෙන් පහව ගිය කාලකණ්නියා දෙවෙනිව එන නියාවේදැ”යි සෝකයෙන් සිටියාහ. තුන් පිතුපියෝ රථයෙන් බැස පියාණන් හා පුතණුවන් ගෙට යවා රථයේ බැඳි ගොන් ගෙන උනා රථය එතන තිබා පුරුෂයා ගෙට ආයේය. ස්ත්‍රී පුරුෂයා දැක “මාගෙන් පහව ගිය කාලකණ්නියා ගෙනායේ ඇයිදැ?”යි කියා “මම ගෙන් යමි” කියා ස්ත්‍රී කලහ කළාහ. පුරුෂ කියන්නේ “දුෂ්ට කාලකණ්නිය, තී කීවද මා පියාණන් කෙසේ මරාපියම්දැ?”යි කියා ස්ත්‍රීගේ ඉසකේ පත අල්වාගෙන බිම හෙලා අතින් පයින් තළා, මාගෙන් පළා යව”යි කියා ගෙන් යවා තුන්

පිතුපියෝ ගෙයි පිස තුබූ කිරිබත්, සුදුබත් ආදී වූ දෙය ලාගෙන කාලා උන්නාහ. ස්ත්‍රී ඉවත ගෙයක උන්නීය. කුමාර තමා පියාට කියන්නේ ''පියාණන් වහන්ස, මාගේ මෑණියෝ මුත්මුනේ නැත, උන්වහන්සේ ඉක්මෙන්නේ නුඹවහන්සේ කියන කල 'තී මට ඇයිද, මාගේ මයිලණු කෙනෙකුන්ගේ දියණි කෙනෙක් ඇත. උන් ගෙනෙන්ට එමීය' කියා පිරිවර ගොස් ඉඳපියා අවමැනව, එවිට මාගේ මෑණියන් වහන්සේ ඉක්මෙනසේකැ''යි කීහ.

පුරුෂයාත් ''යහපතැ''යි කියා ඒ කී නියාවට ''තී මට එපයි, මාගේ මයිලණුවන්ගේ දියණියන් ගෙනෙමි'' කියා නික්මුනේය. අසල ගෙවල ඇත්තෝ ඒ ස්ත්‍රීට කියන්නේ ''එම්බල ස්ත්‍රිය, තීගේ සැමී තී ඈර අනික් බිරින්දක් ගෙනෙන්ට ගමට ගියේය. තී පිසවාගෙන නොකන්නේය''යි කී ගමනේ ස්ත්‍රී මහත් වූ සෝකයට පැමිණ ''අනික් මට පිහිටක් නැත. කුමක් කෙරෙමි දෝ හෝ''යි සිතා ගෙට අවුත් පුතණුවන් පයවැටී අඩා ''පුතණුවෙනි, තොපගේ පියාණෝ මා ඇර අනික් 'බිරින්දක් ගෙනෙමි' කියා ගියේය. මා කළ වැරුද්දෙක්දැ?''යි කිව කුමාර කියන්නේ ''මෑණියන් වහන්ස, මෙවක් පටන් නුඹවහන්සේගේ මයිලණුවන් වහන්සේට අමෛත්‍රී නොසිතා උන්ගේ සුවදුක් විචාරව, මපියාණන් වහන්සේට කියා ගෙන්වා ගනිමි'' කියා යවා ගෙට පියාණන් එන්නා දැක කුමාර කියන්නේ ''පියාණන් වහන්ස, මෑණියන් වහන්සේ ඉක්ම ගියසේක. උන්වහන්සේ ගෙට ගෙන්වාගත මැනව''යි කීයේය. කෙළෙඹිපුත්‍ර ''යහපතැ''යි තමාගේ බිරින්ද ගෙට ගෙනායේය. එකියන ස්ත්‍රී තමාගේ මයිලණුවන් හා ස්වාමිපුත්‍රයා වැඳ ''මම ගිය දවස නොදැන අපරාදයක් කෙළෙමි. ඊට ක්‍ෂමා කළ මැනවැ''යි කියා වැඳ ක්‍ෂමා කරවාගෙන එතැන් පටන් ස්වාමිපුත්‍රයාටත් මයිලණුවන්ටත් දාගැබට පූජා සත්කාර කරන්නාක් මෙන් අඩුවක් නොකොට පෝෂ්‍යය කෙළේයයි වදාරා මේ 'තක්කාරි ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි පුරුෂයා නම් දැන් මේ පුරුෂයාය. එසමයෙහි ස්ත්‍රී නම් දැන් මේ ස්ත්‍රිය. එසමයෙහි අවවාද කී කුමාර නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන්වහන්සේ වදාළසේක.

441. මහා ධර්මපාල ජාතකය

තවද ශාක්‍යකුලාලෝක වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ කිඹුල්වත්පුර නුවර නිග්‍රොධාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවෝ අදහා නොගත් දෙයක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

ඒ කෙසේද? යත්,

සර්‍වඥයන් වහන්සේ විසි දහසක් රහතන් වහන්සේ පිරිවරා වීථියෙහි සිහා වඩනා ගමනේ සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවෝ අසා සර්‍වඥයන් වහන්සේත් විසි දහසක් රහතන් වහන්සේත් පවරා රජගෙට ගෙන ගොසින් කැඳ වළඳවා ඉක්බිති වූ ගමනේ බත් වළඳන තුරු සර්‍වඥයන් වහන්සේ හා සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවෝ කථා කරමින් උන්නාහු ''ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේ දුෂ්කරක්‍රියා පුරණ අවස්ථාවෙහි එක් දවසක් දාවල් මා වැදහෙව නිදන ලද දේවතා දුවක් ඇවිත් මට කියන්නී 'සිද්ධාර්ථ කුමාරයෝ දුෂ්කරක්‍රියා භූමියෙහි මළෝය'යි අවුත් මට කිව, එවිට මම 'සිද්ධාර්ථ කුමාරයෝ බුදු ව කාලක්‍රියා කළෝද? නුබුදු ව කාලක්‍රියා කළෝදැ?'යි විචාළෙමි. 'නුබුදු ව කාලක්‍රියා කළෝය'යි දේවතා දුව කී නියාව අසා එසේ වීනම් බුදුව විනා කාලක්‍රියා නොකෙරෙති අදහා නොගත්තෙමි''යි රජ්ජුරුවෝ කීහ. සර්‍වඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''රජ්ජුරුවෙනි, මේ ජාතියේ තබා පළමු ධර්මපාල ජාතකයෙහි දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයට ශාස්ත්‍ර උගන්ට ගිය ගමනේ 'මා මළැ'යි කියා එළු ඇටයක් ගෙනැවිත් දිසාපාමොක් ආචාරීන් තොපට පෑ ගමනේ දක්වා අදහා නොගත්තෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි සුද්ධෝදන මහරජ්ජුරුවන් විසින් ආරාධිත සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ධර්මපාල නම් ගමෙක ධර්මපාල නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් ඇත. ඒ ගමට ධර්මපාල නාමය කෙසේවීද? යත්, ඒ ගම ඉඳිනා ධර්මපාල නම් බ්‍රාහ්මණයා පටන් උන්ගේ නෑදෑයන්ද ගෙයි වහල් ඇතුළු වූ අය පටන්වම පොහොයෙන් පොහොයට අටසිල්ද දවස්පතා පඤ්චශීලයද රකිමින් දස පින්

කිරියවත්ද කරන්නාහ. එසේ හෙයින් ඒ කියන ගමටත් බ්‍රාහ්මණ කුලයටත් නම ධර්මපාල යයි සැලසින.

එසමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ එකියන ධර්මපාලයාණන් බිරින්දගේ කුස පිළිසිඳ ඉපද වැඩිවිය පැමිණියාහ. වැඩිමාළු ධර්මපාල බ්‍රාහ්මණයෝ තමන්ගේ පුතණුවන් ධර්මපාල කුමාරයන්ට ශාස්ත්‍ර උගන්වන්ට දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයට යවන්නාහු මසුරන් දහසක් දී යවූහ. එකියන ධර්මපාල කුමාර තක්සලා නුවරට ගොස් දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයට ගොස් මසුරන් දහස දීලා ශිල්ප උගන්නා කැමැත්තෝ පන්සියයක් අතවැස්සෝ තුමූට ආචාරීවන නියාවට ශාස්ත්‍ර උගන්නාහ. එසමයෙහි දිසාපාමොක් ආචාරීන්ගේ පුතණු කෙනෙකුන් මළහ. උන් මළ සෝකයෙන් දිසාපාමොක් ආචාරීන් හා පන්සියයක් අතවැස්සන් ආදී වූ අය අඬා ආදාහනකොට අතවැස්සෝ කථාකොට උන්නාහු "ආචාරීන් වහන්සේගේ බාලතරුණ වූ පුත්‍රයා මළේය"යි කියා උන් තෙනට ධර්මපාල කුමාරයෝ අවුත් කියන්නාහු "බාල මනුෂ්‍යයෝත් මියෙන්ද? ඒ කෙසේ වූ දෙයෙක්දැ?"යි කීයේය. එවිට සෙසු කුමාරයෝ කියන්නාහු "ඇයි ධර්මපාල කුමාරයෙනි, මරණයට බාල යයි වැඩිමාළු යයි නොපැමිණේද? මරණ තමා කරා එන නියාව නොදනීදැ?"යි කියා ධර්මපාල කුමාරයෝ කියන්නාහු "මරණ පැමිණෙන නියාව දනිමි, මේ බාල අවස්ථාවෙහි අපගෙන් මියන්නෝ නැතැ"යි කීහ. මේ නියාව අතවැසි පන්සියය දිසාපාමොක් ආචාරීන්ට කීහ.

දිසාපාමොක් ආචාරීන් එපවත් අසා ධර්මපාල කුමාරයන් ගෙන්වා "සැබෑද? තොපගේ වර්ගයේ මාළු ව විනා බාල අවස්ථාවෙහි මියෙන්නෝ නැත්තේදැ?"යි විචාළේය. එවිට ධර්මපාල කුමාර කියන්නාහු "එසේය, ආචාරීන් වහන්ස, අපගේ වර්ගයේ මාළු ව විනා බාල අවස්ථාවෙහි නොමියති" කී කල්හි "ඒසේ වීනම් ඒ පරීක්ෂා කරන්ට උවමැනවැ"යි සිතා දිසාපාමොක් ආචාරී මළා වූ එළුවකුගේ ඇටයක් සෝධා අතවැස්ස අත පසුම්බිව ලා ධර්මපාල බ්‍රාහ්මණයාණන්ගේ ගමට ගොස් "වැඩිමාළු බ්‍රාහ්මණයාණන්ගේ ගෙය කොයිදැ?"යි විචාරා ගෙට අවුත් ආචාරීන්ට ඉඳින්ට අසුන් පණවා හිඳ කථා කොට කොට උන්නාහ. ඒ වේලෙහි දිසාපාමොක් ආචාරී ධර්මපාල බ්‍රහ්මණයන්ට කියන්නාහු "තොපගේ පුතණුවෝ යහපත්ව ශාස්ත්‍රය හා ත්‍රිවේදයත් ඉගෙන උන් අවස්ථාවට එක්තරා ව්‍යාධියකින් මළාහ"යි කීහ. එවිට වැඩිමාළු ධර්මපාල බ්‍රාහ්මණයාණෝ අතින් අත පැහැර සිනා සී කියන්නාහු "අපගේ දරුවෝත් බාල අවස්ථාවේ මියෙද්ද? ඒ කෙසේ වූ දෙයක්දැ?"යි කීහ.

දිසාපාමොක් ආචාරී දෙවෙනිව "ධර්මපාලයෙනි, තොපි මා කීවා අදහා නොගනුද? මේ තොපගේ පුතණුවන්ගේ ඇට නොවේද? මේ දැකත් අදහා නොගනුදැ?"යි කීහ. එවිට ධර්මපාල බ්‍රාහ්මණයෝ කියන්නාහු "මේ එළුවකුගේ ඇට හෝ බල්ලෙකුගේ ඇට හෝ වේද, අපගේ දරුවෝත් මියෙත්දැ?"යි ධර්මපාලයන් හා උන්ගේ නෑයන් හා ගෙයි වාල් ආදී හැම සිනාසුනාහ.

එවිට දිසාපාමොක් ආචාරීන් "තොපගේ දරුවන්, නෑයන් බාල අවස්ථාවෙහි නොමියන්ට කාරණා කවරේදැ?"යි විචාරන්නාහු "කුමන උපායෙක්ද? කුමන බ්‍රහ්මචර්යාවෙක්ද? කුමන කාරණයක් නිසාද? බ්‍රහ්මණය, තොපගේ දරුවන් නොමියෙන්නේය"යි විචාළේය. ඊට කාරණා කියන ධර්මපාල බ්‍රහ්මණයෝ කියන්නාහු "දස කුශලධර්ම කරමිහ. කෙළි පිණිසත් බොරු නොකියමිහ. දස අකුශල පථයන් නොකරමිහ. එක් කෙනෙකුන් නපුරයි කියන දෙයකුත් නොකරමිහ. එසේ හෙයින් අපගේ වංශයෙහි බාල අවස්ථාවෙහි නොමියන්නාහ. තවද අපි දන් දෙන අවස්ථාවෙහිත් සන්තෝෂ වමිහ. දන් දෙමින් සිටත් සන්තෝෂ වමිහ. දන් දී ඉක්බිති සන්තෝෂ වමිහ. දන් දී පශ්චාත්තාපයට නොපැමිණෙන හෙයින් අපගේ වංශයෙහි නොමියන්නාහ. තවද ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් කෙරෙහිද, වන්දිහට්ටයන් කෙරෙහිද, දුගී මගී යාචකයන් කෙරෙහිද, සමසිතින් දන් දෙමිහ. එසේ හෙයින් අපගේ වංශයෙහි බාල අවස්ථාවෙහි නොමියන්නාහ. තවද අපගේ බිරින්ද හැර ඔබ්බේ ස්ත්‍රියකට ආලය නොකරමිහ. අපගේ බිරින්දත් ඔබ්බේ පුරුෂ කෙනෙකුන් කෙරෙහි ආලය නොකරන්නාහ. අපි වනාහි ඔබ්බේ ස්ත්‍රීන්ට බඹවස් රකිනා සරියමිහ. ඔබ්බේ ස්ත්‍රී අපට මවුන් හා සරියෝය. එසේ හෙයින් අපගේ වංශයෙහි බාල අවස්ථාවෙහි නොමියන්නාහ. තවද එසේ වූ ස්ත්‍රීන්ගේ බසින් වැඳූ දරුවෝත් නුවණින් ප්‍රාප්තව ත්‍රිවේදයෙහි නිපුණ වන්නාහ. එසේ හෙයින් අපගේ වංශය බාල අවස්ථාවෙහි නොමියෙන්නාහ. තවද අපගේ මව්පිය, නැඳි මයිලන්, බෑ, බුන්, දූ දරු යනාදී සියල්ලෝම ධර්මයෙහිම පරලොවට බා හැසිරී වාසය කරමිහ. එසේ හෙයින් අපගේ වංශයෙහි බාල අවස්ථාවෙහි නොමියන්නාහ. තවද අපගේ සේවකයෝද, බැලමෙහෙ කරන්නෝද,

කුලියට මෙහෙ කරන්නෝද යනාදී සියල්ලෝම පරලොව අදහා ධර්මයෙහි හැසිර වාසය කරන්නාහ. එසේ හෙයින් අපගේ වංශයෙහි බාල අවස්ථාවෙහි නොමියන්නාහ''. තවද බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ධර්ම රකිනා තැනැත්තවුන් ධර්ම පෙරලා රකින්නේමය. ඊට කාරණා කෙසේද? යත්, මහත් වරුෂාවට ඡත්‍රයක් සේය. ඔහුට ප්‍රතිෂ්ඨා වේද එමෙන් ප්‍රතිෂ්ඨා වෙයි. එසේ හෙයින් මාගේ පුත් වූ ධර්මපාල කුමාරයෝත් ධර්මයෙහි පිහිටියාව. එසේ හෙයින් මේ ඇටය අනික් කෙනෙකුන්ගේ ඇටයක, මාගේ දරුවෝ සැපසේ උන්නාහ. මේ අපගේ චාරිත්‍රය සම්බුද්ධ පරමාර්ථයෙන් ආයේය''යි කීයේය.

එවිට දිසාපාමොක් ආචාරීන් ''ආ ගමනේ ලාභ ලදිමි'' සිතා ''තොපගේ පුත්හු සැප සේ උන්නාහ. මම තොප විමසන පිණිස එළ ඇටය ගෙනායේය. ඊට ක්‍ෂමා කරව''යි කියා ක්‍ෂමා කරවාගෙන ''මේ තොප දවස් අරණා සැලැස්ම'' පත ලියවාගෙන එතන කීප දවසක් රඳා දිසාපාමොක් ආචාරී තමන් වසන තක්සලා නුවරට ගොස් ධර්මපාල කුමාරයන් නොනිමි අකුරු කරවා මහත් වූ පෙරහරින් උන්ගේ නුවරට එවිවාහයි වදාරා මේ 'මහා ධර්මපාල ජාතකය' දක්වා චතුස්සත්‍ය ප්‍රකාශකොට වදාළසේක.

තවද අර්ථය දක්වන සර්ඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ''මහරජ, යම් කෙනෙක් ධර්ම රකිත්ද? ඒ ධර්ම පෙරලා උන් දෙලොවම රකින්නේම ය. මේ ධර්ම අනිසංසයම මළ කලත් දුගතියට නොගොසින් සුගතියට යන්නාහ''. මේ ධර්ම අවසානයෙහි සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවෝ අනාගාමී ඵලයෙහි පිහිටිසේක.

''එසමයෙහි ධර්මපාල කුමාරයන්ගේ දෙමව්පියෝ දෙන්නා නම් මේ සමයෙහි සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවන් හා මහාමායා දේවිය. එසමයෙහි දිසාපාමොක් ආචාරී නම් දැන් ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරය. පන්සියයක් අතවැස්සෝ නම් දැන් මේ බුදුපිරිසය. එසමයෙහි ධර්මපාල කුමාරයෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

442. කුක්කුහ(කුක්කුට) ජාතකය

තවද විරාජමාන වූ සර්ඥයන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි වධයට උත්තාහයක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

ඒ කෙසේද? යත්,

එක් දවසක් දම්සභා මණ්ඩපයෙහි රැස් වූ මාළුවරුන් වහන්සේ ''දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ තමන්ට බැරි වුවත් සර්ඥයන් වහන්සේ නසන්ට ම උත්සහ කෙරෙති'' කිය කියා වැඩඋන් තෙනට සර්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''මහණෙනි, දැන්මතු නොවෙයි, පෙරත් මා දේවදත්ත ස්ථවිරයෝ නසන්නට උත්සහකොට නසාගත නුහුනුවෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන්වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස කොසඹෑ රට කොසම්බිය නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ ඇටිකුකුල් ව ඉපද බොහෝ ඇටිකුකුළන් පිරිවරා හුන වනයක වාසය කරන්නාහ.

ඒ වනාන්තරයට නුදුරු ස්ථානයක උකුස්සෙක් වාසය කරන්නේය. ඒ උකුසු බෝධිසත්ත්වයන් ලඟ උන් ඇටිකුකුළන් දවස එකෙකු බැගින් නිමවා බෝධිසත්ත්වයන් පමණක් තනි වුහ. බෝධිසත්ත්වයන් නසාගත නොහී ''මිත්‍ර ව නසා ගනිමි'' සිතා උකුසු එක් දවසක් බෝධිසත්ත්වයන් සමීපයට ගොස් කථා කරන්නාහු ''සබඳ, තොප හා මිත්‍රව ඉන්ට උවමැනව, එසේ හෙයින් අසවල් වනාන්තරයේ නොයෙක් මධුර වූ පලාඵල ඇත්තේය. එතනට ගොසින් තොපි පලාඵල අනුභව කරව''යි කියේය. ඇටිකුකුල් කියන්නේ ''සබඳ, තොප හා මා හා කෙසේද විස්වාසය කරන්නේ? තොප විසින් මාගේ බොහෝ ඇටිකුකුළන් කා මා තනිකොට හිඳ දැන්ද? තොප මිත්‍ර වන්නේය''යි ඇටිකුකුල් කියේය. එවිට උකුසු කියන්නේ ''සැබෑව, තොපගේ ඇටිකුකුළන් නසන ලදැයි තොප මා කෙරේ සාංකා විය යුතුය. එසේ වුවත් මෙතැන් පටන් සංකා නොකරවයි මිත්‍ර වන්නේය''යි ඇවිත් කීහ.

බෝධිසත්ත්වයෝ ''මා තොප කෙරෙහි වාසය කරන්නාට සැක ඇත්තෙමි'' කියා වනාන්තරයෙහි සියළු දේවතාවන් සන්තෝෂ කරවා බෝධිසත්ත්වයෝ බුද්ධලීලායෙන්

කියන්නාහු ‘‘පළමුකොට කරනලද බොහෝ අකුශල් ඇති පුද්ගලයා කෙරෙහි සත්පුරුෂයන් විසින් විස්වාස නොකොට තමා පිණිස ප්‍රඥා සෙනෙහයෙන් මිස භජනය නොකරේද, යමක් කැමතිව භජනය කෙරේද, එසේ වූ ධානර්ථ සත්ඥයන් කෙරෙහිත් විශ්වාස නොකොට යුත්තේය. යම් සත්ඥයෙක් ඇතුලෙන් සාන්ත දාන්ත ගුණයෙක් නැතිව තිබැද්දී පිටතින් සන්සුන් ගුණය දැක් වීමෙන් සාන්ත ස්වරූපයට ඇත්තේද එබදු සැඟ උනා වූ ක්‍රියා ඇති තුඹසින් වැසි නොපෙන්නා වූ සර්පයින් හා සමාන කුහක වූ පාප පුද්ගලයා තමා කෙරෙහිත් විශ්වාස නොකට යුත්තේය. යම් සේ පාපවාසීන් වූ ගෙරි තොටට බැස මුඛය පුරා පැන් බී ස්නානයකොට සන්තර්ප වෙද්ද, ස්නාන පානයට සුදුසු වූ ජලය පිහිටුවා වැව් පොකුණු ආදිය බැඳීම් වශයෙන් ඊට කලමනා කිසි කර්මාන්තයක් නොකෙරේද, එපරිද්දෙන්ම මේ ලෝකයෙහි සමහර කෙනෙක් ‘තොපට මෙසේ වූ යහපතක් කරම්හ’යි මධුර වූ වචනයෙන් මුත්‍රයන් අනුභව කරන්නාහු මෙන් හදාරන්නාහ. ප්‍රිය වචනයට සුදුසු කාරිය නොකරන්නාහ. එබදු වූ කටින් එකක් කියා, සිතින් එකක් සිතන්නා වූ අවස්ථාවාදිස්ථාකාරී නොවන්නා වූ පුද්ගලයා කෙරෙහිත් විශ්වාස නොකොට යුත්තේය. ඉදින් විශ්වාස කළොත් මහත් වූ අවැඩට පැමිණෙන්නේය’’.

‘‘යම් සත්ඥ කෙනෙක් බද්ධාංජලීව දොහොත් මුදුනෙහි තබාගෙන ‘ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේට මෙනම් මෙනම් දෙයක් දෙම්හ. කරම්හ’යි කියා ලසින්ම වෙලාගෙන සිස් වූ දොහොත් මුදුනේ තිබීම පමණකින්ම සිත් ගනිද්ද, එබදු නිස්සාර වූ පිරඹක් හා සමාන වූ පුද්ගලයන් කරා පැමිණ විශ්වාස නොකොට යුත්තේය. යම් පුද්ගලයෙක් කෙළෙහිගුණ දැන්මෙක් නැත්නම් එබදු වූ අකෘතඥ වූ පුරුෂයන් කෙරෙහිත් භජනය පර්යුපාසනය නොකොට යුත්තේය. යම් සත්ඥ කෙනෙක් අනේකප්‍රකාර වූ ලඝු චිත්ත ඇති කාර්යමාර්ගයෙක නොපවතින් ද එබදු වූ පුරුෂයන් කෙරෙහි විශ්වාස නොකොට යුත්තේය. යම් සත්ඥ කෙනෙක් ‘මොහු හා එක් නොවී විනාශයක් යොදන්ට නොපිළිවනැ’යි සිතා අන්තරාය කරන පිණිස නොයෙක් කාරණයෙන් සංඝී නොවී විශ්වාස තරව ගිය ගිය කල්හි, ඉතිකින් මේ මාර්ගය අත් නොහරනේ යයි සිතට දැනී ගිය කල්හි පසුව ඔහු නසන්ට උත්සහකොට ජීවිතාන්තරය කෙරේද, එබදු පුද්ගලයා කෙරෙහිත් විශ්වාසය නොකොට යුත්තේය. තවද යම් සත්ඥ කෙනෙක් අනාචාර වූ පාප පුද්ගලයන්ගේ ක්‍රියාව කෙරෙමින් ප්‍රාණඝාතාදී වූ අකුශල ධර්මයන් කෙරේද, අස්ථීර වූ බස් ඇත්තේද, අවසරයක් ලදින් සියල්ලවුන් විසින්ම නසන්ට සිතාද, කොපුවෙන් හෝ රෙද්දකින් හෝ වසා තබන ලද තියුණු වූ මුවහත් ඇති කඩුවක් මෙන් තමාගේ ඇති පුරුදු ගුණය සඟවාද, එබදු අමිත්‍ර ප්‍රතිරූපක වූ පුද්ගලයා කෙරෙහිත් විශ්වාසය නොකට යුත්යේ. තවද යම් සත්ඥ කෙනෙක් මටසිළුටු වූ ප්‍රිය වචනයෙන් යුක්ත වේද, තවද පරුෂද, අනේකප්‍රකාර වූ උපායෙන් තමාට යහළු වූ පුද්ගලයාට අන්ර්ථය කරන්ට අවසරයක් බලා ඇවිද්ද, එබදු වූ අමිත්‍රයක්හු හා සමාන පුද්ගලයා කෙරෙහි විශ්වාස නොකොට හැක්කේය’’.

‘‘තවද යම් සත්ඥ කෙනෙක් අනුභව කරන්ට නිසි වූ ආහාරපාණ වර්ගයක් හෝ අවශේෂ වූ ඇඳ, පුටු, කොට්ට, මවුලා ආදී වූ වස්තුවක් හෝ තමාගේ යහළුවා ගෙයි යම් තැනක තිබුයේ වීනම් එහි ලෝභයකොට ඒ වස්තුව සොරා ඇරගනීද, අවසරයක් පෙණී ගියේ වීනම් තමාට යහළු ව සිටි පුද්ගලයාත් නසාපියා යේද, එබදු වූ සත්ඥයා කෙරෙහිත් විශ්වාසය නොකොට යුත්තේය’’.

තවද ඒ අර්ථය දක්වන්නා වූ සර්ඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ‘‘එම්බා මහණෙනි, යම් සත්ඥ කෙනෙක් තමන්ගේ සිත නුගුණ හඟවා ගුණ ප්‍රකාශකොට සත්ඥයන් භජනය පර්යුපාසනය කෙරෙති, එබදු අසත්පුරුෂයන් ඇටිකුකුලා උකුස්සා දුරුකළාක් මෙන් නුවණැත්තා වූ සත්ඥ තෙමේද දුරින් දුරුකරන්නේය. යම් සත්ඥයෙක් තමාට උපන්නා වූ අනර්ථය අවැඩක් වහා දැනගත නොහෙන්නේ වීනම් ඒ සත්ඥතෙමේ සතුරන්ගේ වසඟයට පැමිණෙන්නේය, නැවත පශ්චාත්තාපයටත් පැමිණෙන්නේය. යම් සත්ඥයෙක් තමාට උපන්නා වූ වැඩට නිසි අභිවෘද්ධි කාරණයක් වහා දැන ගණිද, ඒ සත්ඥතෙමේ උකුස්සාගෙන් ගැළවුනා වූ ඇටිකුකුලා මෙන් සතුරන්ගෙන් වන පීඩාවෙන් ගැලවෙන්නේය. තවද වනයෙහි මුවන් බඳන පිණිස අටවන ලද මලක් වැනි වූ අනවරතයෙන් අනුන්ට අවැඩක්ම කියන කරන සුළු වූ අනර්ථකාරී වූ යම් පුද්ගලයෙක් ඇත්නම් එබදු සත්ඥයා නුවණ නැත්තේය. යම් සේ උන වනයේ වසන්නා වූ ඇටිකුකුලා තමාට ප්‍රතික්ෂේප වූ උකුස්සා දුරින්ම දුරු කෙළේද,

එපරිද්දෙන් තමාට සතුරු ව සිටි පුද්ගලයාද දුරින් දුරු කරන්නේය''යි මෙසේ ඒ ඇටිකුකුලා උකුස්සාට ආමන්ත්‍රණයකොට කියන්නේ ''යහළු, තෝ ඉඳින් මෙතන විසුයෙහි වීනම් තට කළමනා කාරිය දනිමි''යි භයගැන් වූයේය. එබස් අසා උකුස්සාද එතනින් පළා ගොස් අනික් තෙනක වාසය කෙළේයයි ශාස්තෘ වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වදාරා ''මහණෙනි, දේවදත්ත ස්ථවිරයෝ පෙරත් මට වධයට උත්සහ කළෝ වේදැ''යි වදාරා මේ 'කුක්කුහ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි උකුස්සා නම් දැන් මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි ඇටිකුකුළු ව උපන්නෙමි තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුදුරජවූ මම්ම වේදැ''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

443. මට්ටකුණ්ඩලී ජාතකය

තවද සංසාර ප්‍රතිෂ්ඨා වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි එක් පුත්‍රයෙකු මළ ශෝකයෙන් ඉන්නා උපාසකයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

ඒ කෙසේද? යත්,

එක්තරා උපාසකයෙක් තමාගේ පුතෙකු මළ ශෝකයෙන් නොකා නොබී වික්ෂෙප ව ''ඇයි පුත, මට නොකියා පලා ගියාදැ?''යි කිය කියා බොහෝ වික්ෂේපයට පැමිණ ඇදින් නැගී සිටිය නොහී වැදහොත්තාහ. එක් දවසක් අළුයම් වේලෙහි මහාකරුණා සමාපත්තීන් සමවැද ලොව බලා වදාරනසේක්, එකියන උපාසකයා සෝවාන් වන්ට නිසි හේතු ඇති නියාව දැක වදාරා සැවැත් නුවර සිහා වළඳා පස්වරු භාගයෙහි අනඳ සාමීන් පසු මහණකොට එකියන උසාකයාගේ ගෙට වැඩිසේක. එකියන පුරුෂයාගේ ගෙයි මනුෂ්‍යයෝ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ වැඩ හිඳිනා ලෙස බුද්ධාසනයක් පණවා එකියන පුරුෂයා අතපය ඔලොම්බා ගෙනවුත් සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ලහ එහ.

සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ''ඇයි පුරුෂය, තා එක පුතෙකුට ඇඬුයේදැ?''යි වදාළ කල්හි ''එසේය ස්වාමීනි, මාගේ ඇත්තේ එක පුත්‍රයාය. එසේ හෙයින් මට කීකරුය. එසේ හෙයින් ශෝකයෙන් ඇඬිමි'' කියේය. එවිට සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ''පළමුත් බ්‍රාහ්මණයෙක් තොප සේම පුත්‍ර ප්‍රේමයෙන් අඩා ශෝකාතුර ව උන් අවස්ථාවේත් උත්තමයන්ගේ බස් ගිවිස ශෝක තුනීකළෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ඒ නුවර එක්තරා බ්‍රහ්මණයෙකුගේ පසළොස් අවස්ථාවේහි පුතෙක් මළ තැනැත්තේ දිව්‍ය ලෝකයෙහි උපන එකියන බ්‍රාහ්මණ තමාගේ පුත්‍රයාට ශෝකයෙන් අඬ අඬා නොකා නොබී දුක් විඳම දවස්පතා සුසුන භූමියට ගොස් වට තුන් විටක් ඇවිද මහත් වූ දුකින් සොකාතුරව වාසය කරන්නේය. දිව්‍ය ලෝකයෙහි උපන් දිව්‍යපුත්‍ර ''මම මාගේ කුශලයෙන් දිව්‍ය ලෝකයෙහි උපනිමි. මාගේ පියාණෝ කෙසේ ඉඳින් දෝ හෝ''යි සිතා දිවැසින් බැළයේය. තමාගේ පියාණන් තමන්ට ශෝකයෙන් වලපිණා නියාව දැක ''තමාගේ පියාණන් සුසාන භූමියට යන්නාට පළමුවෙන් යෙමි'' සිතා මට්ටකුණ්ඩලියා මෙන් සැරහී බ්‍රාහ්මණයන් සුසාන භූමියට එන්නාට පළමුකොට දිව්‍යපුත්‍රයා සැරහී සුසාන භූමියෙහි සිටියේය.

ඒ වේලෙහි එකියන බ්‍රාහ්මණ තමාගේ පුත්‍රයා ගැන අඬ අඬා සුසාන භූමියෙහි ආ තැනැත්තේ තමාගේ පුතා මෙන් සැරහී සිටි මට්ටකුණ්ඩලියා දැක බ්‍රාහ්මණ කියන්නේ ''මම වනාහි මාගේ පුත්‍රයාට ශෝකයෙන් අඬමි. තොපි වනාහි කවරේදැ?''යි විචාළේය. එවිට මට්ටකුණ්ඩලී කියන්නේ ''මම දේවතාවෙක්මි, සත්රුවන් රථ මැදිරියක් ලදිමි, ඊ ලන්ට රථ සක් දෙකෙක් නැත්තෙන් සිටියෙමි''යි කීයේය. බ්‍රාහ්මණ ''තොපට රථ සක් දෙක රත්රනින්, රිදියෙන්, යකඩින්, මුතුයෙන්, ලෝකඩින්, මැණිකකින් කවරකින් ඉදිකරවා දෙමිදැ?''යි කීයේය.

එවිට මට්ටකුණ්ඩලී දිව්‍යපුත්‍රයාද කියන්නේ ''මාගේ රථ මැදිරිය ඉතා සෝභමානය, එසේ හෙයින් අනික් රථ සක් දෙකකින් මට ප්‍රයෝජන නැත, හිරුමඬල, සඳමඬල දෙක මට දෙව''යි කීයේය. බ්‍රාහ්මණ කියන්නේ ''ඇයි මට්ටකුණ්ඩලිය, තෝ උමතුව පියා දොඩවයිද? හිරුමඬල, සඳමඬල ඇරගෙන තොපගේ රථ සකට දෙන්නේ කෙසේදැ?''යි කීයේය. මට්ටකුණ්ඩලියා

කියන්නේ ‘‘හිරුමඬල, සඳමඬල නැගෙන දිසාවටද, බස්නා දිසාවටද යන අවදි පෙනෙන්නේය. එසේ වූ හිරුමඬල, සඳමඬල මට දුන මැනවැයි කීමද උමතුව? තොපගේ මළා වූ, කොතනක උපන් බවත් නොදන්නා වූ පුතණුවන්ට අඬන තොපිද උමතුව? කියන්නේය. මම උමතුව කියන්නේ නොවෙමි’’ කියේය.

බ්‍රාහ්මණ කියන්නේ ‘‘සැබෑව, මට්ටකුණ්ඩලියෙනි කියන්නේ ඇත්තමය. උමතුව දෙඩුයේ මම්ම ය. තෙල් කළ සිය ගණන් වත්කොට දල්වන්නා වූ මහා ගින්නක් පැන් කළ සිය ගණන් වත්කොට ගිනි නිවුවා සේ මාගේ සෝකග්නි නිවු නියා යහපත, තොප මට කළ උපකාරය යහපතැයි, ඉනිබ්බේ මාගේ පුත්‍රයාව සෝක නොකරෙමි’’යි බ්‍රාහ්මණයා කියේය. එවිට මට්ටකුණ්ඩලිය දිව්‍යපුත්‍රයා කියන්නේ ‘‘බ්‍රාහ්මණයාණෙනි, මළවුන්ට සෝක කිරීමෙන් ප්‍රයෝජන නැත. තොපගේ මළා වූ පුතා නම් මම්ම ය’’යි තමන්වහන්සේ දක්වා ‘‘සෝක නොකරව’’යි බ්‍රාහ්මණයාණන්ට අවවාද කියා දිව්‍ය ලෝකයට ගියේය. එකියන බ්‍රාහ්මණයාත් තමාගේ මළා වූ පුත්‍රයාට සෝක හැර දානාදී කුශලයන් රැස්කොට පරලොව ගියහ. මේ ‘මට්ටකුණ්ඩලී ජාතකය’ පූර්‍වාපර සන්ධි ගලපා නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි මට්ටකුණ්ඩලී නම් දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන්නෙම් බුදුවූ මම්ම ය’’යි වදාළසේක.

444. බිළාර(රි) කෝසිය ජාතකය

තවද කාලත්‍රයවර්ති වූ සර්‍වඥයෙන් සර්‍වාකාරයෙන් දත්තා වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි දන් දී අනුභව කරන්නා වූ භික්ෂූ කෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

එක්තරා භික්ෂූ කෙනෙකුන් වහන්සේ බත් ආලෝපයක් වත් උප්පතක් වත් යම් දෙයක් දන් දී වළඳනසේක. උන්වහන්සේ දන් දී වළඳන නියාව එක් දවසක් දම්සභා මණ්ඩපයෙහි රැස් ව උන්නා වූ භික්ෂූන් වහන්සේ ‘‘ඇවැත්නි, අසවල් භික්ෂූහු දන් දී මිසක් අනුභව නොකරෙති’’ කියාම කථාවකොට උන්සේක. එතනට සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ‘‘මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්‍වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?’’යි විචාරා එපවත් අසා ‘‘මහණෙනි, මේ කියන්නා වූ භික්ෂූහු මහා ලෝභිය. මාගේ අවවාදය අසා ඒ ජාතියෙහි ලෝභි කම් අලහ. එසේ හෙයින් මේ ජාතියේත් ලෝභි කම් නැත්තේ වේදැ’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ඒ නුවර එක්තරා සිටාණ කෙනෙක් සදම්හල් කරවා දන් දී තමාගේ පුතාට කියන්නේ ‘‘මා සේම දන් දී සිල් රකුව’’යි පුතාට භාරකොට තෙමේ මිය ගොස් ශක්‍රභවනයෙහි ශක්‍ර දේවේන්ද්‍ර ව ඉපද දිවඉසුරු විඳිනා කල්හි ඔහුගේ පුත් කුමාරයත් සිටු සේසත් ලදින් පියාණන් සේම දන් පින්කොට මිය ගොස් චන්ද්‍රපුත්‍ර ව උපන්නේය. ඔහුගේ පුතාත් එසේම දන් පින්කොට මියගොස් සූර්ය දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන්නේය. ඔහුගේ පුතාත් එසේම දන් පින්කොට මියගොස් මාතලී දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන්නේය. ඔහුගේ පුතාත් එසේම දන් පින්කොට මියගොස් පඤ්චශිඛ දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන්නේය. ඔහුගේ පුතා වනාහි තමාගේ පරම්පරාවෙන් ආවා වූ දාන වාහනය නසා දන්හල් ගිණි ලා සිඟා ආ ජනයන් බොටුව අල්වා දමා මේ නියායෙන් තදපරුෂ ව කිසි දායාවක් නැතිව යටත් පිරිසෙයින් තණ අගක් තෙලෙහි ගලාවත් එක් කෙනෙකුන්ටත් නොදී මසුරු ව වාසය කරන්නාහ. එසේ හෙයින් උන්ට ‘‘බිළාර කොසිය සිටාණෙව්ය’’යි කියා මෙනමින් ප්‍රසිද්ධ ව දවස් අරිනාහ.

එක් දවසක් ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රතෙම ‘‘මම කුමක් පිණිස මේ සා සම්පත් ලද්දේදැ’’යි දිවැසින් ලොව බලන්නාහු බරණැස් නුවර සිටුකුලයෙහි ඉපිද දන් දී උපන් නියාව දැක ‘‘මාගේ පුතණුවෝ කොයිදැ?’’යි කොතැන්හි උපන් දෝ හෝයි බලා චන්ද්‍ර දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන් නියාව දැක, උන්ගේ පුතණුවෝ කොයි උපන් දෝ හෝයි බලා සූර්ය දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන් නියාව දැක, උන්ගේ පුතණුවෝ කොයි උපන් දෝ හෝයි බලා පඤ්චශිඛ දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන් නියාව දැක, ඔහුගේ පුත් කොයි උපන් දෝ හෝයි බැලුවාහු පරම්පරාවෙන් ආවා වූ දන්හල් දවා සිහන්නන් මරා එහුබඳවා ලෝභි ව වසතියි දැක ‘‘මා දක්වා මේ දිව්‍යපුත්‍රයන් සතර දෙනත් මමත් ගොසින් ලෝභි කම් අරවාපියා එමි’’ සිතා චන්ද්‍ර, සුර්ය, මාතලී, පඤ්චශිඛ දිව්‍යපුත්‍රයන් සතර දෙනා තමන් කරා කැඳවා කියන්නාහු ‘‘බිළාර කෝසිය සිටුවරයා අපගේ දානවංශය නසා ලෝභි ව

වාසය කෙරෙති. එසේ හෙයින් අපි පස්දෙනා උන් කරා ගොසින් උන්ගේ ලෝභය අරවා, දන් පින් කරන නියායෙන් සලස්වා එම්මැ''යි කියා ''අපි පස්දෙනා එකවිට ගිය කල හයින් මුර්ජා වෙයි. එකවිට නොගොසින් එක් කෙනෙකුන් නියායෙන් බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් යම්හ''යි කියා ''සිටාණන් රජගෙට අවුත් තමන්ගේ ගෙට ගිය කල යම්හ''යි කථාකොට සිටාණන් තමන් ගෙට අවුත් සත්වෙනි දොරටුවේ විථිය බල බලා සිටි කලට ශක්‍රයෝ බ්‍රාහ්මණ වේශයෙන් අවුත් සිටාණන්ගේ සමීපයට පැමිණ ''සිටාණෙනි, සා දුකෙන් ඉතාම පීඩිත ව ගියෙමි. මාගේ දුක්ඛය නිවා දෙව''යි කී කල්හි සිටාණෝ ශක්‍ර බ්‍රාහ්මණයා කී බස හා සමඟ ''මාගේ ගෙයි පිසූ බතුත් නිමා ගියේය. පිසන්ට සාළුත් නැතැ''යි කීහ. ශක්‍ර බ්‍රාහ්මණයා කියන්නේ ''සිටාණෙනි, මා කියන්නා වූ සොලෝවෙක් ඇත. අසව''යි බ්‍රාහ්මණයා කීය. සිටාණෝ ''මට සොලෝවෙන් ප්‍රයෝජන කිමිද? මම නොඅසමි'' කීවත් බ්‍රාහ්මණයන් වලක්ව වලක්වා කියන්නාහු ''පින්වත් මහසිටාණෙනි, පිස අනුභව නොකරන්නා වූ සත්පුරුෂයෝ සිහාල හෝජනය දෙනු කැමැති වෙති. උදාකළාව නොකෙරෙති. පිස අනුභව කරන්නා වූ තොපි තොපගේ වස්තුව ඇතිව තිබැද්දී තමා සමීපයට පැමිණියා වූ යාචකයන්ට දන් නොදෙව් නම් එසේ නොදීම තොප වැන්නවුන්ට සුදුසු නොවන්නේය. දානමානයෙහි මසුරු බැවින් ප්‍රමාද බැවින් යන මේ දෝෂ දෙකෙන්ම නොමිදෙන්නාහ. කුසල් කැමැත්තා වූ නුවණැත්තා වූ සත්ත්වයන් විසින් ස්වල්ප වූ දෙය ධර්මයෙක් ඇති නම් එයින් භාගයක් වත් දිය යුත්තේය''යි කීහ.

එබස් අසා සිටාණෝ ''ගෙටවැද ඉඳුවයි, යන්තමක් ලබන්නේ වේදැ''යි කීය. ශක්‍ර බ්‍රාහ්මණයෝ ගෙට වැද සිටාණන්ට තමන් කී කාරණය මෙනෙහි කරමින් සොලෝව කිය කියා උන්නාහුය. ඉක්බිති චන්ද්‍ර දිව්‍යපුත්‍රයෝ අවුත් බත් ඉල්වා ''තොපට බත් නැතැයි, යව''යි කී කල්හි ''මහසිටාණෙනි, ඇතුළු ගෙයි එක් බමුණෙක් සිටිති. බමුණන් පවරා දන් දෙන තෙනකැයි සිතිමි. එසේ හෙයින් මමත් ගෙට වදිමි'' කීහ. ''බමුණන්ට දෙන දනෙක් නැත. මෙතන නොසිට පළා යව''යි සිටාණන් කියමින් සිටියදී එසේ වීනම් සොලෝවක් කියන්නා වූ චන්ද්‍ර දිව්‍යපුත්‍රයෝ ''මසුරු සිත් ඇත්තා වූ සත්ත්වතෙම යම් ක්ෂුධා පිපාස දෙකට හයින් භයපත් ව දන් නොදෙන්නා වූ සත්ත්වයාට ඒ තෙම භය නොවන්නේය. කුමක් නිසාද? යත්, 'මම මා සන්තක වස්තුව අනුන්ට දන් දී පියා ක්ෂුධා පිපාස දෙකින් පීඩිත වම්දැ'යි සිතා භයපත් වේද, ඒ ක්ෂුධා පිපාස සංඛ්‍යාත වූ භය අඥාන වූ සත්ත්වයා උපන් තැන්හි මෙලොව පරලොව දෙකෙහිම පීඩාවට පමුණු වන්නේය. ඉතා දිළිඳු බවටත් පමුණු වන්නේය. එසේ හෙයින් තමාගේ සන්තානයෙහි උපන් මාත්සර්‍ය්‍ය මලය මැඩගෙන නුවණැත්තා වූ සත්ත්වයින් විසින් දන් දිය යුත්තේය. සියළු සත්ත්වයන්ට කුශල නම් බලවත් පිහිටෙක් වන්නේය''යි කීහ. එබස් අසා සිටාණන් විසින් ''එව ගෙට වැද ඉඳුව, මදක් ලබන්නේ වේදැ''යි කී කල්හි චන්ද්‍ර දිව්‍යපුත්‍රයෝ ගෙට වැද ශක්‍රයන් සමීපයෙහි උන්නාහ.

ඉක්බිත්තෙන් මදක් කල් යවා සූර්ය දිව්‍යපුත්‍රයෝ බත් ඉල්වා සිට කියන්නාහු ''දානය නම් මාත්සර්‍ය්‍ය මලය මැඩගෙන දිය යුතු හෙයින් නොදිය හැකි දෙයක් වන්නේය. නැවතද දානය නම් යුද්ධයක් හා සමාන වන බැවින් නොකොට හැකි කාරියෙක් වන්නේය. එසේ හෙයින් නොදිය හැක්කක් කරන්නා වූ සත්පුරුෂයෝ දන් දීගත නොහෙන්නාහ. එසේ හෙයින් සත්පුරුෂ බෝධිසත්ත්වචරයන්ගේ ස්වභාව අන්‍ය සත්ත්වයන් විසින් ගත නොහැක්කේය. මේ කාරණයෙන් සත්පුරුෂයන්ගේ ගතිය මෙයින් පරලොව ගිය කල්හි වෙන වෙනම වන්නේය. අසත්පුරුෂයෝ තමා මාත්සර්‍ය්‍ය වශයෙන් දන් නොදී නරකයට යන්නාහ. සත්පුරුෂයෝ දාන ඵලය තමන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂව දැනෙන හෙයින් මාත්සර්‍ය්‍ය නොව දන් දී ස්වර්ග ලෝකයෙහි උපදනාහ''යි ධර්මදේශනා කළහ. එබස් අසා සිටාණෝ අනිකක් කියා කොටගත හැකි කාරණයක් නොදැක ''එසේ වීනම් ගෙට වැද සමීපව ඉඳුව, මදක් ලබන්නා වේදැ''යි කීය.

ඉක්බිත්තෙන් මදක් කල් යවා මාතලී දිව්‍යපුත්‍රයා අවුත් බත් ඉල්වා ''නැත පලා යව''යි කී කල්හි එබස් හා සමඟ අවවාද වශයෙන් කාරණා කියන්නේ ''මහසිටාණෙනි, මේ ලෝකයෙහි සමහර නුවණැත්තා වූ සත්ත්ව කෙනෙක් තමන්ගේ ගෙවල ස්වල්ප ව තිබෙද්දී දන් දෙනු කැමැත්තාහු වෙති. සමහර සත්ත්ව කෙනෙක් තමන්ගේ වස්තුව බොහෝ වී නමුත් දන් දෙනු නොකැමැත්තාහ. එසේ හෙයින් මේ ලෝකයෙහි කම්පල අදහා දෙන ලද්දා වූ සැන්දක් පමණවත් මහත්ඵල මහානිසංස වන බැවින් සහසින්ගේ දානය හා සමාන වන්නේය''යි කීහ. එබස් අසා සිටාණෝ ''එසේ වීනම් ගෙට වැද ඉඳුව''යි කීය.

ඉක්බිත්තෙන් මදක් කල් යවා පඤ්චශිඛ දිව්‍යපුත්‍රයා අවුත් බත් ඉල්වූහ. ‘‘නැත පලා යව’’යි කී කල්හි ‘‘මම තාගේ ගෙට ගොසින් දුන් දෙය ගෙනාවිරූ එකෙකි. කිම්ද? මේ ගෙයි බමුණන්ට ආරාධනාකොට දන් දෙන තෙනැකැ’’යි කියා සිටාණන්ට ධර්‍ම දේශනා කරන්ට පටන් ගත්තාහු මෙසේ කීහ ‘‘සිටාණෙනි, මේ ලෝකයෙහි යම් සත්ත්වයෝ ත්‍රිවිධ සුචරිත ධර්‍මයෙහි හැසිරේද, ගම සිහා ඇවිද වී සාල් ආදී වූ දෙයෙන් හා බත් ආදියෙන් ජීවත් වේද, වනයේ ඇවිද පලාඵල ආදී වූ දෙය ගෙනවුත් ජීවත් වේද, එසේ ඇවිද ආහාරයෙන් ජීවත් වන්නා වූ සත්ත්වයාත් ධර්‍මයෙහි හැසිරෙන්නේම වෙයි. යම් සත්ත්ව කෙනෙක් තමාගේ වස්තුව ස්වල්ප ව තිබැද්දී ධාර්මික වූ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් හා දුගී, මගී, යාචකයන්ට දන් දේද, එම ස්වල්ප වස්තුවෙන් පුත්‍රදාරාවන් පෝෂ්‍යය කෙරේද, ඒ සත්ත්වයාත් ධර්‍මයෙහි හැසිරෙන්නේ නම් වෙයි. මෙර මා හට භය හා පීඩාකොට නොබඳ කරවූ වරද ආදියෙන් වස්තු රැස්කොට දවස දහසක් වස්තු වියදම්කොට දන් දෙන හෙයින් සහශ්‍රයාගී නම් වූ ඉසුරුමතුන් ලක්‍ෂයක් දෙනාගේ දානය දැහැමෙන් වස්තු උපදවාගෙන ඒ මනා වස්තුවෙන් දන් දෙන්නා වූ දුක්ඛිත මනුෂ්‍යයාගේ දානයෙන් සොළොස්වන කොටියාසයෙන් කොටියාසයකුත් නොඅගනේය’’යි කීහ.

පඤ්චශිඛයන්ගේ බස් අසා බිළාර කෝසිය සිටාණෝ කාරණා සලසා දුගී පුරුෂයාගේ ස්වල්ප දානයට සහශ්‍රාදීන් ලක්‍ෂයක් දෙනාගේ දානට නොඅගනා කාරණය විචාරන්නාහු ‘‘බමුණනෙනි, සහශ්‍ර වශයෙන් ඉතා මහත් බැවින් දැහැමින් සෙමින් වස්තුව උපදවා දන් දෙන්නා වූ පුරුෂයාගේ ස්වල්ප වූ දෙය ධර්‍මයෙහි සොළොස්වන කොටියාසයෙන් කොටියාසයකුත් නොඅගන්ට කාරණා කවරේදැ?’’යි විචාළාහ. ඉක්බිති ඊට කාරණා කියන්නාහු පඤ්චශිඛ දිව්‍යපුත්‍රයෝ ‘‘සිටාණෙනි, මේ ලෝකයෙහි සමහර සත්ත්ව කෙනෙක් ප්‍රාණඝාතාදී දශ අකුශල කර්මයෙහි පිහිටියා වූ අනුන් තලා මරා දඬුමුගුරුගෙන නොබඳ අය පඬුරුගෙන සත්ත්වයන් සන්තානයෙහි ශෝක ඉපද වීමෙන් සම්පත් රැස්කොටගෙන ඒ බලාත්කාරයෙන් උපයනා ලද වස්තුවෙන් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට දන් දෙන්නාහ. සත්ත්වයන්ට ද දණ්ඩණයකොට උපදවාගත් වස්තුවෙන් දෙන ලද්දා වූ දානය දැහැමෙන් දෙන වස්තුවට සරි නොවන්නේය. මෙසේ යථොක්ත ක්‍රමයෙන් පරහට පීඩාකොට වස්තුව උපදවාගෙන දන් දෙන්නාහු ලක්‍ෂයක් දෙනාගේ දානය දැහැමෙන් වස්තුව උපදවා දන් දෙන දුගී පුරුෂයාගේ දානය දුන්නාවු කාරණා වශයෙන් සොළොස්වන කොටියාසයෙන් කොටියාසයකුත් නොඅගනේය’’යි සිටාණන්ට ධර්‍ම දේශනා කළාහ. පඤ්චශිඛයන්ගේ ධර්‍ම කථාව අසා සිටාණෝ ‘‘එසේ වීනම් යව, ගෙට වැද ඉඳුවයි, මදක් ලබන්නේ වේදැ’’යි කීහ. එබස් අසා පඤ්චශිඛ දිව්‍යපුත්‍රයෝ ගොස් ශක්‍ර බ්‍රාහ්මණාදී සතර දෙනාගේ සමීපයෙහි උන්නාහ.

ඒ වේලෙහි බිළාර කෝසිය සිටාණෝ තමන්ගේ ගෙයි කෙල්ල කැඳවා කියන්නාහු ‘‘තෙල, හිඳිනා බමුණන් පස් දෙනාට බොල්මුසු වී පස් නැළියක් දිපියව’’යි කීහ. ‘‘යහපතැ’’යි කියා කෙලී වී පස් නැළියක් ගෙන ගියාය. බමුණෝ පස්දෙන පස් නැළිය දැක ‘‘අපට වී එපාය’’යි ලවා නොගත්තාහ. ලවා නොගත් නියාව කෙලී සිටාණන්ට කීවාය. සිටාණෝ ‘‘නිවුඩු සාල් පස් නැළියක් ලවා පියව’’යි කීහ. එවිට කෙලී සාල් පස් නැළියක් ගෙන ගියාහ. බ්‍රාහ්මණයෝ ‘‘සාලුත් අප ලවා ගන්නේ නැතැ’’යි කියා නොගත්තාහ. සාල් ලවා නොගත් නියාවත් සිටාණන්ට කෙලී කිව. ‘‘බත කත් නම් අසුන්ට උයාපු නිවුඩු සාලේ බත් ලා පියව’’යි කීහ. ‘‘යහපතැ’’යි කියා බමුණන් පස්දෙනා ඉඳුවා අසුන්ට ඉවූ නිවුඩු සාලේ බත් ලූ ගමනේ බත් පිඩි කට තබා ගෙල ගත්තාක් මෙන් ඇස් උඩ ඉඳුවා වැටී වැදඔත්තාහ. කෙලී එමවිට බ්‍රාහ්මණයන් ඇස් උඩ ඉඳුවා වැටී වැදහොත් නියාව දැක ‘‘මළහ’’යි සිතා සිටාණන්ට ‘‘බමුණෝ බත් ගිලේ ගැණී මළෝය’’යි කෙලී කිව. සිටාණෝ ‘‘මට අපකීර්තියෙක, අසුකෙළක් සම්පත් ඇති සිටාණෝ සුබුමාලය වූ බමුණන් පස්දෙනාට ඉඳුරා බත් සුහක් ලවාලිය නොහී අසුන්ට ගෙරි මීවුන්ට පිසූ බත් ලා බ්‍රාහ්මණයන් මරා පුහයි ප්‍රසිද්ධව බොහෝ මට අපකීර්තිය’’යි කියා කෙල්ලට කියන්නාහු ‘‘උන්ගේ තැටිවල නිවුඩු බත් හැර මට පිසූ සුවඳ ඇල් සාලේ බත් තැටි පසේ ලව’’යි කීයේය. කෙලී ඒ නියාවට නිවුඩු සාලේ බත් හැර සිටාණන්ට පිසූ බත් බමුණන් පස් දෙනාගේ තැටිවල ලුව. සිටාණෝ දොරකඩ වැද සිට යන එන බොහෝ මනුෂ්‍යයන් කැඳවා කියන්නේ ‘‘මේ බමුණන් පස් දෙනාට මට පිසූ සුවඳ ඇල් සාලේ බත් ලැවීම්, බමුණෝ නම් ලෝභී ජාතියෙක නිසා මහත්කොට බත් පිඩ කා ගිලේගෙන මළහ. අපගේ වරදකින් මළ ගමනෙක් නොවෙයි, තොපි හැම දනුව’’යි සිටාණෝ කීහ.

එවිට බ්‍රාහ්මණයෝ පස් දෙන බොහෝ මනුෂ්‍යයන් එක් වූ නියාව දැන නැගී සිට ‘‘එසේද? සිටාණෙනි, තොපගේ මීවුන් ගෙරින් ආදීන්ට ඉවූ බත් අපිට ලා දැන් තැටිවල කැකුළු සාලේ බත් ලා තොප කළදෑ නොදැනුදැ?’’යි කට තුබූ නිවුඩු සාලේ බත් පිඩු පස බිමට එලූහ. එවිට බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ ‘‘යහපත, තොපගේ දානාධ්‍යාසය එකචිවරය, තොපගේ සත්මුතු පරම්පරාවේ පැවත ආ කුශලයක් නැත්ල, බොහෝ උත්සහයෙන් දෙවනවන් දානෙක මෙසේ වූ බ්‍රාහ්මණයන්ට තොපට පිසූ බතින් බත් ලා යවාපුවොත් කවර වැරදිද? තොප සේ අඥානයෙකුත් නැතැ’’යි කියා බොහෝ නින්දා කීහ.

එවිට ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ‘‘මේ සිටාණෝ මෙතෙක් සම්පත් ඇතිව තිබැද්දී අපට ලැබුණු බතේ සැටිය, මේ සම්පත කාගේ සම්පත්දැයි දැනුදැ?’’යි විචාළේය. එවිට මනුෂ්‍යයෝ ‘‘නොදනුම්හ’’යි කීහ. බ්‍රාහ්මණයෝ කියන්නෝ ‘‘පළමු මේ නුවර සතරදිග සතර දන්හල් කරවා දන් දුන් අසවල් සිටාණන් තම ඇසූවිරුදැ?’’යි විචාළාහ. ඇසූවිරු මනුෂ්‍යයෝ ‘‘ඇසුම්හ’’යි කීහ. බ්‍රාහ්මණ කියන්නේ ‘‘එසේ වීනම් ඒ කුශලය කළා වූ සිටාණෝ නම් ඒ කුසල මූලයෙන් ශක්‍රභවනයෙහි උපන් ශක්‍රයෝ නම් මම්ම ය’’යි කියමින් සිටියදීම බ්‍රාහ්මණ වේශය හැර පස් දෙනාම දිව්‍ය ආත්මභාවයෙන් සිට කියන්නාහු ‘‘ඒ සිටාණෝ නම් ශක්‍ර වූ මම්මය. මාගේ පුත්‍රයා නම් මා කළ කුශල්කොට වන්ද්‍ර දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන්නේ තුළැය, තුළුන්ගේ පුත්‍රයාණෝ එම කුශල්කොට සූර්ය දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන්නේ තුළැය, තුළුන්ගේ පුත්‍රයාණෝ එම කුශලයකොට මාතලී දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන්නේ තුළැය, තුළුන් පුත්‍රයාණෝ එම කුශලයකොට පංචශිඛ දිව්‍යපුත්‍රය උපන්නේ තුළැය. මේ සිටාණන්ගේ පියාණෝය. එසේ හෙයින් මේ සම්පත් මාගේ සම්පත, මෙතෙක් සම්පත් තිබැද්දීත් නිවුඩු බතෙහි විවර දුටුවාදැ?’’යි කියා ‘‘මට බත් නැති හෙයින් මුගේ බත් කන්ට ආයේ නොවෙමි. බොහෝ කාලයක් පැවත ආ දානය නුදුන් හෙයින් ඉදිරි ඇතිවුනු කෙනෙකුන් නොදෙති. එසේ හෙයින් මුන් භික්මවන්ට ආමි’’ කියා ශක්‍රයන් ඇතුළු වූ දිව්‍ය පුත්‍රයෝ මහත් වූ සෝභායෙන් ආකාශයෙහි සිටියාහ.

සිටාණෝ ‘‘එසේ වීද මා ඉක්මවන නිසා ආසේක්ද? සැබැව, මෙතෙක් දවස් දන් කඩකොට නුදුන්නෙමි, මෙතැන් පටන් මා පැවත ආ දානය කෙරෙමි’’ කියා ගිවිස්සේය. ශක්‍රයෝ ‘‘බොහෝ මනුෂ්‍යයන්ට දන් පින්කොට අප සේම දිව්‍ය ලෝකයෙහි උපදව’’යි කියා අවවාදකොට ශක්‍රයන් ඇතුළු වූ දිව්‍යපුත්‍රයෝ තමන්ගේ දිව්‍ය ලෝකයටම ගියාහ. එතැන් පටන් කෝසිය සිටාණෝ පළමු නියාවට දන්හල් කරවා දානාධ්‍යාශයකොට දිව්‍ය ලෝකයට ගියහයි වදාරා මේ ‘බිළාර කෝසිය ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි බිළාර කෝසිය සිටාණෝ නම් දැන් පින් කරන්නා වූ මේ භික්ෂූහුය. පඤ්චශිඛ දිව්‍යපුත්‍රයෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරය, මාතලී දිව්‍යපුත්‍රයෝ නම් අනුරුද්ධ මහස්ථවිරය, සූර්ය දිව්‍යපුත්‍රයෝ නම් මුගලන් මහස්ථවිරය, එසමයෙහි චන්ද්‍ර දිව්‍යපුත්‍ර නම් සැරියුත් මහස්ථවිරය, එසමයෙහි ශක්‍රයෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ’’යි වදාළසේක.

445. කාක (වක්කවාක) ජාතකය

තවද ශාක්‍යකුල චිත්තමාණික්‍ය වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි ලෝභී භික්ෂූ කෙනෙකුන් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

ලෝභී වූ භික්ෂූ කෙනෙකුන් වහන්සේ සවීඥයන් වහන්සේට පෑ ගමනේ ‘‘සැබව ස්වාමීනි, තෘෂ්ණා වසඟයෙමි’’ කී කල්හි සවීඥයන් වහන්සේ ‘‘එම්බා මහණෙනි, මූ දැන්මතු නොවෙයි, පළමුත් තෘෂ්ණා වසඟයෙන් ඇත් කුණු අදී වූ නොයෙක් කුණු ඇතිව තිබැද්දී හිමාලය වනයට ගොදුරු සොයා ගියේ වේදැ’’යි ‘‘ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි මෙම නුවර කපුටුවෙක් ඇත් කුණු, මිණී කුණු ආදී වූ දෙය කා ඉන් තෘප්තියකට නොපැමිණ ගොදුරු සොයා වනාන්තරයට ගිය තැනැත්තේ එක්තරා විලෙක වාසය කරන්නා වූ සක්වාලිහිණි යුගලයක් දැක කියන්නා ‘‘සක්වා යුගල, තොපගේ ශරීර වණ්ණය හා පැහැපත යහපත් වූයේය. පෙටියන්, පලයින්, කණයින්, මුදුමස් ආදී වූ මාංශ කන්නේ වේද? තොපගේ

වණීය යහපත් වුයේය''යි කීහ. සක්වා ලිහිණියෝ එවිට කියන්නාහු ''තොප කියන්නාවු ගොදුරු අප කන්නේ නැත. සෙවෙල් ආදී වූ දෙය''යි කී කල්හි කවුඩු කියන්නේ ''තොප කී බස් අදහා ගන්නේ නැත. සෙවෙල් කා මෙසේ සෝභාවණී ඇති වූ කල, මා කන්නේ මනුෂ්‍යයන් කැවමනා ලුණු, ඇඹුල් ලා පිසූ මාළු ආදී වූ කැවුම් ආදී වූ රස භෝජනය, මෙසේ අවණී වූයේ කවර නිසාදැ?''යි කීහ.

එවිට සක්වාලිහිණි කියන්නේ ''තොප කවර කැවිලි කතක් හයින් කන හෙයින් හා කැවිලි තොපගේ හෘදය මාංශය උණුව තිබෙන හෙයින් වහාම දිරා යෙයි. නොයෙක් දෙනාගෙන් තොපට භය ඇති හෙයින් කෑ කැවිලි ශරීරයෙහි ප්‍රත්‍යයට යන්ට නැතිව දා හස්ම වන්නේය. අපට එසේ වූ භයකුත් නැත. ඇම වේලේ චිත්ත සන්තෝෂව තිබෙන හෙයින් ශරීරයේ ඡවි වණීයත් යහපත්ව කෑ දෙයත් ප්‍රත්‍යය වන්නේය. අපට භයකුත් නැත. අපට විපාක කුමක් සිතූ කෙනෙක් ඇත්නම් උන් තමන්ට විනා අපට වෙන ආයාසයක් නැති හෙයින් මෙසේ යහපත්ව වාසය කරමිහ''යි වදාරා මේ 'කාක ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි කවුඩා නම් මේ භික්ෂූහුය. එසමයෙහි සක්වාලිහිණි නම් යසෝධරා ස්ථවිරය. එසමයෙහි සක්වාලිහිණියා නම් බුදුවූ මම්ම ය''යි වදාළසේක.

446. මහා මංගල ජාතකය

තවද ශාක්‍යකුලතිලක වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි මහා මංගල සූත්‍රය අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

ඒ කෙසේද? යත්,

එක් දවසක් ශාලාවෙක බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ එක්ව උන්නාහ. ඉක් එක් මිනිසෙක් තමන්ගේ ගෙයි මඟුල් ඇතැයි නැගී සිට පළා ගියේය. එතන උන් මනුෂ්‍යයෝ කියන්නාහු ''මඟුල් තමා කවරේදැ?''යි කීහ. ඉන් එකෙක් නැගී කියන්නේ ''කිරි දෙන බැමිණි, දෙනක හා එළඟිතෙල් හෝ වෘෂභයෙකු හෝ සුදු කඩක් හෝ සර්‍වාභරණයෙන් සැරසුනාහු ස්ත්‍රියක යනාදීන් මෙකි දෙයින් යමක් දුටුහොත් මේ මඟුලැ''යි කීය. එකෙක් ''එසේ නොව, ඇසින් දුටු දෙය මඟුල් නොවෙයි, නිදා නැගී පුණ්‍යයයි කියාවත්, වඩඬයයි කියාවත් යන මේ ශබ්දයෙන් එකක් කන වැටිනි නම් මඟුලැ''යි කීය. එකෙක් කියන්නේ ''කනට ඇසුනු දෙයක් මඟුල් ද? ඒ මඟුල් නොවෙයි. යමෙක් නිදා නැගී සිටගෙන පොළව අල්වා රත්‍රන් අල්වා ද, සුවඳ විලවුන් අල්වා ද, රේමස් අල්වාද, මෙකී දෙයින් එකෙක් කෙළේ වීනම් ඒ මඟුලැ''යි කීය.

මේ නියායෙන් මේ මනුෂ්‍යයෝ තුන් කොටියාසයක් ව දිටිය මංගල්‍යය, සුත මංගල්‍යය, මුත මංගල්‍යයි මේ මඟුල් තුනින් මේ මඟුල් යයි, විභාගයක්කොට දැනගත නොහී උනුන් විචාරා මනුෂ්‍යයෝ ද, සදිව්‍ය ලෝකයෙහි දෙවියෝද, සොළොස් බඹ තලෙහි බ්‍රහ්මයෝද යන සියල්ලෝම තුන් කොටසක්ව බෙදී ගියාහ. එවිට ශක්‍රයෝ ''මේ මඟුලයි දෙවි මිනිසුන් සිතට නංවා කියා ලන්ට අනික් කෙනෙක් නැත'' සර්ඥයන් වහන්සේ කරාගොස් වැඳ ''**බහූදෙවා මනුස්සාච**'' යනාදින් ගාථායෙන් මංගල ප්‍රශ්නය විචාළ දෙවියන්ට සර්ඥයන් වහන්සේ ''**අසෙවනාච බාලානං**'' යනාදි ගාථා එකොළසකින් එකී මංගල ප්‍රශ්නය විචාළ දෙවියන්ට ගාථා එකොළසකින් අටනිස් මඟුල් වදාරා දෙවිබඹුන් ඇතුළු වූ සියල්ලවුන්ගේ සැක දුරුකොට මහමංගල ප්‍රශ්නය විසඳා වදාරා මංගල ප්‍රශ්නය අවසානයෙහි කෙල දහසක් සත්ඤයෝ රහඤ අමා මහනිවන් දුටහ. සෙසු සෙදගැමි, අනාගැමි සතරමග සතරඵලයට පැමිණ සත්ඤයන්ගේ මෙතැකැයි පමණ නැත්තේය.

එතැන්හි රැස් වූ භික්ෂූන් වහන්සේ ''දෙවිබඹුන් ආදී වූ බොහෝ සත්ඤයන්ට සැක උපන්නා වූ මංගල සූත්‍ර ප්‍රශ්නය සර්ඥයන් වහන්සේ විසඳා වදාළ නියාව ඉතා යහපතැ''යි කිය කියා උන් තැනට සර්ඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්‍වභාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''දැන්මතු නොවෙයි, මහණෙනි, පෙරත් දෙවි මිනිසුන් සිත සැක මුදා මේ මංගල ප්‍රශ්නය විසඳුයේ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රාහ්මණ කුලයෙක බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ උපන්සේක. උන්වහන්සේට නම් තබන්නාහු 'රක්ඛිත කුමාරයෝ' යයි නම් තුබූහ.

ඒ බ්‍රාහ්මණ කුමාර වැඩිවිය පැමිණ පඤ්චකාමයෙහි ආදීනව දැක හිමාලය වනයට ගොස් ඍෂි ප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා තාපසවරුන් පන්සියයක් පිරිවරා වාසය කරනසේක. ඒ තාපසවරු ඒ රක්ඛිත තාපසයන්ට කියන්නාහු "ස්වාමීනි, තපස් කාලය ආසන්න හෙයිනුත් ලුණු ඇඹුල් සෙවුනා පිණිසත් දිනවයිාව පිණිසත් මනුෂ්‍යපථයට යමහ"යි කීහ. රක්ඛිත තාපසයෝත් "යහපතැ"යි අවසර දුන්හ. ඒ තාපසවරුත් අවසරගෙන නියම්ගම් රාජධානිවල ඇවිද බරණැස් නුවරට ගොස් රජ්ජුරුවන්ගේ උයනේ වාසය කරන්නාහ.

එසමයෙහි පළමු මංගල සූත්‍රයෙහි ක්‍රමයෙන් බරණැස් නුවර දිට්ඨමංගලය, සුතමංගලය, මුතමංගලය යන තුන් දෙනෙක් මහල් කාරණා කියා ඇවිදිනා මේ කථාව නුවර ප්‍රකාශකොට රජ්ජුරුවන්ට කීහ. රජ්ජුරුවෝ මහල් විභාගකොට ගත නොහී ඉඳිනාහු තමන්ගේ උයනට තාපසවරු ආ නියාව අසා "තාපසවරු නම් මහානුභාව ඇත්තාහ. මේ මංගල ප්‍රශ්නය විචාරමි" උයනට ගොස් තාපසවරුන් වැඳ එකත්පස්ව සිට මේ කාරණය විචාළාහ. තාපසවරු කියන්නාහු "මේ මංගල ප්‍රශ්නය අපට නොදැනෙයි. අපගේ ආචාරී වූ රක්ඛිත තාපසයන් වහන්සේ හිමාලය වනයෙහි වාසය කරන්නාහ. උන්වහන්සේ ප්‍රශ්න විසඳා වදාරනසේක. ඔබ යව"යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "හිමාල වනය නම් ඉතා දුරය. අපි යා නොහෙමිහ. නුඹවහන්සේලා ගොසින් විචාරා එන්නේ යහපතැ"යි කීහ.

තාපසවරුත් හිමාල වනයට ගොසින් තාපසයන් වැඳ එකත්පසක සිටියාහ. රක්ඛිත තාපසයෝත් තාපසවරුන්ගේ දුක් සැප විචාරා ඉක්බිති තාපසවරුන් පන්සියයකට ජ්‍යෙෂ්ඨ තාපසයෝ තාපසයන් වැඳ නමීනව සිට තමන්ගේ ආචාරී වූ රක්ඛිත තාපසයන් අතින් විචාරන්නාහු "දිට්ඨමංගලය, සුතමංගලය, මුතමංගල යයි මහල් තුනක් කියති. මේ මහල් තුනින් කවර මංගල්‍යයක් කළ කල ඉහලෝක පරලෝක දෙකින් වැඩ සැප දෙන්නේය. මේ මහල් තුනින්වත් මේ හැර අනික් මංගල්‍යයකින් වත් වැඩ ඵලවන්නේත්, සුවදායක වන්නේත් මෙසේවූ මංගල්‍යකිනැයි වදාළ මැනවැ"යි රජ්ජුරුවන් කළ ආරාධනා තාපසයන්ට කීහ.

එවිට රක්ඛිත නම් තාපසයෝ කියන්නාහු "එම්ඔල, දිව්‍ය බ්‍රහ්මයන්ටද, තමන්ගේ දෙමව්පියන්ටද, තමා කෙරෙහි වෛරව ඉඳිනා සත්ත්වයන්ටද මෛත්‍රී කරන්නා වූ සත්ත්වයෙක් ඇත්නම් එසේ වූ තැනැත්තවුන්ට මෙලොවින් වැඩ සෑදෙන්නේය. මේ උතුම් මහුලැ"යි කියා තවද කියන්නාහු "එම්ඔල, යම් කෙනෙක් නිබඳ තමාට වැඩි තරම්ව සිට ආක්‍රෝශ පරිභව බෙණේද? එසේ වූ තැනැත්තවු කෙරේ ක්‍රෝධ නොව ඉවසාද, එසේ වූ පුරුෂයාට මෙලොව පරලොව දෙකින් වැඩ සෑදෙන්නේය. මෙයින් එක් උතුම් මංගල්‍යයෙක"යි නැවත කියන්නාහු "එම්ඔල, යම් කෙනෙක් 'මේ නීචයා මුට යටතැ'යි නොසිතා ඌ දන්නා වූ යම් ශාස්ත්‍රයක් ඉගෙන ගනීද, ඌ කෙරේ අහංකාර නොවේද, හෙලා නොකෙරේද එසේ වූ පුරුෂයාට මෙලෝ පරලෝ දෙකින් වැඩ සෑදෙන්නේය. මෙයිත් එක් උතුම් මංගල්‍යයෙක"යි කියා නැවත කියන්නාහු "යම් මිත්‍රයෝ නම් මෙලොව පරලොව දෙකින්ම සුව නොඵලවන්නා වූ අසත්පුරුෂ මිත්‍රයන් හැර සජ්ජන වූ මිත්‍රයන් හා භජනය කිරීම් නම් මෙලෝ පරලෝ දෙකින් වැඩ සෑදෙන්නේය. එසේ වූ මිත්‍රයන් ඇති වීමක් උතුම් මංගල්‍යයෙක"යි කියා නැවත කියන්නාහු "එම්ඔල, යම් ස්ත්‍රියක් තමා හා සම වූ වයස් ඇත්තීය, යහපත් වූ රූපශ්‍රී ඇත්තීය, වංක නැත්තීය, ආචාරශීලයෙන් යුක්තද, පතිව්‍රතා ධර්මය රකීද එබඳු වූ ස්ත්‍රිය පාදපරිචාරිකාව ලබන්නා වූ පුරුෂයාට මෙලෝ පරලෝ දෙකින් වැඩ සෑදෙන්නේය. මෙයිත් උතුම් මහුලැ"යි කියා නැවත කියන්නාහු "එම්ඔල, යම් භූමිපාල වූ රජදරුවන්ට යම් අමාත්‍යයෙක් රජ්ජුරුවන්ට අභිප්‍රාය ක්‍රියාව, ඉහලොවින් පරලොවින් වැඩ පසස්නා කටයුතු කියාද, වැඩෙහි හැසිරේද එසේ වූ තෙනැත්තවුට මෙලෝ පරලෝ දෙකින් වැඩ සෑදෙන්නේය. මෙයිත් එක මංගල්‍යයෙක"යි කියා නැවත කියන්නාහු "යම් තපස්වී කෙනෙක් ආචාරශීලයෙන්ද, පඤ්චශීල, අෂ්ඨාංගශීලය, කෝටියක් සංවරශීලය යනාදී වූ අර්හත් මාර්ගයෙන් රහඩන්ට නිසි වූ ක්‍රම දනින්ද, මෙයිත් උතුම් මංගල්‍යයෙකැ"යි කියා මේ මංගල ප්‍රශ්නය අරහන්ත දේශනාවන් කුළුගෙන "එම්ඕ තාපසවරුනි, මේ අට කාරණයෙන් දවස් අරන යම් කෙනෙක් ඇත්නම් ඉහලෝක පරලෝක දෙකින්ම වැඩ සෑදෙන්නේය"යි ඒ තාපසවරුන්ට බණ වදාරා "දිට්ඨමංගල්‍යය, සුතමංගල්‍යය,

මුතමංගල්‍යායි කියන ලද මඟුල් බ්‍යර්ථය, ඉන් වන ප්‍රයෝජනයෙක් නැත, මඟුල් නම් මේය''යි කීසේක.

තාපසවරු කීප දවසක් රඳා බරණැස් නුවරට ගොස් උයනේ සැතපුනාහ. රජ්ජුරුවෝ තාපසවරුන් ආ නියාව අසා සමාධි ව උයනට ගියාහ. තාපසවරු බෝධිසත්ත්‍වයන් කී ලෙසම මංගල්‍ය කාරණයන් විස්තර වශයෙන් කියා බොහෝ මනුෂ්‍යයන් සිතට නංවා හිමාල වනයට ගියාහ. බරණැස් නුවරවාසීන් හා රජ්ජුරුවෝ තාපසවරුන් කී සැටියේම දවස් යවා මිය දිවිය ලෝකයට ගියහයි වදාරා මේ 'මංගල ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි තාපසවරුන් නම් දැන් මේ බුදුපිරිසය. ජ්‍යෙෂ්ඨ අතවැස්සාණෝ නම් ශාරීපුත්‍ර ස්ථවිරයෝය. රක්ඛිත තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළසේක.

447. සතපණ්ඩිත ජාතකය

තවද ශාක්‍යකුලකල්පදෘම වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි පුත්‍රයෙකු මළ පියෙකු අරභයා මේ ජාතකය වදාරන ලදි.

ඒ කෙසේද? යත්,

මෙහි වර්තමාන කථාව මට්ටකුණ්ඩලී ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙනෙන්නේය. මෙහි වනාහී පෙර උත්තමයෝත් කී අවවාදයෙහි ''පුත්‍ර ස්නේහය ඇත්තෝ පවා සෝක සන්හිදුවා උන්නෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්ඒඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස උත්තරාපථයෙහි කංසභෝග නම් රට අසිතජ නම් නුවර මහකංස නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි රජ්ජුරුවන්ගේ කංසය, උපකංසය යි පුත්තු දෙන්නෙක් ඇත්තාහ. දේවගර්භා නම් දියණි කෙනෙක් ඇත්තාහ. ඒ දියණියන් උපන් ගමනෙම නැකැත් කියන්නා වූ බමුණෙක් ලක්ෂණ දැක කියන්නාහු ''මේ කුමාරි නිසා මේ රාජවංශය නස්නේය. දැන්ම නසාපුවොත් යහපතැ''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ ''මේ මාගේ දුවණියන් රාජ්‍යයට පැමිණි කල නසතත්, වචනත් ඌම දනිති, මම නොදනිමි'' ස්නේහයෙන් ඒකස්ථමහ මාලිගාවක් කරවා අඩක වේනහු නම් කොල්ලා, නන්ද ගෝපාල නම් කෙල්ල හා දෙන්නා අත්පා මෙහෙ කරන්නට සැලැස් වූහ. එවිට කල්යාමකින් මහකංස රජ්ජුරුවෝ මළහ. උන්ගේ වැඩිමහළු පුත්‍ර වූ කංස නම් කුමාරයෝ රාජ්‍යයට පැමිණ තමන්ගේ මලණුවන් යුවරජ තනතුරෙහි තබා පළමු බ්‍රාහ්මණයන් ''නැගණියන් නිසා රාජවංශය නසති'' කීවා දැන දැනත් නැගණියන්කෙරෙහි ස්නේහයෙන් නොනැසුනාහ.

ඉක්බිති උත්තරා මධුරා නම් නුවර මහසාගර නම් රජ්ජුරුවෝ රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ සාගරය, උපසාගරය යි දරුවෝ දෙදෙනක් ඇත්තාහ. මහසාගර නම් රජ්ජුරුවන් මළ පසු සාගර නම් කුමාරයෝ රාජ්‍යයට පැමිණ තමන් මළණුවන් උපසාගර නම් රාජකුමාරයන්ට යුවරජ තනතුරු පැමිණ වූහ. උපසාගර නම් කුමාරයෝ තමන්ගේ බෑණන් වහන්සේගේ අන්තඃපුරයට වැරද ගියහ. සාගර නම් රජ්ජුරුවෝ තමන්ගේ අන්තඃපුරයට මළණුවන් වැරද ගිය ගමනේ එහුබඳවා ගත්හ. උපසාගර කුමාරයෝ අසිතජ නම් නුවරට ගොසින් ඒකස්ථමහ මාලිගාව දැක ''මේ කාගේ මාලිගාවෙක්දැ?''යි විචාළ ගමනේ ''දේවගර්භ නම් බිසවුන් විසින් ඉඳිනා ඒක මාලිගාවය''යි අසා නම ඇසූ පමණෙම්ම ප්‍රතිබද්ධ වූ සිත් ඇතිව නන්ද ගෝපාල නම් කෙල්ල සමීපයට ගොස් කථාකොට බිසවුන් පොලඹවා ගත්තාහ. රාජකුමාරයෝ දේවගර්භා නම් බිසවුන් හා ප්‍රතිබද්ධව එක් උනායෙන් දරු ගර්භයෙක් ඇති විය. එපවත් රජ්ජුරුවන් හා යුව රජ්ජුරුවෝ අසා නැගණියන් කෙරේ ස්නේහයෙන් උන්ට උත්තර නොකියා ''පිරිමි පුතෙක් උපනිම් නම් මරම්හ, ගෑනු දුවක් වීනම් නොනසන්ටය''යි කියා උපසාගර කුමාරයන්ට සෙනෙවිරත් ධූරය දී තමන්ට සේවාකම් කරන්ට සලස්වා නැගණියන් උන්ට පාවා දුන්නාහ.

දේවගර්භා නම් බිසව් නොබෝ කලකින් දුවණි කෙනෙකුන් වැදුහ. රජ්ජුරුවෝ දෙන්න අසා සමාධිව ''අංජන දේවිය''යි නමකුත් තබා ගෝවර්ධන නම් නමකුත් දුන්නාහ. ඉක්බිති බිසවුන්ගේ ගර්භයෙක් ඇති විය. නන්ද ගෝපාල නම් කෙල්ලගේ බඩත් දරු ගර්භයක් ඇති

විය. දස එකඩ මසකින් රාජකුමාර කෙනෙකුන් වැදූහ. නන්ද ගෝපාල නම් කෙලීත් දියණි කෙනෙකුන් වැදූහ. ඒ බිසව් එවිට තමන් වැදූ පුතණුවන් රජදරුවෝ දෙදෙන ගෙන නසාපියති සිතා නන්ද ගෝපාල නම් කෙල්ල වැදූ දුවණියන් තමන් ලඟ ලාගෙන තමා වැදූ රාජකුමාරයන් කෙල්ල ලඟ ලා ගත්හ. මේ නියායෙන් බිසව් රාජකුමාරයන් දස දෙදෙනකු වදා කෙල්ල ලඟ ලා වැඩූහ. කෙල්ල වැදූ දුන් දස දෙනා තමන් ලඟ ලා වැඩූහ.

ඒ කියන රාජකුමාරයන් දස දෙනාගෙන් පළමුවන කුමාරයෝ වාසුදේවය, බලදේවය, චන්ද්‍රදේවය, සූර්යදේවය, යඤදේවය, වරුණදේවය, අර්ජුනදේවය, පර්ජුනය, ඝතපණ්ඩිතය, අංකුරය යි යන රාජකුමාරවරු දස දෙනා වැඩිවිය පැමිණ නුවර කොල්ලකා ගෙන ඇවිදිනාහ. රජුජුරුවෝ එපවත් අසා කෙල්ල ගෙන්වා ''තොපගේ දරුවන් දස දෙනා නුවර කොල්ලකා ගෙන ඇවිදිති. තොපගේ දරුවන් ඉක්මවා ගනුව''යි කීහ. කෙලී කීප මුරයක් අවවාද කීවත් නොහික්ම, නොයෙක් අලාභ කරන්නාහ. රජ්ජුරුවෝ නන්ද ගෝපාල නම් කෙල්ල දෙවැනිවර ගෙන්වා ''තොපගේ දරුවන් ඉක්මවා ගනුව''යි කී කල්හි එවිට කෙලී ජීවිත දානය ඉල්වාගෙන කියන්නී ''මා වැදූ දස දෙන බිසවුන් වහන්සේ ලඟය. උන්වහන්සේ දස බෑ රාජකුමාරයන් වහන්සේ මේ මොලකම් කොටගෙන ඇවිදිනාසේකැ''යි කෙලී කිව. රජදරුවෝ දෙදෙන භයින් ත්‍රස්තව අමාත්‍යවරුන් ගෙන්වා ''එම්ඔල, දස බෑ රාජකුමාරවරු එක්ව අලෝහල කෙරෙති. කවර උපායකින්වත් උන් හැම මරන්ට උවමැනව''යි රජ්ජුරුවෝ කීය. එවිට අමාත්‍යවරු කියන්නා ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, අන් මානෙක ඇල්ලිය නොහැක්ක. දස බෑ රාජකුමාරවරුන් වහන්සේ මල්ලවයෙහි දක්ෂයෝය. ඒසේ හෙයින් 'මල්ලව බලම්හ'යි කියා ඇතුලට ගෙන්වාගෙන අල්වා මරතොත් විනා බැරිය''යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝ අකණ්ඩයේ කණය අද්දවා ධජපතාකත් බඳවා අකණ්ඩය සරසා දස බෑ රාජකුමාරවරුන්ට ''මල්ලව අල්වන්ට එව''යි කියා යැවූහ. රාජකුමාරවරුන් ''යහපතැ''යි වීථියට ගොසින් ඒ ඒ වණ් පිළි ඇඳගෙන වෑපාර වීථියෙන් සිලිඳු සුවඳ ආදී වූ දෙය ලවාගෙන මාලාකාරයන් සමීපයට ගොසින් මල්වට ආදී වූ දෙය උදුරා පැලඳගෙන අත්පොලසන් දෙමින් ඔල්වර අඬ ගසමින් අවුත් අකණ්ඩයට වැද බලදේවයෝ අත්පොලසන් දී මල්ලනවා නුවර මල්ලන්වා සිටියාය. ''මූට මාගේ අතින් අල්වා එලම්දැ''යි සිතා ඇත්හලට ගොසින් ඇතුන් බඳිනා කඹයක් ගෙනවුත් කඹය අල්වා දමා ඉඟ බැඳ මධ්‍යයෙන් බැඳ ලනුව දෙපිල අල්වා ගල්වීතක් කරකවන්නා සේ ඉස වට සිසාරා පොළොව අපුලා කණයමින් එපිට දැමූ ගමනේ වානර මල්ලව ජීවිතක්ෂයට පැමිණියේය. දෙවනි ව මුෂ්ටි මල්ලව අවුත් අත්පොලසන් දෙමින් බලදේවයන් හා කැටිව ගාධට සිට ගමනේ, එවිට බලදේවයෝ මුෂ්ටි අල්වාගෙන ඒ ඒ තැන ඇට සුනුවිසුනු කෙරෙමින් අල්වන ගමනේ ''මම මල්ලවයෙක් නොවෙමි'' කියදී ''තා මල්ලව වේවායි, නොවේවා''යි කියමින් සුනුවිසුනු කරන ගමනේ ප්‍රාණය යන අවස්ථාවේ මුෂ්ටි මල්ලවයා ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ ''මූ උපන් යම්ම ජාතියක නසම්මැ''යි වෛර බැඳ ජීවිතක්ෂයට පැමිණි කාලමත්ති නම් වනයෙහි යක්ෂව ඉපද ගියේය. එවිට කංස නම් රජ්ජුරුවෝ ''මුන් දස බෑයන්, මල්ලවයන් ලවා මරාගත නුහුනුම්හයි, යම් උපායකින් මරවමි''යි අමාත්‍යයන්ට විධාන කළහ. වාසුදේව නම් රාජකුමාරයෝ තමන් අත පාරාවලල්ලෙන් ගැසූ ගමනේ කංස නම් රජ්ජුරුවන් හා උපකංස නම් යුවරජ්ජුරුවන් හා දෙදෙනාගේ ඉස් දෙක පාරාවලල්ලෙන්ම කැපී ජීවිතක්ෂයට පැමිණියේය. නුවරවාසී භයින් ත්‍රස්ත වූහ. ''භය නොගනුව''යි කියා අස්වසා රාජ්‍යයට හිමිව එයින් නික්ම අයෝධ්‍යාපුරයට වැද කාලසේන නම් රජ්ජුරුවන් ජීවිතක්ෂයට පමුණුවා ඒ නුවරත් ඇරගෙන එයින් නික්ම සේනාවත් ඇරගෙන චාරවති නුවරට ගියාහ.

ඒ නුවර එක් දිසාවෙක ගංභාවය, එක් දිසාවෙක පර්වතය, එක් දිසාවෙක සමුද්‍රය, ඒ නුවර ගන්ට යම් සතුරු කෙනෙක් අවුත් නම් ඒ නුවර පවුරු පිට යක්ෂණියෙක් සිට කොටළු වේශයෙන් අඬළු ගමනේම නුවරත් පැතිර ආකාශයට හෝ පැණ නැගී සමුද්‍ර මධ්‍යයෙහි හෝ ගොසින් සිටින්නේය.

එසේ හෙයින් සතුරු කෙනෙකුන් විසින් ඒ නුවර ගත නොහැක්කැයි කීප මුරයෙක උත්සාහකොටත් චාරවති නුවරට අරගත නොහී පලාගොස් එපවත් කණ්හදීපායන තපසයන්ට කීහ. එවිට තාපසයෝ ඒ නුවර ඇරගන්ට උපාය පරීක්ෂාකොට කී ගමනේ ''යහපතැ''යි කියා දස බෑයෝ ගොසින් කොටළුවාට කියන්නාහු ''තොපි නොහඬව, මේ නුවර ඇරගන්ටය''යි කීහ. කොටළු කියන්නේ ''මා නොහඬන්ට බැරිය, මම උපායක් කියාලම්. මිනිස් පමණක් උස

යානාරාසන සතරයක් ඉදි කරවා වාසල් සතරේ පිටත බිම ඉඳුවා එලිපතුවල කඹ ලාලා බඳන්නා වූ නුවර නොයෙ''යි.

මේ නියාවට නුවර ඇරගෙන ඒ නුවර ඉඳ තෙසැට දාසක් රාජධානි සාදා දස බෑයෝ දස කොටසක් බෙදා රාජ්‍යය කරන්නාහු ඒ අවධියෙහි මනුෂ්‍යන්ට විසිදාසක් අවුරුද්දට ආයුෂ ඇති විය. දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි අපගේ බුහුණුනියන් වහන්සේට කොටසක් දුන්නේ නැත. ''උන්ටත් කොටසක් දෙන්ට උවමැනවැ''යි කියා ''එකොළොස් කොටසක් කොට බෙදා දෙමිහ''යි කීහ. එවිට බාල අංකුර රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''මාගේ කොටස දෙමි. නුඹවහන්සේලාගේ රාජ්‍යයේ වෙළඳාම් ආදී වූ දෙයක් කොට රැකෙමි. සුංගම් විවරක් ඇරෙන්නා පමණකැ''යි කියා අරවාගෙන ඒ නියාවට සලස්වා තමන්ගේ බෙත්ම රට අංජන දේවීන්ට සලස්වා අංකුර රජ වෙළඳාමෙන් වැඩෙයි.

වැඩිමහළු වාසුදේව රජහුගේ කුමාර කෙනෙක් මළහ. උන් මළ සෝකයෙන් නොකා නොබී මහත් වූ සෝකයෙන් ඉඳිනාහ. සන්හිඳුවාලන කෙනෙක් නැති හෙයින් සත නම් පණ්ඩිතයෝ ''ඒ සෝක සන්හිඳුවමි'' සිතා තුමූ අපස්මාර උනු කෙනෙකුන් මෙන් වියරු වෙස්ගෙන ආකාශය බලා ''මට සාවෙකු දෙන්ට'' කිය කියා මුරගානේය. එවිට රෝහිනී නම් අමාත්‍යයා වාසුදේව නම් රජ්ජුරුවන් සමීපයට ගොස් කියන්නේ ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, නුඹවහන්සේගේ මළණුවෝ වියරු වැටී ඒ ඒ තැන වීථියේ ඇවිදිති'' කීයේය.

එපවත් රජ්ජුරුවෝ අසා එවිට පුත්‍ර සෝකය හැරී ''මාගේ මළණුවෝ කොයිදැ?''යි කියා වීථියෙහි ඒ ඒ තැන ඇවිදිති දැක සිපගෙන කියන්නාහු ''මළණුවෙනි, තොපි කෙසේ වූ සාවකුද? තොපි වියරු වැටී සාවෙකු දෙවයි කියන්නේ, රත්රනින්, රිදියෙන්, මුත්තෙන්, මැණිකෙන්, යකඩින්, තඹ කඩින්, පබුළුවෙන් සාවෙකුද? නොහොත් බැද්දේ ඉඳිනා සාවෙකු දෙන්ටය''යි කියා වාසුදේව රජ්ජුරුවෝ විචාළාහ. එවිට බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''මම එසේ වූ සාවෙකුට බැද්දේ ඉඳිනා සාවෙකුට වියරු හුනුයෙම් නොවෙමියි, චන්ද්‍රයා මධ්‍යයෙහි තිබෙන සාවාටය උත්සාහ කරන්නේය''යි කීහ. එපවත් රජ්ජුරුවෝ අසා ''මුන් වියරු වැටුනේ සැබෑව, ජීවිතය නුමුත් අරගත නොහැකි සාවාට මුන් උත්සාහකොට වියරු වැටුනේ සැබෑව''යි සිතා කියන්නාහු ''මළණුවෙනි, තොපි නුවණැති තැනැත්තන් මෙසේ කියන්නේ කවර නිසාද? කෙසේ තෙපි කීවත් චන්ද්‍රයා මධ්‍යයේ තුබූ සාවා ඇරගත නොහැක්කැ''යි කීහ.

සත පණ්ඩිතයෝ කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, පෙනෙන්නා වූ චන්ද්‍රයා මධ්‍යයේ තිබූ සාවා ඇරගත නියාවට දෙස් නුඹවහන්සේට කීසේක් වෙද, එසේ කල පෙනෙන සාවා ඇරගත නොහැකි කල නුඹවහන්සේගේ මළා වූ පුතණුවෝ කෙසේ එද්දැ?යි උන් නිසා නොකා නොබී සෝකයෙන් ඉන්ට කාරණා කවරේදැ?''යි කීහ. එබස් අසා වාසුදේව රජ්ජුරුවෝ ''එසේද කීසේක් වෙද මළණුවෙනි, මාගේ පුත්‍ර ශෝකය අරවන නිසා මේ වියරු වෙස්ගෙන කළ උපායද? මාගේ පුත්‍ර ශෝකය නැමති වහ්නිය බොහෝ තෙල් කළ වත්කොට ඇවිලෙන ගින්නට පැන් කළ දහස් ගණුන් වත්කොට නිවුවා සේ නිවී ගියේය. මාගේ හෘදයේ වැදගත් මාගේ පුත්‍ර ශෝකය නැමති සල්ලය හල නියාව ඉතා යහපතැයි, මෙතැන් පටන් මාගේ පුත්‍ර ශෝකය අරිමි'' කියා එතැන් පටන් සෝක නොකොට සත පණ්ඩිතයන් කී අවවාද සිත තබාගෙන රාජ්‍යය කරන්නාහ.

එසමයෙහි දස බෑ රජ්ජුරුවන්ගේ රාජකුමාරවරු එක්ව කෙළිනාහු උනුන් හා කථාකොට ''කණ්හදීපායන තාපසයන් වහන්සේ දිවැස් ඇතිසේකැයි කියා අසන්නේය. ඒ අපට පරීක්ෂා කරන්ට උවමැනවැ''යි ඉන්ම රූ ඇති රාජකුමාරය කෙනෙකුන් ස්ත්‍රී පළඳනා සරහා බඩ පිළි බැඳ දැරි ඇති නියාවට සලස්වාගෙන ගොසින් කියන්නාහු ''තාපසයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ දිවැස් ඇතැ''යි කියා අසන්නේය. මේ කුමාරිකාව දැරි ඇතිය, මුන්ගේ බඩ දරුවෝ පිරිමිද? ගෑනුදැ?''යි විචාළේය. එවිට තාපසයෝද ''මුන්ගේ බඩ කිහිරි ගැටයක් ඇතිව ඒ උන්ගේ බඩින් වැටේ''යි දැන රාජකුමාරවරුන්ට කියන්නාහු ''මුන්ගේ බඩ ගෑනු දරුවන් කිම්, පිරිමි දරුවන් කිම් තොපට ඇයිදැ?යි තාපසයෝ කීහ. එවිට රාජකුමාරවරු ''අපට තත් වූ පරිද්දෙන් කියන්ට උවමැනවැ''යි කියන්නාහු ''තමන්ට මරණ කවරදා පැමිණේදැයි පරීක්ෂා කළාහු එමදා පැමිණෙන නියාව දැක එසේ වීනම් තත් වූ පරිද්දෙන් කියමි'' සිතා ''මුන්ගේ බඩ කිහිරි ගැටයක් ඇත. ඒ කිහිරි ගැටය සත් දවසකින් වදති. ඒ වැදූ කල මුන්ගේ රාජවංශයට විනාශ

පැමිණේයි. ඒ කිහිරි ගැටය වන ලා කොටා ධූලි කොට දවා අළුකොට දියෙහි ලා පියව''යි තාපසයෝ කිහ.

එවිට කුමාරවරු ''මේ තාපසයෝ මහකූට තාපසයෝය, පිරිමිත් දරුවන් වදද''යි කියා අතින් පයින් තළා මැරූහ. එවිට දස බෑ රජ්ජුරුවෝ තාපසයන් මැරූ නියාව අසා භයින් ත්‍රස්ත ව රාජකුමාරවරුන් ගෙන්වා විවාළ ගමනේ තාපසයන් කී නියාව තත් වූ පරිද්දෙන් කීහ. රජ්ජුරුවෝ එපවත් අසා රාජකුමාරවරුන්ට රැකවල් ලවා උන් කලට සත්වෙනි දවසින් ඒ රාජකුමාර කිහිරි ගැටය වන ලා කොටා දවා අළුකොට ගඟට දැමූහ. ඒ දැමූ අළු ගඟහලින් ගොස් එක් ගල්හස්සෙක සුඟක් වැලි මුසුව රැඳි ගියේය. එතන බෙරු පඳුරෙක් ඇති වූහ. රාජකුමාරවරු නොබෝ දවසකින් ගඟට දිය කෙළියට ගියාහු දියකෙළිමි සිට උනුන් හා ඩබරක් වී ඒ ඩබර මහත් විය. ඒ ඩබර රජදරුවෝ එක්ව ගිහාය. ඒ රාජකුමාරවරුන්ගෙන් එක් කෙනෙක් ගඟ අස තිබූ බෙරු පඳුර දැක බෙරු පඳුරෙන් දණ්ඩක් කඩා ගත්හ. ඒ කැඩූ බෙරු පඳුර කිහිරි දණ්ඩ විය. ඒ ඇරගෙන ගැසූහ. සෙසු රජදරුවෝත් ඒ බෙරු පඳුරෙන් අතු කඩා ගෙනත් කිහිරි දණ් විය, පත්‍ර කඩා ගත්තන් කිහිරි පත්‍ර විය. මේ නියායෙන් කිහිරි දඬු ගෙන උනුන් මරා ජීවිතක්ෂයට පැමිණ වූහ.

ඉන් ගැලවුනා වූ වාසුදේව රජ්ජුරුවෝය, බලදේවය, අඤ්ජන දේවිය, පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයාය යන මේ සතර දෙන රථයකට නැගී නුවර අනික් තැනකට යන්නාහු කාලමත්ති නම් වනයට පැමිණියාහ. බලදේවයන් හා මල්ලව අල්වා මළා වූ මුෂ්ටි නම් මල්ලවයා ඒ වනයෙහි රාක්ෂස ව උපන්නේය. ''මාගේ සතුරා කවර දවසෙක මරම් දෝ හෝ''යි සිත සිතා උන් තෙනට වාසුදේව රජ්ජුරුවන් නැගී රථය පැමිණියේය. මුෂ්ටි මල්ලව බලදේවයන් දැක මල්ලව වේශයෙන් අවුත් අත්පොලසන් දී මල්ලවයාට සිටියේය. බලදේවයෝ ඔහු දැක ''මල්ලව අල්වමි'' රථයෙන් බස්නට වන්කල වාසුදේව රජ්ජුරුවෝ ''මල්ලව නොඅල්ව''යි වලක්ව වලක්වා කියදීත් නොවැලක මල්ලව අල්ලන්ට බැසපු කලට රාක්ෂසයා බලදේවයන් අල්වාගෙන උණ කිළිල්ලක් සේ සපා කාපීය. වාසුදේව රජ්ජුරුවන් හා අඤ්ජන දේවීන් හා බ්‍රාහ්මණයා හා තුන්දෙන රථයට නැගී අනික් ගමකට ගොස් රජ්ජුරුවෝ තුබූ බැද්දට වැද තුමූ ඉනකඩින් ඉස වසාගෙන තනට වසාගෙන අඤ්ජන දේවීන් හා බමුණාත් බත් පිසගෙණ එන නියායෙන් යවූහ.

ඒ ගම ජරා වැද්දෙක් දඩයමට ගිය ගමනේ ''ඌරෙකැ''යි සිතා තෙබින් ඇනි කලට මිනිසෙකු නියාව දැන භයින් ත්‍රස්තව දිවන්ට වන් කලට ''නොයව, නොබව''යි තමන් ලඟට ගෙන්වාගෙන ''තාගේ නම කිම්දැ?''යි විවාළ ගමනේ ''ජරා නමැ''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එම්ඔල, මාගේ ජාතකයෙහිති ජරා නම් එකෙකු අතින් ඇන්මක් කා මියති'' කීහ. ''එසේ හෙයින් නොබව''යි කියා රඳවාගෙන ඌ ලවාම තෙබ අද්දවා බෙත් බඳවාගෙන උන් කලට අඤ්ජන දේවීන් හා බ්‍රාහ්මණ ආයේය. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''මට මරණ මෙතන දී නියමය''යි එපවත් කියා ''තෙපි දෙන්න යම් තැනක ඉඳ රැකෙව''යි කියා උන් හැම රක්නා විවරට ශාස්ත්‍රයක් උගන්වා යවා තුමූ එතනම මළහ. ''එම්ඕ මහණෙනි, මෙතෙක් රජදරුවන්ගෙන් ගැලවුනේ අඤ්ජන දේවීමය වදාරා මේ 'ඝත ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රෝහිනී නම් අමාත්‍ය ආනන්ද ස්ථවිරය. එසමයෙහි වාසුදේව නම් රජ ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි ඝත පණ්ඩිතයෝ ව උපන්නෙමි බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

448. මාතුපෝසක ජාතකය

තවද මේ ජාතකය ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන්නා වූ සර්ව ක්ලේශයන් සර්වාකාරයෙන් නැසුවා වූ සියළු පදාර්ථතයන් ස්වයම්භූ ඥානයෙන් දත්තා වූ සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් දෙමව්පියන්ට උපස්ථාන කරන්නා වූ එක් භික්ෂූ කෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

මෙහි වර්ථමාන කථාව සාම ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් කියන ලදි. එපරිද්දෙන්ම සර්වඥයන් වහන්සේ තමන් සමීපයට ඒ මාතුපෝසක භික්ෂූ වහන්සේ කැඳවාගෙන ආවා වූ භික්ෂූන් වහන්සේට ආමන්ත්‍රණයකොට වදාරණසේක් ''එම්බා මහණෙනි, ඒ භික්ෂූ හට නින්දා නොකරව, පුරාතනයෙහි තිරිසන් ව උපන්නාහු පවා මෑණියන්ගෙන් වෙන් වූවාහු සතියක්

මුළුල්ලෙහි නිරාහාරව වියලෙන්නා වූ රජදරුවන්ට සුදුසුකොට එලවන ලද ආහාරය ලැබත් 'මෑණියන් ඇරපියා අනුභව නොකෙරෙමි' කියා මෑණියන් දැක ගොදුරු කෑවෝ වේදැ''යි වදාරා එක්තරා භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ විසින් ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්?

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි අප මහබෝසතාණෝ හිමාලය වනයෙහි ඇත් කුලයක ඉපද සර්වාංගය ධවල ව විශිෂ්ට රූපයක් ධරන්නා වූ අසූ දහසක් පමණ ඇත්තු නිරන්තරයෙන් පිරිවරන්නාහ.

මහබෝසතාණන්ගේ මෑණියෝ ඇස් අන්ධ වූයේය. එකල බෝධිසත්ත්වයෝ මිහිරි වූ පලාඵල ඇතුන් අතට කඩා දී මෑණියන් සමීපයට යවන්නාහු ගෙනියන්නාවූ ඇත්තු තුමූ තුමූම අනුභවකොට පියා ගෙනගොස් නොදන්නාහ. ඒ මහබෝසතාණෝ පරීක්ෂාකොට ඒ බව දැන ඇත් සමූහයා ඇර ''මාගේ මෑණියන් මම්ම පෝෂ්‍යය කෙරමි'' කියා රාත්‍රියෙහි සෙසු ඇතුන්ට නොහඟවා මෑණියන් කැඳවාගෙන 'චන්ඩෝර' නම් පර්වත පාදයට ගොස් එතන හුණ පඳුරක් සමීපයෙහි පිහිටියා වූ ගල් ගුහාවෙක මෑණියන් රඳවා නිරන්තරයෙන් පලාඵල ගෙනවුත් පෝෂ්‍යය කරන්නාහ.

එකල බරණැස් නුවර වසන්නා වූ වැදිපුත්‍රයෙක් වලට වැද මන්මුළා වූයේය. දිග් නියමයක් කොට නොහෙන්නේ මහහඬින් ඇඬුයේය. මහබෝසතාණෝ ඔහු ඇඬූ අඬ අසා ''මේ පුරුෂතෙම අනාථයකින් මා වැනි එකෙකු විද්‍යමානව සිටියදී මිය ගියේ වීනම් සුදුසු නොවන්නේය''යි ඔහු කරාගොස් තමන් දැක භයගෙන යන්නාවූට ''එම්බල පුරුෂය, මා නිසා තට භයක් නැත්තේය''යි ඔහු රඳවා ''තෝ මේ වනයෙහි කුමක් පිණිස අඩා ඇවිදීදැ?''යි විචාරා ඔහු විසින් ''ස්වාමීනි, මන්මුළා වූයේ අදට සතියෙකැ''යි කී කල්හි මහබෝසතාණෝ ''එම්බල පුරුෂය, තොපට භයෙක් නොකොට ගෙනගොස් මනුෂ්‍යපථයෙහි පිහිටුවා ලමි'' කියා ඒ මිනිසා පිටට නන්වාගෙන වලින් මහට බාවා මහබෝසතාණෝ නැවත වල් වන්නාහ. පාපී වූ ඒ පුරුෂයාද ''මම නුවරට ගිය කල්හි රජ්ජුරුවන්ට කියමි'' සිතා තමා යන්නා වූ මහවෘක්ෂයෙන් හා පර්වත සලකුණු පරීක්ෂාකොට ගෙන ගියේය. එකල බරණැස් රජ්ජුරුවන්ගේ මහුලැතා වැටුනේය. රජ්ජුරුවෝද ඒ දවස් නුවර බෙර ලවන්නාහු ''ඉඳින් යම් කෙනෙක් කොතනක මහුලැත් කමට සුදුසු ඇතකු දුටුවා වීනම් කියව''යි නුවර බෙර ලැවූහ.

එසඳ ඒ පුරුෂතෙම රජ්ජුරුවන් කරා ගොස් ''දේවයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේට ආරෝහනයට නිසි සවීඩග ධවල වූ ඇත් රජෙක් මා විසින් දක්නා ලදී. ඔහු ලඟට මම මඟ කියමි. මා හා කැටිව ඇත්රුවන් එවා ගෙන්වාගත මැනවැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''යහපතැ''යි ඔහු හා කැටිව ඇතරුවන් යැවූහ. ගියා වූ ඇතරුවෝ ඔහු සමඟ ගොස් බෝධිසත්ත්වයන් විසින් පියුම් විලට ගොස් ගොදුරු අනුභව කරන්නවුන් විසින් දුටහ. බෝධිසත්ත්වයෝද ඇතරුවන් දැක ''මට මේ උපන්නා වූ භය අනෙක් කෙනෙකුන් නිසා උපන්නෝ නොවෙයි, මා විසින් මනුෂ්‍යපථයට පමුණුවා සංග්‍රහ කරන ලද පුරුෂයා සමීපයෙන් උපන්නේය. මම වනාහි හස්තීන් දහසක් දෙනා බිඳුවාපියන තරම් මහබල ඇත්තෙමි. ඉඳින් මම කිපියෙම් වීම් නම් බලවාහන සහිත වූ සියළු රාජ්‍යය නසාපියන්ට සමර්ථයෙමි. එසේම කිපියෙන් වීම් නම් මා විසින් රක්ෂා කරන ලද ශීලය බිඳෙන්නේය. එසේ හෙයින් මේ සත්ත්වයෝ අද මට ශස්ත්‍ර අඩයටි වලින් කොටත් නමුත් නොකිපෙමි'' සිතා අධිෂ්ඨානකොට ගෙන කරබා නිශ්චලව සිටියාහ.

එකල ඇතරුවෝද පියුම් විලට බැස මහබෝසතාණන් ලක්ෂණ සමුර්ධිය දැක ''මෙසේ එව දරුව''යි කියා රිදී දමකට බඳු වූ සොඬ අතින් අල්වාගෙන නික්ම සත්වෙනි දවස් බරණැස් නුවරට පැමිණියෝය. බෝධිසත්ත්වයන්ගේ මෑණියෝ පුතණුවන් නොයන හෙයින් ''මාගේ දරුවන් රාජ රාජාදී මහඅමාත්‍යයන් විසින් ගෙනයන ලද්දේ වන, දැන් මාගේ දරුවන්ගේ වියෝගය මේ වන ලැහැබ වැඩෙන්නේය''යි කියමින් අඬන්නාහු මෙසේ කියත් ''මේ දෙමව්පියන්ට උපස්ථාන කරන්නා වූ ඇත් රජ්ජුරුවන්ගේ බැහැර යාමෙන් මේ වනයෙහි හිසඳැ කිළිඳු, කනේර ආදී වූ අනේකප්‍රකාර පුෂ්ප ජාතීහු අතු පතු නොකැඩීමෙන් සලෝලව වැඩී සිටිනාහ. වන නෙළුම්, අලගොඩ, මහමූ, කිනිහිරි ආදී වූ වෘක්ෂ ජාතීහුද, අතමුල අතුපතරක් නොකැඩීමෙන් මනාව හටගෙණ මලින් සෑදී සිටිනාහුය. යම් බඳු වූ මා පුතණුවන් පිට උන්නාහු රජ, යුවරජ, ඇමති ආදී වූ අය නිර්භීතව පස මිතුරන් බිඳ මරා රාජ්‍යය ගන්නාහ.

සවර්ණාලඞ්කාරයෙන් සැරහුනා වූ එබඳු රාජ රාජ මහකුමාරාදීහු තමන්ගේ පරසතුරන් සාධා දුන් හෙයින් සතුටුව රජ්ජුරුවන්ගේ මෙහෙ නිමවන ලද රසමසවුලෙන් යුක්තකොට සමුර්ධි කරන ලද උතුම් භෝජනයෙන් පෝෂ්‍යය කරන්නේ වේදැ''යි යනාදීන් කියමින් අඬන්න වූහ.

බෝධිසත්ත්වයන් ගෙන යන්නා වූ ඇතරුවෝද ඇත් රජ්ජුරුවන් ගෙනෙන නියාව රජ්ජුරුවන්ට කියා යවූහ. රජ්ජුරුවෝද නුවර අලඞ්කෘතකොට සැරසවූහ. එකල හස්ත්‍යාචාරීහුද මහබෝසතාණන් ගෙන නුවරට වැද පිරිබඩගෙන සරහා පිළියෙල කරන ලද ඇත්හලට ගෙනගොස් සිටුවා විසිතුරු තිරබඳවා රජ්ජුරුවන්ට දන්වා යවූහ. රජ්ජුරුවෝද සතුටුව නොයෙක් රසයෙන් අග්‍ර වූ භෝජනය ගෙන්වා ගෙනගොස් මහබෝසතාණන්ට දෙවූහ. බෝධිසත්ත්වයෝද ''මෑණියන් නැතිව ගොදුරු අනුභව නොකරමැ''යි ආලෝපයකුත් නොගත්තාහ. මෙසේ ගොදුරු අනුභව නොකරන්නා වූ ඇතාණන්ට යාඥා කරන්නා වූ රජ්ජුරුවෝ මෙසේ කියත් ''එම්බා ඇත් රජ්ජුරුවෙනි, යම් රාජ්‍ය කටයුත්තක් නිසා ගෙන්නුවෝ වීනම් එසේ වූ තොප විසින් සිද්ධ කරවන රාජකාරිය බොහෝය. එසේ හෙයින් තොපගේ ශරීරය දුර්‍වල නොකොට ගොදුරු අනුභව කරව''යි කීය.

එබසට බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මාගේ වියෝගයෙන් බැගෑපත් කිසි පෝෂ්‍යයක් කරන කෙනෙකුන් නැතිව අන්ධ හෙයින් වන්ඩෝර නම් පර්‍වත ප්‍රාන්තයට පැමිණ එතැන්හි උල් පහන් මඩිමින් ඇවිදින්නාහු කන්දෝරු ධෙනුවක මෙන් ඒකාන්තයෙන් අඩා ඇවිදිනීය. එසේ හෙයින් මා ගොදුරු අනුභව කරන්නේ නැතැ''යි කීහ. නැවත රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එම්බා ඇත් රජ්ජුරුවෙනි, එසේ ඇස් අන්ධව පෝෂ්‍යය කරන්නා වූ, කිසි කෙනෙකුන් නැතිව වන්ඩෝර නම් පර්‍වත සමීපයෙහි උල් පහන් මඩමින් ඇවිදිනා වූ ඇතින්නී තොප කවරෙක්දැ?''යි විචාළාහ. එවිට බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ කියන්නාහු ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, ඇස් අන්ධව එලෙස ඇවිදිනා වූ ඇතින්නී නම් මා විසින් ගොදුරු ගෙනවිත් ලා පෝෂ්‍ය කරන ලද මාගේ මෑණියෝය''යි කියා ''ඇස් අන්ධ වූ මෑණියන් පෝෂ්‍ය කරමියි, මා විසින් පෝෂ්‍ය කරන ලද ඒ මාගේ මෑණියන් ගොදුරු නොලත්තේ ආදීන් සත් දවසය. එසේ වූ ගොදුරු නොලබන්නා වූ මාගේ මෑණියන් වියළී මියන්නාහුය. උන් මළ දී ගොදුරු අනුභව කරන්නේ නැතැ''යි කීය. එබස් ඇසූ රජ්ජුරුවෝ අමාත්‍යයන්ට කියන්නාහු ''එම්බා ඇස් අන්ධ වූ මෑණියන් පෝෂ්‍ය කරමි. උන් මළ දී ගොදුරු අනුභව කරන්නේ නැතැයි කියන ලද මෙම ඇතාණ කෙනෙක් ඇද්ද? උන් වහා මුදා ඇරපියාව. ඒ ඇත් රජතෙමේත් තමාගේ මෑණියන් හා අවශේෂ බන්ධුන් හා ද එක්ව සතුටු ව සැපසේ යෙමි''යි කියා බන්ධනයෙන් මුදාපුව.

ඒ බන්ධනයෙන් මිදුනා වූ ඇත් රජ්ජුරුවෝද මදක් සැතපීගෙන රජ්ජුරුවන්ට දසරාජ ධර්‍මයෙන් බණ කියා අවවාදකොට මහජනයා විසින් ගඳමල් ආදියෙන් පූජා කරමින් සිටියදී නුවරින් පිටත් එදවස්ම පියුම් විලට ගොස් ''මාගේ මෑණියන් ගොදුරු අනුභව කරවා විනා මම ගොදුරු නොගනිමි'' බොහෝ නෙළුම් මල් ඇරගෙන ගොස් ගල්ලෙනින් පිටත් දොරකඩ සමීපයෙන් උන් මෑණියන් සමීපයට ගොස් නිරාහාරයෙන් වියළී ගිය ශරීරයට ස්නේහ පිණිස ඉස් මුදුනේ පැන් සැළුහ. එකල මහබෝසතාණන්ගේ මෑණියෝ ''වැසි වසති'' යන සිතින් කියන්නාහු ''යම් බඳු වූ මට පෝෂ්‍යය කරන්නා වූ මා වදාගත් මාගේ පුතණුවෝ අනියන්ව ගියහ. එසේ හෙයින් සෝක කරව, මා සමීපයෙහි දුෂ්ට වූ අනාචාර්ය ස්වරූප ඇති කෙසේ වූ නොකල් වැස්සෙක්ද වසිනේය''යි යනාදීන් අක්‍රෝස කළාහ. එකළ මහබෝසතාණෝ අස්වසන්නා වූ ''මෑණියෙනි, වැදෑ රටවාසී වූ යසපිරිවර ඇති ඒ කසි රජ්ජුරුවන්ගෙන් මිදිනිමි. මම නුඹවහන්සේගේ පුතණු වෙමි, ආයෙමි. එසේ හෙයින් නැගී සිටිමින් කිමෙක්ද? ගොදුරු අනුභව කරන්නැ''යි කීය. එකල බෝධිසත්ත්වයන්ගේ මෑණියෝ රජ්ජුරුවන්ට අනුමෙවැනි කරන්නාහු ''යම් සේ මට නිරන්තරයෙන් වැඩ පසස්නා වූ මාගේ පුතණුවන් කසීරට වැඩ පසන්නා වූ යම් රජ්ජුරු කෙනෙක් මුදවා අරවාපූද? ඒ රජ්ජුරුවෝ බොහෝ කලක් ජීවත් වෙත්ව''යි කියමින් ස්තුති කළාහ.

රජ්ජුරුවෝද බෝධිසත්ත්වයන්ගේ ගුණයෙහි පැහැද පියුම් විල සමීපයෙහි ගමක් කරවා මහබෝසතාණන් හා මෑණියන්ට නිරන්තරයෙන් වෘර්ති තිබූහ. ඉන් මෑත භාගයෙහි බෝධිසත්ත්වයන්ගේ මෑණියන් කළුරිය කළ කල්හි මහබෝසතාණෝ ශරීරය අදාහණ කෘත්‍යයකොට ක්‍රන්ත නම් ආශ්‍රම පදයට ගියාහ. ඒ ස්ථානයෙහි පන්සියයක් පමණ තපස්වීවරහු හිමාලයෙන් අවුත් වන්නාහු බෝධිසත්ත්වයන්ට ලැවූ වෘර්තිය ඒ තාපසවරුන්ට

සැලැස් වූහ. රජ්ජුරුවෝ මහබෝසතාණන්ගේ රූපය හා සමාන රුවක් ගලින් කරවා නිරන්තරයෙන් මහත් වූ සත්කාර පවත් වන්නාහ. ජම්බුද්වීපවාසී වූ අවුරුදුදක් පාසා හස්තිපුර නම් පූජාවක් කරන්නාහ. ශාස්තෘ වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වදාරා චතුස්සත්‍යය ප්‍රකාශකොට මේ 'මාතිපෝසක ජාතකය' නිමවා වදාළ සේක. චතුස්සත්‍යයාගේ කෙළවර මාතිපෝසක භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටිසේක.

"එකල රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. එදවස් ඇතිනී නම් දැන් මේ මහමායා දේවීය. එදවස් මෑණියන්ට උපස්ථාන කළ ඇතාණෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

449. ජුණ්හ ජාතකය

තවද මේ ජාතකය ජේතවනාරාමයෙහි වසන්නා වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ආනන්ද සාමීන් විසින් ලබන ලද වර අටක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදි.

ඒ කෙසේද? යත්,

සවීඥයන් වහන්සේට බුදුවූ විසි අවුරුදු වනතුරු නිරන්තරයෙන් නියම උපස්ථාන කරන්නා වූ එකද භික්ෂූ කෙනෙකුන් වහන්සේ නැත. සමහර දවසක් නාගමාල නම් තෙරුන් වහන්සේ නියමයක් නැතිව උපස්ථාන කරනසේක. එක් දවසක් සවීඥයන් වහන්සේ භික්ෂූන් වහන්සේ සමීපයට කැඳවා වදාරනසේක් "එම්බා මහණෙනි, මම දැන් වයෝවෘද්ධ යෙමි. සමහර භික්ෂූ කෙනෙකුන් මා හා සමඟ යමින් සිට 'මේ මහින් යම්හ'යි කීවෝත් ඔහු අන් මහකින් යන්නාහ. සමහර කෙනෙක් මාගේ පා සිවුරු බිමට දමාපියා යන්නාහ. එසේ හෙයින් මට නිරන්තරයෙන් උපස්ථාන කරන්නා වූ එක් භික්ෂූ කෙනෙකුන් නියම දනුව"යි වදාළසේක. එසේ කල "මම උපස්ථාන කෙරෙමි" දොහොත් මුදුනේ බැඳ සිටියා වූ සැරියුත් සාමි ආදීකොට ඇති භික්ෂූන් වහන්සේලාට වදාරනසේක් "එම්බා, තොප තොපගේ ප්‍රාර්ථනා මුදුන් පැමිණියේය"යි වළකා වදාළසේක. නැවත භික්ෂූන් වහන්සේ එක්ව අනඳ සාමීන්ට "ඇවැත්නි, තොපි උපස්ථාන කරන්නා වූ ස්ථානාන්තරයට යාඥා කරව"යි කීසේක. එකල අනඳ සාමි වදාරනසේක් "ස්වාමීනි, බුදුහු ඉදින් තමන් ලත් සිවුරු මට නොදෙනසේක් වීනම්, තමන් ලත් ආහාරයක් මට නොදෙනසේක් වීනම්, එක ඉඳකිළියේ වාසය කළ නොදෙනසේක් වීනම්, මා කැඳවාගෙන තමන්වහන්සේට ආරාධනාවට වඩනාසේක් වීනම්, ඉදින් දුරුරට වලින් බුදුන් දකින්ට අවුත් පැමිණි සත්ත්වයන් ඒ වේලෙහි කැඳවා ගෙනගොස් දකින්ට ලැබේ නම්, යම් කලෙක්හි මට සැකයෙක් උපනී නම් ඒ වේලෙහි මම බුදුන් කරා යන්ට අවසර ලැබේ නම්, බුදුහු ඉඳින් මා නෝමැදයේ බණ වදළසේක් වීනම් ඒ බණ අවුදින් මට වදාරනසේක් වීනම් එවිට මම ද බුදුන්ට උපස්ථාන කෙරෙමි.

මේ ප්‍රතික්ෂෙප වර සතරක්ද, යාඥා වර සතරක්දැයි වර අටක් ඉල්වූසේක. බුදුහු වර අට දෙවා වදාළසේක. ඒ දවස් පටන් අනඳ සාමි පස්විසි අවුරුද්දක් බුදුන්ට නිරන්තරයෙන් උපස්ථාන කළසේක. මේ ආනඳ සාමි පඤ්චස්ථානයකින් ඒතදග්‍රපාලියෙහි තිබිය යුතු ඨානාන්තරයට පැමිණියේක. අඩගසම්පදාය, අධිගමසම්පදාය, අර්ථපරිපුච්ඡාසම්පදාය, යොනිසොමනස්ස සම්පදාය, බුඩිපණිශ්‍රය සම්පදායයි මේ සප්තවිධ සම්පදාවෙනුත් යුක්තසේක. සවීඥයන් වහන්සේගෙන් වර අටක් ලැබ ශාසන නැමති ආකාශයෙහි පැන නැංගා වූ පුන්සඳ මඬලක් මෙන් ප්‍රසිද්ධ ව වසනසේක.

එකල්හි එක් දවසක් දම්සභා මණ්ඩපයෙහි රැස්ව වැඩ හුන් භික්ෂූන් වහන්සේ ඔවුන් වහන්සේට ආමන්ත්‍රණයකොට වදාරනසේක් "එම්බා ඇවැත්නි, බුදුහු ආනන්ද ස්ථවිරයන්ට වර දීමෙන් සන්තර්පණය කළසේකැ"යි කියමින් උන්සේක. එකල සවීඥයන් වහන්සේ ගඳකිළියෙහි වැඩහිඳ ඒ බව දිවකණින් අසා තුන්තරා ගමණින් එක්තරා ගමනකින් දම්සබා මණ්ඩපයට වැඩ බුද්ධාසන මස්තකයෙහි වැඩහිඳ වදාරනසේක් "එම්බා මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?යි කිනම් කථාවෙක් තොපට අඩාල වීදැ?"යි විචාරා වදාරා ඒ භික්ෂූන් වහන්සේ විසින් "ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේ විසින් නොකියන්නට වදාළ දෙතිස් කථාවෙන් එක්තරා කථාවකින් යුක්තව උනුමෝ නොවම්හ. දැන් මේ ආනන්ද ස්ථවිරයන් වරලත් නියාව කිය කියා උනුම්හ"යි කී කල්හි "එම්බා මහණෙනි, ආනන්ද ස්ථවිරයන් වර ලද්දේ දැන්මතු නොවෙයි, පෙරත් වර ලද්දේ වේදැ"යි වදාරා භික්ෂූ

වහන්සේ අතුරෙන් එක්තරා භික්ෂූ කෙනෙකුන් වහන්සේ විසින් ආරාධිත වූ සඒඥයන් වහන්සේ විසින් ඉකුත්වත් දක්වා වදළසේක.

එම්බා මහණෙනි,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි පුරණලද බෝධිසම්භාර ඇති අප මහබෝසතාණෝ බරණැස් රජ්ජුරුවන්ට පුත් ව ඉපිද ''ජුන්හ කුමාරය''යි මේ නමින් ප්‍රසිද්ධ ව තක්සලා නුවරට ගොස් ශිල්ප උගන්නාහු එක් දවසක් රාත්‍රී භාගයෙහි ආචාරීට වනපොත් දී තමන් වසන්නා වූ ගෙට වහ වහා යන්නාහු එක්තරා බමුණකු බත් සිඟාගෙන තමා වසන තෙනට යන්නාහු අඤ්ඣකාරයේ උරයෙන් පැහැර බමුණා හා සමඟ බත් ලබ්බත් බිඳපූහ. බමුණුද වැටී හුණුයේය, බැගෑපත් හැඬින් ඇඬුයේය, ජුන්හ කුමාරයෝත් ඔහු දැක ඌ කෙරේ කරුණාවෙන් ආ පස්සේ අවුදින් බමුණා අත අල්වා නගා සිටුවා, බමුණුද කුමාරයන් එකරුත්ත අල්වාගෙන ''එම්බා දරුව, තොප විසින් මාගේ භික්ෂා භාජනය බිඳ පියනලද, එසේ හෙයින් මාගේ බත් මිළ දෙව''යි කීහ. එබසට ජුන්හ කුමාරයෝ කියන්නාහු ''එම්බා බමුණානෙනි, දැන් තොපගේ බත් දිය නොහෙමි. මම වනාහී කසී රජ්ජුරුවන්ගේ පුත් වූ ජුන්හ කුමාරයෝය. රාජ්‍යයෙහි පිහිටි කල මා සමීපයට අවුදින් වස්තු ඉල්වා ගණුව''යි කීහ. එතනින් පහව ශිල්ප ඉගෙන නිමවා ආචාරීන් වැඳ සමුගෙන බරණැස් නුවරට ගොස් පියරජ්ජුරුවන්ට ශිල්ප දැක්වූහ. රජ්ජුරුවෝද ''ජීවත්ව උන්නා වූ මා විසින් මාගේ දරුවෝ දක්නාලද. රාජ්‍යශ්‍රීයට පැමිණියාහුන් දැකිමි'' සිතා කුමාරයන් රාජභිෂේක කළාහ.

එකල ''ජුන්හ රජ්ජුරුවෝය''යි මේ නමින් ප්‍රසිද්ධව දසරාජ ධර්මයෙන් රාජ්‍යය කරන්නාහ. බමුණු එපවත් අසා ''දැන් වනාහී මාගේ බත් මිළ ගෙනෙමි'' කියා බරණැස් නුවරට ගොස් රජ්ජුරුවන් සඒාහරණයෙන් සැරහී නුවර පැදකුණුකොට යන කල්හි දැක එක් උසකට පැන නැගී අත්නගා ''ජයතු භවං මහා රාජ'' යනාදීන් ආශීර්වචනයකොට සිටියේයි. රජ්ජුරුවෝ ඔහු නොදැකම නික්මුණාහ. රජ්ජුරුවන් නොබලා නික්මුණු නියාව දුටු බමුණු රජ්ජුරුවන් හා සමඟ කථා කරන්නට පටන් ගත්තේය. මෙසේ කියා ''ජනප්‍රධාන වූ රාජෝත්තමයාණනි, මා කියන්නා වූ බස් ඇසුව මැනව. එක් කටයුත්තක් පිණිස මම මෙතනට පැමිණියෙමි. එසේ හෙයින් කතර ගෙවා ආවා වූ අප වැනි බමුණන් සිටිය දී පිටිපාලා යාම සුදුසු නොවේ''යි කීව. රජ්ජුරුවෝ ඔහු කී බස් අසා විදුර අකුස්ස ගෙන ඇතු කොටා රඳවා බමුණා හා සමඟ කථා කරන්නාහු මෙසේ කියත් ''එම්බල බමුණ, සම කටයුත්තක් පිණිස තෝ මා සමීපයට පැමිණියේ වීනම් ඒ මට කියවයි මම සිට අසමි. තෝ මා කවර ප්‍රයෝජනයක් පිණිස ප්‍රාර්ථනාකොට සමීපයට ඇයිද? ඒ බැවින් විචාළ මට නොවලහා කියව''යි කීහ.

එබසට බමුණු කියන්නේ ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මට ගංවර පසක් දුන මැනව, කෙල්ලන් සියයක් දුන මැනව, කිරිදෙනුන් පන්සියයක් දුන මැනව, ගොන් සත්සියයක් දුන මැනව, රත්‍රන් සත්විසි දාසක්ද, තවද කුලයෙන් මා හා සාදෘශ්‍ය වූ බිරින්ද කෙනෙකුන් දුන මැනව''යි කීහ. එබසට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''බමුණ, තාගේ භයානක වූ ස්වරූප ඇති තපසෙක් ඇද්ද? නොහොත් විසිතුරු ස්වභාව ඇති සිතූ දෙය සිද්ධකොට දෙන්නා වූ මන්ත්‍රයෙක් ඇද්ද, නොහොත් තෝ කීවා සිද්ධකොට දෙන යක්ෂයෙක් ඇද්ද, නොහොත් තොප විසින් මට කරනලද උපකාරයක් සිහි කරවුදැ?''යි විචාළාහ.

එකල බමුණු කියන්නේ ''භයානක ස්වරූප ඇති තපසකුත් මා කෙරෙහි නැත, සිතූ සිතුවා සිද්ධ කර දෙන මන්ත්‍රයකුත් නැත, මා කිවා සිද්ධකොට දෙන කෙනෙක් නැත, නුඹවහන්සේට මා විසින් පෙර කරනලද උපකාරයකුත් නොදනිමි. බල එකෙක් ඇත්නම් නුඹවහන්සේ හා මා හා පෙර ඔවුනොවුන් හා කරනලද කථා ස්වරූප මාත්‍රයෙක් ඇතැ''යි කීහ. නැවත රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එම්බල බමුණ, තාගේ හා මාගේ පළමුවන දැකුම වන්නේය, මට පළමු තා දන්නේ නැත. එසේ හෙයින් කවර කලෙක තා හා මා හා සංගමයෙක් ඇද්දැ?යි, ඒ කාරණා විචාළවූ මට කියව''යි කීහ. නැවත බමුණු කියන්නේ ''ගන්ධාර රාජ්‍යයෙහි සිත්කළු වූ තක්සලා නුවරදී රාත්‍රියෙහි සණ වූ අන්ධකාරයෙහි අපි දෙන්න උරය ගැටී ගියම්හ. එකල අපි දෙන්නාම එතන සිට මතු කල්පනා කටයුත්තක් සිහි කළම්හ. අප දෙන්නාගේ මිත්‍ර සථවයෙක් නම් එපමණෙක්මය, ඊට පසුව පළමු මා දන්නා සත්ත්වයෙක් නැතැ''යි කීය. එකල ඒ රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''එම්බල බමුණ, යම් කලෙක්හි සත්පුරුෂ සත්ත්වයන් හා සමඟ සංග්‍රහයෙක් වීනම් නුවණැත්තෝ ඒ නොනසන්නාහුය, අඥානයන් හා සමඟ මිත්‍ර සන්ථවයෙක් ඇත්නම් වේවයි

පළමු කරනලද කෘතෝපකාරයෙක් වේවයි අඥානයන් විෂයෙහි බොහෝකොට කරන ලද්දා වූ උපකාරයෙක් ඇත් නමුත් නස්නේය, ඒ එසේමය. අඥානයෝ කෙලෙහි ගුණ නොදන්නා වූ ස්වභාව ඇත්තාහුය. නුවණැත්තාවුන්ගේ වනාහි මිත්‍ර සන්ථවයෙක් ඇත්නම් වේවයි පළමු කරනලද උපකාරයෙන් ඇත්තේ වීනම් නොනස්නේය. එසේ හෙයින් නුවණැත්තෝ ස්වල්ප මාත්‍ර වූ කෘතෝපකාරය නොනස්නායුය ස්වභාව ඇත්තාහ''යි කියා ඔවුන් විසින් ඉල්වනලද වර දාන දෙන්නාහු මෙසේ කියත් ''එම්බල බමුණ, තට ලක්‍ෂයක් නිමන්නා වූ ගම්වර පසක්ද, කෙල්ලන් සියයක් දෙමි. දෙනුන් පන්සීයක් දෙමි. ගොන් සත්සීයක් දෙමි. මැණික් දහසක් දෙමි. කුලයෙන් තොප හා සදෘශ්‍ය වූ භාර්යාවෝ දෙන්නෙකු දෙමි'' කියා ඒ සියල්ලම අනුනව දුන්හ.

එසේ සම්පත් ලද්දා වූ බමුණු රජ්ජුරුවන්ට ස්තුති කරන්නේ ''කසීරට අධිපති වූ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, පෑලවිය පටන් පසළොස්වක දකිනා තෙක් තාරකාවන් මධ්‍යයෙහි පිහිටියා වූ පුන්සඳ මණ්ඩල යම් සේ සම්පූර්‍ණ වේද? එසේම නුඹවහන්සේ විසින් දෙනලද ගම් වර ලත් මමද එපරිද්දෙන් මාගේ මනෝරථය අද මුදුන් පැමිණියෙමි. එහෙයින් තොප හා මා හා අද වූ සංග්‍රහයක් මෙන් මහත් වූ සන්තෝෂයට පැමිණියෙමි'' කියා රජ්ජුරුවන්ට ස්තුති කළේය. මහබෝසතාණෝද බමුණාට මහත් වූ යසශ්‍රී දී කම් වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියහයි වදාරා පූර්‍වාපර සන්ධි ගලපා මේ 'ජුන්හ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

එකල්හි ගම් වර ලද්දා වූ බමුණානෝ නම් දැන් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. එකල්හි ඒවා දුන් රජ්ජුරුවෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

450. ධම්‍ම ජාතකය

තවද මේ ජාතකය ජේතවනාරාමයෙහි වසන්නා වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවිදත් තෙරුන් වහන්සේ පොළොව පළායාම අරභයා වදාරන ලදි.

ඒ කෙසේද? යත්,

එක් දවසක් දම්සභා මණ්ඩපයෙහි රැස්ව වැඩ උන්නා වූ භික්‍ෂූන් වහන්සේ කථාවක් පහළ කරනසේක් ''එම්බා ඇවැත්තනි, දේවදත්ත ස්ථවිරයෝ බුදුන් හා සමග විරුද්ධ ව පොළොව පළා වන්නෝ වේදැ''යි කියමින් උන්සේක. එකල සර්‍වඥයන් වහන්සේ දම්සභා මණ්ඩපයට වැඩ ''මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්‍ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?''යි විචාරා ''මේ නම් කථාවක් කොට උනුම්හ''යි කී කල්හි ''එම්බා මහණෙනි, දැන් මාගේ සර්‍වඥ චක්‍රයෙහි පැහැර පොළොවට වන්නේය. පළමුත් මාගේ ධම්‍ම චක්‍රයෙහි පැහැර පොළොවට වැද අවීචි නරකයෙහි උපන්නෙහි වේදැ''යි වදාරා එක්තරා භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ විසින් ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ කාමාවචර දිව්‍ය ලෝකයෙහි ධම්‍ම නම් දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන්නාහුය.

එකල දේවදත්තයෝ එම දිව්‍ය ලෝකයෙහි අධම්‍ම නම් දිව්‍යපුත්‍ර ව උපන්නාහුය. ඔවුන් දෙදෙනා අතුරෙන් ධම්‍ම නම් දිව්‍යපුත්‍ර තෙම මිනිසුන් සවස් වේලෙහි බත් අනුභවකොට තමන් ගෙදරවල සැප වූ කථාකොට උන් කල්හි තුමූ සර්‍වාභරණයෙන් සැරහී දිව්‍ය රථයකට පැන නැගී දිව්‍යාඩගනාවන් විසින් පිරිවරණ ලදුව මැදිපොහො දවස ගම් නියම්ගම් රාජධානිවල ආකාශයෙන් ඇවිද ''ප්‍රාණඝාතාදී දස අකුශලින් දුරුව මව්පියන්ට උපස්ථාන කිරීමෙන් දිව්‍ය ලෝකවල ඉපිද මහත් වූ සම්පත් අනුභව කරව''යි කියා මනුෂ්‍යයන් දශ කුශල පථයෙහි සමාදන් කරවමින් ජම්බුද්වීපය පැදකුණු කෙරෙමින් ඇවිදිනාහ.

එකල අධම්‍ම නම් දිව්‍යපුත්‍රයා ජම්බුද්වීපය වාමාවෘතකොට ඇවිදිමින් ''ප්‍රාණඝාත කරව'' යනාදින් දශ අකුශල කර්මයෙහි යොදවමින් ඇවිදිනි. එසේ ඇවිදින කල්හි ධම්‍ම නම් දිව්‍යපුත්‍රයාගේ රථයට අභිමුඛව පැමිණියේය. එකල ඔවුන් දෙදෙනාගේ පිරිවර ඔවුනොවුන් අතින් ''තොපි කාගේදැ?''යි විචාරා ''අපි ධම්‍ම නම් දිව්‍යපුත්‍රයන්ගේය. අපි අධම්‍ම නම් දිව්‍යපුත්‍රයන්ගේය''යි කියමින් දෙභාගව සිටියහ. එකල ධම්‍ම නම් දිව්‍යපුත්‍රයාණෝ කියන්නාහු ''එම්බල යහළු අධම්‍ම නම් දිව්‍යපුත්‍රය, මම ධම්‍මයෙහි හසුරුවමින් ශ්‍රමණ, බ්‍රාහ්මණා දී වූ

සත්ත්වයන්ට සිය අතින්ම යසස් දානය කෙරෙමි. එසේ හෙයින් මම ධර්මී නම් වීමි. දෙවිමිනිසුන් කෙරේ ප්‍රසිද්ධ හෙයින් අසත්පුරුෂයන්ට වඩා බල ඇත්තෙමි. එසේ වූ මට පළමුකොට මහ අරණට සුදුසුය. එසේ හෙයින් තෝ මේ මහින් පහව මහ ඇරපියව"යි කීහ.

එකල අධර්මී නම් දිව්‍යපුත්‍ර තෙම කියන්නේ "එම්බල ධර්මී නම් දිව්‍යපුත්‍රය, මම දෘඩ වූ අධර්මී යානාවකට නැගී ආයෙමි. සත්පුරුෂ ධර්මියෙක් මාගේ නැත. එසේ හෙයින් සත්පුරුෂයාට වඩා බල ඇත්තෙමි. එසේ වූ මම කවර කාරණයකින් තොපට අද මහ අරිවිද? මට පළමු කිසි කෙනෙකුන්ටත් අලවිරූ නැත, මහ නොහරිමි"යි කීයේය.

එකල ධර්මී නම් දිව්‍යපුත්‍ර තෙම කියන්නේ "එම්බල සබඳ, මේ ලෝකයෙහි ප්‍රථම කල්පයෙහිම දශකුශල කර්මපථ සංඛ්‍යාත ධර්මය ම පළමු පැනවිය. අධර්මය පසුව උපන. එසේ හෙයින් ධර්මී ජ්‍යෙෂ්ඨය නමුත් මමය, එසේ වූ මට මහ හැර කණිෂ්ඨ වූ තෝ මහින් පහව"යි කීය. එකල අධර්මී නම් දිව්‍යපුත්‍ර තෙම කියන්නේ "එම්බල සබඳ, අප දෙන්නා යාඥාකොට ඉල්වීමත් තරම් නොවෙයි, ඉල්වීමට තොපට මහ දීමත් තරම් නොවෙයි, බල එකෙක් කියමි. අපි දෙන්නාම අද යුද්ධ කරම්හ. ඒ යුද්ධයෙන් අප දෙන්නා අතුරෙන් යමෙක් ජය ගත්තේ වීනම් මේ මාර්ගය ඕ හට වන්නේය"යි කීහ.

එබසට ධර්මී දිව්‍යපුත්‍ර තෙම කියනුයේ "එම්බල අධර්මීයකොට වනාහී මේ සසර දුක් බබුළුවන්නා වූ ගුණයෙන් ප්‍රසිද්ධ වෙමි. මහත් වූ කායබල, සේනාබල ඇත්තෙමි. ප්‍රමාණාතික්‍රාන්ත වූ යසපිරිවර ඇත්තෙමි. කිසි කෙනෙකුන් හා අසදෘිස වෙමි. සියළු ගුණයෙන් සමෘද්ධි යෙමි. එසේ වූ අධර්මීය කොට තෝ කෙසේ ජය ගණිදැ?"යි කීහ. එකල අධර්මී තෙම කියන්නේ "එම්බල යහළු, ඒකාන්තයෙන් ලෝභයෙන් රන්රුවන් නසීද? රන්රුවණින් ලෝභය නසීද? එපරිද්දෙන්ම සත්ත්වයන්ට දර්ශනීය වූ රත්ත්‍රන් යම් සේ යකඩින් නසීද? එපරිද්දෙන්ම මාගේ නම පුරුදු කරන අධර්මී ගුණයෙන් තොපගේ යහපත් ධර්මී ගුණය නසා රඳව"යි කීහ.

එබසට ධර්මී නම් දිව්‍යපුත්‍ර තෙම කියනුයේ "එම්බල සබඳ, තෝ ඉඳින් යුද්ධයට සමර්ථයේ වීනම් තට වැඩි කෙනෙක් වේවයි, ගරු කටයුතු කෙනෙක් වේවයි, නුවණැති කෙනෙක් වේවයි නැද්ද? එසේ තට මම මහ අරිමි. තාගේ රළු රූක්ෂ වූ බවටත් ක්‍ෂමා කෙරෙමි" කීහ. මෙසේ ඒ බෝධි සත්ත්වයන් කී බස් අසා අධර්මී තෙම රථයෙහි සිටිය නොහී බිම හිම හිස බිම් ලා පය උඩුකොට වැටී පොළොව විවර වූ කල්හි පොළොවට වැද අවීචි මහනරකයෙහි උපන්නේය.

ඒ බව වදාරන්නා වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ "එම්බා මහණෙනි, ඒ අධර්මී නම් දිව්‍යපුත්‍ර තෙම ධර්මී දිව්‍යපුත්‍රයා කී බස් අසමින් රථයෙහි සිටිය නොහී හිස බිම් බලවා පය උඩුකොට වැටී පොළොව පළාගෙන ගොස් නරකයෙහි උපන්නේ වේදැ"යි වදාරා මතුමත්තෙහි ධර්මී දේශනා කරනසේක් "ක්‍ෂාන්ති බලයෙන් යුද්ධබල ජයගෙන ඒ අධර්මීයා නසා ඒ වූ පරාජයට පමුණුවා සැබෑ බසම පෙරදැරිකොට ඇති මහත් වූ බල ඇති ඒ බෝධිත්සත්ත්වයෝ සෘජු වූ මාර්ගයෙහි ගියේ වේදැ"යි වදාරා තවද "යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ක්‍ෂාන්ති නොකිරීමෙන් තෙමේ දෙමව්පියන්ටද, ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ටද ස්වකීය වූ තමාගේ ගෙයි දී කිසි සත්කාර සම්මානයක් නොකොට කා බුන් මරණින් මත්තෙහි කලේබරය මෙලොව් ම දමා යම් සේ අධර්මීයෙන් අධෝගීමීව නරකයෙහි ඉපද වැටෙන්නාහ"යි වදාරා "එම්බා මහණෙනි, මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයෝ ප්‍රතිවිරුද්ධ ව පොළොව පළා නරකයෙහි උපන්නේ වේදැයි, පෙරත් නරකයට ගියෝ වේදැ"යි වදාරා මේ 'ධර්මී ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

"එකල්හි ඒ අධර්මී දිව්‍යපුත්‍රයා නම් දැන් මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයෝය. ඔහුගේ පර්ෂිත් නම් දැනුදු දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ගේ පර්ෂිදය, ධර්මී නම් දිව්‍යපුත්‍රයාණෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

451. උදයභද්ද (උදය) ජාතකය

තවද මේ ජාතකය ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන්නා වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ශාසනයෙහි උකටලී වූ එක් භික්ෂූ කෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා වදාරන ලදි.

එහි වර්තමාන කථාව කුස ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් කියනලදි. මේ ජාතකයෙහි භික්ෂූන් වහන්සේ විසින් ශාසනයෙහි උකටලී වූ භික්ෂූ වහන්සේ දම්සභා මණ්ඩපයට

ගෙනහැර දැක් වූ කල්හි ''සැබෑද? මහණ, තා ශාසනයෙහි උකටලී වූයේය''යි විචාරා වදාරා ''සැබැව ස්වාමීනි'' දැන් වූ කල්හි ''එම්බල මහණ, කුමක් නිසා ක්ලේශ වසඟයෙන් මෙබඳු වූ නෛර්යානික ශාසනයෙහි මහණව උකටලීද? පුරාතයෙහි නුවණැත්තෝ දොළොස් යොදුනක් පමණ ඇති සියල්ලෙන්ම සමුද්ධ වූ සුරඤ්ඣ නම් නුවර රාජ්‍යය කරන්නා වූ සුරාංගනාවක හා සමාන ස්ත්‍රියක සමග සත්සියයක් අවුරුදු එක ගබඩාවෙහි වසන්නා වූ ඉඳුරන් බිඳ ලෝභ වශයෙන් නොබැළුවෝ වේදැ''යි වදාරා එක්තරා භික්ෂූ කෙනෙකුන් වහන්සේ විසින් ආරාධිත වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස සූරඤ්ඣ නම් නුවර කසී නම් රජ කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන්නාහ. ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ එකද දූ පුත් කෙනෙක් නැත්තාහ. එකල රජ්ජුරුවෝ ''දරුවන් ප්‍රාර්ථනා කරව''යි නියෝග කළාහ. එකල බෝධිසත්ත්වයෝ බ්‍රහ්ම ලෝකයෙන් චුතව අවුත් රජ්ජුරුවන්ගේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන් කුස පිළිසිඳ උපන්නාහ. ඒ කුමාරයන්ට නම් තබන්නාහු බොහෝ දෙනාගේ සිත් සතුටු කරවමින් උපන් හෙයින් 'උදයභද්‍ර කුමාරයෝය'යි නම් තුබූහ.

කුමාරයන් පියවර නගා කෙළ ඇවිදින අවස්ථාවෙහි අනික් බ්‍රහ්මයෙක් බ්‍රහ්ම ලෝකයෙන් චුතව එම රජ්ජුරුවන්ගේ එක්තරා බිසෝ කෙනෙකුන් බඩ කුමාරිකාවක් ව උපන්නාහ. ඒ කුමාරිකාවන්ට 'උදයභද්‍ර දේවිය'යි නම් තුබූහ. උදයභද්‍ර කුමාරයෝ වැඩිවිය පැමිණි කල්හි ශිල්ප ශාස්ත්‍රයෙහි නිපුණ වූහ. ජාතියෙන් ජාතියෙන් බ්‍රහ්මචාරීහ. ස්වජනයෙනුත් මෛථුනයන් නොම දන්නාහ. ක්ලේශ වසඟ චිත්තයෙන් නුපදනේය. එකල රජ්ජරුවෝ ''පුතණුවන් රාජ්‍යයෙහි අභිෂේකකොට නාටක ස්ත්‍රීන් පිරිවරමි'' සිතා පුතණුවන් සමීපයට අස්නක් යවූහ. මහබෝසතාණෝ කියන්නාහු ''මට රාජ්‍යයෙන් ප්‍රයෝජන නැත. ක්ලේශයෙහි මාගේ සිත ඇත්තේ නැත'' කියා ප්‍රතික්ෂේප කළාහ. දෙමව්පියෝ නැවත නැවත කියා යවූහ. එකල මහබෝසතාණෝ ජාඔනද ස්වණ්ණමය ස්ත්‍රී රුවක් කරවා ''මෙබඳු ස්ත්‍රී රුවක් ළදහොත් රාජ්‍යය පිළිගණිමි'' දෙමව්පියන් සමීපයට යැවූහ. ඔහු ඒ රන්රුවත් මුළු දඹදිව ඇවිදුවා පරීක්ෂා කරවා එබඳු ස්ත්‍රියක නොලැබ උදයභද්‍රාවන් සරහා ඒ රන්රුව සමීපයෙහි සිටුවූහ. ඕ තොමෝ ඒ රන්රුව ඉක්ම සිටිනීය. එකල ඔවුන් දෙදෙනාම නොකැමැති පරිද්දෙන් කුඩා මෑණියන්ගේ දුව කුමාරිකාවන් නැගණියන් උදයභද්‍රා නම් කුමාරිකාවන් අග්‍රමහේසිකා කොට බෝධිසත්ත්වයන් රාජාභිෂේක කළාහ.

ඒ දෙදෙන බ්‍රහ්මචර්‍යාව වාසය කරන්නාහ. කල්යාමකින් දෙමව්පියන් ඇවෑමෙන් බෝධිසත්ත්වයෝ රාජ්‍යය කරන්නාහු දෙදෙනාම එක ගබඩාවෙහි වසන්නා වූ ලෝභ සිතින් ඔවුනොවුන් මූණ පමණකුත් ඉඳුරන් බිඳ නොබැළූහ. එතකුදු වුවත් ''අප දෙදෙනා අතුරෙන් යම් කෙනෙක් පළමුකොට මළෝ වීනම් ඔහු තමන් උපන් තෙනින් අවුත් 'මම අසවල් තෙන උපනිමි' කියඬ''යි කතිකාවක් කළාහ.

ඉකිබිත්තෙන් බෝධිසත්ත්වයෝ රාජ්‍යයට පැමිණි සත්සියයක් අවුරුදු ඇවෑමෙන් කාලක්‍රියා කළාහ. අනික් රජ්ජුරු කෙනෙක් නැත්තාහ. උදයභද්‍රාවන්ගේ ආඥාව ම පවත්නේය. අමාත්‍යයෝ රාජ්‍යය අනුශාසනා කරන්නාහ. බෝධිසත්ත්වයෝද තව්තිසා භවනයෙහි ශක්‍ර ව ඉපද ඓශ්වර්‍ය්‍ය මදයෙන් සතියක් උදයභද්‍රාවන් සිහි නොකළාහ. මෙසේ මනුෂ්‍ය ගණනාවෙන් සත්සියයක් අවුරුදු ගිය කල්හි සිහිකොට උදයභද්‍රා නම් රාජ කුමාරිකාවන් වස්තුවෙන් විමසා සිංහනාද කරවා ''ධර්මදේශනා කරමින් කතිකාවෙන් මිදී එමි'' සිතූහ. එකල්හි වනාහි මනුෂ්‍යයන්ට දස දහසක් අවුරුද්දට ආයුෂය ඇතිකල් වන්නේය. කුමාරිකාද එදවස් රාත්‍රියෙහි මනාකොට වසනලද දොරකවුළු ඇති වටලනලද රැකවල් ඇති සත්මාල් ප්‍රාසාදයෙහි උතුම් වූ මතුමාලේ ශ්‍රී යහන් ගබඩාවෙහි උදකළාව නිශ්චලව තමන්ගේ ශීලය අවර්ජනා කෙරෙමින් උන්නාහ.

එකල ශක්‍රයෝත් රන්මසු පුරවනලද එක් රන් තලියක් ඇරගෙන අවුත් ශ්‍රී යහන් ගබඩාවට පහළව එකත්පස්ව බිසවුන් හා කථා කරන්නාහු මේ ජාතකයෙහි පළමුවන ගාථාවෙන් මෙසේ කියත්, මනා වූ වස්ත්‍රයක් ඇඳි ඇත් සොඬකට බඳු වූ ආකාර ඇති මටසිළුටු වූ ඌරු යුගලයක් ඇති පඤ්ච ප්‍රාසාදයකින්ද මණ්ඩලත්‍රයකින්ද හෙබියා වූ කින්නරාඩගනාවන් ඇසි හා සමාන ඇස් ඇති පාදාන්තයෙහි පටන් කේසාන්තය දක්වා සියළු අඩග ප්‍රත්‍යඩගයෙන් කිසි ඌනතාවක් නැතිව හෙබියා වූ උතුම් ප්‍රාසාද තලයෙහි උදකලාව උන්නා වූ උත්තමාවියන්ට යාඥා

කෙරෙමි, අද එක රාත්‍රිය අලංකෘත වූ මේ යහන් ගබඩාවෙහි තී හා මා එක යහන වැස සෙය්‍යා කරමිහ''යි කීහ.

ඉක්බිති රාජකුමාරිකා තොමෝ කියන්නී ''මේ දොළොස් යොදුන් පමණ සුරන්ධ නම් නුවර අතුරෙහි දිය අගල ආදි අගලින්ද මහත් වූ දොරටු අටල්ලෙන්ද ගැවසී ගත්තේය. ආයුධ ගන්නාලද අත් ඇති දස දහසක් යොධයන් විසින් රැකවල් ගන්නාලද, එසේ හෙයින් මේ සියළුම නුවරට ඇතුළෙහි කරනලද මාගේ නිවාස පුරයටද යන මේ දෙකටම කිසි කෙනෙකුන් වැද්ද නොහැක්කේය. තවද ළදරු වේවයි, වෘඩ වේවයි, ශක්ති සම්පන්න යෝධයෙකු වේවයි අනිකුත් කිසි මහත් වූ පඬුරක් අරගෙන එන්නෙකුගේ ඊමෙක් නම් නැත. එසේ වූ යම් ස්ථානයට අවුදින් මා හා සමග කැමති වන්නා වූ තෙපි කවරෙක්හිදැ?යි කෙසේ නම් ආයිදැ?යි විචාළාහ.

එවිට ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ''එම්ල සොඳුර, මම එක් දේවතාවෙක්මි. දිව්‍යානුභාවයෙන් මේ ස්ථානයට ආමි. තොප වනාහි අද කාමාස්වාදයෙන් සතුටු කරව, තොපට මම රන්මසු පුරනලද මේ රන් තලිය පඬුරුකොට දෙමි'' කීහ. එබස් අසා කුමාරිකාවෝ කියන්නාහු ''එම්බා දිව්‍ය රජ්ජුරුවනි, මම මාගේ උදය රජ්ජුරුවන් හැර අනික් දෙවියෙකු වේවයි, යක්‍ෂයෙකු වේවයි ප්‍රාර්ථනා නොකරමි. එසේ හෙයින් මෙතන නොසිට පලා යව. තොපගේ පඬුරෙන් මට ප්‍රයෝජන නැත. මතු මෙතනට නොයෙව''යි කීහ. ශක්‍රයෝද බිසවුන්ගේ සිංහ නාදයක් වැනි වූ බස් අසා නොසිට පළා ගියාක් මෙන් එතනම අන්ථධානව සිට දෙවනි දවස් එම වේලාවට රන්මසු පුරනලද රිදී තලියක් අරගෙන දෘශ්‍යමානව සිට බිසවුන් හා කථා කරන්නාහු ''එම්බල හද්‍රාව, කාමභෝගී නම් වූ සත්ත්‍ව කෙනෙක් යමක් කරණකොට ගෙන කාය දුශ්චරිතාදියෙන් හැසිරෙද්ද? එසේ වූ සත්ත්‍වයාගේ යම් ඇලීමකින් මේ කාමරතියෙහි කරනලද ඇල්ම වන්නේද, එසේ වූ කාමරති දෙන්නවුන්ගෙන් තෙපි මනාකොට දෙනලද දෑ මම ඒ ලබනු කැමැත්තෙමි. ඒ නිසා තොප සමීපයට එන මම සිස් අතින් නොයායෙමි. ඊයේ දවස රන්මසු පුරනලද රන්තලියක් ගෙනාමි, අද රන්මසු පුරනලද රිදීතලියක් ගෙනාමි, ඒ දැනි තොපට දෙමි, එක රාත්‍රිය මා හා සමඟ සෙය්‍යාව කරව''යි කීහ.

එබස් අසා බිසව සිතන්නනාහු ''මේ තෙම කථා කරන්නට ලැබෙන්නේ වීනම් නැවත නැවතත් එන්නේය. එසේ හෙයින් මම දැන් මොහු හා සමග බැණ නොනැගෙමි'' සිතා මුවෙන් නොබැණ ම උන්නාහ. ශක්‍රයෝ උන් බැණ නොනැගෙන නියාව දැන ඒ දවසුත් එතනම අන්තර්ධානව සිට දෙවන දවසුත් එම වේලාවට ලොහෝ තලියක කහවණු පුරා ඇරගෙන සිට ''සොඳුර, අද මා හා කාමරතියෙන් සතප්පව, තොපට මේ කහවනු පිරූ ලෝහතලිය දෙමි'' කීහ. එබස් අසා බිසව කියන්නාහු ''එම්බල පින්වත් වූ පුරුෂය, තෝ අඥානයෙහිය. සත්ත්‍වයෝ නම් ස්ත්‍රියක ක්ලේශ වශයෙන් වස්තුවෙන් ගිවිස්වන්නාහු යම් වස්තුවෙක් ගෙනායේ වීනම් එසේ වූ වස්තු දවස දවස වඩ වඩා ගෙනවුත් වර්ණා කෙරෙමින් ගිවිස්වා පොළඹන්නේය. තෝ වනාහි දවසින් දවස අඩු අඩු කෙරෙමින් තාගේ ස්වභාවටත් විරුද්ධ කරන්නෙහිය. පළමු දවස් රන්මසු පිරූ රන්තලියක් ගෙනායෙහිය. දෙවනි දවස් රිදීතලියක් ගෙනායෙහිය. තුන්වන දවස් කහවණු පිරූ ලොහතලියක් ගෙනායෙහිය. ඊට කාරණා කිම්දැ?''යි විචාළාහ.

එකල බෝධිසත්ත්‍වයෝ කියන්නාහු ''එම්බල සොඳුරු රාජකුමාරිකාව, මම වනාහි වෙළඳාමෙහි ඉතා දක්‍ෂ වෙමි. අර්ත්‍ථය නොනසමි. ඉදින් තොපි ආයුෂයෙන්ද, ශරීර වර්‍ණයෙන්ද දවසින් දවස වැඩූ නම් මමත් තොපට පඬුරු වඩ වඩා ගෙනෙන්නෙමි. තොපි වනාහි දවසින් දවස හානියට පැමිණියව. එසේ හෙයින් මම තොපට පඬුරුත් අඩුකොට ගෙනාමි කියන්නාහු ''එම්බල සොඳුර, මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි සත්ත්‍වයන්ගේ ආයුෂද, ශරීර වර්‍ණයද පෙරහණෙක්හි වත්කළ ජලයක් මෙන් චක්‍ෂුප්‍රාසාදියෙහි දවසින් දවස අඩුවන්නේය. තොපගේ වනාහි පළමු දවස් ආ වේලේ පැවැත්තා වූ ආයුෂද, ඊයේ දවසට නොපැමිණ කෙටෙරියක් ගෙන සුන්කළාක් මෙන් එදවස් අතුරුදහන් විය. ඊයේ දවස් පැවති ආයුෂද අද දවස් නොපැමිණ ඊයේම නිරුද්ධ විය. එසේ හෙයින් තොප පෙරවි දවස් ඇර අද දැන් මා බල බලා සිටියදීම තොපගේ ශරීර වර්‍ණය නපුරු වන්නේය. එසේ හෙයින් මෙතැන් පටන් රාත්‍රී දින යම් ඉකුත් වීමෙන් නොබෝ දවසකින් තොපි ජරාවට පැමිණෙව, සොඳුර, තොපි ඊට පළමුව තොපගේ රන්වන් ශරීරය ජරාවෙන් නොකෙළසන තෙක් ශ්‍රේෂඨ වූ ශ්‍රම ධර්‍මයන් පුරා වඩ වඩා මතුමත්තෙහි වර්‍ණවත් වන පරිදි කරව''යි කීහ.

ඉක්බිති බිසවුන් කියන්නහු ''එම්බල දේවතාව, යම් සේ මනුෂ්‍යයෝ ජරාවට පැමිණෙත් නම් දෙවියෝ එසේ ජරාවට නොමැමිණෙත්හ, ඔවුන්ගේ ශරීරයෙහි විලිපිළි නැත. එසේ හෙයින් මහත් වූ ආනුභාව ඇති දේවතාවෝ අතින් විචාරමි, ඒ දෙවියන්ගේ ශරීරය කවර ප්‍රකාරයක් ඇත්තේදැ?''යි විචාළහ.

ඒ බව ප්‍රකාශකොට කියන්නා වූ ශක්‍රයෝ ''එම්බල සොඳුර, මනුෂ්‍යයෝ රූපයෙන්ද, ඡවි වණීයෙන්ද, චක්‍ෂු ප්‍රසාදයෙන් ද යන මේ සියල්ලෙන් යම් සේ පිරිහී ජරාවට පැමිනෙත්ද, දෙවියෝ එසේ නොවෙති. ඔවුන්ගේ ගාත්‍රායෙහි විළිපිළි නැත. සිලුටු වූ ගඟුරන් පටක් හා සමාන ශරීර වණී වන්නේය. දවසක් පාසා දිවුන දිවුනා ළෙශ්වයීාද වැඩෙන්නේය. යම් සේ නොපිරිහෙන්නා වූ ස්වභාව ඇත්තේය. එසේ හෙයින් තොපි ජරාවට නොපැමිණ ගිහිගෙන් නික්ම මහණවව, එසේ කල්හි තොපි මේ ක්‍ෂය ස්වභාව ඇති මනුෂ්‍ය ලෝකයෙන් චුතව වර්ධන ස්වභාව ඇති දිව්‍ය ලෝකයෙහි උපදවාදැ''යි කීහ.

බිසව් දිව්‍ය ලෝකයෙහි යම් වණීනා අසා ඊම යන්ට මන් විචාරන්නාහු ''දිව්‍ය රජ්ජුරුවෙනි, ක්‍ෂත්‍රියාදී නොයෙක් කුලජාති භේද ඇති මනුෂ්‍ය ජනසමූහ කුමට හයින් හා කා කෙරේ හයින් හා යන ස්වභාව ඇති මනුෂ්‍ය ලෝකයෙන් දිව්‍ය ලෝකයට යෙත්ද? ඒ තමා දිව්‍ය ලෝකයට යන්ට මන් නුවණැත්තා කියන ලදහ. ඒ මාර්ගයන් අතුරෙන් කවර මාර්ගයෙක්හි සිටි සත්ත්‍ව තෙම නොබා පරලොවට යන්නෙහිදැ?''යි විචාළාහ.

දිව්‍ය ලෝකයට යන්නා වූ මඝීය ශක්‍රයෝ මෙසේ කියත් ''එම්බල සොඳුර, උදයභද්‍රාව, යම් සත්ත්‍ව කෙනෙක් කාය, වක්, මනඃ යන ද්වාරත්‍රය සකස්කොට පිහිටුවා අකුසල් නොකොට කුශල ධර්‍මයන් සමාදන්ව පවත් වන්නේද, බොහෝ ආහාරපාන වර්ගයන් දාන විභාග සැදැහැයෙන් යුක්තව ශ්‍රමණ බ්‍රහ්මණාදීන්ට දන්දේද, සතර සංග්‍රහවතින් ජනරංජනය කෙරේද යන මෙතෙක් ගුණයෙහි පිහිටියේ පරලොවට නොබා යන්නේය''යි කීහ.

බිසව් එබස් අසා උන්ට සතුටුව ස්තුති කරන්නාහු ''යම් සේ මෑණි කෙනෙක් පියාණ කෙනෙක් තමාගේ වැදූ දරු කෙනෙකුටත් වැඩ කැමති ව අවවාද කෙරෙත්ද? ඒ පරිද්දෙන්ම තොපිත් මටත් වැඩ කැමති ව අනුශාසනා කළාහ. මට එසේ අවවාද කරන්නා වූ විපුල වූ ශරීර සෝභා ඇති මනා වූ වෘත සමාදානය ඇති තෙපි තමා කවුරුදැ?යි විචාරමි, මට කියව''යි කීහ.

ඉක්බිති බෝධිසත්ත්‍වයෝ කියන්නාහු ''එම්බල සොඳුරු දැකුම් ඇති භද්‍රාව, මම වනාහි මේ මා උපන් ජාතියට පළමු ජාතියෙහි තොපට වල්ලභ වූ උදය රජ්ජුරුවෝ නම් මමය. ඒ මම තී සමීපයෙන් මියගොස් තව්තිසා භවනයෙහි ශක්‍රදේවේන්ද්‍ර ව උපනිමි. එතනින් තොප සමීපයට එන්නා වූ මම ක්ලේශ වසඟ චිත්තයෙන් ආයෙන් නොවෙමි. තොප විමසාපියා පළමු කතිකාවක් කළමෝ වේද, ඒ කතිකාවෙන් මිදී තොපට මම අසවල් තෙන උපනිමි කියාපියා යන පිණිස ආමි. දැන් ඉන් මිදිනිමි. එසේ හෙයින් මම දෙව්ලොවට යෙමි'' කීහ.

එසඳ බිසව් කඳුළුධරා වගුරුවමින් ''ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේ උදය රජ්ජුරුවෝද? නුඹවහන්සේගෙන් වෙන්ව මා විසියහෙන්නේ නැත. යම් සේ පෙර නුඹවහන්සේ මා හා එක්ව වාසය වීනම් දැනුම් එපරිද්දෙන්ම එක්වන නියායෙන් මට උගන්වා කතිකාවෙන් මිදි වැඩිය මැනවැ''යි කීහ.

නැවත බිසවුන්ට අනුශාසනා කරන්නා වූ ශක්‍රයෝ මෙසේ කියත් ''එම්බල සොඳු උදයභද්‍රාව, මේ ලෝකයෙහි සත්ත්‍වයන් ආදී, මධ්‍යම, අන්තිමය යන මෙතුන් වයසය සිඝ්‍රව වහනය කරන්නා වූ ගංගාවක් මෙන් නොනැවත වහාම ඉක්ම ගෙවෙන්නේය. උපන්නා වූ සත්ත්‍වයන්ට නොනැසී සිටීමෙක් නැත. බුදුන් ආදිකොට ඇති සියළු සත්ත්‍වයන්ගේ ජීවිතය අස්ථීර වන්නේය. සියල්ලවුන්ම රන්වන් වූ මටසිළුටු වූ ශරීරයක් ඇත්නම් එයින් නිරන්තරයෙන් ම ජරාවට පැමිණ නස්නේය. ඒ කාරණාවෙන් උදයභද්‍රාවෙනි, තොපිත් මේ සියල්ලම පැමිණෙයි සිතා වහා නොපමාව දසකුශල කර්මපථයෙහි යෙදෙව. තවද සොඳුර, යම් එකම සත්ත්‍වයක් හට මේ පෘථිවි මණ්ඩලය හා සියළු යසසෙක් පැමිණියේ වීනම් එහි තෘප්තියක් සෑහෙයි යන්නක් නොසිතා පහ නොවූ ක්ලේශ චිත්තයෙන් කළුරිය කරන්නේය. එසේ හෙයින් තෘෂ්ණාවෙහි තෘප්තියක් නැති නියාව දනුව. තවද මෑණියන් පුතණුවන්ටද, පුතණුවන් මෑණියන්ටද, පියාණෝ පුතණුවන්ටද, පුතණුවෝ පියාණන්ටද, බෑනෝ නැගණියන්ටද, නැගණියෝ බෑනන්ටද, වල්ලභයා ස්ත්‍රීන්ටද, ස්ත්‍රී වල්ලභයාටද, ස්වාමියා වස්තුවටද, වස්තුව සත්ත්‍වයාටදැයි මේ සියල්ලම මරණ කාලයෙහි පළමු වශයෙන් ඔවුනොවුන්

නොබලා යාමෙන් ස්ථිරයක් වීමක් නැතිබව දනුව. තවද මේ සංසාරයෙහි කපුටු ආදී තිරිසනුන්ගේද, මනුෂ්‍යයන්ගේද ආදී වූ සියළු සත්ත්වයන්ගේද යන මේ දුගති, සුගති දෙක්හිම සත්ත්වයන්ගේ භෝජනද, යසසද එක්ව කරන්නා වූ වාසයද, ජීවිතයද යන මේ සියල්ලම අස්ථිර යයි දැන අප්‍රමාද ව දසකුශල කර්මපථයෙහි යෙදෙව''යි කියා මෙසේ මහබෝසතාණෝ අවවාද කළාහ.

බිසව්ද බෝධිසත්ත්වයන්ට අවවාද කියන්නාහු ''දේවතාවෙනි, තොප කියේ ඉතා යහපත. මේ සත්ත්වයාගේ ජීවිකාව නම් ස්ථිර නොවෙයි, ස්වල්ප දුකින් මිශ්‍රය. එසේ හෙයින් මම කසීරට හා සුරන්ධපුරය ඇර උදකළාව තපසට යෙමි'' කීහ. බෝධිසත්ත්වයෝ බිසවුන්ට අවවාද දී දිව්‍ය ලෝකයටම ගියාහ. බිසව්ද දෙවන දවස් උදෑසන අමාත්‍යයන්ට රාජ්‍යය පාවා දී තමන්ගේ එම නුවර සිත්කළු වූ උයනෙහි සෘෂි ප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව ධර්මයෙහි හැසිර අයුසංස්කාරයාගේ කෙළවර තවතිසා භවනයෙහි බෝධිසත්ත්වයන්ට ම පාදපරිචාරිකා ව උපන්නාහ. සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ද මේ 'උදයභද්ද ජාතක' ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වදාරා චතුස්සත්‍ය ප්‍රකාශකොට පූර්ණාපරසන්ධි ගළපා මේ ජාතකය නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යයාගේ කෙළවර ශාසනයේ උකටලී වූ භික්ෂූ වහන්සේ සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටිසේක.

''එසමයෙහි උදයභද්‍රා දේවී නම් දැන් මේ රාහුල මාතාවෝය. එසමයෙහි ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ නම් ලොවුතුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

452. පාණීය ජාතකය

තවද මේ ජාතකය ශාන්ත වූ දාන්ත වූ ගුණ ඇති බුදුරජාණන් වහන්සේ ක්ලේශ නිග්‍රහයක් අරභයා වදාළසේක.

එක් සමයෙක්හි සැවැත් නුවර වැසි පන්සියයක් පමණ පුරුෂයෝ සර්ව්ඥයන් වහන්සේගෙන් බණ අසා මහණ උපසම්පදා ලැබ විහාර සීමා ඇතුලේම වාසය කරන්නාහු මධ්‍යම රාත්‍රී වේලේහි කාම විතර්කයක් උපදවාහු, මෙහි වර්ථමාන කථා යටකියන ලද්ද හා සදෘශ වන්නේය. මෙහි බුදුන් නියෝගයෙන් ආනන්ද සාමීන් විසින් සංඝයා වහන්සේ රැස්කළ කල්හි බුදුහු පණවනලද ධර්මාසනයෙහි වැඩහිඳ භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ උදෙසා සාමාන්‍යයෙන් වදාරනසේක් ''එම්බා මහණෙනි, ක්ලේශයෝ නම් ක්ෂුද්‍ර යයි යන්නෙක් නැත. භික්ෂූන් විසින් නම් උපන්නා වූ ක්ලේශයන් එම විටම නිග්‍රහ කටයුතුය. පුරාතණයෙහි නුවණැත්තෝ අබුද්ධෝපාද කාලයෙහි පවා ක්ලේශ නිග්‍රහකොට පසේබුදු වුවෝ වේදැ''යි වදාරා එක්තරා භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ විසින් ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි කසීරට එක් ගමෙක්හි යාළුවෝ දෙදෙනෙක් පැන්ලබු දෙකක් ඇරගෙන කුඹුරට ගොස් එක් තැනෙක තබා නියර ආදී වූ දෙය කොටා පැන් පිපාස වූ කල්හි පැන් තිබූ තෙනට ඇවිත් පැන් බී යන්නේය. එකල උන් දෙදෙනා අතුරෙන් එකෙක් පැන් බොන පිණිස අවුත් තමාගේ පැන් නොනසන පිණිස අනිකාගේ පැන් ලබ්බෙන් පැන් බී මෙහෙකොට සවස ගෙට යන පිණිස ගොස් එක් තෙනකින් නහා ගොඩ නැගී සිට ''අද මාගේ කායවාරයෙන් කිසි පාපයක් පිරුනේ දෝ හෝ''යි සිතා පරීක්ෂාකොට සොරා පැන් බූ නියාව දැන කලකිරීමට පැමිණ ''මේ මාගේ තෘෂ්ණ වඩනේ, මා අපායට දමා පියන්නක් මෙන්ය. එසේ හෙයින් ලෝභ නිග්‍රහ කෙරෙමි'' සිතා ''සොරා පැන් බීම අරමුණුකොට විදර්ශනා වඩා පසේබුදු බවට පැමිණ තමන් විසින් ලබනලද ප්‍රත්‍යෙකබෝධි ඥාණය ආවර්ජනාකොට සිටියාහ.

එකල බඳ වූ අනික් පුරුෂයා නහා ගොඩ නැගී සිට ''ඇයි? යහළු, ගෙට යමිහ''යි කීය. එබසට පසේබුදුහු වදාරනසේක් ''තොපි ගෙට යව, මට ගෙන් ප්‍රයෝජන නැත. අපි පසේබුදු වුනමැ''යි වදාළසේක. එබසට ඒ පුරුෂයා කියන්නේ ''පසේබුදුහු නම් තොප සේ නොවෙති''යි කීය. පසේබුදුහු වදාරනසේක් ''එසේ කල පසේබුදුහු කෙබඳුදැ?''යි වදාළසේක. ඒ පුරුෂයා කියන්නේ ''පසේබුදුන්ගේ දැහුල් මනා ඉසකෙස් වන්නේය. කාසය වස්ත්‍රය අඳිනේය. උතුරු හිමාලයෙහි නන්දමූලක නම් පබ්භාරයෙහි වසන්නාහ''යි කීහ. එකල පසේබුදුන් අතින්

ඉසපිරිමැද එෑසේක. ඒ ක්‍ෂණයෙහි ගිහි වෙස අන්තර්ධානව මනා වූ රන් වූ සිවුර දෙපට අඳනා ලද්දේම විය. විදුලියවන් පටිය බඳනා ලද්දේම විය. බඳු වද පෙත්තක් සමාන පැහැ ඇති පොරෝනා සිවුරද ඒකාංශයෙන්හි උරයෙහිම විය. මේඝ වණ්ණ වූ පාංශුකූල සිවුර කර ලන ලද්දේම විය. මුන් වන් වූ මැටි පාත්‍රය වං උරයෙහිම එල්වන ලද්දේම විය. මෙසේ ඒ පසේබුදුහු ආකාශයෙහි සිට ධර්මදේශනාකොට නන්දමූල පබ්භාරයට වැඩිසේක.

එසේම අනිකුත් කසී ගම්වැසි එක් කෙළෙඹි පුත්‍රයෙක් සල්පිල උන්නේ එක් පුරුෂයෙකු තමාගේ භාර්‍යාව ඇරගෙන යන්නාහු දැක උතුම් වූ රූ ඇති ස්ත්‍රියක ඉඳුරන් බිඳ ලෝභයෙන් බලා නැවත සිතන්නේ ''මේ ලෝභය සේ මෙසේ වඩනේ වීනම් මා නරකයෙහි එලන්නේය''යි කලකිරී විදර්ශනා වඩා පසේබුදුව ආකාශයෙහි සිට ධර්ම දේශනාකොට නන්දමූලක නම් ගල් ලේනට ම වැඩිසේක.

තවද කසී ගම්වැසි දෙපුතුපියන් එක්ව ගමනක් නික්මුණාහ. එක් මහවනයෙහි සොරු සිට දෙපුතුපියන් කෙනෙක් ලදු නම් පියා රඳවාගෙන ''තාගේ පියා වස්තු ගෙන විත් දී ගලවාගත මැනවැ''යි පුතු යවන්නාහ. පුතු රඳවාගෙන පියා යවන්නාහ. දෙබෑ කෙනෙක් ලදු නම් මලු රඳවාගෙන බෑයා යවන්නාහ. ගුරුශිෂ්‍ය දෙදෙනකු ලදු නම් ගුරුන් රඳවාගෙන ශිෂ්‍යයා අරින්නාහ. ශිෂ්‍යය තෙම ශිල්ප ලෝභයෙන් වස්තු ගෙනවිත් දී ගුරුන් ගලවාගෙන යන්නේය. එකල ඔහු දෙපුතුපියන් ඒ සොරු වන්මුඛයෙහි සිටියා දැක ඔවුනොවුන්ට ''පියාණේ‍ය පුතණුවෝ යයි නොකියම්හ''යි කථිකාකොට සොරුන්ට අසුව ''තොපි ඔවුනොවුන්ට කුමක් කියව්දැ?''යි විචාළ කල්හි ''අපි කිසි නෑකමක් නැත්තම්හයි දැන බොරු කියා සොරුන්ගෙන් ගැලවී සවස නාහා ගොඩ නැගී සිට පුතණුවෝ තමන්ගේ ශීලය පරීක්‍ෂා කරන්නාහු තමන් කී බොරුව දැන ''මේ අකුශලය වඩනේ මා නරකයෙහි එලන්නේ යයි, මේ ක්ලේශයට නිග්‍රහ කෙරෙමි'' විදර්ශනා වඩා පසේබුදු ව ආකාශයෙහි සිට පියාණන්ට ධර්ම දේශනාකොට නන්දමූලක පබ්භාරයට වැඩිසේක.

තවද කසී ගම්වැසි එක් ගම්දෙටුවෙක් ප්‍රාණඝාත නොකරන්නේය. එකල බිලියම් කරන පිණිස මහජනයා රැස්ව ගම්දෙටුවාට කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, අද බිලියම් කරන දවසය. එසේ හෙයින් අප ඇම උෟරන් මුවන් මරා බිලියම් කරම්හ''යි කීහ. එබසට ගම්දෙටුවාණෝ කියන්නාහු ''පෙර තොප කරන සැටියේ කරව''යි කීහ. මනුෂ්‍යයෝද බොහෝ දෙන රැස්ව බොහෝ ප්‍රාණවධ කළාහ. ගම්දෙටුවාණෝ බොහෝ මච්ඡමාංශ දැක ''මේ සත්ත්‍වයෝ මෙතෙක් ප්‍රාණවධ කරන්නාහු මාගේ එක වචනය නිසාම කළහ''යි කුකුස් ව කවුළුදොර සිට විදර්ශනා වඩා පසේබුදු ව ආකාශයට නැගී ධර්ම දේශනාකොට නන්දමූලක නම් පබ්භාරයට වැඩිසේක.

තවද කසී ගම්වාසී ගම්දෙටුවෙක් සැනකෙළි පිණිස එක් වූ දනව්වාසීන්ට සුරාපානාදිය දී ''කෙළුහ''යි අවසර දී ඔහු රා බී මත්ව ඔවුනොවුන් මරා දණ්ඩනයට පැමිණියාහ. එකල ගම්දෙටුවාණෝ ඒ බව දැක සිතන්නාහු ''මා නොකීවොත් මොහු මෙතෙක් දුක් නොවින් දෝ වේදැ''යි මෙපමණකින් කුකුස්කොට විදර්ශනා වඩා ප්‍රත්‍යෙකබෝධි ඥානය උපදවා මහජනයාට ධර්ම දේශනාකොට ආකාශයට පැන නැගී නන්දමූලක පබ්භාරයට වැඩිසේක.

මෙසේ කල්යාමකින් පසේබුදුහු පස්දෙනා වහන්සේ එක්ව පිඬුසිහාන පිණිස බරණැස් නුවර දොරට බැස මනාකොට හැඳ පෙරව ප්‍රසාදවහ වූ යාම ර්මෙන් පිඬුසිහා ඇවිදිනාසේක් රජගෙයි දොරකඩට පැමිණිසේක. රජ්ජුරුවෝ උන්වහන්සේලා දැක මහසතුටු ව රජගෙට වඩාගෙන ගොස් පය සෝධා සුවඳ තෙල් ගල්වා මධුර වූ ආහාරපාන වර්ගයෙන් සතප්පා එකත්පස්ව ඉඳ ''ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේලා අභිනවයෙම පැවිදි හොබනේය. මේ වයසේම මහණවනසේක් කාමයෙහි කෙසේ ආදීනවයක් දැක කුමක් අරමුණුකොට වුසේක්දැ?''යි විචාළසේක.

එකල ඔබ හැමත් වෙන් වෙන්කොට වදාරනසේක් ''එම්බා රජ්ජුරුවෙනි, අපි දෙයාළු කෙනෙකුන් මෝ පැන් ලබු දෙකක් ඇරගෙන ගොවි මේවරට ගියමෝ පිපාස කල එකෙක් ගොඩ නැගී පැන් බෝම්හ, එකල මම මාගේ පැන් රක්නා පිණිස මිත්‍රයාගේ ලබ්බේ පැන් නොකියා බී පීමි. ඒ අකුශලයෙහි කලකිරීය මා පැවිදි වූයේය''යි වදාළසේක. අනික් පසේබුදුහු වදාරනසේක් ''රජ්ජුරුවෙනි, මම පෙර ස්ත්‍රියක දැක ලෝභය උපදවා ඒ අකුශලයෙහි කලකිරී 'මෙබන්දක් නැවත මා කරා නොඑව' යි කියා මා පැවිදි වූයේය''යි. වදාළසේක.

තවද එක් කෙනෙකුන් වහන්සේ වදාරනසේක් ''පෙර අපි දෙපුතුපිය කෙනෙකකුන් මෝ වනයෙහි සොරුන්ට අසුව විවාළ කල්හි 'අපි නොනෑයමිහ'යි බොරු කීහ. ඒ අකුශලයෙහි කලකිරී 'මෙබන්දක් මා කරා නොව'යි කියා මා පැවිදි වූයෙය''යි වදාළසේක. තවද එක් කෙනෙකුන් වහන්සේ වදාරනසේක් ''මහරජ, පෙර මම ගම්දෙටුවක් ව දේවතාවන්ට බිලි දෙන පිණිස සත්ඩයන්ට ප්‍රාණඝාත කරන්ට අනුදැක්කෙමි, ඔහු හැමදෙනාම බොහෝ ප්‍රාණඝාත කළාහ. ඒ දැක 'මා නිසා වේද මෙතෙක් තිරිසනුන් නටුයේය'යි ප්‍රාණඝාතයෙහි කලකිරී 'මතු මා කරා මෙසේ වූ අකුශලයක් නොවව'යි කියා මා මහණ වුයේය''යි වදාළසේක. තවද එක් කෙනෙකුන් වහන්සේ වදාරනසේක් ''මහරජ, පෙර මම ගම්දෙටුවෙක් ව සැනකෙළි දවසෙක බොහෝ දෙනාට අනර්ථයට කාරණා වූ සුරාපානය බොන්නට අවසර දිනිමි. ඔහු ඇම රා බී මඩ ඔවුනොවුන්ට හිංසා පීඩාකොට බොහෝ දෙන දණ්ඩනයට පැමිණියාහ. ඒ අකුශලය දැක 'නැවත මෙබන්දක් මා කරා නොඑව'යි කියා මහණ වුයේය''යි වදාළසේක.

රජ්ජුරුවෝ පස්දෙනා වහන්සේගේම ධර්‍මය අසා සතුටු ව සිවුරු පිළිඳ, බෙහෙත් පසඳ පිළිගැන් වූහ. උන්වහන්සේලාත් රජ්ජුරුවන්ට අනුමෙවෙනි බණ ධර්‍ම දේශනාකොට නැවත වාසස්ථානයට වැඩිසේක.

එදවස් පටන් රජ්ජුරුවෝ වස්තු කාමයෙහි කලකිරී ඇල්මක් නැතිව නොයෙක් රසයෙන් උතුම් වූ ආහාරය අනුභව නොකට ස්ත්‍රීන් හා බැණ නොනැසීම, නොකැඳවා ශ්‍රීයහන් ගබඩාවට වැඳ සුදු වූ භික්තිය බලා කිසුනු පිරියම්කොට ධ්‍යාන උපදවා ''පඤ්චකාමයෙහි නින්දා කරන්නා වූ බොහෝ පසමිතුරන් ඇති පිළිකුල් දුර්ගන්ධ වූ මේ කයට නින්දා වේවයි, මෙබඳු වූ මම කාමයෙහි සෙවිනෙමි, මෙබඳු ධ්‍යාන සැපයක් නොලබම්ද? එසේ වූ කාමයට නින්දා වේව''යි කියමින් උන්හ.

ඉක්බිත්තෙන් බිසව් රජ්ජුරුවෝ පසේබුදුන්ගෙන් බණ කථා අසා කලකිරුණා වූ ස්වරූපයෙන්ද, අප හා සමඟ කථා නොකොට යහන් ගබඩාවට වන්හ. ඒ මා පරීක්ෂා කරන්ට උවමැනවැ''යි සිතා ශ්‍රී යහන් ගබඩාව දොරකඩට ගොස් කාමයට නින්දාකොට උදන් අනන්නා වූ රජ්ජුරුවන්ගේ බස් අසා ''රජ්ජුරුවෙනි, කාමයට නින්දා නොකරව, කාම සැප සේ වූ සැපයෙක් ඇද්දැ?''යි වණ්‍ණනා කරන්නාහු ''රජ්ජුරුවෙනි, මේ කාමය නම් මහත් ආස්වාද ඇත්තේය. කාමයට වඩනා වූ එකද සැපයෙක් නැත. එසේ වූ කාම සැපයට යමෙක් සිටියේ වීනම් සත්ඩතෙම අපායට නොගොස් සර්ගයෙහිම උපන්නේය''යි කීහ.

එබස් අසා රජ්ජුරුවෝ බිසවුන්ට ''රහැනිව නැඟී සිටියා වූ චණ්ඩාලිය, කුමක් කියවුද? කාමයෙහි සැපයෙක් නම් කොයින්ද පෙරලෙන්නා වූ ස්වභාව ඇත්තේය''යි නින්දා කරන්නාහු ''මේ කාමය ස්වල්ප සැප ඇත්තේය. කාමයට වැඩි දුකකුත් නැත. එසේ වූවේ වී නමුත් ඒ සත්ඩ තෙම නරකයෙහි උපදනේය. තවද නොකොට මුවහත් ගන්නාලද විෂ පෙවූ කඩුවක් යම් සේද, ශස්ත්‍රයක් යම් සේද, ළය එල්ලට බැඳ එල්ලන ලද්දේ යම් සේද කාමයන් එපරිද්දෙන්ම මහත් වූ භය හා දුක් ඇත්තේය. තවද පුරුෂ ප්‍රමාණයටත් වැඩි ගැඹුරු වූ සාලහුරු වලෙක්හි හුනුවා වූ සත්ඩයෙකුට දවසක් මුලුල්ලෙහි රත් කරනලද යකබලෙක්හි හුනු සත්ඩයෙකුට යම් සේ දුක්ද කාමය නම් ඊටත් වඩා දුක් ඇත්තේය. හලාහල විෂයෙන් යම් සේ කකියන තෙලක් යම් සේද, පිරී ගිය තඹ ලෝහාදිය යම් සේ සත්ඩයන් හුනු කල දුක්දේද, මේ කාමය ඊටත් වඩා දුක් ඇත්තේය''යි යනාදින් බිසවුන්ට ධර්‍ම දේශනාකොට අමාත්‍යයන් රැස් කරවා ''එම්බා පින්වත් අමාත්‍යයෙනි, තොපි ඇම රාජ්‍යය පිළිපදුව. මම මහණ වෙමි'' කියා අමාත්‍යයන්ට රාජ්‍යය පාවා දී මහජනයා හඬමින් වැළපමින් සිටිය දී නැගී සිට අවවාදකොට ආකාශයෙන් උතුරු හිමාලයට ගොස් සිත්කළු තෙනක පන්සල් මවා ඍෂි ප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදි ව ආයුෂයාගේ කෙළවර ධ්‍යානයෙන් බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපන්නාහුය. සර්ඥයන් වහන්සේ මේ 'පාණීය ජාතකය' ගෙනහැර දක්වා වදාරා ''එම්බා මහණෙනි, ක්ලේශ නම් කුඩා යයි නැත. ස්වල්ප මාත්‍රයකුදුව නුවණැත්තන් විසින් නිග්‍රහ කටයුතුය''යි වදාරා චතුස්සත්‍ය ප්‍රකාශකොට වදාළසේක. ඒ ධර්‍මයන්ගේ කෙළවර පන්සියයක් භික්ෂූන් වහන්සේ රහත් වූසේක.

''එකල පසේබුදුන් වහන්සේ පිරිනිවිසේක. එකල බිසව් නම් දැන් මේ රාහුල මාතාවෝය. එකල රජ්ජුරුවෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම ය''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

453. යුද්ධජ්ජය (යුධඤ්ජය) ජාතකය

තවද මේ ජාතකය සත්ඩයන් ජාති කාන්තරාදීන් තරණයකොට සාත්තුවක් වැනි වූ හෙයින් ශාස්තෘ නම් බුදුරජාණන් වයන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි මහබිනික්මන් අරභයා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

එක් දවසක් දම්සබා මණ්ඩපයෙහි රැස්ව උන් භික්ෂූ වහන්සේ "එම්බා ඇවැත්තනි, ඉදින් සවීඥයන් ගිහි ගෙහි වසනසේක් වීනම් සියළු චක්‍රාවාට ගර්භයට නායක වූ සප්ත රත්නයෙන් සමන්විත ව සෘර්ධියෙන් සමන්විත වූ පුත්‍රයන් දහසක් පරිවාරකොට ඇති සක්විති රජ වනසේක. එසේ වූ ශ්‍රී විභූතියක් හැර කාමයෙහි ආදීනව දැක මධ්‍යම රාත්‍රි වේලෙහි ඡන්න නම් අමාත්‍යයාගේ සහායෙන් කන්ථක නම් අශ්ව රාජයාට නැගී මහබිනික්මන් කොට ගංතෙර දී මහණ ව සාවුරුද්දක් දුෂ්කර ක්‍රියාකොට සවීඥතා ඥානයට පැමිණිසේකැ"යි බුදුන්ගේ ගුණ කථාව කියමින් උන්සේක. එකල බුදුහු දිවකනින් අසා වදාරා තුන්තරා ගමනකින් එක්තරා ගමනකින් දම්සභා මණ්ඩපයට වැඩ ධර්මාසන මස්තකයෙහි වැඩහිඳ "මා එන්නාට පුථ්‍ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා "මෙනම් කථාවකින් යුක්තව උනුම්හ"යි කී කල්හි "එම්බා මහණෙනි, බුදුහු දැන්මතු නොවයි, පෙරත් මහබිනික්මන් නික්මුණෝ වේදැ"යි වදාරා එක්තරා භික්ෂූ කෙනෙකුන් වහන්සේ විසින් ආරාධිත වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර තෙම උදය ජාතකයෙහි සුරුන්ධන නම, චුල්ල සුතසොම ජාතකයෙහි සුදස්සන නම, සොනන්නද ජාතකයෙහි බ්‍රහ්මවර්ධන නම, ඛණ්ඩහාල ජාතකයෙහි පුෂ්පතීම නම, මේ යුද්ධජ්ජය ජාතකයෙහි රම්ම නම් නුවරක් විය. එහි සබ්බදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි උන්ගේ දහසක් පමණ පුත්‍රයෝ වන්නාහ. ඔවුන් හැමදෙනාට වැඩිමාළු පුතණුවෝ යුද්ධජ්ජය කුමාරයන්ට යුවරජ පදවි දුන්නාහ. ඒ යුද්ධජ්ජය කුමාරයෝ එක් දවසක් උදෑසනක් සේ උතුම් වූ රථයකට පැන නැගී මහත් වූ ශ්‍රී සමෘද්ධියෙන් උයන් කෙළියට යන්නාහු ඒ මහ තණ අග මකුළුදැල් ආදියෙහි මුතුදැල් ආකාරයෙන් එල්ලෙන්නා වූ පිණිබිංදු දැක "යහළු රථාචාර්‍ය්‍ය, මේ කිමෙක්දැ?"යි විචාරා "දේවයන් වහන්ස, මේ හිම කාලයෙහි වැටෙන්නා වූ තුසාර බින්දුය"යි යනු අසා දිවා මාන උයන් කෙළි කෙළ සවස් වේලෙහි නැවත නුවරට එන්නාහු පිණිබිදු නොදැක රථාචාර්‍ය්‍යයා අතින් "ඒ නොපෙණෙන්ට කාරණා කිම්දැ?"යි විචාරා "දේවයන් වහන්ස, ඒ පිණිබිදු ඉර නැගී කල්හි සිදී බිඳී යන්නේය"යි කී කල්හි "මේ සත්ඩයන්ගේ ජීවිත සංස්කාරයත් තණ අග රැඳි පිනිබිදු පරිද්දෙන් අස්ථිර වන්නේය"යි කලකිරීමට පැමිණ "මා විසිනුත් ජාති, ජරා, මරණය යන මේ සියල්ලත් නොපෙණෙන තෙක් දෙමව්පියන් අනුදන්වා මහණ වන්නට වටනේය"යි තුසාර බිඳු අරමුණුකොට "මේ භවත්‍රය ගිණිගෙන දිලියෙන්නා වූ ගෙයක්" මෙන් සිතා තමන්ගේ ගෙට ගොස් මනාකොට සරහන ලද ශාලාවෙහි උන්නා වූ තමන්ගේ පියාණන් සමීපයට ගොස් වැඳ එකත්පස ව සිට මහණ වන්නට යාඥා කරන්නාහු මෙසේ කියත් "මිත්‍රයන් හා අමාත්‍යයන් විසින් පිරිවරන ලද රථොත්තම වූ දේවයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ වැඳ දන්වමි, මම මහණවනු කැමැත්තෙමි. නුඹවහන්සේ අනුදැන වදාළ මැනවැ"යි කීහ.

ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ ප්‍රතිෂේපකොට වලකා කියන්නාහු "එම්බා පුත, තොපට ඉදින් පඤ්ච කාමයෙන් යමෙක් අඩු වීනම් මම ඒ සම්පුණීකොට ලමි. යමෙක් තොපට හිංසාවක් පිඩාවක් කරන්නේ වීනම් එයිත් මම වලකමි. එසේ හෙයින් තොප මහණ නොවව"යි කීය.

එබස් අසා කුමාරයෝ කියන්නාහු "දේවයන් වහන්ස, මට පඤ්ච කාමයෙන් අඩුවෙකුත් නැත. හිංසාවෙක් කරන කෙනෙකුත් නැත. බල, එකෙක් නම් ජරා, මරණ මා කරා නොඑන්ගෙන් පළවුම මම මට ප්‍රතිෂ්ඨාවක් කරණා කැමැත්තෙමි. කෙසේ වූ පිහිටෙක් ඇද්දැ යි යතහොත් යම් ද්වීපයෙක් ජරා, මරණ නැවති සොරහු නොපරී නම් එසේ වූ නිර්‍වාන නැමති ද්වීපයට යනු කැමැත්තෙමි. මා නොවැලකුව මැනව"යි කීහ.

මෙසේ පියාණෝ පුතණුවන් වලක්නාහ. පුතණුවෝ පියාණන්ට යාඥා කරන්නාහ යි යනාදීන් බොහෝ ප්‍රත්‍යුත්තරකොට නැවත කුමාරයෝ කියන්නාහු "රාජොත්තම වූ දේවයන්

වහන්ස, කාමයෙන් මත් වූ කාම වසඟයට පැමිණියා වූ ජරා වසඟයට පමුණුවා ද යම් සේ මම සර්වඥතා ඥානය සමධිගමය කළහොත් නම් එපරිද්දෙන් මා නොවලකා මහණ වන්ට අවසර දුන මැනවැ''යි කීය. මෙසේ කී කල්හි රජ්ජුරුවෝ කිසිවක් මුවෙන් නොබැන උන්හ.

එකල කුමාරයන්ගේ මව් බිසව් ''පුතණුවන් පියාණන් අතින් මහණ වන්නට අවසර ඉල්වන නියාව අසා කුමක් කිව්ද? දරුවෙනි'' කියමින් වියළුනා වූ හෘදය වස්තුව හා මුඛ ඇතිව රන්සිව් ගෙයකට නැගී වහ වහා අධිකරණ ශාලාවට අවුත් පුතණුවන්ට යාඥා කරන්නාහු ''එම්බා පුත, තොපට යාඥාකොට වලකා කියමි, මම තොප බොහෝ කාලයක් දැක දැක ඉන්නා කැමැත්තෙමි. එසේ හෙයින් පුත යුද්ධජ්ජය කුමාරයානි, තොප මහණ නොවව''යි කීහ.

ඒ අසා කුමාරයෝ කියන්නාහු ''එම්බා මෑණියෙනි, තණ අග පිනි බිඳු යම් සේ ඉරු නැගි කල්හි සිඳී බිඳී විනාශයට පැමිනේද, එපරිද්දෙන් ම සත්ත්වයන්ගේ ආයුෂයත් විනාශයට පැමිණෙන්නේය. එසේ හෙයින් මා නොවැලකුව මැනවැ''යි කීහ. බිසව් මෙසේ කී කල්හි නැවතත් යාඥා කර පියාණනන්ට කියන්නාහු ''රථොත්තම වූ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, සංසාර කාන්තාරයෙන් එතර වන්නා වූ මා වලකන මේ මාගේ මෑණියන් වහා යානාවකට නැගී රජගෙට යන පරිද්දෙන් සම්මත කළ මැනවැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ පුතණුවන්ගේ බස් අසා බිසවුන්ට කියන්නාහු ''සොඳුර, තොප වහා රන්සිව්ගේකට පැන නැගී රතිවර්ධන ප්‍රාසාදයට නැගෙව''යි කීහ. බිසව රජ්ජුරුවන්ගේ බසට සිටිය නොහී සිව්ගේකට පැන නැගී ස්ත්‍රී සමූහයා පිරිවරා ගොස් ප්‍රාසාදයට නැගී ''කුමකින් කුමක් වේදෝ හෝ''යි විනිශ්චය ශාලාවේ දොර බල බලා සිටියාහ.

බෝධිසත්ත්වයෝ මෑණියන් ගිය කල්හි නැවත පියාණන්ට යාඥාකොට පියාණන් වහන්සේ විසින් වැලකිය නොහී ''එසේ වීනම් තොපගේ මනෝරථය මුදුන් පමුණුවා ගණුව''යි අනුදත් කල්හි බෝධිසත්ත්වයන්ගේ මල් වූ යුදිටියීල කුමාරයෝ ද පියාණන් වැඳ ''පියාණන් වහන්ස, මට පැවිද්ද අනුදත මැනවැ''යි අනුදත්වාගෙන දෙබෑයෝම පියාණන් වැඳ සමුගෙන පඤ්චකාමය හැර මහජනයා පිරිවරා විනිශ්චය ශාලාවෙන් නික්මුණාහ. බිසව් යන්නා වූ බෝධිසත්ත්වයන් දැක ''මාගේ පුතණුවන් මහණ වූ කල්හි මේ රම්‍ය නුවර සිස් වන්නේය''යි අඬන්නාහ. තමන් වටකොට සිටිනා ස්ත්‍රීන් අමතා බිසව් කියන්නී ''සබ්බදත්ත පියරජ්ජුරුවන් විසින් අනුදන්නාලද මාගේ පුතණුවෝ තපසට යන්නාහ. උන් තපසට ගිය කල මේ රම්‍ය නුවර සිස් වන්නේය. තොපි හැම වහා ගොස් වලකව''යි කීහ. බෝධිසත්ත්වයෝ තවම මහණ ව නොවුනාව දෙමව්පියන් වැඳ මලණුවන් යුධිටියීල කුමාරයන් කැඳවාගෙන නුවරින් පිටත්ව මහජනයා වලකා හිමාලය වනයට වැද සිත්කළු වූ තැනක පන්සල් මවා ඍෂි ප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදි ව ධ්‍යානභිඥාවන් උපදවාගෙන වනමුල් පලාඵලයෙන් ජීවත් වන්නාහු ආයුෂයාගේ කෙළවර බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපන්නාහුය.

ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ''යුද්ධජ්ජය, යුධිටියීලය යන කුමාරවරුන් දෙදෙන දෙමව්පියන් හැර මරහුගේ සංගමය සිඳ මහණ වුවෝ වේදැ''යි වදාරා ''එම්බා මහණෙනි, බුදුහු මහබිනික්මන් කළේ දැන්මතු නොවෙයි, පෙරත් මහබිනික්මන් කළෝ වේදැ''යි වදාරා මේ 'යුද්ධජ්ජය ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි දෙමව්පිය දෙදෙන නම් දැන් මේ සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවන් හා මහමායා දේවී ය. එසමයෙහි යුධිටියීල කුමාරයෝ නම් දැන් මේ ආයුෂ්මත් ආනන්ද ස්ථවිරයෝ ය. එසමයෙහි යුද්ධජ්ජය කුමාරයෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

454. දසරථ ජාතකය

තවද මේ ජාතකය ජේතවනාරාමයෙහි වසන්නා වූ සුන්දර ගතියක් ඇති හෙයින් සුගත නම් වූ සර්වඥයන් වහන්සේ පියා මළ සෝකයෙන් අඬන්නා වූ එක් කෙළෙඹි පුත්‍රයෙකු අරභයා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

ඒ කෙළෙඹි පුත්‍රයා පියා මළ කල්හි සෝකයෙහ් මඬනා ලද්දේ කළමනා සියළු කර්මාන්ත හැර සොකය ම අනුව පවත්නේය. සර්වඥයන් වහන්සේ අළුයම් වේලෙහි මහා කරුණා සම්පත්තියෙන් නැගී ලොව බලා වදාරනසේක් ඒ පුරුෂයාගේ ශ්‍රොතාපත්ති ඵලයට උපනිශ්‍රය

ඇති නියාව දැන දෙවන දවස් උදෑසනම සැවැත් නුවර පිඬුසිහා වළඳා කරනලද ආහාර කෘත්‍යය ඇතිසේක් භික්ෂූන් වහන්සේ යවා එකම භික්ෂූ කෙනෙකුන් කැඳවා කෙළෙඹි පුත්‍රයාගේ ගෙට ගොස් ඔහු විසින් වැඳ එකත්පස්ව උන් කල්හි මිහිරි වූ කට හඬින් කථා කරනසේක් ‘‘සෝකය කිම්ද? උපාසකය’’යි වදාරා ඔහු විසින් ‘‘එසේය ස්වාමීනි, පියා කෙරහි කරනලද සෝකයෙන් මා පෙළෙන්නේය’’යි කී කල්හි ‘‘එම්බා උපාසකය, පුරාතනයෙහි නුවණැත්තෝ අෂ්ටලෝක ධර්‍මය තත්ත්‍ව හෙයින් දන්නාහු පියාණන් කළුරිය කළ කල්හි ස්වල්ප මාත්‍රයකුත් සෝක නොකළෝ වේදැ’’යි වදාරා ඒ උපාසකයා විසින් ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද, යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර දසරථ නම් මහරජ්ජුරු කෙනෙකු අගති ගමනින් දුරුව දසරාජ ධර්‍මයෙන් රාජ්‍යය කරන්නාහුය. ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ සොළොස් දහසක් පුරාංගනාවන්ට නායක අග්‍රමහේසිකා බිසව් පුතුන් දෙදෙනෙකු හා එකම දියණි කෙනෙකුන් වැදූහ. ඔවුන් අතුරෙන් වැඩිමාළු පුතණුවෝ රාමපණ්ඩිත නම් වෙති. මලණුවෝ ලක්‍ෂ්මණ කුමාර නම් වෙති. දියණියෝ සීතා දේවීන් වන්නාහ. මෙසේ වයස ගිය බිසව් කළුරිය කළාහ. එකල රජ්ජුරුවෝ බොහෝ සෝකයට පැමිණ අමාත්‍යයන් විසින් සන්හිදුවන ලද්දා වූ බිසවුන්ගේ ආදාහන කෘත්‍ය කරවා අනික් බිසෝ කෙනෙකුන් අගමෙහෙසුන් තනතුරෙහි තිබූහ. එකල ඒ බිසව්ද රජ්ජුරුවන්ට ප්‍රිය වන්නාහුය, මන වඩන්නාහු කල් යාමකින් දරු ගැබක් ඇතිව පුතණු කෙනෙකුන් වැදූහ. ඒ කුමාරයන්ට ‘‘හරත කුමාරයෝය’’යි නම් තුබූහ. එකල රජ්ජුරුවෝ පුත්‍ර ස්නේහයෙන් බිසවුන්ට කියන්නාහු ‘‘සොඳුර, තොපට වරයක් දෙමි, ගණුව’’යි කීහ. බිසව් වර ගන්නෝ කුමාරයන් සත්අට ඇවිරිදි අවස්ථාවෙහි රජ්ජුරුවන් සමීපයට ගොස් ‘‘දේවයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ විසින් මට වරයක් දෙන ලද්දේ වේද, දැන් මට ඒ දුන මැනවැ’’යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ‘‘යහපත, දේවිනි ගණුව’’යි කීහ. එකල බිසව් කියන්නාහු ‘‘දේවයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ විසින් මාගේ පුතණුවන්ට රාජ්‍යය දුන මැනවැ’’යි කීහ. එබසට රජ්ජුරුවෝ ‘‘රැහැනි ව අසුර ගසා නැසී ගියා වූ චණ්ඩාලිය, මාගේ පුත්‍රයෝ දෙදෙනෙක් ගිණි කඳන් සේ දිලියෙන්නා වූ ඔවුන් මරවා තිගේ පුතාට රාජ්‍යය ඇරදෙනු කැමැත්තෙහිදැ?’’යි භය ගැන්වූහ.

බිසව් භයපත් ව ශ්‍රී යහන් ගබඩාවට වැද දෙවැනි දවසෙක නැවත රාජ්‍යය ඉල්වන්නාහුය. රජ්ජුරුවෝද බිසවුන්ට ඒ වරය නොදී සිතන්නාහු ‘‘ගෑණු නම් කෙළෙහි ගුණ නොදන්නාහ. මිත්‍රද්‍රෝ ය. ‘තෝ මාගේ නෑයෝය’යි කියා සොරපතක් ගෙන අත්ලස් හෝ දී මාගේ දරුවන් මරාපු නම් නපුරු’’යි සිතා කුමාරවරුන් දෙන්නා සමීපයට ගෙන්වා ඒ බව කුමාරවරුන්ට කියා ‘‘දරුවනි, තොපි මෙහි වසන කල අන්තරායෙක් වීනම් නපුරුයි, තෙපි දුරු රටකට හෝ වලකට හෝ ගොස් මාගේ ඇවෑමෙන් අවුදින් තොපගේ කුලසන්තක රාජ්‍යය ගණුව’’යි කියා ලක්‍ෂණ පාඨකයන් ගෙන්වා තමන්ගේ ආයු සංස්කාරය විචාරා ‘‘ඉදිරියෙන් දොළොස් අවුරුද්දක් පවතින්නේය’’යි අසා ‘‘එම්බා දරුවෙනි, මට දොළොස් අවුරුද්දක් ගිය කල අවුදින් සේසත් නන්වා රාජ්‍යය කරව’’යි කීහ. කුමාරවරුන් ‘‘යහපතැ’’යි පිය රජ්ජුරුවන් වැඳ සමුගෙන අඬමින් වලපමින් ප්‍රාසාදයෙන් බටහ.

එකල සීතාදේවී ‘‘මමත් බෑනන් වහන්සේලා කැටුව යෙමි’’ කියා පියාණන් වැඳ සමුගෙන අඬමින් වලපමින් නික්මුණාහ. මෙසේ තුන් බිත්තෝම මහජනයා පිරිවරා නික්ම මහජනයා රඳවා අනුක්‍රමයෙන් හිමාලයට ගොස් සමූර්ධි වූ ජලාශ්‍රයන් ඇති සුලභ වූ පලාඵලයන් ඇති ස්ථානයෙක්හි පන්සල් මවා පලාඵලයෙන් යැපෙමින් වාසය කරන්නාහුය. එකල ලක්‍ෂණ පණ්ඩිතයෝද සීතාදේවීද රාම පණ්ඩිතයන්ට යාඥා කරන්නාහු ‘‘නුඹවහන්සේ අපට පිතෘපස්ථානයෙහි සිටිසේක. එසේ හෙයින් ආශ්‍රමයෙහි නුඹ වහන්සේ රැඳුන මැනව, පලාඵල ගෙනහැර නුඹවහන්සේ පෝෂ්‍ය කරම්හ’’යි ප්‍රතිඥා ගෙන එදවස් පටන් ආශ්‍රමයෙහි රාම පණ්ඩිතයන් රඳවා තුමූ දේවීත් පලාඵල ගෙනහැර පෝෂ්‍ය කරන්නාහ.

මෙසේ තුන් බිත්තෝම පලාඵලයෙන් ජීවත් ව වසන කල දසරථ රජ්ජුරුවෝ පුත්‍ර ස්නේහයෙන් පෙළෙමින්ම නවවෙනි අවුරුද්දෙහි කාළක්‍රියා කළාහ. එකල බිසව් රජ්ජුරුවන් ආදාහන කරවා ඉක්බිති තමාගේ පුතණුවන් හරත කුමාරයන් රාජ්‍යාභිෂේක කරන්නට වන්හ. එකල අමාත්‍යයෝ ‘‘රාජ්‍ය ස්වාමීහු වල්හි වසන්නාහ. එසේ හෙයින් හරත කුමාරයන්ට රාජ්‍යය නොලැබෙ’’යි වැලක්කාහ. එකල හරත කුමාරයෝ ‘‘මාගේ බෑනන් වලින් ගෙනවුත් අභිෂේක කරවමි’’ පඤ්චකකුධ භාණ්ඩයනුත් ගෙන්වාගෙන සිවුරහ සෙනග ගෙන රාම පණ්ඩිතයන්

වසන තැන්ට ගොස් නුදුරු තෙනක කඳවුරු බැඳ අමාත්‍යයන් කීප දෙනෙකු හා සමඟ ලක්ෂ්මණ කුමාරයන්ද සීතාදේවීන්ද වල් ගිය වේලාවට ආශ්‍රමයට වැද පන්සල් දොරකඩ තබනලද රන්රුවක් වැනිව උන්නා වූ රාම පණ්ඩිතයන් සමීපයට ගොස් වැඳ එකත්පස්ව සිටියාහුය.

දසරථ රජ්ජුරුවන් මළ නියාව කියා අමාත්‍යයන් සමඟ රාම පණ්ඩිතයන් පාමුල්හි වැටී ඇඬුහ. රාම පණ්ඩිතයෝ නොහැඬුහ. සෝක මාත්‍රයකුත් නොකළාහ. භරත කුමාරයන් අඩා වලපමින් උන් කලට සවස් වේලේ වල් ගිය ලක්ෂ්මණ කුමරු හා සීතාදේවී දෙදෙන පලාඵල ඇරගෙන ආහ. එකල රාම පණ්ඩිතයෝ කියන්නාහු ''මේ කුමාරවරු දෙදෙනම බාලයෝය. සෝක සහනය කළ නොහෙන්නේය''යි සිතා ''සනිකෙම තොපගේ පියාණෝ මළෝ යයි කී කල්හි සෝක ඉවසිය නොහී ළය පැලී මියන්නාහ. එසේ හෙයින් උපායෙන් මුන් දියට බාවා මේ ප්‍රවෘත්තිය කියමි'' සිතා කුමාරවරුන් දෙදෙනා ඉදිරියේ එක්වන් පොකුණක් දක්වා ''තොපි ඇම ඉතා කල් යවා ආ හෙයින් තොපට දඬුවමැ''යි කියන්නාහු ''ලක්ෂ්මණ කුමාරයන් හා සීතා දේවීන් හා දෙන්නම මෙසේ එව, තොප පමා වූවාට දඬුවන් පිණිස කරවටක් දියට බැස දිටුව''යි කීහ. එක බස හා සම ඔහු දෙදෙනම දියට බැස සිටියාහ. කුමාර එකල පියාණන් මළ නියාව කියන්නා වූ රාම පණ්ඩිතයෝ ''එම්බා ලක්ෂ්මණ කුමාරයන් හා සීතාදේවීනි, මේ භරත කුමාරයෝ දසරථ රජ්ජුරුවන් මළහ යි කියති'' කීහ. ඔහු දෙදෙනා ''පියාණන් මළහ''යි කියන බස අසමින් විසඳ ව දිය පිට හුනහ. දෙවෙනිවත් තුන්වෙනිවත් නගා සිටුවා එපවත් කියා දියෙන් ගොඩනගා මදක් අස්වැසිලිලත් කල්හි ඇම එක්ව අඩා වැලප උන්කල භරත කුමාරයෝ සිතන්නාහු ''මාගේ බෑණන් වහන්සේ, ලක්ෂ්මණ කුමාරයෝද මාගේ නැගණියෝ සීතාදේවීද පියාණන් මළ නියාව අසා සෝක සහනය කළ නොහී විසඳ ව ගියහ. රාම පණ්ඩිතයෝ වනාහි නොහඬන්නාහුය. සෝක නොකරන්නාහු'' උන් සෝක නොකරන කාරණා විචාරන්නාහු ''රාම පණ්ඩිතයන් වහන්ස, සෝක කටයුත්තෙහිද නුඹවහන්සේ සෝක නොකරන්නේ කවර ආනුභාවයකින්ද? නුඹවහන්සේ පියාණන් මළ නියාව අසාත් සෝකයෙන් නොපෙලෙන්නට කාරණා කිම්දැ?''යි විචාළාහ.

ඉක්බිත්තෙන් රාම පණ්ඩිතයෝ තමන් සෝක නොකරන කාරණා කියන්නාහු ''එම්බල භරත කුමාරයෙනි, ජීවත් වන්නා වූ සත්ත්වයෙකුගේ මරණ කාලයෙහි සෝකයෙන් අඬන්නා වූ කිසි සත්ත්වයෙක් රැකගත නොහේද? සෝක සන්හිඳුවාගත නොහේද? එසේ හෙයින් දැන් අෂ්ටලෝක ධර්මය සත්‍ය හෙයින් කියන්නාහු මෙබඳු වූ නුවණැති ප්‍රාඥයන්හු මරණාන්තරයාගේ කෙළවර මළා වූ සත්ත්වයන්හු මළැයි තමා තැවීමෙන් කිම්ද? කිසිම උපකාර නැති සෝක කිරීමෙන් කවර ප්‍රයෝජනද? මලණ්ඩ භරත කුමාරයෙනි, මේ මරණ නම් රන්රුවන්ට බඳු වූ රූ ඇති ළදරුයයිද, කුමාරාදී කුල ඇත්තන්ද, වැඩිහිටි ශක්ති සම්පන්න යෝධයන්ද, නුවණැත්තා වූ පෘථජ්ජනයන්ද, බුද්ධාදී වූ ප්‍රාඥයන්ද, චක්‍රවර්ති ආදී වූ ඉසුරුමතුන්ද, වස්ත්‍ර අන්නපාන නොලබන්නා වූ දිළිඳු යයි යන මේ සියල්ලවුන් කෙරෙහි වෙනසක් නැත්තෝය. ඒ සියල්ලෝම මරු හා කිසි ලැජ්ජාවක් නැතිව එහිම හෂ්ම වන්නාහ. තවද මලණ්ඩ භරතයෙනි, යම් සේ විලිකෂව ගියා වූ ඵලයෙන් විලිකෂුණු තැන් පටන් තුවටුවෙන් දැන් ගිලිහෙයි කියා හයවේද? එහි වැටීම ඒකාන්තයෙන් නියමද, ජීවත් වන්නා වූ සත්ත්වයාගේ ජීවිතයත් ඒකාන්තයෙන්ම අසවල් වේලෙහි අසවල් ඇසිල්ලෙක මියෙති නියමයක් කළ නොහැක්කේය. තවද උදැසන දුටුවා වූ බොහෝ සත්ත්වයෝ සවසට නොපෙණෙන්නාහ, සවස දුටු බොහෝ සත්ත්වයෝ උදැසන නොපෙණෙන්නාහ, මරු මුඛයට පෙණෙන්නාහ. තවද මාගේ පියාණෝය පුතණු යයි අඬන්නා වූ යම් සත්ත්ව කෙනෙක් තෙම ගති මුඩව තෙමේ තමා ම පෙලෙන්නේය, ස්වල්ප මාත්‍රයකුත් වැඩක් ඵලවාගත නොහෙන්නේය. ඕ හට අනික් වැඩකුත් කළ නොහෙන්නේය. මළා වූ සත්ත්වයා ගෙන්වා ගතත් නොහෙන්නේය. තවද යම් සත්ත්වයෙක් අඬන්නේ වීනම් එසේ වූ සත්ත්වතෙම කෘශ වන්නේය, නපුරු ශරීර වර්ණ ඇති වන්නේය. එසේ හෙයින් තමාගේ කායචිත්ත දෙකටම තාපනය කරණ විවරක්ම වන්නේය. ඒ ඇඬීමෙන් මළා වූ සත්ත්වයා ජීවත් වන්නේත් නැත, ඕ හට ඇඬිමම වන්නේය. තවද යම් නුවණැති සත්ත්වයෙක් තෙම තමා වසන්නා වූ ගෙයි ගිණිගත් කල්හි මදකුත් මලිත කමක් නොවි සියදාස් ගණන් පැන්සල සලා ගිණි නිවාද? එපරිද්දෙන්ම නුවණැති සත්ත්ව තෙම නැංගා වූ සෝකාග්නිය නිවන්නේය. වාත මුඛයෙහි අරණුලද පුළුම් රැලෙක් යම් සේ ද නුවණැත්තෝ එපරිද්දෙන්ම සෝකය නසා දුරු කරන්නේය. තවද යම් සත්ත්වයෙක් තෙම පරලොව යන්නේ උදාකලාව ම යන්නේය. ක්ෂත්‍රියාදී යම් කුශලයෙක් උපන්හොත් උදකලාව ම උපදනේය. එතන මාගේ මිත්‍රයෝය, නෑයෝය, මෑණියෝය, පියාණෝ යයි එක්ව සන්වාසය කරන

පමණක් විනා සියළුම සත්ත්ව තෙම කළා වූ කුසල් අකුසල් දෙකම ප්‍රාණ ප්‍රතිෂ්ඨාකොට ඇත්තේය. ඒ කාරණය හේතු කොටගෙන බොහෝ ඇසූපිරූ තැන් ඇති නුවණැති සත්ත්ව තෙම අෂ්ටවිධ වූ ලෝක ධර්මද මෙලොව පරලොව දෙක්හි බලන්නේ වීනම් ඕ හට මහත් වූ සෝකයකුත් ශරීර තාපනය නොකරන්නේය"

"තවද සත්ත්වයා හට ලාභද, අලාභයද, අයස්ද, යසස්ද, නින්දාවද, ප්‍රශංසාවද, සැපයද, අසැපයද යන මේ සියල්ලම නිත්‍ය බව සත්ත්වයන්ගේ ස්වභාව ධර්මයෙක් වන්නේය. එසේ හෙයින් සෝක නම් නොකටයුතු වන්නේය. තවද මලණ්ඩ හරත කුමාරයෙනි, නුවණැත්තා අන්ධ වූ අඥාන සත්ත්වයන් මෙන් ඇඬීම, වැලපීම් සුදුසු නොවන්නේය. මම වනාහි මාගේ පියාණන්ගේ ඇවැමෙන් උන්ගේ තනතුරෙහි සිට දුගීමගී යාචකයින්ට දන්දීම්ද, යසපිරිවර දෙන්ට නිස්සන්ට යසස්ද, මාගේ පියාණන් අනුභව කළා සේම යසස් අනුභව කෙරෙමින් නෑයන් පෝෂ්‍යය කෙරෙමි. අවශේෂ වූ මාගේ පරිවාර ජනයන් රකිමි. ධාර්මික වූ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට රක්ෂාවරණයෙන් රකිමි. මෙතන කර්තව්‍ය දන්නා වූ ප්‍රාඥයන්ට සුදුසු වන්නේය. එසේ හෙයින් මා සෝක කරන්නේ නැතැ"යි කීහ.

එකල සිටියා වූ පර්ෂිත් රාම පණ්ඩිතයන්ගේ අනිච්ඡතාව ප්‍රකාශ කරන්නා වූ ධර්ම දේශනාව අසා නිස්සෝකී වූහ. ඉක්බිති හරත කුමාරයෝ රාම පණ්ඩිතයන් වැඳ "බරණැස් රාජ්‍යය පිළිපැදද මැනවැ"යි කීහ. රාම පණ්ඩිතයෝ කියන්නාහු "එම්බල, ලක්ෂ්මණ කුමාරයන් හා සීතා දේවීන් කැඳවාගෙන ගොස් රාජ්‍යානුශාසනා කරව"යි කීහ. එබසට හරත කුමාරයෝ කියන්නාහු "දේවයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ යනු"යි කීහ. රාම පණ්ඩිතයෝ කියන්නාහු "මාගේ පියාණන් වහන්සේ මට දොළොස් අවුරුද්දක් ගියකල අවුත් රාජ්‍යයට කරව"යි කීසේක. මම දැන්ම ගියේ වීනම් උන්වහන්සේට නොකීකරුවා නම් වෙයි. එසේ හෙයින් අනික් තුන් අවුරුද්දක් ගියකල එමි" කීහ. නැවත හරත කුමාරයෝ කියන්නාහු "එසේකල මෙදෑතුරු රාජ්‍යය කරන්නෝ කවුරුදැ?"යි කීහ. රාම පණ්ඩිතයෝ "තෙපි රාජ්‍යය කරව"යි කීහ. හරත කුමාරයෝ "අපි රාජ්‍යය නොකරම්හ"යි කීහ. නැවත රාම පණ්ඩිතයෝ කියන්නාහු "එසේ වීනම් යම්තාක් මාගේ ඊම වේද ඒතාක් මේ මිරිවැඩිසහල රාජ්‍යය කරවන්නේය"යි තමන්ගේ මිරිවැඩිසහල පාවා දුන්හ.

එකල ඔහු දෙන්නා හා හරත කුමාරයන් හා මිරිවැඩිසහල ඇරගෙන රාම පණ්ඩිතයන් වැඳ සමුගෙන මහජනයා පිරිවරා බරණැස් නුවරට ගොස් තුන් අවුරුද්දටම මිරිවැඩිසහල තබා රාජ්‍යය කළාහුය. ඒ අමාත්‍යයෝ මිරිවැඩිසහල පර්‍යාඩකයෙහි තබා යුක්ති විචාරන්නාහ, ඉදින් ඒ විනිශ්චය නපුරු වීනම් මිරිවැඩිසහල ඇරගෙන ඉන් වෙන්වී වැදගන්නේය. ඒ සලකුණෙන් අමාත්‍යයෝ නැවත විනිශ්චය කරන්නා මනාකොට විනිශ්චය කරන ලද්දේ වීනම් නිශ්චලව තිබෙන්නේය. රාම පණ්ඩිතයෝද තුන් අවුරුද්දක් ඉකුත් වූකල වලින් නික්ම බරණැස් නුවරට ගොස් උයනට වැද උන්හ. ඒ බව දත් කුමාරවරහු අමාත්‍යයන් පිරිවරා උයනට ගොස් සීතා දේවීන් අග්‍රමහේසිකා කොට දෙදෙනාම අභිෂේක කළාහ.

මෙසේ අභිෂේකයට පැමිණියා වූ මහබෝසතාණෝ සරහා පිළියෙළ කරන ලද්දා වූ උතුම් වූ රථයට පැන නැගී සිටියාහු මහත් වූ පෙරහරින් නුවරට වැද පැදකුණුකොට සුවන්ද්‍රා නම් ප්‍රාසාදයෙහි මතුමාලට නැගී එතැන් පටන් සොළොස් අවුරුද්දක් දැහැමෙන් රාජ්‍යයකොට සඒග ලෝකය පිරුවාහුය. ඒ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන්නාහු බුදුරජාණන් වහන්සේ "එම්බා මහණෙනි, රන් මිහිඟු බෙරක් හා සමාන වූ ග්‍රීවයක් ඇති මහත් වූ බාහු යුග්මයක් ඇති ඒ රාම රජ්ජුරුවෝ දස දහසක් හා නැවතී සසියයක් සම්බන්ධ වූ සදාසක් ඇතුළු වූ සොළොස් දහසක් අවුරුදු ධර්මයන් රාජ්‍යය කළෝ වේදැ"යි වදාරා මේ 'දසරථ ජාතකය' නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යයාගේ කෙළවර සෝකාතුර වූ කෙළෙඹිපුත්‍ර තෙම සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාහ.

"එසමයෙහි දසරථ රජ්ජුරුවෝ නම් දැන් මේ සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවෝය. එසමයෙහි මව්බිසව නම් දැන් මේ මහමායා දේවීය. එසමයෙහි සීතාදේවී නම් දැන් මේ රාහුල මාතාවෝය. එසමයෙහි හරත කුමාරයෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි ලක්ෂ්මණ කුමාරයෝ නම් දැන් මේ ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි පර්ෂිත් නම් දැන් මේ බුදුපිරිසය. එසමයෙහි රාම පණ්ඩිතයෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

455. සංවර ජාතකය

තවද පිරිසිදු ගුණ ඇති බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි පසුබට වීර්‍ය්‍ය ඇති භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ අරභයා මේ ජාතකය වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

සැවැත් නුවර වැසි කුලපුත්‍රයෙක් බුදුන්ගේ බණ අසා මහණ ව ආචාරී වත්, උපාධ්‍යාය වත් පුරන්නේ උභය මාතෘකා වනපොත්කොට පිරුණා වූ පස් වස් ඇතිව කර්මස්ථාන ඉගෙන වල්හි වාසය කෙරෙමින් ආචාර්‍ය්‍ය උපාධ්‍යයන් ගෙන් අවසරගෙන කොසොල්රට එක් පසල් ගමකට ගොස් තමන්ගේ සාන්ත දාන්ත ගුණයෙහි පැහැද ඒ ගම උපාසකවරුන් විසින් කොටා දෙනලද පන්සලෙහි වාසය කෙරෙමින් උපස්ථාන කෙරෙමින් උපස්ථාන විඳ වස්වැස විදර්ශනා වඩා ඉතා ආයාසකොට වඩනා ලද වීර්‍ය්‍යයෙන් තුන් කර්මස්ථාන භාවනාකොට අපහාස මාත්‍රයකුත් උපදවාගත නොහී සිතන්නාහු "ඒකාන්තයෙන් සර්ව්ඥයන් වහන්සේ දෙසු පුද්ගලයන් සතරදෙනා අතුරෙන් මම පාළි ඉගැන්වීමෙන් මෙහි දක්ෂ වෙමි. එසේ හෙයින් මම වල්හි වාසය කිරීමෙන් කම් කිමිද? බුදුන්ගේ රූප ශ්‍රී බල බලා මිහිරි වූ බණ අස අසා දවස් යවමි" සිතා වීර්‍ය්‍ය හැර එතනින් නික්ම අනුක්‍රමයෙන් ජේතවනාරාමයට ගොස් අචාරී උපාධ්‍යයන් සන්දිෂ්ට සම්භක්තයන් විසින්ද ආ කාරණය විචාරණ ලදුව "තමන් කර්මස්ථාන ඇර ආ නියාව" කියා ඔවුන් ඇම විසින් "මහණ, තෝ කුමක් පිණිස කර්මස්ථාන යෙදීමෙන් පසුබටදැ?"යි නින්දාකොට බුදුන් සමීපයට ගෙනගොස් බුදුන් විසින් "මහණෙනි, මේ භික්ෂූහු කුමක් පිණිස නොකමැති කරවා ගෙණාහුදැ?"යි කී කල්හි එපවත් අසා "මහණ, තෝ කුමක් පිණිස පසුබටවුවා වූ වීයී ඇත්තෙහි වීද? මේ ශාසනයෙහි වීර්‍ය්‍ය නැත්තා වූ කුසීත පුද්ගලයන්ට අග්‍රඵල අරහත්ඵයෙක් නම් නැත. පටන් ගන්නාලද වීර්‍ය්‍ය ඇති මහණ තෙම ධර්‍ම ක්ෂාන්ක්ෂාත් කරන්නේය. තෝ වනාහි පෙර වීර්‍ය්‍ය ඇත්තෙහිය. අවවාද ක්ෂමායෙහි එම කාරණයෙන් බරණැස් රජ්ජුරුවන්ගේ පුතුන් සියයකට බාල මල් වත් නුවණැත්තන්ගේ අවවාදයෙහි සිට රාජ්‍යයට පැමිණියෝ වෙදැ?"යි වදාරා ඒ භික්ෂූන් විසින් ආරාධිත වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් වහන්සේ රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ පුතුන් සියයකට බාල "සංවර කුමාරයෝය"යි යන පුතණු කෙනෙකුන් වන්නාහුය. එකල රජ්ජුරුවෝ එකී එකී අමාත්‍යයෙකුට පාවාදී "ශිල්ප උගන්ව"යි සම්මත කළහ. එසේ පාවාදෙන සංවර කුමාරයන්ට ආචාර්‍යකමට බෝධිසත්ඤයෝ සැලැස්වාහුය. ප්‍රාඥ වූ ව්‍යක්ත වූ ඒ බෝධිසත්ඤයෝ ඒ රාජකුමාරයන්ට පිතෘ ස්ථානයෙහි සිට භික්මවන්නා වූ අවශේෂ අමාත්‍යයෝ රාජකුමාරවරුන් උගන්වා රජ්ජුරුවන් දක්නාහුය. රජ්ජුරුවන් කුමාරවරුන්ට දනව් දී යවන්නාහුය.

එකල සංවර කුමාරයෝත් ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ඉගෙන නිමවා බෝධිසත්ඤයන් අතින් විචාරන්නාහු "ආචාර්‍යන් වහන්ස, ඉදින් මාගේ පියාණන් වහන්සේ මට ජනපදයක් දී යවනසේක් වීනම් කළමනා කිමිදැ?"යි කීහ. මහබෝසතාණෝ කියන්නාහු "දරුව, තොපි දනව් ගම් දෙන්ට වන් කල ඒ නොගෙන 'දේවයන් වහන්ස, මම ඇමටම බාලයෙමි. මාත් ගිය කල නුඹවහන්සේගේ ශ්‍රීපාද සෙවන සිස් වන්නේය. එසේ හෙයින් මම සමීපයෙහි වෙසෙමි' කියව"යි කීහ. ඉක්බිති එක් දවසක් සංවර කුමාරයන් වැඳ එකත්පස්ව සිටි කල්හි රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "පුත, තොප ශිල්ප ඉගෙන නිමියේදැ?"යි කීහ. කුමාරයෝත් "එසේය, දේවයන් වහන්සැ"යි කීහ. "එසේ වීනම් පුත, තොපට ජනපදයක් ඇරගණුව"යි කීහ. කුමාරයෝ කියන්නාහු "දේවයන් වහන්ස, ඒසේ කල්හි නුඹවහන්සේගේ සමීපය සිස් වන්නේය. මම සමීපයෙහි වෙසෙමි" කීහ. එබසට රජ්ජුරුවෝ සතුටුව "යහපතැ"යි පිළිගත්හ.

එදවස් පටන් රජ්ජුරුවන් සමීපයෙහි වාසය කෙරෙමින් බෝධිසත්ඤයන් වහන්සේ අතින් "ආචාර්‍යන් වහන්ස, තවත් මා කළමනා කිමිදැ?"යි විචාළාහ. බෝධිසත්ඤයෝ කියන්නාහු "රජ්ජුරුවන් අතින් පරණ උයනක් ඉල්වාගෙන එහි අටගත් මල් හා පලාඵලයෙන් නුවරවැස්සන් ඉසුරුමතුන් සිත් ගැනීමට කටයුතු කරව"යි කීහ. නැවත "කළමනා කිමිදැ?"යි ගුරුන් අතින් විචාළාහ. "දරුව රජ්ජුරුවන්ගේ අන්තඃපුරයටත් වැටුප් පසිඳුව"යි කීහ. කුමාරයෝත් එපරිද්දෙන්ම කළාහ. නැවතත් බෝධිසත්ඤයන් විචාරා රජ්ජුරුවන්ගෙන්

අවසරගෙන අන්තඃපුරයෙහි ඇතුන්ටද, දැසි දසුන්ටද, සියළු පාබල සෙනඟටද නිරන්තරයෙන් ව්‍රර්ති නොවරදවා නොපිරිහෙලා පසිඳිනාහ. නොයෙක් රටවලින් ආවා වූ දූතයන් ආදීන්ට නවාතැන් ආදියද, වෙළඳුන් ආදීන්ගෙන් ගතමනා සුන්වත් ආදිය යන මේ සියල්ලම තමන්ගේ විධානයෙහිම තිබූහ. මෙසේ සංවර කුමාරයෝ බෝධිසත්ත්වයන්ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා සියළු අන්තඃපුර ජනයාද, පිටිසර වැස්සන්ද, ගන්වර වැස්සන්ද, ජනපද වාසීන්ද, නොයෙක් තැනින් ආ ආගන්තුක ජනයාද උපස්ථාන කිරීමෙන්ද, සංග්‍රහ වස්තුයෙන්ද සිත්ගෙන සියල්ලවුන්ට මනාව වැඩ ව හැසිරෙන්නාහ.

මෙසේ කල්යාමකින් මරණ මඤ්චකයෙහි සිටි කල අමාත්‍යයෝ ‘‘දේවයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යය කාට පමුණුවමෝදැ?’’යි විචාරා රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ‘‘එම්බා දරුවෙනි, මාගේ දරුවෝ ඇමෝම අභිෂේකයට නිස්සෝහ. එසේ හෙයින් යම් කෙනෙක් තොපගේ සිතට ප්‍රියයෝ වීනම් තොප ඇම සිත්ගෙන වෙසෙත් නම් උන්ට රාජ්‍යය පමුණුව’’යි කියා කාලක්‍රියා කළාහ. උන් කළුරිය කල කල්හි ආදාහන කෘත්‍යයකොට සත්වෙනි දවස් අමාත්‍යයෝ ඇම එක්ම ‘‘යම් කෙනෙක් තොපගේ සිතට ප්‍රියයෝ වීනම්, තොප ඇම සිත්ගෙන වෙසෙත් නම් රාජ්‍යය උන්ට දෙවයි රජතුමා මිය යද්දී කීහ. එසේ හෙයින් දැන් සංවර කුමාරයන් ඇම සිත්ගෙන වසන්නාහ’’. බන්ධු පිරිවර කොට ඇති සංවර කුමාරයන් කවන මාලාවෙන් හෙබියා වූ සේසත් නන්වා අභිෂේක කළාහ. සංවර රජ්ජුරුවෝ බෝධිසත්ත්වයන්ගේ අවවාදයෙහි සිට දැහැමෙන් රාජ්‍යය කළාහ. අවශේෂ කුමාරවරු තමන්ගේ පියාණන් මළ බවත්, සංවර කුමාරයන් අභිෂේක කළ බවත් අසා ‘‘ඌ ඇමට බාලයෝය. එසේ හෙයින් උන්ට රාජ්‍යය නොපැමිණෙයි, ඇමට වැඩිමාළු තැනැත්තන්ට රාජ්‍යය පමුණුවම්හ’’හි ඇවිත් පිටිනුවර සිට ‘‘රාජ්‍යය හෝ දෙව, යුද්ධ හෝ කරව’’යි කියා සංවර රජ්ජුරුවන්ට අසුන් යවා නුවර වටළුහ.

එකල සංවර රජ්ජුරුවෝ බෝධිසත්ත්වයන්ට එපවත් කියා ‘‘කළමනා කිම්දැ?’’යි කීහ. බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ‘‘මහරජ, තොපට බෑයන් හා යුද්ධයෙන් කම් නැත. පියාණන් සන්තක වස්තුව සියක් කොටස බෙදා එකුන් සියයක් පමණ මේ කුමාරවරුන්ට තොපගේ පියාණන් සන්තක වස්තු කොට්ඨාස ගණුව. මම තොප හා කරන යුද්ධයක් නැතැ’’යි සම්මත කළාහ. සංවර රජ්ජුරුවෝ එපරිද්දෙන්ම කළහ.

එකල ඇමට වැඩිමාළු බෑණෝ උපෝසථ නම් කුමාරයෝ අවශේෂ කුමාරවරුන් තමන් සමීපයට කැඳවා ‘‘එම්බා මල්නි, රජදරුවන් ඉක්ම පවතින්ට සමර්ථ කෙනෙක් නම් නැත, මුයිත් අපට බාල සිට මලණුවෝය. අපට සතුරුත් නොවී පියාණන් සන්තක වස්තුවත් එවා සටන් නොකෙරෙති කියා එවන්නාහ. අපි ඇමත් එකවිටම අභිෂේක කරන්නමෝ නොවම්හ. එකක් හට ඒ අභිෂේක කරම්හ. එසේ හෙයින් මුන්ටම රාජ්‍යය වන්නේය. යම්හ උන් සමීපයට ගොස් දැක රජ්ජුරුවන්ගේ අන්තඃපුරය උන්ට පාවාදී අපි අපගේ ජනපදවලට යම්හ’’යි කීහ. එකල ඒ කුමාරවරු ඇමදෙනම ‘‘යහපතැ’’යි නුවරදොර අරවා සතුරු නොව නුවරට වන්හ. සංවර රජ්ජුරුවෝද උන් ඇමට සත්කාර සම්මාන අමාත්‍යයන් ලවාගෙන පෙරමහට යවූහ. කුමාරවරුද මහපෙරහරින් පයින් ම රජගෙට ගොස් වැඳ සංවර රජ්ජුරුවන්ට ආදර දක්වා මිටි වූ අසුන්වල උන්හු, සංවර රජ්ජුරුවෝ නගනලද දලපුඩු සේසත් ඇති සිංහාසනමස්තකයෙහි උන්හ. උන්නා වූ ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ මහත් වූ යසඍද ශ්‍රී සොභාද විය. බැළූ බැළූ දිසාව කම්පා වනනේය. එකල උපෝසථ කුමාරයෝ සංවර රජ්ජුරුවන්ගේ ශ්‍රී සමුර්ධිය දැක ‘‘අපගේ පියාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ඇවෑමෙන් සංවර කුමාරයන්ට රාජ්‍යය සිතා වන, අප ඇමට ජනපද දී යවා මුන්ට නුදුන්නාහු නුවණැ’’යි සිතා සංවර රජ්ජුරුවන් හා සමඟ කථා කරන්නාහු ‘‘මහරජ්ජුරුවෙනි, අපගේ පියරජ්ජුරුවෝ එකුන් සියයක් පමණ කුමාරවරුන්ට ජනපදවලින් පූජාකොට යවන්නාහු ‘තමන්ගේ ඇවෑමෙන් තෙමේ රාජ්‍යයට පැමිණෙන්නේය’යි දැනම තොපට කුඩා වූ ජනපදයක් නුදුන්නේ වන. තවද මහරජ්ජුරුවෙනි, තොපි රාජ්‍යය පතන්නාහු අපගේ පියරජ්ජුරුවෝ තමන් ජීවමානව ඉන්නා කලම තැකූහ. නොහොත් උන් ඇවෑමෙන් අමාත්‍යයන් හා ජනපදවාසීන් හා තොපගේ නෑයෝ තමන්ට වැඩ සඳහා රාජ්‍යයට පැමිණි වූහ. තවද සංවර රජ්ජුරුවෙනි, තොපගේ කවර ශීලව්‍රත සමාදානයකින් තොප කෙරෙහි හටගත් කවර ගුණයකින් මෙතනට රැස් වූ එකුන් සියයක් කුමාරවරුන් ආදී කොට ඇති සියළු නෑයෝ තොප හික්මයෙද්ද? තොප උන්ට පැවැත්තෝද? ඒ මට කියව’’යි කීහ.

එබස් අසා සංවර රජ්ජුරුවෝ තමන් ගුණ ඇති කියන්නාහු ‘‘එම්බා රාජකුමාරයෙනි, මම කිසි සත්ත්වයක්හට ඔහුගේ යසස් දැක ‘මේ සම්පත් මෝ හට නොවෙව’යි මා සොම්නස් උනේ නැත, තවද සමිත පාපී හෙයින් ශ්‍රමණ නම් වූද මහත් වූ ශීලස්කන්ධයන් එෂණ ගවේෂණ කරන හෙයින් මහණ නම් වූ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් දුටුකල පසඟ පිහිටුවා උන්ගේ පාදයන් වැඳ දන්න මුත් උන් ඇමට ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුප්තිය ඵලවමින් පුජා කරන්නා වූ මම්ම ඇමට සකස්කොට පුජා කෙරෙමි. තවද ඒ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ මෙබඳු ගුණ ඇති මා මෙසේ වූ ගුණයක් ඇතැයි දැන ‘මෙබන්දක් කරව’යි ‘මෙබන්දක් නොකරව’යි අනුශාසනා කරන්නාහ. මමද මහසෘෂි වූ ඒ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ගේ බස් අසා කිසිවක් ම නොකරමි. මාගේ චිත්තය කුසලයෙහිම නිරත කෙරෙමි. තවද ඇත්රුවන් අසරුවන් වැනි නාහකවරුන්, රථාචාරීවරුන්, පාබල සෙනඟද යන මේ සියල්ලවුන්ට නිරන්තරයෙන් දිය යුතු යම් වස්තුවෙක් ඇත්නම් නොපිරිහෙලා දෙමි. තවද බෑයන් වහන්ස, මාගේ නුවණැති මන්ත්‍රණයෙහි දක්ෂ අමාත්‍යයෝද, අවශේෂ පිරිවර ජනයෝද ඇත. නුඹවහන්සේලා ඇම ප්‍රඥා සම්පන්න පණ්ඩිතවරුන් නොලත් හෙයින් සේක. අපගේ ආචාරී නුවණැත්තෝය. උපායෙහි දක්ෂයෝය. ඌ රාජ්‍යයෙහි පිහිටු වූහ. තවද බෑයන් වහන්ස, මා අභිෂේක කළ තැන් පටන් අපගේ රජ්ජුරුවෝ ධාර්මිකයෝය, උන්ගේ රට සාරපෝයෙහි වැසි වස්නේය, උන් රට සමුර්ධිබල ඇත්තේය, බරණැස් නුවර ආදී වූ බොහෝ රටවලින් ආඪ්‍ය වූ වෙළෙඳවරුන් ඇවිත් මෙහි වසන්නාහ, එසේ හෙයින් උන්ගෙන් මට ආරක්ෂා ඇත. තවද හස්ති රත්නය, අශ්ව රත්නය, මුතු, මැණික් ආදිය හැරගෙන ඇවිත් නිරුපද්‍රිත ව වෙළඳමුත් කරන්නා වූ වෙළඳනුන් බොහෝව. බෑයන් වහන්ස, මම මෙතෙක් කාරණයෙන් ඇමට බාලවත් මාගේ බෑයන් හැමට මැඩගෙන රාජ්‍යයට පැමිණියෙමි. ඒ බව දැනුව’’යි කීහ.

ඉක්බිති සංවර රජ්ජුරුවන්ගේ ගුණ අසා උපෝසථ කුමාරයෝ කියන්නාහු ‘‘මල සංවර රජ්ජුරුවෙනි, තොපි වනාහි එකුන්සියයක් පමණ වැඩිමාළු බෑයන් ආනුභාව මැඩ ධර්‍ම බලයෙන් ම පවතුව, මෙතැන් පටන් තොපිම රාජ්‍යය කරව. නුවණින් යෙදී වසව. බන්ධුන්ටත් හිතව වසව. තවද ඒ ගුණයෙන් සමුර්ධව තෙපි අප එකුන්සියයක් ඇති ඤාති සමූහයා පිරිවරා සප්තවිධ රත්නයෙන් සමන්විත වූ තව්තිසාවැසි දෙවියන් පිරිවරකොට ඇති ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන් අසුරයෝ ජයගත නොහෙන්නා සේ තොපත් එපරිද්දෙන්ම පරසතුරෝ ජයගත නොහෙන්නාහ. එසේ හෙයින් තුන්සියයක් පමණ යොදුන් කසීරට දොළොස් යොදුන් බරණැස් නුවර සැප සේ රාජ්‍යය කරව’’යි කීහ.

ඉක්බිති සංවර රජ්ජුරුවෝ එකුන්සියයක් පමණ තමන්ට වැඩිමාළු රජකුමරුන්ට මහත් සම්පත් දුන්හ. ඔහු ඇමදෙනත් මසක්, පෝයක් රජ්ජුරුවන් කෙරේ වාසයකොට ‘‘මහරජ, ජනපදවලින් සතුරෝ ඇත්නම් ඊට නිහඬ අපි දනුම්හ. නුඹවහන්සේ රාජ්‍යය කළ මැනවැ’’යි කියා තමන්ගේ ජනපදවලටම ගියාහ. සංවර රජ්ජුරුවෝද බෝධිසත්ත්වයන්ගේ අවවාදයෙහි සිට රාජ්‍යය පරිපාලනයකොට ආයුෂයාගේ කෙළවර දෙව්ලොව පුරමින් ගියාහ. සර්‍වඥයන් වහන්සේ මේ ධර්‍ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා ‘‘මහණ, තෝ මෙසේ අවවාදක්ෂමායෙහි දැන් කුමක් පිණිස වීර්‍ය්‍ය නොකරන්නෙහිදැ?’’යි වදාරා චතුස්සත්‍ය ප්‍රකාශකොට මේ ‘සංවර ජාතකය’ නිමවා වදාළසේක. චතුස්සත්‍යයාගේ කෙළවර ඒ භික්ෂුතෙම සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේ.

‘‘එදවස් සංවර රජ්ජුරුවෝ නම් දැන් මේ මහණ වන්නේ. එසමයෙහි උපෝසථ කුමාරයෝ නම් ශාරිපුත්ත ස්ථවිරයෝය. අවශේෂ අටානුවක් කුමාරවරු නම් අසූ මහසව්වන් හා අනුරුද්ධ ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි රජ පිරිස නම් දැන් මේ බුදු පිරිස් වන්නාහ. එසමයෙහි සංවර කුමාරයන්ට අවවාද දුන් අමාත්‍යයෝ නම් ලොවුතුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ’’යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

456. සුප්පාරක ජාතකය

තවද මේ ජාතකය සර්වඥඥයන් සර්වඥඥයන් සර්වඥඥයන්

එක් දවසක් සවස් වේලෙහි සවීඥයන් වහන්සේ ධර්මශාලාවට වැඩනා පෙරමඟ බල බලා උන් භික්ෂූන් වහන්සේ ''ඇවැත්නි, අනේ බුදුන්ගේ ඥාණයෙක් යහපත් නියාව, මහත් වූ ප්‍රඥා ඇතිසේක. තීක්ෂණ ප්‍රඥා ඇතිසේක. නිර්‍ව්‍යාජ වූ ප්‍රඥා ඇතිසේක. ඒ ඒ උපායෙහි යෙදෙන්ට නිසි ස්ථානොවිත ප්‍රඥා ඇතිසේක. පොළොව සේ පතල වූ ප්‍රඥා ඇතිසේක. සමුද්‍රය සේ ගැඹුරු වූ ප්‍රඥා ඇතිසේක. ආකාශය සේ පතල වූ ප්‍රඥා ඇතිසේක. සියළු දඹදිව උපන්නා වූ ප්‍රශ්නයන් බුදුන් ඉක්මයන්ට සමර්ථයෙක් නැත. යම් සේ සමුද්‍රයෙහි නැංගා වූ තරඟ ඉක්ම නොගොස් වෙරලාන්තයෙහිම භග්න වේද? එපරිද්දෙන්ම කිසිවෙක් බුදුන් ඉක්ම යන්නෙක් නම් නැත. පාද මූලයට පැමිණම භග්න වන්නේය''යි බුදුන්ගේ මහත් වූ ප්‍රඥා පාරමිතාවන් වර්ණනා කොට කොට උන්සේක. බුදුහු එකල තුන්තරා ගමනින් එක්තරා ගමනකින් දම්සභා මණ්ඩපයට වැඩ ''මහණෙනි, මා එන්නට පූර්‍ව භාගයෙහි කිනම් කථාවක් කොට උනුදැ?''යි විචාරා වදාරා ''මෙනම් කථාවකින් යුක්තව උනුම්හ''යි කී කල්හි ''එම්බා මහණෙනි, බුදුහු දැන්මතු නුවණැත්තෝ නොවෙයි, පෙරත් නුමුහුකුරුනා වූ නුවණැති කලක් අන්ධ ව මහසමුද්‍රයෙහි ජන සහිඥාවෙන් 'මෙනම් සමුද්‍රයෙහි මෙනම් රුවක් ඇත්තේය'යි දත්තෝ වේදැ''යි වදාරා එක්තරා භික්ෂු කෙනෙකුන් වහන්සේ විසින් ආරාධිත වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන්නාහුය. එනුවර හරුකච්ඡ නම් පටුනු ගමකුත් ඇත්තේය. එකල අප මහබෝසතාණෝ හරුකච්ඡ නම් පටුන්ගම නියමුන්ට නායක වූ නියමුවාට පුත්‍ර ව උපන්නාහු දුටුවන්ට ප්‍රසාද ඵලවන්නා වූ රන්වන් ශරීර ඇත්තා වූ කුමාරයන්ට නම් තබන්නාහු ''සුප්පාර කුමාරයෝය''යි නම් තුබූහ.

මෙසේ ඒ සුප්පාර කුමාරයෝ මහපෙරහරින් වැඩෙන්නාහු සොළොස් ඇවිරිදි වයසම ශිල්පයෙහි පරතෙරට පැමිණ කල්යාමකින් පියාණන්ගේ ඇවෑමෙන් නියමුවන්ට නායකකම පැමිණ නියමු නායකකම් කරන්නාහු ප්‍රාඥයෝය. නුවණැත්තාහුය. උන් විසින් නැගී නැවක් නොනස්නේය. මෙසේ කල්යාමකින් එනු දිය ගැසීමෙන් මහබෝසතාණන්ගේ ඇස් දෙකම නටුයේය. එතැන් පටන් නියමු දෙටුවෝ නියමුකම් නොකොට ''රජ්ජුරුවන් නිසා ජීවත් වෙමි'' සිතා රජ්ජුරුවන් සමීපයට ගොස් වන්නාහ. රජ්ජුරුවෝත් බෝධිසත්ත්වයන් වස්තු අගය කරන්නා වූ තනතුරෙහි පිහිටු වූහ. එතනැ පටන් බෝධිසත්ත්වයෝත් රජ්ජුරුවන්ගේ හස්ති රත්නය, අශ්ව රත්නය, මුක්තා මාණික්‍ය රත්නය ලක්ෂණ බලා අගය කරන්නාහු එකල එක් දවසක් රජ්ජුරුවන්ට මඟුලැත් තනතුරෙහි අඤ්ජන කූටය සේ කළු වූ ඇතකු ගෙනාහ. රජ්ජුරුවෝද ඒ ඇතු දැක ''සුප්පාර පණ්ඩිතයන්ට පාව''යි කීහ. ''යහපතැ''යි ගෙනගොස් බෝධිසත්ත්වයන්ට පෑහ. බෝධිසත්ත්වයෝ ඇතුගේ ශරීරය අතින් පිරිමැද බලා කියන්නාහු ''මේ තෙම මඟුලැත් කමට නොනිසිය. පසකුඹින් සිටිනේය. මේ ඇතුගේ මව වදන ගමනේ ඇකයෙන් රඳවාගත නුහුනු වන. එසේ හෙයින් මෙතෙම බිම වැටී පස්කඩින් මිටි ව ගියේය''යි කීහ. ඒ බව ඇතු ගෙනා පුරුෂයන් අතින් විචාළාහු ඔහු ඇමත් ''පණ්ඩිතයන් කියේ සැබැව''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ එපවත් අසා සතුටු ව පණ්ඩිතයන්ට කහවණු අටක් දුන්හ. තවද එක් දවසක් රජ්ජුරුවන්ට ''මඟුල් අස් තනතුරටය''යි අසකු ගෙනාහ. ඔහුත් රජ්ජුරුවෝ බෝධිසත්ත්වයන්ට යවූහ. බෝධිසත්ත්වයෝ අශ්වයාත් අතින් පිරිමැද ''මඟුලස් වන්ට සුදුසු නොවෙයි. මොහු උපන් දවස් මව් මැලි වන. එසේ හෙයින් මවගේ කිරි නොලදින් ඉඳුරා වැඩුනේ නොවෙ''යි කීහ. ඒ බව ගෙනා පුරුෂයන් අතින් විචාරා ''සැබැව''යි කීහ. ඒ බව අසාත් රජ්ජුරුවෝ කවහණු අටක් දුන්හ.

තවද එක් දවසක් රජ්ජුරුවන්ට ''මඟුල් රථය''යි රථයක් ගෙනාහ. රජ්ජුරුවෝ දැක පණ්ඩිතයන් සමීපයට යවූහ. පණ්ඩිතයෝ රථයද අතින් පිරිමැද කියන්නාහු ''මේ රථය සිදුරු ඇති ගසකින් කරන ලද්දේය. එසේ හෙයින් මේ රථය මඟුල් රථයට සුදුසු නොවෙ''යි කීහ. ඒ බව විචාරා සැබෑම වුයේය. රජ්ජුරුවෝ ඒ අසාත් කහවණු අටක් දුන්හ.

තවද එක් දවසක් මාහැඟි පලසක් ගෙනාහ. ඒ ද පණ්ඩිතයන්ට පෑහ. අතින් පිරිමැද බලා ''මේ පලස මියන්ගෙන් දෂ්ටයෙනක් ඇතැ''යි කීහ. ඒ පරීක්ෂාකොට බලා දැක රජ්ජුරුවන්ට දැක් වූහ. රජ්ජුරුවෝ සතුටුව කහවණු අටක් දුන්හ. එකල පණ්ඩිතයෝ ''මොහුගේ තැගි කරණුවෑමියෙකුගේ දීමක් මෙන. එසේ හෙයින් මේ කරණුවෑමියෙකුට දා එකකු වනැ''යි සිතා ''මෝහට උපස්ථානකොට ප්‍රයෝජන කිම්දැ?යි මා වසන්නාවූ ගමට යෙමි''යි හරුකච්ඡ නම් පටුනු ගමට ගියාහ.

මෙසේ ඒ බෝධිසත්ඥයන් වාසය කරන කල වෙළෙඳු නැවක් සරහා ''කවරක්හු නියමු කරමෝදැ?''යි කථා කරන්නාහු ''සුප්පාර පණ්ඩිතයන් නැගී නැවක් නොනස්නේය. ඌ තුමූත් නුවණැත්තෝය. උපායෙහි දක්ෂයෝය. ඇස් අන්ධ වී නමුත් සුප්පාර පණ්ඩිතයෝ අපට උත්තමයෝය''යි බෝධිසත්ඥයන් සමීපයට ගොස් ''අපට නියමුකම් කළ මැනවැ''යි කියා බෝධිසත්ඥයන් විසින් ''මම අන්ධයෙමි. කෙසේ නියමුකම් කෙරේමිදැ?''යි කී කල්හි ''ස්වාමීනි, අන්ධ වුවත් නුඹවහන්සේම අපට උත්තමසේකැ''යි නැවත නැවත යච්ඤා කළ කල්හි ''යහපත දරුවෙනි, තොප ඇම කී සලකුණෙන් නියමුකම් කෙරෙමි''යි ගිවිස නැවට නැගී නික්මුනු කල්හි නැව් මහසමුද්‍රයෙහි සත් දවසක් උපද්‍රව නැතිව ගොස් සත්වෙනි දවස් ආ කල වාතයක් නගා නැව සාරමසක් මුළුල්ලෙහි පියවි සමුද්‍රයෙහිම ඇවිදුවා බුරමාලී නම් සමුද්‍රයට පැමිණ වූයේය. ඒ සමුද්‍රයෙහි මත්ස්‍යයෝ මනුෂ්‍ය ශරීර ඇත්තාහුය. දියෙහි ගැලෙමින්, ඉලිප්පෙමින් ඇවිදිනාහ. එකල වෙළඳුන් එම සත්ඥයන් දැක බෝධිසත්ඥයන් අතින් සමුද්‍රයෙහි නම් විචාරන්නාහු මෙසේ කියත් ''කරමුවාතට බඳු වූ නාසා ඇති මනුෂ්‍යයෝ යටත් කුමුදුනාහ, උඩත් කුමුදුනාහ සුප්පාර පණ්ඩිතයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ අතින් විචාරම්හ. මේ සමුද්‍රය කවර සමුද්‍රයක්දැ?''යි කීහ. මේ එසේ ඒ වෙළඳුන් විචාළ කල්හි බෝධිසත්ඥයෝ තමන්ගේ නියමු ශාස්ත්‍රයෙන් බලා දැක කියන්නාහු ''වස්තු වෙළඳාම් පිණිස හරුකච්ඡ නම් පටුන් ගමින් ආවා වූ තොපි ඇම නැව් නැගී පැමිණ මේ සමුද්‍රය 'බුරාමාලී' යයි කියති'' කීහ. ඒ සමුද්‍රයෙහි විදුරු උත්සන්න වන්නේය. බෝධිසත්ඥයෝ සිතන්නාහු ''ඉඳින් මම මුන්ට 'විදුරු සමුද්‍රය'යි කීම් නම් මූ හැම වස්තු ලෝභයෙන් බොහෝ විදුරු උකා නැව නසා ගන්නාහ''යි. උන් හැමට නොකියාම නැව රඳවා උපායෙන් එක් යොතක් එලා මසුන් අල්ලන්නා සේ දැල් දම්මා විදුරු ගොඩනාංවා නැවෙයි බහා නැව තුබුවායෙන් ස්වල්ප වූ බඩුවක් දම්මවා නික්මුනු කල්හි ඒ සමුද්‍රය ඉක්මගොස් මත්තෙහි 'අග්නිමාලී' නම් සමුද්‍රයට ගියාහ. ඒ සමුද්‍රය තෙම දිලියෙන්නා වූ ගිණිකඳු මෙන්ද, මුදුන් පැමිණි ඉරුමඬලක් මෙන්ද රැස්මී පවතිමින් සිටියේය. ඒ සමුද්‍රය දැක වෙළඳහු ''යම් සේ ගිණිදැල් පෙණේද? යම් සේ සුර්යමණ්ඩලය පෙණේද? එපරිද්දෙන් මේ සමුද්‍රය පෙණෙන්නේය. සුප්පාර පණ්ඩිතයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ අතින් විචාරම්හ. මේ සමුද්‍රය කවර සමුද්‍රයෙක්ද? අපට කිව මැනවැ''යි කීහ.

එවිට බෝධිසත්ඥයෝ කියන්නාහු ''විදේශීව ආවා වූ තොප ඇම පැමිණි මේ සමුද්‍රය 'අග්නිමාල' යයි කියති'' කීහ. ඒ සමුද්‍රයෙහි රත්රන් බොහෝකොට ඇත්තේ යයි බෝධිසත්ඥයෝ එතනින් රත්තුනුත් පෙර පරිද්දෙන් උපායෙන් නැවට නංවා ගත්හ. නැවත ඒ සමුද්‍රයත් ඉක්ම 'දධිමාලී' නම් සමුද්‍රයට පැමිණියේය. ඒ සමුද්‍රය දුටු වෙළඳහු විචාරන්නාහු ''කිරෙහි පැහැයක් යම් සේ ද? දියෙහි පැහැය ද එපරිද්දෙන්ම වන්නේය. සුප්පාර පණ්ඩිතයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ අතින් විචාරම්හ, මේ සමුද්‍රය කිනම්දැ?''යි විචාළාහ.

බෝධිසත්ඥයෝ කියන්නාහු ''හරුකච්ඡ නම් පටුන් ගමින් නික්ම ධන සොයා ඇවිදිනා වූ තොප ඇම වෙළඳුන් විදේශීව ආවා වූ මේ නැව පැමිණි සමුද්‍රය 'දධිමාලී' යයි කියති'' කීහ. ඒ සමුද්‍රයෙහි රිදී බොහෝ වන්නේය, එයින් බබලන්නේය. එයින් උපායෙන්ම ගොඩනංවා නැවට නංවා ගත්හ. නැව සමුද්‍රය ඉක්ම 'කුසමාලී' නම් සමුද්‍රයට පැමිණියේය. වෙළඳහු ඒ සමුද්‍රය දැක විචාරන්නාහු ''හී තණ වනයක් සේ ද? නිල්ගත් හොමයක් සේ ද? මේ සමුද්‍රයත් ඉන්ද්‍රනීල මැණික් පරිද්දෙන්ම බබලන්නේය. සුප්පාර පණ්ඩිතයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ අතින් විචාරම්හ, මේ සමුද්‍රය කිනම්දැ?''යි විචාළාහ.

බෝධිසඥයෝ කියන්නාහු ''හරුකච්ඡ නම් පටුන් ගමින් නික්ම වස්තු සොයා යන්නා වූ තොප ඇම වෙළඳුන් විදේශීව ආවා වූ අය මෙතනට පැමිණි මේ සමුද්‍රය 'කුසමාලී' නමැ''යි කීහ. ඒ සමුද්‍රයෙහි ඉන්ද්‍රනීල මාණික්‍ය බොහෝ වන්නේය. ඒද උපායෙන් නැවට නංවා ගත්හ. නැවත ඒ සමුද්‍රයෙන් ඉක්මගෙන 'නලමාලී' නම් සමුද්‍රයට පැමිණියේය. ඒ සමුද්‍රය වෙළඳහු දැක විචාරන්නාහු ''යම් සේ උණ වනයෙක් බට වනයෙක් පෙනේද? එපරිද්දෙන්ම ඒ සමුද්‍රයත් පෙණෙන්නේය. සුප්පාර පණ්ඩිතයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේ අතින් විචාරම්හ, මේ සමුද්‍රය කිනම්දැ?''යි විචාළාහ.

බෝධිසත්ඥයෝ කියන්නාහු ''හරුකච්ඡ නම් පටුන් ගමින් නික්ම වස්තු සොයා විදේශීව නැව් නැගී තොප ඇම පැමිණි මේ සමුද්‍රය 'නලමාලී' නමැ''යි කිහ. ඒ සමුද්‍රයෙහි වෛඩූර්‍යය මාණික්‍ය බොහෝ වන්නේය. බෝධිසත්ඥයෝ ඒද උපායෙන් නැවට නංවා ගත්හ. වෙළඳහු නලමාලී සමුද්‍රය ඉක්ම ඔබ්බට ගියකල 'වළබාමුඛ' නම් සමුද්‍රය දුටහ. ඒ සමුද්‍රයෙහි ජලය ඒ ඒ

ස්ථානයෙහි හාත්පසින් කඩාගෙන යන කලක් පරිද්දෙන් යන්නේය. විලී ගිය හෙබ සේ පෙණෙන්නේය. රැල නැගූ කල්හි එක් පාර්ශවයකින් ප්‍රපාත වන්නේය. භය ජනක ශබ්ද උපදනේය. කන් සීලිවන කලක් මෙන් ලය පැලී යන කලක් මෙන් සමුද්‍රය දැක වෙළඳහු භයින් ත්‍රස්තව බෝධිසත්ත්වයන් විචාරන්නාහු "මහත් වූ භය උපදවන්නා වූ අමානුසික වූ ඝෝර වූ මහත් ශබ්ද ඇසෙන්නේය. යම් සේ ගැඹුරු වූ හෙප් පෙනේද? එපරිද්දෙන් භය ජනක ප්‍රපාත ඇති සමුද්‍රයෙක් පෙණෙන්නේය. සුප්පාර පණ්ඩිතයන් වහන්ස, නුඹවහන්සේගෙන් විචාරමිහ, මේ සමුද්‍රය කිනම් සමුද්‍රයෙක්ද?"යි විචාළාහ.

බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු "එම්බා දරුවෙනි, තොප මේ පැමිණි සමුද්‍රය 'වළබාමුඛ' නම්, මේ සමුද්‍රයට පැමිණ කෙනෙකුන්ගේ ආපසු යාමෙක් නම් නැත. මේ සම්පත හා නැව ගලා විනාශයට පමුණු වන්නේය"යි කීහ. ඒ නැවෙහි සත් සියයක් පමණ නැංගා වූ මනුෂ්‍යයෝ ඇම දෙනම මරණ භයින් තැකිගෙන අවීචි මහනරකයෙහි සත්ත්වයන් මෙන් එපරිද්දෙන් ඉතා බැගෑපත්ව එකපැහැර භයින්ම හඬන්ට පටන් ගත්හ.

එකල මහබෝසතාණෝ "මා ඇර අනික් මුන් ඇමටම සැපතක් කරන්නට සමර්ථ කෙනෙක් නැත. සත්‍ය ක්‍රියායෙන් මුන් ඇමට සැපයක් කරන්ට" සිතා වෙළඳුන් තමන් සමීපයට කැඳවා "එම්බා දරුවෙනි, මා වහා සුවඳ පැනින් නාවා, අළුත් වස්ත්‍රයක් හඳවා, තලියක් පැනින් සම්පුණකොට සරහා නැව් හිස තබව"යි කීහ. වෙළඳහුත් වහ වහා එපරිද්දෙන්ම කළහ. බෝධිසත්ත්වයෝත් දෙඅතින් පිරුණු තලිය ගෙන නැව් හිස සිට සත්‍යක්‍රියා කරන්නාහු "යම් තෙනෙක්හි පටන් මම නවමනාව දනිමිද? එතැන් පටන් මම මාහි කෙරෙමිද? දැන දැන එකම ප්‍රාණියකු නැසූ නියාවත් නොදනිමි. පස් පවින් එකක් කළ නියාවත් නොදනිමි. ඒ සත්‍යක්‍රියාව හේතු කොටගෙන මේ නැව සැප සේම සිය නුවරට යෙව"යි කියා තලියෙහි පැන් නැව් හිස වත් කළාහ. එක්ෂණයෙහි සාරමසක් මුළුල්ලෙහි සමුද්‍රයෙහි ඇවිදි නැව ආපස්සේ නික්ම සෘද්ධිමත් කෙනෙකුන්ගේ සෘද්ධ්‍යානුභාවයක් සේ එක දවසකින්ම හරුකච්ඡ නම් පටුනු ගමට ගියේය. ගොසිනුත් අට ඉස්බක් පමණ තැන්ගොස් නැව ඇති තැනැත්තවුගේ ගේදොර සිටියේය.

එකල බෝධිසත්ත්වයෝ වෙළඳුන්ට ඒ සම්පත් බෙදා දී "තොප හැමට මෙතෙක් සම්පත් සෑහෙයි, මින්මතු යාත්‍රාවක් නොකරව"යි අවවාදකොට දිවි පමණින් කුසල්කොට කා බුන් මරණින් මත්තෙහි දෙව්ලොව උපන්හ. සවීඥයන් වහන්සේ මේ ධර්ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වදාරා "මහණෙනි, බුදුහු පෙරත් නුවණැත්තෝම වේදැ"යි වදාරා මේ 'සුප්පාර ජාතකය' නිමවා වදාළසේක.

"එකල නැව් නැගී පිරිස් නම් දැන් බුදුපිරිස් වන්නාහ. එසමයෙහි සුප්පාර පණ්ඩිතයෝ නම් ලොව්තුරා බුදුවූ මම්ම වේදැ"යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

457. චුල්ලකුණාල ජාතකය

තවද චුල්ල කුණාල ජාතකය මහා කුණාල ජාතකයේ පෙනෙන්නේය.

එකොළොස් වන නිපාතය නිමි.

458. භද්දසාල ජාතකය

තවද හුදු ක්ෂාන්තියෙන් මවාලූ රුවක් වැනි වූ සවීඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වසන සමයෙහි ඤාති සංග්‍රහයක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්,

එක් සමයෙක්හි අනේපිඬු මහසිටාණන්ගේ ගෙයි භික්ෂූන් වහන්සේ පන්සියයක් දෙනා වහන්සේටත් විශාඛාවන්ගේ ගෙයි පන්සියයක් දෙනා වහන්සේටත් නිරන්තරයෙන් දන් දෙන්නාහු. කෝසල රජ්ජුරුවෝ එපවත් අසා භික්ෂූන් පන්සියයක් දෙනා පවරා නිරන්තයෙන් දන්දෙන්නාහ. දන් දෙන පමණක් විනා විශ්වාස ඇදහිලි ඇතිව නොදෙන්නාහ. භික්ෂූ වහන්සේත් දන් පිළිගෙණ කුළුපග උපාසකවරුන්ගේ ගේ වලින් අනේපි මහසිටාණන්ගේ ගෙට ගොසින් හෝ විශාඛාවන්ගේ ගෙට ගොසින් වළඳා එනසේක.

එක් දවසක් කොසොල් රජ්ජුරුවෝ මිහිරි දෙයක් දැක ‘‘භික්ෂූන් වහන්සේට දෙව’’යි දානශාලාවට යවූහ. දානශාලාවට ගියෝ එකදු භික්ෂූන් වහන්සේ කෙණෙකුන් නොදැක එපවත් රජ්ජුරුවන්ට කීහ. ‘‘ඇයි, භික්ෂූන් වහන්සේ මාගේ දානශාලාවේ දී නොවළඳා මහළුවරුන් වහන්සේ ඔබ්බේ දී වළඳන්ට කාරණා කිමිදැ?’’යි කියා ජේතවනාරාමයට ගොස් සවීඥයන් වහන්සේ අතින් විචාරන්නාහු ‘‘ස්වාමීනි, භික්ෂූන් වහන්සේ මාගේ ගෙයි නොවළඳන්ට කාරණා කිමිදැ?’’යි කීහ.

එවිට සවීඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ‘‘මහරජ, විශ්වාස නැත්තෙන් නොවළඳන්නේය’’යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ‘‘භික්ෂූන් වහන්සේ විශ්වාස ඇත්තේ කවුරුන් කෙරෙහිදැ?’’යි විචාළාහ.

සවීඥයන් වහන්සේ වදාරණසේක් ‘‘මහරජ, බන්ධූන් කෙරෙහි විශ්වාස ඇත්තාහ. ඇදහිලි ඇති උපාසකවරුන් කෙරෙහි විශ්වාස ඇත්තාහ. සෝවාන් වූ කෙණෙකුන් කෙරෙහි විශ්වාස ඇත්තාහ’’යි වදාළසේක. එබස් අසා කෝසල රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ‘‘මම ශාක්‍ය වංශයෙහි රාජකුමාරියකු ගෙනයේ වී නම් බුදුන්ට නෑ වුනු සෙයින් භික්ෂූ වහන්සේ මා කෙරෙහි විශ්වාස වනසේකැ’’යි සිතා ශාක්‍ය වංශයෙහි රජදරුවන්ට ‘‘තමන්ට ශාක්‍ය වංශය හා විශ්වාස වන්ට අභිප්‍රාය ඇත්තෙම්, ශාක්‍ය රාජකුමාරිකාවක එවුව මැනවැ’’යි පත් ලියා දූතයන් අත යවූහ. ශාක්‍ය රජ දරුවෝ ඒ පත් අසා ‘‘අප ඉඳිනේ කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ සීමාවේය. එසේ හෙයින් රාජකුමාරිකාවක පාවා නුදුනමෝය නමුත් දෝෂය, පාවා දුනුමෝ නුමුත් ජාති භින්නවන හෙයින් එයින් කටයුතු නොවෙයි. කුමක් කරමෝදැ?’’යි වික්ෂේපව උන්නාහු එවිට මහානාම නම් ශාක්‍ය රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ‘‘මුසුප්පු නොව ඊට උපායෙක් ඇත. මාගේ කණිමුණ්ඩ නම් කෙල්ලක් ඇත. මටම දා වාසභඛත්තියා නම් දුවක් ඇත්තීය. ඈ මට දා දුව හෙයින් අනික් සැකයෙක් නැත. ඈ පාවා දෙම්හ’’යි කථාකොට කෝසල රජ්ජුරුවන්ගෙන් ආ දූතයන්ට කියන්නාහු ‘‘රජ්ජුරුවන් වහන්සේගෙන් ‘අප හා විශ්වසවූව මැනවැ’යි කියා ආ කල රාජ කුමාරිකාවක් පාවා දුන මැනව, පාවා දෙන්ට කුමන අමුත්තක්දැයි රාජකුමාරිකාවක් ගෙන යව’’යි කීහ.

එවිට දූතයෝ සිතන්නාහු ‘‘ශාක්‍යයෝ නම් මහා මායම් දන්නාහ. කෙල්ලකගේ දුවක් පාවා දුන්නු නුමුත් කාරණා නොවෙ’’යි සිතා කියන්නාහු ‘‘අපට පාවා දෙන්නාහු රාජකුමාරිකාවන් හා අප දැක්ක දී කෑව මැනව, එසේ වී නම් පාවාගෙන යම්හ’’යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ එබසට සැකව උන්නාහ. එවිටත් මහානාම රජ්ජුරුවෝ ‘‘තොපි ඇම සැක නොකරව. මම ඊට උපායක් දනිමි. මා බත් කන්ට සරසා උන් විට ‘වාසභඛත්තියාවන් මාගේ දුවණියන් ගෙනෙව’යි කියමි. ඒ වේලාවට සර්වාභරණයෙන් සරහා බත් කන්ට උන් වේලාවටත් බත් පිඩක් අනා පළමුකොට අනුභවකොට ‘තොපි බත් කව’යි කියමි. එවිට ප්‍රත්‍යන්ත රටකින් ගෙනා පතක් ‘මේ පත බලා වදාළ මැනවැයි ස්වාමීනි’ කියා ඒ පත මා අතට දී ලව, මම ඒ පත බල බලා ඉදිමි. එතකොට මූ බත් කා පියති. එකල දූතයන්ට සැක නැතැ’’යි කියා සනිටුහන්කොට දූතයන්ට කියන්නාහු ‘‘මාගේ දරුවන් හා කැටිව කන්නට කුමන අමුත්තෙක්ද? යහපත වෙල්ල සරහව’’යි කියා වෙල්ල සරහවා බත් කන්නට ඉඳ ‘‘මාගේ දුවණියන් වාසභඛත්තියාවන් ගෙනෙව’’යි කීහ.

ඒ වේලෙහි සවීාභරණයෙන් සරහා වේල්ල ලහ සිටුවූහ. මහානාම රජ්ජුරුවෝත් ‘‘දියණියෙනි, බත් කන්ට ඉඳුව’’යි කියා බත් කන්ට උන්කල තුමූ පළමුකොට බත් පිඩක් කට තුබූහ. ඒ වේලෙහි පළමු කී පරිද්දෙන් ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදයෙන් ගෙනා පතෙක ‘‘මේ පත බලා වදාළ මැනැවැ’’යි කියා මහානාම රජ්ජුරුවන් අතට දුන්හ. රජ්ජුරුවෝත් ඒ පත බල බලා ‘‘අම්ම, නුඹ බත් කන්නෙ’’හි කිය කියා උන්හ. කුමාරිකාවන් පියාණන් පළමුකොට බත් කෑ හෙයින් තුමූ බත් කා නිමවූහ. මහානාම රජ්ජුරුවෝත් බත් කා නිමවන තුරු පත බල බලා උන්නාහ. දූතයෝත් මහානාම රජ්ජුරුවන් අතත්, කටත් බත් ගෑවී තිබෙන හෙයින් බත් කෑ විට නැගී සිට හෙයිනුත් දැනගත නුහුණුවාහ, කැටුවම බත් කැවූය. රාජකුමාරිකාව නියාවට ‘‘අමුතු නැතැ’’යි සැක නැති වුහ. මහානාම රජ්ජුරුවෝත් දුවණියන්ට දුන මනා බොහෝ දැසිදස්, පරිවාරද රන්රුවන් ආදී වස්ත්‍රාභරණද යන සියල්ලම දී ‘‘මාගේ දූ වූ වාසභඛත්තියාවන් ගන යව’’යි පාවා දුන්හ.

අමාත්‍යයෝද රාජකුමාරිකාව ගෙන ‘‘ඉතාම උභයකුල පරිශුද්ධ වූහ’’යි කියා රජගෙට ගොස් රජ්ජුරුවන්ට පාවා දුන්හ. රජ්ජුරුවෝත් ඒ කුමාරිකාවන් රුවත් රැසක් මත්තෙහි සිටුවා අභිෂේක ජලය වත්කොට අගමෙහෙසුන් තනතුරෙහි තුබ්බූහ. බිසවුන් රජ්ජුරුවන්ට ප්‍රියව වාසය කරන්නාහ. නොබෝ කලකින් පුතණු කෙනෙකුන් වැදූහ.

ඒ වේලෙහි කෝසල රජ්ජුරුවෝ අමාත්‍යයකු කැඳවා කියන්නාහු ‘‘මේ කුමාරයන්ගේ මුතුන් වූ මහානාම රජ්ජුරුවන්ගේ කිඹුල්වත් නුවරට ගොසින් ‘නුඹවහන්සේගේ දුවණියන් වහන්සේ පුතණු කෙනෙකුන් වැදුසේක. උන් වහන්සේට නුඹවහන්සේගේ රාජ වංශයෙහි තිබිය යුතු නමෙක් වේද? එව මැනවැ’යි විචාරා එවුසේකැ’’යි කීහ. එවිට බිසව් කියන්නාවූ, වාසභක්ත්තියාගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට ආදීම ප්‍රිය වල්ලභයහ, දැන් දිවුනක් වල්ලභ වන්නීය යි කී බස් විඩුඩභයයි ඉතා යහපතැයි කීහ. එවිට අමාත්‍යයෝ බිසවුන් කී බස් විඩුඩභය යි කීවා සේ අසා සැවැත් නුවරට ගොස් කෝසල රජ්ජුරුවන්ට කියන්නේ ‘‘ස්වාමීනි, බිසවුන් වහන්සේ ‘විඩුඩභ කුමාරයෝය’යි නම් තබන්ට කීසේකැ’’යි කීහ.

එවිට කෝසල රජ්ජුරුවෝ ‘‘ඒ වංශයෙහි තිබී ආ නමෙකැ’’යි සිතා ‘‘විඩුඩභ කුමාරයෝය’’යි නම් තුබ්බූහ. ඒ කුමාරයෝත් රජපෙරහරින් වැඩෙන්නාහ. සෙසු බිසෝවරුන්ගේ රාජකුමාරවරු ඇත්තාහ. උන්ට උන්ගේ මුතුන් මිත්තන්ගේ රාජ්‍යයෙන් කෙළිනා ඇත් අස් රුව ආදී වූ කෙළින්ට නිසි දෑ එවන්නාහ. රාජකුමාරවරු ඒ ඇරගෙන කෙළිනාහ.

විඩුඩභ කුමාරයෝ මෑණියන්ට කියන්නාහු ‘‘මෑණියන් වහන්ස, නුඹවහන්සේගේ මෑණියන්, පියාණන් නැද්ද? මට පඬුරක් නේවන්ට කාරණා කිම්දැ?’’යි කීහ. බිසව් කියන්නාහු ‘‘පුත, තොපගේ මුතුන් මිත්තෝ නම් ශාක්‍ය වංශයේ රජදරුවෝය. උන්වහන්සේලාගේ නුවර මෙතනට ප්‍රත්‍යන්තව තිබෙයි. එසේ හෙයින් දසවිට මිනිසුන් එවන්ට දුරු හෙයින් නේවන්නේය’’යි කීහ. ඒ අසා විඩුඩභ කුමාරයෝ කියන්නාහු ‘‘එසේ වී නම් මෑණියන් වහන්ස, මම මාගේ මුතුන් මිත්තන් දකින්ට යෙමි’’ කීහ. ඊට බිසව් කියන්නාහු ‘‘දැන් ගොසින් කවර ප්‍රයෝජනද? පසුව යව’’යි කීහ. ඒ කුමාරයෝත් ‘‘තත්පරව යෙමි’’ කීහ.

බිසව් ‘‘යහපත යව’’යි කියා ශාක්‍ය රජ්ජුරුවන්ට පත් ලියා පළමුකොට මිනිසෙකු අත යවන්නාහු ‘‘ස්වාමීනි, මම ආ දවස් කිසි අවසරයක් නොපෑ සැප සේ වාසය කෙළෙමි. මේ කුමාරයෝ නුඹවහන්සේලා දකිනා පිණිස ඔබ එන්නාහ. මාගෙන් කිසි තොරතුරකුත් උන්ට නොනැගුව මැනවැ’’යි පත් යැවූහ. ශාක්‍ය රජදරුවෝත් වැඩිමාළු රජ්ජුරුවන් විනා බාල කුමාරවරුන් මෙතන රැඳුනු කල උන්ට ආදර සම්භාවනා කළ මැනවයි ඒ නියාවට වැඩිමාළු රජදරුවන් විනා බාල කුමාරවරුන් එකහීම පිටිසර ගම්වලට යවා රජදරුවෝ අධිකරණ ශාලාවෙහි රක්ව උන්නාහ.

විඩුඩභ කුමාරයෝත් පියාණන්ගෙන් අවසර ඉල්වාගෙන බොහෝ සේනාවාහනයෙන් කිඹුල්වත් නුවරට ගොස් රජදරුවන් උන්නා වූ ශාලාවට වන්හ. රජ දරුවෝත් විඩුඩභ කුමාරයන් දැක ‘‘මුන්වහන්සේ තොපගේ මුත්තණුවන් වහන්සේය’’යි පෑවාහ. විඩුඩභ කුමාරයෝත් වසට කැඩෙන තුරු වැඳ එකත්පස්ව සිට තමන්ට ආදර සම්භාවනා කරන කෙනෙකුන් නොදැක කියන්නාහු ‘‘ඇයි, ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේගේ බාල කුමාරවරු නැද්දැ?’’යි විචාළාහ.

එවේලෙහි මහානාම රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ‘‘කුමාරයෙනි, බාල කුමාරවරු ඇත තොප එන්නාට පළමුවෙන් පිටිසර පළා ගියෝය’’යි කියා අස්වසා උන් කැටිව ආවා වූ පිරිසට හා පරිවාර ජනයාට බත් වියදම් ආදී වූ දෙයද, රාජකුමාරයන්ට දුනමනා පඬුරු පාක්කුඩම් යන සියල්ලම අඩුවක් නැතිව දෙවා රාජ කුමාරයන් යවූහ. රාජකුමාරයෝත් කිසි සැකයක් නොසිත රජ්ජුරුවන් කරා ගියාහ. උන් හා කැටිව ආ සේවායෙක් ඒ ශාලාවේ අයුධයක් තබා ගියේය. ආයුධය ගෙන යන්නට ඌ එන වේලාවට එක් කෙල්ලක් විඩුඩභ කුමාරයන් උන් පෝරුව කිරි පැණින්, සඳුන් පැණින් සෝදන්නී ‘‘අප හා සරි කෙල්ලකගේ පුතා උන් පෝරුව අපි සෝදම්හ’’යි කිය කියා පෝරුව සෝදන්නීය. ඒ සේවකයා ඈ කියන්නා වූ බස් අසා ‘‘නී කියන්නේ කිම්දැ?’’යි විචාරා තොරතුරු මුළුල්ලම ඈ අතින් විචාරාගෙන මෙපවත් සැවැත් නුවර මුළුල්ලේම ප්‍රකාශ කළේය. එපවත් කෝසල රජ්ජුරුවෝ අසා බිසවුන්ට තිබූ තරමුත් ඇරගෙන කුමාරයන් ටත් පරිවාර තරමට පඩි වියදම් තිබූහ.

කෝසල රජ්ජුරුවෝ එක් දවසක් ජේතවනාරාමයට ගොස් සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඳ එකත්පස්ව ඉඳ කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, ශාක්‍ය රජදරුවන් ලඟට රාජකුමාරිකාවක් ඉල්වා යවා අපට තමන්ගේ කෙල්ලකගේ දුවක් එවූය''යි කියා විඩූඩභ කුමාරයන් මෑණියනුත් සිටි තරමින් පිරිහෙලා පරිවාර තරමට පඩි තරමුත් තිබූ නියාව කීහ.

ඒ වේලෙහි සර්‍වඥයන් වහන්ස් වදාරනසේක් ''මහරජ, ශාක්‍ය රජ්ජුරුවන් කෙළෙත් කටයුතු නොවෙයි, එසේද වුවත් මහරජ, පෙර රජදරුවෝ මණ්ඩශාල නම් කෙල්ලක සිටි තරමින් පිරිහෙලා නැවත අගමෙහෙසුන් තනතුරු දුන්නෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ 'මණ්ඩශාල ජාතකය' ගෙනහැර දක්වා වදාරා ''මහරජ, මේ වාසභඛත්තියාවන්ගේ මෑණියන් කෙල්ල පමණක් විනා මුත් තමුන් දා මහනාම රජ්ජුරුවන්ටය, විඩූඩභ කුමාරයන් උපන්නේ තොපටය. එසේ හෙයින් මවු පක්‍ෂය විනා පිය පක්‍ෂය රාජ වංශය, එසේ හෙයින් අඩුවක් නැතැ''යි රජ්ජුරුවන්ට කියා වාසභඛත්තියාවනුත් විඩූඩභ කුමාරයනුත් දෙන්නාම පළමු සිටි ස්ථානාන්තරයෙහි පිහිටුවා වදාළසේක. විඩූඩභ කුමාරයෝ සිතන්නාහු ''මා උන් පෝරුව කිරි පැණින් සඳුන් පැණින් සේදූ ශාක්‍යයන් ගල ලෝහිතයෙන් මමත් සෝදවමි'' සිතා ශාක්‍ය රජදරුවන් කෙරෙහි වෛර බැන්දාහ.

ඒ කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ 'බන්ධුල සේනාධිපතිය'යි යන සෙනවිරත් කෙනෙකුන් ඇත්තාහ. උන්ගේ 'බන්ධුලමල්ලිකා දේවීය'යි යන බිරින්දක් ඇත්තාහ. උන් වඳ හෙයින් බන්ධුල සේනාධිපති 'තෙම වඳ තැනැත්තන් මාගේ ගෙයි ඉඳිනට කාරණා කිමිදැ?යි තොපි තොපගේ දෙමව්පියන්ගේ ගමට යව''යි කීය. බන්ධුලමල්ලිකාවොත් ''යහපතැ''යි කියා දෙමව්පියන්ගේ ගමට යන්නාහු ''සර්‍වඥයන් වහන්සේ දැක වැඳ පුදා අවසර ඉල්වාගෙන යෙමි''යි ජේතවනාරාමයට ගොස් සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඳ එකත්පස්ව සිටියාහ.

සර්‍වඥයන් වහන්සේ ''ඇයි මල්ලිකා දේවීනි, කොයි යවිදැ?''යි විචාළසේක. මල්ලිකා දේවී කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, බන්ධුල සේනාධිපති 'මිඩියට දරුවන් නැතැ'යි කියා මිඩියගේ දෙමව්පියන්ගේ ගමට යන්ට කිවූය. මිඩිය ගමට යන තැනැත්තී ස්වාමීන් දැක වැදපුදා අවසර ඉල්වාගෙන යන පිණිස ආමි'' කීහ.

සර්‍වඥයන් වහන්සේ වදාරනසේක් ''මල්ලිකා දේවී , දරුවන් නිසා වී නම් ගමට නොගොස් තොපගේ ගෙට ආපස්සේ යව''යි වදාළසේක. මල්ලිකා දේවීන් ''යහපතැ''යි තමන්ගේ ගෙට ගියහ. බන්ධුල සේනාධිපති ''තොප ආයේ ඇයිදැ?''යි විචාරා ''සර්‍වඥයන් වහන්සේ 'දරුවන් නිසා වී නම් ගමට නොගොස් ගෙට යව'යි කී හෙයින් ආමි'' කීහ. බන්ධුල සේනාධිපති ''සර්‍වඥයන් වහන්සේ විසින් කාරණයක් දක්නා ලද්දේ ය''යි කීයේය. බන්ධුල මල්ලිකාවෝ නොබෝ කලකින් දරුගැබ ලැබ උපන් දොළ ඇතිව ''මට දොළෙක් ඇත්තේය''යි දැන් වූවාහ. බන්ධුලයෝ ''කවර දොළොක්දැ?''යි කී කල්හි ''ස්වාමීනි, විශාලා නුවරහි ගණ බඤ්ඣනයෙන් රජකම් කරන රජකුලයන්ගේ ස්නානය කරන මඟුල් පොකුණට බැස ස්නානයකොට බොන පැන් පානය කරන කැමැත්තෙමි'' කීවාය. බන්ධුල සේනාධිපති ''මේ මට බැරි දෙයක්දැ?''යි දහසක් නගන දුන්න ඇරගෙන රථයට පැන නැගී මල්ලිකා දේවීනුත් රථයට නංවා විශාලා නුවරට ගොස් ලිච්ඡවි රජ්ජුරුවන්ගේ වාසල්හි පඩියේ රථය ගසා නුවරට වන්හ. මලල සේනාධිපතීන් හා කෝසල රජ්ජුරුවන් හා එක්ව ශිල්ප උගත්තා වූ ඇස් අන්ධව ඉඳිනා 'මහාලී' නම් ලිච්ඡවි රජ්ජුරු කෙනෙකුන් ඇත්තාහ. ඒ රජ්ජුරුවෝ නුවර වාසලක ඉඳිනාහ. රථය අඬ අසා ''බන්ධුල සේනාධිපති මේ නුවරට අවුය, ලිච්ඡවි රජ්ජුරුවන්ට බොහෝ අනර්ථ වන්නේය''යි සිතුහ. බන්ධුල සේනාධිපතින් නුවරට වැද උයනට ගොස් කඩුපත වෙවුල්වා උයන රැකවල් සිටවුන් භය ගන්වා ගිය ගිය අත පළවා ලෝදැල් හීරැස්ස රැසක් පොළු ගසන්නා සේ සිඳහෙලා පොකුණට බැස මල්ලිකා දේවීන් ඉස්සෝධා නහවා පැන් පොවා රථයට නංවා රථය පැදගෙන නුවරින් පිටත් නික්මුණාහ.

උයන රැකවල සිටියෝ එපවත් ලිච්ඡවි රජ්ජුරුවන්ට කීහ. ලිච්ඡවි රජ්ජුරුවෝ කිපී සන්නාහ සන්නද්ධව රථ පන්සියයකට පැන නැගී ''බන්ධුල සේනාධිපතින් ලුහුබඳවා අල්වමිහ''යි නික්මුණාහ. මහලී නම් රජ්ජුරුවෝ එපවත් අසා ''රාජකුමාරවරුනි, බන්ධුල සේනාධිපතින් තොප හැම විසින් අල්වාගත හැකි කෙනෙක් නොවෙයි, පස්සේ නොයව''යි කීහ. රාජ කුමාරවරුන් ''තනි බන්ධුල සේනාධිපතියා අපට කුමක්කොට ගතහේද? අප පන්සියයක් නොවේදැ?''යි කියා රාජ මානයෙන් බන්ධුලයා නැගී සුරුබුහුටි කමිනුත් පස්සේ

නික්මුණාහ. එවිට මහාලී නම් ලිච්ඡවි රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''තොපි හැම නොනැවතී යන පසු බන්ධුලයා නැගී රථය පොළොව ගිලි සේ පෙනෙයි, ඒ දැක නොයව''යි කීහ. ''නොනැවත යන පසු ඉඳින් ඔබ්බට ගියා නම් අකුණක් ගැසූ අඬ සේ ඇසෙයි, එවිට නොයවයි, ඉන් ඔබ්බට ගියා නම් රථ හිස්වල සිදුරු දුටු විට රඳයව''යි කීය. රාජ කුමාරවරුන් අස අසාම නොනැවත නික්මුණාහ.

මල්ලිකා දේවි පස්සේ එන්නා වූ රථ දැක ''ස්වාමීනි, රථ පන්සියයක් පස්සේ එති'' කීහ. එවිට බන්ධුල සේනාධිපතීන් බිරින්ද අතට අසුගේ රැන දී දාසක් නගාලන දුන්නට දන එබූහ. එවිට රථය රථ නාභිය දක්වා පොළොව ගිලින. ඒ දැකත් නොරඳා යන්නාහ. එවිට දුන්න ගෙන අත දුනුදිය පොළාපූහ. එද අකුණක් ගැසූ අඬ සේ ඇසින. ඒ අසාත් නොරඳා යන්නාහ. ඒ වේලෙහි හීයක් අතට ගෙන ඇද මැඩ විද්දාහ. ඒ රථ හිස් පන්සියයක් රජදරුවන් පන්සියයද විදගෙණ පොළොව ගිලින. ඒ දැකත් නොරඳා යන්නාහ. ඒ රථ හිස්වල සිදුරු දැකත් නොරඳා යන්නාහ. ඒ වේලෙහි බන්ධුල සේනාධිපති කියන්නාහු ''තොපි ඇමදෙනම මළවුන්, මා පස්සේ එන්නේ ඇයිදැ?''යි කීහ. එවිට රාජකුමාරවරු කියන්නාහු ''මළවුන් මෙසේ සිටිනෝදැ?''යි කීහ. එවිට බන්ධුල සේනාධිපති කියන්නාහු ''තොපි ඇම දෙනාට පස්සේ රථයේ එන රජ්ජුරුවන් සන්නාහය මුදා උනා පියව''යි කීහ. එවිට ''යහපතැ''යි උනාපූහ. ඒ රජ්ජුරුවෝ සන්නාහය ඉනූ වහා සමහ වැටී හුන්හ. බන්ධුල සේනාධිපති කියන්නාහු ''තෙපි ඇම දෙනම තෙල සේම නුවරට ගොසින් අඹු දරුවන්ට කාරිය කටයුතු කියා තමාගේ යාන් පිට ඉඳ සන්නාහය උනාපුව මැනවැ''යි කීහ. උනාපු විටම රජදරුවෝ පන්සියයම මළහ. බන්ධුල සේනාධිපති සැවැත් නුවරටම ගියහ.

මල්ලිකා දේවී සොළොස් වාරයෙක දෙන්න දෙන්නා නියායෙන් දෙතිස් දෙනෙකු වැදූහ. ඒ පුත්තු දෙතිස් දෙනම බලයෙන්ද, රුවින්ද, උස මහතින්ද පියාණන් හා සම බල ඇත්තාහ. බන්ධුල සේනාධිපති දරුවන් දෙතිස් දෙනාට දාස දාස නියායෙන් සේවායන් ආණ්ඩු කර දුන්නාහ. බන්ධුල සේනාධිපතීන් හා පුත්තු දෙතිස් දෙනා හා සේනාව රාජ සේවයට ගිය කල රාජාංගනය උන්ට අවසර වන්නේය.

මේ නියායෙන් දවස් අරණා කල්හි එක් දවසක් බන්ධුල සේනාධිපතීන් රාජ සේවය එන කල්හි ඒ වේලාවට එක් මිනිසෙක් ''තමා හිමි වස්තුවක් අහිමිකොට අත්ලස් කා අධිකරණ නායකයන් කළ අන්‍යායය''යි ඉස තබාගෙන මොර ගා බන්ධුල සේනාධිපතීන්ගේ පා පිට අඩා හින. බන්ධුල සේනාධිපතීන් ''යහපත, චිත්ති පසිඳුවාලමි'' කියා ආ පස්සේ අවුත් අධිකරණ ශාලාවේ හිඳ යුක්තිය විචාරා හිමි තැනැත්තවුටම හිමි කළාහ. එතන සිටියාවූ බොහෝ දෙනාම යුක්තිය පසුන නියාව ''ඉතා යහපතැ''යි සාධුකාර දුන්නාහ. කෝසල රජ්ජුරුවෝ මේ අරගලයත් විචාරා මෙපවත් අසා ''අද පටන් තෙපි අධිකරණ විචාරව''යි බන්ධුල සේනාධිපතීන්ට සැලැස්වූහ. එතැන් පටන් බන්ධුල සේනාධිපතිම යුක්ති විචාරන්නාහ. පළමු අධිකරණ විචාළ අමාත්‍යයෝ තමන් ලවන අත්සල් නැති හෙයින් බන්ධුල සේනාධිපතීන් කෙරෙහි වෛර බැඳ රජ්ජුරුවන්ට කියන්නාහු ''බන්ධුල සේනාධිපතිහු නුඹවහන්සේගේ රාජ්‍යය ප්‍රාර්ථනා කරන්නාහ''යි නිරන්තරයෙන් කියා බඳුල සේනාධිපතීන් කෙරෙහි රජ්ජුරුවන් බිඳවාපූහ. රජ්ජුරුවෝත් ''බන්ධුල සේනාධිපතියා නිකම් අල්වා මරාගත හැකි එකෙක් නොවෙයි. උපායකින් මරන්ට උවමැනවැ''යි කියා තමන්ගේ යොධයන් කැඳවා කියන්නාහු ''තෙපි ඇම පිටිනුවරට ගොස් සොරුන් ගම් පහරණුවා බදුකොට ගම් පැහැර සැඟවී ඉඳුව. මම බන්ධුල සේනාධිපතීන් හා දරු දෙතිසත් ඔහුගේ පිරිවරත් එවාලමි. තෙපි ඇම සැඟවී ඉඳ උන් අල්වා මරාපියව''යි කීහ. යෝධයෝත් ''යහපතැ''යි ගිවිස ගොසින් පිටිසර ගමක් පැහැරපූහ. එපවත් රජ්ජුරුවන්ට කීහ. රජ්ජුරුවෝත් බන්ධුල සේනාධිපතීන් කැඳවා කියන්නාහු ''පිටිසර ගමක් සොරුන් පැහැරපුවා ඇසුම්හ. එබැවින් තොපිත් තොපගේ දරුවෝත් පිරිසත් ගොසින් එරට සොරුන්ගෙන් උපන් භය සන්හිඳුවා එව''යි කියා යවූහ.

බන්ධුල සේනාධිපතීන් ''යහපතැ''යි ගිවිස දරුවන් දෙතිසත් කැඳවාගෙන පසල්ගමට ගියාහ. සොරුන් ''බන්ධුල සේනාධිපතීන් එති'' කියා අසා වල් නැංගාහ. බන්ධුල සේනාධිපති එගම මිනිසුන් සෙමෙහි තබා සැවැත් නුවරට නික්මුණාහ. ඒ යෝධයෝත් වලින් එලි බැස බන්ධුල සේනාධිපතීන් දරුවන් දෙතිස් දෙනත් අල්වා මැරූහ. එසේ මැරූ නියාව කියා මල්ලිකා දේවීන්ට අස්නක් යවූහ.

මල්ලිකා දේවී ඒ වේලාවට සැරියුත්, මුගලන් දෙදෙනා වහන්සේ ඇතුළු වූ පන්සියයක් දෙනාවහන්සේ ගෙයි වඩා හිඳුවා දන් දෙන්නාහ. එක් කෙල්ලක් එළඟිතෙල් කළයක් ගෙන යන තැනැත්තී බිඳපූහ. සැරියුත් ස්වාමී ''මල්ලිකා දේවීනි, නස්නා සුළු දෙය නස්නේය. තොපි ඊට කනස්සළු නොවව''යි වදාළසේක. ඒ වේලෙහි මල්ලිකා දේවී ''ස්වාමීනි, මාගේ මේ තෙල් කළයට මුසුප්පු වන්නේද? මේ මාගේ ස්වාමිපුත්‍රයාණන් හා දරුවන් දෙතිස් දෙනාද මරාපු නියාවට ගෙනා පත නොවේදැ?''යි ඉන තබාගත් පත පෑ විට ''මුසුප්පු නුවූ මම තෙල් කළයට මුසුප්පු වෙමිදැ?''යි කීහ. සැරියුත් ස්වාමී සමාධිව උන්ට බණ වදාරා ජේතවනාරාමයට වැඩිසේක.

මල්ලිකා දේවීන් තමන් යෙහෙලියන් දෙතිස් දෙනා කැඳවා කියන්නාහු ''එම්බා, තොප තොපගේ ස්වාමිපුත්‍රයෝ දෙතිස් දෙනාම රජ්ජුරුවෝ නිස්කාරණයේ නසාපුසේක. තෙපි ඇම මැරවූ රජ්ජුරුවන් කෙරෙහිද, විස්මකම් කියා බිඳුවූවන් කෙරෙහිද කනස්සල්ලක් නොව. ගිය ජාතියෙහි තම තමා කළ අකුසල් විපාක දින. කිසි වරද නොව මෙබන්දක් වූයේ යයි සිතා ඉදින පමණක් විනා කිසි කෙනෙකුන් කෙරේ කණස්සල්ලක් නොව. මෛත්‍රී කරව''යි අවවාද කීහ.

එපවත් නුවරවාසී අසා ''නිරපරාධ බන්ධුල සේනාධිපති නුඹවහන්සේ විසින් නිෂ්කාරණයේ මරවා දමන ලදැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ''සැබැව, නිරපරාධ බන්ධුල සේනාධිපතීන් හා දරුවන් දෙතිස්දෙනාත් මැරූයේ ඉතාම අයුක්තිය''යි හඬින් බන්ධුලමල්ලිකා දේවීන් ඉන්නා ගෙට ආහ. මල්ලිකා දේවීන් යෙහෙලියන් දෙතිස් දෙනාත් කැඳවාගෙන රජ්ජුරුවන් වැඳ සිටියාහ. කෝසල රජ්ජුරුවෝත් කියන්නාහු ''මල්ලිකා දේවී , තොපගේ ස්වාමිපුත්‍ර වූ බන්ධුල සේනාධිපතීන් දරුවන් දෙතිස් දෙනාත් මා විසින් නිෂ්කාරණයේ මරවණුලද, තොපි කැමති වරයක් ගණුව''යි කීහ. මල්ලිකා දේවී ''යහපත ස්වාමීනි, පසුව දන්වන්නෙමි වේද වැඩ වදාරනිනේ යහපතැ''යි රජ්ජුරුවන් රජගෙට යවා තුමූ පසුව දවස් රජගෙට ගොස් ''ස්වාමීනි, අපට කැමති වරයක් ගණුවයි වදාළසේක් වේද? අප අපගේ ගම්වලට යන්ට අවසර දෙවා වදාරන සේ මැනවැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ''යහපතැ''යි අවසර දුන්නාහ. මල්ලිකා දේවීත් යෙහෙළියන් දෙතිස් දෙනාත් උන් උන්ගේ දෙමව්පියන්ගේ ගම්වලට යවා තමුන් තමන්ගේ දෙමව්පියන්ගේ ගමටම ගියාහ.

ඉක්බිති කෝසල රජ්ජුරුවෝ එකියන බන්ධුල සේනාධිපතීන්ට බෑනා වූ දීඝීතායි නම් කෙනෙකුන්ට සෙනෙවිරත් ධුරය දුන්නාහ. ඒ දීඝීතා නම් සෙනෙවිරත් ''තමාගේ මයිලණුවන් නිෂ්කාරණයේ මැරූසේකැ''යි රජ්ජුරුවන් කෙරෙහි වෛර බැන්දාහ.

එසමයෙහි සවීඥයන් වහන්සේ වෙළුවනාරාමයෙහි වැඩ වසනසේක. ඒ විහාරය වනාහී 'ධම්මචෙතිය' ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙනෙන්නේය. කෝසල රජ්ජුරුවෝත් සවීඥයන් වහන්සේ වැඩ හිඳිනා විහාරයට බණ අසන්ට ගියහ. සෙනෙවිරද්දු රජ්ජුරුවන් බණ අස අසා ඉන්ද දී සේනාවත් ඇරගෙන සැවැත් නුවරට ගොස් පඤ්චකකුධ භාණ්ඩ විඩූඩභ කුමාරයන් අතට දී වාසල් අගුල් ලාගෙන උන්හ. කෝසල රජ්ජුරුවෝ පිටිපස්ස බැළුවාහු. බිසවුන් හා බුලත් කවන තැනැත්තවු විනා කිසි කෙනෙකුන් නොදැක ''සෙනෙවිරදුන් නිසාවූ දෙයෙකැ''යි සිතා ''ඉතකින් මා නුවරට ගොස් කරන්නේ කිම්දැ?යි මාගේ බෑණන්වූ රජ්ජුරුවන් හිඳිනා නුවරට ගොස් සේනාව ඇරගෙන සටනට යෙමි''. ''බෑණනුවන් හිඳිනා නුවරට යන්ටය''යි නික්මුණාහ. රජ්ජුරුවෝ මඟ යමින් සිටිය දී රෑව ගිය හෙයින් අතරමඟ ශාලාවක රඳා බුලත් කවන්නහු පළමුකොට යවූහ. රජ්ජුරුවන් ථූලක හෙයිනුත් දුරුමඟ ගෙවා පයින් ආ හෙයිනුත් වටින් සුලං ගසන හෙයිනුත් ඒ ශාලාවෙහි වැදහෙව. අලුයම් වේලාවට ජ්‍රාණය නිරුද්ධ විය. බෑණා රජ්ජුරුවොත් එතනට ආවාහ. බිසව් රජ්ජුරුවන් පා පිට අඩ අඩා හුන්හ. රජ්ජුරුවෝත් කෝසල රජ්ජුරුවන් ඒ ශාලාවෙහිම ආදාහණ කරවා ''මුන්වහන්සේ නට පසු සටනට යන්නෝ කාටදැ''යි තමන්ගේ නුවරට ගියාහ.

විඩූඩභ කුමාරයෝත් රාජ්‍යයට පැමිණ ශාක්‍ය රජදරුවන් කෙරේ ඇති කණස්සල්ල සඳහන් කොට ''කිඹුල්වත්පුරයට ගොසින් මා උන් පොරුව සඳුන් කිරි පැණෙන් සේදූ ශාක්‍යයන්ගේ ගෙල ලෙහෙයෙන් ඒ පොරුව සේදුව මැනවැ''යි කියා සටනට යන්ට සේනාව සරහා නික්මුණාහ.

ඒ වේලෙහි සවීඥයන් වහන්සේ එදවස් අළුයම් වේලෙහි ලොව බලා වදාරනසේක් තමන් වහන්සේගේ ඤාති සමූහයා විනාසයට පැමිණෙන බව දැක වදාරා ''නෑයන්ට සංග්‍රහ කෙරෙමි''

සිතා එදවස් පුවීභාගයෙහි පිඬු පිණිස හැසිර විහාරයට වැඩ වළඳා ඉක්බිති ගඳකිළියට වැඩ සිංහ සොහාවෙන් සැතිපිී මදක් කල් යවා සවස් වේලෙහි අහසින් වැඩ කිඹුල්වත් නුවර සමීපයෙහි එක් ඡායාවක් නැත්තා වූ වෘක්ෂයෙක් මුල වැඩ උන්සේක. එතනට නුදුරු තැන්හි විඩුඩභ රජ්ජුරුවන්ගේ සීමායෙහි යහපත් ඡායාව ඇති මහා නිග්‍රොධ වෘක්ෂයෙකුදු ඇත්තේය. විඩුඩභ කුමාරයෝත් සවීඥයන් වහන්සේ දැක ''ඇයි ස්වාමීනි, මේ ඡායාසම්පන්න නුග ගසක් තිබෙද්දී මෙවිට ඡායාවේ ඉදල් ගසමුල වැඩ ඉඳිනේ ඇයිදැ?''යි විචාළාහ.

සවීඥයන් වහන්සේ වදාරනසේක් ''මහරජ, කිඹුල්වතින් හමන්නාවූ පවන ඉතා මිහිරිය''යි වදාළසේක. රජ්ජුරුවෝත් ''සවීඥයන් වහන්සේ බන්ධුන් කෙරෙහි කරුණාවෙන් වැඩ හිඳිනාසේකැ''යි ආපස්සේ නුවරටම ගියාහ. මේ නියායෙන් තුන් වාරයක් අවුත් තුන්වාරයෙක බුදුන් දැක පළා ගියේය. සතරවෙනි වාරයේත් ගමන් සැරහූහ. සවීඥයන් වහන්සේත් ''මුන් නොනවත්නා කාරණය කවරේ දො හෝ''යි පරීක්ෂාකොට පළමු එක් ජාතියෙක ශාක්‍යයන් එක්ව වලකට වස ගැසුවා දැක බැණ නොනැගී වැඩ උන්සේක. විඩුඩභ රජ්ජුරුවෝත් කිඹුල්වත් නුවරට ගොසින් ශාක්‍ය රජ්ජුරුවන් සියල්ලන්ම මරා යටත් පිරිසෙයින් කිරිබොන දරුවන් දක්වාත් මැරූයේය. ධර්මශාලාවේ රැස්වූ භික්ෂූන් වහන්සේ ''සවීඥයන් වහන්සේ බන්ධුන් කෙරෙහි ඇති කරුණාවක බලවත් නියාය''යි කිය කියා උන් තෙනට සවීඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා ''මා එන්නාට පූර්ව භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උන්දැ?''යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා ''මහණෙනි, දැන්මතු නොවෙයි, පෙරත් බන්ධුන් දුකින් ගලවා ගත්තෙමි''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ?''යි ආරාධිතවූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවෝ තමන් ගේ වඩුවන් කැඳවා කියන්නාහු ''සෙසු රජදරුවෝ බොහෝ කජ් හිඳුවා මාලිගා නංවා ඉඳිනාහුය. මට එසේ නපුර, එක් කපක් හිඳුවා එකස්ථම්භ මාලිගාවක් ඉදිකරන්ට උවමැනවැ''යි කීහ. වඩුවොත් ''යහපතැ''යි ඊට නිසි දඬු බලා ඇවිදිනාහු කදු මුදුනක ගස් කීපයක් දැක කපා ඒ ලී බා ගත නොහැකි හෙයින් එපවත් රජ්ජුරුවන්ට කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ''උත්සහකොට ඒ ලී බාව''යි කීහ. ''ස්වාමීනි, බැරිය''යි කීහ. එසේ කල ''ඔබ්බෙක නිසි දඬුපත් ඇත්තෝ කොයිදැ?''යි විචාළාහ. ''ස්වාමීනි, මඟුල් උයනේ මගුඟු සල් ගස් නිසිය''යි කීහ. ''එසේ වී නම් අනික් සල් ගසක් සලස්වා ගණුම්හ''යි ''ඒ ගස කපව''යි කීහ. වඩුවෝ ගස මුලට ගොස් සඳුන් පසඟ දී පාන් ලා සඳුන් සුවඳ මල් පැණින් පුජාකොට ගසයට මල්වළු එල්වා මන්ත්‍ර කියා කියන්නාහු ''මේ ගස වසන්නා වූ දේවතාවානෙනි, රජ්ජුරුවන්ට එකස්ථම්භ මාලිගාවක් කරවන සඳහා මේ ගස කපම්හ. ඔබ්බකට පළා ගිය මැනවැ''යි කියා ගියාහ.

ඒ ගස වසන දේවතාවාත් ''මේ ගස නැත්නම් මාගේ ජීවිතය ගිය සරිය''යි අඬ අඬා සිට ''මා කුමක් කියම්ද? මේ මාගේ ගස ආශ්‍රය උන්නා වූ බොහෝ දේවතාවෝත් ඇත. උන්ට බොහෝ අද්දුවන් සැලසෙයි කියා රජ්ජුරුවන් වහන්සේට කියා මාගේ නෑයන්ට වන්නා වූ අලාභත් වලකා මාගේ ගසත් කැපිය නොදී ගලවා ගණිමි'' ය මධ්‍යම වේලේ රාත්‍රියෙහි රජ්ජුරුවන් වැදහෝනා ශ්‍රී යහන් ගබඩාවට වැද තමන්ගේ දිව්‍යානුභාවයෙන් මාලිගාව ඒකාලෝක කෙරෙමින් සිටියාහ. රජ්ජුරුවෝත් භයින් ත්‍රස්තව නැගී සිට ''අඬ අඬා මාගේ ඉස්දොර සිටියා වූ තොපි කවුරුදැ?''යි විචාළාහ. දේවතාවා කියන්නේ ''තොපගේ උයනේ සල් ගස වාසය කරන්නා වූ භද්‍රශාලා දිව්‍ය පුත්‍රයා නම් මමය''යි කීහ. ''ඇයි තොපි මේ වේලේ මෙතනට ආයේ ඇයිදැ?''යි කීහ. ''මා බොහෝ දවස් උන්නා වූ සල් ගස කුමට කපව්දැ?''යි විචාළාහ. ''ඇයි, තොපි මා එකස්ථම්භ මාලිගාවක් ඉදිකරවන නියාව නොදනුද? මාලිගාව ඉදිකරන නිසා කපමි'' කීහ. ''මා ඉඳිනා ගස කපාපු විට මාගේ ප්‍රාණය හා සරිය''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් කියන්නාහු ''මාලිගාව ඉදිකළ කල තොප හා අප හා එක්ව ඉඳුම්හ''යි කීහ.

එවිට දිව්‍ය පුත්‍රයා කියන්නේ ''මෙවකට සැට දහසක් අවුරුදු මා මේ සල්ගස වසන්නේය. මීට පළමු මේ නුවර රජකම් කළ රජදරුවන්ගෙන් මේ ගස මල් පහන් පූජා කළා වූ කෙනෙක් විනා ගස කැපූ කෙනෙකුන් නැත. තොප තත්පරව මහගස කප්පන පසු තුරු ආදීකොට එකී එකී අත්තක් නියායෙන් කපා පසුව ගස කපව''යි කීහ. ''එසේ කැපූ කල මට සැප වනනේය''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු එවිට ''මට කුමක් වේවා, මාගේ ප්‍රාණ හා සරියයි, කියා දැන් අත්තෙන් අත්ත කපන්ට කියන කාරණා කිම්දැ?''යි. ''අත් පා කන් නාසා ඉස කපන කල සැප කවරේද? එක විටම ඉස කපාපු කල පාසුද තොප එසේ කියන්ට කාරණා කිම්දැ?''යි කීහ.

එවිට දිව්‍යපුත්‍රයා කියන්නේ ‘‘මට කුමක් වේවා, මා නිසා ඒ ගස වට සිටින්නා වූ බොහෝ පැලෑටි ගස්වල ඉඳිනා මාගේ බොහෝ බන්ධූහුත් ඇත. මට කුමක් වෙතත් උන්ට දුකක් නොවන්නා පමණැයි සිතා මා කියේය’’යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ ‘‘තමන්ට වන්නා වූ දුකට වඩා තමන්ගේ බන්ධූන්ට වන්නා වූ දුකට අඩනි’’යි සමාධිව ‘‘තොපගේ සල්ගසත් තොපට හලුම්හ. තොපගේ නෑයන්ටත් කිසි ගහටයක් නැතිව ඉඳුව’’යි රජ්ජුරුවෝ ඒ සල්ගස දිව්‍ය පුත්‍රයාටම කළාහ. රජ්ජුරුවෝත් ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයාණන්ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා දසරාජ ධර්මයෙන් රාජ්‍යයකොට පරලොව ගියහයි වදාරා මේ **භද්දසාල ජාතකය** නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි රජ්ජුරුවො නම් ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. රජ්ජුරුවන්ට කන්නලව් කිය නෑයන් දුකින් ගලවා ගත්තා වූ භද්දසාල දිව්‍ය පුත්‍රයා නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ’’යි වදාළසේක.

459. සමුද්ද වාණිජ ජාතකය

තවද හුදු ප්‍රඥාවෙන් මවාලූ රුවක් වැනි වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි දේවදත්ත ස්ථවිරයන් පොළොවට වන් නියාව අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්,

මුගලන් සාමීන්, සැරියුත් සාමීන් දෙදෙනා වහන්සේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන් ලඟ උන් පන්සියයක් භික්ෂූන් වහන්සේට බණ කියා ඇරගෙන ගියසේක. කෝකාලිකයන් වහන්සේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වැදහෙව නිදන කල්හි ‘‘තා කුමන මර නිදිදැ?’’යි කියා විලුඹෙන් ළැමැද්දට ඇනළූ ගමනේ ලේ නගා ලෙඩින් වැදහෝනා ගමනේ නව මසකින් ‘‘අනේ මට කිසි සරණයෙක් නැතිව අනාථ අසරණව ගියෙමි. සර්ඹුයන් වහන්සේත් මා කෙරෙහි කලකිරුණුසේක. අසූ මහසව්වන් වහන්සේත් මා කෙරෙහි කලකිරුණුසේක. මාගේ බැණා වූ රාහුල ස්ථවිරයන් වහන්සේත් මා කෙරෙහි කලකිරුණුසේක. මාගේ ශාක්‍ය වංශය හා කෝලිය වංශයෙහිත් මාගේ නැයෝත් මා කෙරෙහි කනස්සළු වූහ. කවුරු මා කෙරෙහි කනස්සළු වුවත් මාගේ සර්ඹුයන් වහන්සේත් මට අමෛත්‍රී නොකරනසේක. උන්වහන්සේ සරණ යෙමි. උන්වහන්සේ දැක ක්‍ෂමා කරවා ගනිමි’’ සිතා ලාගෙන ‘‘සැවැත් නුවරට ගොස් සර්ඹුයන් දක්ව’’යි කියා ඇඳ පත්තෙක ලාගෙන සර්ඹුයන් වහන්සේ දකින්ට ජේතවනාරාමයට නික්මුණාහ. මේපවත් අසා ආනන්ද සාමීන් සර්ඹුයන් වහන්සේට දැන් වූසේක.

සර්ඹුයන් වහන්සේ ‘‘ආනන්දයෙනි, දේවදත්ත ස්ථවිරයෝ අප දැක්ක නොහෙති’’යි වදාළසේක. භික්ෂූන් වහන්සේ ලවා උසුලවාගෙන සැවැත් නුවරට අවුත් වන්හ. එපවත් අනද සාමීන් අසා දෙවනිවත් සර්ඹුයන් වහන්සේට දැන් වූසේක.

සර්ඹුයන් වහන්සේ ‘‘ආනන්දයෙනි, දේවදත්ත ස්ථවිරයෝ ජේතවනාරාමයට අවූ නුමුත් අප දැක්ක නොහෙති’’යි වදාළසේක. දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ උසුලාගෙන ජේතවනාරාමයෙහි වාසල සමීපයට ආ කල ශරීරයේ දාහ වැදගෙන ඩාදිය සෙලවින. ඒ වාසල සමීපයේ පොකුණෙක් ඇත්තේය. ‘‘ඒ පොකුණෙන් ස්නානයකොට යෙමි’’ සිතා ‘‘ඇඳ බාව’’යි බිම තබවා පය බිම තිබූ කලට පොළොව පැලී නරකයෙන් ගිණිදැල් ඇවිත් සිවුරක් පිට අනික් සිවුරකින් වසන්නා සේ ශරීරය ගින්නෙන් වසා පොළොව ගිලෙන කලට ගල හර ඇට දක්වා ගිලැපු කල දේවදත්ත ස්ථවිරයෝ ‘‘මට බුදුන්ගේ සරණ විනා අන් සරණෙක් නැතැ’’යි සිතා ගාථාවකින් කියන්නාහු

ඉමෙහි අට්ඨහි තමග්ග පුග්ගලං
දෙවාති දෙවං නරම්මසාරථිං
සමන්ත චක්ඛුං සතපුඤ්ඤ ලක්ඛණං
පාණෙහි බුද්ධං සරණං උපෙමි

යන ගාථාව කිය කියා බුදුන්ගේ සරණ ගියාහ. බුදුන්ගේ සරණ ගියත් අවීචි මහනරකයෙහි වැටුනාහ. දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට පක්‍ෂපාතව සර්ඹුයන් වහන්සේට නොයෙක් පරුෂ බිනූ පන්සියයක් පමණ මනුෂ්‍යයෝත් ඒ වේලෙහි අවීචි මහනරකයෙහි වැටුනාහ. දේවදත්ත ස්ථවිරයන් හා එක් වූ මනුෂ්‍යයින් පන්සියයත් දේවදත්ත ස්ථවිරයනුත් නරකයෙහි වැටුනු නියාව ධර්මසභාවේ රැස් වූ මාළුවරුන් වහන්සේ කිය කියා වැඩඋන් තෙනට සර්ඹුයන්

වහන්සේ වැඩ වදාරා ‘‘මහණෙනි, මා එන්නාට පුථ භාගයෙහි කිනම් කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?’’යි විචාරා එපවත් අසා ‘‘දැන්මතු නොවෙයි, පෙරත් තමන් හා එක් වූ අය ඇරගෙන නරකයට ගියේ වේදැ’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ?’’යි ආරාධිත වූ සථිඳුයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ඒ ගම ඉඳිනා වඩුවෝ දහසක් දෙනෙක් ඇත්තාහ. ඒ වඩුවෝ ‘‘ඒ ගම මනුෂ්‍යයන්ට ඇඳ, පුටු, ගෙවල්, දොරවල් ඉදි කරම්හ’’යි කියා බඩුගෙන කර්මාන්ත නොකරන්නාහ. මනුෂ්‍යයෝ වඩුවන් තමන්ට කර්මාන්ත නොකරන හෙයින් ‘‘අපගේ මිල දෙව’’යි ක’’හ. මිලත් දී ගත නොහෙන්නාහ. කර්මාන්තත් නොකරන්නාහ. මේ නියාවට කොටගත නොහී විඤ්ඤව වනාන්තරයට ගොසින් මහපඩව්වක් ඉදිකොට ගහ ඔස්සේ ගෙනවිත් තමන් ගේ අඹුදරුවන් අය පවුරු පඩව්වට නංවා වඩුවෝ දහසක් නැගී ගහ ඔස්සේ පඩව්ව ගෙනගොස් සමුද්‍රයේ එහ.

සමුද්‍රයෙන් යන්නා වූ අමෘත අඹ, කොස්, කෙහෙල්, උක්දඬු, වැල, වරකා, සයංජාත ඇල් ආදී නොයෙක් මධුර රස ඵලයෙන් සජ්ජිත වූ දූවක් දැක, ඒ දූව සමීපයට අවුත් ‘‘මේ දූව මනුෂ්‍ය වාසයෙක් දොහෝ’’යි සිතා ඒ බලන්ට ශක්ති සම්පන්න පුරුෂයන් සත්දෙනකු ආයුධ සන්නද්ධකොට යවූහ. ඒ කියන දූවට පළමු එක් පුරුෂයෙකු එම දූවට බැස සැප සේ අභිප්‍රායානුකූල පරිද්දෙන් සයංජාත ඇල් සාලේ බත් කා උක්පැණි බී රිදිපටක් සමාන වූ වැල්ලේ වැතිර සිතන්නේ ‘‘මට ඇති සැප කවුරුන්ට ඇද්දැයි, පිළි නැති පමණක් විනාය. දඹදිව බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ බඩ නිසා සී සා වැපිරීම ආදියෙන් දුක් විඳිති. මට එසේ වූ ආයාසයෙක් නැතැ’’යි සිතා උදන් අනා වැදහොත් තෙනට පුරුෂයෝ සත්දෙන ගියාහු ඒ පුරුෂයා දැක ‘‘යකෙක් දොහෝ’’යි සිතා විඳින්ට භීය දුනු පිට නගාගත් කලට පුරුෂයා කියන්නේ ‘‘මා නොවිදුව, මම යක්‍ෂයෙක් නොවෙමි’’ කීහ.

එවිට පුරුෂයෝ සත්දෙන කියන්නාහු ‘‘මනුෂයෙක් වීනම් නග්නයෙන් ඉඳීද? දැළිරැවුළු ආදී වූ දෙය මෙසේ දික්ව තිබේදැ?’’යි කීහ. පුරුෂයා කියන්නේ ‘‘පඩව් නැගී ආ මම මෙතෙන රැඳිනිමි’’ කීහ. එවිට පුරුෂයෝ කියන්නාහු ‘‘මෙතන ඇති එාසු කිම්දැ?’’යි විචාළ ගමනේ ‘‘මෙතනට වඩා නොයෙක් ඵලාපල ඇති තෙනකුත් රම්‍ය වූ ස්ථානයකුත් යක්‍ෂ, රාක්‍ෂ භය නැති තෙනකුත් මීට වඩා නැත. තොප ඇම විසින් කළමනා කටයුත්තක් ඇත. මෙතෙන ඉතා රම්‍යව සිත්කළු වූ හෙයින් දේවතාවෝ මෙතනට ඇලෙන්නාහ. එසේ හෙයින් මලමුත්‍ර එලියේ නොකොට වලක් සාරා එහි මලමුත්‍ර කරව. ඒ විවරක් පිරිමසා ගතොත් මීට වඩා එාසු තෙනක් ඇත්තෝ නොවෙයි’’ මෙසේ ඒ පුරුෂයා කීයේය.

ඒ පුරුෂයෝ සත්දෙන පඩව් නැගී වඩුවන් දාසත් තමන්ගේ අඹුදරුවනුත් පඩුවෙන් ගොඩ බාවා එකියන දූවේ ගෙවල් ඉදිකොට සැප සේ සයංජාත ඇල් හා නොයෙක් මධුර ඵලාඵල කා වාසය කරන්නාහු, ඒ වඩුවන් දහසට නායක වූ දෙදෙනක් ඇත්තාහ. ඉන් එක වඩු නායකයෙකුත් පන්සියයක් වඩුවෝත් අල්ප සන්තෝසයහ. ඉන් එක වඩු නායකයකුත් පන්සියේකුත් තෘෂ්ණා වසඟයහ. වීථියක් ඒ නියාවටම දෙමොත්තම ව ඉදිකොට වාසය කෙරෙමින් සිට ‘‘නැතැක් දාය, අප රා නොබොන්නේය, රා බොම්හ’’යි කියා උක් පැණින් පෙරූ රා ඉදිකොට බී මඳ නොයෙක් තෙන මළමුත්‍රකොට කසල කළහ.

දේවතාවෝ ‘‘අපගේ මේ රම්‍ය වූ ස්ථානය මළමුත්‍රකොට පූය. සමුද්‍රයෙන් දිය උල්පවා ගලම්හ’’යි කියා ‘‘පුර පසළොස්වක දෙපෝය දා සම්පුණී චන්ද්‍රයා නැගී කල සමුද්‍රයෙන් දිය නාගාලම්හ’’යි දේවතාවෝ කථා කළහ.

එකියන දේවතාවන්ගෙන් සත්පුරුෂ වූ දේවතාවෙක් සිතන්නේ ‘‘මා වැනි සත්පුරුෂ එකකු ඉන්ද දී මෙකියන මනුෂ්‍යයෝ නොනසිඳ‘‘යි සිතා තෙමේ සඵීහරණයෙන් සැරසී උතුරු දිසාවෙහි සිට විමානය ඒකාලෝක කොට බුබුළුවා සිට කියන්නේ ‘‘එම්බල පුරුෂයෙනි, දේවතාවෝ එක්ව කථා කරන්නාහු ‘මේ දිවයින මළමුත්‍රකොට කසළ කළහයි කියා සමුද්‍රයෙන් වතුර යවා ගලම්හ’යි කීහ. එසේ හෙයින් තෙපි ඇම අනික් තෙනකට යව’’යි කියා දේවතාවා කීයේය. ඉක්බිති පාපිෂ්ට වූ දේවතාවෙක් සඵීහරණයෙන් සැරසී දකුණු දිග සිට කියන්නේ ‘‘පුරුෂයෙනි, තොපි ඇම ලඟට දේවතාවෙක් ඇවිත් කුමක් කීදැ’’යි එපවත් අසා තෙමේ

කියන්නේ ''මූ කීයේ බොරුය, තෙපි ඇම මෙහිම සිත් අලවා වාසය කරවයි, සමුද්‍රයෙන් ජලය අවුත් කවරදා මේ දිවයින ගලාද? ඒ බොරුය, එහිම වාසය කරව''යි කියා කීයේය.

ඒ දේවතාවා ගිය ඉකිබිති ලොභී වූ වඩු නායකයා කියන්නේ ''පළමු දේවතාවා කීයේ අපි මෙතන නොයින්නා අභිප්‍රාය, පසු දේවතාවා කීයේ ඇත්තමය. එසේ හෙයින් අපිත් තොපිත් නොගොසින් මෙතෙන ඉඳුම්හ''යි කීහ.

පණ්ඩිත වඩු නායකයා තමන්ගේ පන්සියය එක්කොට කියන්නේ ''එක් දේවතාවෙක් යන්ට කීය, එක් දේවතාවෙක් රඳන්ට කීය, දෙන්නා කීවායින් කවුරුන් කීවා ඇත්ත බොරු නොදැනෙයි, අප නස්නේ කිමිද? පඩව්වක් ඉදිකොට තබන්නාහ. සමුද්‍ර ජලයෙන් මෙතෙන ගලා නම් පඩව්වට නැගී යම්හයි, නොගලා නම් මෙතනම ඉඳුම්හයි, එසේ හෙයින් පඩව්වක් ඉදි කරම්හ''යි කියා පඩව්වක් ඉදි කරන්නාහු රිටි පළු පත් ලා තබා ගත්හ. අනික් වඩු නායකයන් හා වඩුවෝ කියන්නාහු ''තාලියේ කිඹුලුන් සොයන්නා සේ කිමෙක්දැ?''යි කියා උන්කලට පසළොස්වක් දිනය පැමිණ ගමනේ වන්දයා නැගී කලට සමුද්‍රයෙන් රැල අවුත් දන පමණ ගලායන ගියේය. එවිට පණ්ඩිත වඩුවානෝ තමන්ගේ පන්සියයක් වඩුවානුත් අඹුදරුවනුත් පඩව් නැගී නික්මුණාහ. පඩව් නායකයානෝ ''ඉතිකින් එන රැල එතන මෙතන ඉඳුම්හ කුණු සෝධාගෙන පළා ගියේය''යි කියා උන්නාහ. දෙවෙනිව උකුල පමණ රැල ආය. ''තනමත්තක් පමණකය, කරවටක් පමණයයි අවුත් කලෙක දෙතලෙකැ''යි කියා සන්තලක් ගලා වඩුවෝ පන්සියයත්, උන්ගේ අඹුදරුවනුත් මාළහුය. පණ්ඩිත වඩුවාණන් හා වඩුවෝ පන්සියය සැප සේ නැව් නැගී ගැලවුනාහයි වදාර මේ **සමුද්ද වාණිජ ජාතකය** නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි දකුණු දිග සිට නොයන්ට කී දේවතාවා නම් කෝකාලික ස්ථවිරයෝය. එසමයෙහි පඩව් නැගී ගිය වඩුවෝ පන්සියය නම් බුදු පිරිසය. එසමයෙහි පණ්ඩිත වඩුවානෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ''යි වදාළසේක.

460. කාම ජාතකය

තවද ත්‍රිභුවනාධිපති සර්ඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි එක් බ්‍රාහ්මණයෙකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්,

සැවැත් නුවර වාසී වූ එක් බ්‍රාහ්මණයෙක් ''කුඹුරක් එලි කරන්ට යයි වල් කොටමි'' ගොස් වල් කෙටීය. සර්ඥයන් වහන්සේ එතනට ගොස් ''ඇයි බ්‍රාහ්මණය, කුමක් කෙරේදැ?''යි විචාරා වදාළසේක. බමුණු කියන්නේ ''ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, කුඹුරක් එලි කරන නියාවට වල් කොටමි'' කීහ. සර්ඥයන් වහන්සේත් ''යහපතැ''යි වැඩිසේක. වල් කොටා ගිණි ලාපු දවස් වැඩ ''බ්‍රහ්මණය, කුමක් කෙරේදැ?''යි විචාරා වදාළසේක. ''ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, වල් ගිණි ලාපියමි'' කීහ. ''යහපතැ''යි කියා වැඩිසේක. ගිණි ලා කුඹුර එලි කරන්ට වන් දවස් වැඩ ''බ්‍රහ්මණය, කුමක් කෙරේදැ?''යි වදාළසේක. ''ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, කුඹුර එලි කරමි'' කීය. ''යහපතැ''යි කියා වැඩිසේක. කුඹුර එලිකොට ඇළ අමුණු බඳිනා දවස් වැඩ ''බ්‍රහ්මණය, කුමක් කෙරේදැ?''යි වදාළසේක. ''ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, ඇළ අමුණු බඳිමි'' කීයේය. ''යහපතැ''යි කියා වැඩිසේක. ඇළ අමුණු බැඳ නියර බඳින්ට වන, එදවසුත් වැඩ ''බ්‍රාහ්මණය, කුමක් කෙරේදැ?''යි වදාළසේක. ''ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, නියර බදිමි'' කීය. ''යහපතැ''යි කියා වැඩිසේක. නියර බැඳ වපුරණ දවසුදු වැඩ ''බ්‍රාහ්මණය, කුමක් කෙරේදැ''යි වදාළසේක. ''ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, කුඹුර වපුරමි'' කීය. ''යහපතැ''යි කියා වැඩිසේක. මෙසේ බ්‍රාහ්මණයාගේ කුඹුර වපුර ගොයම් ඇතිව කිරි වදින අවස්ථාවෙහි ගොයම් බලා ඇවිදින්නේය. සර්වඥයන් වහන්සේ එතනට වැඩ ''බ්‍රාහ්මණය, කුමක් කෙරේදැ?''යි වදාළසේක. ''ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, ගොයම් බලා ඇවිදිමි'' කියා කියන්නේ ''ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, තොප ඇතුළු වූ භික්ෂූන් වහන්සේට ගොයම් දා ඩැඩි දවස් දන් දෙමි'' කියා තමාගේ ගෙයි ගොසින් උන්නේය. ඒ බ්‍රාහ්මණයා සර්ඥයන් වහන්සේ එකාවන් දැකීමෙන් බලවත් වූ සිත විශ්වාසව ඇදහිලි ඇතිව ගෙයි ඉඳ සිතන්නේ ''සෙට ගොයම් දා මැඩ ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් ඇතුළු වූ භික්ෂූන්ට දන් දෙමි'' සිත සිතා රැ ගෙයි වැදහොත්තේය.

එවේලෙහි මහත් මෙසයක් වැස අචිරවතී ගංගාවෙන් වතුර ඇවිත් පැසී ගිය කුඹුර ගොයම් එක ගසකුත් නොතබා ඇරගෙන ගොස් මුද ලා පීය. බ්‍රාහ්මණයාත් නිදා නැගී කුඹුර බලන්ට ගොස් කුඹර ගොයම් නොදැක ළෙයි බඩ අත් ගසා අඬා මුර ගා බොහෝ වික්ෂේපයට පැමිණියේය. සර්‍වඥයන් වහන්සේ බ්‍රාහ්මණයා වික්ෂේපයට පැමිණ නියාව දැක වදාරා "මූගේ සෝක සන්සිඳවමි" අළුත මහණ වූ භික්ෂූ කෙනෙකුන් කැඳවාගෙන බ්‍රාහ්මණයාගේ දොරට වැඩිසේක. බ්‍රහ්මණයාත් සර්‍වඥයන් වහන්සේ දැක "ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, මට වූයේ මහා සෝකයෙක, ඒ සෝක සන්සිඳුවාලන්ට අවාහු වනැ"යි සමාධිව ඉඳිනා අසුන් පණවා වඩාහිඳු වූහ.

සර්‍වඥයන් වහන්සේ වදාරනසේක් "ඇයි බ්‍රාහ්මණය, වික්ෂේපව උනුදැ?"යි විචාරා වදාළසේක. බ්‍රහ්මණයා කියන්නේ "ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෙනි, මා කුඹුර එලි කරන්නට වන් තැන් පටන් තමන් එතනට එන හෙයින් මහත් දුකෙක් විවර දන්නේ වේද, එසේ දැකත් කුඹුර ගොයම් පැසී තුබූ අවස්ථාවෙහි ඊයේ රෑ අචිරවතී ගංගාවෙන් වතුර ඇවිත් ගොයම් එක ගසකුත් නැතිව මුදට ඇරගෙන ගියේය. ගොයම් නොනැසී තිබුයේ වී නම් දාසක් ගැල් පුරා ධාන්‍යය ලබමි. සෙට දවස් ගොයම් මැඩ තමන් ඇතුළු වූ භික්ෂූන් වහන්සේට දන් දෙන්නට යයි සිතා ඉඳ මා සිතුවා වූ සිතිවිල්ලත් නුවූ හෙයින් වික්ෂේපව උනිමි" කීහ.

ඒ වේලෙහි සර්‍වඥයන් වහන්සේ "බ්‍රාහ්මණය, නටමනා දෙය නස්නේය. ඊට සෝක කිරීමෙන් කාරිය නැතැ"යි 'කාම සූත්‍රය' ගෙනහැර දක්වා වදාරා ධර්‍මදේශනාකොට වදාළසේක. ඒ බ්‍රහ්මණයාත් බණ අසා දාසක් නයින් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූ සෝවාන් මාර්ගයට පැමිණියේය.

එදවස් ධර්‍මශාලාවේ රැස්ව උන් භික්ෂූන් වහන්සේ "මෙසේ මහත් වූ සෝකයට පැමිණියා වූ බ්‍රාහ්මණයාගේ සෝක සංහිඳුවා බණ වදාරා සෝවාන් මාර්ගයට පමුණුවා වදාළසේකැ"යි කියා වැඩඋන් තෙනට සර්‍වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නට පුර්‍වභාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා "දැන්මතු නොවෙයි, පෙරත් මේ බ්‍රහ්මණයාගේ සෝක සංහිඳු වූයෙමි වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සර්‍වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ රාජකුමාරවරු දෙන්නෙක් ඇත්තාහ. ඉන් වැඩිමාළු පුතණුවන් යුවරජ තනතුරෙහි තබා බාල පුතණුවන් සෙනවිරත් තනතුරෙහි තැබූහ. එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ එක්තරා ව්‍යාධියකින් නටහ. උන්ට පසු රාජ්‍ය වාසීහු වැඩිමාළු කුමාරයන් රාජ්‍යයට තබා රාජ්‍ය කරන්ට වන්හ. ඒ රාජකුමාරයෝ "මම රාජ්‍ය නොකරමි. මාගේ මලණුවන්ට රාජ්‍යය දෙව"යි කීහ. අමාත්‍යයෝත් "නුඹවහන්සේ වැඩිමාළු රාජකුමාරයන් වහන්සේ සිටිය දී මලණුවන් වහන්සේට රාජ්‍යය දිය හැකිදැ?"යි කීවත් "මට රාජ්‍යය නොකැමැත්තේය"යි නොගිවිස්සාහ. "එසේ වී නමුත් යුවරජ තනතුරට හෝ සෙනවිරත් තනතුරට හෝ සිටිය මැනවැ"යි කීහ. "මට යුවරජ තනතුරත් එපයි, සෙනෙවිරත් තනතුරත් එපයි, මට මාගේ අභිප්‍රාය නියාවට ඇවිදිමි. මාගේ මලණුවන්ට රාජ්‍යය දෙව"යි බාලකුමාරයන්ට රාජ්‍යය පමුණුවාපූහ. තුමූ පිටිසර ගමකට ගොස් සිටාණ කෙනෙකුන්ට බැලමෙහෙකොට සිටිනාහ. සිටාණෝ කල්‍යාමකින් රාජකුමාරයන් නියාව දැන බැලමෙහෙ කිරීම හැර රාජකුමාරයන් නියාවට සියළු වෘත්ති තබා රාජකුමාරයන් පෝෂ්‍ය කරන්නාහ. එසමයෙහි "බරණැස් නුවර බදු එලවාය"යි මනුෂ්‍යයෝ එම සිටාණන්ගේ ගමට ගියාහ. සිටාණෝත් රාජකුමාරයන්ට කියන්නාහු "ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේ පෝෂ්‍ය කරන්නා වූ අප අතිනුත් බදු එලවන්නාහ. නුඹවහන්සේගේ මලණුවන් වහන්සේට කියා අපගෙන් එලවන්නා වූ බද්ද අරවා වදාළ මැනැවැ"යි කීහ. රාජකුමාරයෝත් "යහපතැ"යි රජ්ජුරුවන්ට කියා යවන්නාහු "මේ සිටාණන් විසින් මා පෝෂ්‍ය කරන්නාහ, උන්ගෙන් එලවන්නා වූ බදු ඇර වදාළ මැනවැ"යි මලණුවන්ට කියා යවූහ. ඒ රජ්ජුරුවෝද "යහපතැ"යි ඒ සිටාණන්ගේ ගමින් එලවන්නා වූ බද්ද ඇරපූහ.

සිටාණන්ගේ බද්ද ඇරපු නියාව අසා සෙසු අසල ඇත්තෝත් රාජකුමාරයන්ට කියා රජ්ජුරුවන්ට කියා යවා බද්ද අරවා ගත්හ. මෙම නියායෙන් අවට ගම්වල බද්ද අරවාගෙන අර්ථය බොහෝව එම ගම් "තමන්ට අරින්ට උවමැනවැ"යි කියා යවා එම ගම තමන්ට

අරවාගෙන සිතන්නාහු ''මේ තනි ගමින් කම් කිමිද?'' වට සෙසු ගම්වලත් අරවාගෙක තෘෂ්ණාව වැඩි වැඩී ''සෙනවිරත් ධූරය ඕනෑය''යි කියා යවූහ. ''යහපතැ''යි සෙනවිරත් ධූරය දුන්හ. සෙනෙවිරත් ධූරයත් ඇරගෙන ''මෙයත් නොසෑහෙයි, යුවරජ තනතුරු දුනමැනවැ''යි කියා යවූහ. ''යහපතැ''යි යුවරජ තනතුර දුන්නාහ.

යුවරජ තනතුර ඇරගෙන නැවත සිතන්නාහු ''මෙතෙක් නොසෑහෙයි, රාජ්‍යය ඇරගණිමි''යි තෘෂ්ණා ලෝභයෙන් පසල් දනව් වාසීන් එක්කොට ගෙන බරණැස් නුවරට ගොස් නුවර වටලාගෙන ''රාජ්‍යය අරිනේය, යුද්ධ හෝ කරන්නේය''යි කියා යවූහ. රජ්ජුරුවෝ ''තමන්වහන්සේ ඇරපියා ගිය රාජ්‍ය නොවේද මට පැමිණියේ, 'මලණුවෝ බෑයන් මරාපුව'යි යන අපකීර්තිය අසමිද? තමන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය නුඹවහන්සේ ඇරගත මැනවැ''යි බෑයන් නුවර ගෙන්වාගෙන රාජ්‍යය පාවාදුන්හ.

ඒ රාජකුමාරයෝ රාජ්‍යයට පැමිණ මලණුවන්ට සෙනෙවිරත් ධූරය දෙවා මෙසේ අර්ථ ලෝභයෙන් ''මේ එක රාජ්‍යයෙන් දැන් මට ප්‍රයෝජන කිමිද? තවද රාජ්‍ය දෙකක් තුනක් මා ලබන්ට උවමැනවැ''යි කිය කියා සිත උන්නාහ.

එසමයෙහි ශක්‍රයෝ ''දන් පින් කරන්නෝ කවුරුදෝ හෝ''යි ''දෙමව්පියන්ට උපස්ථාන කරන්නෝ කවුරුදෝ හෝ''යි ''ධර්මිෂ්ඨව වාසය කරන්නෝ කවුරුදෝ හෝ''යි මනුෂ්‍ය ලෝකය බැළුවාහු මේ රජ්ජුරුවන් සිතන සිතිවිල්ල දැක ''උන්ගේ සිතිවිල්ලට දෙවනුවත් සෝක උපදවා නිග්‍රහ කරවා එන්ට උවමැනවැ''යි බ්‍රාහ්මණ වේශයක් මවාගෙන වාසල්දොර සිට ''බ්‍රාහ්මණ මානවකයෙක් වාසල සිට දකින්ට අභිප්‍රාය ඇත්තෙමි''යි කියා යැවීය. රජ්ජුරුවෝත් ''කැඳව''යි කියා ගෙන්වාගෙන ''කිමෙක්ද? මානවකය''යි විචාළාහ. ශක්‍රයෝ කියන්නාහු ''ස්වාමීනි, තව දන්වන්නාවූ කටයුත්තක් ඇතැ''යි කීය. ''යහපතැ''යි මිනිසුන් බාවා ''කියව''යි කීය. ''ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේට රාජ්‍ය තුනක් ඇරගෙන දෙන්ට අභිප්‍රාය ඇතිව ආමි'' කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''යහපතැ''යි සමාධිව ''ඊට කළමනා කිමිදැ?''යි කීහ. ''සේනාව සමෘද්ධ කරවාගත මැනවැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''යහපතැ''යි කියා ශක්‍රයන්ගේ ආනුභාවයෙන් ''මේ බමුණාට නවාතැන් ලවා බත් බුලත් දෙව''යි යන බසක් නොකීවාහ. ශක්‍ර බ්‍රාහ්මණයාත් ''යහපතැ''යි වාසලින් පිටත ගොස් තමන්ගේ ශක්‍ර භවනයට ගියාහ.

රජ්ජුරුවෝත් පසුව දවස් සේනාව සන්නද්ධ කරවාගෙන ගමන් සරහා ''බ්‍රාහ්මණ මානවකයා කැඳව''යි කීහ.එවිට අමාත්‍යයෝ කියන්නාහු ''නුඹවහනසේට 'රාජ්‍ය තුනක් දෙමි' කී බ්‍රාහ්මණ මානවකයාට බත් බුලත් දෙවාලව, පඩියක් පිළියත් දෙවාලව,යි අපට නුඹවහන්සේ වදාළ මෙහෙවරක් ඇද්දැ''යි කීහ. ''මට මතක නැතිව තොප ඇමට එසේවූ මෙහෙවරයක් නොකිමිය''යි කීහ. ''එසේ කල අප උන් දන්නේ කෙසේදැ?''යි කීහ. ''එසේවුවත් මේ නුවර යම් තෙනක ඉඳී නම් පරීක්ෂා කරව''යි කියා යවූහ. ගියෝ ''අපි එක තැනකත් නුදුටුමිහ''යි කියා ආවාහ. රජ්ජුරුවෝත් ''මා නිසා මෙසේවූ රාජ්‍ය තුනක් නොලද්දේය''යි මහත් සෝකයට පැමිණ ළය වියලී අක්මා පපු තදව උන්නාවූ ශෝකාග්නියෙන් කල් යාමකින් රක්ත අතිසාර ඇතිව බොහෝ වෙදවරු පිළියම් කොටගත නුහුනුවාහ.

එසමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ බ්‍රාහ්මණ කුලයක ඉපිද තක්සලා නුවරට ගොස් දිසාපාමොක් ආචාරීන් අතින් ශිල්ප නිමවා ඉගෙණ බරණැස් නුවරට ඇවිත් රජගෙයි වාසල සිට ''රජ්ජුරුවන් ව්‍යාධි ඇති නියාව, මම ගුණ කෙරෙමි''යි කියා යවන්නාහු ''වෙදාණ කෙනෙක් වාසල් දොරකඩ සිට දකිනා අභිප්‍රාය ඇත්තෙම්'' කියා යවූහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''මීට පළමු මම්ම යයි යන වෙදවරු ඇවිත් පිළියම් කොටගත නුහුනුවාහ, තුමූ බාලදරුවෝද ව්‍යාධිය ගුණ කරන්නේයයි අර්ථයක් නිසා අවු නම් උන්ට යම්තම් අර්ථයක් දිලා යවා පියව''යි කීහ.

රජ්ජුරුවන්ට බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''මට වෙදුන්ට දෙන වැටුපෙන් කම්නැත, මම පිළියම් කෙරෙමි, උදක් බෙහෙදට මිළ මාත්‍රයක් දෙව''යි කීසේක. රජ්ජුරුවෝ ඒ අසා ''යහපතැ''යි කියා බෝධිසත්ත්වයන් කැඳවා ගෙන්වූසේක. බෝධිසත්ත්වයෝ රජ්ජුරුවන්ට වැඳ ''මහරජ, නොබව මැනව. මම නුඹවහන්සේට පිළියම් කරමි'' කීහ. ''එතකුදුවුවත් දේවයනි, මෙම ව්‍යාධිය ඇති වූ කාරණා මට කිවමැනවැ''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්ට ලජ්ජා ඇතිව මැලි වූහ. බෝධිසත්ත්වයෝ කියන්නාහු ''දේවයන් වහන්ස, වෙදකම් කිමිද? නිදන් දැන කරන්ට උවමැනව, නිදන් නොදැක කාරණා වෙදකමින් ප්‍රයෝජන නැතැ''යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝත් ''යහපතැ''යි කියා බ්‍රාහ්මණ මානවකයෙක් දුටු නියාවත්, රාජ්‍ය තුනක් ඇරදෙමි කී නියාවත්, මට සටනට යන්ට සේනාව සදන්ට කී නියාවත්, බ්‍රාහ්මණ මානවකයා පසු නුදුටු නියාවත් මේ කාරණා බෝධිසත්ත්වයන්ට කීහ. බෝධිසත්ත්වයෝත් ''මුන්වහන්සේට මේ ව්‍යාධිය ඇති වුයේ ලෝභය මුල්කොට ය''යි දැන ''ඊට නිසි කාරණා කියා ලෝභය සන්සිඳුවා ව්‍යාධිය සන්සිඳුවමි'' කියන්නාහු ''මේ තෘෂ්ණාව වනාහී මතුමත්තෙහි වඩාගෙන යන්නේ වීනම් සතර අපායෙන් ඉස ඔසවාලිය නොහෙන්නේය'' මෙසේ මහබෝසතාණෝ රජ්ජුරුවන්ට අවවාදකොට නැවත ධර්මදේශනා කරන්නාහු ''ඉඳින් වස්තුකාම ක්ලේශකාමය ප්‍රාර්ථනා කරන්නාවූ සත්ත්වයන්ට ත්‍රිවිධ කාමය ඔහුගේ අදහස වූ පරිද්දෙන් සමෘද්ධි වුයේ වීනම් සත්ත්වතෙම ඒකාන්තයෙන්ම ඊප්සිතාර්ථය සිද්ධ වූ හෙයින් බලවත් වූ සොම්නසට පැමිණෙන්නේය. නැවත නැවත යම් සේ ග්‍රීෂ්ම කාලයෙහි අවු සුලඟින් මිරිකුණා වූ සත්ත්වතෙම බලවත් වූ පැන් පිපාස ඇතිවේද? එපරිද්දෙන්ම මතුමත්තෙහි රූප තෘෂ්ණාදී වූ ඒ කාමයෙන් මත් වූ සත්ත්වයා හට මතුමත්තෙහි වඩාගෙන යන්නේ, යම් සේ වර්ධන වන්නාවු එළවස්සාගේ ශරීරය සමග ඉස් මුදුනෙන් පළාගෙන නැගෙන්නා වූ අංදෙක වැඩිගන යේද, එපරිද්දෙන් නුවණ නැත්තා වූ සත්ත්වයා හට අප්‍රාප්ත වස්තුවෙහි කාම තෘෂ්ණාවද පැවැත්තා වූ රූප ශබ්දාදියෙහි කාම පිපාසාවද නැවත නැවත වැඩෙන්නීය''

''තවද මේ පොළොව තලෙහි යම් සත්ත්වයෙක් ශාලි වීහි ආදී වූ සප්තවිධ ධාන්‍යායෙන් සම්පුණී වූ ක්ෂේත්‍ර වත්තු ද, ඇතුන් අසුන් ගව මහිසාදීන් ද, දැසි දසාදීන් ද, අවශේෂ මුක්තා මාණික්‍යාදී වූ දශවිධ රත්නයෙන් සම්පුණී වූ මුළුලොව කිසිවක් හට දී ගියේ වීනම් මෙපමණ වූ සවිඥානක අවිඥානක වස්තු එක් සත්ත්වයෙක්හුගේ සිත් පුරාලන්නට නොසෑහෙන්නේය. එසේ හෙයින් මේ තෘෂ්ණාව නම් පඤ්ච මහා ගංගාවෙන් අනවරතයෙන් වදනා ජලයෙන් මහාසමුද්‍රය පුරා උතුරුවාලිය නොහැක්කාසේ කෙතෙක් වස්තු ලදත් මෙතෙක් සෑයෙහි යන්නක් නැති හෙයින් පුරාලිය නොහැක්කේය. එසේ හෙයින් මේ කාරණය දන්නා වූ සත්ත්වයා විසින් තෘෂ්ණා වසඟ නොව කාය සමාචාරාදිය පුරමින් ත්‍රිවිධ සුචරිතයෙහි හැසිර වාසය කටයුත්තේය''

''තවද මේ ලෝකයෙහි රජදරුවෝ තමන්ගේ සේනාවාහනාදී වූ පරිද්දෙන් පරසතුරන් මැඩ මුළු පොළොව සදා ජයගෙන වතුස් සමුද්‍රය අවසානකොට ඇති දසදහසක් යොදුන් ජම්බුද්වීපයෙහි රාජ්‍යශ්‍රී අනුභව කෙරෙමින් වසන්නාහු 'සමුද්‍රය ඇතුළත රාජ්‍යය සැහෙන්නේය'යි එහි තෘප්තියකට නොපැමිණ මතුමත්තෙහි 'අන්‍ය දීපාන්තරවල රාජ්‍යය උවමැනවැ'යි ප්‍රාර්ථනා කරන්නාහ. එසේ හෙයින් සත්ත්වයන්ට තෘෂ්ණා වසඟ වූ සත්ත්වයෝ කිසිලෙසකිනුත් පුරාලිය හැකි කෙනෙක් නොවන්නාහ. මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, පුරුෂයෙක් ප්‍රමාණාතික්‍රාන්ත වූ කාමය තමා තමා විසින් සිහි කරගන්නේ වීනම් තෘප්තියකට නොපැමිණෙන්නේය. නැවත නැවත ඒ කාමය පැමිණෙන කැමැත්තේය. එසේ හෙයින් වස්තුකාම ක්ලේශ කාමයෙහි තෘෂ්ණාව වඩුත් අඩුවෙක් නොවන්නේය. වස්තුකාමී ක්ලේශ කාමයෙන් කයින් සුදුසු වූ ප්‍රතික්‍රියාකොට ඤාණයෙන් ආදීනව දැක යම් කෙනෙක් ප්‍රඥාවෙන් සම්පූණීවූ ද එබඳු නුවණැත්තෝ තෘප්තියකට පැමිණියාහු නම් යම් හෙයකින් ප්‍රඥාවෙන් සම්පූර්ණ වූ පුරුෂයා කාමය නිසා බලවත් වූ පීඩාවට නොපැමිණෙන්නේය''

''එබඳු වූ පුරුෂයා තෘෂ්ණාව තමා වසඟයෙහි පවත්වා ගන්ට අසමර්ථ වන්නේය. එබඳු වූ ප්‍රඥාවන්ත වූ පුරුෂතෙම මේ තෘෂ්ණාවෙහි ආදීනව දැක ගංගාමාල නම් ප්‍රත්‍යෙක බුද්ධාංකුරයාණන් මෙන්ද, අර්ධමාශක නම් රජ්ජුරුවන් මෙන්ද තෘෂ්ණා වසඟත්ථයෙහි නොපවතින්නේය. මහත් වූ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත බැවින් සමුද්‍රය සේ මහත් වූ සත්ත්වතෙම වන්නිස්කඩයෙන් සමුද්‍ර ජලය තවා උණු කොටලිය නොහැක්කා සේ ක්ලේශ කාම නැමති වන්නීන් තවාලිය නොහැක්කේය. යම් සේ චර්මකාරයෙක් වහන් නිපදවන්නේ ඒ චර්මයෙහි යම් යම් තෙනක නොගත යුතු වීනම් ඒ ඒ තැන් කපාහැර වහන්කොට විකිනීමෙන් වහනයට සුදුසු වූ මිළ ලැබ පුත්‍ර දාරාදීන් පෝෂ්‍යයකොට සුඛිත මුදිතව වෙසේද, ඒ පරිද්දෙන්ම නුවණැත්තා වූ සත්ත්වතෙම සොම්මර නියතයක් හා සමාන වූ ප්‍රඥාවෙන් ඒ ඒ වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෙන් කපා සිඳිමින් කාමයන්ගේ ඒ ඒ පරිච්ඡේදය සිඳනේය. එසේ හෙයින් ඒ ඒ කාමච්ඡේදයෙන් පුරුදු වූ කාය වාක් මනඃ යන තුන්දොර අකුශල කාමයෙන් වෙන් වූ සත්ත්වයා හට සැප සේ සිද්ධ වන්නේය. ඉඳින් සත්ත්වතෙම සියළු කාය කාර්මාදිය කාම පරිලාභයන් දුරුකොට

සැපයෙහි පිහිටුවනු කැමැත්තෙහි වීනම් කිසුනුපිරියම් කිරීමෙන් භාවනාකොට ධ්‍යාන උපදවා සියළු කාමයන් හැර බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපදනේය''යි මෙසේ ධර්මදේශනා කළහ.

බෝධිසත්ත්වයන් මේ කාරණයන් කියමින් සිටියදීම මහරජ්ජුරුවන්ගේ ධවලාතපත්‍රය අරමුණුකොට ඕදාත කසින සමාපත්තියෙන් යුක්ත වූ ධ්‍යාන උපදනේය. රජ්ජුරුවෝ නිරෝගීව සතුටු වූ සිතින් යහනින් නැගී සිට කියන්නාහු ''මෙතෙක් වෙදවරු මට පිළියම් කරන්ට අසමර්ථ වූහ. ප්‍රඥාවන්ත වූ මානවකයා තමාගේ ප්‍රඥා නැමති ඖෂධයෙන් මා නිර්ව්‍යාධි කෙළේය''යි බෝධිසත්ත්වයන් හා සමඟ මෙසේ කථා කළාහ ''බමුණානෙනි, තොප විසින් කාමයෙහි ආදීනව දක්වා කියන ලද්දා වූ ගාථා අටදහසක් වස්තු වටනේය. එසේ හෙයින් තොපගේ වචනයට පූජාකොට අටදහසක් වස්තු දෙමි කීහ''

''ප්‍රයෝජන නැත. 'රථකාරොව වස්මිසස්' යනාදීන් මේ ගාථාව කියමින් සිටියදීම වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෙන් මාගේ සිත වෙන්ව ගියේය. මම වූකලී පස්වීම ගාථාව කියමින් සිටියදීම මාගේ ධර්මදේශනාවෙන් ධ්‍යාන ඉපදවීම් මහරජ්ජුරුවන් වහන්සැ''යි කීහ. එබස් අසා රජ්ජුරුවෝ වඩ වඩා සතුටු වූහ. මහබෝසතාණන්ට ප්‍රසංශා කරන්නාහුය. ''නුවණැති පුරුෂයෙක් කම්වට කෙලෙස්වට විවටයයි කියනලද ත්‍රිවිධ වෘත්ත දුක්ඛය උපන්නා වූ මේ තෘෂ්ණාව විශේෂයෙන් පිරිසිඳ ක්ලේශ විස්කම්භනයකොට පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති ඉපද වීද, ඒ මානවකතෙම ඉතා යහපත් වූ අදහස් ඇත්තේ යයි, සියළු ලොව නුවණින් පිරිසිඳ දන්නා වූ තපස්වීයකැ''යි වර්ණනා කළාහ.

මහබෝධිසත්ත්වයෝද ''රජ්ජුරුවන් වහන්ස, ධර්මයෙහි හැසුරුන මැනවැ''යි රජ්ජුරුවන්ට අවවාද කොට ආකාශයෙන් හිමාලය වනයට ගොස් සෘෂි ප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදි වූ පමණින් බ්‍රහ්මවිහරණ භාවනාකොට බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපන්නාහ. ශාස්තෘ වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මදේශනාව ගෙනහැර දක්වා වදාරා ''මහණෙනි, පළමුත් මේ බමුණා නිසෝක කෙළෙමි වේදැ''යි වදාරා **කාම ජාතකය** නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් දැන් මේ බමුණුය. නුවණැති මානවක වූයෙම් තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුදුරජ වූ මම්ම වේදැ''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

461. ජන(සන්ධ), සන්ථව ජාතකය

තවද හුදු සද්ධර්මයෙන් මවාලූ රුවක් වැනි වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි කෝසල රජ්ජුරුවන්ට කී අවවාදයක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්,

කෝසල රජ්ජුරුවෝ කාමයෙහි තෘෂ්ණා වසඟව කළමනා සියළු කටයුත්තෙහි විචාරයන් මඳව සර්ව්ඥයන් වහන්සේටත් කරන බුද්ධෝපස්ථානයෙහි ප්‍රමාදව වාසය කරන්නාහු එක් දවසක් සර්ව්ඥයන් වහන්සේගේ ගුණ සඳහන්කොට බුදුන් දක්නට ගියාහු සර්ව්ඥයන් වහන්සේ කෝසල රජ්ජුරුවන් දැක ''ඇයි? මහරජ, මෙතෙක් දවස් නුදුටුවිරුමෝනැ''යි විචාරා වදාළසේක. රජ්ජුරුවෝ ''ස්වාමීනි, අපරිත්ෂිතව උනිමි'' කීහ. සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ''මහරජ, මා සේවූ තිලෝගුරු සර්ව්ඥ කෙනෙකුන් තොපගේ නුවර හිඳ 'දන් පින් කරව'යි අනුශාසනා කරමින් ඉන්ද දී තොපි දන් පින් නොකොට ප්‍රමාදව දවස් අරිනා පමණක් මිසක් පෙර අබුධෝත්පාද කාලයෙහි උත්තමයෝ තමන්ගේ රාජ්‍ය සීමායෙහි සියළු මනුෂ්‍යයන්ට අවවාද කියා දානාධ්‍යාශයෙහි යොදා රාජ්‍යය කළෝ වේදැ''යි වදාරා ''ඒ කෙසේදැ''යි ආරාධිත වූ සර්ව්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ අග්‍රමහේසිකා බිසවුන් කුස පිළිසිඳ දසඑකඩ මසකින් වැදූහ. ඒ කුමාරයන්ට නම් තබන්නාහු ''ජනසන්ධ කුමාරයෝ ය''යි නම් තබා ඒ රාජකුමාරයන් වැඩිවිය පැමිණ දිසාපාමොක් ආචාරීන් සමීපයට ගොස් උගතමනා ශාස්ත්‍රයන් ඉගෙණගෙන තමන්ගේ නුවරට ආ ගමනේ පියාණන් ඇවැමෙන් රාජ්‍යයට පැමිණ දස රාජධර්මයට ආකොප්‍යව සදන්හල් කරවා මුළු නුවර දඹදිව සියළු යාචකයින්ට දවස සලක්ෂයක් ධන

වියදම්කොට දන් දී රාජ්‍යය කරන්නාහු ජනසන්ථව රජ්ජුරුවෝ තුමූ දවස්පතා පඤ්ච ශීලය රැක පොහොය අටසිල් රැක සියළු මනුෂ්‍යයනුත් පඤ්ච ශීලයේද, අෂ්ටාංග ශීලයේද සියළු ගුණයෙහි පිහිටුවා ධර්‍ම ප්‍රීතියෙන් වාසය කරන්නාහු ‘‘අමාත්‍යයෙනි, දෙමව්පියන් නැදිමයිලන් බෑබුන්හු ආදී වූ වැඩිමාළු නෑයන්ට ආචාර සමාචාර කරව, දවස දවස් පතා පඤ්ච ශීලය, පොහොයෙන් පොහොයට අෂ්ටාංග ශීලය රකුව’’යි මනුෂ්‍යයන්ට අවවාද කියා මනුෂ්‍යයන්ට කියන්නාහු ‘‘සිරගෙයි දොර හැර තියෙන්නේය, දම්ගෙඩිය දිරා තිබෙන්නේය’’

එක් දවසක් රජ්ජුරුවෝ පොහෝදා පෙහෙව උඩුමාලේ හුන්නාහු මුළු නුවර බෙර ලවා මනුෂ්‍යයන් එක් කරවා රජ්ජුරුවෝ අවවාද වශයෙන් බණ කියන්නාහු ‘‘මනුෂ්‍යයෙනි, පශ්චත්තාප වන්නා වූ කාරණයෝ දශ දෙනෙක් වන්නාහ. ඒ කාරණ දසය නම් කෙසේද යත්, තරුණ අවස්ථාවෙහි මනුෂ්‍යයෝ සේවාකම් හා වෙළඳාම් ආදීයෙන් වස්තු උපදවන්නාහ, ඒ වේලෙහි තම තමාගේ පැමිණි වියදමකට දී වස්තුවක් ‘වයෝවෘද්ධ අවස්ථාවෙහි රැකෙන්ටය’යි සොයා නොතිබූ නම් සම්පත් සොයා තබාගෙන සැප සේ රැකෙන්නවුන් දැක තුමූ කිසි කටයුත්තකට අයෝග්‍ය වූ අවස්ථාවෙහි කිසි සම්පතක් නැතිව දුක්ඛිතව සිට ‘අප විසින් මේ නියාවට වස්තු සොයා නොතිබුයේය’යි පශ්චත්තාපයට පැමිණෙන්නාහ’’

‘‘තවද යම් සත්ඩ කෙනෙක් බාල අවස්ථාවෙහි තමන් උගතමනා ශාස්ත්‍ර ඉගෙණ තමන්ගේ ශාස්ත්‍ර බලයෙන් සැප සේ යම් සත්ඩ කෙනෙක් රැකෙත් නම් ශාස්ත්‍ර නූගත්තා වූ යම් කෙනෙක් ශාස්ත්‍ර උගත්තවුන් බලා ‘අපිත් ශාස්ත්‍ර උගතුමෝ නම් මුන් සේම සැප සේ ශාස්ත්‍ර පෑ රැකෙන්නමෝ වේදැ’යි පසුතැවිලියට පැමිණෙන්නාහ’’

‘‘තවද යම් සත්ඩ කෙනෙක් බොරු හා කේලාම් කියා අත්ලස් ඇරගෙන තදපරුෂව වාසය කළෝ නම් මරණ පැමිණ අවස්ථාවෙහි ‘අනේ අපි බොහෝ අත්ලස් ගෙන තදපරුෂව වාසය කළමිහ, අපට කුමක් වේදෝ හෝ’’යි මරණාසන්න කාලයෙහි ඒ පුරුෂ තෙමෙ පසුතැවිලියට පැමිණෙන්නාහ. තවද යම් සත්ඩ කෙනෙක් ‘ප්‍රාණඝාත කළමිහ, අනුන් අඬ අඬා සිටියදීම අදත්තා දානයෙන් උදුරා ගතුම්හ, කුමක් වේදෝ හෝ’යි මරණාසන්න කාලයෙහි එසේ පුරුෂතෙම පසුතැවිලියට පැමිණෙන්නාහ. තවද යම් සත්ඩ කෙනෙක් බොහෝ ස්වාමික ස්ත්‍රී ඉන්ද දී පරදාරාදීන් සේවනය කළෝ නම් මරණාසන්නයෙහි එසේ වූ පුරුෂයන් ‘මම බොහෝ පරස්ත්‍රී සේවනය කෙළෙමි’යි පසුතැවිලියට පැමිණෙන්නාහ. තව ද යම් සත්ඩ කෙනෙක් ‘දන් පින් කරත්, බොහෝ සම්පත් ඇති වුවත් පරලොවට පිහිටක් වුවමැනව’යි සිතා දනක් පිනක් නොකොළෝ නම් එසේ වූ පුරුෂයත් මරණාසන්නයෙහි ‘මාගේ බොහෝ සම්පත් ඇතිව තිබෙද්දී පරලොවට ප්‍රතිෂ්ඨාවන පිණිස දනක් පිනක් නොකෙළෙමි’’යි මරණාසන්න කාලයෙහි පසුතැවිලියට පැමිණෙන්නාහ’’

තවද යම් සත්ඩ කෙනෙක් තමගේ දෙමව්පියන්ට අත් පා මෙහෙවරයක් නොකළෝ නම් මරණාසන්නයෙහි ‘මාගේ දෙමව්පියන්ට කිසි අත් පා මෙහෙවරයක් නොකෙළෙමි’ එයින් පසුතැවිලියට පැමිණෙන්නාහ. තවද යම් සත්ඩ කෙනෙක් ‘මෙසේ කව, මෙසේ ඉඳුව’යි උගන්වන හෙයින් ගුරුන් හා සමානයෝය. උන්ට වන්නාවූ ඉෂ්ටානිෂ්ට කියන්නාහු උන් කැමති අන්නපානාදියත් දෙන හෙයින් ඉෂ්ට දේවතාවෙකු හා සමාන වූ පියාණ කෙනෙකුන් කීවා නොගිවිස උන්ට ආක්‍රොශ පරිභව බෙණේ නම් එසේ වූ පුරුෂයන් මරණාසන්නයෙහි ‘මාගේ දේවතාවෙකු හා මට හිත වූ පියාණන්ට ආක්‍රොශ පරිභව බිණිමි, කුමක්වේදෝ හෝ’යි එසේ වූ පුරුෂයන් මරණාසන්නයෙහි පසුතැවිලියට පැමිණෙන්නාහ’’

‘‘තවද යම් සත්ඩ කෙනෙක් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට දනක් පිනක් නොකොට ආක්‍රොශ පරිශව බෙණේ නම් එසේ වූ පුරුෂයත් ‘උතුම් වූ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට මාගෙන් දනක් පිනක් නොකෙළෙමි, නිකම්ම ආක්‍රොශ පරිභව බිණිමි’ කියා එසේ වූ පුරුෂයත් පසුතැවිලියට පැමිණෙන්නාහ. තවද යම් සත්ඩ කෙනෙක් සිල්වත්, ගුණවත් තැනකට ගොස් තමාට ප්‍රතිෂ්ඨා පිණිස ‘ස්වාමීනි, මා කළමනා කිමිද? ගැලවෙන නියායෙන් නිසි අවවාද මට කිවමැනවැ’යි නොකියා මෙහෙයෙන් නිකම් වාසය කළෝ නම් එසේ වූ පුරුෂයත් මරණාසන්නයෙහි ‘සිල්වත් ගුණවත් තෙනින් නිසි අවවාදයක් ඉගෙණගත නුහුනුයෙමි’ පසුතැවිලියට පැමිණෙන්නාහ’’

සවීඥයන් වහන්සේ ‘‘මහරජ, ඒ ජනසන්ථව රජ්ජුරුවෝ තමාගේ අමාත්‍යයන් ඇතුළු නුවර වාසීන්ට දෙපෝයෙන් දෙපෝයට මෙසේ අවවාද කියන්නේ වේදැ’’යි වදාළසේක.

“ජනසන්ථව රජ්ජුරුවෝත් දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍යකොට පරලොව ගියාහ”යි වදාරා මේ **ජනසන්ථව ජාතකය** නිමවා වදාළසේක.

“එසමයෙහි රාජ්‍ය වාසී නම් දැන් බුදු පිරිසය, එසමයෙහි ජනසන්ථව රජ්ජුරුවෝ නම් බුදුවූ මම්ම ය”යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

462. මහා කණ්හ ජාතකය

තවද හුදු සමෘද්ධියෙන් මවාලූ රුවක් වැනි වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි ලෝකාර්ථචරියාවක් අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්,

එක් දවසක් ධර්මසභා මණ්ඩපයෙහි රැස් වූ භික්ෂූන් වහන්සේ “සර්වඥයන් වහන්සේ අඤ්ඤා කොණ්ඩඤ්ඤ භික්ෂූන් වහන්සේ ඇතුළු වූ පස්වග මහණුන් නිසා අටසාළිස් යොත්තක් ගොසින් මහණ කරවා වැඩිසේක. මහකප්පින්න රජ්ජුරුවන් නිසා එක්සියවිසි යොත්තක් කතර ගෙවා වැඩිසේක. අලවි යක්ෂයා නිසා එතෙක් කතර තමන් වහන්සේම පාසිවුරු ගෙන ගොසින් ඔවුන් හික්මවා වැඩිසේක. වෛනෙය ජන කෙනෙකුන් නිසා ගොස් මහණ කරවා ගෙන වැඩිසේකැ. එසේ හෙයින් සර්වඥයන් වහන්සේගේ පරෝපකාරය යහපත් නිසාය”යි කිය කියා උන්තෙනට සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා “මහණෙනි, මා එන්නාට පූර්වභාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ”යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා “දැන්මතු නොවෙයි, පළමුත් උත්තමයෝ තමන්ගේ උත්සාහයෙන් බොහෝ දෙනා අපායට යන්නාවුන් ගොඩලූවෝ වේදැ”යි වදාරා “ඒ කෙසේදැ?”යි ආරාධිත වූ සර්වඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද? යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර උසීරථ නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි කාශ්‍යප සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශාසනය බොහෝ කලක් පැවත එන අවදියෙහි පිරිහෙන්ට වන. සර්වඥයන් වහන්සේ නොකරන්ට කී අවවාද එක් විස්සක් කාරණයෙන් මනුෂ්‍යයන් විසින් සිත්ගෙන මෙහෙණියන් හා එක්ව සම්භොගය කිරීමෙන් දරුවන් වදා ගිහින් හා සරිව වාසයකොට භික්ෂූ වහන්සේ මහණ ධර්මය හළසේක. භික්ෂුණීන් වහන්සේත් තමන් වහන්සේගේ භික්ෂුණී ධර්මය අළසේක. උපාසකවරුත් තමන්ගේ උපාසක ධර්මය අළහ. උපාසිකාවරුන් තමන්ගේ උපාසිකා ධර්මය අළහ. බ්‍රාහ්මණයෝත් තමන්ගේ බ්‍රාහ්මණ ධර්මය අළහ. සියලු මනුෂ්‍යයෝත් දශකුශල ධර්මයන් හැර දශ අකුශල ධර්මය කරන්නාහ. එසමයෙහි මළ සත්ත්ව කෙනෙක් නරකයෙහි උපදින්නාවුන් විනා දිව්‍ය ලෝකයෙහි උපදිනා කෙනෙක් නැති නියාව ශක්‍රයෝ දැන “කාශ්‍යප සර්වඥයන් වහන්සේගේ ශාසනය පිරිහෙයි, මනුෂ්‍යයන් භය ගන්වා හික්මවමි”යි සිතා මාතලී දිව්‍යපුත්‍රයා කැඳවා මෙපවත් කියා ඔහු අස් නාම්බකු සා බළු වෙසක් මවාගෙන ඇඹුල් කෙසෙල් ගෙඩි පමණ දළ මවාගෙන දම්පට පසකින් එකියන බල්ලා පස් තැනකින් බැඳගෙන ශක්‍රයෝ තමූ වැදි වෙසක් මවාගෙන බල්ලා අතින් ඇරගෙණ බරණැස් නුවරට පැමිණි ගමනේ එකියන “බලු මෙනුවර නස්නේය”යි මහත්කොට ශබ්ද පැවැත් වූයේය.

බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ ඇතුළු නුවරට වැද රජ්ජුරුවන්ට එපවත් කීහ. රජ්ජුරුවෝ එපවත් අසා “එසේ වීනම් වාසල් අගුළු ලව”යි කියා වාසල් අගුළු ලා ගත්හ. අටළොස් රියන් පහුර ශක්‍රයෝ තමන්ගේ ශක්‍රානුභාවයෙන් පැණ ඇතුළු නුවරට වැද වීථියේ බල්ලා ඇර යන්ට වන්හ. මනුෂ්‍යයෝ භයින් ත්‍රස්තව දොරවල් අගුළු ලා ගත්හ. බලූත් රජ්ජුරුවන් ලඟ සිට දසදහසක් යොදුන් දඹදිවට ඇසෙන නියායෙන් මහත්කොට හඬ ගැසුයේය. රජ්ජුරුවන් ඇතුළු වූ බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ භයින් ත්‍රස්ත වූහ. රජ්ජුරුවෝ රාජ ධෛර්‍ය්‍ය උපදවා කියන්නාහු “එම්බල වැද්ද, මේ කළු පැහැයෙන් හා මහත් වූ දළ ඇති තොපගේ බල්ලා කුමක් නිසා ගෙනා වුද? බළු කුමක් නිසා මොරගාදැ?”යි විචාළාහ. ඒ වැදි පුත්‍රයා කියන්නේ “රජ්ජුරුවෙනි, මේ බළු තමාගේ බඩසාය හෙයින් මූ මුරගාන්නේය”යි කීහ.

එවිට රජ්ජුරුවෝ තමන්ට හා ඇතුළු නුවරගෙයි සියල්ලවුන්ට ඉදිකළ බත් ගෙන්වා ලූ ගමනේ එක කටින් කා මුරගාන්නේය. එවිට රජ්ජුරුවෝ “මූ මුර ගාන්නේ කුමටදැ?”යි

විචාළසේක. වැදි කියන්නේ ''බඩ ගින්නෙන් හඬ''යි කීහ. ඇතුන්ට අසුන්ට ඉදිකළ බත් ලූ ගමනේ එක කටින් කා මුර ගාන්නේය. රජ්ජුරුවෝ ''වැද්ද, තාගේ බළු මුර ගාන්නේ කුමටදැ?''යි විචාළේය. එවිට වැදි කියන්නේ ''බඩගින්නෙන් මුර ගාන්නේය''යි කීයේය. රජ්ජුරුවෝ බරණැස් නුවර බොහෝ මනුෂ්‍යයන්ට ඉදිකළ බත් ලූ ගමනේ එක් කටින් කා මුර ගාන්නේය. රජ්ජුරුවෝ වැද්දවුට කියන්නාහු ''තොපගේ බල්ලා මුර ගාන්නේ කුමටදැ?''යි විචාළේය. එවිට වැදි කියන්නේ ''බඩගින්නේය''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ සිතන්නාහු ''මේ බල්ලා බල්ලෙක් නොවෙයි, මෙතෙක් බත් කා තෘප්තියකට නොපැමිණියේය. මහත් තේජස් ඇති යක්‍ෂයෙකැ''යි සිතා කියන්නාහු ''එම්බල වැද්ද, තොපගේ බල්ලාට බත් ලා තෘප්තියකට පමුණුවාලිය නොහැක්ක. මූ මුර ගාන්නේ ඌරන්, මුවන්, ගොනන්ගේ මස් කන්ටද, ඒ නැති නම් මිනී මස් කන්ටදැ?''යි විචාළේය. එවිට වැදි කියන්නේ ''මේ බල්ලා මුර ගාන්නේ ඌරන්, මුවන්, ගෝනන් කන්ට නොවෙයි, මිනිසුන් කන්ටය''යි කීයේය. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''තොපට වෛරී මනුෂ්‍යයන්ද? අවෛරී මනුෂ්‍යයන්දැ?''යි විචාළේය. එවිට වැදි කියන්නේ ''මට වෛරී මනුෂ්‍යයෝය''යි කීයේය. ''තොපට වෛරී මනුෂ්‍යයෝ කවුරුදැ?''යි රජ්ජුරුවෝ කීහ. ''යම් කෙනෙක් දුශ්ශීලයෝ වීනම් එසේ වූ මනුෂ්‍යයෝය''යි කීහ.

රජ්ජුරුවෝ ''මට එසේ කීමෙන් නොදැනෙයි, විස්තර වශයෙන් කියව''යි කීහ. ශක්‍රයෝත් ''අසවයි මහරජ'' කියා කියන්නාහු ''යම් භික්‍ෂූ කෙනෙක් සඟල සිවුරු වැළඳී පටි බැඳ පාත්‍රය අතින්ගෙන භික්‍ෂාටනය කෙරෙද්ද? එසේ වූ භික්‍ෂූ වහන්සේලා සීසෑම්, වැපිරීම් ආදි වූ දෙය කොට ගිහින් සේ වාසය කෙරෙත් නම් එසේ වූ අලජ්ජී වූ භික්‍ෂූන් වහන්සේ කෙරෙහි වෛර ඇති යෙමි. මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කීහ. ''තව යම් භික්ෂුණී කෙනෙක් සඟල සිවුර පොරවා පටිය බඳිද්ද? පාත්‍රය අතින්ගෙන භික්‍ෂාටනය කෙරෙද්ද? එසේ වූ භික්ෂුණීන් වහන්සේලා ලෝකස්වාදයෙහි යෙදී දරුවන් වදා වාසය කෙරෙත් නම් එසේ වූ අලජ්ජී භික්ෂුණීන් මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කීහ. ''තවද යම් තාපස කෙනෙක් මැලි වූ දන්තයන් හා රජස් වැකුණු ශරීරයෙන් හා අවුල් වූ ජටා ඇතිව තපස් කරන්නා වූ තාපස කෙනෙක් ගිහින්ට ණයතුරුස් දී ගිහින් හා සරිව වාසය කෙරෙත් නම් එසේ වූ තාපසයන් කෙරේ වෛර ඇත්තෙමි, මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කීහ. ''තවද යම් බ්‍රාහ්මණ කෙනෙක් තමන්ගේ ත්‍රිවේද හා යාග හෝම ආදී වූ දෙය උන්ගේ ඉෂ්ටානිෂ්ට දෙක නොබලා තුමූම සම්පත් නිසා 'මෙසේ වූ යාගහෝමයක් කරමිහ'යි මනුෂ්‍යයෝ නොකියාවාම කොට උන්ගේ සම්පත් ඇරගනිත් නම් වේවා තමන් හා යාගහෝම බ්‍රාහ්මණ ධර්මයෙහි නොපිහිටියේ නම් එසේ වූ බ්‍රාහ්මණයනුත් මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කීහ.

''තවද යම් සත්ත්‍ව කෙනෙක් තමන්ගේ දෙමව්පියන්ට අත් පා වෙහෙවර නොකරත් නම් එසේ වූ මනුෂ්‍යයනුත් මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කීහ. ''තවද යම් සත්ත්‍ව කෙනෙක් තමන්ගේ දෙමව්පියන්ට ආක්‍රොශ පරිභව බෙණත් නම් එසේ වූ මනුෂ්‍යයනුත් මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කීහ. ''තවද යම් සත්ත්‍ව කෙනෙක් තමන්ගේ කුඩා මවුන් කෙරේද, යාළුවන්ගේ බිරින්ද කෙරෙහිද, තමන් බිරින්දගේ මෑණියන් කෙරෙහිද, ගුරුන්ගේ බිරින්ද කෙරෙහිද දෝෂ කෙරෙද්ද? එසේ වූ මනුෂ්‍යයනුත් මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කීහ. ''තවද යම් බ්‍රාහ්මණ කෙනෙක් කඩු පලඟ ආදී වූ ආයුධගෙන මං වල සිට මිනී
මරා වස්තු උපදවද්ද, සේවාකම්කොට නොකරන දෙය කරන බ්‍රාහ්මණයනුත් මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කීහ. ''තවද යම් ස්ත්‍රියක් පරදාරා වූ බොහෝ නොකටයුතු කෙරේද, එක් පුරුෂයෙකු දීලූ සම්පත් ඒ ස්වාමිපුත්‍රයා අතුරේ ඉඳ දිරවාගත නොහී අනික් පුරුෂයෙකු සම්පත් දෙමි කියන්නා ඒ පුරුෂයා කරායේද එසේ වූ ස්ත්‍රීනුත් මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කීහ. ''තවද යම් පුරුෂයෙක් පස් පව් පුරා දශඅකුශල් කෙරේද එසේ වූ පාපිෂ්ටයා කෙරෙහිත් මම වෛරයෙමි, මේ බල්ලා ලවා කවා මරවමි'' කියා මෙසේ වූ පුරුෂයන් කරා මෙහෙයා කඩා කන්නාක් මෙන් මනුෂ්‍යයන් භය ගැන්වීය.

ඉක්බිති ශක්‍රයෝ තමතන්ගේ වැදි වේශය හැර ශක්‍ර ආත්මභාවයෙන් සිට රජ්ජුරුවන්ට ගාථා සතරකින් අවවාද කියා ''රජ්ජුරුවෙනි, බුද්ධශාසනය පසුබස්නා දැක පෙරලා ශාසනය අභිවෘද්ධි කරණු සඳහා ආමි'' කීයා බොහෝ මනුෂ්‍යයන්ට අවවාදකොට ශක්‍රයෝ තමන්ගේ ශක්‍රභවනයටම ගියාහ. එතැන් පටන් මනුෂ්‍යයෝ තමන් කරන්නා වූ දශඅකුශල ධර්ම හැර දශකුශල ධර්මයෙහි යෙදී දානධ්‍යාශයෙන් වාසය කරන්නාහ. භික්ෂූ භික්ෂූණීන් වහන්සේලාත් සවීඥයන් වහන්සේ වදාළ ධර්මය නියාවට ප්‍රතිපත්ති පුරා අඛණ්ඩ ශීලය රක්‍ෂා කරන්නාහ.

“ශක්‍රයන්ගේ අවවාදයෙන් ශාසනය දාසක් අවුරුදු නිස්කලංකව පැවැත්තේය”යි වදාරා මේ **මහාකණ්හ ජාතකය** නිමවා වදාළ සේක.

“එසමයෙහි ශක්‍රයෝ නම් බුදුවූ මම්ම ය”යි වදාළසේක.

463. මෙණ්ඩක ජාතකය

තවද මෙණ්ඩක ජාතකය වනාහි මෙණ්ඩක ප්‍රශ්න ජාතකයයි ජාතක අටුවාවෙහි කියන ලදී. එසේ වී නමුදු අප සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් වදාළ ජාතක දේශනා ගාථාවන්ට අර්ථ ව්‍යාඛ්‍යානය කළා වූ පොළොන්නරු කාලයෙහි විසූ ත්‍රිපිටක චගීශ්වරාචාර්ය රජ්මුරාරී පණ්ඩිතෝත්තමයාණන් මෙයට මෙණ්ඩක පඤ්හ ජාතක යයි නම් කරන ලදී. ඒ මේ මෙණ්ඩක පඤ්හ ජාතකය සියළු අකාරයෙන් උම්මග්ග ජාතකයෙහි වන්නේ යයි දත යුතු.

464. මහාපදුම ජාතකය

තවද කොසිය ජාතකය සුධාභොජන ජාතකයෙහි විස්තර වශයෙන් පෙනෙන්නේය.

තවද සද්ධර්මී මහා කිරීට වූ සර්වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි විඤ්ඤි මානවිකාව අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්,

සර්වඥයන් වහන්සේ බුදු වූ පසු තීර්ථකයන්ට වන්නා වූ ලාභය පිරිහින. තීර්ථකයෝ “මේ භවත් ගෞතමයන් බුදුවූ තැන් පටන් අපට වන්නා වූ ලාභයෙක් ඇත්නම් පිරිහින, ඉඳින් අභව්‍ය කරවාපූමෝ නම් අපි ලබන්නා වූ ලාභ ලබන්නමෝ වේදැ”යි සිතා තීර්ථකයෝ ඇම එක තැනකට එක්ව කථා කරන්නාහු “ඒ ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෝ දුටු දවස් පටන් අප ලබන්නා වූ ලාභයෙන් පිරිහී ගියමිහ. යම් උපායකින් ගෞතමයන් අභව්‍ය කරවාපූමෝ නම් අපි ලාභ ලබන්නෝමෝ වේදැ”යි කීහ. ඉන් එක තීර්තකයෙක් කියන්නේ “ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන්ට කිළුටක් කියා අභව්‍ය කරන්ට උවමැනවැ”යි කියා “එසේ වීනම් මේ ගම විඤ්ඤි මානවිකා නම් පරිබ්‍රාජිකාවක් ඇත්තීය. බැලුවන්ට ප්‍රසාද වහන සිත්කළුය, ඈ නිසා ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන්ට කිළුටක් උපදවා අභව්‍ය කරවා පිරිහෙලා පියම්හ”යි කථාකොට උන්නාහ.

ඒ තීර්ථකයෝ උන්නා වූ ශාලාවට ආවා වූ විඤ්ඤි මානවිකාව තීර්තකයන්ට වැඳ එකත්පස්ව උන්නාහ. තීර්තකයෝ උන් වැඳීමටත් බැන නොනැංගාහ. දෙවෙනිවත් වැඳලා සිටියාහ. ඒ වේලෙත් බැන නොනැංගාහ. තුන්වෙනිවත් බැන නොනැංගාහ. ඒ වේලෙහි විඤ්ඤි මානවිකා විචාරන්නී “ඇයි ස්වාමීනි, මා විසින් කවර අපරාධයක් කරන ලදද? කවර වැරැද්දක් නිසා බැන නොනැගෙංනේදැ?”යි විචාළාහ. එවිට තීර්ථකයෝ කියන්නාහු “තොප විසින් කළ වැරැද්දක් නැත. ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් බුදුවූ දවස් පටන් අප ලබන්නා වූ ලාභයෙන් පිරිහුනු නියාව නොදැනුදැ?”යි කීවාහුය. “දනිමි, ස්වාමීනි” කීහ. එවිට කියන්නාහු “එසේ වීනම් උපායකින් බොහෝ මනුෂ්‍යයන්ට දැනෙන නියායෙන් කිළුටක් කියව”යි කීහ. විඤ්ඤි මානවිකාත් “යහපතැ”යි තමාගේ ගෙට ගොස් සවස් වේලෙහි රතු කඩක් ඇඳ ජේතවනාරාමයට යන මහ ඔස්සේ ගොස් රෑ තමාගේ තීර්තකයන් ඉඳිනා ගෙයක ලැග පාන්දොර එතනින් පිටඩ ජේතවනාරාමයෙහි ලැග එන කෙනෙකුන් මෙන් අභවා තමාගේ ගෙට යන්නීය. ඈ දුටු මනුෂ්‍යයෝ “තොපි කොයි යව්දැ?”යි විචාළාහ. “මා කොයි යත් කිම, තොපට ඇයි දැ?”යි කියන්නීය. නැවතත් “කොයි ගොසින් එව්දැ?”යි විචාළ කල “කොයි ගොසින් එත් කිම, තොපට ඇයිදැ?”යි කියන්නී මේ නියායෙන් තුන් සාරමසක් ඇවිද බොහෝ දෙනාට සැක උපන් පසු “තොපි කොයි ගොසින් එව්දැ?”යි විචාළ කල්හී “මම ජේතවනාරාමයෙහි බුදුන් ලඟ ශ්‍රීයහන් කුටියේ ලැඟ එන නියාය”යි කියන්නීය.

මෙසේ කියා බඩ කෝටු මිටියක් බැඳගෙන, ඒ බඩ වසා කඩක් බැඳ “දැන් මාගේ දෙමසය, තුන් මසය බුදුන් දා දරුවෝය”යි කියා බස ප්‍රකාශකොට තන පුඩු කළුකොට ගෙරි ඇටින් තවා පය උදුම්මවා දසමසක් ගිය කල බඩ මහත් කොටගෙන සර්වඥයන් වහන්සේ බණ වදාරමින් වැඩඋන් ධර්මී ශාලාවට ගොස් බණ පිරිස් මධ්‍යයෙහි සිට බුදුන්ට කියන්නී “නුඹවහන්සේ බණ පිරිස් පිරිවරා ඉඳ බණ කියනසේක්ද? මාගේ බඩ දරුගැබ මුකුරා දසඑකඩ මස පිරුනේය, මා වදන්ට ගෙයක් කොයිද? ඉස්තෙල් පාන් තෙල් කොයිද? නුඹවහන්සේ දන්නේ මා හා කැටිව

රාත්‍රියේ ක්‍රීඩාවෙහි යෙදෙන්නටමද? දරු වැදීමේ තොරුතුරු නුඹවහන්සේ නොදන්නාසේක, කෝසල රජ්ජුරුවන්ට කියාවත් අනේපිඬු මහසිටාණන්ට කියාවත් විශාඛා මහඋපාසිකාවන්ට කියාවත් මා පෝෂ්‍ය කරන නියායෙන් පාවා නොදී කුමක් කරනසේක්ද? නුඹවහන්සේ මම පෝෂ්‍ය නොකළ මා දරු වදන්නේ කොතනදීදැ?"යි කිව.

සවීඥයන් වහන්සේත් වදාරන බණ තබාගෙන වදාරනසේක් "නඟ, තොප ලා මා ලා දන්නා පමණක් විනා අනික් දන්නෝ කවුරුදැ"යි වදාළසේක. එවිට කියන්නී "නුඹහෙලා මා ලා දන්නා පමණක් විනා අනික් දන්නෝ කවුරුන්දැ"යි කිව. සවීඥයන් වහන්සේත් "නිෂ්කාරණයේ වූ අපඛ්‍යානයෙකැ"යි කරබාගෙන උන්සේක.

එවේලෙහි ශක්‍රයන්ගේ පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය හුනුවිය. ශක්‍රයෝ දිව්‍යපුත්‍රයන් සතර දෙනෙකු "විඤ්ඤි මානවිකාවන් බඩ බදනා ලද දර මිටිය බැදුම් කපා පියව"යි කියා යවූහ. දිව්‍යපුත්‍රයෝ සතර දෙනා මී වෙස් මවාගෙන ගොස් දරමිටිය කපාළූහ. සුලහක් මවා බඩ වසා පෙරවි කඩන් පහ කළහ. එතන රැස් වූ බණ පිරිස "නිස්කාරණයේ බුදුන්ට සැලැස් වූ අපක්‍යානයක් බලව"යි කැටමුගුරු ආදියෙන් මරා වාසලින් පිටත් කළහ. පොළොව පලාගෙන අවීචි මහනරකයෙන් ගිණි කඳෙක් අවුත් නරකයට ගෙන ගියේය. ධර්ම ශාලාවේ රැස් වූ භික්ෂූන් වහන්සේ "විඤ්ඤි මානවිකාවන් නිෂ්කාරණයේ බුදුන්ට අපඛ්‍යානය සලසා නරකයට ගියා වේදැ"යි කිය කියා උන් තෙනට සවීඥයන් වහන්සේ වැඩ වදාරා "මහණෙනි, මා එන්නාට පුථිභාගයෙහි කවර කථාවකින් යුක්තව උනුදැ?"යි විචාරා වදාරා එපවත් අසා "දැන්මතු නොවෙයි, මහණෙනි, පෙරත් විඤ්ඤි මානවිකාවෝ බොරු කියා අභව්‍ය වූවෝ වේදැ"යි වදාරා "ඒ කෙසේදැ?"යි ආරාධිත වූ සවීඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බෝධිසත්ත්වයෝ ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන් කුස පිළිසිඳගෙන දස එකඩ මසකින් වැදූහ. ඒ කුමාරයන්ට නම් තබන්නාහු "පදුම කුමාරයෝය"යි නම් තුබූහ. උන් උපන් නොබෝ කලකින් බිසවුන් මළහ. උන් මළ පසු රජ්ජුරුවෝ අනික් බිසෝ කෙනෙකුන් අගමෙහෙසුන් තනතුරට තුබූහ. ඒ බිසව් රජ්ජුරුවන්ට ප්‍රියව මන වඩති.

එසමයෙහි පසල් ගමෙක සොරුන් විසින් භයෙක් උපන. රජ්ජුරුවෝ ඒ සොරුන්ගෙන් උපන් භය අසා සංහිඳුවන්ට නික්මුණාහු බිසව් කියන්නාහු "මම මෙතන රැඳී නොයිඳිමි, කැටිව එමි" කීහ. රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු "අප යන්නේ සටනටයි, එසේ හෙයින් තොප කැටිව කැඳවාගෙන යන්ට සේරුව නොවෙ"යි කියා "තොපගේ දුක්සැප දෙක දක්නට පදුම කුමාරයෝ දකිති" කියා බිසවුන් රඳවා පදුම කුමාරයන්ට නුවරත් පාවා දී සේනාව සන්නද්ධ කරවා පසල් ගමට සටනට නික්මුණාහු සොරුන්ගෙන් උපන් භය සන්හිඳවා පෙරලා නුවරට අවුත් නුවර ලඟ කඳවුරු බැඳගෙන උන්නාහ. පදුම කුමාරයෝත් රජ්ජුරුවන් ආ නියාව අසා "අලංකාරකොට නුවර සරහව"යි අමාත්‍යයන්ට විධාන කරවා තනියම රාජ නිවාසයට ගොස් රාජ නිවාසයේත් ඒ ඒ තැන කළමනා මේවරත් කරවා අගමෙහෙසුන් බිසවුන් වහන්සේ ඉදිනා ගෙට ගොස් වැඳලා සිටියාවූ "මෑණියන් වහන්සේගේ එාසූ අඵාසූ කිම්දැ?"යි විචාළාසේක. බිසව් පදුම කුමාරයන් දැක පිළිබඳ සිත් ඇතිව "මට ඇම්මයි කියාද කියන්නේය"යි "මෙසේ අවුත් යාන මත්තේ වැද හිඳුව"යි කීහ.

පදුම කුමාරයෝ කියනසේක් "මෑණියන් වහන්ස, කටයුතු දන්නා තැන් පටන් අන් ස්ත්‍රියකට කෙලෙස් වසයෙන් මුණ බැළු විරූත් නැත, නුඹවහන්සේ මාගේ මෑණියන් වහන්සේය. පියාණන් වහන්සේගේ බිසවුන් වහන්සේ හෙයිනුත් මෑණියන් වහන්සේය. එසේ හෙයින් නුඹවහන්සේ කෙතෙක් කීවත් මම එසේ වූ අනාචාරය කරන්නේ නැතැ"යි කීහ. බිසව් බොහෝ යාච්ඤා කළාහ. "කෙතෙක් යාච්ඤා කළත් නුඹ වහන්සේ හා අනාචාරයට මා යෙදෙන්නේ නැතැ"යි කීහ. බිසවු කියන්නාහු "මා කරා තොප නොකළ පසු රජ්ජුරුවන් වහන්සේට කියා ඉස කප්පා ලමි" කීහ. "ඉස කප්පන්නේ මේ එක ජාතියෙක වේද, නුඹවහන්සේ ඉස කප්පන්නා තබා කැමති යම් වධයක් කරවුව මැනව, මා කනස්සල නැතැ"යි කියා පදුම කුමාරයෝ පිටත පළා ගියාහ.

ඒ කුමාරයන් පළා යන්නා තමන්ගේ ඇඟ නඹ ප්‍රහාරයකොට තෙල් ගල්වා කිළුටු කඩක් ඇදගෙන වැදහෙව "රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මා විචාළසේක් වීනම් 'ලෙඩට වැදහෝනාසේකැ'යි

කියව''යි අන්තඃපුර වාසීන්ට උගන්වා වැදහොත්තාහ. රජ්ජුරුවොත් නුවරට වැද නුවර ප්‍රදක්ෂිණාකොට රජගෙට වැද ''බිසවුන් කොයිදැ?''යි විචාළාහ. අන්තඃපුරයේ ඇත්තෝ කියන්නාහු ''ලෙඩට හෝනාසේක''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝත් බිසවුන් ඉන්නා ගෙට ගොස් යානාපිට ඉඳ ''තොපට අපාසු කිමිදැ?''යි, බිසව් බැන නොනැගී වැදහෙව කියන්නාහු ''සස්වාමික කෙනෙක් වීනම් මෙසේ ඉඳමෝද, අපට ස්වාමි කෙනෙක් ඇද්ද, නුඹවහන්සේ ඇති නියාව දන්නේ දුටු විටය''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ''ඇයි, තොපට ගහට කළෝ කවුරුදැ?''යි කීහ. ''අනික් කවුරුද? නුඹවහන්සේ මේ නුවර රැකවලට රඳවා ගියෝ කාදැ?''යි විචාළාහ. ''පදුම කුමාරයෝය''යි කීහ. ''එසේ වීනම් තමන් කිවාම නොකළහ''යි කියා ''මාගේ ඇඟ පත නසා ඉසකේපත අල්වා ඇත මැත ඇද කල ගහටයෙ විවර කියන පමණේ ඇද්දැ''යි කීහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ කිපී ''යව, ගොස් පදුම කුමාරයා අල්වාගෙන ගෙනව''යි කීහ. එවිට අමාත්‍යයෝ මෙවර අසාගෙන පදුම කුමාරයන් අල්වාගෙන පිට තල හයා බැඳ තලා රත්මල් වඩම් කර ලා පාවටව කියවා රජ්ජුරුවන් ලඟට ගෙනාහ.

අතරමඟ දුටු මනුෂ්‍යයෝ ''මේ කිමෙක්දැ? ස්වාමීනි, නුඹවහන්සේටත් මෙසේ වූ දෙයක් පැමිණියේදැ?''යි අඩ දොඩා බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ එක්වූහ. පදුම කුමාරයන් ගෙනගොස් රජ්ජුරුවන්ට දැක්වූහ. රජ්ජුරුවෝත් පදුම කුමාරයන් දැක ''මොහු ගෙනගොස් සෙරුන් එලන ප්‍රපාතයේ එලව''යි කීහ. එවිට පදුම කුමාරයන් කියන්නාහු ''පියාණන් වහන්ස, මම මෙසේ වූ දෙයක් කළේ නැත, ගෑණුන්ගේ බසට නිස්කාරණයේ නොනසව මැනව''යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ කිපී ''මේ සොරාගේ බස් තබා සෙලින් එලව''යි කීහ. එලවයි කී බස් හා සමඟ අන්තඃපුර වාසීන් හා අමාත්‍යයෝත් අඬා රජ්ජුරුවන්ට කියන්නාහු ''දේවයන් වහන්ස, රජ්‍ය කරන්නා වූ රජදරුවන් වහන්සේ නම් පරීක්ෂාකාරී වුව මැනව, ඇසූ ඇසූවන් පස්සේ නොයා යුතුය. තීක්ෂණ කෝපී නොවිය යුතුය. නිග්‍රහ කළ වුන්ට නිග්‍රහ කළ යුත්තේය. සංග්‍රහ කළ වුන්ට සංග්‍රහ කළ යුත්තේය. ජන්දයෙන්, භයෙන්, මෝහයෙන්, ද්වේෂයෙන් උපන්නා වූ බසට පරීක්ෂා කළ මැනව. පෙර රජදරුවන් සේ එක් විවර වරදට මසුරන් සියයක් දඩ ගන්නාසේක. උග්‍රව දෝෂ කළ උන්ට නුවරින් පිටත යවනසේක. මේ නිග්‍රහ සැලසුනෙත් මෑතය, පළමු රජදරුවන් වහන්සේ සමයෙහි මෙසේ වූ නිග්‍රහයෙක් නැත. ගෑණියකගේ බස්ගෙන ශීලයෙන්ද, ආචාරයෙන්ද නිසි වූ රාජ්‍යයක් රකිණා වූ නුඹවහන්සේගේ පුත් වූ පදුම කුමාරයන් වහන්සේ නිස්කාරණයේ නොනැසුව මැනව''යි කීහ.

මෙසේ බොහෝකොට කන්නලව් කීවත් රජ්ජුරුවෝ නොගිවිස ''පදුම කුමාරයන් මරව''යි කීහ. එවිට සොළොස් දහසක් බිසෝවරුන්, අමාත්‍යයයෝත්, රාජ්‍යවාසීන් මහඬින් හඬා සිටියාහ. එවිට රජ්ජුරුවෝ සිතන්නාහු ''රාජ්‍යවාසීන් හා අන්තඃපුරවාසීන් එකඟිව පදුම කුමාරයන්ට ලැදිව සිටින්නේය. මටත් බිසවුන්ටත් ලැදිව සිටි එකෙකුත් නැත මුන් හැමවිත් තමුන් නොමැරුවෝ නම් නපුරැ''යි රජ්ජුරුවෝත් චතුරංගනී සේනාවත් ඇරගෙන පදුම කුමාරයනුත් ඇරගෙන සොරුන් එලන්නා වූ පර්වතයට නැඟී පදුම කුමාරයන් දෙපය අල්වා ඉස බිම බලවා සොරුන් එලන්නා වූ ප්‍රපාතයෙහි එළෑහ. ඒ පර්වතයේ වාසය කරන්නා වූ දේවතාවා ''පදුම කුමාරයෙනි, තොපි නොබව''යි කියා පියාණ කෙනෙකුන් පුතණු කෙනෙකුන් වඩන්නා සේ ළෙයි ලා වඩාගෙන පර්වතයේ ඉදිනා නා රජ්ජුරුවන් පෙනගබ මත්තේ තුබූහ. ඒ නාග රාජයාත් පදුම කුමාරයන් නාග භවනයට ගෙනගොස් රාජ්‍යය සරියේ බෙදා දී අවුරුද්දක් රාජ්‍යයකොට සිතන්නාහු ''මෙතන ඉඳ කාරිය කිමිදැ?''යි සිතා ''මනුෂ්‍යපථයට යෙමි'' කීහ. රජ්ජුරුවෝත් ''යහපතැ''යි බෝධිසත්ඤයන් විචාරන්නා වූ ''මනුෂ්‍යපථයෙන් කවර ගමෙක තොපි ගෙනගොස් ලන්නේදැ?''යි කීහ. ''මා හිමාල වනයේ ලා පියව''යි කීහ. ''යහපතැ''යි කියා නා රජ්ජුරුවෝත් පදුම කුමාරයන් හිමාල වනයෙ ලා ගියහ. බෝධිසත්ඤයෝ ඍෂි ප්‍රව්‍රජ්‍යාවෙන් පැවිදිව නොබෝ දවසකින් පඤ්චාභිඥා අෂ්ටසමාපත්ති උපදවා හිමාලය වනයෙහි වාසය කරන්නාහ.

එක්තරා වල් වැද්දෙක් තමාගේ කාරියකට වලට ඇවිදිනේ පදුම කුමාරයන් වාසය කරන්නා වූ පන්සලට වැද පදුම කුමාරයන් දැක ඇදිනගෙන ''නුඹවහන්සේ පදුම කුමාරයන් වහන්සේදැ?''යි විචාළාහ. ''එසේය''යි කීසේක. ඒ වැදිත් තාපසයන් කෙරේ කීප දවසක් රඳා නුවරට ගොස් රජ්ජුරුවන්ට කීහ. රජ්ජුරුවෝ ''සැබෑදැ''යි විචාරා නියම දැන චතුරංගනී සේනාව ඇරගෙන හිමාලය වනයට ගොස් සේනාව රඳවා අමාත්‍යයනුත් ඇරගෙන පන්සලට ගියාහ. ඒ පන්සල දොරකඩ පිට සිට රන් පිළිමයක් සේ දොරකට උන්නා වූ බෝධිසත්ඤයන්

දැක එකත්පස්ව උන්නාහ. අමාත්‍යයෝත් බෝධිසත්ත්‍වයන් දැක වැඳ එකත්පස්ව උන්නාහ. බෝධිසත්ත්‍වයෝ කියන්නාහු ‘‘එම්බල මේ වනයෙහි මිහිරි පලාඵල ඇත, යහපත් වූ මිහිරි පැන් ඇත, ගමන් ශ්‍රම දාහ නිවා කව බොව, සැතපී ඉඳුව’’යි කීහ. ඒ අසා සහපිරිවරින් රජ්ජුරුවෝත් අමාත්‍යයෝත් බෝධිසත්ත්‍වයන් හා කථා කරන්නාවු ‘‘තල වෘක්ෂ ප්‍රමාණයකටත් උස වූ මහත් වූ ප්‍රපාතයකින් මාගේ සිය අතින්ම ඵලාපියන ලද එම්බා පුත, පදුම කුමාරයෙනි, තොපි කෙසේ ජීවත් වුයේදැ?යි කියා නැවත කියන්නාහු ‘‘මා අපරීක්ෂිතව කළා වූ වරද ක්‍ෂමා කරවා පුත, පදුම කුමාරය, මා හා කැටිව නුවරට අවුත් දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍ය කරව’’යි කීහ.

එවිට බෝධිසත්ත්‍වයෝ කියන්නාහු ‘‘මහරජ්ජුරුවෙනි, යම් මිනිසෙක් බිලියක මස් කැටියක් අමුනා දියයට දමාද, ඒ බිලිය මත්ස්‍යයෙක් ගිල නැවත වමාරා ගැලවී ගියේද, එමෙන් මමද දුක සේ ගැලවී දෙවනුව රාජ්‍යයට පැමිනෙද්දැයි මහරජ්ජුරුවෙනි’’ කීහ. ඒ වේලෙහි රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු ‘‘ඒ කිමද? බිලිය නම් කින්ද, මස් කැටිය නම් කින්ද, බිලිය ගිළු කුඩමස්සා නම් කින්ද, ඒ මට නොදැනේයයි කිවමැනව’’යි කීහ. එවිට බෝධිසත්ත්‍වයෝ කියන්නාහු ‘‘මහරජ, බිලිය නම් පඤ්චකාම නැමති බිලියයි, මස් කැටිය නම් හස්ති, අශ්ව රථපත්තිය යන සේනා නැමති මස් කැටියට, ඒ ගැලපියා වමාරා පලා ගියා වූ කුඩාමස්සා නම් මමය මහරජ්ජුරුවෙනි, තෙපි ගෘණියකගේ බස්ගෙන මා පළිතයෙන් ඵලාපුව, ඒ දවස් මාගේ මෛත්‍රී බලයෙන් රැකිනිමි. එසේ වූ මරණින් මිදුන මම නැවත රාජ්‍ය ලෝභයෙන් වල වැටෙම්ද? මම රාජ්‍යයට නොයමි. තොපි ගොසින් දැහැමෙන් රාජ්‍යය කරව’’යි කීයා යවූහ.

රජ්ජුරුවෝත් අමාත්‍යයෝත් බෝධිසත්ත්‍වයන් වැඳ අඩා වැලප නුවරට යන්නාහු බෝධිසත්ත්‍වයන් එළු පළිතය ලඟට පැමිණියාහු පළිතය දැක අමාත්‍යයන් අතින් විචාරන්නාහු ‘‘එම්බා අමාත්‍යයනි, මාගේ කිසි වරදක් නැත්තා වූ ගුණයෙන්ද, ආචාරයෙන්ද, ශීලයෙන්ද සමන්විත වූ පදුම කුමාරයන් නොලද්දේ කා නිසාදැ?’’යි විචාළාහ. අමාත්‍යයෝ කියන්නාහු ‘‘ස්වාමීනි, නොදන්නාසේක්ද? නුඹවහන්සේගේ බිසවුන් වහන්සේ නිසාය’’යි කීහ. ඒ වේලෙහි ‘‘මාගේ නිවරද වූ පදුම කුමාරයන් නිස්කාරණයේ වරද ලැවූ ඈ ගෙණවිත් මේ පළිතයෙන් දමව’’යි කියා එතනම සිට ගෙන්වාගෙන බිසවුන් පළිතයෙන් ඵලවා නුවරට ගොස් දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍යයකොට කම්වූ පරිද්දෙන් මිය පරලොව ගියාහයි වදාරා මේ **මහාපදුම ජාතකය** නිමවා වදාළසේක.

‘‘එසමයෙහි බිසව් නම් විඤ්ඤ මානවිකාය, රජ්ජුරුවෝ නම් දේවදත්ත ස්ථවිරය, පළිතයේ වසන්නා වූ දේවතාවා නම් ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරය, නා රජ්ජුරුවෝ නම් ආනන්ද ස්ථවිරය. පදුම කුමාර වූ තාපසයෝ නම් බුදුවූ මම්ම වේදැ’’යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

465. මිත්තාමිත්ත ජාතකය

තවද හුදු නුවණින් මවාළූ රුවක් වැනි වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සමයෙහි කෝසල රජ්ජුරුවන්ගේ අමාත්‍යයකු අරභයා මේ ජාතකය දක්වන ලදී.

ඒ කෙසේද යත්,

කොසොල් රජ්ජුරුවෝ එක් අමාත්‍යයෙකුට බොහෝ සම්පත් දී අධික කරුණා ඇත්තාහ. සෙසු අමාත්‍යවරු රජ්ජුරුවන් අමාත්‍යයාට අධික කරුණා ඇති නියාව දැන නොයෙක් දෝෂ කියා බිඳවාපුවාහ. රජ්ජුරුවෝ අමාත්‍යයාගේ දෝෂ පරීක්ෂාකොට කිසි දෝෂයක් නැති හෙයින් බුදුරජාණන් වහන්සේ කරා ගොස් ‘‘ස්වාමීනි, මිත්‍රයාගේ යහපත හා අමිත්‍රයාගේ දෝෂත් අසනු කැමැත්තෙමි’’ කීහ. ‘‘මහරජ, පළමුත් තොපගේ රජදරුවෝ නුවණැත්තන් අතින් විචාළ ගමනේ නුවණැත්තෝ විසඳා කිව්වෝ වේදැ’’යි වදාරා ‘‘ඒ කෙසේදැ’’යි ආරාධිත වූ සර්ඥයන් වහන්සේ ඉකුත්වත් දක්වා වදාළසේක.

ඒ කෙසේද යත්,

යටගිය දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බොධිසත්ත්‍වයෝ ඒ රජ්ජුරුවන්ට පණ්ඩිත අමාත්‍යය උපන්නාහ. ඒ රජ්ජුරුවෝ එක්තරා අමාත්‍යයෙකුට අධික කරුණා ඇත්තාහ. සෙසු අමාත්‍යවරුත් ඒ අමාත්‍යය කෙරෙහි එරිස්සාව බැඳ නොයෙක් දෝෂ රජ්ජුරුවන්ට කියා බිඳ වූහ. රජ්ජුරුවෝත් ඒ අසා අමාත්‍යයාගේ දෝෂ

පරීක්ෂාකොට කිසි දෝෂයක් නොදැක සිතන්නාහු ''මිත්‍රයාගේ යහපතත්, අමිත්‍රයාගේ දෝෂයත් පණ්ඩිත අමාත්‍යයාගෙන් අසනු කැමැත්තෙමි'' කියා ගෙන්වා විචාරන්නාහු ''මේ ලෝකයෙහි නුවණැත්තා වූ සත්ත්ව තෙමේ කෙසේ වූ කාරියක් කරන්නා වූ සත්ත්වයා ඇසින් දැකවත්, කණින් අසාවත් 'මේ මට අමිත්‍රය'යි දැන ගනීද? 'ඒ මිත්‍රය'යි දැන ගනීද? ඒ මිත්‍රයා දැන ගන්නා පිණිස නුවණැත්තා වූ සත්ත්ව තෙමේ කෙසේ වීර්‍ය්‍ය කෙරේදැ?''යි විචාළාහ.

එබස් අසා රජ්ජුරුවන්ට අමිත්‍ර ලක්ෂණ කියන්නාහු බෝධිසත්ත්වයෝ ''මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, මිත්‍ර ප්‍රතිරූපක වූ සත්ත්ව තෙමේ මිත්‍රයා දැක සන්තෝෂාකාරයක් නොදක්වා ද, ඒ මිත්‍රයාගේ කථා පිළිගෙන සතුටු නොවේද, මිත්‍රයා තමා මූණ බැළූ අවස්ථාවෙහි තෙමේ මූණ නොබලාද, මිත්‍රයාගේ කථාවට විරුද්ධ වේද, ඔහුගේ සතුරන් භජනය කෙරේද, මිත්‍රයාගේ බලවත් කාර්‍ය්‍යයකට වණිනා නොකෙරේද, ඔහුගේ ප්‍රඥාවට ප්‍රශංසා නොකෙරේද, මිත්‍රයාට අවැඩක් වූ කල්හි සතුරන් සේ සතුටු වේද, වැඩක් වූ කල්හි නොසතුටු වේද, නොලද හැකි භොජනයක් ලත් කල්හි 'මිත්‍ර තෙම මෙයින් ස්වල්ප දෙයක් ලද්දේ නම් යහපතැ'යි ඔහු සිහි නොකෙරේද යන මේ කාරණා සොළොස් දෙන අමිත්‍රයා කෙරෙහි පිහිටියාහ. නුවණැත්තා වූ සත්ත්ව තෙම මේ සොළොස් ආකාරයෙන් අමිත්‍රයා දැකත්, ඔහුගේ ගුණ අසාත් අමිත්‍ර ලක්ෂණ දැන ගන්නේය''යි රජ්ජුරුවන්ට අමිත්‍ර ලක්ෂණ කීහ.

නැවත රජ්ජුරුවන් විසින් ''නුවණැත්තා වූ සත්ත්ව තෙමේ කෙසේ වූ කාරියක් කරන්නා වූ පුද්ගලයා ඇසින් දැකත්, ඔහුගේ කාර්‍ය්‍යය අසාත් 'මේ මිත්‍රයාය'යි දැන ගනීද? ඔහු මිත්‍ර නියාව දැන ගන්නට කෙසේ උත්සාහ කෙරේදැ?''යි විචාළ කල්හි මිත්‍ර ලක්ෂණ කියන්නා වූ බෝධිසත්ත්වයෝ ''මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, මිත්‍ර තෙම තමාගේ මිත්‍රයා අන්‍ය දේශයකට ගිය කල්හි ඇම වේලෙහිම සිහි කෙරේද, බැහැර ගොස් ආ තැනැත්තාහු දැක සතුටු වේද, ඔහු කෙරේද මිත්‍රයන්ගේ මිත්‍ර භජනය කෙරේද, මිත්‍රයාගේ නුගුණ කියන්නා වුන් වලකා ගුණ කියන්නා වුන්ට ප්‍රසංසා කෙරේද, තමාගේ රහස් මිත්‍රයාට කියාද, ඔහුගේ රහස් තෙමේ සඟවාද, මිත්‍රයාගෙන් ස්වල්ප මාත්‍ර වූ දෙයක් ලද්දේ නම් ඊට වණිනා කෙරේද, ඔහුගේ ප්‍රඥාවට ප්‍රශංසා කෙරේද, මිත්‍රයාට වැඩක් වූ කල්හි සතුටු වේද, අවඩැක් වූ කල්හි දොම්නස් වේද, නොලද ආහාර පාණ වර්‍ගයක් ලත් කල්හි 'මාගේ මිත්‍ර තෙම මේ භෝජනයෙන් ස්වල්ප මාත්‍රයක් ලද්දේ නම් යහපත් වන්නේය'යි ඔහු සිහිකොට අනුභව කෙරේදයි යන මේ කාරණ සොළොස මිත්‍රයා කෙරෙහි මානාව පිහිටියේය. නුවණැත්තා වූ සත්ත්ව තෙමෙ මේ මිත්‍රයා දැකත්, ඔහුගේ කාර්‍ය්‍යය අසාත් මේ සොළොස් කාරණයෙන් මිත්‍ර ලක්ෂණ දැන ගන්නේය''යි මහබෝසතාණෝ රජ්ජුරුවන්ට මිත්‍රයාගේ ලක්ෂණ ප්‍රකාශකොට කීහ. රජ්ජුරුවෝ මහබෝසතාණන්ගේ බසට සතුටුව මහත් වූ ඓශ්වර්‍යයය දුන්නාහ. ශාස්තෘ වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ජාතක ධර්‍ම දේශනාව ගෙනහැර දක්වා වදාරා ''මෙසේ මහරජ්ජුරුවෙනි, පෙරත් මිත්‍ර අමිත්‍රව දෙදෙනාගේ ලක්ෂණ දැන ගන්නට සුදුසුවූ ප්‍රශ්න පහළ විය. එසමයෙහි නුවණැත්තෝම ප්‍රශ්න විසර්‍ජනයකොට මෙයාකාරයෙන් මිත්‍ර අමිත්‍ර දෙදෙනාගේ ලක්ෂණ දත යුතුයයි කිවෝ වේදැ''යි වදාරා මේ **මිත්තාමිත්ත ජාතකය** නිමවා වදාළසේක.

''එසමයෙහි රජ්ජුරුවෝ නම් දැන් ආනන්ද ස්ථවිරයයෝය. එසමයෙහි නුවණැත්තා වූ අමාත්‍යයෝ නම් තිලෝගුරු සම්‍යක් සම්බුදුරජු වූ මම්ම ය''යි තමන්වහන්සේ දක්වා වදාළසේක.

යතුරුලිවීම: ICTA
සෝධුපත් බැලීම: තුෂාර ද සිල්වා මහතා